T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

146715

# Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar

İlhan Yiğit
2501010542

- 146715 -

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Hüseyin Ülgen
İ.Ü. Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku
Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

İstanbul, 2004

T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

# Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar

İlhan Yiğit
2501010542

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Hüseyin Ülgen
İ.Ü. Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku
Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

İstanbul, 2004

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

# TEZ ONAYI

**ÖZEL HUKUK** Anabilim Dalında **2501010542** numaralı **İLHAN YİĞİT'İN** hazırladığı "**ANONİM ORTAKLIK GENEL KURULUNUN İŞLEYİŞİ VE ORTAYA ÇIKAN SORUNLAR**" konulu **YÜKSEK LİSANS / ~~DOKTORA~~ TEZİ** ile ilgili **TEZ SAVUNMA SINAVI,** Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 10.Maddesi uyarınca **27.09.2004 Pazartesi** günü saat **11.00'de** yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **..~~KABUL~~..** '**ne*** **OYBİRLİĞİ /~~OYÇOKLUĞUYLA~~** karar verilmiştir.

| JÜRİ ÜYESİ | KANAATİ ( 2 ) | İMZA |
|---|---|---|
| PROF.DR. HÜSEYİN ÜLGEN | KABUL | |
| PROF.DR. GÜZİN ÜÇIŞIK | KABUL | |
| DOÇ.DR. MEHMET HELVACI | KABUL | |
| DOÇ.DR. ARSLAN KAYA | KABUL | |
| DOÇ.DR. FÜSUN NOMER | KABUL | |

**Besim Ömer Paşa Caddesi Beyazıt-34452-İstanbul**
**Tel:0212 440 00 00Fax: 0212 520 85 04**

## ÖZ

Tezimizin birinci bölümünde anonim ortaklık genel kurulunun tanımını ve özelliklerini, yetkilerini, genel kurul türlerini inceledik. İkinci bölümde genel kurul toplantısına katılacak olanların belirlenmesini, davet yapılmasını, hazirun cetvelini ve komiserin görevlerini ele aldık. Üçüncü bölümde toplantının işleyişini ele aldık. Toplantı sırasında işleyişte, genel kurulun toplanmış sayılmasının koşullarını, müzakerelerin yapılmasını, pay sahiplerinin önerilerde bulunmasını, bilgi alma ve oy hakkının kullanılmasını ve bu konularda ortaya çıkabilecek sorunlarıjk ele aldık. Tezimizin dördüncü bölümünde ise, işleyişe ilişkin kurallara aykırılığın yaptırımları olarak, genel kurul başkanının tazminat sorumluluğu ve usule ilişkin kararların iptalini inceledik.



## ABSTRACT

At the first part of my thesis, I studied the defination and the characteristic of the general meeting. At the second part, I studied the decision of the ones who will be participated to the general meeting, invitation, attendent list and the duties of the officer appointed by the Ministry of Commerce. At the third part, the running of the general meeting is studied comprising the conditions of regarding as being met, the negotiations, the suggestions of the shareholders, the rights of voting and having knowledge. At the forth part of my thesis, as the sanction of violating the rules of running of general meeting, the compensation responsibilitiy of the head of the general meeting and the annulment of the decisions related to the procedure is studied.

# ÖNSÖZ

Anonim ortaklık genel kurulu, pay sahiplerinin katılımı ile oluşan ve pay sahipliği haklarının kullanıldığı ortaklığın karar organıdır. Ortaklığın genel politikası bu kurulda belirlenmektedir. Anonim ortaklık genel kurulunun yapılması ise, genel kurulun toplantıya davet edilmesi ve pay sahiplerinin genel kurul toplantısına alınması anından itibaren başlayan ve toplantının kapatılmasına kadar devam eden ve bu süreçte toplantının açılması, tutanağın düzenlenmesi, müzakerelerin yapılması, oylamaların yapılması ve kararların alınması aşamalarını içeren bir aşamadır. Yüksek lisans tezi olarak ele alınan bu tez, bu konuları ve aşamaları ele almak amacıyla yazılmıştır.

Anonim ortaklık genel kurulunun toplanmasında yaşanan güç boşluğu ve bu organın belirli zamanlarda toplanması, her ne kadar ortaklığın genel politikaları bu kurulda belirlense de, genel kurulun önemini azaltmakta ve onun ortaklığın üst organı olmadığını ortaya koymaktadır. Yaşanan bu güç boşluğunun belki de en önemli nedeni, pay sahiplerinin haklarını kullanamayacakları veya bunun bir formaliteden öteye gitmeyen bir öneme sahip olmadığı, ortaklığın nasıl olsa yönetim kurulu tarafından istenildiği şekilde yönetildiği şeklindeki düşünceleridir. Bu pay sahipleri, daha çok yatırımcı özelliği taşımakta ve ortaklık işleriyle ilgilenmemektedir. İşte yaşanan bu güçlüğünü bir nebze olsun aşmak için, genel kurul toplantısının yapılması aşamaları, daha çok pay sahiplerinin haklarını kullanmaları açısından tezimizde ele alınmıştır. Bu kapsamda, müzakerelere katılma hakkı, bilgi alma ve önerilerde bulunma hakkı ve hepsinden önemlisi oy hakkının kullanımı ele alınmış, bir pay sahibinin bu aşamalarda ne yapabileceği ve hakkını nasıl savunacağı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Pay sahiplerinin daha etkin olarak korunmaları amacıyla, genel kurul başkanının sorumluluğu da ayrı bir başlık altında incelenmiştir. Böylece pay sahiplerinin, genel kurul toplantısını yürütmekle görevli olan başkanın aldığı karar ve davranışları neticesinde uğrayacakları zararının tazmini hususu ele alınmıştır. Buradaki amaç ise, başkanın tazminatla sorumlu olacağı bilincinde olarak toplantıyı daha dikkatli ve kanuna, ana sözleşmeye uygun olarak yöneteceği inancıdır.

Tez konusunun seçiminde ve tezin yazım sürecinde bana yol gösteren danışmanım ve hocam Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Tezde ileri sürülen görüşlerin hepsi yazarın kendisine ait değildir. Bu görüşlerin temeli, esas olarak bu konuda ortaya konan eserlerdir. Bu nedenle, tezimizde yararlandığımız bütün eser sahiplerine, bilim adamı yolunda olmaya çalışan bir araştırmacı olarak minnettar olduğumun bilincindeyim. Ayrıca meselelerin anlaşılmasında tartışmaları ile yol gösteren İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı öğretim üyeleri ile araştırma görevlilerine katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Bu günlere gelmemde desteklerini esirgemeyen, hiçbir zaman haklarını ödeyemeyeceğim annem Dürdane ve babam Mehmet Yiğit'e minnettarım.

Mecidiyeköy, 01.09.2004. İlhan YİĞİT

# İÇİNDEKİLER

## ANONİM ORTAKLIK GENEL KURULUNUN YAPILMASI VE ORTAYA ÇIKAN SORUNLAR


ÖZ ..... I

ÖNSÖZ ..... II

İÇİNDEKİLER ..... IV

KISALTMALAR ..... XI

GİRİŞ ..... 1

**§ 1. ANONİM ORTAKLIK GENEL KURULU**

I. GENEL OLARAK ..... 3

II. ANONİM ORTAKLIK GENEL KURULUNUN YETKİLERİ ..... 4

III. GENEL KURUL TOPLANTISI TÜRLERİ ..... 8

A. Pay Sahiplerinin Oluşturdukları Genel Kurul Toplantıları ..... 8

1. Olağan – Olağan Üstü Genel Kurul Toplantıları ..... 8

2. İmtiyazlı Pay Sahipleri Genel Kurulu ..... 13

3. Oydan Yoksun Pay Senetleri Sahipleri Özel Kurulu ..... 21

B. Üçüncü Kişilerin Oluşturdukları Genel Kurullar ..... 23

1. Kuruluş Genel Kurulu ..... 23

2. İntifa Senedi Sahipleri Genel Kurulu ..... 24

3. Tahvil Sahipleri Genel Kurulu ..... 26

**§2. GENEL KURUL TOPLANTISINA İLİŞKİN HAZIRLIK İŞLEMLERİ**

I. GENEL KURUL TOPLANTISINA KATILACAKLARIN TESPİTİ ..... 29

A. Genel Kurul Toplantısına Katılma Hakkı ..... 29

1.Genel Kurul Toplantısına Katılma Hakkına Sahip Olanlar ..... 31

a. Pay Sahibi ..... 31

(1). Senede Bağlanmamış (Çıplak) Pay Sahipleri ..... 31

(2). Nama Yazılı Pay Senedi Sahipleri ..... 33

(3). Hamile Yazılı Pay Senedi Sahipleri..... 40
(4). Oy Hakkından Yoksun Pay Sahipleri..... 47
(5). Kaydi Değer Haline Getirilmiş Paylarda..... 50
b. Pay Üzerinde Mülkiyet Dışında Bir Hakkın Sahibi Olanların Genel Kurula Katılma Hakkı..... 55
(1). İntifa hakkı Sahibi..... 55
(2). Diğer Hak Sahipleri..... 59
3. Temsilci Aracılığıyla Genel Kurula Katılma..... 61
a. Bireysel Temsil..... 63
(1). Temsil Yetkisinin Verilmesi Şekli..... 64
(2). Temsil Yetkisinin Geçerlilik Süresi..... 67
(3). Temsil Yetkisinin Kullanılması (Temsilcinin Teşhisi)..... 67
b Vekâlet Toplayanlar Aracılığıyla Temsil..... 71
(1). Çağrıda Bulunarak Vekâlet Toplama Şartları..... 73
(2). Vekâletlerin Toplanması..... 74
c. Kanuni Temsilci..... 75
d. Müşterek Temsilci..... 76
B. Genel Kurul Toplantısına Katılmakla Yükümlü Olanlar..... 77
1. Denetçilerin Katılma Yükümü..... 77
2. Yönetim Kurulu Üyelerinin Katılma Yükümü..... 78
3. Bu Kişilerin Bulunmamasının Yaptırımı..... 79
C. Genel Kurul Toplantısına Katılmasına İzin Verilenler .....
(Dinleyicilerin Katılımı)..... 81
II. GENEL KURUL TOPLANTISINA DAVET YAPILMASI..... 84
A. Davete Yetkili Olanlar..... 87
1. Yönetim Kurulu..... 87
2. Denetim Kurulu (Denetçiler)..... 90
3. Azlık..... 92
4. Tasfiye Memurları ve İflâs İdaresi..... 95
5. Kayyım veya Yeddi Adil..... 95
6. Bütün Pay Sahipleri..... 96

7. Ortaklık Ana sözleşmesi İle Davet Yetkisinin Verilmesi..... 97
B. Davetin Şekli..... 98
1. İlân Yapılması..... 98
2. Davet Mektuplarının Gönderilmesi..... 99
3. Davet Şekline Aykırılığın Yaptırımı..... 100
.C. Davetin İçeriği..... 102
1. Ortaklığın Ünvanı..... 103
2. Toplantı Yeri ve Zamanı..... 103
.3. Gündem..... 105
4. Diğer Hususlar..... 106
D. Davetsiz Genel Kurul..... 108
III. TOPLANTI SALONUNDA BULUNDURULMASI GEREKEN BELGELER VE TOPLANTIYA GİRİŞ..... 110
IV. HAZİRUN CETVELİNİN DÜZENLENMESİ..... 111
A. Hazirun Cetvelinin İçeriği ve Şekli..... 112
B. Hazirun Cetvelinin Düzenlenmesi ve İmzalanması..... 113
C. Hazirun Cetvelinin Asılması ve Hazirun Cetveline İtiraz..... 116
D. Düzenlenmemesinin Yaptırımı..... 117
V. KOMİSERİN TOPLANTI AÇILMASINDAN ÖNCEKİ GÖREVLERİ..... 118

## § 3. GENEL KURUL TOPLANTISININ İŞLEYİŞİ

I. GENEL KURULUN TOPLANMIŞ SAYILMASININ KOŞULLARI..... 120
A. Genel Kurulun Toplanması Zorunluluğu..... 120
B. Toplantıya Davetin Yapılması Zorunluluğu..... 121
C. Toplantı Yeter Sayısının Sağlanması..... 122
1. Olağan Toplantı Yeter Sayısı..... 123
2. Ağırlaştırılmış Toplantı Yeter Sayısı..... 125
3. Toplantı Yeter Sayısına Uyulmamasının Yaptırımı..... 127
D. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserinin Bulunması..... 128

II. TOPLANTININ AÇILMASI, BAŞKANLIK DİVANININ SEÇİMİ VE TOPLANTININ YÜRÜTÜMÜNDE UYGULANACAK HÜKÜMLER..... 131
A. Toplantının Açılması..... 131
1. Genel Kurul Toplantısını Açmaya Yetkili Olanlar..... 131
2. Komiserin Toplantının Açılmasına İzin Vermeme Yetkisi..... 132
3. Toplantının Açılması Zamanı..... 134
B. Başkanlık Divanının Seçilmesi..... 135
1. Genel Kurul Başkanının Belirlenmesi..... 136
2. Kâtip ve Oy Toplayıcılarının Belirlenmesi..... 139
3. Genel Kurul Başkanının Görev ve Yetkileri..... 140
C. Toplantının Yürütülmesinde Uygulanacak Hükümler ve Esaslar..... 142
III. TOPLANTI TUTANAĞININ DÜZENLENMESİ..... 144
A. Tanımı ve Önemi..... 144
B. Toplantı Tutanağının İçeriği..... 145
1. Genel Kurul Kararı ve Müzakereler..... 145
2. Muhalefet Şerhi..... 147
a. Muhalefet Şerhinin Şekli ve Gerekçenin Zorunlu Olup Olmadığı..... 147
b. Muhalefet Şerhinin Tutanağa Yazılmasını Talep Edebilecek Olanlar... 150
c. Muhalefet Şerhini Verme Zamanı ve Tutanaktaki Yeri..... 152
C. Tutanağın Düzenlenme Zamanı, Yetkisi ve İmzalanması..... 155
IV. MÜZAKERELERE GEÇİLMESİ..... 157
A. Müzakerelerin Açılması Zamanı..... 158
B. Müzakerelere Katılma Hakkına Sahip Olanlar..... 159
C. Genel Kurul Toplantılarında Müzakere Usulü..... 163
D. Müzakerelere Katılma Hakkının Sınırları..... 165
1. Konuşma Süresinin Sınırlandırılması..... 166
a. Sınırlandırmaya Yetkili Olanlar..... 166
b. Sınırlamada Uyulması Gereken İlkeler..... 168
2. Gündeme Bağlılık İlkesine Tâbi Olma..... 169
3. Ahlâk ve Âdâba Uygun ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağına Tâbi Olması..... 177

E. Müzakere Hakkının Sınırlarının Aşılması Halinde Yaptırım..... 177
1. Genel Olarak..... 177
2. Pay Sahibinin Genel Kuruldan Çıkarılması..... 178
a.. Çıkarma Nedenleri ve Kararın Verilmesinde Göz Önünde Tutulması Gereken İlkeler..... 178
b. Çıkarma Kararından Önce Başvurulacak Önlemler..... 179
c. Çıkarma Kararını Almaya Yetkili Organ..... 181
d. Kararın Uygulanması ve Etkisi..... 182
e. Çıkarılan Pay Sahibinin Başvurabileceği Yollar..... 183
F. Müzakerelerin Kayda Alınması..... 185
G. Müzakerelere Ara Verilmesi ve Ertelenmesi..... 188
H. Müzakerelerin Bir Başka Güne Bırakılması (TTK m.377)..... 189
1. Ertelemeyi Talep Edebilecek Olanlar..... 190
2. Azlığın Erteleme İsteyebilmesi İçin Yapması Gerekenler..... 191
3. Müzakeresinin Ertelenmesi Gereken Gündem Maddeleri..... 193
4. Erteleme Üzerine Yapılacak İkinci Genel Kurul Toplantısı..... 196
5. TTK m.377'ye Aykırılığın Yaptırımı..... 199
V. PAY SAHİPLERİNİN ÖNERİLERDE BULUNMALARI..... 200
VI. PAY SAHİPLERİNİN BİLGİ ALMA TALEBİNDE BULUNMALARI..... 201
A. Genel Olarak Bilgi Alma Hakkı..... 201
B. Genel Kurulda Bilgi Alma Hakkının Kullanılması..... 203
VII. OYLAMA..... 206
A. Oylamaya Geçilmesi..... 206
B. Oy Hakkının Kullanılması..... 207
1. Oy Hakkının Hukuki İşlem Niteliği ve Genel Kurulun İşleyişi Açısından Sonuçları..... 207
a. Hukuki İşlem Niteliği..... 207
b. Hukuki İşlem Niteliğinde Olmasının Sonuçları..... 208
(1). Oyun Genel Kurul Toplantısı Sırasında İptali..... 208
(2). Şarta Bağlı Olarak Oy Kullanma..... 210
(3). Kullanılan Oyun Başkanlık Divanına Ulaşması Gereği..... 211

2. Oy Hakkının Kullanılmasında Gözetilecek İlkeler..... 212
a. Genel Kurulda Kullanılabilmesi..... 212
(1). Genel Kurul Toplantısında Kullanılması Zorunluluğu..... 213
(2). Genel Kurula Katılmaksızın Oy Kullanma Olanağı..... 214
b. Oy Hakkının Serbestçe Kullanılabilmesi..... 218
C. Oy Hakkının Sahibi..... 220
D. Oy Hakkından Yoksunluk ve Genel Kurulun İşleyişi Açısından Sonuçları..... 220
1. Genel Olarak Oy Hakkından Yoksunluk Halleri..... 221
2. Oydan Yoksunluğun Genel Kurulun İşleyişi Açısından Sonuçları..... 224
3. Genel Kurul Toplantısında Oydan Yoksun Olanların Tespit Edilmesi..... 228
4. Oy Hakkından Yoksunluğun İhlâl Edilmesinin Sonuçları..... 228
E. Oy Hakkının Donması ve Etkisi (TTK m.329)..... 232
F. Oyun Genel Kurulda Belirlenen Yönteme Göre Kullanılması..... 235
1. Oy Kullanma Yöntemleri..... 235
a. Açık (İşaretle) Oy ve Genel Kurul Toplantısında Uygulanması..... 236
b. Gizli (Yazılı) Oy ve Genel Kurul Toplantısında Uygulanması..... 238
2. Oy Kullanma Yöntemlerinin Belirlenmesi..... 240
a. Ana Sözleşme İle Belirleme..... 241
b. Ana Sözleşme İle Belirlenmeme Halinde..... 242
c. Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Yazılı Oy Kullanma Zorunluluğu... 242
3. Belirlenen Oy Kullanma Yönteminin Genel Kurul Kararına Etkisi..... 244
G. Farklı Yönde Oy Kullanma..... 244
1. Birden Fazla Paya Sahip Olunması Halinde..... 245
2. Tek Bir Paya Sahip Olunması Halinde..... 247
H. Ortaklık Organlarının Seçiminde Uygulanacak Oy Kullanma Sistemleri.... 248
1. Yaygın Etkili Oy Sistemi..... 249
2. Birikimli Oy Sistemi..... 249
a. Tanım ve Kapsamı..... 250
b. Birikimli Oyun Kabulü..... 251
c. Genel Kurul Toplantısında Birikimli Oyun Kullanılması..... 252

I. Oyların Toplanması, Sayılması ve Hesaplanması..... 254
1. Oyların Toplanması..... 255
2. Oyların Sayılması..... 255
3. Oyların Hesap Edilmesi..... 257
İ. Oylama Sonucunun Tespit Edilmesi..... 260
J. Genel Kurul Başkanının Üstün Oyu..... 261
K. Temsilcinin Vekâlete Uygun Oy Kullanmasının Sağlanması..... 263
1. Kapalı Anonim Ortaklıklarda..... 263
2. Halka Açık Anonim Ortaklıklarda..... 265
VIII. GENEL KURUL KARARININ ALINMASI..... 268
A. Genel Kurul Kararının Tanımı ve Hukuki Niteliği..... 268
B. Genel Kurul Kararı Türleri..... 269
C. Genel Kurul Kararının Alınması..... 271
1. Genel Kurulda Yapılan Oylama Sonucunda Alınması..... 271
2. Genel Kurul Başkanının Kararı Açıklaması (Kararın Tespiti)..... 272
D. Karar Yeter Sayıları..... 273
1. Karar Yeter Sayılarının Belirlenmesi..... 274
2. Karar Yeter Sayısının Hesap Edilmesi..... 276
3. Karar Yeter Sayılarına Aykırılığın Yaptırımı..... 279

## § 4. GENEL KURUL TOPLANTISININ İŞLEYİŞİNE İLİŞKİN USULE AYKIRILIĞIN YAPTIRIMI

I. GENEL KURULUN VEYA BAŞKANIN USULE İLİŞKİN KARARLARININ İPTALİ..... 281
II. GENEL KURUL BAŞKANININ TAZMİNAT SORUMLULUĞU..... 282
A. Genel Kurul Başkanının Organ Sıfatı..... 283
B. Anonim Ortaklığa Karşı Başkanın Tazminat Sorumluluğu..... 285
C. Pay Sahiplerine Karşı Tazminat Sorumluluğu..... 292
III. KOMİSERİN SORUMLULUĞU..... 296
SONUÇ..... 297
KAYNAKÇA..... 318

## KISALTMALAR

| | |
|---|---|
| ABD | : Ankara Barosu Dergisi |
| AG | : Aktiengesellschaft |
| a.e. | : Aynı eser |
| age. | : Adı geçen eser |
| agm. | : Adı geçen makale |
| agt. | : Adı geçen tez |
| AO | : Anonim Ortaklık |
| APOK | : Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu |
| AÜEHFD | : Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi |
| AÜHF | : Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi |
| AÜHFD | : Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi |
| AÜSBE | : Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü |
| b. | : Bent |
| Batider | : Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi |
| BK | : Borçlar Kanunu |
| bkz. | : Bakınız |
| BTHAE | : Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü |
| C. | : Cilt |
| Çev. | : Çeviren |
| d. | : Dipnot |
| DK | : Dernekler Kanunu |
| E. | : Esas |
| f. | : Fıkra |
| HD | : Hukuk Dairesi |
| HGK | : Hukuk Genel Kurulu |
| HS | : Hamile Yazılı Pay Senedi |
| HUMK | : Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu |
| İİK | : İcra ve İflâs Kanunu |
| İkt.Mal. | : İktisat ve Maliye |
| İst.BD | : İstanbul Barosu Dergisi |

| | |
|---|---|
| İsv.BK | : İsviçre Borçlar Kanunu |
| İÜHFM | : İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası |
| İÜSBE | : İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü |
| K. | : Karar |
| Kom.Yön. | : Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları Ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi Ve ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik. |
| Koop.K: | : Kooperatifler Kanunu |
| MK | : Türk Medeni Kanunu |
| MKK | : Merkezi Kayıt Kuruluşu |
| m. | : Madde |
| N., No: | : Numara |
| NS | : Nama Yazılı Pay Senedi |
| RG. | : Resmi Gazete |
| S. | : Sayı |
| s. | : Sayfa |
| SPK | : Sermaye Piyasası Kurulu |
| SerPK | : Sermaye Piyasası Kanunu |
| t. | : Tarih |
| TBMM | : Türkiye Büyük Millet Meclisi |
| TD | : Yargıtay Ticaret Dairesi |
| TSGK | : Tahvil Sahipleri Genel Kurulu |
| TST | : Ticaret Sicili Tüzüğü |
| TTK | : Türk Ticaret Kanunu |
| vd. | : Ve devamı |
| VUK | : Vergi Usul Kanunu |
| Y. | : Yargıtay |
| Y. | : Yıl |
| YD | : Yargıtay Dergisi |
| YKD | : Yargıtay Kararları Dergisi |

# GİRİŞ

Anonim ortaklık genel kurulu TTK m.360 vd.da düzenlenen ve ortaklık ana sözleşmesinde nasıl toplanacağı, toplantı vakti, oy, müzakere ve karar vermesinin tâbi olduğu şartların yazılması suretiyle ana sözleşmede yer alan, pay sahiplerinin ortaklık işlerinin görüşülmesi amacıyla bir araya geldikleri, kararları ile kural olarak iç ilişkide, istisnaen de dış ilişkide etkili olduğu ortaklığın zorunlu (TTK m.279/2, b.7) bir organıdır. Anonim ortaklık genel kurulunun yapılması ise, genel kurulun toplantıya davet edilmesi ve pay sahiplerinin genel kurul toplantısına alınması anından itibaren başlayan ve toplantının kapatılmasına kadar devam eden ve bu süreçte toplantının açılması, tutanağın düzenlenmesi, müzakerelerin yapılması, oylamaların yapılması ve kararların alınması aşamalarını içeren bir aşamadır.

Uygulamada genel kurul toplantılarına katılımın az olduğu görülmekte ve yönetim kurulu ortaklığın yazgısına hakim organ pozisyonunda yer almaktadır. Bunun en büyük nedenlerinden biri, pay sahiplerinin tek başlarına genel kurulda alınacak kararlarda etkili olmayacakları inancıdır. Böylece güç boşluğu sorunu ortaya çıkmaktadır. Buna karşılık, halka açık anonim ortaklıklarda yaşanan bu güç boşluğuna ilişkin SPK'nın tebliğleri ile bir ölçüde olsun çözüm bulma yoluna gidilmektedir. Bu kapsamda SPK, çağrı yoluyla vekâlet toplamaya ve azlığın oylarının ortaklık organlarının seçiminde etkili olmasını sağlamak için birikimli oya ilişkin tebliğler çıkarmıştır. Tezimizde genel kurulun yapılmasını, pay sahipleri açısından ele alarak bir pay sahibinin toplantıda hangi haklara sahip olduğunu ve haklarını nasıl kullanacağını ortaya koymaya çalıştık. Böylece, bir nebze olsun pay sahiplerinin haklarını kullanmada hazırlıklı ve önceden önlemler alarak toplantıda yer almasını kolaylaştırmayı amaçladık.

Bu kapsamda olarak tezimizin birinci bölümünde genel kurulun tanımını, özelliklerini, yetkilerini ve TTK'da düzenlenen genel kurul toplantısı türlerini ele aldık.

İkinci bölümde, toplantının yapılmasının ilk aşaması olarak genel kurul toplantısına davet ve katılmaya yetkili olanları belirlemeye çalıştık. Davete yetkili olanlar, davetin içeriği, şekli ve şekle aykırı olarak yapılan davetin sonuçları davete ilişkin konular kapsamında ele alınmıştır. Katılmaya yetkili olanlar ise, hak sahibi

olanlar, katılmak zorunda olanlar ve katılmalarına izin verilenler olarak incelenmiştir. Pay sahiplerinin, intifa hakkı sahiplerinin gerek bizzat gerek temsilci aracılığıyla genel kurula katılma hakkına sahip olduğu ve bunların toplantıya katılmak için yapılması gerekenler ortaya konulmuştur. Yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin katılmak yükümü ve yaptırımı, dinleyicilerin katılmasına izin verilmesi hususları ortaya konmuştur. Bu bölümde ayrıca, hazirun cetvelinin düzenlenmesi ve komiserin görevleri ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde ise, genel kurul toplantısının işleyişi aşamaları ele alınmıştır. İlk olarak, genel kurulun toplanmış sayılmasının koşullarını inceledik. Daha sonra ise toplantının açılması, başkanlık divanının seçilmesi ve toplantının açılması aşamaları ortaya konulmuştur. Bu aşamalardan sonra, toplantı tutanağının düzenlenmesi, müzakerelere geçilmesi, müzakere usulü, müzakerelere ara verilmesi, ertelenmesi ve bir başka güne bırakılması, hakkın sınırları ve sınırların aşılması halinde yaptırımı konuları ve bilgi alma hakkının kullanılması ve öneri bulunma hakkı incelenmiştir. Pay sahibinin oy hakkının kullanması ise daha ayrıntılı olarak incelenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda oylamaya geçilmesi, hakkın sahipleri, oy hakkından yoksunluk halleri ve genel kurulun işleyişinde sonuçları, oy kullanma yöntemleri, değişik yönde oy kullanma, ortaklık organlarının seçiminde uygulanan oy kullanma sistemleri, oyların toplanması ve hesap edilmesi, genel kurul başkanının üstün oyu, temsilcinin talimat yönünde oy kullanmasının sağlanması ve talimata aykırı oy kullanmanın sonuçları ele alınmıştır. Genel kurul kararı türleri, karar yeter sayıları, kararın alınması aşamaları en son olarak incelenmiştir.

Dördüncü bölümde ise, usule ilişkin kararların iptali ve genel kurul başkanının organ niteliği, anonim ortaklığa ve pay sahiplerine karşı tazminat sorumluluğu incelenmiş, son olarak komiserin sorumluluğu ortaya konulmuştur.

Tezimizde, toplantı sonrası işlemler ayrı olarak ele alınmamıştır. Çünkü kararın alınması aşamasında bu hususlar ortaya konmuştur. Genel kurul kararlarının iptal edilmesi, tez konumuzun kapsamı dışında kalmaktadır. Zaten bu konuda yeteri kadar değerli monografik eserler bulunmaktadır.

Bütün bunlardan sonra, sonuç bölümünde tezimizin kısaca özeti ve kendimizin ayrıca vardığımız sonuçlar üzerinde durulmuştur.

## § 1. ANONİM ORTAKLIK GENEL KURULU

### I. GENEL OLARAK

Tüzel kişilerde ve bu arada anonim ortaklıklarda ortaklık faaliyetlerinin organlar marifetiyle yerine getirilmesi kuraldır[1]. Tüzel kişilik burada tam anlamıyla kendisini hissettirmekte, organları vasıtasıyla faaliyet alanlarında etkin olmakta ve pay sahipleri geri planda kalmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu, anonim ortaklıkta yönetim kurulu, denetçiler (veya denetim kurulu) ve genel kurul olmak üzere varlığı gerekli üç organı düzenlemektedir. Medeni Kanunun 49 ve 50. maddelerinin anonim ortaklığa da uygulanması sonucu, bu organların tayin edilmiş olması, tüzel kişiliğin kazanılması için değil, medeni hakların kullanılması için gereklidir[2].

Yönetim kurulu, anonim ortaklığı idare ve temsil eden bir organdır (TTK m.317). Denetçiler ise ortaklığı diğer pay sahipleri adına denetleyen, Ticaret Kanununda ve ana sözleşmede belirtilen işleri gören organdır (TTK m.347 vd.).

Anonim ortaklık genel kurulu TTK m.360 vd.da düzenlenen ve ortaklık ana sözleşmesinde nasıl toplanacağı, toplantı vakti, oy, müzakere ve karar vermesinin tâbi olduğu şartların yazılması suretiyle ana sözleşmede yer alan, pay sahiplerinin ortaklık işlerinin görüşülmesi amacıyla bir araya geldikleri, kararları ile kural olarak iç ilişkide, istisnaen de dış ilişkide etkili olduğu ortaklığın zorunlu (TTK m.279/2, b.7) bir organdır[3]. Bizim tez konumuz genel kurulla ilgili olduğu için sadece genel kurul üzerinde durulacak diğer organlara ise değinilmeyecektir.

Genel kurul, anonim ortaklığın karar organıdır. Genel kurul kararları, kanunda sayılan haller hariç olmak üzere[4], iç münasebette etkilidir. Bu kararlar yönetim kurulu

---

[1] Reha Poroy, Ünal Tekinalp, Ersin Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku: Adi Ortaklık, Ticaret Ortaklıklarına İlişkin Genel Hükümler, Kolektif, Komandit, Paylı Komandit, Limited, Anonim, Halka Açık Anonim ve Holding Ortaklıklar ile Kooperatif**, Gözden Geçirilmiş, Geliştirilmiş ve Güncelleştirilmiş Dokuzuncu Bası, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2003, N.513.

[2] Medeni hakları kullanmak için de bütün organların varlığı şart değildir. Anonim ortaklık, var olan organlarının yetkisi dahilinde medeni hakları kullanma hak ve yetkisine sahip olur. Halil Arslanlı, "Anonim Şirketlerde Umumi Heyet", **İÜHFM**, C.XXIV, S.1-4, s.204.

[3] Organ kavramı ileride § 4, II, A'da ele alınacaktır.

[4] Kanun bazı işlemlerin tamam olması için yönetim kurulu tarafından yapılan işlemleri yeterli görmemekte, söz konusu işlemlere genel kurulun da katılmasını aramaktadır. TTK m.311, 443/2 bu hallerdendir. Genel kurul tarafından organ seçim kararlarının ortaklığın temsili olup olmadığı tartışmalıdır. Arslanlı, seçim kararı ile birlikte organ sıfatı kendiliğinden kurulduğu için genel kurulun bu halde ortaklığı temsil ettiğini kabul etmektedir. Halil Arslanlı, **Anonim Şirketler, C.II-III,**

tarafından yerine getirilerek dış münasebetlerde etkili olur. Bu nedenle genel kurulun haksız fiil işlemesi söz konusu olmaz. Genel kurul kararları nedeniyle ortaya çıkan sorumluluk, genel kurul kararlarını uygulayan organ veya organların üyelerine aittir[5].

## II. ANONİM ORTAKLIK GENEL KURULUNUN YETKİLERİ

Anonim ortaklık genel kurulunun yetkileri, üzerinde bir hayli tartışma konu olan bir husustur. Biz bu hususu sadece genel olarak ele alıp her bir sorun açısından genel kurulun yetkili olup olmadığını ayrıntılı olarak ortaya koymayacağız. Genel kurulun yetkileri, genel kurulun üst organ olup olmadığı konusu ile ilgilidir ve öncelikle bu sorunun ortaya konulması gerekir. Bu sorunu ortaya koymadan önce genel kurulun yetkilerinin sınırlı olduğunu belirtmek gerekir. Anonim ortaklıkta genel kurulun yetkileri, ortaklığın konusu, diğer organların münhasır yetkisine giren yetkiler, üçüncü kişilerin hakları, pay sahiplerinin müktesep ve vazgeçilemez nitelikteki hakları ve imtiyazlı pay sahiplerinin imtiyazlı olan haklarıyla sınırlıdır[6].

Anonim ortaklık genel kurulunun anonim ortaklığın en üst organı olup olmadığı tartışmalıdır. Tartışmanın nedenini İsviçre Borçlar Kanunu m.698'in TTK'ya alınmamasından kaynaklanmaktadır. İsviçre Borçlar Kanunu m.698'e göre genel kurul, anonim ortaklığın en üst organıdır[7]. İsviçre Borçlar Kanunundaki düzenlemenin bir benzeri TTK'da bulunmamaktadır. Bu nedenle, Türk sisteminde

---

**Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller**, İstanbul, 1960, s.2. Buna karşılık Poroy, organların seçiminin dışa dönük bir işlem olmaması nedeniyle genel kurulun Arslanlı'nın iddia ettiği gibi ortaklığı temsil ettiğinin kabul edilemeyeceğini söylemektedir. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.666.

[5] Kuruluşta nakitten başka sermayeye değer biçilmesinde hile yapılmış ve bu değer genel kurulda hileyi bilen kişiler tarafından onaylanmışsa, hileyi bilerek bu değerleri onaylayan kişiler TTK m.307 uyarınca sorumlu olurlar. Ancak Arslanlı, bu halde genel kurulun sorumlu olacağını ifade etmektedir. Arslanlı, **II-III**, s.3, d.8. Bu görüşün eleştirisi için bkz. İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, Yenilenmiş 4. Bası, İstanbul, Yasa Yayınları, 1989, s.106.

[6] Arslanlı, **II-III**, s.5-7; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.100-104; Orhan Nuri Çevik, **Anonim Şirketler**, Gözden Geçirilmiş ve Güncelleştirilmiş 3. Baskı, Ankara, 1988, s.323,324; Şükrü Yıldız, "**Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının İptali**", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İÜSBE, 1989, s.11 vd.

[7] İsviçre BK'da 1991 yılında yapılan değişikliklerde, genel kurulun anonim ortaklığın en üst organı olduğunu belirten İsv.BK m.698/1'de değişiklik yapılmamıştır. Ancak, bu değişikliklerde organların görev alanları açık olarak tespit edilmiş, yönetim ve denetim organların görevlerinin devredilemeyeceği, geri alınamayacağı belirtilmiştir (İsv.BK. m.716a, 731/1). Bu nedenle, genel kurulun yönetim ve denetim organlarına karşı üstün organ olduğunu belirten İsv.BK m.698/1'in bir öneminin kalmadığı ifade edilmektedir. Yaşar Karayalçın, "İsviçre'de Yeni Anonim Şirketler Hukuku", **Batider**, C.XVII, S.1, Haziran 1993, s.23.

anonim ortaklığın üç organı başlı başına birer varlıktırlar ve her organ, kanun koyucunun iradesi ile kendilerine özgü yetkilerle donatılmıştır. Genel kurul, yönetim kurulu ve denetçiler üzerinde bir "amir" olmayıp, diğer organların münhasır yetkisine giren hususlarda yetkisizdir. Üstelik genel kurul, sürekli çalışan bir organ değildir. Aksine, yönetim kurulu devamlı faaliyette bulunan, ortaklığın yaşamında hakim olan bir organdır. Genel kurulun faaliyetlerini aralıklı olarak yerine getirmesi, buna karşılık yönetim kurulunun ise ortaklığın faaliyetinde aralıksız etkin olması, onun ortaklığa hakim olduğunu gösterir[8]. Bu nedenle genel kurul, üst organ değildir[9].

Genel kurulun üst organ olmadığını kabul edince her organının kendisine ait münhasır yetkilerinin var olduğunu, kanun tarafından düzenlenmesi halinde bu yetkilerin bir diğer organa verilebileceğini kabul etmek gerekir[10]. Her organ kanunun düzenlemesi uyarınca kendi ihtisasına girdiği kabul edilen yetkilerle donatılmıştır. Ancak ana sözleşmeye hüküm koymak şartıyla bu ihtisas alanlarının sınırları değiştirilebilir[11].

Genel kurulun yetkileri, genel kurulun devredemeyeceği yetkiler, devredebileceği yetkiler olmak üzere iki başlık altında incelenebilir.

Genel kurulun bir takım yetkileri vardır ki, bunlar ancak genel kurul tarafından kullanılabilir ve bir başka organa ana sözleşme ile dahi devredilemez[12]. Anonim ortaklık genel kurulunun devredilemez yetkileri Kom.Yön. m.15'de

---

[8] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.516, 517; Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, Güncelleştirilmiş 4. Baskı, Karahan Kitabevi, Adana, 2003, s.285,286.

[9] Doktrinde bir görüş, yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin genel kurul tarafından seçilmesi ve azledilmesi, genel kurul kararlarının pay sahipleri ve ortaklık organlarını bağlayıcı olması noktasından yola çıkarak, genel kurulu anonim ortaklığın üst organı olarak kabul etmektedir. Arslanlı, **II-III**, s.3,4; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.99, 100.

[10] Genel kurulun üst organ olduğunun kabul edilmesi halinde ise genel kurul, her sahada yetkili kılınabilir, ortaklığa ait bütün yetkileri kendinde toplayabilir. Genel kurulun yetkileri, genel kurulun kendi öz yapısına uymayan yetkilerle diğer organların mahfuz yetkisi, üçüncü kişilerin hakları, müktesep haklar ve imtiyaz sahiplerinin hakları ve anonim ortaklığın hak ehliyeti ile sınırlıdır. Bu yöndeki görüş için bkz. Arslanlı, **II-III**, s.4-6.

[11] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.518. Arslanlı ve İmregün, TTK m.138'in atfiyla adi ortaklığa ilişkin hükümlerden yola çıkarak, olağan işlerde yönetim kurulunun olağan üstü işlerde genel kurulun yetkili olduğunu kabul etmektedirler. Arslanlı, **II-III**, s.7,8; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.104. Poroy ise genel kurulun üstün organ olduğuna dair bir hükmün Türk sisteminde yer almadığına dayanarak anonim ortaklıklarda olağan ve olağan üstü işlem ayrımının kabul edilemeyeceğini ileri sürmektedir. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.665. Ansay ise olağanüstü işlemlerde karar verme yetkisinin esas mukavele ile genel kurula verilebileceğini ifade etmektedir. Tuğrul Ansay, **Anonim Şirketler Hukuku**, Ankara, 1975, s.90.

[12] Oğuz İmregün, **Kara Ticareti Hukuku Dersleri (Genel Hükümler-Ortaklıklar-Kıymetli Evrak)**, Yeniden Gözden Geçirilmiş İlâveli Onikinci Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2001, s.288.

sayılmıştır. Genel kurulun devredemeyeceği görev ve yetkilerin, yönetmelikle düzenlenmesi mümkün değildir. TTK sisteminde yer almadığı için, Kom.Yön. m.15 uygulanamaz bir hükümdür ve hukuki bir sonucu da olamaz.[13]. Genel kurulun devredilemez nitelikte olan görevleri şunlardır:

Anonim ortaklık ana sözleşmesinin değiştirilmesi, yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerin seçilmeleri[14] ve azledilmeleri(TTK m.312, 369/IV)[15], ibra edilmeleri (TTK m.380), aynı şekilde tasfiye memurlarının seçilmeleri, azledilmeleri, ibra edilmeleri (TTK m.441, 442); bilânço, kâr ve zarar hesabının onanması[16], kâr dağıtımı teklifinin kabulü, değiştirilerek kabulü[17] veya reddi (TTK m.369), yönetim kurulu üyelerine ortaklığın konusuna giren işlerle uğraşması (TTK m.335) ve ortaklıkla işlem yapması için izin verilmesi (TTK m.334) yetkileri genel kurulun devredilemez yetkileri arasındadır.

---

[13] Mehmet Helvacı, **"Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları Ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik" Gereği Ticaret Ortaklıklarının Özellikle Anonim Ortaklık Genel Kurullarının Yapılması (İlgili Mevzuatla Birlikte)**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1997, s.13. Kom. Yön. m. 15'in eleştirisi için ayrıntılı olarak bkz. Helvacı, **Genel Kurul**, s.13-27.

[14] Ömer Teoman, "Ticaret Hukukunun Güncel Sorunları I (Ticaret Sicili Memuru'nun TTK m.315, f.1 Uygulamasındaki Denetim Yetkisi- Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Cirosunda İmzanın Kaşe İle Atılabilip Atılamayacağı Sorunu)", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-,** C.II, (1982-2001), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.298,299; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar**, N.544 vd.

[15] Helvacı, genel kurulun organ seçimi ve dolayısı ile azli konusundaki görevinin devredilemez ve tekelsel nitelikteki bir görev olduğunu kabul etmektedir. Ancak yazara göre, yönetim kurulu üyelerinin seçimleri başka organ ve kişiler tarafından da paylaşılmaktadır. TTK m.315'e göre üyeliğin boşalması halinde, yönetim kurulu boşalan üyeliğe seçim yapabilecektir. Aynı şekilde, TTK m.275'e göre, konusu kamu hizmeti olan anonim ortaklıklarda, ana sözleşmelerinde hüküm bulunmak kaydıyla, ilgili kamu tüzel kişisi anonim ortaklık yönetim kuruluna temsilci gönderebilecektir. Yönetim kurulu üyeliği ana sözleşmede de belirlenebilir (TTK m.312). Ani kuruluşta, ilk yönetim kurulu üyelerin ana sözleşme ile belirlenmesi bir zorunluluktur (TTK m.303/2, 289/b.4,5). Bütün bu hükümler sonucunda yazar, genel kurulun bu yetkisinin bazı organ veya kişiler tarafından paylaşıldığını ortaya koymaktadır. Helvacı, **Genel Kurul**, s.14-16. Ayrıca bkz. Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar**, N.544 vd.

[16] TTK m.369/2'de bilânçonun, kâr ve zarar hesabının genel kurul tarafından değiştirilerek de kabul edilebileceği düzenlenmektedir. Ancak buna rağmen, bilânço ve kâr ve zarar hesabı, genel kurul tarafından değiştirilemez, reddedilir ve yönetim kurulu tarafından yeniden hazırlanır. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.664a; Fahiman Tekil, **Anonim Şirketler Hukuku**, İkinci Bası, İstanbul, Alkım Yayınları, 1998, s.265; Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, s.205. Aksi görüş için bkz. Arslanlı, **II-III**, s.10; Hayri Domaniç, **Anonim Şirketler**, İstanbul, 1978, s.574, d.236.

[17] Kâr dağıtımı teklifinin, bilanço ve kâr ve zarar hesabında olduğunun aksine genel kurul tarafından değiştirilerek kabul edilebileceği, doktrin tarafından kabul edilmektedir. Yaşar Karayalçın, **Muhasebe Hukuku, "Kavramlar-İlkeler-Başlıca Sorunlar-Yeni Gelişmeler-**, 2.Bası, Ankara, BTHAE, 1988, s.133 vd., Mahmut T.Birsel, **Yargıtay Kararları Işığı Altında Şirket Kârı Konusunda Anonim Şirket ile Pay Sahibi Arasındaki Menfaat Çatışması**, Ankara, 1971, s.13; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.664a; Gönen Eriş, **Açıklamalı-İçtihatlı-Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 1995, s.399.

Ortaklık sermayesinin üçte ikisinin karşılıksız kalması halinde bu sermayenin tamamlanmasına veya üçte biri ile yetinmeye (TTK m.324), ortaklığın feshine, tasfiye halinde aktiflerin toptan satılmasına karar vermek (TTK m.443/2), yeni bir anonim ortaklığın kurulması şeklinde ortaklıkların birleşmesi halinde (TTK m.452) birleşen ortaklıkların genel kurullarının tasdik yetkisi, ortaklığın bir kamu tüzel kişisi tarafından devralınması halinde tasfiyenin yapılmamasına karar verme (TTK m.454/1), ortaklık müstahdem ve işçileri için yardım sandıkları ve diğer yardım kazancından akçe ayrılmasına izin verilmesi de devredilemez yetkiler arasındadır.

Tahvil ihracına kapalı anonim ortaklıklarda genel kurul karar verir (TTK m.423). Buna karşılık halka açık anonim ortaklıklarda tahvil çıkarılmasına karar vermek yetkisi, ana sözleşme ile yönetim kuruluna verilebilir (SerPK m.13/son).

Bu sayılanların haricinde, bazı konular hakkında karar verme yetkisi yönetim kurulunda iken ana sözleşme düzenlemesi ile bu yetkiler genel kurula verilebilir. Ancak bu düzenleme hiçbir şekilde yönetim kurulunun münhasır yetkisi alanını aşmamalıdır[18].

Genel kurulun yetkileri konusunda asıl olan, genel kurulun yetkilerini bir başka organa devredememesidir[19]. Her bir organa ait münhasır yetki alanının bulunduğunu kabul etmiştik. İşte bu münhasır yetki alanına müdahale etmemek kaydıyla, genel kurulun bazı yetkilerinin diğer organlara verilebileceği kabul edilebilir[20]. Bu konuda ortaya çıkabilecek tereddütler, hükmün gayesi ile pay sahiplerine genel kurulda verilen hakların koruduğu menfaatler göz önüne alınarak çözüm yolu bulunabilir[21].

SerPK m.12 ve 13'de genel kurulun bazı yetkileri yönetim kuruluna devredilmiştir. Buna göre kayıtlı sermaye sistemini seçen halka açık anonim

---

[18] Tekil, **Anonim Şirket**, s.267; Domaniç, **Anonim Şirket**, s.574.

[19] Arslanlı, **II-III**, s.9; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.665.

[20] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.104. Arslanlı, yönetim kurulunun asıl olarak ortaklığın olağan işlerinde yetkili olduğunu, ancak ana sözleşme ile yapılacak düzenleme ile olağan üstü işlerde de yetkili ve görevli olduğunun kabul edileceğini belirtmektedir. Bu halde, genel kurulun olağan üstü işlerdeki görevi, ana sözleşme ile yönetim kuruluna devredilmiş olmaktadır. Arslanlı, **II-III**, s.7,8. Ancak biz, ortaklık işlerinin böyle bir ayrıma tâbi tutulmasını kabul etmediğimiz için, bu ayrıma dayalı olarak yetki devrini de kabul etmemekteyiz. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.665. Bunun haricinde, genel kurul bazı yetkileri yönetim kurulu ile paylaşır. Buna örnek olarak TK m.342'deki müdür seçimi gösterilebilir.

[21] Arslanlı, **II-III**, s.8,9. Somut örnekler için bkz. Arslanlı, **C.II**, s.7 vd., Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.665; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.104, İmregün, **Kara Ticareti**, s.288; Domaniç, **Anonim Şirket**, s.575, 576.

ortaklıklarda, kayıtlı sermaye miktarına kadar, yeni pay senetleri çıkarmak suretiyle esas sermaye artırımı, bir ana sözleşme değişikliği gerektirmeksizin genel kurulu kararı ile olmaktadır (SerPK m.12/2). Ayrıca yönetim kurulu, ana sözleşme ile yetkili kılındığı takdirde, imtiyazlı (TTK m.402) veya itibari değerinin üzerinde pay senedi çıkarmaya (TTK m.286), pay sahiplerinin yeni pay alma haklarını (TTK m.394) ve imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını kısıtlayıcı nitelikte karar almaya (TTK m.389) yetkili olacaktır (SerPK m.12/5).

Halka açık anonim ortaklıklarda tahvil ve sermaye piyasası aracı niteliğindeki diğer borçlanma senetlerini çıkarmaya yönetim kuruluna ana sözleşme ile yetki devredilebilecektir (SerPK m.13/son).

## III. GENEL KURUL TOPLANTISI TÜRLERİ

Türk Ticaret Kanunu hükümleri incelendiğinde, anonim ortaklıklarda birden fazla genel kurulun yer aldığı görülecektir. Kuruluş genel kurulu, olağan-olağan üstü genel kurul, tahvil sahipleri ve intifa senedi sahipleri genel kurulu, imtiyazlı pay sahipleri genel kurulu, ikinci genel kurul toplantısı, davetsiz genel kurul. Bu sayılan genel kurulların bazılarında sadece pay sahipleri, bazılarında ise üçüncü kişiler yer almaktadır. Bu açıdan biz, genel kurulları, üyelerinin pay sahipleri olup olmadığına göre iki başlık altında ele alacağız.

### A. Pay Sahiplerinin Oluşturdukları Genel Kurul Toplantıları

Pay sahiplerinin oluşturdukları genel kurullar, olağan-olağan üstü genel kurul, oydan yoksun pay sahipleri genel kurulu ve imtiyazlı pay sahipleri genel kuruludur[22].

#### 1. Olağan-Olağan Üstü Genel Kurul Toplantıları

Genel kurul, anonim ortaklığın zorunlu bir organı olmakla beraber, devamlı çalışan sürekli bir organı değildir. Genel kurul, kanun ve ana sözleşme hükümleri

[22] İkinci genel kurul toplantısı, anonim ortaklık genel kurulunda sermaye artırımı kararı verildikten sonra, artırılan kısmın tamamının taahhüt edilip kanun veya ana sözleşmeye göre peşin ödenmesi gereken nakit sermaye taahhütlerinin ödenmesinden sonra yapılacak olan ve yukarıda sayılan hususların eksiksiz olarak yerine getirildiğini bir kararla tespit eden genel kuruldur. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ve ticaret sicili memurlukları TTK m.395 ve TST m.63'de öngörülen ikinci genel kurul toplantısı hükümlerini göz ardı etmektedirler. Bu nedenle ikinci genel kurul toplantısı, uygulamada yapılmayan bir genel kuruldur. Erdoğan Moroğlu, **Anonim Ortaklıklarda Esas Sermaye Artırımı**, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2003. Sermaye artırımında söz konusu olan ikinci genel kurul (TTK m. 395) ile davetsiz genel kurul (TTK m.370), başlı başına bir genel kurul türü oluşturmazlar. Bu genel kurullar, olağan veya olağan üstü genel kurul türleri içinde yer alırlar.

gereğince olağan veya olağan üstü olmak üzere toplanır. Olağan- olağan üstü genel kurul toplantısı ayrımı, esas olarak TTK m.364'de ve Kom.Yön. m.5'te ele alınmıştır[23].

Olağan genel kurul toplantısı, her hesap dönemi için ve hesap devresinin sonundan itibaren üç ay içerisinde, yılda en az bir defa olmak üzere ve TTK m.369'da sayılan gündem maddelerini müzakere edip karara bağlamak üzere toplanan genel kuruldur (TTK m.364, 369; Kom.Yön. m.5/b)[24].

Yukarıda da değinildiği üzere, olağan genel kurul toplantıları, hesap dönemini izleyen yıldan itibaren üç ay içerisinde ve yılda en az bir defa olmak üzere toplanır.[25]. Ortaklığın faaliyet yılı ve dolayısıyla bilânço ve kâr zarar hesapları tamamlanmamış olduğundan, TTK m.457/1'e göre safi kâr yıllık bilânçoya göre tanzim edilebileceğinden, TTK m.457/1 ve bilânço ile ilgili hükümler emredici nitelikte olduğundan[26] ve kârın tespiti ve dağıtımı karar altına alınamayacağından, bu süre öncesinden olağan genel kurul toplantısının yapılamaması gerekir[27]. Buna rağmen bir genel kurul toplantısı yapılmış ve söz konusu bilânço ve kâr-zarar hesabı onanmış, kâr dağıtımı kararı alınmış ise, emredici hükümlere aykırılık söz konusu olacağı için, böyle bir genel kurulda alınan kâr dağıtımı ve onama kararları BK m.20 uyarınca batıl olan kararlardır. Bu yaptırımın ağır bir yaptırım olduğu söylenebilir. Ancak hesap devresinin bitiminden önce genel kurul toplantısının yapılması, sadece TTK m.364'e aykırılık teşkil etmez, aynı zamanda emredici hüküm olan TTK m.72 vd. ile TTK m.457 hükümlerine de aykırılık teşkil eder. Bu hükümler pay sahiplerinin olduğu

---

[23] Her ne kadar TTK m.364'ün alt kenar başlıklarının "I – Davet" ve "1. Umumi olarak" ele alınması, onun asıl olarak davet konusunda hüküm getirdiğini, ortaya koyarsa da üst ana başlığının "**B) Toplantılar**" olması, onun aynı zamanda genel kurul toplantı türlerini de ortaya koyduğunu göstermektedir. Kom.Yön. m.5'in madde kenar başlığı ise "Toplantı Çeşitleri"dir.

[24] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.107; İmregün, **Kara Ticareti**, s.291; Hayri Domaniç, **TTK Şerhi II, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, İstanbul 1988, s.799.

[25] TTK'da hesap devresinin başlayacağı ve biteceği tarih hakkında özel bir düzenleme mevcut değildir. Sadece TTK m.72/3, "iş yılı" ifadesini kullanarak, iş yılının en az altı (6) en fazla 12 ay olabileceğini belirtmiş, iş yılının başlangıç tarihini de belirtmemiştir. TTK m.72/3'deki iş yılı ifadesinden hesap devresinin kastedildiği kabul edilebilir. Uygulamada VUK m.174 uyarınca yıllık hesap devresi kural olarak takvim yılı olarak kabul edilmekte ve böylece vergi yönünden de bilânçoda bir birlik sağlanmaktadır. Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.802.

[26] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.107; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.802.

[27] Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.800.

kadar, alacaklıların da menfaatlerini koruyan hükümlerdir. Bu nedenle, bu maddelere aykırılık halinde butlanla sakat bir genel kurul kararı olacağı kabul edilmelidir[28].

TTK m.364/2'de yılda birkaç kere kazançlarını dağıtan anonim ortaklıklarda, her dağıtma için genel kurulun toplantıya davet edileceği düzenlenmektedir. Bu maddeden, anonim ortaklığın bir hesap devresi içerisinde kâr dağıtımı kararı almak üzere birden fazla olarak olağan genel kurul toplantısı yapabileceği sonucuna varılabilir[29]. Ancak biz bu sonucu kabul etmiyoruz. Her şeyden önce, TTK m.457/1, anonim ortaklıkta safi kazancın yıllık bilânçoya göre hesaplanıp tespit olunacağını, emredici olarak düzenlemektedir. Yıllık bilânço düzenlenmeden safi kazancın hesaplanıp saptanılması ve genel kurul tarafından dağıtımına karar verilmesi söz konusu olamaz[30]. Ancak TTK m.72/3'e göre iş yılı takvim yılından az olmak üzere saptanabilecektir. Bu yetkiye dayanılarak iş yılı, takvim yılından az olarak belirlenmişse, hesap dönemi bu süre olacaktır. Bu hesap dönemine göre, yıllık bilânço hazırlanıp kâr tespit ve hesap olunarak genel kurulca TTK m.369 uyarınca dağıtılmasına karar verilebilecektir. Bu iki hükmün bu şekilde bağdaştırılması mümkün olacaktır[31]. Ancak bu bağdaştırma, yılda birden fazla kâr dağıtımı kararının alınabileceği anlamına gelmemektedir[32].

O halde sonuç olarak olağan genel kurul toplantısı, her hesap dönemi sonundan itibaren ilk üç ay içinde yapılan genel kurul toplantısıdır. Buna göre hesap dönemi takvim yılı olan ortaklıklarda toplantılar, yılın ilk üç ayı içinde, özel hesap

---

[28] Domaniç, söz konusu genel kurul toplantısında tasdik edilen bilânçonun, toplantı tarihine kadar olan hesapların tasdîki anlamına geleceğini, yıllık hesapları temsil etmeyeceğini ve toplantı tarihinden sonra ortaklıkta hiçbir işlemin yapılmamasının da durumu değiştirmeyeceğini ifade etmektedir. Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.800, 801.

[29] Arslanlı, **II-III**, s.12, d.38; Domaniç, **Anonim Şirket**, s.578; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.668; Karayalçın, **Muhasebe Hukuku,** s.37, 38, d.2,3. Ansay, anonim ortaklık ana sözleşmesinde hüküm bulunmak kaydıyla olağan genel kurulun yılda birden fazla olarak toplantıya davet edilebileceğini söylemektedir. Ansay, **Anonim Şirket**, s.170, d.4

[30] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.108; İmregün, **Kara Ticareti**, s.289, 290.

[31] Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.802, 803.

[32] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.107,108. Aksi görüş **Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), Ortaklık** N.668. Yazar, doktrinde aksi fikri ileri sürenlerin değindikleri noktanın haklı olduğunu, buna rağmen anonim ortaklıkların bazı hallerde yılda birden fazla kâr payı dağıtmayı, işletme politikalarına uygun bulabileceklerini, ciddi bir sebep olmaksızın bunu yasaklamanın bir anlamının olmayacağını ifade etmektedir. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklık**, N.668. Buna karşılık İmregün, anonim ortaklıklarda yılda bir defa toplanan genel kurulda, dağıtılabilir kâr payının bir defada dağıtılması yerine, çeşitli tarihlerde birkaç taksitte dağıtılmasına genel kurulun karar verebileceğini, hatta bu taksitlerin miktarının ve zamanının belirlenmesinin, kâr dağıtımı kararı alındıktan sonra yönetim kuruluna bırakılabileceğini ifade etmektedir. İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.107.

dönemi olan ortaklıklarda ise, hesap döneminin bittiği günü izleyen ilk üç ay içinde yapılacaktır (Kom.Yön. m.6/b). Olağan genel kurul toplantısının bu üç aylık sürenin bitiminden sonra toplanması, o genel kurulda alınan kararların geçerliliğini etkilemez[33].

Olağan genel kurul toplantısı, öngörülen sürede toplantı yeter sayısının elde edilememesi nedeniyle toplanamamış (TTK m.372) veya toplanıp da azlığın talebi (TTK m.377) üzerine ertelenmişse, yapılacak olan toplantının niteliği değişmeyecektir. Bu durumlar üzerine yapılan ikinci genel kurul toplantıları da olağan genel kurul toplantılarıdır[34].

Olağan genel kurul toplantısının gündemi TTK m.369'da düzenlenmiştir. Buna göre yıllık raporların okunması, bilânço ve kâr ve zarar hesabının onanması veya reddi, kâr dağıtımı teklifinin onanması, değiştirilerek kabulü veya reddi, ana sözleşmede belirlenmemişse yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin ücret ve aidatlarının belirlenmesi, organların seçilmesi ve lüzumlu görülen sair hususlar gündemi oluşturacaktır[35]. Sair hususların ne olduğunu belirleme yetkisi, genel kurulu toplantıya çağıran organın yetkisi dahilindedir[36].

Olağan üstü genel kurul toplantısı, belirli bir zamanı olmayan, ortaklık için lüzumu halinde veya zorunlu ve ivedi sebepler çıktığı takdirde yapılan ve gündemini toplantının yapılmasını gerektiren sebeplerin oluşturduğu genel kurul toplantılarıdır (Kom.Yön. m.5/c). Olağan üstü genel kurulun toplanmasının belirli bir zamanı

---

[33] Yargıtay TD'nin 7.5.1968, E.2237/K.2661 sayılı kararı. Karar için bkz. Gönen Eriş, **Açıklamalı, İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler**, C.I, Genişletilmiş 2. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 1992, s.1052. Nitekim uygulamada üç aylık sürenin geçmesinden sonra da olağan genel kurul toplantılarının yapıldığı görülmektedir. Ancak bu durumun sakıncaları bulunmaktadır. Bu sakıncalar hakkında bkz. Erdoğan Moroğlu, **Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.170; Bahir Mazhar Erüreten, **Açıklamalı, Uygulamalı, İçtihatlı Anonim Şirket ve Davaları**, İstanbul, 1988, s.226.

[34] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.108, 109.

[35] Ancak TTK m.369'da düzenlenen gündem maddelerin tamamının olağan genel kurul gündeminde yer almasının zorunlu olduğu söylenemez. Zorunlu olan hususlar, yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler tarafından verilen yıllık raporların okunması ile ortaklık bilânço ve kâr ve zarar hesabının ve kazancın dağıtılması hakkındaki tekliflerin onanması veya reddidir. Şarta bağlı olan hususlar ise, ana sözleşmede belirlenmemişse, yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin ücret ve aidatlarının belirlenmesi, süresi biten yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin yeniden seçilmeleri veya değiştirilmeleridir. İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.120.

[36] İmregün, **a.e.**, s.120.

yoktur. Ortaklık için olağan üstü genel kurul toplantısının yapılmasını gerektiren durumların ortaya çıkması halinde yetkili organlar tarafından davet edilir.

Olağan üstü genel kurulun gündemi kanun tarafından belirlenmemiştir. Genel kurulu olağan üstü olarak toplantıya çağıran organ veya azlık, olağan üstü genel kurulun gündemini saptayacaktır. Olağan üstü genel kurulların gündemi ise "lüzumlu görülen" (TTK m.364/son), zaruri ve müstacel sebepler (TTK m.355) ve gerektirici nedenlerdir (TTK m.366).

İkisi arasında zaman noktasından yapılan ayrım, olağan genel kurul toplantılarının hesap döneminin sonundan itibaren ilk üç ay içerisinde toplanacağı belirtilmişken, olağan üstü genel kurul toplantılarının yapılması için bir zaman öngörülmemesidir. Ancak olağan genel kurul toplantıları, bu sürenin sonrasında da toplanabileceği gibi olağan üstü genel kurul toplantıları bu üç aylık süre içerisinde de toplanabilir. Ve hatta her iki toplantının aynı gün içinde ve aynı yerde yapılması da mümkündür.

Toplantının olağan veya olağan üstü olarak nitelendirilmesi, genel kurul toplantılarında alınan kararların geçerli olmasını ve etkinliğini etkilemez. Genel kurul, gündeminde bulunan konuları karara bağlama yetkisine sahip olduğu için, bu nedene, yani toplantının nitelendirilmesindeki yanlışlığa dayanılarak iptal edilebilirlik söz konusu olmayacaktır[37].

Toplantının nitelendirilmesinin sonucu, davete yetkili olanların belirlenmesi ile toplanamamanın sonuçları ile ilgilidir. Davete yetkili olanlar aşağıda incelenecektir[38]. Biz burada toplanamamanın sonuçları üzerinde duracağız.

Olağan genel kurul toplantısı ile olağan üstü genel kurul toplantısının yapılmamasının yaptırımları birbirinden farklıdır. Olağan genel kurul toplantısının yapılmaması, toplantının yapılmasını sağlamayan yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin sorumluluğunu gerektirir. Aynı zamanda ortaklığın feshine de yol açabilir (TTK m.274, 434, 435). Olağan üstü genel kurul toplantısının yapılmaması ise, yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin sorumluluğunu gerektirebilir, fakat

[37] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.107,108; Ansay, **Anonim Şirket**, s.170.
[38] Bu konu hakkında bkz. İkinci Bölüm, II, A. Davete Yetkili Olanlar.

ortaklığın feshini gerektirmez. İcabında azlığın genel kurulu davet merasimini başlatmasına neden olabilir[39].

**2. İmtiyazlı Pay Sahipleri Genel Kurulu**

İmtiyazlı pay sahipleri[40] genel kurulu, TTK m.389 ve 391'de düzenlenmiştir. Buna göre imtiyazlı pay sahipleri genel kurulu, ana sözleşmesine göre imtiyazlı payların bulunduğu ortaklıklarda, genel kurulun imtiyazlı pay sahiplerinin imtiyazlı haklarını ihlâl edecek tarzda ana sözleşmeyi değiştirmeye veya ortaklık esas sermayesini artırmaya karar vermesi halinde, TTK m.389 ve 391'e göre, genel kurul kararlarını görüşmek amacıyla sadece imtiyazlı pay sahiplerinin katılımıyla yapılan toplantılardır (TTK m.389, 391, Kom.Yön. m.5/d).

Kanununun düzenlemesinden imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunun asıl olarak, ana sözleşme değişiklikleri ile ilgili kurullar olduğu ortaya çıkacaktır. TTK m.389 ve 391 ile kanun koyucu, imtiyazlı pay sahiplerinin sahip oldukları imtiyazın, onların herhangi bir katkısı olmaksızın veya onların iradesine aykırı olarak değiştirilmesini önlemek istemiş ve bu değişikliklerin infazı için[41] imtiyazlı pay sahipleri genel kurullarının kararını gerekli görmüştür[42]. Kanunun sağladığı bu

---

[39] Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.806.

[40] İmtiyazlı paylar hakkında bkz.. Ernst E. Hirş, **Ticaret Hukuku Dersleri**, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Bası, İstanbul, 1948; s.282; Arslanlı, **C.I**, s.140; Oğuz İmregün, **Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilaflar ve Bunları Telif Çareleri**, Ankara, İsmail Akgün Matbaası, 1962, s.85; Gönen Eriş, "Ayrıcalıklı Pay Senetleri (I)", **YD**, Y.1979, S.4, s.915, 916; Oğuz İmregün, "Anonim Ortaklıkta Özel Kategori (İmtiyazlı) Paylar Kurulları", **Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65. Yaş Armağanı**, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1988, s.186; Metin Bostancıoğlu, "Anonim Şirketlerde İmtiyazlı Hisse Senetleri ve İmtiyazların Korunması", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu V (25-26 Mart 1988)**, Ankara, BTHAE, 1988, s.1,2; Sami Karahan, **Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması**, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınları, 1991, s.7 vd.; Onur Kerem Günel, **Özel Kategori Paylar**, Ankara, SPK Yayını No:92, 1997, s.3,4; Abuzer Kendigelen, **Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1999, s.3.

[41] İmtiyazlı pay sahipleri genel kurulunun kararı, genel kurul kararının geçerlilik koşulu olmayıp, bekletici ve infazı durdurucu koşuludur. Y.11. HD, 5.5.1975 t., E.1516/K.3183, HGK, 8.6.1983 t., E.1980/11-720, K.631. Kararlar için bkz. Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1187, 1188. Y.11.HD, 30.5.2002 t., E.2581/K.5385 sayılı kararı için bkz. **YKD**, D.29, S.2, Şubat 2003, s.214-216.

[42] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklık**, N.807; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.342. İmtiyazlı payların bir pay sahibinde toplanması halinde artık, imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunun toplanmasına gerek olmadığı, bu tek pay sahibin sermaye artırımı veya ana sözleşme değişikliği kararını onaylayan veya onaylamayan beyanının, genel kurul kararlarının infazı için yeterli olacağı, beyanın, ayrıca yazılıp ilgili pay sahibi ve Bakanlık komiseri tarafından imzalanmış olmak şartıyla, genel kurul tutanağına yazılabileceği gibi, ayrı bir tutanağa da yazılabileceği, pay sahibinin, genel kurul toplantısına katılmadığı hallerde karara ilişkin onayını veya muhalefetini, noterden tasdik ettirerek de genel kurul toplantısına ulaştırabileceği ileri sürülmüştür. Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s.80.

korumadan sadece imtiyazlı pay sahipleri yararlanacaktır[43]. Her hangi bir imtiyaza sahip olmayan normal paylar TTK m.389 ve 391'in sağladığı korumadan yararlanmayacaktır[44].

İmtiyazlı pay sahipleri genel kurulu, ortaklık genel kuruluna oranla dar kapsamlı olan, imtiyazlı pay sahiplerinden oluşan bir kuruldur. İmtiyazlı pay sahipleri genel kurulu, anonim ortaklığın bir iç organı olup, sadece karar organı özelliğini göstermektedir. Bu kurulun kararları da yönetim kurulu tarafından yerine getirilir[45]. Bir anonim ortaklıkta ne kadar imtiyazlı pay grubu varsa, o kadar da imtiyazlı pay sahipleri genel kurulu vardır. Bu kurulların oluşabilmesi için özel bir işlem yapılmasına veya ana sözleşmede düzenleme yapılmasına gerek yoktur. İmtiyazlı payların ana sözleşmede düzenlenmiş olması, imtiyazlı pay sahipleri genel kurullarının kendiliğinden oluşması için yeterli olacaktır[46].

İmtiyazlı pay sahipleri genel kurulunun hangi hallerde toplanacağı hususunda TTK m.389 ve 391 farklı sistemler getirmiştir. Bu farklılık Kom.Yön. m.6/d'de de korunmuştur. TTK m.389'a göre, imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunun toplanabilmesi için, yapılacak ana sözleşme değişikliğinin imtiyazlı pay sahiplerinin imtiyazlı olan haklarını ihlâl ediyor olması gerekecektir[47]. Esas sermaye artırımı

---

[43] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.12.

[44] İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.101; İmregün, **Özel Kategori Paylar**, s.191,192; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.344; Bostancıoğlu, **agm.**, s.9; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s.77, d. 128.

[45] Karahan, **İmtiyaz**, s.142; Günel, **age.**, s.10; Çevik, **Anonim Şirket**, s.662; Hasan Pulaşlı, "Anonim Şirketlerde Yönetimde İmtiyaz ve Buna İlişkin Esas Sözleşme Düzenlemelerinin Anlam ve Etkisi", **Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1999, s.580.

[46] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklık**, N.807.

[47] Bir anonim ortaklıkta birden fazla imtiyazlı pay sahipleri genel kurulu varsa, ancak yapılan ana sözleşme değişikliği ile hakları ihlâl edilen imtiyazlı payların sahiplerinin oluşturdukları genel kurulun toplanması yeterli olacaktır. Hakları ihlâl edilmeyen imtiyazlı pay sahiplerinin ise toplanmasına gerek yoktur. Bostancıoğlu, **agm.**, s.20-22. SerPK m.12'ye göre, halka açık bir anonim ortaklığın kayıtlı sermaye sistemine geçmesi için, ana sözleşmesini değiştirmesi gerekir. Kayıtlı sermaye sistemine geçiş, bir sermaye artırımı değildir. O halde, kayıtlı sermaye sistemine geçişte TTK m.389 uygulanacaktır. Yani bu halde imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunun toplanabilmesi için, imtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlâl edilmesi gerekecektir. Ömer Teoman, "Kayıtlı Sermaye Sistemini Kabul Eden Anonim Ortaklıklarda Ayrıcalıklı Pay Sahiplerinin Tavan Tutarının Yükseltilmesini veya Çıkarılan Sermayenin Artırılmasını Onaylamalarının Zorunlu Olup Olmadığı Sorunu", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.II, 1982-2001, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.390, 391; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.807c; Karahan, **İmtiyaz**, s.163,164; Mehmet Bahtiyar, "Anonim Ortaklıklarda Ayrıcalıklı Pay Sahiplerinin Onay Yetkisi ve Kayıtlı Sermaye Sistemi", **Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1998, s.16 vd. Yargıtay da aynı yönde karar vermiştir. Y.11.HD, 18.12.1997 t., E.3281/K.9352 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.2319-2321). Aynı durum, SerPK m.12/5 uyarınca yönetim kuruluna yetki verilmesinde de uygulanacaktır. Teoman, **Kayıtlı Sermaye**, s.394. Aksi görüş için bkz. Bostancı, **agm.**, s.26.

kararının verilmesi halinde ise, genel kurul tarafından esas sermayenin artırımı kararının verilmesi bu kurulların toplanması için yeterli olacaktır (TTK m.391). Görüldüğü üzere, esas sermaye artırımında, imtiyazlı pay sahipleri genel kurulları, imtiyazların ihlâl edilip edilmemesi şartına bağlı olmaksızın toplanacaklardır. TTK m.389 düzenlemesinin aksine, imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunun, esas sermaye artırımını onaylamaları için, artırım kararının onların haklarını ihlal etmesi şartı aranmaz. TTK m.391, sermaye artırımı kararının imtiyazlı pay sahibinin haklarını ihlal edeceğini farz etmiştir[48]. SerPK m.12 uyarınca, yönetim kurulu tarafından çıkarılmış sermaye artırılacaksa, TTK m.391 vd. hükümleri uygulanmayacaktır. Böylece imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunun toplanmasına gerek yoktur (SerPK m.12/2)[49].

TTK m.389 ve 391'e tâbi ana sözleşme değişiklikleri genel kurulda bütün imtiyazlı pay sahiplerinin katılımıyla alınmış olsa dahi, imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunun ayrıca toplanarak karar alması gerekir. Her şeyden önce kanunun lafzı bunu gerektirmektedir. TTK m.389, ana sözleşme değişikliği kararından sonra yapılacak özel bir toplantıdan, TTK m.391 ise genel kurul kararından ayrı olarak yapılacak toplantıdan bahsetmektedir. Ayrıca bu görüş kanunun amacına da uygundur[50].

---

[48] Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s.77, 78; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.807; İmregün, **Özel Kategori Paylar**, s.193; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.344;; **Eriş, II**, s.2907. Yargıtay kararları da aynı yöndedir. 11.HD, 07.10.1983 t., E.83/3577, K.84/4119 (**YKD**, C.10, S.2, s.255); 11.HD, 5.5.1975 t., E.1516/K.3138 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1189). Buna karşılık Karayalçın, TTK m.389 ve 391'in amaçlarının imtiyazların korunması yönünde aynı olduğu ve TTK m.391'in yorumlanırken bu amacın göz önünde tutulması gerektiğini, dolayısıyla imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal etmeyen sermaye artırımı kararlarının imtiyazlı pay sahipleri genel kurulu tarafından onaylanmasının gerekli olmadığını kabul etmektedir. Yaşar Karayalçın, "Esas Sermaye Artırımında İmtiyazlı Pay Sahiplerinin Hukuki Durumu", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu X (9 Nisan 1993)**, Ankara, BTHAE, 1993, s.77 vd.; Yaşar Karayalçın; **Meseleler ve Görüşler "Hukuki Mütalâalar" (1984-1987), III**, Ankara, BTHAE, 1988, s.111. Kendigelen, esas sermaye artırımı kararları açısından zorunlu olarak onama kararının aranmasının yerinde olmadığını ve yapılacak değişiklikle kaldırılması gerektiğini belirtmektedir. Abuzer Kendigelen, "Anonim Ortaklıkta İmtiyazlı Paylara İlişkin Değişiklik Önerileri", **Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2003, s.325.

[49] **Teoman**, Kayıtlı Sermaye, s.394; **Moroğlu**, Sermaye Artırımı, s.339; Hüseyin Anaral, **Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Uygulaması**, Ankara, 1982, s.77, 78. Y.11.HD, 9.11.1990 t., E.6178/K.7137 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.2331,2332).

[50] Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s.78; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.807. Yargıtay da imtiyazlı pay sahiplerinin, hepsi olumlu oy kullanmış olsalar dahi ayrı olarak toplanması gerektiğini hükme bağlamıştır. Y.11.HD, 5.5.1975 t., E.1516/K.3138 (**YKD**, C.2, S.9, s.1319, 1320); Y.HGK, 8.6.1983 t., E.80/11-1720, K.83/631 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.2310); Y.11.HD, 11.6.1979 t., E.2102/K.3083 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.2312); Y.11.HD, 16.1.1992 t., E.117/K.133 (Moroğlu,

Anonim ortaklıkta imtiyazları farklı olan paylar varsa, bunlar imtiyazlarının nevine bakılmaksızın aynı kurulda mı bir araya gelecekler, yoksa her bir imtiyaz grubu ayrı ayrı olarak mı toplanacaktır? TTK m.391, imtiyazlı pay sahiplerinin ayrı olarak toplanacaklarını düzenlemesine karşın, TTK m.389 imtiyazlı pay sahiplerinin toplanacakları tek bir toplantıdan bahsetmiş, çoğul bir ifade kullanmamıştır. Dolayısıyla bu sorun sadece TTK m.389 açısından ele alınmaktadır.

Doktrin ve Yargıtay'a göre, muhtelif imtiyazlı pay grupları varsa, TTK m.389'da 391 de olduğu gibi düzenlenmemiş olsa da, her birinin ayrı ayrı toplanıp karar vermeleri gerekir[51]. Bizim de katıldığımız hakim görüşe göre; TTK m.391'de hiç ihlâl aranmadan, imtiyazlı pay sahiplerinin ayrı ayrı olarak toplanacaklarını ve böylece onların korunacağını amaçlayan kanun koyucunun, aynı şeyi, üstelik imtiyazların ihlâlinin söz konusu olduğu TTK m.389'da kabul etmemiş olmasının bir anlamı yoktur. Asıl bu halde, her bir imtiyazlı grubun ayrı olarak toplanıp, kendi menfaatlerini savunmaları gerekir. Muhtelif imtiyazlı grupların hepsinin bir araya geleceği ve eşit veya oransal oy yöntemiyle yapılacak toplantıda, pay oranları az olan imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını savunabileceği iddia etmek her zaman adil sonuçlar vermeyecektir. Hatta bir imtiyazlı pay grubu, böyle bir toplantıda tamamen olumsuz oy kullanmasına rağmen, diğerlerinin olumlu oyları ile imtiyazlarını yitirebilecektir.

---

**Mevzuat**, s.330); Y.11.HD, 16.1.2001 t., E.8488/K.149 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.2340). Karşı görüşe göre ise, tüm payların ve bu arada imtiyazlı pay sahiplerinin de olumlu oyu ile karar alınması halinde artık, imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunun toplanıp onay kararı vermesi gerekli değildir. İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.447; Bostancıoğlu, **agm.**, s.24; Tekinalp, **Onaylama Kararı**, s.11; Hamdi Yasaman, **Anonim Ortaklıkların Birleşmesi**, Ankara, BTHAE, 1987, s.79. Yazar, bütün pay sahiplerinin oy birliği ile verdiği bir karara sonradan olumsuz oy verilmesinin normal olmadığını, aksi davranışın kötü niyetli ve hakkın suiistimalini teşkil eden bir davranış olacağını ileri sürmektedir.

[51] Y.11.HD, 30.12.1985 t., E.5903/K.7227 sayılı kararı için bkz. Bostancıoğlu, **agm.**, s.31 vd. Doktrinde de aynı yönde görüşler ileri sürülmüştür. Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s.78; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, 807a; Yasaman, **Birleşme**, s.78; Karahan, **İmtiyaz**, s.18,19,141; Mustafa Çeker, **Anonim Ortaklıklarda Oy Hakkı ve Kullanılması**, Ankara, BTHAE, 2000, s.82,83; Eriş, **Anonim Şirket**, s.526, 527. Buna karşılık doktrinde bir görüşe göre, TTK m.389 açısından yapılan ihlalin önemli olduğunu, bu nedenle kanunun ifade ettiği gibi hakları ihlâl edilen imtiyazlı pay sahiplerinin bu toplantının üyeleri olduğunu belirtmiş, aynı türden olan imtiyazların, ihlâl aynı olmak şartıyla, aynı imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunda toplanmaları, ihlâlin derecesinin veya ihlâl edilen imtiyazın farklılığı halinde toplantıların ayrı olarak toplanmaları gerektiğini söylemektedir TTK m.391'in aksi, söz konusu hususu ispatlamaktadır. Bostancıoğlu, **agm.**, s.13,20-22; Zühtü Aytaç, "Tartışmalar", "Anonim Şirketlerde İmtiyazlı Hisse Senetleri ve İmtiyazların Korunması", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu V (25-26 Mart 1988)**, Ankara, BTHAE, 1988, s. 36.

İmtiyazlı pay sahipleri genel kurulunun ne zaman toplanacağı TTK'da düzenlenmemiştir. Kom.Yön. m.6/d'ye göre imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunun genel kurul tarihinden sonra fakat ana sözleşme değişikliğinin tescilinden önce toplanması gerekir[52].

İmtiyazlı pay sahipleri genel kurulu, yönetim kurulu, denetçiler veya imtiyazlı pay sahiplerinden her hangi birisi tarafından davet edilebilir. Toplantıya davet yönetim kurulu ve denetçiler için bir yüküm olmasına rağmen, imtiyazlı pay sahipleri için bir haktır. Kanunda davet yetkisini kullanılması konusunda davete yetkililer arasında her hangi bir sıralama ve öncelik öngörülmemiştir[53]. Buna karşılık Kom.Yön. m.9/f'de imtiyazlı pay sahiplerinin imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunu toplantıya davet edebilmeleri için, yönetim kurulu ve denetçiler tarafından toplantıya davetin yapılmamış olması gerektiği düzenlenmiştir. Böylece Yönetmelik, imtiyazlı pay sahibinin davet etme sırasını, diğerlerinin davet etmemesine bağlı olarak öngörmüştür. Kanuna aykırı olan bu düzenlemenin geçerli olmaması gerekir[54]. Yönetmelik, kanunda olmayan veya kanuna aykırı bir düzenleme getiremez[55]. İmtiyazlı pay sahibi, herhangi bir şarta tâbi olmaksızın genel kurulu toplantıya davet edebilir[56].

Davete yetkili olanların, davet yetkisinde herhangi bir sınırlama olmadığını kabul ettikten sonra, birden fazla aynı gündem maddesi için davet yapılması

---

[52] Doktrinde de bu yönde görüşleri ileri sürülmüştür. Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, 79; Gönen Eriş, "Ayrıcalıklı Pay Senetleri (II)", **Yargıtay Dergisi**, Y.1980, C.VI, S.1-2, s.207; Y.11. HD, 27.12.1976 t., E.4894/K.5657 sayılı kararı (Eriş, **(II)**, s.207). Doktrinde, imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunun normal süre (Eriş, **(II)**, s.207), dürüstlük kuralına göre belirlenecek bir süre içerisinde toplanması gerektiği (Karahan, **İmtiyaz**, s.145) belirtilmiştir.

[53] Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s.79; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.76, 77; Karahan, **İmtiyaz**, s.142,143; Günel, **age.**, s.13.

[54] **Günel, age.**, s.13.

[55] Bu konu hakkında bkz. Helvacı, **Genel Kurul**, s.3 vd.

[56] Buna karşılık, İmregün, herhangi bir pay sahibinin imtiyazlı pay sahibi genel kurulunu toplantıya davetinde, azlığın genel kurul toplantısını davet etmesine ilişkin kuralların (TTK m.366, 367) uygulanması gerektiğini, burada sadece 1/10 oranının aranmayacağını belirtmiştir. İmregün, **Özel Kategori Paylar**, s.194. Tekinalp, imtiyazlı pay sahiplerinin ayrıca, azlık oluşturmaları halinde TTK m.366 ve 367'e göre imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunu toplantıya çağırabileceklerini ifade etmiştir. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.807a. TTK m.366 ve 367'ye göre azlık oluşturan pay sahip ya da sahiplerinin mahkeme kararı ile davete yetkili oldukları genel kurul toplantısı, olağan üstü genel kurul toplantısıdır, bu kural imtiyazlı pay sahipleri genel kurulu için uygulanamamalıdır. Hem zaten uygulanmasında da kanımızca bir fayda yoktur. Bir imtiyazlı paya sahip olan pay sahibinin imtiyazlı pay sahibi genel kurulunu toplantıya davet edebileceği kabul edilmişken, 1/10 oranının aranması gereksiz olacaktır.

ihtimalinde, tarih itibarıyla önce yapılan davetin geçerli olduğu kabul edilmelidir[57]. Buna karşılık, davet aynı anda yapılmışsa, her ne kadar kanuna aykırı olduğu kabul edilse de, Kom.Yön. m.9/f'nin ortaya koyduğu düzenlemenin uygulanması kabul edilebilir. Yani organların yaptığı aynı andaki davet geçerli, imtiyazlı pay sahibinin yaptığı davet geçersiz kabul edilmelidir. Amaç imtiyazlı pay sahiplerinin imtiyazlı haklarını korumak olduğuna göre, imtiyazlı pay sahibi, daha çok organ tarafından yapılan çağrıya güvenecek ve o toplantıda hazır bulunabilecektir. Onların bu güveninin korunması gerekir.

Davetin şekline ilişkin TTK'da herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte TTK m.368'in kıyasen uygulanması düşünülebilir. Kom.Yön.'ün düzenleme tarzı da bu durumu haklı göstermektedir. İmtiyazlı pay sahipleri genel kurulunun toplantıya daveti, genel kurulun daveti ile birlikte yapılabilir. Hatta, TTK m.368'deki davet merasimindeki masraf ve zaman kaybını önlemek için bu yola başvurulması kaçınılmaz ve faydalı olacaktır[58].

İmtiyazlı pay sahipleri genel kuruluna sadece hakları ihlâl edilen imtiyazlı pay sahipleri katılır[59].

İmtiyazlı pay sahipleri genel kurulunda toplantı ve karar yeter sayısı, TTK m.389'un yaptığı atıf nedeniyle TTK m.338/3 ve 4'e tâbidir. Buna göre imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunda, imtiyazlı payların en az yarısına sahip pay sahiplerinin veya temsilcilerinin toplantıda hazır bulunması gerekir. İlk toplantıda bu yeter sayı elde edilememişse en geç bir ay içinde yapılacak ikinci toplantıda imtiyazlı payların

---

[57] Karahan, **İmtiyaz**, s.143. Her ne kadar davete yetkide bir sıralama verilmemişse de, bu sayılanlardan birinin davet yetkisini kullanmasının, aynı gündemle toplanmış olmak kaydıyla, diğerlerinin davet yetkisini ortadan kaldırdığı kabul edilmelidir. Çünkü, gündemi aynı olan bir davet zaten yapılmışken bir defa daha davet yapılması, hem işleri karıştıracak hem de daveti yapanın iyiniyetli olmadığını ortaya koyacaktır. Buma imkân vermemek için, davete yetkili olanların birisinin davet yetkisini kullanması halinde, artık diğerlerinin aynı toplantı için davete yetkili olmadıklarının kabul edilmesi gerekir. Bu takdirde ilk toplanan imtiyazlı pay sahipleri genel kurulu kararı geçerli olacaktır. Pulaşlı, **Yönetimde İmtiyaz**, s.584, 585.

[58] Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s.79,80; Karahan, **İmtiyaz**, s.143, Yasaman, **Birleşme**, s.79.

[59] Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s.78; Tekinalp, **Onaylama Kararı**, s.511; Karahan, **İmtiyaz**, s.159; Çeker, **Oy Hakkı**, s.85; Orhan Nuri Çevik, **"Uygulamada Şirketler Hukuku"**, Genişletilmiş 2.Bası, Ankara, 1994, s.346; Mehmet Bahtiyar, **Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Artırımı**, İstanbul, 1996, s.26, 178. Yargıtay da imtiyazlı pay sahipleri genel kuruluna sadece hakları ihlâl edilen imtiyazlı pay sahiplerinin katılabileceğini hükme bağlamıştır. Y. 11.HD, 5.5.1975 t., E.1516/K.3183 (Tuğrul Ansay, **Yargıtay Uygulamasında Anonim Şirketler Hukuku**, Ankara, 1981, s.55, 56); Y. 11.HD, 11.6.1979 t., E.2102/K.308 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1152); Y. 11.HD, 20.1.1986, E.85/5903, K.86/7427 (**Batider**, 1987, C.XIII, S.1, s.166 vd.).

en az üçte birine sahip olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması gerekir (TTK m.388/3, Kom.Yön. m.24/e)[60]. Karar yeter sayısı ise, mevcut reylerin ekseriyetidir (TTK m.338/4). Esas sermaye artırımın onaylanmasında ise TTK m.391, herhangi bir yeter sayıdan bahsetmemiştir. TTK m.391, sadece davete yetkili olanlara ilişkin TTK m.389/c.2 ve 3'e atıf yapmış, buna karşılık yeter sayıların belirlendiği son cümleye atıf yapmamıştır. Buna rağmen, TTK m.391'deki halde de TTK m.388/3 ve 4 uygulanmalıdır[61].

Buna karşılık imtiyazların kullanılmasına ilişkin, örneğin yönetim kuruluna aday belirleme imtiyazına sahip pay sahiplerinin adayı belirlemek için yapacakları imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunda, TTK m.388/3 ve 4'te düzenlenen toplantı ve karar yeter sayısı uygulanmayacaktır. TTK m.389'un TTK m.388'e yaptığı atıf, ana sözleşme değişiklikleri ile ilgilidir, bütün imtiyazlı pay sahipleri genel kurul toplantıları için değil. Burada imtiyazların ihlâli yoktur. Aksine imtiyazlı hakkın kullanılması söz konusudur ve bunun kolaylaştırılması için de TTK m.388'deki yeter sayılar kabul edilmemelidir. TTK, bu konuya ilişkin bir düzenleme getirmemiş ve bu

---

[60] SerPK m.11/7'nin, halka açık anonim ortaklıkların imtiyazlı pay sahipleri genel kurul toplantılarında da uygulanıp uygulanmayacağı tartışılmıştır. Yani, halka açık anonim ortaklıkların imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunda, TTK m.388/3'deki toplantı yeter sayısı değil de, SerPK m.11/7 uyarınca TTK m.372 uygulanacak mıdır? SPK, SerPK m.11/7'deki düzenlemenin halka açık anonim ortaklıkların sadece genel kurul toplantılarına özgü olduğunu, maddenin TTK m.389 ve 391'de de uygulanacağına ilişkin açık bir düzenlemenin bulunmadığını, istisnaların dar yorumlanması gerektiğini, SerPK m.11/7'nin söz konusu ortaklıkların genel kurul toplantılarını yapmalarını sağlamak için getirildiğini belirtmiş ve sonuç olarak SerPK m.11/7'nin imtiyazlı pay sahipleri genel kurullarında uygulanmayacağını belirtmiştir. Fadlullah Cerrahoğlu, "Halka Açık Anonim Ortaklıkların İmtiyazlı Pay Sahipleri Genel Kurullarında Nisaplar", **Prof. Dr. Nuri Çelik'e Armağan**, C.I, İstanbul, Beta Basım Yayım, s.707, 708. Buna karşılık Cerrahoğlu, SerPK m.11/7'nin imtiyazlı pay sahipleri genel kurul toplantılarında da uygulanacağını belirtmiştir. Cerrahoğlu, **agm.**, s.708, 709. SerPK m.11/7'nin sadece halka açık anonim ortaklıkların genel kurul toplantılarına ilişkin bir düzenleme getirdiğini kabul ederek biz de, SPK'nın bu konudaki görüşlerine katılmaktayız.

[61] Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s.80; Karahan, **İmtiyaz**, s.144. Esas sermaye artırımı da bir ana sözleşme değişikliği olduğu için, kanun koyucunun burada TTK m.388/3 ve 4'ün uygulanmasından bilinçli olarak vazgeçmemiş olduğu, bunun bir hataya ihmale dayandığı ileri sürülebilir. Teoman, **Kayıtlı Sermaye**, s.397. Kom.Yön. m.24/e'nin hiçbir ayrım yapmadan toplantı yeter sayılarını belirlemesi de aynı görüşün izlerini taşımaktadır. Aksi görüş Tekinalp, **Onaylama Kararı**, s.12; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1388a. Yazar, TTK m.391'deki halde toplantı yeter sayısının TTK m.372'ye, karar yeter sayısının ise TTK m.378'e tâbi olduğunu ifade etmektedir. Teoman, TTK m.391'de TTK m.388'e atıf yapılmamasının, kanun koyucunu esas sermaye artırımını kolaylaştırmak istediği şeklinde de anlaşılabileceğini, böyle bir kabul halinde, toplantı yeter sayısının TTK m.372'ye tâbi olacağını da ifade etmektedir. Teoman, **Kayıtlı Sermaye**, s.397.

nedenle TTK m.372'ye de atıf yapmamış olduğu için ve yukarıda söylenen amaç paralelinde bu halde bir toplantı ve karar yeter sayısının varlığı kabul edilmemelidir[62].

İmtiyazlı pay sahipleri genel kurulunun gündemi, ana sözleşme değişikliği veya sermaye artırımı kararlarının onaylanması ile imtiyazların kullanılmasına ilişkindir[63]. Gündeme bağlılık ilkesi bu toplantılarda da geçerli bir ilkedir[64].

Anonim ortaklık genel kurul toplantılarında geçerli olan, toplantının yürütümüne ilişkin kural ve esaslar, bu toplantılarda da kıyasen uygulanmalıdır. Kom.Yön. m.8'e göre imtiyazlı pay sahipleri genel kurul toplantılarında komiser bulundurulması zorunludur. Komiserin yokluğunda alınan toplantılarda alınan kararlar geçerli değildir[65].

İmtiyazlı pay sahipleri genel kurul kararlarının iptal edilebilir olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır[66].

---

[62] Ömer Teoman, "Ticaret Hukukunun Güncel Sorunları V: Yönetim Kuruluna Aday Gösterme Ayrıcalığına Sahip Bir Grubun Yapacağı Özel Toplantıda Uygulanacak Yetersayılar", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.II, (1982-2001), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.401; Helvacı, **Genel Kurul**, s.31, d.69. Aksi fikir Karahan, **İmtiyaz**, s.128. Yazar, bu halde de TTK m.388/3 ve 4'ün uygulanacağını belirtmektedir.

[63] Helvacı, **Genel Kurul**, 31. Buna karşılık Karahan, imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunun gündeminin sadece ana sözleşme değişikliğine ilişkin genel kurulca verilen kararın onanması veya reddi olduğunu belirtmektedir. Karahan, **İmtiyaz**, s.143. Ancak yazar, bir başka yerde (s.128) imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunun imtiyazların kullanılması amacıyla da toplanabileceğini ifade etmektedir. Dolayısıyla yazar, kendi içinde çelişkiye düşmektedir.

[64] Karahan, **İmtiyaz**, s.143. Yargıtay da aynı kanaattedir. Y.11.HD, 27.12.1976 t., E.4894/K.5657 (Eriş, **(II)**, s.208).

[65] Doktrinde de imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunda, Bakanlık komiserinin bulunması gerektiği ileri sürülmektedir. İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.346; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s.80; Karahan, **İmtiyaz**, s.17,148; Eriş, **(II)**, s.105. Helvacı'ya göre, bir idari ve dış denetim yolu olan genel kurul toplantılarında komiserin bulundurulması, imtiyazlı pay sahipleri genel kurul toplantıları için söz konusu değildir. Yazara göre, bu kurulda alınan kararlar ya onama ya da imtiyazların nasıl kullanılacağına ilişkin kararlardır. Bu kararlar ise, genel kurulda alınan kararlarda olduğu gibi dış denetimi gerektiren kararlar değildir. İkinci olarak yazar, komiserin bulunmamasının bu toplantılarda alınan kararların geçerli olmaması sonucunu doğurmayacağını belirtmektedir. Her şeyden önce, komiser bulundurulması zorunluluğundan bahseden TTK m.274/3, ortaklık genel kurulları için geçerlidir. İmtiyazlı pay sahipleri genel kurulu ise, özel bir kuruldur. Ayrıca, TTK' da bu konuda bir emredici hüküm bulunmamaktadır. O halde, genel kurul kararlarına ait hükümlerin kıyasen uygulanması ile imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunda alınan kararların yazılı olduğu tutanağın komiser tarafından imzalanmamasının yaptırımının yokluk müeyyidesi doğurması mümkün değildir. Helvacı, **Genel Kurul**, s.32, 33. Tekinalp de hiçbir gerekçe göstermeksizin, komiser bulundurulmasının şart olmadığını ifade etmektedir. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1372; Aynı yönde Pulaşlı, **Yönetimde İmtiyaz**, s.587, 588.

[66] İptal edilebilirliğini kabul edenler: Arslanlı, **II-III**, s.81; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.155; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.807d. Yargıtay da, bu kurulun kararlarının iptal edilebileceğini kabul etmektedir. Y. 11. HD, 20.2.1986 t., E.469/K.1249 (Erdoğan Moroğlu, **Notlu-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat**, 7. Bası, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.329, 330); Y. 11. HD, 26.12.1986 t., E.5180/K.7134 (**YKD**, C.13, S.5, s.729 vd.). İmregün, iptal edilebilirliği kabul etmemektedir. İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.153.

### 3. Oydan Yoksun Pay Senetleri Sahipleri Özel Kurulu

SerPK' ya 29.4.1992 tarihinde 3794 sayılı Kanunla eklenen 14/A maddesi ile hukukumuzda oydan yoksun paylar yer almıştır. SPK, SerPK m.14/A ve 22/b.(a), hükümlerine dayanarak Seri I, No:30 sayılı "Oydan Yoksun Hisse Senetlerine İlişkin Esaslar Tebliği" yayımlamıştır[67].

Oydan yoksun pay senetleri özel kurulu Tebliğ m.18'de düzenlenmiştir. Buna göre "oydan yoksun hisse senetleri sahipleri özel bir kurul oluştururlar. Oydan yoksun hisse senetleri sahiplerinin haklarında değişiklik yaratan genel kurul kararları, toplantı tarihinden itibaren en geç bir ay içinde bu özel kurulca onanmadıkça hüküm ifade etmez. Bu kurulun toplantı ve karar yeter sayıları hakkında TTK'nın 389 uncu maddesi hükmü uygulanır..."[68].

Görüldüğü üzere, oydan yoksun pay senetleri sahipleri özel kurulu, anonim ortaklık genel kurulu tarafından sahip oldukları hakları ihlâl eden kararların alınması üzerine toplanacaklardır[69].

Özel kurulun toplantıya davet şekli ve davete yetkili olan kişi ya da organlar hususunda, Tebliğ'de herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak bu hallerde de TTK m.389 uygulanmalıdır. Buna göre, bu kurulu, ortaklık yönetim kurulu ile denetçiler ve oydan yoksun pay sahiplerinden her hangi birisi toplantıya davet edebilecektir. Davete yetkili kişiler, bu kurulu, en geç bir ay içinde toplantıya davet etmelidirler. Çünkü oydan yoksun pay senetleri sahiplerinin haklarını ihlâl eden söz konusu genel kurul kararının en geç bir ay içinde onanması veya onanmaması konusunda bir karar verilmesi gerekecektir[70]. Oydan yoksun pay senetleri sahipleri özel kurulunu toplantıya davet şekli olarak, bu payları anonim ortaklık genel kurulu

---

[67] 31.7.1992 tarihli ve 21301 sayılı Mükerrer Resmi Gazetede yayımlanan Seri I, No: 15 sayılı Tebliğ, 20.03.2003 tarihli ve 25054 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Seri I, No: 30 sayılı Tebliğ ile yürürlükten kaldırılmıştır. Oydan yoksun hisse senetleri, artık bu ikinci tebliğ ile düzenlenmektedir.

[68] Oydan yoksun pay sahipleri de, kâr payı imtiyazına sahip oldukları için, aslında TTK m.389'a tâbi bir özel kurul oluştururlar ve bu nedenle de Tebliğ'de özel olarak düzenlenmeyen hususlarda TTK hükümlerine tâbi olurlar. Aynı şekilde, TTK' da düzenlenmemiş olup da, doktrin ve Yargıtay kararları tarafından doldurulmaya çalışılan konular açısından da oydan yoksun pay sahipleri özel kurulunun diğer özel kurullar ile arasında bir fark yoktur. Füsun Nomer, **Anonim Ortaklıkta Oydan Yoksun Paylar**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1994, s.78-80.

[69] Oydan yoksun pay senedi sahiplerinin haklarında değişiklik yapan genel kurul kararları için bkz. Nomer, **Oydan Yoksun Paylar**, s.81-84.

[70] Nomer, **Oydan Yoksun Paylar**, s.80, 81.

toplantısına davet şekline ilişkin olarak Tebliğ m.17'de belirtilen iadeli taahhütlü mektupla davet olacağını kabul etmek gerekir[71].

Tebliğ m.18, toplantı ve karar yeter sayıları hakkında TTK m.389'a atıf yapmıştır. Bilindiği üzere TTK m.389, özel kurul toplantı ve karar yeter sayısı hakkında TTK m.388/3 ve 4'e atıf yapmıştır. Buna göre, oydan yoksun pay sahipleri özel kurul toplantısında toplantı yeter sayısı, oydan yoksun payların en az yarısına sahip olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması ile sağlanacaktır. İlk toplantıda bu yeter sayı elde edilemezse, ikinci toplantıda bu yeter sayı oydan yoksun payların üçte biri olacaktır (TTK m.388/3). Özel kurulun karar yeter sayısı da, mevcut reylerin ekseriyeti olacaktır[72].

Oydan yoksun pay sahipleri özel kurulunun kararının genel kurul kararı üzerindeki etkisi konusunda Tebliğ m.18, "hüküm ifade etmez" ifadesini kullanmıştır. Ancak bu ifade isabetli değildir. TTK m.389'da olduğu gibi, burada da bu kurulun kararı genel kurul kararının geçerlilik şartı olmayıp sadece uygulanabilmesi koşuludur. Yoksa, genel kurul kararının kendisi geçerlidir ve ortaklık içi ilişkide bir takım sonuçlar doğurur[73]. O halde söz konusu genel kurul kararının infaz edilebilmesi için, özel kurul tarafından onaylanması gerekir.

Oydan yoksun pay sahipleri özel kurulunun, en geç bir ay içinde toplanıp bir karar alması gerekir (Tebliğ m.18). Ancak buna rağmen, bir aydan daha geç bir sürede toplanılmışsa sonuç ne olacaktır? Bu halde, genel kurul kararının onanmadığı ve dolayısıyla infaz edilemeyeceği sonucuna varılabilir mi[74]? Kanaatimizce, bu soruya verilecek cevap olumsuzdur. Her şeyden önce Tebliğ m.18'de öngörülen bir aylık süre emredici olan bir süre değildir. Oydan yoksun pay senetleri sahipleri özel kurulunun kararı, bir aylık süreden sonra alması, bu özel kurulu kararının geçerliliğini etkilemez. Aynı şekilde, bu süreden sonra onaylama kararı ile onaylanan genel kurul kararı da geçerli olarak onanmıştır. O halde, genel kurul kararının reddedilmiş

---

[71] Çeker, **Oy Hakkı**, s.123.

[72] Nomer, **Oydan Yoksun Paylar**, s.84, 85; Sami Karahan, "Oydan Yoksun İmtiyazlı Paylar", **Batider**, Y.1996, C.XVIII, S.3, s.61, 62.

[73] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.14, d.23/a; Nomer, **Oydan Yoksun Paylar**, s.85, 86; Çeker, **Oy Hakkı**, s.123.

[74] Nitekim Çeker, Tebliğ m.18'de öngörülen bir aylık süre içerisinde özel kurulun toplanamaması halinde, genel kurul kararının tasdik edilmemiş, yani reddedilmiş olduğu sonucuna varmaktadır. Çeker, **Oy Hakkı**, s.126.

olduğundan söz edilemez. Tebliğde öngörülen süreye uymak, yönetim kurulu ve denetçilerin görevi dahilindedir. Yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerin, bu süreye uymamaları halinde sorumlulukları söz konusu olacaktır (TTK m.336 vd.)[75].

Oydan yoksun pay sahipleri özel kurulu kararlarının iptal edilebilirliği kabul edilmektedir[76].

**B. Üçüncü Kişilerin Oluşturdukları Genel Kurullar**

Üçüncü kişilerin oluşturdukları genel kurullar kuruluş, intifa senedi sahipleri ve tahvil sahipleri genel kuruludur. Burada ortaya çıkan özellik, ya ortaklığa karşı bir hakkın sahibi ya da kurulacak ortaklığa ilişkin beklentide olanların katıldıkları, pay sahibi sıfatının önemli olmadığı genel kurullar olmasındadır.

**1. Kuruluş Genel Kurulu**

Kuruluş genel kurulu, anonim ortaklığın tedrici kuruluş aşamasında söz konusu olan ve TTK m.289-297'ye göre yapılan, iştirak taahhüdünde bulunan kişilerin katıldığı bir toplantıdır (Kom.Yön. m.5-a). Kuruluş genel kurulu, ortaklığın tescilinden ve tüzel kişilik kazanmasından önce görev yaptığından kuruluş genel kurulunun organ sıfatı, MK m.50 anlamında yoktur[77].

Halka başvurma aşaması, payların tamamı taahhüt edilip bedellerinin tamamen ve nakden ödenmesi ile sonuçlandıktan sonra on gün içinde kurucular kuruluş genel kurulunu toplantıya çağırırlar. Kurucular, katılma taahhüdünde bulunanlara taahhütlü mektup göndermek ve gazetelerde ilân etmek suretiyle kuruluş genel kurulunu toplantıya çağırırlar. Davet mektubunun toplantıdan en az on beş gün önce gönderilmesi ve gündemi içermesi gerekir (TTK m.289). Kanunda bulunmamakla birlikte ilânın da aynı sürede ve içerikte yapılması gerekir[78].

Kuruluş genel kurulunun gündemi TTK m.289'da düzenlenmiştir. Buna göre gündem, payların tamamına iştirakin ve bedellerin tamamının ödendiğinin tespiti, ayın sermayeye değer biçecek bilirkişilerin seçimi, kuruculara sağlanacak özel menfaatlerin karara bağlanması, denetçilerin seçimi, katılma taahhüdünde belirtilmemesi halinde ilk yönetim kurulu üyelerinin seçimi, kurucuların ortaklığı

---

[75] Nomer, **Oydan Yoksun Paylar**, s.81; Karahan, **Oydan Yoksun Paylar**, s.62.
[76] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.14, 15, 160; Çeker, **Oy Hakkı**, s.126.
[77] Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.778; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.99.
[78] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.78, Eriş, **Anonim Şirket**, s.117.

kurmak için giriştikleri taahhütlerin ve yaptıkları masrafların kabulü maddelerinden oluşacaktır (TTK m.289).

Toplantı yeter sayısı, nakdi sermayenin en az yarısıdır (TTK m.290/2). Kuruluş genel kurulunun devralınacak işletme veya ayınların yahut konulacak ayni sermayenin değerinin tespiti için bilirkişi seçmesi söz konusu ise toplantı yeter sayısı, nakdi sermayenin en az üçte ikisini temsil eden iştirak taahhüdünde bulunan kişilerin hazır bulunmasıyla sağlanır (TTK m.293). Bütün bu hallerde kararlar, mevcut oyların çoğunluğu ile verilir. Her pay, sahibine bir oy hakkı verir (TTK m.290/3,4)[79]. Ayın nevinden sermaye koyan kimse bunun değerinin biçilmesinde, kendilerine özel menfaat sağlanan kurucu ve diğer pay sahipleri, bu menfaatlerin kabulü gündem maddesinde oy hakkını sahip değildir (TTK m.291). İlk kuruluş genel kurulunda seçilen bilirkişilerin verecekleri raporun görüşülmesi için kuruluş genel kurulu, raporun verilmesinden sonra on gün içinde kurucular tarafından toplantıya çağrılır. Davet mektuplarına, bilirkişi raporunun birer örneği eklenir (TTK m.294, Kom.Yön. m.6-a). İkinci kuruluş genel kurulunda, toplantı ve karar yeter sayısı TTK m.290'a göre belirlenir (TTK m.295). İkinci toplantıda yeter sayı elde edilemediği takdirde, toplantı bir ay sonraya bırakılır ve durum katılma taahhüdünde bulunanlara taahhütlü mektupla bildirilir ve gazetelerle ilân edilir (TTK m.296).

Kuruluş genel kurulunda komiserin bulunması ve zabıtların kanuna uygun tutulmasına nezaret etmesi ve imzalaması gerekir (TTK m.297).

**2. İntifa Senedi Sahipleri Genel Kurulu**

Bedeli itfa olunan pay sahipleri, alacaklılar veya bunlara benzer bir sebeple anonim ortaklıkla ilgili olanlar lehine, genel kurulun ana sözleşme gereğince veya ana sözleşmeyi değiştirerek çıkarılmasına karar verdiği senetler, intifa senetleridir (TTK m.420/1). Sahibine sadece malvarlıksal haklar sağlayan, anonim ortaklıkta herhangi bir payı temsil etmeyen ve bu nedenle de sahibine pay sahipliği haklarını vermeyen kıymetli evrak, bazen de menkul kıymet niteliği bulunan senetlere intifa senetleri

---

[79] Kuruluş genel kurulunda oyda imtiyaz söz konusu değildir. Halil Arslanlı, **Anonim Şirketler, C.I, Umumi Hükümler**, B.2, İstanbul, 1959, s.159; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.299; Kendigelen, **İmtiyaz**, s.159; Çeker, **Oy Hakkı**, s.74; Tekil, **Anonim Şirket**, s.131; Eriş, **Anonim Şirket**, s.117. Aksi görüş için bkz. İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.77,78.

denir[80]. İntifa senedi sahipleri ile anonim ortaklık arasında sözleşme ilişkisine dayalı bir ilişki bulunduğundan, ortaklık, bu haklar üzerinde onların rızaları olmaksızın sözleşme değişikliği yoluyla tasarrufta bulunamaz. Bunun için, intifa senedi sahiplerinin de olurunun alınması gerekir. Ancak her intifa senedi sahibinin olurunun alınması şart değildir[81]. TTK m.402/3 uyarınca intifa senedi sahipleri TTK m.429-432 hükümlerine tâbi bir kurul teşkil ederler. İşte bir kurul teşkil eden intifa senetleri sahipleri genel kurulu, intifa senedi sahiplerinin haklarında değişiklik yapılmasına izin verebilecektir[82].

İntifa senedi sahipleri genel kurulu, intifa senetlerinin oluşturulması sırasında daha ağır hükümler konmuş olmadıkça, kararlarını mevcudun mutlak ekseriyetiyle verir (TTK m.402/3). Buradaki mevcut, tedavülde bulunan intifa senetlerini ifade eder ve kararlar, tedavülde bulunan intifa senedi sermayesinin ya da bunlar bir itibari değer taşımıyorsa tedavüldeki intifa senedi sayısının mutlak çoğunluğu ile alınabilecektir[83].

TTK' da değişik türde ve özellikle biri diğerine oranla ayrıcalıklı intifa senetleri çıkarılmışsa, intifa senedi sahiplerinin kendi içlerinde de menfaatleri farklı ve birbiriyle çatışabileceğinden, bu durumda bunların ayrı ayrı kurul olarak toplanmalarını kabul etmek gerekir[84]. Eğer sadece bir grup intifa senedi sahiplerini ilgilendiren karar alınacaksa, TTK m.389'a kıyasen, o grup sahiplerinin, kendilerinin tedavüldeki toplam tutarlarının mutlak ekseriyetiyle toplanıp karar vermeleri yeterli olacaktır[85].

---

[80] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1214; Oğuz İmregün, "Anonim Ortaklıklarda İntifa Senetleri", **Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınlarından No: 2497, 1976, s.447. İntifa senetlerini incelemek konumuzun dışındadır. Bu konu hakkında bilgi için bkz. Ömer Teoman, **Anonim Ortaklıkta İntifa Senetleri**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Kitabevi, 1978.

[81] Arslanlı, **C.I**, s.155; İmregün, **İntifa Senetleri**, 460, 461; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.392, 393.

[82] Teoman, **İntifa Senetleri**, s.289, 290. İntifa senedi sahipleri genel kurulu, intifa senedi sahipleri ile anonim ortaklık arasındaki sözleşmenin mevcut ekonomik değişikliklere uyum sağlaması ve bu nedenle değiştirilmesini kolaylaştırmak için kanunda öngörülmüştür. Ancak bu tür bir kurul, sözleşme ile de oluşturulabilir. Teoman, **a.e.**, s.290.

[83] Teoman, **İntifa Senetleri**, s.293; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.393.

[84] Teoman, **İntifa Senetleri**, s.294; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.393; İmregün, **İntifa Senetleri**, s.461; Turgut Erem, **Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku Prensipleri, C.II, Ticaret Şirketleri**, 6. Bası, İstanbul, 1976, s.317.

[85] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.393; İmregün, **İntifa Senetleri**, s.461.

İntifa senedi sahipleri genel kuruluna TTK m.402/3 uyarınca tahvil sahipleri genel kuruluna ilişkin hükümler uygulanacaktır. Bu nedenle tahvil sahipleri genel kurul başlığı altından açıklanan hususlar burada da geçerli olacaktır[86].

Katılma intifa senedi[87] sahiplerinin bir kurul oluşturacağı, SPK'nın yayınladığı Seri III, No: 10 sayılı "Katılma İntifa Senetleri İhracına İlişkin Esaslar Tebliği"[88] nde düzenlenmiştir. Tebliğ m.15'e göre, her tertip katılma intifa senedi sahipleri ayrı bir genel kurul oluştururlar. Bu genel kurul, TTK m.429 ve 432'de belirtilen esas ve usullere tâbidir.

**3. Tahvil Sahipleri Genel Kurulu**

Tahvil sahipleri genel kurulu, kanunda gösterilen usullere göre davet edilen, belli konuları müzakere edip karara bağlayan bütün tahvil sahiplerinin katılabileceği bir kuruldur[89]. Tahvil sahipleri genel kurulu, TTK m.429-432 arasında düzenlenmiştir. Bu kurul, ortaklığın bir organı olmayıp, ortaklık karşısında üçüncü kişi durumunda olan tahvil sahiplerinin oluşturduğu bir kuruldur[90].

TTK m.429-432'nin incelemesinden bütün tahvil sahiplerinin bir kurul oluşturacağı görülür. Ancak anonim ortaklık, tahvil sahiplerine farklı haklar tanıyan tahviller çıkarmış olabilir, hatta bu sağlanan haklar birbirleriyle tamamen zıt ve ters olabilir[91]. İşte bu durumda, anonim ortaklık genel kurulu, bütün tahvil sahiplerinin değil de bazı tahvil sahiplerinin sahip oldukları haklarda değişiklik yapmışsa, TTK

---

[86] Doktrinde TTK m.402/3'ün tahvil sahipleri genel kurulunu düzenleyen TTK m.429-432'ye yaptığı atıf eleştirilmektedir. Bu eleştiriler için bkz. İmregün, **İntifa Senetleri**, s.394, 395; Teoman, **İntifa Senetleri**, s.293.

[87] Bu kavram hakkında bkz. Teoman, **İntifa Senetleri**, s.188-196; Hamdi Yasaman, **Menkul Kıymetler Borsası Hukuku**, İstanbul, 1992, s.67; Ünal Tekinalp, "Katılma İntifa Senetleri", **Batider** 1971, C.VI, S.2, s.297 vd.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1251-1253k.

[88] 14.07.1992 tarih ve 21284 sayılı Mükerrer Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

[89] Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.1448; İsmail Doğanay, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C.I, Tümüyle Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 3. Bası, Ankara, 1990, s.1129. Sayıları çoğu kez on binlere varan tahvil sahipleri birbirlerini tanımazlar ve anonim ortaklıkça da bilinmezler. Ortaya çıkan yeni durumlar, şartlardaki değişiklik, tedbir niteliğinde kararların alınması gereğini veya bazı konularda birlikte hareket zorunluluğunu ortaya çıkarabilir. Böyle durumlarda da tahvil sahipleri bir araya gelebilmeli ve bağlayıcı kararlar alabilmelidir. İşte tahvil sahipleri genel kurulu bu ihtiyaçlardan doğmuştur. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N. 1317; Fahiman Tekil, "Ticaret Kanunu'nun Revizyonu Üzerine Düşünceler", **Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1998, s.590. Tahvil sahipleri genel kurulunun niteliği hakkında bkz. Arslanlı, **II-III**, s.296-298; Hirş, **age.**, s.544; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.412; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.1448.

[90] Hirş, **age.**, s.544, 545; Arslanlı, **II-III**, s.296-298; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.412; İmregün, **Kara Ticareti**, s.440; Yılmaz Ulusoy, **Mukayeseli Sermaye Şirketleri**, Ankara, 1974, s.482, Şükrü Yıldız, "Tahvil Sahipleri Genel Kurulu", **YD**, C.XVI, S.4, Y.1990, s.544.

[91] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.414.

m.389'a kıyasen, sadece hakları ihlâl edilen tahvil sahiplerinin toplanıp karar vermesi yeterli olacaktır[92].

Tahvil sahipleri genel kurulunu yönetim kurulu, denetçiler ve mahkemeden izin almak şartıyla tedavülde bulunan tahvillerin beşte birine sahip olanlar, toplantıya davet edebilirler. Davet yetkisi, yönetim kurulu ile denetçilere aynı düzeyde tanınmıştır. Tedavülde bulunan tahvillerin beşte birine sahip olanlar, TTK m.366 ve 367'deki şartları yerine getirerek genel kurulu toplantıya davet edebilirler[93]. Bu nedenle beşte bire sahip olan tahvil sahipleri, tahvil sahipleri genel kurulunu toplantıya davet etmek için, önce yönetim kuruluna, onun kabul etmemesi halinde denetçilere gerektirici nedenleri belirten yazılı talepleri ile başvurmalıdırlar. Anonim ortaklık genel kurulunun toplantıya davetine ilişkin hükümler (TTK m.364-370) tahvil sahipleri genel kuruluna da uygulanır (TTK m.429)[94].

Tahvil sahipleri genel kurulunun gündemi ve yetkisi, TTK m.430'da düzenlenmiştir. Buna göre tahvil sahipleri genel kurulu, tahvil sahiplerine ait özel teminatın azaltılması veya kaldırılması, faiz vâdelerinden bir veya birkaçının uzatılması, faiz miktarlarının indirilmesi veya ödeme şartlarının değiştirilmesi, itfa müddetinin uzatılması ve itfa şartlarının değiştirilmesi, tahvil sahiplerinin alacaklarına karşılık pay senedi almalarının kabul edilmesi, bu hususların icrasına ve gayrimenkul teminatının azaltılmasına veya kaldırılmasına dair işlemlerde tahvil

---

[92] Ömer Teoman, "Avrupa Anonim Ortaklığında Tahviller", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.452. İmregün, ilk önce bütün tahvil sahiplerinin toplanıp karar almasını, sonra hakları ihlâl edilen tahvil sahiplerinin toplanıp karar almasını aramaktadır. İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.414,415. Kanımızca bütün tahvil sahiplerinin toplanmasına gerek yoktur. Sadece ilgili tahvil sahiplerinin toplanması yeterli olmalıdır. Domaniç ise, her seri tahvil sahibinin ayrı ayrı kurul oluşturacaklarını ifade etmektedir. Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.1448.

[93] Beşte bire sahip tahvil sahiplerinin TTK m.366 ve 367'ye tâbi olması TTK m.429'un son cümlesinden kaynaklanır. Her ne kadar "ihtiyaç halinde mahkemeden izin alma salâhiyetleri şirket umumi heyetinin toplantıya daveti hakkındaki hükümlere tâbidir" ifadesinden, atfın sadece TTK m.367'ye olduğu çıkarılabilirse de, hem bu ifadedeki hükümlerin çoğul olarak ele alınması, hem de toplantıya davete genel atıf yapılması ve TTK m.366 ve 367'nin ayrı olarak düşünülmemesi gereği, atfın aynı zamanda TTK m.366'ya da yapılmış olduğunun kabulünü gerektirir. Ünal Tekinalp, "Tahvil Sahipleri Genel Kurulu ve Toplantıya Çağrılması", **İkt.Mal**, C.XVII, S.5, s.219, Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1324.

[94] Bu konu hakkında bkz. Mehmet Ürgüplü, "Ticaret Kanununun 429. Maddesinin Gereği Olarak Anonim Ortaklık Genel Kuruluna İlişkin Hükümlerin Tahvil Sahipleri Genel Kuruluna Uygulanması", **Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan**, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1976, s.677-690. TTK m.430/b.5'te tahvil sahiplerini temsil etmek üzere seçilen bir veya birden fazla temsilciye, tahvil sahipleri genel kurulunu toplantıya davet etmek yetkisi verilmemiştir. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar,** N.1323. Teoman, bunun büyük bir eksiklik olduğunu ifade etmektedir. Teoman, **Tahviller**, s.454.

sahiplerini temsil etmek üzere bir veya birden fazla temsilci tayin etmek gündem maddelerini görüşüp karara bağlamaya yetkilidir (TTK m.430). Tahvil sahipleri genel kurulunun gündemi tahdidi olarak belirtilmiştir. Bu kurul bunun haricindeki konuları görüşüp karara bağlayamaz[95].

Tahvil sahipleri genel kurulu toplantısından önce, yönetim kurulu tedavülde bulunan tahvillerin bir cetvelini yaparak tahvil sahiplerinin görebilecekleri bir yere asar (TTK m.432). Cetvelde, TTK m.428'de düzenlenen tahvil sahipleri defterine göre malik görünen nama yazılı tahvil sahipleri yazılır[96].

Tahvil sahipleri genel kurulunun toplantı ve karar yeter sayısı TTK m.431'de düzenlenmiştir[97]. Buna göre, TTK m.430'un ilk dört bendindeki hususlara ait kararlar, tedavülde bulunan tahvillerin üçte ikisini temsil eden tahvil sahiplerinin olumlu reyi ile alınacaktır. Temsilcinin tayini için ise, tedavülde bulunan tahvillerin yarısını temsil eden tahvil sahiplerinin olumlu reyi yeterli olacaktır (TTK m.431).

Tahvil sahipleri genel kurulunda oy hakkı TTK'da düzenlenmemiştir. Oy hakkı senede bağlandığına göre, her bir senet sahibine bir oy hakkı vermelidir[98]. İntifa hakkı sahibinin ya da başka bir hukuki ilişkiye dayanarak zilyet olan kimsenin oy hakkı yoktur. Nama yazlı tahvillerde malik, tahvil defterinden (TTK m.428), hamile yazılı tahvillerde ise zilyetlikten anlaşılır. Anonim ortaklık, tahvillerin sahibi ise oy hakkına sahip olamayacaktır. Tahvilin birden fazla maliki varsa, bunlar ancak bir temsilci aracılığıyla oylarını kullanırlar. Oy hakkının kullanılması için temsilci tayin edilebilir[99].

---

[95] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.414; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1330; Ünal Tekinalp, "Tahvil Sahipleri Genel Kurulunun Görev ve Yetkileri", **İkt.Mal.**, C.XVII, S.6, s.254; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.1448; Erem, **Prensipler**, C.II, s.327; Ansay, **Anonim Şirket**, s.286; Çevik, **Anonim Şirket**, s.955; Ürgüplü, **agm.** 682, 683; Şükrü Yıldız, "Tahvil Sahipleri Genel Kurulu", **YD**, C.XVI, S.4, Y.1990, s.551-553. Arslanlı ise, tahvil sahiplerinin oy birliği ile alacakları kararlar ile bu yetkileri genişletebileceklerini ifade etmektedir. Arslanlı; **II-III**, s.302.

[96] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1341.

[97] Doktrinde TTK m.431'in toplantı yeter sayısını düzenlemediği ifade edilmektedir. Teoman, **Tahviller**, s.451; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1336; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.413; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.1449. Bizim de katıldığımız ikinci görüşe göre, TTK'nın bu maddedeki sistemi ayrı bir toplantı yeter sayısının varlığını gerekli kılmaz. Çünkü karar yeter sayısına ilişkin TTK m.431'de, toplantıda bulunanlar değil, tedavülde bulunan tahviller esas alınmıştır. TTK m.431'deki karar yeter sayısının sağlanabilmesi için, toplantıda en az o kadar tahvil sahibinin bulunmasını gerektirecektir. Bu ise dolaylı olarak toplantı yeter sayısını ifade etmektedir. Bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1336; Tekinalp, **TSGK' nın Görevi**, s.257, 258.

[98] İmregün, **İntifa Senetleri**, s.461.

[99] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1338, 1339, 1340.

## §2 GENEL KURUL TOPLANTISINA İLİŞKİN HAZIRLIK İŞLEMLERİ

Anonim ortaklık genel kurul toplantısı yapılmadan önce, toplantının yapılmasına yönelik olarak bazı hazırlık işlemlerinin yapılması gerekmektedir. Bu işlemler; genel kurul toplantısına katılacak olanların belirlenmesi, toplantıya davet, toplantı salonunda bazı belgelerin hazır bulundurulması ve toplantı salonuna giriş, hazirun cetvelinin düzenlenmesine başlanmasıdır. Ayrıca komiserin toplantının açılmasından önce bazı görevleri bulunmaktadır. Bu işlemlerin ayrı olarak ele alınması gerekir.

### I. GENEL KURUL TOPLANTISINA KATILACAKLARIN TESPİTİ

Anonim ortaklık genel kurul toplantısına katılacakların belirlenmesinde üçlü bir ayrım yapılması gerekir.

İlk önce genel kurula katılmanın hak olma boyutu vardır ki bu husus, genel kurula katılma hakkı olarak ifade edilir. Bu hak paydan kaynaklanan bir haktır. Genel kurula katılma hakkı pay sahibinin veya intifa hakkı sahibinin bizzat veya bir temsilci aracılığıyla genel kurula katılması ile ilgilidir.

İkinci olarak ele alınması gereken husus ise, genel kurula katılmanın bir görev ve görevin getirdiği zorunluluk olmasıdır. Bu konu, yönetim kurulu üyelerinin ve denetçilerin genel kurul toplantılarına katılmalarının zorunluluğu ve giderek bu zorunluluğun bizzat katılmakla ilgili olup olmadığı ile ilgilidir.

Son olarak ele alınacak konu ise, genel kurula katılmasına izin verilebilecek olan dinleyicilerin genel kurul toplantısına katılması olacaktır. Bu halde bir hak ve görevden ziyade, genel kurula katılması hususunda izin verilme söz konusudur.

Bu nedenlerde genel kurula katılım açısından bu hususlar ayrı başlıklar altında ele alınmalıdır.

#### A. Genel Kurul Toplantısına Katılma Hakkı

Anonim ortaklıkta genel kuruluna katılma hakkı, esas olarak TTK m.360'da ele alınmıştır[100]. Buna göre, pay sahipleri organların tayini, hesapların tasdik edilmesi

[100] Bunun haricinde TTK m.361, 385, 381/1, b.1'de genel kurula katılma hakkı ile ilgili maddelerdir. TTK m.361'de pay sahiplerinin genel kurula katılma hakkı olmayanların katılımına itiraz edebileceği, bunların oylamaya katılmaları halinde kararın iptal edilebileği, TTK m.385'de katılma hakkının müktesep hak olduğu ve ortaklık organlarının bu hak üzerinde tasarrufta bulunamayacağı, TTK m.381/1, b.1'de katılma hakkına sahip olmayanların karara katıldıklarının iddia eden pay sahiplerinin

ve kazancın dağıtılması gibi ortaklık işlerine ait olan haklarını genel kurul toplantılarında kullanabilirler (TTK m.360/1). Pay sahibi oy hakkını bizzat kullanabileceği gibi, pay sahibi olan veya ana sözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde pay sahibi olmayan üçüncü bir kişiyi temsilci tayin ederek de kullanabilir (TTK m.360/2). Nama yazılı pay senetleri için temsil yetkisinin yazılı olarak verilmesi gerekir. Hamile yazılı pay senedinin zilyedi olan kimse ortaklığa karşı oy hakkını kullanmaya yetkilidir. Hamile yazılı pay senetlerinin sahibinin genel kurulda oy hakkını kullanabilmesi için, pay senetlerini veya bunlara mutasarrıf olduklarını gösteren belgeleri, genel kurul toplantısından en az bir hafta öncesinden ortaklığa tevdi etmeleri gerekir. Hamile yazılı pay senedi bir başka kimseye rehin bırakılmış, ariyet bırakılmış yahut tevdi edilmişse, bunlar ayrı bir yazılı temsil belgesi ile yetkilendirilmediği takdirde genel kurula katılamayacak ve oy hakkını kullanamayacaklardır (TTK m.360/3). Üzerinde intifa hakkı kurulmuş paydan doğan oy hakkı, intifa hakkı sahibine aittir. İntifa hakkı sahibi, oy hakkını kullanırken pay sahibinin menfaatlerini göz önünde tutmak zorundadır. Aksi halde tazminatla sorumlu olacaktır (TTK m.360/4).

Pay sahibinin genel kurula katılma hakkı, vazgeçilemez ve bertaraf edilemez nitelikte bir haktır[101]. TTK m.385, genel kurula katılma hakkını müktesep hak olarak kabul etmektedir[102]. Genel kurula katılma hakkı, pay sahipleri arasında mutlak eşit

---

iptal davası açma hakları düzenlenmiştir. Anonim ortaklık genel kurul toplantısına katılma hakkı, Kom.Yön. m.21/a'da da düzenlenmiştir. Bütün bu hükümlere rağmen, genel kurula katılma hakkının kanunda düzenlenmediği, TTK m.360'ın kenar başlığının "toplantıya iştirak hakkı" olmasına rağmen, maddede oy hakkının düzenlendiği, bu nedenle kanun boşluğu olduğu, oy hakkına ilişkin hükümlerin kıyasen katılma hakkına da uygulanması gerektiği ifade edilmiştir. Üner Dağ, **Pay Sahibi Açısından Anonim Ortaklıklarda Oy Hakkının Kazanılması Ve Kullanılması**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1996, s.7-9. Biz bu görüşe katılmıyoruz. TTK m.360'ın kenar başlığının "toplantıya iştirak hakkı" olması, TTK'nın sistematiği, ilgili olan diğer hükümler ve TTK m.1474'ün madde kenar başlıklarının metne dahil olduğunu ifade eden düzenlemesi karşısında genel kurula katılma hakkının kanunda düzenlenmiş olduğunu, bu konuda bir kanun boşluğu olmadığını kabul ediyoruz.

[101] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.870, 942; Arslan Kaya, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı**, Ankara, BTHAE, 2001, s.76, d.144.

[102] Müktesep hak kavramı için bkz. Oğuz İmregün, **Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilaflar ve Bunları Telif Çareleri**, Ankara, İsmail Akgün Matbaası, 1962, s.108 vd. Müktesep haklar TTK m.385'de düzenlenmiştir. TTK'da müktesep hakların düzenlenişi, düzenlemenin eleştirisi ve önerilen çözüm için bkz. İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.106-132; Arslan Kaya, "Müktesep Haklar", **40. Yılında Türk Ticaret Kanunu**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı ile Deniz Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyeleri ve Araştırma Görevlilerinin Değerlendirmeleri, İstanbul, 1997, s.155; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.76, d.144. Ayrıca nispi ve mutlak müktesep hak ayrımı için bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N. 868,869.

işlem ilkesinin uygulandığı bir haktır. Anonim ortaklıkta ve bazı pay sahipliği haklarının kullanılmasında geçerli olan oransallık ilkesi bu hakta uygulanmayacaktır[103].

**1. Genel Kurul Toplantısına Katılma Hakkına Sahip Olanlar**

Pay sahibi veya intifa hakkı sahibi, genel kurula bizzat veya bir temsilci aracılığıyla katılma hakkına sahiptir. Temsilci aracılığıyla genel kurula katılma isteğe bağlı olmakla birlikte bazen zorunlu olabilir. Bunlar, müşterek temsilci ile katılma ve kanuni temsil halleridir.

**a. Pay Sahibi**

Pay sahibi, payın veya eğer pay senede bağlanmışsa pay senedinin sahibine denir. Anonim ortaklıklar, sermaye ortaklığı olduğu için, pay sahibinin getirdiği sermaye haricindeki özellikleri, diğer ortaklıklarda olduğu kadar önemli değildir. Pay sahibi, gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir[104].

**(1). Senede Bağlanmamış (Çıplak) Pay Sahipleri**

Senede bağlanmamış yani çıplak pay, pay için kıymetli evrak niteliğinde bir senedin, yani nama ya da hamiline yazılı bir pay senedi veya geçici ilmühaberin çıkarılmamış olduğu paylardır[105].

Çıplak pay sahipleri, payın aslen kazanılması halinde, anonim ortaklık tarafından kendiliğinden pay defterine kaydedilmektedirler (TTK m.326). Bu

---

[103] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.943; Ali Paslı, **Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi (Corporate Governance)**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2004, s.77. Mutlak eşitlik ilkesi, pay sahiplerinin ortaklık sermayesine katkılarının aynı olmamasına rağmen ortaklık haklarından aynı seviyede yararlanmalarının söz konusu olduğu eşitliktir. Merih Kemal Omağ, "Anonim Şirketler Hukukunda Eşit Davranma İlkesi", **Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.1, S.1, Y.1986, s.1; Füsun Nomer, "Anonim Ortaklıkta Eşit Davranma (Eşit İşlem) İlkesi", **Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1998, s.485, d.67.

[104] İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s.281. Pay sahibi kavramının tam olarak anlaşılabilmesi için anonim ortaklıklar hukukunda bir diğer kavram olan payın ne olduğunun ortaya konması gerekir. Çünkü anonim ortaklık hukukunun merkez kavramı paydır. Anonim ortaklıkta payın temelde üç anlamı vardır. Bunlar, esas sermayenin bir bölümü olması, anonim ortaklığa katılmaktan doğan hak ve borçların bir bütünü olarak pay sahipliği ve pay senedi anlamlarıdır. Halil Arslanlı, "Anonim Şirkette Pay ve Pay Sahipliği", **İÜHFM**, C.28, S.3-4, Y.1958, s.248,250; Arslanlı, **C.I**, s.143,145; İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s.273; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.758-762; Tekil, **Anonim Şirket**, s.375; Çevik, **Anonim Şirket**, s.757,758, Abuzer Kendigelen, **Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1997, s.6-12; Zühtü Aytaç, **Sermaye Piyasası Hukuku ve Hisse Senetleri**, Ankara, BTHAE, 1988, s.68; Hasan Pulaşlı, **Bağlı Nama Yazılı Pay Senetleri (Vinkulierte Namenaktien) (Les actions nominatives liées)**, Ankara, Adalet Matbaacılık, 1992, s.4-7; Yasaman, **Menkul Kıymetler**, s.34 vd.

[105] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.764. Ödenen pay bedeline karşılık verilen makbuzlar gibi kıymetli evrak niteliği taşımayan belgeler, payı çıplaklıktan kurtarmaz. Söz konusu belgeler, yapılan ödemeler için bir ispat aracı olarak kullanılabilir. Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.77.

nedenle, çıplak payın aslen kazanılması halinde genel kurula katılma hakkına, pay defterinde kayıtlı olan kişi sahiptir (TTK m.417/4). Ancak, bu pay sahipleri, ortaklık tarafından pay defteri tutulmamış olsa dahi genel kurula katılma hakkına sahip olacaklardır.

Çıplak payları devir alan yeni pay sahibi de genel kurula katılma hakkına sahip olacaktır. Çıplak payların devir şekli TTK'da düzenlenmemiştir[106]. Bu nedenle, bu tür payların devri hakkında Borçlar Kanunu'nun genel hükümleri uygulanacaktır. Buna göre, bedeli tamamen ödenmiş paylarda devir işlemi, alacağın temliki hükümlerine göre yazılı şekle tâbi olarak yapılacaktır. Devir işlemine, anonim ortaklığın katılması gerekmez[107]. Karşılığı tamamen ödenmemiş paylarda ise, borcun nakli hükümleri geçerli olacaktır[108]. Bu halde payın yazılı olarak devredilmesine ek olarak, devre ortaklık tarafından onay verilmesi gerekecektir[109]. Ortaklığın onay vermesi ile birlikte payı devralan ortaklık pay defterine kaydedilecek ve bu andan itibaren genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları kullanmaya hak kazanacaktır.

Bu şekilde payın devredilmesi, devralanın genel kurul toplantısına katılması için yeterli değildir. Devralan, ortaklığa devri ispat ederek kendisini pay defterine yazdırmalıdır. Çünkü, devrin ortaklığa karşı hüküm ifade etmesi, TTK m.417'ye göre, pay defterine kayıt ile olacaktır[110]. Ancak pay defterindeki kayıtlar, pay sahipliğine ve bu nedenle hakların kullandırılmasında karine teşkil ederler. Kayıtların

---

[106] Türk Ticaret Kanunu, sadece senede bağlanmış payların devredilmesine ilişkin hükümlere yer vermiş, buna karşılık, çıplak payın devrine ilişkin herhangi bir hüküm getirmemiştir. Ancak bu durum, senede bağlanmamış anonim ortaklık payının devredilemeyeceği anlamına gelmemektedir. Bu tür payların da devri mümkündür. Arslanlı, **C.I**, s.173, d. 94; Paul Carry, "Karşılıkları Tamamen Ödenmemiş Hamiline Yazılı Hisse Senetleri", (Çev. Akar Öçal), **İkt.Mal**, C.29, S.4, s.157; Ansay, **Anonim Şirket**, s.243; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.369; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.767, 772a; Teoman, **Halka Açık AO**, s.24; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.77; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.61; Çeker, **Oy Hakkı**, s.133. Yargıtay da çıplak payın devredilebilir olduğunu kabul etmektedir. Y. 11.HD'nin 15.12.1981 T. E.1979/5144, K.1981/5448 sayılı kararı (Eriş, **TTK Şerhi I**, N.1602).

[107] Arslanlı, **C.I**, s.149, 150; Domaniç, **Anonim Şirketler**, s.918; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.1325; İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s.274, d.4, 352,353; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.829; Tekil, **Anonim Şirketler**, s.233; Carry, **(Öçal)**, s.158,159; Çevik, **Anonim Şirketler**, s.870; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.77; Çeker, **Oy Hakkı**, s.133.

[108] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.767a,1032.

[109] Carry, **(Öçal)**, s.158,159; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.830a; Çeker, **Oy Hakkı**, s.133. Aksi görüş, Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.62,63. Yazara göre, alacağın temliki ve borcun nakli işlemlerinin ayrı olarak yapılması payın bölünmezliği ilkesine ters düşer. Çünkü pay, sağladığı haklar ve borçlar ile bir bütündür. Bu nedenle, devir, payın karakteristik edimi olan hakların devrinin tâbi olduğu şekle göre devredilir ki, bu durumda çıplak pay, alacağın temliki kurallarına göre devredilir.

[110] Y.11. HD, 15.11.1990 t., E.89/6746, K.90/7294 sayılı kararı (**Moroğlu/Moroğlu**, s.260).

doğru olmadığı, her türlü delillerle ispatlanabilir ve bu halde genel kurula katılmaya yetkili olurlar.

Eğer pay birden fazla kişiye devredilmişse, bunlardan hangisi genel kurul toplantısına katılmaya yetkili olacaktır? Alacağın temliki bir tasarruf işlemidir ve bu işlem neticesinde, devreden, o hak üzerindeki yetkisini kaybeder ve bundan böyle geçerli bir şekilde tasarrufta bulunamaz. Buna rağmen, alacağı ikinci kez temlik etmişse, ikinci temlik geçersiz olur, ilk temlik geçerliliğini korur[111]. Bu düşünceden hareket edilerek, önceki tarihli olan temlikin geçerli olduğunu kabul etmek ve bu kişiyi genel kurula katılmaya yetkili kabul etmek gerekir.

**(2). Nama Yazılı Pay Senedi Sahipleri**

Ortaklık paylarını temsilen nama yazılı pay senedi çıkarılmışsa, genel kurula katılma hakkına sahip olan kişi bu pay senetlerinin sahibidir. Bu nedenle pay sahibinin genel kurula katılabilmesi için bu sıfatını ortaklığa karşı ispatlaması gerekecektir.

TTK, ortaklık ve pay sahiplerine kolaylık sağlamak amacıyla nama yazılı pay senetleri, çıplak paylar, nama yazılı ilmühaberler için pay defteri tutulmasını öngörmüştür (TTK m.326,417)[112]. Pay defterinde kayıtlı bulunan kişi, ortaklık karşısında pay sahibi olarak kabul edilecektir (TTK m.417/4). Buradan hareketle, pay defterine kaydedilen payların sahiplerinin ve bu arada nama yazılı pay senedi sahiplerinin genel kurula katılması için pay defterinde kayıtlı olması yeterli olacaktır[113]. Pay defterinde pay sahiplerinin adı, soyadı ve ikametgâhları yazılı

---

[111] M. Kemal Oğuzman/M. Turgut Öz, **Borçlar Hukuku, Genel Hükümler**, 3.bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2000, s.902; Baki İlkay Engin, **Alacağı Temlik Edenin Garanti Sorumluluğu**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2002, s.32. Buna karşılık Domaniç, birden fazla devir halinde genel kurula katılma hakkının, devri ortaklığa ilk bildiren kişiye ait olacağını kabul etmektedir. Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.1325. Aynı yönde bkz. Murat Akdeniz, **"Anonim Ortaklıkta Payın Sözleşmeye Dayanılarak Devralınması"**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İÜSBE, 1995, s.45.

[112] Pay defteri, anonim ortaklığın paylarının kimin ya da kimlerin elinde bulunduğuna, paya ilişkin hakların kim ya da kimler tarafından kullanılacağı ve yine paydan kaynaklanan borç ve yükümlülüklerin kim ya da kimler tarafından yerine getirileceği hakkında ortaklığa, pay sahiplerine ve ilgili üçüncü kişilere bilgi veren ortaklık içi niteliğini haiz defterdir. Şafak Narbay, **Anonim Ortaklıkta Pay Defteri**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2003, s.59. TTK m.326, 413,416, 417, 418, 419 ve SerPK m.10/A, 34/6'da pay defterine ilişkin hükümler bulunmaktadır.

[113] Doğanay, **TTK Şerhi I**, s.930,931. Y. 11.HD, 10.3.1987 t., E.6151/K 1357 (Tarık Başbuğoğlu, **Uygulamalı Türk Ticaret Kanunu, Açıklamalar, İçtihatlar**, C.I, Ankara, 1988, s.511; Y.11.HD, 7.11.2000 t., E.6729/K.8691 (**YKD**, C.27, S.8, Ağustos 2001, s.1200-1203).

olacağı için[114], bu pay sahiplerinin genel kurula katılabilmesi için herhangi bir işlem veya fiil yapmalarına gerek kalmayacaktır.

Nama yazılı pay senetlerinin aslen iktisabı halinde, ortaklığın anonim ortaklığın kuruluşu ile birlikte pay defteri tutma yükümü başlayacağı ve senedi aslen iktisap edenler pay defterine kendiliğinden kaydedileceği için[115] genel kurula katılma konusunda bir sorunla karşılaşılmaz. Bu senetlerin devri söz konusu olmadığı sürece, pay defterinde kayıtlı olan pay sahibi ile genel kurula katılmak isteyen kişi aynı olacağı için bu pay sahibinin sadece girişte kimliğini ispat etmesi yeterli olacaktır. Kimliğin ispatı ile genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları kullanma hak ve yetkisine sahip olacaktır[116]. Hatta çoğu zaman ve özellikle küçük ve aile tipi anonim ortaklıklarda, pay sahipleri zaten tanındıkları için kimlik belgesi sunulmasına dahi gerek kalmayacaktır.

Yönetim kurulu, genel kurula katılabilecek olanların cetvelini hazırlarken, cetvele, pay defterinde kayıtlı bulunan pay sahiplerinin adını, soyadını veya ticaret unvanını yazacaktır. Uygulamada senede bağlanmamış çıplak payların sahipleri, nama yazılı pay senedi sahipleri, nama yazılı ilmühaberlerin sahipleri veya bunların temsilcileri genel kurula katılırken, hazırlanan bu cetveli imzalayarak genel kurul toplantısına katılmaktadırlar. Genel kurul toplantı yerine pay senetlerini getirmek zorunda değillerdir[117].

Nama yazılı pay senedi, ana mukavelede aksine bir hüküm olmadıkça devrolunabilir. Devir ise, ciro edilmiş senedin ciro edilene teslimi ile olur. Ancak ortaklığa karşı devrin hüküm ifade etmesi için, devrin pay defterine kaydı gerekecektir (TTK m.416, 417/4). O halde nama yazılı pay senetlerinin devrinde iki

---

[114] Pay defterine, pay sahibinin ad ve soyadı veya ticaret ünvanı, ikametgâhları ve ortaklığın kurulması veya sonradan tedricen artırılan esas sermayeye karşılık yapılan ödemelerin yazılması gerekir (TTK m.326,417). Pay defterine, senede bağlanmamış çıplak paylar, nama yazılı pay senetleri, nama yazılı ilmühaberler sahipleri yazılır. Sadece hamile yazılı pay senedi sahipleri ve hamile yazılı ilmühaber sahipleri yazılmaz. Aytaç, **Hisse Senetleri**, s.97; Pulaşlı, **Bağlam**, s.46,47; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1208; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.172,264. Uygulamada bazı anonim ortaklıkların hamile yazılı pay senetleri için tuttukları defterler; pay defteri sayılmaz ve pay defterinin sağladığı hukuki etkiye sahip değillerdir. Ömer Teoman, **Yaşayan Ticaret Hukuku, C.I: Hukuki Mütalaalar**, Kitap 5:1992-1993, İstanbul, 2.Tıpkı Bası, Beta Basım Yayım, 2000, s.119,120; Narbay, **Pay Defteri**, s.35,36. Yargıtay da aynı kanaattedir. Y.11.HD, 15.12.1977 t., E.5331/K.5598 sayılı karar (Eriş, **Anonim Şirketler**, s.655).Pay defterinin içeriği hakkında bkz. Narbay, **Pay Defteri**, s.55-77.

[115] Narbay, **Pay Defteri**, s.239.

[116] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.965a; Çeker, **Oy Hakkı**, s.249.

[117] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.965.

aşama söz konusudur. Ciro ve teslim ile pay defterine kayıt[118]. Ciro ve teslim pay senedinin mülkiyetinin kazanılmasını, pay defterine kayıt ise anonim ortaklığa karşı ortaklık sıfatının iktisap edilmesini, kurucu fonksiyonunu bulunmamakla birlikte, sağlayacaktır[119].

Nama yazılı pay senetlerinin devren iktisabı halinde, geçerli bir şekilde yapılan devir işlemine dayanarak nama yazılı pay senedini devralan kişinin genel kurula katılabilmesi için, devir işlemini anonim ortaklığa bildirmesi gerekir[120]. Anonim ortaklık yönetim kurulu, nama yazılı pay senedinin TTK m.416'ya uygun olarak devredildiğini ispat eden devralanı, pay defterine kaydetmekle yükümlüdür(TTK m.417/2)[121].

Böyle bir bildirim bulunmadığı takdirde, pay defterine kayıtlı bulunan kişi pay sahibi olarak gözükecektir. Pay defterinde kayıtlı olan kişi, genel kurul toplantısına pay senetlerini getirmesi zorunlu olmadığı için senetlerin zilyetliğine sahip olmasa da, sadece kimliğini ispat etmek suretiyle genel kurula katılma hakkına sahip olacaktır (TTK m.417/4)[122]. İşte pay defterinde kayıtlı olan eski pay sahibi, payı devralan yeni pay sahibi kayıt için müracaat etmediği sürece, ortaklık haklarından pay sahibi gibi yararlanmaya devam edecektir. Bu takdirde genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları kullanabilecektir. Payı devralan ise, başvuru olmadığı sürece bu hakları kullanamayacaktır. Anonim ortaklık da, eğer aksi ispat edilmemişse, pay defterinde kayıtlı olan kişiyi, pay sahibi olarak kabul etmek ve bu kişiye paydan doğan hakları kullandırmak zorunda kalacaktır[123].

---

[118] Buna karşılık Moroğlu, nama yazılı payın devrini ciro, senedin teslimi ve pay defterine kayıt olmak üzere üç aşamada ele almaktadır. Erdoğan Moroğlu, "Nama Yazılı Paysenetlerinin Devri ve Yargıtay Kararları", **Makaleler I**, 2.Tıpkı Bası, Beta Basım Yayım, İstanbul 2001, s.244.

[119] Moroğlu, **NS'lerin Devri**, s.244. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1131.

[120] Devralanın pay defterine kaydının *yapılabilmesi için başvurusu zorunludur*. Bu başvuruyu, payı devralan yapabileceği gibi, devreden de yapabilir. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1140; Moroğlu, **NS'lerin Devri**, s.253; Pulaşlı, **Bağlam**, s.55; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.174; Çeker, **Oy Hakkı**, s.148; Narbay, **Pay Defteri**, s.241; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.366. Ancak İmregün, devredenin pay defterine kayıt başvurusunda bulunamayacağını kabul etmektedir.

[121] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1141; Pulaşlı, **Bağlam**, s.63; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.177; Narbay, **Pay Defteri**, s.252.

[122] Arslanlı, **C.I**, s.182,183; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1144; Moroğlu, **NS'lerin Devri**, s.253; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.366; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.185; Narbay, **Pay Defteri**, s.150.

[123] Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.185,186; Narbay, **Pay Defteri**, s.151,152.

Payı devralanın anonim ortaklık karşısında pay sahibi olması ve bu nedenle genel kurula katılabilmesi için, pay defterine kaydedilmesi gerekir. Ancak, pay defterine kayıt yapılmamışsa, bu durum, payı devralanın genel kurula katılamayacağı anlamına gelmez. Çünkü, pay defterine kayıt, kurucu bir etkiye sahip olmayıp bildirici ve açıklayıcıdır. Yani pay defterine yapılan kayıt, ne payın mülkiyetinin ne de pay sahipliğinin kazanılmasında bir etkiye sahip değildir. Böyle olunca pay defterindeki kayıtlar bir karine teşkil edecektir[124]. Bu kayıtlar, kayıtlı kişinin ortaklığa karşı pay sahibi olduğu yönünde bir hukuki görünüm oluşturacaktır.

Payı devralan, bu karinenin aksini ispat ederek, gerçek hak sahibi olduğunu ispatlayabilir. Bu takdirde, pay defterinin karine olma özelliği ortadan kalkacaktır. Bunun için gerçek pay sahibi, yani devralan, genel kurul toplantısı hazırlıkları sırasında yönetim kuruluna başvurarak, sıfatını ispat edebilir ve genel kurula katılabilir[125]. Bu durumda genel kurula katılabilmesi için ayrıca pay defterine kaydedilmesine gerek yoktur. çünkü pay defterine kayıt ortaklığın bir iç işlemidir ve pay sahibini ilgilendirmez, onun haklarını kullanmasını etkilemez.

Anonim ortaklıklar hukukunda payın ve pay sahipliği haklarının serbestçe devredilebilmesi teme ilkedir[126]. Bununla beraber payın devrine, gerek kanunla gerek ana sözleşme ile getirilen düzenlemelerle devir sınırlandırılması getirilmiştir.

---

[124] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1144; F. von Steiger, **İsviçre'de Anonim Şirketler Hukuku**, Çev.: Tahir Çağa, 3. Bası, İstanbul, 1968, s.76; Moroğlu, **NS'lerin Devri**, s.253; Pulaşlı, **Bağlam**, s.83; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.194,195; Abuzer Kendigelen, "Anonim Ortaklık Payı (Pay Senedi) Üzerinde Hapis Hakkı ve Bu Hakka Konu Oluşturan Paya İlişkin Oy Hakkının Kime Ait Olduğu Sorunu (Yarg. 11.HD'nin 07.03.1996 Tarih ve 95-6475/96-1468 Sayılı Kararı Üzerine Bir İnceleme)", **Ticaret Hukuku Kürsüsünde Onbeş Yıl, Makalelerim**, 2001, Beta Basım Yayım, İstanbul, s.274; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.12,105; Ömer Teoman, **Yaşayan Ticaret Hukuku, C.I: Hukuki Mütalaalar**, (Kitap 4:1982-1983), 1995, Kazancı Hukuk Yayınları, s.132,133; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.299, 301; Narbay, **Pay Defteri**, s.149 vd. Yargıtay da, pay defterindeki kaydın bildirici, açıklayıcı bir etkiye haiz olduğunu kabul etmektedir. Y.11.HD, 15.10.1984 t., E.4638/K.4740 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.667,668; Y.11.HD, 8.10.1993 t., E.92/6626, K.93/9317 (Narbay, **Pay Defteri**, s.143); Y.11.HD, 29.3.1994 t., E.3325/K.2423; Y.11.HD, 4.7.1994 t., E.1955/K.5824; Y.11.HD, 7.11.1994 t., E.4115/K.8272 sayılı kararlar (Eriş, **Anonim Şirket**, s.676,677). Buna karşılık, pay defterine kaydın hukuki niteliği konusunda, artık aşılmış olan kurucu görüş bulunmaktadır. Bu görüş uyarınca ortaklık sıfatının kazanılması için, mutlaka pay defterine kayıt gerekecektir. Türk doktrininde bu görüşü kabul edenler, Selahattin Sulhi Tekinay, "Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Devri", **Ticaret ve Banka Hukuku Haftası I**, , Ankara, BTHAE, 1960, s.139-141; Öztan, **Kıymetli Evrak**, s.1510; Aytaç, **Hisse Senetleri**, s.98,99; Uğur Murat Aksoy, "Anonim Ortaklıkta Teorik Bir Kavram Olarak Bağlı Pay Senetleri", **İkt.Mal.**, C.XVIII, S.8, Y.1971, s.310.

[125] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.965a; Narbay, **Pay Defteri**, s.146.

[126] Pulaşlı, **Bağlam**, s.111.

Payın devrine kanunla getirilen devir sınırlandırmalarında çoğu zaman anonim ortaklığı ve anonim ortaklığın temel ilkelerini korumak amacı güdülmüştür. TTK m.418/3, 404, 304, 323/2, c.3, 329, 361/1 payın devrine sınırlar getiren hükümlerdir[127]. Bu devir sınırlandırmalarının bazılarında, geçersizlik sadece ortaklığa karşıdır; bazılarında ise taraflar arasında da geçersizlik söz konusudur. Kanunla getirilen pay devri sınırlandırmalarının ortak yönü, devrin ortaklık karşısında hüküm ifade etmemesidir. Devir anonim ortaklığa karşı hüküm ifade etmeyince de, devrin taraflar arasında geçerli olduğu hallerde, devralan ortaklık tarafından göz önüne alınmayacak, ortak sıfatıyla kabul edilmeyecek ve pay sahipliğinden doğan hakları kullanamayacaktır. Böyle bir durumda devralan, genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları da kullanamayacaktır. Devreden ise, bu hakları kullanmaya devam edecektir.

Ana sözleşme ile getirilebilecek devir sınırlandırmaları TTK m.418'de düzenlenmiştir. Ana sözleşme ile getirilen devir sınırlandırmalarına bağlam, bağlam ile devri sınırlandırılan pay senetlerine ise bağlı nama yazılı pay senetleri denir[128].

Bağlı nama yazılı pay senetlerinde, pay sahipliği sıfatının kazanılması için, yetkili organın pay defterini kayıt talebini bir kararla kabul etmesi gerekecektir (TTK m.417/4, 418)[129]. Bu halde ortada bir sorun bulunmamaktadır. Devralan, pay

---

[127] Bu maddelerin payın devrine getirdiği sınırlandırmalar hakkında bkz. Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.99-127.

[128] Pulaşlı, **Bağlam**, s.112; Ömer Teoman, "Bağlı Nama Yazılı Pay (Senedi) ve Halka Açık Anonim Ortaklık Kavramları Üstüne Düşünceler", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku-Tüm Makalelerim-**:C.I, 1971-1982, 2000, Beta Basım Yayım, İstanbul, s.47-49; Ansay, **Anonim Şirket**, s.263,d.20; Aytaç, **Hisse Senetleri**, s.105; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.128.. TTK. m.418'e göre, ortaklık devir keyfiyetini ana sözleşme ile getirilen sebeplere dayanarak pay defterine kayıttan kaçınabilir. Sebep gösterilmeksizin kayıttan kaçınılabileceğine ilişkin hüküm, ana sözleşme ile getirilebilecektir. Pay bedelinin tamamen ödenmediği hallerde, ortaklık, yeteri kadar teminat gösterilmediği takdirde kayıttan kaçınabilecektir. Pay senetleri, miras, mal rejimine ilişkin hükümler veya cebri icra yoluyla kazanılmışsa teminat istenilemez ve pay defterine kayıttan kaçınılamaz. Ancak, yönetim kurulu üyeleri veya diğer ortaklar önalım hakkını kullanmak istediklerinde kayıttan kaçınılabilecektir.

[129] Arslanlı, **C.I**, s.182; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1146; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.1302; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.121; Regula Henggeler, Pestalozzi, "Bağlı Nama Yazılı Senetlerde Pay Sahipliği Haklarının Bölünmesi Üstüne", Çev: Ömer Teoman, **İkt.Mal.**, C.20, S.10, s.377; Yaşar Karayalçın, **Özel Hukukta Meseleler ve Görüşler "Hukuki Mütalâalar"**, 1975, C.I, Ankara, s.240; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.153.

defterine kaydedilecek, pay sahipliği sıfatını ortaklığa karşı kazanacak ve genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları kullanacaktır[130].

Devralanın başvurusu, anonim ortaklık tarafından reddedildiği takdirde, genel kurul toplantısına katılacak olan kişi, pay defterinde kayıtlı olan pay defteri hissedarıdır. Bu konuda, ister bölünme ister birlik teorisi kabul edilsin sonuç değişmez[131]. Devralanın genel kurula katılma hakkı olamayacaktır. Pay defteri hissedarı, sadece kimliğini ispat ederek genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları kullanma hak ve yetkisine sahip olacaktır. Kayıt talebinin haksız olarak reddedilmesi halinde, devralan mahkemeye başvurarak devrin onayı ve pay defterine kayıt yapılması yönünde bir karar alabilir. Devralan, mahkeme kararını, genel kurul toplantısı hazırlıkları sırasında veya toplantı anında yönetim kuruluna sunmalıdır. Bu andan itibaren genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları kullanma hak ve yetkisine sahip olacaktır.

Miras, karı-koca mallarını yönetimine ilişkin hükümler veya cebri icra yoluyla pay sahipliğinin kazanılması halinde, ortaklığın pay defterine kayıttan kaçınma yetkisi yoktur. Ancak yönetim kurulu üyelerinin ve diğer pay sahiplerinin satın alma hakları vardır (TTK m.418/4)[132]. Bu kişiler tarafından önalım hakkının kullanılmasına

---

[130] Yetkili organın, ret kararı vermesi gerekirken kabul kararı vermişse, bu durum onun ana sözleşmeye aykırılık nedeniyle sorumluluğunu gerektirir, devralanın pay sahipliğini etkilemez. Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.148.

[131] Bu teoriler bağlı nama yazılı pay senedinin devredilmesi halinde hakların geçişini ilişkindir. Birlik teorisine göre, ortaklık payın devrine muvafakat etmediği takdirde pay senedinin üzerindeki mülkiyet ile senedin içerdiği haklar devredende kalır. Paydan doğan haklar bir bütündür ve bölünmez, hepsi devredende kalır. Bu teori Türk hukukunda bazı yazarlar tarafından savunulmuştur. Aytaç, **Hisse Senetleri**, s.101-103; Yasaman, **Menkul Kıymetler**, s.43,44; Pulaşlı, **Bağlam**, s.199; Çeker, **Oy Hakkı**, s.157. Bölünme teorisine göre ise, paydan doğan haklar bölünebilir ve bağlama rağmen senet devredilmişse, devralan pay senedinin mülkiyetini ve malvarlığı haklarından doğan alacak haklarını kazanır. Buna karşılık, katılma hakları devredende kalır. Türk hukukunda ağırlıklı olarak bölünme teorisi savunulmuştur. Arslanlı, **C.I**, s.184; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1150,1154,1154a; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.368; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.137,138.

[132] Yönetim kurulu veya diğer pay sahipleri tarafından satın alma hakları kullanılana kadar, bu paydan doğan hakların kimin kullanacağı konusunda geciktirici şart ve bozucu şart olmak üzere iki teori ileri sürülmüştür. Geciktirici şart teorisine göre, satın alma hakkı kullanılana kadar payı kazanan bu kişiler, pay defterine kaydedilmedikleri sürece paydan doğan hakları kullanamayacaklardır. Ancak satın alma hakkı kullanılmadığında, bu kişiler paydan doğan hakları kullanabileceklerdir. Türk hukukunda bu teori savunulmuştur. Pulaşlı, **Bağlam**, s.272; Narbay, **Pay Defteri**, s.265-267. Bizim de katıldığımız bozucu şart teorisine göre ise, payı bu yolla kazananlar, kazanma tarihinden itibaren pay sahipliğini kazanırlar ve paydan doğan hakları kullanma hak ve yetkisine sahip olurlar. Satın alma hakkı kullanıldığında pay sahipliği sıfatları sona erecektir. Türk hukukunda bu görüş savunanlar şunlardır. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1183; Ünal Tekinalp, "Bağlı Nama Yazılı Pay Senetlerinin Mirasa Konu Olmaları Halinde Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar", İkt.Mal., C.28, S.6, s.274; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.216.

kadar senedi bu yolla iktisap eden yeni malikler pay sahipliği sıfatını, söz konusu durumların gerçekleşmesi ile birlikte elde ederler. Bu nedenle, genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları kullanma hak ve yetkisine sahip olurlar. Ancak bu hakları kullanabilmek için iktisap sebeplerini ortaklığa karşı ispat etmeleri gerekir[133]. Yönetim kurulu üyeleri veya diğer pay sahipleri, satın alma hakkını kullanırlarsa paydan doğan hakları kullanmaya yetkili olacaklardır. Bunların bu paylara ilişkin hakları kullanabilmeleri için, önalım hakkını kullandıklarını ispat etmeleri gerekir.

Senede bağlanmamış payların, nama yazılı ilmühaberlerin ve nama yazılı pay senedi sahiplerinin genel kurula katılmaları, kimliğini ispat haricinde bir başka şarta bağlanamaz[134]. Nama yazılı pay senetleri için, ayrıca pay defterine kayıtta son başvuru tarihi veya ortaklığa bildirim şartı ana sözleşme ile getirilemez. Yani genel kurul toplantısına katılacak olanların önceden belirlenebilmesi ve toplantının bir düzen içerisinde gerçekleştirilebilmesi için, pay defterine kaydın genel kurul toplantısından belirli bir süre öncesine kadar yapılabileceği, bu tarihten sonra yapılan başvuruların toplantıdan sonra değerlendirileceği şeklinde bir düzenleme ana sözleşme ile getirilemeyecektir[135].

Yönetim kurulunun genel kurul toplantısına kaç kişinin katılacağını bilmesini ve genel kurul toplantısına hazırlık işlemlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlama amacıyla, nama yazılı pay senedi sahibine, toplantıdan önce, genel kurula katılacağına ve oy hakkını kullanacağına ilişkin ortaklığa bildirimde bulunmasına

---

[133] Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.216. Teoman, bu tür düzenlemelerde noterle bildirim gibi aşırı masraflara yer verilmemesi gerektiğini, bildirime rağmen pay sahibinin temsilci ile genel kurula katılabileceğini, nama yazılı pay senetleri için yönetim kurulunun bunların katılacağını varsaymasını, bu tür düzenlemelerin oy hakkından yoksunluğa yol açmaması gerektiğini, payın devralınması halinde, devredenin bildirimde bulunmamasının devredeni etkilemeyeceğini ve genel kurula katılabileceğini ve bu nedenle söz konusu hükmün uygulanamaz bir hüküm olduğunu kabul etmektedir.

[134] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.966.

[135] Böyle bir düzenlemenin, genel kurul toplantılarının sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için ana sözleşme ile getirilebileceği doktrinde bazı yazarlar tarafından kabul edilmiştir. Bu yazarlar, getirilen düzenlemenin oy hakkından yoksunluğa yol açmaması şartıyla geçerli olduğunu kabul etmektedirler. Çeker, **Oy Hakkı**, s.149; Narbay, **Pay Defteri**, s.190-192. Genel kurula katılma hakkının vazgeçilemez ve bertaraf edilemez niteliği ve ana sözleşme ile getirilecek bu düzenlemenin katılma hakkına sınır getirdiği gerekçesiyle bu görüşlere katılma olanağı bulamıyoruz. Alman POK §123/2'de ana sözleşmede genel kurula katılma ve oy hakkının kullanılabilmesinin pay senetlerinin toplantıdan önce belirli bir zamana kadar tevdi edilmesi ya da pay sahiplerinin toplantıdan önce bildirimde bulunmaları şartına bağlanabileceği düzenlenmiştir. Narbay, **Pay Defteri**, s.188.

ilişkin düzenlemenin getirilebileceği ileri sürülmüştür[136]. Pay defterine kayıt için son bir süreye ilişkin sunduğumuz gerekçelerle bu görüşe katılmıyoruz.

Son olarak ele alınması gereken konu, nama yazılı pay senetleri için hamile yazılı pay senetlerinde olduğu gibi tevdi şartının getirilip getirilemeyeceğidir. Doktrinde ağırlıklı olarak savunulan ve bizim de katıldığımız görüş uyarınca, nama yazılı pay senedi sahiplerinin genel kurula katılabilmesi için tevdi şartı getirilemez, aksine düzenlemeler geçersizdir[137]. Çünkü, nama yazılı pay senetlerinde, çıplak paylarda, nama yazılı ilmühaberlerde, kimin genel kurul toplantısına katılacağı kolaylıkla pay defterinden tespit edilebilecektir. Tevdi şartı, pay sahibinin genel kurula katılmasını ve oy kullanmasını güçleştireceği için geçersizdir.

**(3). Hamile Yazılı Pay Senedi Sahipleri**

Hamile yazılı pay senedi sahiplerinin genel kurula katılmaları TTK m.360/3'de düzenlenmiştir. Buna göre, hamile yazılı pay senedinin zilyedi olduğunu ispat eden kimse genel kurul toplantısına katılma hakkına sahip olacaktır. Bunu ispat maksadıyla, hamile yazılı pay senetlerinin sahipleri, genel kurula katılabilmek ve oy hakkını kullanabilmek için pay senetlerini veya bunlara mutasarrıf olduklarını gösteren belgeleri toplantı gününden bir hafta önce ortaklığa tevdi etmelidirler.

Hamile yazılı pay senedini aslen veya devren kazananlar, genel kurul toplantısına katılmak için TTK m.360/3'de sayılan şartları yerine getirmelidirler. Hamile yazılı pay senedini devralan yeni pay sahibi, payı devren iktisap etmiş olacaktır. Devir, pay senetlerinin zilyetliğinin devri ile olur ve hem ortaklık hem de taraflar karşısında teslimle hüküm ifade eder (TTK m.415)[138]. Bu nedenle yeni pay sahibi, anonim ortaklık karşısında pay sahibi sıfatını, zilyetliğin devri ile kazanacak

---

[136] Ömer Teoman, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oydan Yoksunluğu**, İstanbul 1983,s.154, s.158, d.83.

[137] Teoman, **a.e.**, s.154; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.966; İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.21, d.65a; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.226; Çeker, **Oy Hakkı**, s.221; Narbay, **Pay Defteri**, s.193,194. Yargıtay da aynı kanattedir. Y.11.HD, 16.4.1963 t., E.5566/K.2167 sayılı karar için bkz. Tekil, **Anonim Şirket**, s.269,d.39. Aksi görüş için bkz. Arslanlı, **II-III**, s.27.

[138] Her ne kadar TTK m.415'te "teslim" ifadesi yer alıyorsa da, bu ifadenin zilyetliğin nakli yolları olarak anlaşılması gerekir. Çünkü hamile yazılı pay senetleri de hamile yazılı kıymetli evraktır ve devir için zilyetliğin devri gerekecektir (TTK m.559/3). İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.362, d.7; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1113; Yasaman, **Menkul Kıymetler**, s.48; Yaşar Karayalçın, "Pay Senediyle İlgili Satış Sözleşmesinin Geçerli Olması İçin Senedin Teslimin Gerekir mi?", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, C.III, Ankara, BTHAE, 1987, s.766; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.157. Y.11.HD, 17.4.1986 t., E.2249/K.2287 sayılı kararı için bkz. Eriş, **TTK Şerhi I**, N.1581.

ve paya bağlı olan hakları kullanma hak ve yetkisine sahip olacaktır. Böylece genel kurul toplantılarına katılabilecek ve katılma hakkından doğan hakları kullanabilecektir. Maddi anlamda pay sahibi olabilmek için, ayrıca devrin ortaklığa bildirilmesine veya pay defterine kaydına gerek yoktur[139].

Hamile yazılı pay senedi sahiplerinin genel kurul toplantısına katılabilmeleri için, sahip oldukları pay senetlerini veya bunlara mutasarrıf olduklarını gösteren belgeleri, toplantı tarihinden bir hafta önce ortaklığa tevdi etmeleri gerekir[140]. Genel kurul toplantısına ne kadar hamile yazılı pay senedi sahibinin katılacağı, tevdi şartının yerine getirilmesi ile belirlenebileceğinden, yönetim kurulu, katılacaklara göre toplantı hazırlıklarını sürdürecek, ona göre toplantı salonunu sağlayacak, oy kartları bastıracak, yeteri kadar yardımcı eleman ayarlayacak ve böylece genel kurul toplantısı sağlıklı bir şekilde yürütülebilecektir[141].

Tevdiin konusu, hamile yazılı pay senedi, hamile yazılı ilmühaber veya bunlara sahip olduğunu gösteren belgelerdir[142]. Hamile yazılı pay senetleri yerine bunlara sahip olduğunu gösteren belgelerin tevdi edilmesi, bazen zorunluluktan kaynaklanabilir. Pay senedi, rehin veya ariyet olarak bir başkasına verilmiş ya da başka bir nedenle tevdi edilmiş olabilir. Bu durumda, pay sahibi, senetlerin doğrudan zilyedi olmadığı halde genel kurula katılabilmektedir. Bu belgelere, hamile yazılı pay senedinin rehnedilmesi, ariyet olarak bırakılması, tevdi edilmesi, intifa hakkı sahibinin elinde bulunması halinde, söz konusu hakların sahipleri tarafından düzenlenen makbuzlar, senetlerin adli veya idari makama, icra ve iflâs idarelerine

---

[139] Çeker, **Oy Hakkı**, s.138.

[140] Görüldüğü üzere TTK m.360/3 pay senedinin tevdii yükümünü, hamile yazılı pay senetleri için getirmiştir. Buna karşılık hamile yazılı ilmühaberler için böyle bir yüküm öngörmemiştir. Ancak TTK m.360/3, hamile yazılı ilmühaberler için de kıyasen uygulanmalıdır. Bu nedenle de, hamile yazılı ilmühaber sahipleri, genel kurul toplantısına katılabilmek için senetlerini veya bunlara mutasarrıf olduklarını gösteren belgeleri ortaklığa tevdi etmelidirler. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.968; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.225-228.

[141] Tevdiin amacı, tevdi edilen pay senetlerinin tevdi anındaki şekli hak sahiplerini, dolayısıyla pay sahiplerini belirlemektir. Anonim ortaklık, böylece tevdi anından genel kurul toplantısının yapılmasına kadar geçecek sürede kimin pay sahibi olduğunu öğrenebilecek, bu senetlerin devrini izleyebilecektir. Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.227. Üner Dağ, "Hamiline Yazılı Hisse Senetlerinde Genel Kurula İştirakin Ve Oy Hakkını Kullanmanın Bir Şartı Olarak Tevdi Mükellefiyeti", **Prof. Dr. Reha Poroy'a Armağan**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını No:708, 1995, s.93,94.

[142] Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.227,228; Dağ, **HS'lerin Tevdii**, s.92.Ancak Tekinalp, hamile yazılı ilmühaberi hamile yazılı pay senetlerine sahip olduğunu gösteren vesikalar arasında saymıştır. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.968. Hamile yazılı ilmühaber olduğu zaman, hamile yazılı pay senedi henüz ortada olmadığı için, hamile yazılı pay senetlerine sahip olduğunu gösteren belgeler arasında sayılmamalıdır. Bu nedenle Tekinalp'e katılmıyoruz.

tevdi edilmesi halinde bu makamlarda düzenlenecek tutanaklar[143], banka veya aracı kurumlar tarafından verilen tevdie ilişkin belgeler[144], menkul kıymet portföyü arasında yer alması halinde menkul kıymet ortaklıkları veya yatırım fonları tarafından düzenlenen belgeler[145] örnek olarak gösterilebilir. Pay sahibinin, bu belgeleri tevdi ederek genel kurula katılma hakkı, ne bertaraf edilebilir ne de kısıtlanabilir[146].

TTK m.360/3 uyarınca, hamile yazılı pay senetlerinin veya onlara sahip olunduğunu gösteren belgelerin ortaklığa tevdi edilmesi gerekir. Kanunda sadece tevdi yeri olarak ortaklık gösterilmiştir. Ancak ana sözleşme veya yönetim kurulu kararı ile ortaklıktan başka bir tevdi yeri de belirlenebilir[147]. Tevdi yerinin yönetim kurulu kararı ile belirlenmesi halinde, tevdi yerinin ortaklara bildirilmesi gerekecektir.

Tevdi yerinin tedvinin amacına uygun olarak seçilmesi gerekir[148]. Bu çerçevede, ortaklık merkezinin yanı sıra varsa şubeler de tevdi yeri olarak belirlenebilir[149]. Ana sözleşmede öngörülmediği veya yönetim kurulu kararı ile belirlenmediği halde, hamile yazılı pay senedi sahiplerinin banka veya notere yapacakları tevdi, ancak bu kurumlar tarafından belgenin tevdi süresi içinde ortaklığa ibraz edilmesi halinde hüküm ifade edecektir. Dolayısıyla banka veya noterlere yapılan tevdi, genel kurul toplantılarına katılmak için gerekli olan tevdi şartını tek başına sağlamaz[150]. Bu belirlenen tevdi yerleri haricindeki şahıs veya kuruluşlar tevdi yeri olarak kabul edilemez. Pay sahibi genel kurul toplantısına katılmak ve ona bağlı olan hakları kullanmak istiyorsa, ilânda belirtilen tevdi yerine pay senetlerini tevdi

---

[143] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.970; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.228; Çeker, **Oy Hakkı**, s.254,255. Y.11.HD, 17.4.1976, E.75/3644, K.76/45 sayılı karar için bkz. Eriş, **TTK Şerhi I**, N.1321.

[144] Çeker, **Oy Hakkı**, s.255.

[145] Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.228.

[146] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.970. Anonim ortaklık, mutlaka hamile yazılı pay senetlerinin tevdi edilmesini zorunlu kılamaz. Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.154.

[147] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.967.

[148] Y.11.HD, 21.10.1994 t., E.3494/K.8202 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.567-570).

[149] Çeker, **Oy Hakkı**, s.255.

[150] Çeker, **Oy Hakkı**, s.255,256. Yargıtay da aynı kanaattedir. Y.11.HD, 17.6.1993 t., E.4215/K.4372 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.367,368); Y.11.HD, 24.1.1986 t., E.5786/K.144 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1135); Y.11.HD, 7.3.1986 t., E.6651/K.1257 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.2069). Buna karşılık Dağ, noterlere veya bankalara aynı anda tevdiin yapılabilmesinin mümkün olması gerektiğini, bilhassa çok pay sahipli halka açık anonim ortaklıklar açısından bu tür yerlere tevdiin zaruri olduğunu belirtmektedir. Yazara göre, bu gibi büyük anonim ortaklıklarda tevdiin ortaklığa yapılacağını istemek, küçük pay sahiplerinin genel kurula katılımını engelleyebilecek ve güç boşluğuna neden olacaktır. Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.230; Dağ, **HS'lerin Tevdii**, s.96,97.

etmek zorundadır[151]. Sonuç olarak, genel kurul toplantılarına ilişkin ilânlarda veya davet mektuplarında gösterilen tevdi yerlerine hamile yazılı pay senetlerinin tevdi edilmesi, doğrudan doğruya genel kurula katılma sonucunu sağlarken, başka yerlere yapılan tevdiler dolayısıyla genel kurula katılabilmek için, bu yerlerden alınacak belgelerin, tevdi süresi içerisinde ortaklığa ulaştırılması gerekecektir.

Hamile yazılı pay senedi sahipleri, pay senetlerini veya bunlara sahip olduklarını gösteren belgeleri toplantı gününden bir hafta önce ortaklığa tevdi etmek zorundadırlar. Bu kanuni süre, toplantı gününden bir hafta geriye doğru gidilerek hesap edilir[152]. Haftanın hesabında BK m.76 uygulanır. Tevdi, en son toplantıdan bir hafta önce, toplantının yapılacağı güne ismen isabet eden günde yapılabilir. Bu günden bir gün önce tevdi zorunluluğu yoktur[153]. Örneğin, genel kurul toplantısı Perşembe günü yapılacaksa, pay sahipleri en geç, bir hafta önceki Perşembe günü akşamına kadar pay senetlerini tevdi edebilirler[154]. Eğer son gün tatile rastlıyorsa, tatili izleyen ilk iş gününde pay senetleri tevdi edilebilir[155].

TTK m.279/2, b.7'den yararlanarak tevdi süresi ana sözleşme ile belirlenebilir. Ancak bu süre, kanımızca sadece uzatılabilir ama kısaltılamaz. Çünkü TTK m.360/3 emredici olan bir hükümdür[156]. TTK m.360/3, ortaklık lehine getirilen bir hüküm olduğu için, ortaklık, ancak lehine olan bu süreden süreyi uzatmakla vazgeçebilir. Ancak süreyi kısaltamaz, çünkü, hamile yazılı pay senetleri tedavül

---

[151] Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.230. Y.11.HD, 1.4.1994 t., E.1644/K.2551 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.484,485); Y.11.HD, 17.9.1991 t., E.96/K.4630 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.367); Y.11.HD, 25.11.1986 t., E.5538/K.6228 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.366); Y.11.HD, 30.5.1986 t., E.3266/K.3338 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.367).

[152] Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.233; Dağ, **HS'lerin Tevdii**, s.100 vd.

[153] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.967; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.176; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.786, Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.233; Çeker, **Oy Hakkı**, s.257.

[154] Arslanlı ise, tevdiin en geç Perşembe gününe kadar yapılabileceğini ifade etmektedir. Yani, en son tevdi günü, Çarşamba akşamına kadar olacaktır. Arslanlı, **II-III**, s.23 vd.

[155] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.967; İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.22, d.67; İmregün, **Anonim Ortaklık**,, s.126; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.233; Çeker, **Oy Hakkı**, s.257. Arslanlı,, son günün tatile rastlaması halinde tevdiinin tatil gününden önceki bir iş gününde yapılması gerektiğini, bir haftalık sürenin ortaklık lehine olduğunu ve tatil nedeniyle bu bir haftalık sürenin kısaltılmaması gerektiğini ifade etmektedir. Arslanlı, **II-III**, s.28; Arslanlı, **Umumi Heyet**, s.229 vd.

[156] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.153,154. Dağ, TTK m.360/3'ün emredici olmadığını, bu nedenle tevdi süresinin uzatılabileceği gibi kısaltılabileceğini de belirtilmektedir. Yazar süre uzatmanın mantık gereği en fazla genel kurula davet ilânının veya davet mektuplarının gönderilme tarihinin bir gün sonrası olarak öngörülebileceğini ifade etmektedir. Süre aynı zamanda kısaltılabilir ve hatta tamamen ortadan kaldırılabilir. Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.234. Aynı yönde bkz. Çeker, **Oy Hakkı**, s.257. Tekinalp ise, hükmün buyurucu olmadığını ve TTK m.375'deki tedbirlerin alınabilmesi için asgariyi gösterdiğini, bu nedenle uzatılabileceğini, ancak kısaltılamayacağını belirtmektedir. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortakhklar**, N.967.

kabiliyetini haiz senetlerdir ve onların bu özelliklerinin korunması gerekir. Ayrıca, sürenin çok kısa tutulması, örneğin davetin ilânından itibaren bir gün sonra tevdiinin yapılabileceğinin kabul edilmesi halinde, pay sahiplerinin genel kurul toplantılarına katılmaları çok güçleşmiş olacaktır. Bir çok pay sahibi, bu nedenle genel kurul toplantısına katılamayabilir ve bu nedenle güç boşluğu ortaya çıkabilir[157].

Hamile yazılı pay senedi tevdi edilince, pay sahibine ortaklık tarafından tevdi belgesi verilir. Bu tevdi belgesinin alınması veya ortaklığa gönderilmesi yeterli olup, ayrıca toplantıya giriş kartının alınması gerekli değildir[158]. Ortaklık tarafından verilen tevdi belgesinde, pay senetlerine, pay sahiplerine ilişkin bilgiler ve ayrıca tevdi tarihi yer alacaktır.Tevdi tarihini içermeyen belgeler, aksi ispat edilmedikçe, tevdiin süresi içinde yapıldığına dair bir karine teşkil edecektir[159].

Tevdi belgesi, hangi genel kurul toplantısı için verilmişse, o toplantının bitimine kadar geçerliliğini korur. Bu tevdi belgesi, başka genel kurul toplantıları için geçerli değildir[160]. Toplantı yeter sayısının oluşmaması nedeniyle ikinci toplantının yapılması halinde (TTK m.372,388), birinci toplantı için düzenlenen tevdi belgeleri, ikinci toplantı için de geçerlidir. Buna karşılık, bilanço görüşmelerinin ertelenmesi halinde, erteleme üzerine yapılan genel kurul toplantısına katılabilmek için, tevdi işlemlerinin yeniden yapılması gerekir[161].

Pay sahibi genel kurul toplantısına katılmaya zorlanamayacağı gibi, katılmaya bağlı olan hakları da kullanmak zorunda değildir. Bu nedenle, tevdi edilen pay

---

[157] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.153,154.

[158] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.967; Eriş, **Anonim Şirket**, s.367; Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1115; Pulaşlı, **Şirketler**, s.315. Y.11.HD, 17.6.1993 t. E.4215/K.4372 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.367).

[159] Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.238,239; Dağ, **HS'lerin Tevdii**, s.106,107. Dağ, tevdi belgesinin asgari içeriğini, pay senetlerinin numarası, sayısı ve itibari kıymetleri, imtiyazlı ise imtiyazın konusu ve oranı, pay sahibinin adı, soyadı veya ticaret unvanı ve tevdi tarihi olarak belirlemektedir. Yazara göre, asgari muhtevayı içermeyen tevdi belgelerinin, genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları kullanma hak ve yetkisi vermeyeceğini kabul etmektedir. Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.238,239; Dağ, **HS'lerin Tevdii**, s.106.

[160] Suat Ballar, "Anonim Şirketlerde Genel Kurul Öncesi Hamiline Yazılı Pay Senetlerinin Zilyedliği İle Hukuki Devir Ve Teslimlerinin Kısıtlanması", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları .Sempozyumu**, C.6, Ankara, BTHAE, 1989, s.102; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.239. Y.11.HD, 30.5.1986 t., E.84/3266, K.3338 (Eriş, **TTK Şerhi I**, N.1327); Y.11.HD, 24.6.1980 t., E.2758/K.3400 (Ballar, **agm.**, s.102).

[161] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.967; von Steiger, **İsviçre'de Anonim Şirketler**, s.214; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.239. Y.11.HD, 24.6.1980 t., E.78/2758, K.80/3400 (Doğanay, **TTK Şerhi I**, s.931, d.576).

senetlerinin bloke müddeti içinde, her zaman geri alınabilmesi mümkündür[162]. Pay sahibi, ayrıca zilyetliğin havalesi yoluyla hamile yazılı pay senedini bir başkasına da devredebilir[163]. Bu durumda, devralan, ya kendi adına düzenlenmiş bir tevdi belgesi temin etmek ya da devreden adına düzenlenmiş tevdi belgesi ile birlikte, pay senetlerini devraldığını gösteren bir belge tevsik etmek şartıyla, genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları kullanma hak ve yetkisine sahip olacaktır. Devralan, bu şartları yerine getirmezse, yani tevdi belgesini almaz ve durumu ortaklığa bildirmezse, devreden, tevdi belgesi elinde bulunduğu sürece genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları kullanma yetkisine sahip olacaktır. Devreden, burada şekli bakımdan genel kurula katılma hakkına sahip olacaktır[164].

Anonim ortaklığa birden fazla kişi tarafından hamile yazılı pay senedine sahip olunduğuna ilişkin belge verilmesi halinde[165], tevdi belgeleri üzerinde tarih varsa en son tarihi ihtiva eden tevdi belgesinin geçerli olduğu ve bu belgeye sahip olan kişinin genel kurula katılmaya ve ona bağlı olan hakları kullanmaya yetkili olduğu kabul edilebilir[166]. Tevdi belgelerinde tevdi tarihi bulunmuyorsa, kanımızca, tevdi belgesini ortaklığa ilk olarak tevdi eden şahsın genel kurul toplantısına katılmaya hak sahibi olduğunu kabul etmek gerekir[167].

Hamile yazılı pay senetlerinin tevdii, genel kurul toplantısına katılmak amacıyla yapılmalıdır. Pay senetlerinin başka bir nedenle anonim ortaklığa tevdi edilmesi, TTK m.360/3 anlamında tevdi sayılmaz. Pay senetlerinin başka bir nedenle

---

[162] Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.240,241.

[163] Arslanlı, **II-III**, s.29, d.78a. Y.11.HD, 30.5.1986 t., E.84/3266, K.86/3338 (Eriş, **TTK Şerhi I**, N.1327.

[164] Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.244.

[165] Bu durum iki şekilde karşımıza çıkabilir. Bunlardan birincisi, pay sahibinin hamile yazılı pay senedini anonim ortaklık dışında başka bir yere tevdi etmesi, ancak sonradan tevdi belgesini iade etmeden, pay senedini buradan geri alması ve sonradan aynı pay senetlerinin bir başka kişi adına tevdi edilmesi halidir. İkincisi, başka bir yere tevdi halinde pay sahibinin zilyetliğin havalesi yoluyla pay senedini devretmesi, ancak tevdi belgesini devralana vermemesi, devralanın da ayrıca kendi adına tevdi belgesi alması halinde ortaya çıkacaktır. Bu hallerde, söz konusu tevdi yerlerinin tevdi belgelerini geri almadan başka bir tevdi belgesi vermemeleri gerektiği söylenebilir. Ancak, söz konusu kurumlar ile anonim ortaklık arasında herhangi bir ilişki yoktur ve bu nedenle onların tevdi belgelerine ilişkin anonim ortaklığa karşı böyle bir yükümlerinin olmadığı söylenebilir. Dağ, **a.e.**, s.231,232,241,245.

[166] Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.242.

[167] Çıplak paylarda birden fazla temlik halinde benzer bir sonuç için bkz. Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.1325; Akdeniz, **agt.**, s.45. Dağ, tevdi tarihini ihtiva etmeyen belgelerden hangisinin katılma haklarını kullanma konusunda yetki bahşedeceğinin belirlenmesinin mümkün olmadığını, bu nedenle ortaklığın böyle bir durumda tevdi belgesi sahiplerinden hiçbirisini genel kurula kabul etmemesi gerektiğini belirtmektedir. Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.241,d.109.

ortaklığa tevdi edenin genel kurul toplantılarına katılma ve ona bağlı olan hakları kullanma hak ve yetkisi olmayacaktır[168].

İşte yukarıda açıkladığımız şartlar çerçevesinde, hamile yazılı pay senedini veya bunlara sahip olunduğunu gösteren belgeleri ortaklığa tevdi eden kişi, genel kurula katılma ve ona bağlı hakları kullanma hak ve yetkisine sahip olacaktır[169]. Tevdi işlemini yapan kişi, gerçek anlamda pay sahibi olmasa da bu hakka sahip olacaktır. Genel kurula katılmak üzere hamile yazılı pay senedini tevdi eden kişiye, uygulamada giriş kartı verilmekte ve pay sahibi veya temsilcisi, bu kartı ibraz ederek genel kurul toplantısı salonuna girmekte ve oy kullanmaktadırlar[170]. Ancak yukarıda da belirtmiş olduğumuz gibi, genel kurula katılmak için giriş kartı alınması zorunlu değildir[171].

Tevdi şartı, hükmün emredici niteliği nedeniyle mutlaka yerine getirilmelidir. Tevdi şartını yerine getirmeyen veya geç yerine getiren bir pay sahibi genel kurul toplantısına alınmaz ve bu pay sahibi bu nedene dayanarak genel kurulda alınan kararların iptalini isteyemez[172]. Buna karşılık, yönetim kurulu, tevdi şartını yerine getirmeyen veya öngörülen süreden sonra yerine getiren pay sahibini genel kurul toplantısına almışsa, bu pay sahibinin artık genel kurula katılma hakkına sahip olmadığı ileri sürülemez[173]. Bu takdirde yönetim kurulu, pay sahipleri arasında eşitlik ilkesini gözeterek, iyiniyet kuralları çerçevesinde yetkisini kullanmalıdır. Aynı durumdaki bir pay sahibinin genel kurula katılmasını kabul ve diğerini ret halinde,

---

[168] Y.11.HD, 13.6.2002 t., E.3202/K.6110 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.2079); Y.11.HD, 29.3.1991 t., E.2265/K.2229 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.367); Y.11.HD, 30.5.1986 t., E.3266/K.3338 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1034).

[169] Pay senetlerini tevdi eden pay sahibinin ayrıca adres bildirmesine gerek yoktur. Y.11.HD, 7.3.1986 t., E.6651/K.1257 (Turgut Gücük, "Genel Kurula Katılma ve Oy Hakkının Engellenmesi", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, C.IV, 20-21 Mart, Ankara, BTHAE, 1987, s.270,271).

[170] Çeker, **Oy Hakkı**, s.257, 258.

[171] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.967. Y.11.HD, 17.6.1993 t., E.4215/K.4372 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.367,368); Y.11.HD, 23.10.1984 t., E.4349/K.4966 (Moroğlu, **Mevzuat**, s.312); Y.11.HD, 8.1.1976 t., E.75/3644, K.76/45 (**YKD**, C.4, S.6, s.944).

[172] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.967. Y.11.HD, 29.3.1991 t., E.2265/K.2229 (Eriş, TTK Şerhi II, s.2071); Y.11.HD, 29.11.1990 t., E.4126/K.7635 (Moroğlu, **Mevzuat**, s.281); 11.HD, 25.11.1986 t., E.5538/K.6228 (Moroğlu, **Mevzuat**, s.281); Y.11.HD, 30.5.1986 t., E.3266/K.3338 (Eriş, **TTK Şerhi I**, N.1327a).

[173] Y.11.HD, 110.11.1980 t., E.4769/K.5358 (Başbuğoğlu, **TTK Şerhi I**, s.509).

pay sahibi haksız olarak genel kurul toplantısına alınmamış olur ve alınan kararlara karşı iptal davası açma hakkını kazanır[174].

Hamile yazılı pay senedi rehin verilmiş veya tevdi edilmiş yahut ariyet olarak başka bir kişiye bırakılmış olduğu takdirde, genel kurula katılma hakkı, hamile yazılı pay senedine zilyet olan hak sahiplerine değil, mülkiyet hakkı sahibine aittir (TTK m.360/3). Ancak burada belirtilmesi gereken husus, eğer senedi rehin, tevdi veya ariyet alan, senet üzerindeki zilyetliklerini bu haklara değil de, zilyetliğin oluşturduğu pay sahipliği haklarını kullanma karinesine dayanıyorlarsa, ortaklık tarafından aksi ispat edilmediği takdirde, genel kurul toplantısına katılabileceklerdir.

TTK m.409/3'e göre, bedelleri tamamen ödenmemiş olan paylar için hamile yazılı pay senedi çıkarılamaz, çıkarılmışsa, bu senetler geçersizdir[175]. İşte pay bedelleri tamamen ödenmeden çıkarılan hamile yazılı pay senetlerini devir alan kimse, senet geçersiz olduğu için, pay sahibi sıfatının kazanamayacak, devreden pay sahibi olarak kalmaya devam edecektir[176]. Bu takdirde genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları kullanma hak ve yetkisi devredende olacaktır.

**(4). Oy Hakkından Yoksun Pay Sahipleri**

Oy hakkı TTK m.373 ve 385 uyarınca her paya emredici bir nitelikte tanınmış, vazgeçilemez ve bertaraf edilemez nitelikte bir haktır[177]. Oy hakkının bu niteliğine rağmen, kanun koyucu, bazı maddi ya da kişisel koşulların gerçekleşmesi halinde pay sahibinin genel kurul kararının alınmasında oyuyla etkin olmamasını doğru bulmuştur. Bu haller TTK m.291, 374 ve 329'da düzenlenmiştir. Oy hakkından yoksunluk, ileride ele alınacaktır. Ancak, burada şu kadarını belirtebiliriz ki, pay sahibinin oy hakkından yoksunluk halleri kanunda sınırlı olarak sayılmıştır. Bunun haricinde oy hakkından yoksunluk halleri getirilemez[178]. Oy hakkından yoksunluğun söz konusu olduğu hallerde, pay sahibi sadece, yoksunluğa neden olan gündem maddesi hakkında oy kullanamaz. TTK m.329'da ise bütün gündem maddeleri için oy

---

[174] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.127, d.49a.

[175] TTK m.409/3'ün getirilmesindeki amaç, hamile yazılı pay senetlerinin sadece zilyetliğin devri ile devredilebilmeleri ve devirde ortaklıkla ilişki kurulmaması sonucunda, bu pay senetlerinin kimin elinde olduğu bilinmemesi, bilinmesine imkân olmaması nedeniyle sermayenin ödenmesinin tehlikeye girmesini önlemektir. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1116.

[176] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1163.

[177] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.963; İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.128,129; Çeker, **Oy Hakkı**, s.10,11.

[178] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.14-17.

kullanılamaz, aslında bu paylar genel kurulda temsil edilmezler. Bu durumlarda ne pay sahibi, ne de yetkili temsilcisi genel kurulda oy hakkı kullanmaya yetkili değildir[179].

Oy hakkından yoksun bir pay sahibi, aynı zamanda genel kurula katılma hakkından da yoksun mu kalacaktır? Oy hakkından yoksunluğun düzenlendiği gerek TTK m.291'de gerek TTK m.374'te, pay sahibinin oydan yoksunluğa ilişkin konuların "müzakerelerinde rey hakkının kullanılamayacağı" ifadesi yer almaktadır. Görüldüğü üzere, kanunun kullandığı bu ifadede, oy hakkından yoksun pay sahibinin genel kurul toplantısına katılabileceği ve aynı zamanda müzakerelerde konuşma hakkını kullanabileceği ortaya çıkmaktadır. O halde, oy hakkından yoksunluk, sadece genel kurul toplantısında ilgili konularda oy kullanılamamasına neden olmaktadır. Buna karşılık, katılma hakkı ve ona bağlı olan haklar üzerinde bir etkisi bulunmamaktadır[180]. Çünkü, genel kurula katılma hakkı, oy hakkına bağlı olmayan bağımsız nitelikte bir haktır. Genel kurula katılma hakkı, oy hakkından başka müzakerelere katılma, öneride bulunma, bilgi alma hakkı gibi hakların kullanılmasını da sağlar[181]. Oy hakkından yoksunluğun bu haklar üzerinde etkili olması kabul edilemez. Ayrıca, oy hakkından yoksun pay sahiplerinin genel kurul toplantısına katılmaları, bazı hallerde, kaçınılmaz bir zorunluluk olarak kendisini gösterir. Örneğin, yönetim kurulu üyeleri, haklarındaki ibra kararlarında oy kullanamamakla birlikte, toplantıda bizzat hazır bulunarak, pay sahiplerini aydınlatmak ve bunun dışında genel kurul toplantılarının gereği gibi yürütülmesinde gerekli tedbirleri almakla da yükümlüdürler (TTK m.375)[182].

---

[179] Teoman, **a.e.**, 165-169;Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.988; Çeker, **Oy Hakkı**, s.198,199.

[180] Arslanlı, **II-III**, s.25; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.173; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.944; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.137; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.92; Ömer Teoman, "Oy Hakkından Yoksun Pay Sahiplerinin Karara Katılmış Bulunmaları Nedeniyle Açılan İptal Davasında, Anonim Ortaklık Bu Katılmanın Oylama Sonucunu Etkilemediği Savunmasını Yapamaz -Yargıtay'ın TTK m.361, f.3, c.2'nin Uygulama Alanına İlişkin Görüşünün Eleştirisi-", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.II, (1982-2001), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.5; Ömer Teoman, "Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu Konusundaki Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi (1978-1982)", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.II, (1982-2001), Beta Basım Yayım, İstanbul 2001, s.41; Nomer, **Oydan Yoksunluk**, s.66,67; Çeker, **Oy Hakkı**, s.227; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.133. Yargıtay da aynı kanaattedir. Y.TD, 4.3.1965 t., E.64/3347, K.65/727 (Moroğlu, **Mevzuat**, 280); Y.11.HD, 17.11.1985; E.4548/K.6334 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1086); Y.11.HD, 24.11.1987 t., E.5873/K.6577 (**Moroğlu/Moroğlu**), s.233.

[181] Arslanlı, **II-II**, s.25; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.92.

[182] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.174,175.

Oy hakkının donduğu hallerde (TTK m.329), oy hakkının yanı sıra genel kurula katılma ve ona bağlı olan haklar da kullanılamaz[183]. TTK m.329/3'te, ortaklıkça devralınan payların genel kurulda temsili caiz değildir diyen ifadesi de bunu gerektirmektedir. Zaten payların anonim ortaklığın elinde bulunması halinde, anonim ortaklığın kendi genel kurul toplantısına katılmasında maddi bir imkânsızlık olacaktır[184]. Bu nedenle, genel kurula katılma ya da katılmama pratik bir önem taşımamaktadır. Ancak karşılıklı katılma hallerinde, oy hakkının donduğu kabul edilen durumlarda, yavru ortaklığın, ana ortaklığın genel kurul toplantılarına katılıp katılmayacağı pratik sonuçlar doğurabilecek ve bu nedenle ele alınması gereken bir problemdir. TTK m.329 ile güdülen amaç göz önüne alınınca, karşılıklı katılma hallerinde oy hakkının donduğunun kabul edildiği hallerde, yavru ortaklığın temsilcisinin de genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları kullanma yetkisine sahip olmadığı kabul edilmelidir. Amaç, yönetim kurulunun, diğer pay sahiplerini hakimiyet altına almasını önlemek ise, karşılıklı katılma hallerinde de anılan varsayım gerçekleşebilecektir ve bu nedenle genel kurula katılımın engellenmesi gerekir[185].

TTK m.373'te her payın en az bir oy hakkına sahip olacağı emredici bir şekilde hükme bağlanmıştır. Böylece, TTK sisteminde oydan yoksun pay çıkarılması mümkün değildir. Buna karşılık SerPK m.14/A ile oydan yoksun paylar sistemimize girmiştir[186]. Buna göre, anonim ortaklıklar, ana sözleşmelerinde hüküm bulunmak kaydıyla, kâr payı imtiyazı sağlayarak, oydan yoksun paylar ihraç edebileceklerdir. Oydan yoksun pay senetleri, bugün SerPK m.14/A ve SPK'nın 20.3.2003 tarihli Seri I, No:30 sayılı "Oydan Yoksun Hisse Senetlerine İlişkin Esaslar Tebliği" ile düzenlenmiştir[187].

---

[183] Teoman, **a.e.**, s.174; Çeker, **Oy Hakkı**, s.227.
[184] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.174.
[185] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.946; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.134.
[186] Oydan yoksun payların hareket noktası, esas itibarıyla pay sahiplerinin düzenli olarak kâr payı aldıkları sürece, ortaklık yönetimiyle ilgilenmedikleridir. Nomer, **Oydan Yoksunluk**, s.9-12. Oydan yoksun pay senedi çıkarılmasındaki düşünce, küçük tasarruf sahiplerinin anonim ortaklığa yönetimde etkin olmak amacıyla değil, daha çok kâr elde etmek için girdikleridir. Söz konusu senetler, sahiplerinin ortaklığın yönetiminde etkisiz olmasını sağlamak için, oydan yoksun kılınmıştır. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.775a.
[187] Oydan yoksun pay senetlerini düzenleyen SPK'nın 31.7.1992 tarih ve 21301 sayılı Mükerrer RG'de yayımlanan Seri I, No:15 sayılı tebliğ, Seri I, No:30 sayılı Tebliğ'le yürürlükten kaldırılmıştır.

Tebliğ m.17'de oydan yoksun pay senetlerinin genel kurul toplantılarına katılma hakkı düzenlenmiştir. Buna göre, oydan yoksun pay senedi sahipleri, ana sözleşmede hüküm bulunmak kaydıyla, ortaklık genel kuruluna oy hakkı bulunmaksızın katılabilir ve görüşlerini açıklayabilirler. Bu durumda, genel kurul toplantı günün oydan yoksun pay senedi sahiplerine de davet usulüne uygun olarak duyurulması gerekecektir.

Görüldüğü üzere Tebliğ, oydan yoksun pay senedi sahibinin genel kurula katılabilmesi için, ayrıca ana sözleşmede hüküm bulunmasını aramıştır. Oydan yoksun pay senetlerinin, oydan yoksun olmaları nedeniyle genel kurul toplantılarına katılmayacakları düşünülebilir. Ancak varılacak bu sonuç, Tebliğ düzenlemesine rağmen doğru değildir. Ana sözleşmede düzenlenmemiş olsa dahi, oydan yoksun pay senedi sahipleri, genel kurul toplantılarına katılabilir ve katılma hakkına bağlı olan hakları kullanabilirler. Tebliğ hükmü ile, pay sahibine kanun tarafından emredici bir şekilde tanınmış genel kurula katılma hakkı (TTK m.360) kaldırılamayacağı kuralı, her şeyden önce bu sonucu sağlar[188]. Katılma hakkının, ana sözleşmede yer alması şartına bağlanması, aynı zamanda katılma hakkına bağlı olan diğer hakların da kullanılamamasına sebebiyet verecektir. Tebliğ m.17 düzenlemesi, TTK m.360, 385 karşısında uygulanamaz bir hükümdür. Bu nedenle, oydan yoksun pay senedi sahipleri, ana sözleşmede yer almasa da, genel kurul toplantılarına katılabilir ve ona bağlı olan hakları kullanabilirler[189].

Oydan yoksun pay senetleri, hamiline ya da nama yazılı olarak çıkarılabilecekleri için (Tebliğ m.5), hamiline yazılı pay senetlerinde bir hafta önceden ortaklığa tevdi, nama yazılı pay senetlerinde pay defterine kayda veya hak sahipliğini ispat şartına bağlı olarak genel kurula katılabilirler. Ancak, oydan yoksun pay senetleri için bağlam hükümleri uygulanmaz (Tebliğ m.5).

**(5). Kaydi Değer Haline Getirilmiş Paylarda**

Halka açık anonim ortaklıklarda, halka arzın yanında özellik arzeden bir diğer husus, pay senetlerinin borsada işlem görmesidir. İşte zamanla sermaye piyasalarının büyümesi ve büyük miktarlarda yapılmış olan ihraçlar sonucu, menkul kıymetlerin

---

[188] Nomer, **Oydan Yoksunluk**, s.65.

[189] Nomer, **a.e.**, s.65. Oy hakkından yoksun pay sahiplerinin genel kurul toplantılarına katılabileceklerine ilişkin kabul, bu halde de uygulanmalıdır. Nomer, **a.e.**, s.67.

saklanması ve üzerlerinde işlem yapılması son derece külfetli ve takip edilemez bir hale gelmiştir. Yaşanan bu zorluklar kaydi değer sistemine geçilmesini zorunlu kılmıştır[190].

Menkul kıymetlerin kaydi değer haline getirilmesi, bunların senede bağlanmaksızın bir sicile kaydedilmeleri ve devirlerinin bu kayıt üzerinden yapılması halini ifade eder. Kaydileştirme ile menkul kıymetlerin devrinde fiziki teslim kalkmış, devirler kayden izlenir hale gelmiş ve hakların kullanımında bu kayıtlar esas alınır olmuştur[191]. Kayıt edilen paylar, senede bağlanmaz ve böylece SerPK m.7 uygulanmaz (SerPK m.10/A/2).

Hukukumuzda sermaye piyasası araçlarının kaydileştirilmesi, SerPK m.10/A hükmü ile düzenlenmiştir. SerPK m.10/A'ya göre, sermaye piyasası araçları ve bunlara ilişkin haklar, özel hukuk tüzel kişiliğini haiz[192] bir Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK) tarafından kayden izlenir. MKK'nın faaliyet çalışma ve denetim esasları Bakanlar kurulunca çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir. Bakanlar Kurulu, bu hükme dayanarak "Merkezi Kayıt Kuruluşunun Kuruluş, Faaliyet, Çalışma ve Denetim Esasları Hakkında Yönetmelik"i yayımlamıştır[193].

Kaydi sistemin esasları, SerPK m.10/A ile belirlenmekle birlikte kayıtların tutulma usul ve esasları SPK'nın Seri IV, No:28 sayılı ve Kaydileştirilen Sermaye

---

[190] Tarihi gelişim sürecinde menkul kıymetlerin kaydi değer sistemine göre tutulması, toplu saklama ve toplu senet düzenlenmesi aşamalarından sonra olmuştur. Bu aşamalar hakkında bkz. Asuman Turanboy, **Varakasız Kıymetli Evrak**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1998, s.5-9,17,18, 34,35, 39,41,42; Ünal Tekinalp, "Evraksız Kıymetli Evraka Veya Kıymet Haklarına Doğru", **Batider**, C.XIV, S.3, Y.1998, s.5-13; Reyhan Varol, "Menkul Kıymetlerin Kaydi Değer Haline Getirilmesi", **40.Yılında Türk Ticaret Kanunu**, Hukuk Fakültesi Yayını No:714; s.231 vd.; Çağlar Manavgat, "Sermaye Piyasası Kanunu'nun 10/A Maddesi Hükmüne Göre Kaydi Sistemin Esasları", **AÜHFD**, C.50, S.2, Y.2001, s.159; Mustafa Çeker, "Hisse Senetlerinin Halka Arzı, Borsada İşlem Görmesi ve Kaydi Değer Haline Getirilmesi", **Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan**, İstanbul, Beta Basım Yayım, s.130,131; Ali Murat Sevi, **Anonim Ortaklıkta Payın Devri**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004, s.225 vd.

[191] Yasaman, **Menkul Kıymetler**, s.167.

[192] MKK Yönetmeliği m.5'e göre MKK, anonim ortaklık şeklinde kurulacaktır. MKK, SPK'nın gözetim ve denetimi altındadır. SPK'nın MKK ile gözetim ve denetim görevleri, MKK Yönetmeliğinin çeşitli yerlerinde sayılmıştır (m.5/4, 6/3). Buradan hareketle, MKK'nın kamusal nitelikli bir kurul olduğu ileri sürülmüştür. Manavgat, **agm.**, s.170-174; Sevi, **age.**, s.235.

[193] Bakanlar Kurulunun çıkardığı bu yönetmelik 21.6.2001 tarih ve 24439 sayılı R.G.'de yayımlanmıştır.

Piyasası Araçlarına İlişkin Kayıtların Tutulmasının Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ"i[194] ile düzenlenmiştir.

Kaydi değer sistemine hangi anonim ortaklıkların tâbi olacağı SerPK m.10/A'da belirtilmemiştir. Seri IV, No:28 sayılı Tebliğ m.4'te ihraççının tanımında, sadece anonim ortaklıklardan bahsedilmiş ve halka açık olup olmama konusunda bir ayrım getirilmemiştir. Buna karşılık SerPK m.10/A'nın SerPK m.7'ye yaptığı atıf, kaydi sisteme tâbi olan anonim ortaklıkların halka açık anonim ortaklıklar olduğuna işaret eder. Ancak pay sahibi sayısı 250'yi geçtiği için halka açık anonim ortaklık sayılan (SerPK m.11, 3) ortaklıkların kaydi değer sisteminde yer almaması gerekir. Çünkü bu ortaklıklardaki işlem hacminin küçüklüğü, kaydi değer sisteminin uygulanması ihtiyacını gerektirmez. Bu nedenle kaydi değer sistemine, pay senetleri borsada işlem gören anonim ortaklıkların girdiği kabul edilmelidir[195].

MKK'da kayıtlar, bilgisayar ortamında ihraççılar, aracı kuruluşlar ve hak sahipleri itibarıyla tutulur. Bu kayıtların tutulması usul ve esasları, Tebliğ ile belirlenmiştir (SerPK m.10/A/2). Seri IV, No:28 sayılı Tebliğ m.6, MKK'da tutulan hesapları ihraççılar, aracı kuruluşlar ve hesap temsilcileri itibarıyla sınıflandırmıştır. Hak sahipleri, yani bizim açımızdan pay sahipleri adına hesaplar ise, kimlik bilgilerinin MKK'ya bildirilmesi üzerine açılacaktır. Hak sahiplerinin hesapları, MKK'ya üye[196] olanların hesapları ile bağlantı kurularak izlenir. Hak sahipleri, kayıtlarının, MKK'da kimlikleri yer almaksızın, hesap temsilcileri ile doğrudan bağlantılı yatırımcı hesabında izlenmesini isteyebilirler (Tebliğ m.6).

İhraççı hesabı, kaydi sermaye piyasası araçlarının Kurul kaydına alınması için başvurmuş anonim ortaklık adına açılan hesaptır (Tebliğ m.7,8). Aracı kuruluş hesabı,

---

[194] 22.12.2002 tarih ve 24971 sayılı R.G.'de yayımlanmıştır. Seri IV, No:22 sayılı ve 19.12.1996 tarihli "Sermaye Piyasası Araçlarının Kaydi Değer Haline Getirilmesine İlişkin Esaslar Tebliği", çıkarılmasına neden olan SerPK m.22/n'nin Anayasa Mahkemesince 13.11.1995 tarih ve E.45/K.58 sayılı kararı (R.G., 24.11.1995 t. ve 22473 sayı) neticesinde iptal edilmesiyle dayanaksız kalmış ve Danıştay 10. Dairesinin 26.4.2000 t. ve E.1997/577, K.2000/1934 sayılı kararıyla da iptal edilmiştir. Manavgat, **agm.**, s.168.

[195] Ünal Tekinalp, "Nama Yazılı Kaydi Payların Devrinde Merkezî Kayıt Kuruluşunun Kayıtlarının Etkisi ve Niteliği", **Prof. Dr. Tahir Çağa'nın Anısına Armağan**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.539; Sevi, **age.**, s.239.

[196] MKK üyeleri, aracı kuruluşlar, ihraççılar ve hesap temsilcileridir (Yönetmelik m.11). Aracı kuruluş, aracı kurum ve bankaları; ihraççı, anonim ortaklık ile kamu iktisadi teşebbüsleri, mahalli idare ile bunlarla ilgili özel mevzuatları uyarınca faaliyet gösteren kuruluş, idare ve işletmeleri ve yatırım fonu kurucularını; hesap temsilcisi ise, SPK'ca yetkilendirilmiş aracı kuruluş statüsünü haiz bankaları ifade eder (Yönetmelik m.3).

havuz hesabı ve yatırımcı hesabından oluşur. Havuz hesabı, takas işlemleri için kullanılır (Tebliğ m.9). Yatırımcı hesabı ise, hak sahibi, yani bizim açımızdan pay sahibi adına açılmış, nama ve hamiline hakların izlendiği hesaptır[197]. Yatırımcı hesapları, talepleri üzerine aracı kuruluş ve hesap temsilcileri tarafından MKK'ya yapılacak başvuru üzerine açılır. Bu hesaplara pay sahibinin kimliğine ilişkin bilgiler, Ek/2'de yer alacak şekilde üyeler tarafından MKK'ya bildirilir. Ancak pay sahibi, isterse bu bilgilerinin yer almamasını isteyebilir. Bu takdirde, bu bilgiler sadece hesap temsilcilerinde yer alacaktır (Tebliğ m.10). Hesap temsilcisi hesabı ise, havuz hesabı ile yatırımcı hesabından oluşur. Havuz hesabı, takas işlemleri için kullanılır (Tebliğ m.11).

İşte bu şekilde anonim ortaklık paylarının kayden izlendiği kaydi değer sisteminde, pay sahiplerinin (yatırımcıların) ortaklığa karşı haklarını nasıl kullanacakları Seri IV, No:28 sayılı Tebliğ m.16 ve 18'de düzenlenmiştir. Tebliğ m.16 mali haklarını kullanılması ve kaydını düzenlemektedir ki, bu bizim konumuz dışındadır. Buna karşılık katılma haklarının nasıl kullanılacağı Tebliğ m.18'de düzenlenmiştir.

Buna göre ihraççı anonim ortaklık, genel kurul toplantısı tarihini ve yerini toplantı tarihinden 15 gün önce MKK'ya bildirir. TTK m.360 uyarınca genel kurul toplantısına katılmak isteyen pay sahibinin talebi üzerine, payların blokajı yatırımcı ve ortak hesaplarında alt hesap oluşturularak uygulanır. Hesap temsilcileri tarafından izlenen ve MKK'da kimlik bilgisi bulunmayan yatırımcı hesaplarında bulunan payların genel kurul blokajı, hesap temsilcisi tarafından, blokaj talebinde bulunan payların genel kurul blokajı, hesap temsilcileri tarafından, blokaj talebinde bulunanın kimlik bilgisi, blokaja konu paylara ilişkin bilgiler ve MKK'ca istenebilecek diğer bilgilerin MKK'ya bildirilmesi ile gerçekleştirilir. Blokaj, genel kurul toplantısını izleyen iş günü MKK tarafından resen kaldırılır (Tebliğ m.18/1,4).

Blokaj konulması üzerine, MKK, blokaj konulan payların tutarını ve hak sahiplerini gösterir bir belgeyi düzenleyerek talep eden ilgili üyeye verir. MKK, ihraççı anonim ortaklığa bloke edilen payların miktarı ve sahiplerini içeren bir liste

[197] Nama açılan hesaplar, yatırımcı pay sahibi adına açılmış ve hesap sahibinin kimlik bilgilerinin MKK tarafından tutulduğu hesaplardır. Hamile hesaplar ise, yatırımcı pay sahibinin kimlik bilgilerinin ne ihraççı anonim ortaklık ne de MKK tarafından bilinmediği hesaplardır. Manavgat, **agm.**, s.180. Hamile hesaplar, MKK'da kod numarasıyla izlenecektir (Tebliğ m.10).

gönderir. Listenin gönderilme zamanı, içeriği ve listenin değişmesi halinde bildirim usul ve esasları MKK tarafından belirlenir ve ihraççılara duyurulur. İhraççı anonim ortaklık, MKK tarafından düzenlenen blokaj belgeleri ile bu listeyi karşılaştırmakla yükümlü olacaklardır (Tebliğ m.18/ 2,3).

Böylece pay sahipleri, MKK'dan ne kadar hisse sahibi olduğunu gösteren belgeyi ve kimliklerini, ilgili anonim ortaklığa ibraz etmek sureytiyle genel kurula katılma ve oy haklarını kullanabilirler. Böylece, genel kurul toplantısına kadar, hisselerin devri ve el değiştirmesi önlenmiş olmaktadır[198].

SerPK m.10/A/4'e göre, payların devrinin TTK m.417 çerçevesinde ortaklıklar tarafından pay defterine kaydında, ilgililerin başvurusuna gerek kalmaksızın MKK nezdinde ihraççılar itibarıyla tutulan kayıtlar esas alınacaktır. Burada kastedilen paylar, nama yazılı hesaplarda izlene kaydi paylar şeklinde anlaşılmalı, hamile yazılı hesaplarda izlenen kaydi paylar ise kapsam dışında tutulmalıdır[199]. SerPK m.10/A'nın getirdiği bu düzenleme ile nama yazılı bir kaydi payın devredilmesi halinde[200], yeni malikin, yani ortaklığa karşı hak sahibi olan kişinin belirlenmesinde ve pay defterine kaydında artık pay defterindeki kayıtlar değil, ilgililerin başvurusuna gerek kalmaksızın[201] MKK nezdinde ihraççılar itibarıyla tutulan kayıtlar esas alınacaktır[202]. Böylece, yönetim kurulu, pay devirlerinde devredeni pay defterine kaydedebilmek için ilk olarak, MKK'daki kayıtları getirtecek ve ona göre kayıt başvurusunu tamamlayacaktır[203]. Böylece, asıl olarak genel kurula

---

[198] Pulaşlı, **Şirketler**, s.321.

[199] Tekinalp, **Nama Yazılı Kaydi Paylar**, s.539; Manavgat, **agm.**, s.183,184; Narbay, **Pay Defteri**, s.160.

[200] Kaydi payların devrinin nasıl olacağı ve kaydı hakkında bkz. Tebliğ m.14,15.

[201] Pay defterine kayıtta normal olan devralan veya devredenin başvurusu üzerine kayıttır. SerPK m.10/A, ilgililerin başvurusunu aramamıştır. Doktrinde, bu düzenlemenin pay defterindeki kayıtların güncelliğini sağlayacağı ileri sürülmüş ve düzenleme olumlu olarak karşılanmıştır. Manavgat, **agm.**, s.185; Sevi, **age.**, s.247.

[202] İhraççılar itibarıyla tutulan kayıtların pay defterine kayıtta esas alınması, bu hesabın ilk işlem için önemli olduğu, pay devirleri bakımından bir etkiyi haiz olmadığı gerekçesiyle eleştirilmiş ve doktrinde hak sahipleri itibarıyla tutulan kayıtların esas alınması gerektiği ileri sürülmüştür. Tekinalp, **Nama Yazılı Kaydi Paylar**, s.540,541; Narbay, **Pay Defteri**, s.161; Sevi, **age.**, s.247. buna karşılık Manavgat, bu hesapların birbirlerinin alternatifi değil ve birbirlerinin tamamlayıcısı olduğunu, ihraççı itibarıyla tutulan kayıtların sadece o anonim ortaklığa ilişkin payları içerdiğini, diğer hesaplarda bu durumun söz konusu olmadığını ve bu nedenle bu düzenlemenin yerinde olduğunu ileri sürmüştür. Manavgat, **agm.**, s.179,180.

[203] Tekinalp, **Nama Yazılı Kaydi Paylar**, s.540; Manavgat, **agm.**, s.185; Narbay, **Pay Defteri**, s.160,161; Sevi, **age.**, s.246,247.

katılma hakkına sahip olan kişinin belirlenmesinde MKK'daki kayıtlar esas alınacaktır[204].

O halde, nama yazılı kaydi paylar için pay sahibi, genel kurul toplantısına katılmak için sadece hesabının blokaj edilmesini MKK'dan isteyecek ve MKK'dan alacağı blokaj belgesini, herhangi bir süre öncesinden tevdi zorunluluğunda olmaksızın ortaklığa vererek genel kurul toplantısına katılabilecektir. İhraççı anonim ortaklık yönetim kurulu, kendisine MKK tarafından gönderilen blokaj listesi ile pay sahibinin elinde bulunan blokaj belgesini kontrol edip ona göre genel kurul toplantısına katılmaya hak sahibi olanlarını belirleyecektir (Tebliğ m.18/3)[205].

**b. Pay Üzerinde Mülkiyet Dışında Bir Hakkın Sahibi Olanların Genel Kurula Katılma Hakkı**

Anonim ortaklık payları, pay senedini bağlanmış olsun ya da olmasın çeşitli hukuki işlemlerin konusu olabilir. Pay üzerinde intifa hakkı kurulabilir, rehnedilebilir, haczedilebilir[206], pay senedi üçüncü bir kişiye tevdi edilmiş, ariyet olarak bırakılmış olabilir. İşte çeşitli hukuki işlemlerle pay üzerinde hak sahibi olanların[207] genel kurula katılma hakları TTK m.360/3, b.1,2 ve f.4'te düzenlenmiştir. Biz sorunu, intifa hakkı ve diğer haklar açısından iki başlık altında ele alacağız.

**(1). İntifa Hakkı Sahibi**

Anonim ortaklık payı üzerinde intifa hakkı kurulması halinde[208], intifa hakkı sahibinin genel kurula katılma hakkı TTK m.360/4'de düzenlenmiştir. Ancak önce,

---

[204] MKK'da tutulan kayıtlar kurucu niteliği haiz değil, sadece karine olma özelliğini taşıyan kayıtlardır. Bu nedenle, bu kayıtların aksi ispatlanabilir ve ona göre hak sahibi belirlenebilir. Tekinalp, **Nama Yazılı Kaydi Paylar**, s.542,543; Manavgat, **agm.**, s.181; Narbay, **Pay Defteri**, s.163. Buna karşılık doktrinde MKK'da yer alan kayıtların kurucu olduğunu ve bu kayıtlara güvenerek iyiniyetle pay iktisabının mümkün olduğu savunulmuştur. Turanboy, **Varakasız Kıymetli Evrak**, s.118; Asuman Turanboy, "2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanununa 4487 Sayılı Kanunla Eklenen 10/A Maddesine Göre Kaydi Değer Düzenlemesi, **AÜHFD**, C.48, S.1-4, s.51; Sevi, **age.**, s.245.

[205] Tutulan kayıtların yanlış olması nedeniyle genel kurula katılamayan ve bu nedenle zarara uğrayan pay sahipleri, kayıtların yanlış tutulmasından sorumlu olan MKK'ya, aracı kuruluşa veya ihraççı anonim ortaklığa karşı tazminat davası açabilir. Bu kurumlar, kusurları oranında zarardan sorumlu olurlar (SerPK m.10/A).

[206] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.767.

[207] Payın sağladığı haklar üzerinde pay sahibinin mülkiyet hakkı vardır. Payın sağladığı bu haklar üzerinde rehin, intifa vb. hakların tanınması ise, mülkiyet hakkının sınırlandırılması sonucunu sağlayan hak üzerindeki hak niteliğindedirler. Hak üzerindeki hakkın niteliği ve etkileri konusunda bkz. Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.13 vd.

[208] Anonim ortaklık payı üzerinde intifa hakkı kurulmasına ilişkin en önemli gerekçe, TTK m.360/4 uyarınca intifa hakkı sahibine bırakılan oyların elde edilmesidir. Bir diğer gerekçe de, mirasçılardan bir

anonim ortaklık payı üzerinde intifa hakkının nasıl kurulacağı üzerinde durulması gerekir.

MK m.795 uyarınca, intifa hakkı kurulmasında mülkiyetin devrine ilişkin hükümler uygulanacaktır. Bu nedenle senede bağlanmamış çıplak paylarda alacağın temlikine[209], hamile yazılı pay senetlerinde zilyetliğin devrine[210], nama yazılı pay senetlerinde, cironun intifa için yapılması ve zilyetliğin devri gerekecektir[211]. İntifa hakkının kurulabilmesi için ne ortaklığa bildirim ne de pay defterine kayda gerek vardır. İntifa hakkı, bunlardan bağımsız olarak kurulur[212].

İntifa hakkı sahibinin ortaklığa karşı, katılma haklarını kullanabilmesi için de pay defterine kayda gerek yoktur. İntifa hakkının ortaklığa karşı ileri sürülebilmesi için, intifa hakkı sahibinin pay üzerinde intifa hakkı kurulduğunu ortaklığa bildirmesi ve intifa hakkının varlığını ispat etmesi gerekli ve yeterlidir. İntifa hakkının varlığını ispat eden kişiyi ortaklık, intifa hakkı sahibi olarak kabul etmek ve intifa hakkından kaynaklanan bütün hakları kullanmasına izin vermek zorundadır. İntifa hakkı sahibinin, hakkını ispat etmesiyle birlikte pay defterinin hakların kullanımında karine olma özelliği ortadan kalkar ve gerçek durum geçerlilik kazanır[213].

---

kısmının veya diğer bazı yakınlarının geçinmelerini sağlamak, ancak ortaklık işlerine karışmasını önlemektir. Kendigelen, **a.e.**, s.72.

[209] Arslanlı, **C.I**, s.149,150; Domaniç, **Anonim Şirket**, s.918; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.1325; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.274,d.4, 352; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.767c; Çevik, **Anonim Şirket**, s.870; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.77 vd.; Çeker, **Oy Hakkı**, 166,167.

[210] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1125; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.87; Çeker, **Oy Hakkı**, s.167.

[211] Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.93-95; Çeker, **Oy Hakkı**, 167. Bağlı nama yazılı pay senetlerinde intifa hakkının kurulabilmesi için pay defterine kayıt gerekmemektedir. Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.98,99. Buna karşılık, bağlı nama yazılı pay senetlerinde intifa hakkının kurulabilmesi için ortaklığın onayının gerektiği de ileri sürülmüştür. Pulaşlı, **Bağlam**, s.171,172; Çeker, **Oy Hakkı**, s.167,168. Ortaklığın onay vermesi, pay üzerinde intifa hakkının kurulabilmesi için değil, sadece intifa hakkının kapsamı bakımından önemlidir. İntifa hakkının ortaklık tarafından onaylanması halinde intifa hakkı sahibi genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları kullanabilecek, aksi halde bu hakları kullanamayacaktır. Bu halde, katılma hakkı ve ona bağlı olan haklar pay sahibi tarafından kullanılır. Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.98,99.

[212] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, s.579; Aytaç, **Hisse Senetleri**, s.122; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.105; Çeker, **Oy Hakkı**, s.168; Narbay, **Pay Defteri**, s.68,69.

[213] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1193;Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.105vd.; Narbay, **Pay Defteri**, s.68 vd.; Fahiman Tekil, **Şirketler Hukuku, C.II, Anonim Şirketler**, 2.Bası, İstanbul 1978, s.545. Yargıtay, bir kararında intifa hakkının pay defterine kaydedilemeyeceğine karar vermiştir. Y.11.HD, 10.1.1987 t., E.7332/K.672 (**Yasa Hukuk Dergisi**, S.10, Y.1987, s.1451). Buna karşılık doktrinde, ortaklığa karşı katılma haklarının kullanılması için pay defterine kayıt zorunlu görenler de vardır. Arslanlı, **Pay ve Pay Sahipliği**, s.287; Arslanlı, **C.I**, s.168; Tekinay, **NS'lerin Devri**, s.391; von Steiger, **İsviçre'de Anonim Şirketler**, s.171; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.372; Çevik, **Anonim Şirket**, s.787. Oy hakkı ve diğer katılma haklarının kullanılmasında ispatta kolaylık sağlamak ve

TTK m.360/4'e göre, üzerinde intifa hakkı bulunan pay senetlerinden doğan oy hakkı, intifa hakkı sahibine tarafından kullanılacaktır. Görüldüğü üzere, oy hakkı intifa sahibine tanınmıştır[214]. Oy hakkı, sadece genel kurul toplantısında kullanılabileceğinden , intifa hakkı sahibinin genel kurul toplantısına katılma hakkına sahip olduğu, tartışmasız olarak kabul edilmektedir[215].

İntifa hakkı sahibi genel kurula katılma hakkına sahiptir. Buna karşılık, intifa hakkı yanında pay sahibi de genel kurula katılma hakkına sahiptir[216]. Oy hakkının intifa hakkı sahibine tanınması, pay sahibini oy hakkını kullanamaması sonucunu doğursa da, o, genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları kullanma hak ve yetkisine sahip olmaya devam edecektir. TTK m.360/4, istisnai bir hükümdür ve pay sahibinin vazgeçilemez ve bertaraf edilemez nitelikte olan katılma hakkından pay sahibinin yoksun bırakıldığı şeklinde yorumlanamaz. Pay sahibinin, genel kurula katılmasında ve görüşmelere katılarak bilgi almasında, payın cevherinin sahibi olarak menfaati vardır. Ayrıca pay sahibi, toplantıya katılmakla intifa hakkı sahibinin kendi menfaatleri doğrultusunda oy hakkını kullanıp kullanmadığını da tespit edebilecektir.

---

anonim ortaklık, pay sahibi ve intifa hakkı sahibi arasında hukuk güvenliğini sağlamak bakımından pay defterine yapılacak kayıt yararlı olacaktır. Aytaç, **Hisse Senetleri**, s.97; Pulaşlı, **Bağlam**, s.48,172; Teoman, **İntifa Senetleri**, s.58;Yasaman, **Menkul Kıymetler**, s.38; Hüseyin Ülgen, "Anonim Ortaklıklarda Paylar Üzerinde İntifa Hakkı Halinde Oy Hakkının Malik Tarafından Kullanılmasını Öngören Sözleşmelerin Geçerliliği", **İkt.Mal.**, 1977, C.23, S.12, s.495; Tekil, **Şirketler II**, s.374,545; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.108, Narbay, **Pay Defteri**, s.70,71.

[214] TTK m.360/4'ün oy hakkını intifa hakkı sahibine bırakması eleştirilmiştir. Tartışmaları sona erdirmek ve hukuk güvenliğini sağlamak amacıyla oy hakkı, intifa hakkı sahibine tanınmıştır. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.199, d.99a; Erdoğan Moroğlu, "Genel Kurul", **Makaleler I**, 2.Baskı, Beta Basım Yayım, İstanbul 2001, s.300 vd. Bu nedenle tartışmalara açık bir hükümdür.TTK m.360/4, maddi bakımdan hak sahibini belirlememiş, ayrıca kısmi intifa halinde oy hakkının kime ait olacağını düzenlememiştir. İntifa hakkı sahibine oy hakkının tanınmasının eleştirisi hakkında ayrıntılı olarak bkz. Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.208 vd.

[215] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.948; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.293,325,326. Bu konuda sorun, katılma hakkı dışındaki diğer yönetime katılma haklarını kimin kullanacağındadır. Bu konuda bkz. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.198 vd.; Ömer Teoman, "Anonim Ortaklıkta İntifa Hakkı Bulunması Durumunda Oy Hakkı Dışındaki Yönetim Haklarının Kimin Tarafından Kullanılacağı Sorunu", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.332 vd.; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.291 vd.; Ayşe Nur Berzek, "Anonim Ortaklıkta Pay Üzerinde İntifa Hakkı Sahibinin Oy Hakkı ve Oy Hakkında Bağlı Diğer Haklar", **AÜEHFD**, C.VI, S.1-4, Y.2002, s.224 vd.

[216] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.948,954,974;Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.326-329. Buna karşılık doktrinde bazı yazarlar, oy hakkının bulunmadığı ve katılma hakkının ikisine de tanınmasının karışıklıklara neden olacağı gerekçesiyle, pay sahibinin genel kurula katılma hakkı kabul etmemişlerdir. Teoman, **İntifa Hakkı**, s.341, d.26; Aytaç, **Hisse Senetleri**, s.128; Yasaman, **Menkul Kıymetler**, s.209; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.94. Ancak yazar, eserinin bir başka yerinde, pay sahibinin intifa hakkı sahibi yanında genel kurula katılabileceğini ifade etmektedir. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.200.

Bütün bu nedenlerle, pay sahibinin intifa hakkı sahibi yanında genel kurula katılma hakkına sahip olduğu kabul edilmelidir[217].

TTK m.360/4, emredici bir hüküm değildir[218], bu nedenle, intifa hakkı sahibi ile pay sahibi, aralarında yapacakları sözleşmeyle veya ana sözleşmeye konulacak bir hükümle[219], oy hakkının pay sahibi tarafından kullanılacağı kararlaştırılabilir. Taraflar arasında yapılan bu sözleşme, bildirildiği takdirde ortaklık tarafından dikkate alınmak zorundadır[220]. Bu takdirde, oy hakkı tekrar eski sahibine dönecek ve onun tarafından, temsilci sıfatıyla değil, bizzat hak sahibi olarak kullanılacaktır[221]. Bu takdirde, intifa hakkı sahibi genel kurul toplantısına katılamayacaktır. Oy hakkı intifa hakkı sahibine tanındığı içindir ki, o genel kurula katılma hakkına da sahiptir. Pay sahibi ile yapılan bu sözleşme veya ana sözleşme ile getirilen bağlam sonucunda, intifa hakkı sahibinin artık oy hakkı olmayacağı ve pay sahibinin de oy hakkını temsilci sıfatıyla değil, bizzat hak sahibi olarak kullandığı nedeniyle, o, artık genel kurula katılamayacaktır[222].

TTK m.360/4'te bir oran belirtilmediği için, pay üzerinde intifa hakkının oranı ne olursa olsun oy hakkını intifa hakkı sahibi kullanmaya hak ve yetkili olacaktır[223].

---

[217] Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.326,327.

[218] Ülgen, **İntifa Hakkı**, s.492 vd.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.971, 1125; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.97; Teoman, **İntifa Hakkı**, s.338; Domaniç, **Anonim Şirket**, s.859; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.787; Aytaç, **Hisse Senetleri**, 122,123; Zühtü Aytaç, **Anonim Ortaklıklarda İbra**, Ankara, 1982, s.116; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.259,260; Çeker, **Oy Hakkı**, s.271.

[219] Okur, ana sözleşmede getirilecek bir düzenlemeyle oy hakkının intifa hakkı sahibine bırakılmasını kabul etmemektedir. Yiğit Tahsin Okur, "Üzerinde Kısmen İntifa Hakkı Tesis Olunmuş Hisse Senetlerinden Doğan Oy Hakkının Kime Ait Olacağı", **İkt.Mal.**, C.18, S.7, Y.1971, s.275. Ortaklık ana sözleşmesi ile oy hakkı, hem intifa hakkı sahibine hem de pay sahibine tanınamaz. Böyle bir hüküm geçersizdir. Ülgen, **İntifa Hakkı**, s.495; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.97,d.55; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.267. Bu takdirde kanuni düzen geçerli olacağı için, hem intifa hakkı sahibi hem de pay sahibi genel kurula katılma hakkına sahip olacaklardır. Ana sözleşme ile hakkın müşterek bir temsilci aracılığıyla kullanılacağı da kararlaştırılmış olabilir. Bu takdirde genel kurula katılma hakkı, bu müşterek temsilci aracılığıyla kullanılacaktır. Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.266.

[220] Ülgen, **İntifa Hakkı**, s.495; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.265,266. İntifa hakkı sahibi ile pay sahibi arasında yapılan bu sözleşmenin geçerli olabilmesi için, bu yönde ana sözleşmede bir hüküm bulunmasına gerek yoktur. Ülgen, **İntifa Hakkı**, s.495; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.971; Aytaç, **Hisse Senetleri**, s.123; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.267.

[221] Ülgen, **İntifa Hakkı**, s.493; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.97; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.261, d.257.

[222] Çeker, **Oy Hakkı**, s.172.

[223] Yiğit Tahsin Okur, "Üzerinde Kısmen İntifa Hakkı Tesis Olunmuş Hisse Senetlerinden Doğan Oy Hakkının Kime Ait Olacağı", **İkt.Mal.**, C.18, S.7, Y.1971, s.278; Ulusoy, **age.**, s.441; Tekil, **Şirketler Hukuku II**, s.371, d.8; Aytaç, **Hisse Senetleri**, s.49; Yasaman, **Menkul Kıymetler**, s.49; Çevik, **Anonim Şirket**, s.787,895; Doğanay, **TTK Şerhi I**, s.933; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**,

Bu nedenle, kısmi intifa halinde kimin genel kurula katılacağı hususunda yukarıda yapılan açıklamalar geçerli olacaktır.

**(2). Diğer Hak Sahipleri**

TTK m.360/3, hamile yazılı pay senetleri üzerinde rehin hakkı kurulduğu, bunların tevdi edildiği veya ariyet olarak verildiği hallerde, pay sahibi ile zilyet arasındaki ilişkilerde oy hakkının pay sahibine ait olduğunu düzenlemiştir. Kenar başlıklarının da metne dahil olduğu düşünülünce (TTK m.1474), anılan hallerde genel kurula katılma hakkı, ilgili hak sahiplerine değil, pay sahibine ait olacaktır. Eğer söz konusu hakların sahiplerinin genel kurul toplantılarına katılmaları isteniyorsa, yazılı bir temsil belgesi ile birlikte temsil yetkisi verilmesi gerekecektir (TTK m.360/3, b.1,2). Her ne kadar TTK m.360/3 hamile yazılı pay senetleri için düzenleme getirmişse de, aynı sonucun senede bağlanmamış çıplak paylar, nama yazılı pay senetleri ve ilmühaberler için de geçerli olacağının kabul edilmesi gerekecektir. Çünkü söz konusu madde, pay senedi üzerinde zilyetliğe dayanan haklar ile pay sahibinin mülkiyete dayanan hakkı karşısında paydan kaynaklanan haklardan kimin yararlanacağı konusunda bir tercih yapmıştır. Zaten söz konusu hakların genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları sağlaması da mümkün değildir. Sorunun hamile yazılı pay senetleri için ele alınmasının nedeni ise, bu tür senetlerde hak sahipliği açısından sadece senede zilyet olmanın yeterli olmasıdır.

---

N.972. Buna karşılık Tekinalp, eserin bir başka yerinde, temsilci tayin edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.973. Yargıtay da aynı kanaattedir. Y.TD, 28.02.1972 t., E.245/K.1567 (Tekil, **Şirketler Hukuku II**, s.371, d.18); Y.TD,30.3.1973 t., E.3004/K.1427 (Tekil, **Şirketler Hukuku II**, s.371, d.18); Y.11.HD, 28.05.1981 t., E.2243/K.2678 (**YKD**, S.10, Y.1981, s.1300). Doktrinde bir kısım yazarlar kısmi intifa halinde, tıpkı TTK m373/2'de olduğu gibi müşterek temsilci atanmasını savunmaktadırlar. Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.784; Domaniç, **Anonim Şirket**, s.856; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.973. Bu görüş kabul edilirse, genel kurula müşterek temsilci aracılığıyla katılmak zorunlu olacaktır. Kendigelen ise, kısmi intifa halinde pay sahibinin de intifa hakkına sahip olduğunu, intifa hakkı sahibinin çok düşük oranda hak sahibi olduğu hallerde de onun oy hakkına sahip olacağının kabul edilemeyeceğini, TTK m.360/4'ün tam intifa halini varsayarak düzenleme getirdiğini ileri sürmektedir. Yazar devamla, intifa hakkının %50 ve daha aşağı düştüğü hallerde oy hakkının pay sahibine ait olmasını ve onun genel kurula katılmasını savunmaktadır. Buna karşılık, intifa hakkının oranı %50'yi aştığı hallerde oy hakkı, TTK m.360/4'e kıyasen intifa hakkı sahibine bırakılmalıdır. Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.257,257. Aynı yönde bkz. Çeker, **Oy Hakkı**, s.171. Bu görüş kabul edilirse, intifa hakkının %50 ve daha aşağı olduğu hallerde genel kurula katılma hakkı pay sahibine, %50'nin üzerinde olduğu hallerde intifa hakkı sahibine ait olduğu sonucu ortaya çıkacaktır.

Pay üzerinde hapis hakkı varsa, hapis hakkı sahibinin genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları kullanma yetkisi konusunda Yargıtay, hapis hakkının daha çok intifa hakkına benzediği nedenine dayanarak olumlu sonuca varmıştır[224].

Üzerinde hapis hakkı bulunan pay senetlerinde, paydan doğan hakların kimin tarafından kullanılacağı konusunda kanunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Buna rağmen, Yargıtay'ın görüşünün aksine, pay senetleri üzerinde hapis hakkı kurulması halinde genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları kullanma hak ve yetkisi pay sahibine ait olacaktır[225]. Her şeyden önce, TTK m.360/3'ün oy hakkını rehin hakkı sahibine tanıyan hükmünün kıyasen uygulanması bunu gerektirir. Çünkü, hapis hakkının tanınmasının nedeni de, bir alacağın teminat altına alınmasıdır[226]. Hapis hakkı ile birlikte, pay senedinin mülkiyet hakkı ve pay sahipliği sıfatı da hapis hakkı sahibine geçmediğinden, onun, genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları kullanma hakkına sahip olmadığını göstermektedir[227]. Ayrıca hapis hakkı sahibinin menfaatleri, kanun tarafından yeterince korunmuştur, bunun için ayrıca, genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları kullanması yetkisinin tanınması yerinde değildir[228].

Sonuç olarak, pay senedi üzerinde hapis hakkı bulunması halinde genel kurula katılma hakkı pay sahibinindir, hapis hakkı sahibinin değil. Ancak zilyetlik, hapis hakkı sahibinde olduğu için, pay sahibinin genel kurul toplantısına katılmasında, bu nedenle zorluklar yaşanabilir. Bu durum, özellikle hamile yazılı pay senetleri için söz konusu olacaktır. Nama yazılı pay senedi sahipleri, pay defteri aracılığıyla hak sahipliğini ispatlayabilirler. Ancak bu konuda hapis hakkı sahibi, pay sahibine

---

[224] Y.11.HD, 7.3.1996 t., E.95/6475, K.96/1468 sayılı kararı için bkz. Kendigelen, **Hapis Hakkı**, s.244-247. Yargıtay, bu kararında üç nokta üzerinde durmuştur. Bunlardan birincisi, hapis hakkının rehinden çok intifa hakkına benzediğidir. İkincisi, hükümsüz olan pay devrine ilişkin gerekli düzeltmelerin pay defterinde yapılmaması sonucu payı devredenin pay sahipliğinden kaynaklanan hakları kullanamayacağıdır. Üçüncüsü ise, payı devredenin, geçersizliğe karar verilmesinden sonra pay bedelini geri ödemeden paya bağlı hakları kullanmasının somut olayda hakkaniyete ve adalete aykırı olacağıdır.

[225] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.975a; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.891; Kendigelen, **Hapis Hakkı**, s.266; Mustafa Çeker, "Anonim Ortaklık Payı Üzerinde Hapis Hakkı Bulunması Halinde Oy Hakkı Kime Aittir? (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin Bir Kararı Münasebetiyle)", **Batider**, Aralık 1996, C.XVIII, S.4, s.165.

[226] Kendigelen, **Hapis Hakkı**, s.266,267; Çeker, **Hapis Hakkı**, s.165. Hapis hakkının menkul rehininin bir alt türü olarak düzenlenmesi de (MK m.950-953), varılan sonucun doğru olduğunu göstermektedir. Kendigelen, **Hapis Hakkı**, s.267.

[227] Kendigelen, **Hapis Hakkı**, s.268; Çeker, **Hapis Hakkı**, s.165.

[228] Kendigelen, **Hapis Hakkı**, s.275,276.

yardımcı olmalıdır. Bu halde, pay senetlerinin anonim ortaklığa veya bankaya, ikisi adına tevdi edilmesi düşünülebilir[229].

### 3. Temsilci Aracılığıyla Genel Kurula Katılma

Temsilci aracılığıyla genel kurula katılma, TTK m.360/3 ve Kom.Yön. m.21, 23'de düzenlenmiştir. Halka açık anonim ortaklıklarda da genel kurula temsilci ile katılma da bu hükümler geçerli olacaktır. Ancak SerPK m.22, b.(i) ile SPK, halka açık anonim ortaklıkların genel kurullarında genel hükümler çerçevesinde vekâleten oy kullanılmasına ilişkin esasları belirlemekle görevli ve yetkili kılınmıştır. SPK, Seri IV, No: 8 sayılı "Halka Açık Anonim Ortaklıklar Genel Kurullarında Vekaleten Oy Kullanılmasına ve Çağrı Yoluyla Vekalet veya Hisse Senedi Toplanmasına İlişkin Esaslar Tebliği" ile konuyu düzenlemiştir[230]. Bu tebliğ, halka açık anonim ortaklıkların olağan ve olağan üstü genel kurullarında vekaleten oy kullanılmasında ve çağrı yoluyla vekalet toplanmasında uygulanacaktır. Kanuni temsil hallerinde, kanuni temsilci aracılığıyla oy kullanma genel hükümlere tâbi olacaktır (Tebliğ m.3).

Genel kurula katılma hakkı, kural olarak pay sahibi veya intifa hakkı sahibine aittir. Oy hakkını haiz olan pay sahibi genel kurul toplantılarında bu hakkını bizzat kullanabileceği gibi pay sahibi olan veya ana sözleşmede aksine hüküm bulunmayan hallerde, pay sahibi olmayan üçüncü bir kişi aracılığıyla da kullanabilir (TTK m.360/2; Seri IV, No:8 sayılı Tebliğ m.4). Pay sahiplerinin genel kurul toplantılarına katılımının kolaylaştırılması amacıyla TTK m.360/2, pay sahibinin tayin edeceği bir temsilci aracılığıyla genel kurula katılabileceğini ve katılma hakkına bağlı olan hakları kullanabileceğini kabul etmiştir[231].

Genel kurula katılma hakkının bizzat pay sahibi tarafından kullanılmasında geçerli olan ilkeler ve esaslar, katılma hakkının temsilci aracılığıyla kullanılmasında da geçerli olacaktır. Bu nedenle pay sahibinin temsilci aracılığıyla genel kurula katılma hakkı da vazgeçilemez, bertaraf edilemez nitelikte bir haktır[232]. Bu hakkı

---

[229] Kendigelen, **a.e.**, s.268,269.

[230] Bu tebliğ 9.3.19894 tarih ve 21872 sayılı RG.'de yayımlanmıştır. Tebliğ, 19.12.1996 tarihinde Seri IV, No:21 sayılı Tebliğle değiştirilmiş ve en son 6.6.2003 tarihinde Seri IV, No:30 sayılı "Halka Açık Anonim Ortaklıklar Genel Kurullarında Vekaleten Oy Kullanılmasına ve Çağrı Yoluyla Vekalet veya Hisse Senedi Toplanmasına İlişkin Esaslar Tebliği'nde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ" ile değiştirilmiştir. Seri IV, No:30 sayılı Tebliğ, 25310 sayılı RG.'de yayımlanmıştır.

[231] Çeker, **Oy Hakkı**, s. 261.

[232] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.942, 944, 976.

ortadan kaldıran ana sözleşme hükümleri geçersizdir[233]. Bu konuda getirilebilecek sınırlama sadece TTK m.360/2'de getirilen sınırlandırmadır. Buna göre ana sözleşme ile pay sahibinin kendisini bir diğer pay sahibi ile temsil edebileceği veya üçüncü kişilerin temsilci olamayacakları sınırlaması getirilebilir[234].

TTK m.360/2, temsilcinin kişiliği açısından sadece pay sahibi ile temsil zorunluluğu olmak üzere bir düzenleme getirmiştir. Bunun haricinde temsilcinin kişiliğine ilişkin olarak ana sözleşme ile temsilcinin kişiliğine yönelik olarak bazı düzenlemelerin, sınırlandırmaların getirilmesi mümkündür. Burada önemli olan, pay sahibinin katılma hakkının sınırlandırılmaması, oy hakkından yoksunluğa yol açmamasıdır[235]. Bu tür düzenlemelere örnek olarak, yönetim kurulu üyelerinin, yabancıların ya da reşit olmayanların, bir pay sahibini genel kurulda temsil edemeyeceklerine ilişkin ana sözleşme hükmü gösterilebilir[236].

İşte ana sözleşme ile getirilen böyle bir sınırlamaya aykırı olarak pay sahibi tarafından temsilci tayin edilmişse, anonim ortaklık, bu temsilcinin kişiliğine karşı itiraz edebilecek ve onun genel kurula katılmasına engel olabilecektir. Bu durumda pay sahibi, bizzat toplantıya katılabileceği gibi, şartlara uyan bir başka kişiyi de temsilci olarak tayin edebilir ve bu yeni temsilci genel kurula katılabilir. Ancak ana sözleşmede böyle bir hüküm bulunmadığı sürece, pay sahibi herhangi bir üçüncü kişiyi temsilci olarak tayin ederek genel kurula katılma hakkını kullanabilecektir.

---

[233] Çeker, **Oy Hakkı**, s. 262.

[234] Ana sözleşme ile temsil yasağı, yani bir pay sahibinin genel kurul toplantısına bizzat katılmasının zorunlu olduğuna ilişkin bir düzenleme getirilemez. Bu türden getirilen ana sözleşme hükümleri geçersizdir. Pay sahibinin genel kurul toplantılarına bizzat katılacağı şeklindeki ana sözleşme düzenlemesi kabul edilecek olursa, hastalığı veya yabancı bir ülkede bulunması vb. nedenler dolayısıyla onun, genel kurulda kendisini temsil ettirememesine, bu nedenle vazgeçilmez ve bertaraf edilemez nitelikte genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları kullanamamasına ve oydan yoksunluğuna neden olur. Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s. 156, 157. TTK m.360/f.2'nin lafzına rağmen doktrinde, pay sahibi ile temsil zorunluluğunun ancak bağlı nama yazılı pay senetleri için söz konusu olabileceği savunulmuştur. Bu takdirde, ayrıca yönetim kurulu üyelerinin temsilci olamayacağına ilişkin düzenleme ana sözleşme ile getirilememelidir. Teoman, **a.e.**, s.158,159.

[235] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.158; Çeker, **Oy Hakkı**, s.267; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.977.

[236] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.158. Ancak bu tür düzenlemelerin haklı bir menfaati içeriyor olması veya dolaylı tarzda da olsa genel kurula katılmayı gereksiz yere önlememesi gerekir.Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.977. Ana sözleşme ile böyle sınırlandırmalar getirilmesi yoluyla, anonim ortaklık tarafından istenmeyen kişilerin ortaklık işleri hakkında bilgi alması önlenebileceği gibi, ortaklık yönetiminde etkin olan kişilerin, örneğin yönetim kurulu üyelerinin, müdürlerin genel kurul iradesinin oluşumunda etken olmaları da önlenebilecektir. Çeker, **Oy Hakkı**, s.267,268.

Anonim ortaklık, bu durumda herhangi bir itirazda bulunamaz, temsilcinin kişiliğinden kaynaklanarak onu genel kurula alamazlık edemez[237].

Pay sahibi, sahip olduğu her pay için ayrıca temsilci tayini yoluna da gidebilir. Çünkü her pay, pay sahibinin kişiliğinden soyutlanmıştır ve her biri diğerinden bağımsız olarak haklar verir[238]. Buna karşılık, Kom.Yön. m.21/9, her pay sahibinin genel kurulda ancak bir kişi tarafından temsil edilebileceğini, tüzel kişi pay sahiplerinin birden fazla kişi ile temsil edilmesi durumunda bunlardan ancak birisi tarafından oy kullanılabileceğini, oy kullanmaya kimin yetkili olduğunun yetki belgesinde gösterilmesi gerektiğini düzenlemektedir. Görüldüğü üzere, gerçek kişi olan pay sahipleri ancak bir kişi ile, tüzel kişi pay sahipleri ise birden fazla kişi ile temsil edilebileceklerdir[239]. Getirilen bu düzenleme kanuna rağmen getirilen bir düzenlemedir ve geçersizdir. Bu nedenle pay sahibinin birden fazla temsilci ile genel kurula katılımının kabul edilmesi gerekir.

Pay sahibinin temsilci aracılığıyla genel kurula katılabilmesi çeşitli açılardan sınıflandırılabilir. Biz burada sadece bireysel temsili ve halka açık anonim ortaklıklarda vekalet toplayanların genel kurula katılmasını ele alacağız.

**a. Bireysel Temsil**

Pay sahibi ile temsilci arasındaki ilişkinin niteliğine göre, temsil yetkisinin açık temsil[240] veya gizli temsil[241] şeklinde verilmesi mümkün olduğu gibi, temsilcinin

---

[237] Buna karşılık, Tekinalp tarafından, anonim ortaklığın gereğinde menfaatlerini, -kişiliği, davranışı, anonim ortaklığa karşı tutumu ile ters düşen bir temsilciye karşı koruma hakkının varlığının kabul edilmesi gerektiği halde, pay sahibinin temsilcisini değiştirmesi yönündeki bir istek, eğer haklı sebepler varsa, haklı bulunabilir demektedir. Yazara göre, pay sahibinin anonim ortaklık ile rekabet etme serbestisinde pay sahibi ile temsilcisi arasında tam bir eşitlikten söz edilemeyecektir. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N. 977.

[238] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **a.e.**, N.982.

[239] Genel kurul toplantılarının sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlamak için Kom.Yön. ile tek kişi ile temsil esası kabul edilmiştir. Çeker, **Oy Hakkı**, s.269. TTK'da, her pay sahibinin kendisini genel kurul toplantısında tek bir temsilci ile temsil ettirebileceği şeklinde bir düzenleme bulunmamaktadır. Aksine, hazirun cetvelini düzenleyen TTK m.376'da temsilciler şeklinde çoğul bir ifade kullanılmakla, birden fazla temsilcinin tayininin mümkün olduğunu göstermektedir. Ayrıca, nasıl ki bir pay sahibi temsilcinin yetkisini gündem maddesi açısından sınırlayabilirse, aynı şekilde her bir gündem maddesi için birden fazla temsilci tayinin mümkün olduğu kabul edilmelidir. Kom.Yön. m.21/9, bu düzenlemesi ile uygulamaya engel olma sonucunu doğuracaktır. Helvacı, **Genel Kurul**, s.49,50.

[240] Açık temsil, TTK m.360'da öngörülen şekle uygun olarak, yazılı bir temsil belgesi vasıtasıyla pay sahibi tarafından temsilci tayin edilmesine denir.

[241] Gizli temsilde pay sahibi hamile yazılı pay senedinin zilyetliğini temsilciye devretmekte, buna karşılık mülkiyetini devretmemekte ve böylece temsilcinin şahsında meşru hamil görüntüsü sağlanmaktadır. Bu konuda bkz. Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk,** s.192 vd.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.983,984; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması,** 124. Bu durum özellikle

tayininde pay sahibinin iradesinin etkin olup olmadığına göre de iradi temsil ve kanuni temsil söz konusu olabilecektir[242].

**(1). Temsil Yetkisinin Verilmesi Şekli**

TTK m.360/3 uyarınca nama yazılı pay senetlerinde pay sahibinin temsilci aracılığıyla genel kurula katılıp oy hakkını kullanabilmesi için temsil yetkisinin yazılı şekilde verilmesi gerekecektir. Yazılı şekil şartı geçerlilik koşuludur[243]. Her ne kadar TTK m.360/3 sadece nama yazılı pay senetleri için temsil yetkisinin yazılı olarak verilebileceğinden söz etse de, yazılı şekil şartı, nitelikleri gereği senede bağlanmamış (çıplak) paylar ve nama yazılı ilmühaberler için de geçerlidir[244].

TTK m. 360/3, temsil yetkisinin verilmesi açısından yazılı şekli gerekli ve yeterli görürken; Kom.Yön. "a.Toplantıya Katılma" kenar başlıklı 21. maddesinin yedinci fıkrasıyla noterden tasdik şartını getirmiştir. Buna göre halka açık olmayan anonim ortaklıklarda gerek nama gerek hamiline yazılı pay senetleri sahiplerinin temsilcileri aracılığıyla genel kurul toplantılarında temsil edilebilmeleri için vekâletnamenin ekli örneğe (Ek -3) uygun olarak düzenlenmesi ve vekalet verenin imzasının notere tasdik ettirilmesi veya noterce onaylanmış imza sirkülerinin eklenmesi şarttır. Kom.Yön. bu hükmüyle bir pay sahibinin kendisini temsilci ile tayin etmesini resmi şekil şartına tâbi kılmıştır[245].

---

hamile yazılı pay senetlerinde söz konusu olmaktadır. Ancak, her ne kadar dış ilişkide devir söz konusu olsa dahi iç ilişkide temsile ilişkin hükümler geçerliliğini sürdürecektir. Çeker, **Oy Hakkı**, s.263.

[242] Çeker, **Oy Hakkı**, s.263. Kanuni temsil aşağıda incelenecektir.

[243] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N. 977; Çeker, **a.e.**, 264, 265; Narbay, **Pay Defteri**, s.214; Erdoğan Moroğlu, **Özellikle Anonim ve Limited Ortaklıklarda Oy Sözleşmeleri**, 2. Bası, Ankara 1996, s.74, 75. Buna karşılık Yargıtay 11. HD, 10.02.1989 tarihli ve 1989/786 E., 1989/737 K. sayılı kararında taraflar arasındaki pay devir sözleşmesinin geçersiz olmasına rağmen, devralanın bu paylara ilişkin oy hakkını kullanmasını ve genel kurula katılmasını vekâletsiz tasarruf olarak kabul etmiş ve toplantıda hazır bulunan pay sahibinin buna ses çıkartmamak suretiyle buna izin verilmiş sayılacağının kabul edilebileceğini hükme bağlamıştır. Yargıtay'ın bu görüşü kabul edilemez. Çünkü TTK m.360/f.3 ile getirilen yazılı şekilde temsilci tayini zorunluluğunu bertaraf eden bir hükümdür. Aksinin bir an için kabulü, geçersiz pay devirlerinde devralanın her zaman genel kurula katılabileceği, onun ancak pay sahibinin yani devredenin itiraz etmesi halinde bu hakkının engellenebileceği, pay sahibinin zımni muvafakatinin bu hususta yeterli olacağı kabul edilebilir olacaktır.

[244] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N. 977; Çeker, **Oy Hakkı**, 264, d.52; Narbay, **Pay Defteri**, s.214.

[245] Helvacı, **Genel Kurul**, s.29, 46. Kom.Yön. m.21/7 ile getirilen bu hüküm uygulama açısından da elverişli değildir. Örneğin ani olarak ortaya çıkan bir nedenle toplantıyı terk etmek zorunda kalan pay sahibi, haklarını kullanmak için temsilci tayin etmek isteyebilir. Ancak yanında noterden tasdikli imza sirküleri olmadığı için veya temsil yetkisi belgesini notere tasdik ettiremediği için genel kurulda haklarını temsilci ile koruyamayacaktır ki bunun da bir amaca hizmet eden bir yararı bulunmamaktadır. Helvacı, **Genel Kurul**, s.48. Buna karşılık Çeker, Kom.Yön. ile getirilen noterce

Bu hüküm BK m.386 ve m.11'e aykırılık teşkil eder. BK'nın vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümlerinde ( BK m.386-398) vekaletin şekline ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durumda BK m.11 gereği sözleşmenin geçerliliği, kanunda açıklık olmadığı takdirde hiçbir şekle tâbi değildir[246]. Kom.Yön. kanunda olmayan bir şekil şartını, kurallar hiyerarşisi dikkate alındığında getiremez, kanun ile çelişemez. Bu nedenle bu hüküm geçersiz bir hükümdür[247].

Halka açık anonim ortaklıklarda temsilci aracılığıyla genel kurula katılma, en az Tebliğ Ek:1'de yer alan bilgileri içeren vekâletname formlarının düzenlenmesi ile mümkün olacaktır (Tebliğ m.5). Temsil yetkisi, vekâletname formunun doldurularak pay sahibinin imzasının noter tarafından onaylattırılması veya noterce onaylı imza sirkülerinin imzasını taşıyan vekâletname formuna eklenmesi ile olacaktır[248]. Buna karşılık, bir banka veya aracı kurumun saklama hizmeti sunduğu pay senetlerine ilişkin temsilci olarak genel kurula katılmaları halinde, noterden tasdik şartı aranmayacaktır (Tebliğ m.7/4)[249].

Komiserin toplantı başlamadan önce görevlerini düzenleyen m.31/f.1'in (g) bendi uyarınca komiser, temsilci aracılıyla genel kurula katılım halinde vekâletnamelerin bu Yönetmelikte belirlenen esaslara uygun olarak düzenlenip düzenlenmediğini incelemek ve bu vekâletnameleri incelendi şerhi ile imzalamak ve divana verilmesini sağlamakla görevlendirilmiştir. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında

---

tasdik şartının, genel kurul toplantılarının sağlıklı bir şekilde yürütülmesi açısından amaca uygun olduğunu ifade etmektedir. Çeker, **Oy Hakkı**, s.265, 266. Teoman, pay sahiplerinin temsil yetkisini genel kurul toplantısından önce vermesi gerektiğini ifade etmektedir. Ömer Teoman, "Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Genel Kuruldan Çıkarılması", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.70.

[246] Haluk Tandoğan, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, C.II, Ankara 1987, s.364; Hüseyin Hatemi, Rona Serozan, Abdülkadir Arpacı, **Borçlar Hukuku, Özel Bölüm**, İstanbul, 1992, s.394.

[247] Helvacı, **Genel Kurul**, s.47; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N. 976a. Aynı yönde Narbay, **Pay Defteri**, s.214, d.345; Pulaşlı, **Şirketler**, s.312.

[248] Tebliğ'in temsil belgesinin noterde onaylattırılması şartını getirmesi doktrinde eleştirilmiştir. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.693; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.976a; Asuman Turanboy, "Anonim Şirketlerde Temsilci Aracılığıyla Oy Kullanma ve Hissedarlara Çağrı Yoluyla Oyda Vekâlet", **AÜHFD**, C.45, Y.1996, S.1-4, s.432; Paslı, **age.**, s.109,110. Bu düzenlemenin, ortak sayısı çok olan halka açık anonim ortaklıklarda, kimin genel kurula katılacağı noktasında bir belirlilik getirdiği için savunulabileceği ileri sürülmektedir. Çeker, **Oy Hakkı**, s.302.

[249] Bu hallerde noterden tasdik şartının aranmaması, söz konusu kurumların bir güven kuruluşu niteliğinde olmasındandır. Tebliğ bu düzenlemesi ile, pay sahibinin bireysel temsil yerine kurumsal temsili seçmesinin teşvik edildiği söylenebilir. Mustafa Çeker, "Halka Açık Anonim Şirketlerde Temsilci Aracılığıyla Oy Kullanma ve Pay Sahiplerine Çağrıda Bulunarak Vekâlet Toplanması", **Batider**, C.XVIII, S.1-2, Y.1995, s.184,185; Turanboy, **Vekâlet Toplama**, s.433; Çeker, **Oy Hakkı**, s.303.

toplantının açılmasına izin vermeme yetkisinin doğacağı hallerde bu madde anılmamıştır. Bu nedenle genel kurul toplantısı, bu tür vekâletlerin varlığı halinde dahi açılabilecek gibi görünmektedir. Ancak bu düzenleme, komiserin veya pay sahiplerinin talebi ile toplantının yapılmamasına sebebiyet verebilecek bir düzenlemedir. Bu nedenle bu aykırılığın bir an önce giderilmesi gerekir[250].

Temsil belgesinin kapalı anonim ortaklıklar açısından Kom.Yön. m.23/1'deki içeriğe uygun olarak düzenlenmesi gerekir. Halka açık anonim ortaklıklarda ise, Tebliğ Ek: 1'e uygun olarak vekaletname formları doldurulmalıdır (Tebliğ m.5). Temsil belgesinin bu içeriğe aykırı olarak düzenlenmesi halinde, temsil belgesi geçersiz olacaktır (Kom.Yön. m.23/1).

Temsil yetkisini imzalamaya pay sahibi veya yetkili temsilcisi yetkilidir. Bu konuda imzaya yetkili pay sahibi, TTK m.417/4 uyarınca pay defterinde bulunan kişi pay sahibi sıfatını taşıyacağı için, pay defterinde kayıtlı bulunan pay sahibi veya onun yetkili temsilcisidir[251]. Temsil belgesinde temsilcinin kimliğine ilişkin açıklamaların, yani ad ve soyadının da yer alması gerekir (Kom.Yön. m.23/1)[252].

Hamile yazılı pay senedi sahibi, zilyetliğin devri yoluyla yani gizli olarak temsil yetkisini vermek yerine, açık temsil yöntemine de başvurabilir. Bu halde temsil yetkisinin, nama yazılı pay senetlerinde olduğu gibi yazılı olarak verilmesi gerekir[253].

---

[250] Helvacı, **Genel Kurul**, s.48, 49.

[251] Von Steiger, **İsviçre'de Anonim Şirketler**, s.216. Ancak pay defterindeki kayıtlar bildirici olduğu ve aksi ispatlanabilir bir karine olduğu için, gerçek pay sahibi, bu durumunu yönetim kuruluna ispat etmek şartıyla temsil belgesini düzenleyebilir. TTK m.375 gereği, yönetim kurulu, genel kurul toplantılarına kimlerin katılmaya ve oy hakkının tespiti için gerekli tedbirleri almak zorundadır. İşte bu tedbirlerden olmak üzere, yönetim kurulu bu tür iddiaları değerlendirmek zorundadır. Söz konusu bu durumda gerçek pay sahibi olduğunu ortaklığa karşı ispat eden kişi veya yetkili temsilcisi, temsil belgesini imzalamaya yetkili olacaktır Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N. 981; Çeker, **Oy Hakkı**, 265; Narbay, **Pay Defteri**, s.215.

[252] Tekinalp, beyaz, yani temsilcinin adını ihtiva etmeyen temsil belgesinin de geçerli olduğunu kabul etmektedir. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.980. Kom.Yön.de vekilin adı ve soyadından bahsedilse de, tüzel kişiler de, ana sözleşmeleri müsaitse genel kurul toplantılarında temsilci olabilirler. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.976.

[253] Çeker, **Oy Hakkı**, s.266. Tekinalp, hamile yazılı pay senetlerine mutasarrıf olunduğunu gösteren belgelerin zilyetliğine sahip olunması halinde de, temsilcinin, giriş kartına temsilci sıfatının yazılarak genel kurula katılabilmesi için, yazılı bir temsil belgesinin verilmesinin gerekli olduğunu ifade etmektedir. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N. 986. Halka açık anonim ortaklıklarda, hamile yazılı pay senetlerinde vekâletnamenin noter tarafından onaylanmasından önce, pay senetlerinin bir banka veya aracı kuruma bloke edilmeleri gerekir (Tebliğ m.7/2).

**(2). Temsil Yetkisinin Geçerlilik Süresi**

Kom.Yön. m.23/2 ve Tebliğ m.10/1'e göre vekâletnameler, ait olduğu toplantı ve hukuken bunun devamı sayılan genel kurul toplantısı için geçerlidir[254]. Gündemin değiştirilmemesi kaydıyla yeter sayının yokluğu, azlığın talebi veya genel kurulun kararıyla yahut her hangi bir nedenle toplantının ertelenmesi halinde yapılacak toplantılar hukuken önceki toplantının devamı sayılır (Kom.Yön. m.23/3)[255]. Bu düzenleme gereğince temsilci, ilk toplantının devamı sayılan genel kurul toplantılarına, ayrıca bir temsil belgesinin düzenlenmesine gerek kalmaksızın katılabilecektir[256]. Ancak bu düzenleme, temsil belgesinde temsil yetkisinin geçerlilik süresine ilişkin bir hüküm bulunmaması halinde uygulanabilir.

Ayrıca, temsil yetkisinin pay sahibi tarafından her zaman alınması mümkündür (BK m.34; Tebliğ m.10/2). Ancak, geri alma temsil yetkisini pay sahibi ile temsilcisi arasında sona erdirir. Bu halde temsilcinin genel kurul toplantısına katılmasının engellenmesi için, temsil yetkisinin geri alınmış olduğu, anonim ortaklığa bildirilmelidir (BK m.34/3, Tebliğ m.10/2). Bu bildirim her hangi bir şekle tâbi değildir. Pay sahibi tarafından ortaklığa bildirim yapıldıktan sonra ortaklık yönetim kurulu ve genel kurul divan başkanlığı, yetkisiz temsilcinin genel kurul toplantılarına katılmasına engel olmalıdır. Aksi takdirde genel kurulda alınan kararlar, TTK m.361 ve 381 uyarınca iptal edilebilir[257].

**(3). Temsil Yetkisinin Kullanılması (Temsilcinin Teşhisi)**

Temsilcinin, anonim ortaklık genel kuruluna pay sahibi adına katılabilmesi ve oy hakkını kullanabilmesi için, anonim ortaklığa karşı temsilci olduğunun ispatlanması gerekecektir. Pay defterine kaydı gereken paylar açısından pay sahibi

---

[254] Nitekim, doktrinde de, temsil belgesinde açıkça bir hüküm bulunmadığı takdirde temsil belgesinin, ilgili genel kurul toplantısı için veya onun devamı sayılan genel kurul toplantıları için geçerli sayılması gerektiği kabul edilmiştir. Çeker, **Oy Hakkı**, s.275; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.987d.

[255] Aynı yönde Çeker, **Oy Hakkı**, s.275,276. Müzakerenin ertelenmesine ilişkin olarak bkz. Arslanlı, **II-III**, s.190,200, d.265; Ünal Tekinalp, "Azınlığın Bilançonun Onaylanmasına İlişkin Müzakerenin Ertelenmesi İstemi –Sonular, Düşünceler-", **İÜHFM**, C.XLII, S.1-4, Y.1977, s.242. Buna karşılık Birsel, erteleme üzerine yapılan genel kurul toplantısının yeni bir genel kurul toplantısı olduğunu kabul etmektedir. Mahmut T. Birsel, "Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları", **İmran Öktem'e Armağan**, Ankara, 1970, s.640. Helvacı, Kom.Yön. m.23/3'ün vekâletnamenin şekle bağlılığı karşısında geçerlilik süresini uzatmaya yönelik suni çözümler getirdiğini, toplantı yeter sayısı olmaması nedeniyle birinci toplantı yapılamayacağı için, ikinci toplantının birincinin devamı sayılamayacağını ifade etmektedir. Helvacı, **Genel Kurul**, s.48,d.100.

[256] Çeker, **Oy Hakkı**, s.275,276.

[257] Çeker, **a.e.**, s.271.

tarafından imzalanmış bir yazılı temsil belgesi, temsilci tarafından genel kurul toplantısı salonuna girişte, yönetim kuruluna veya toplantı sırasında başkanlık divanına ibraz edilmekle temsilci teşhis edilmiş olur ve genel kurul toplantısına katılmaya yetkili olur[258].

Hamiline yazılı pay senetleri için, bu payların ortaklığa tevdi edilmesi sonucunda verilen giriş kartı üzerinde yer alan pay sahibinin imzaladığı temsil belgesi, temsilcinin teşhisini sağlayacaktır. Şüphesiz ki bu durum, açık temsil halinde söz konusudur. İşte bu temsil belgesinin ortaklığa karşı ibraz edilmesi ile temsilci teşhis edilmiş olur ve genel kurul toplantısına katılmaya hak kazanır[259]. Buna karşılık, gizli temsil yani meşru hamil görüntüsü sağlayan devir söz konusu ise, bu takdirde, temsilcinin değil pay sahibinin teşhisi söz konusu olacaktır. Meşru hamil görüntüsü sağlayan devir geçerli olduğu için[260], anonim ortaklık, hamile yazılı pay senetlerini veya bunlara sahip olduğunu gösteren belgeleri tevdi eden, görünüşte pay sahibi olan temsilciyi genel kurula kabul etmek ve katılma hakkından doğan hakları kullandırmakla yükümlüdür[261]. Anonim ortaklık, zilyedin gerçekte malik veya gizli temsilci olmadığını ispatlarsa onun genel kurula katılmasını engelleyebilir. Bu halde, gizli temsilcinin temsil yetkisinin varlığını ispatlamasının mümkün olduğu kabul edilmelidir[262].

Genel kurul başkanı, kendisine ibraz edilen temsil belgelerini inceleyerek, temsil belgesinde yer alan şahıs ile kendisine belgeyi ibraz eden kişinin aynı kişi olup olmadığını inceleyecektir.

Bu konuda Kom.Yön. m.32/1, b.(g)'e göre komiser, toplantı başlamadan önce, temsilci ile katılımın söz konusu olması halinde vekâletnamelerin bu Yönetmelikte belirtilen esaslara uygun olup olmadığını incelemek ve bunları incelendi şerhi ile imzalamak ve başkanlık divanına verilmesini sağlamakla görevlidir. Komiser, aynı zamanda hazirun cetvelini imzalamak suretiyle asaleten ve vekâleten genel kurula

---

[258] Moroğlu, **Oy Sözleşmeleri**, s.74,75; Çeker, **a.e.**, s.271; Narbay, **Pay Defteri**, s.215.
[259] Çeker, **Oy Hakkı**, s.271.
[260] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.195; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N:983,984; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.125,126, 250,251; Çeker, **Oy Hakkı**, s.271.
[261] Çeker, **Oy Hakkı**, s.271.
[262] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.198.

katılanların gerektiğinde kimlik kontrolünü yapmakla da görevlidir (Kom.Yön. m.31/1, b.(i).

Görüldüğü üzere, genel kurul toplantısında temsilcinin teşhisinde genel kurul başkanı ile komiserin görevleri bulunmaktadır. Eğer komiser ile başkan arasında bir anlaşmazlık ortaya çıkarsa, başkanın görüşü üstün tutulmalı ve uygulanmalıdır. Bu takdirde komiserin yapacağı iş, toplantı tutanağını çekince koyarak imzalamak olacaktır[263].

Bu konu üzerinde durulması gereken bir diğer düzenleme Kom.Yön. m.21/9'dur. Bu maddeye göre, her pay sahibi ancak bir kişi tarafından temsil edilebilir. Tüzel kişi pay sahipleri birden fazla temsilci ile genel kurula katılabilirler. Ancak, bu temsilcilerden birisi tarafından oy kullanılabilir. Oy kullanmaya kimin yetkili olduğu yetki belgesinde gösterilmelidir.

Her şeyden önce Kom.Yön.'ün tek kişi ile temsili öngören bu hükmü, TTK m.360'da her hangi bir sınırlama olmadığı ve hatta TTK m.376'da "temsilciler" şeklinde çoğul bir ifade kullanıldığı gerekçesiyle geçersiz bir hükümdür. Pay sahibi, gündem maddesi kadar oy hakkına sahip olduğu için, her bir oylama için ayrı temsilci tayin edebilir. Pay sahibi, her bir gündem maddesinin oylamasında farklı temsilcileri genel kurul toplantısına sokabilmelidir[264]. Bu takdirde, temsil yetkisi diğer gündem maddeleri için söz konusu olmayan temsilci, genel kurul toplantısından çıkarılmalıdır. Ayrıca, oy kullanmaya yetkili olan temsilcinin teşhisi için, oy kullanma yetkisi henüz gelmeyen temsilci, genel kurul toplantısına alınmamalıdır. Bu durumda, temsilciler, her bir gündem maddesiyle sınırlı olarak genel kurul toplantısına katılabilecektir.

Diğer taraftan TTK'da bir yasak olmaması nedeniyle pay sahibi, tek bir gündem maddesi için birden fazla temsilciyi tayin edebilmelidir. Bu durumda, temsilcilerden hangisinin oy kullanmaya yetkili olduğu temsil belgesinde belirtilmiş olabilir. İşte bu halde genel kurul başkanı, bu hususu da göz önünde bulundurmalı, yetkili olan temsilcinin oy kullanmasını sağlamalıdır.

---

[263] Ersin Çamoğlu, "Ticaret Bakanlığı Komiserinin Genel Kurul Toplantısının Açılmasına İzin Vermekten Kaçınma Yetkisi", **İkt.Mal.**, Y.1976, C.XXII, S.9, s.363; Helvacı, **Genel Kurul**, s.66.
[264] Helvacı, **Genel Kurul**, s.49.

Pay sahibi, birden fazla temsilci tayin etmekle birlikte, kimin oy kullanmaya yetkili olduğunu belirtmemişse oy kullanmaya kim yetkili olacaktır[265]? Bu takdirde, birlikte temsil yetkisinin söz konusu olduğu kabul edilmeli[266] ve oy hakkı, bütün temsilcilerin katılımı ile kullanılabilmelidir. Eğer temsilciler farklı yönde iradelerini beyan etmişlerse, kullanılan oy geçersiz sayılmalıdır. Çünkü, tek bir oyda ifadesini bulan oy hakkında çelişki olamaz. Eğer temsilcilerden biri iradesini beyan etmezse, birlikte temsilde bütün temsilcilerin katılımı ile hukuki işlem tamam olacağı için, oy hakkının kullanılmadığı kabul edilmelidir. Genel kurul başkanı, bu kişilerin oy kullanması sırasında burada belirtilenleri göz önünde bulundurmalıdır.

Halka açık anonim ortaklıklarda temsilci, genel kurula katılabilmek ve oy kullanabilmek için düzenlenen bu temsil belgesi ile birlikte ortaklığa başvurmalıdır. Temsilcinin genel kurul toplantısında teşhisi konusunda Seri IV, No:8 sayılı Tebliğ bazı hükümler içermektedir. Tebliğ m.7/3'e göre, vekâletnamelerin en geç, genel kurul toplantısı sırasında başkanlık divanının oluşturulmasından önce ortaklığa sunulması gerekir. Buna göre, temsilcinin usulüne göre düzenlenmiş temsil belgesini toplantı günü veya hiç değilse genel kurul toplantısı sırasında ortaklığa ibraz etmesi gerekli ve yeterli olacaktır. Temsil belgelerinin daha önceden, örneğin TTK m.360/3'deki bir haftalık süre içerisinde ortaklığa sunulması veya tevdi edilmesi zorunlu değildir[267]. Tebliğ hükmüne rağmen, temsil belgelerinin, divan kurulunun oluşturulmasından sonra da, toplantıya sonradan katılımlar göz önüne alınınca, ortaklığa verilmesi mümkündür. Başkanlık divanı oluşturulduktan sonra, temsil belgeleri başkanlık divanına sunulacaktır (Tebliğ m.9/1).

Tebliğ m.7/3 uyarınca ortaklığa ulaştırılan temsil belgeleri, genel kurul tarafından başkanlık divanın oluşturulmasından sonra başkana teslim edilir (Tebliğ

---

[265] Burada hemen belirtmemiz gereken husus, pay sahibi birden fazla temsilci tayin etse de, temsilcilerin adları vekâletnamede yer alacağı için Kom.Yön. m.23'deki temsil belgesinin geçersizliği yaptırımı söz konusu olmayacaktır.

[266] Arslanlı, **II-III**, s.50. Birlikte temsil yetkisinin söz konusu olduğu hallerde, temsil olunan adına yapılacak muameleye temsilcilerin hepsinin katılması gerekir. Hepsi muameleye katılınca hukuki işlem tamamlanmış olur. Turhan Esener, **Selahiyete Müstenit Temsil**, Ankara, 1961, s.74,75; Oğuzman/Öz, **age.**, s.171.

[267] Çeker, **Oy Hakkı**, s.304.

m.9/1)[268]. Kapalı anonim ortaklıklarda temsilcinin teşhisine ilişkin anlatılanlar, burada da geçerli olacaktır.

**b. Vekâlet Toplayanlar Aracılığıyla Temsil**

Vekâlet toplayanlarca genel kurula katılma, kurumsal temsilin bir türüdür. Kurumsal temsil, genel kurula pay sahibi adına katılacak kişilerin, kendilerine başvuracak her pay sahibinden temsil belgesi almayı kabul etmeleri ve bu şekilde vekâlet toplamaları halinde ortaya çıkan bir temsil türüdür[269].

Kurumda temsil, üç ayrı şekilde ortaya çıkar. Bunlar yönetim kurulu aracılığıyla temsil, banka veya aracı kurum aracılığıyla temsil ve vekâlet toplayanlarca temsil yani proxy'dir.

Yönetim kurulu tarafından temsil, uygulamada, yönetim kurulu tarafından önceden davette veya ilânlarda gösterilen bir kişinin pay sahiplerince vekaletname formuna yazılması veya onların bu kısmı boş bırakmaları halinde yönetim kurulu tarafından bu kişinin adının temsilci olarak yazılması suretiyle işlemektedir[270]. Seri IV, No:8 sayılı Tebliğ m.6 ile yönetim kurulu tarafından temsil yasaklanmıştır[271]. Ortaklıklar tarafından bu madde uyarınca gönderilen veya ilân edilen vekâletname

---

[268] İsviçre hukukunda kurumsal temsil ile genel kurula katılma halinde, genel kurulun kurumsal temsil hakkında bilgilendirilmesi düzenlenmiştir. İsv.BK m.689e uyarınca, kurumsal temsil halinde genel kurula katılan temsilciler, temsil edilen payların türü ve sayısı, nominal değeri ve grubu hakkında ortaklığa bilgi verilmesi, bu bilgilerin genel kurul başkanına ulaştırılması ve tutanağa yazdırılması zorunlu kılınmıştır. Genel kurul başkanı, pay sahiplerine kurumsal temsilciler hakkında bilgileri açıklamakla yükümlüdür. Pay sahiplerinden birinin uyarısına rağmen bu bilgilendirmenin yapılmaması, o toplantıda alınan kararların iptaline imkân verecektir. Çeker, **Oy Hakkı**, s.299,300.

[269] Çeker, **Oy Hakkı**, s.277. Kurumsal temsil, anonim ortaklıklar hukukunda ortaya çıkan güç boşluğu sorununa çözüm getirmek amacıyla tanınmıştır. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.692; Pierre Vigreux, "Anonim Şirket Ortaklarının Genel Kurul Toplantılarına İlgisizliği", **İst.BD**, (Çev.: Akar Öçal), C.41, S.3-4, s.115 vd.; Ünal Tekinalp, **Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Yönetime Katılma Sorunları**, İstanbul, 1979, s.7 vd.; Ünal Tekinalp, "Halka Açık Anonim Ortaklıkların Genel Kurullarında Oluşan "Güç Boşluğu" Sorununa İlişkin Çeşitli Çözümler, Öneriler ve Eleştiri", **Kubalı'ya Armağan**, İstanbul, 1975, s.467,468; Çeker, **Vekâlet Toplama**, s.177,178; Turanboy, **Vekâlet Toplama**, s.427,428; Oğuz Kürşat Ünal, **Sermaye Piyasalarında Halka Açık Anonim Ortaklıklar**, Ankara, 1999, s.197 vd..

[270] Akar Öçal, "Anonim Şirketlerde Beyaza Yetki Sorunu", **Batider**, C.VIII, Y.1975, s.67-69.

[271] Çeker, **Oy Hakkı**, s.279,280. Pay sahiplerinin genel kurulda yönetim kurulu tarafından temsil edilmesi, ortaklığın kendi paylarının mülkiyetine sahip olması (TTK m.329/3, c.2) ile ilgili bir husustur. Anonim ortaklığın kendi paylarını edinmesi halinde, payların genel kurulda temsil edilmemesinde, yönetim kurulunun hiçbir sermaye riskini yüklenmeksizin, ortaklık kararlarında etkin olmasının kabul edilmemesi yatmaktadır. Aynı amaç bu halde de söz konusu olacaktır. Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.71. İsviçre BK m.689/c uyarınca bu sistem kabul edilmiştir. Buna göre, ortaklık organ üyelerinden birini veya kendisine bağlı bir kişiyi pay sahiplerine temsilci olarak önerebilir. Ancak ortaklık tarafından belirlenen bu kişinin yanında, pay sahiplerine bağımsız bir temsilcinin de bildirilmesi zorunludur. Çeker, **Oy Hakkı**, s.280,281.

formlarında, ortaklık yönetim kurullarınca herhangi bir kişi lehine yönlendirme yapılamaz, telkin ve önerilerde bulunulamaz. Seri IV, No:8 sayılı Tebliğ m.6/son, yönetim kurulunun herhangi bir kişi lehine yönlendirme yapmasını yasaklasa da, bu hüküm geçersiz bir hükümdür. Çünkü SPK'nın yetkisi, genel hükümler çerçevesindedir. Yönetim kurulunun belirlediği bir kişinin pay sahipleri tarafından temsilci olarak seçilmesi TTK sisteminde geçerlidir[272]. Tebliğ düzenlemesi ile, yönetim kurulunun pay sahipleri üzerinde telkin ve önerilerle etkin olmaması amacı izlenmiştir[273]. Bu nedenle, bu kişilerin temsilci olarak tayin edilmesi geçerli olacaktır.

Banka ve aracı kurumlar aracılığıyla temsil, ilk olarak Alman hukukunda ortaya çıkmış ve orada geliştirilmiş bir sistemdir (Depotstimmrecht). Bu temsil sistemi, saklama hizmetini sundukları pay senetlerinden kaynaklanan hakların, banka veya aracı kurumlar tarafından pay sahipleri adına kullanılması esasına dayanır[274]. Söz konusu kurumların pay sahiplerinin temsilcisi olarak genel kurul toplantılarına katılmaları, sistemimizde SPK'nın Seri IV, No:8 sayılı Tebliği ile uygulanmaya başlamıştır. Banka ve aracı kurumların, saklama hizmeti sundukları pay senetlerine ilişkin oy haklarını temsilci olarak kullanmaları halinde, bireysel temsile ilişkin hükümler uygulanacaktır (Tebliğ m.4/3). Bu nedenle, bireysel temsil hakkında anlatılanlar, bu tür temsilde de geçerli olacaktır. Dolayısıyla bu sistemin Türk hukukunda özel bir anlamı bulunmamaktadır.

Bizim bu başlık altında asıl inceleyeceğimiz kurumsal temsil, vekalet toplayanlarca temsil sistemidir. Vekalet toplayanlarca temsil, Seri IV, No:8 sayılı Tebliğin II. Bölümünde düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile Türk hukukunda proxy

---

[272] Moroğlu, **Oy Sözleşmeleri**, s.49 vd.; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.72; Çeker, **Oy Hakkı**, s.279. Hatta bu temsilcinin, boş bırakılan vekaletname formlarına yönetim kurulu tarafından sonradan yazılması da geçerlidir. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.980; Öçal, **Beyaza Yetki**, s.69; Çeker, **Oy Hakkı**, s.279. Fakat ana sözleşme ile yönetim kurulu üyelerinin birinin pay sahiplerini genel kurul toplantılarında temsil edemeyeceği hükmü getirilebilir. Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.72; Çeker, **Oy Hakkı**, s.279. Bu halde, yönetim kurulu üyesi, genel kurul toplantılarına temsilci olarak katılamayacaktır. Çeker, **Oy Hakkı**, s.279.

[273] Halka açık anonim ortaklıklar açısından getirilen bu düzenlemenin yerinde olmadığı, güç boşluğunun aşılması için bu tür sistemlere de gerek olduğu, sistemin sakıncalarının bertaraf edilebileceği ve bu kapsamda, bağımsız bir temsilcinin de gösterilmesi gerekliliğinin getirilebileceği ifade edilmiştir. Çeker, **Oy Hakkı**, s.281,282. Yönetim kurulu tarafından temsil sisteminin zararları ve yararları için bkz. Öçal, **Beyaza Yetki**, s.67,68; Çeker, **Oy Hakkı**, s.278,279.

[274] Tekinalp, **Yönetime Katılma**, s.65 vd., Çeker, **Oy Hakkı**, s.290. Banka ve aracı kurumlar aracılığıyla temsil hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tekinalp, **Yönetime Katılma**, s.65 vd.; Çeker, **Oy Hakkı**, s.290 vd.

sistemi getirilmek istenmiştir[275]. Proxy sistemi, ABD hukukunda yaygın bir şekilde uygulanan ve pay sahiplerinin iradelerinin, yani kullandıkları oyun yönünün doğrudan doğruya, yetkilendirilen temsilci aracılığıyla genel kurula ulaşmasını sağlayan bir temsil şeklidir. Bu sistem, pay sahibinin iradesinin genel kurula tam olarak yansımasını sağlar. Pay sahibi, temsil belgesinde gündem maddeleri ile ilgili konularda, ilgili seçenekleri işaretleyerek, genel kurula katılmaksızın oy kullanma imkanına sahiptir[276].

Bireysel temsile ilişkin Tebliğin birinci bölümünde düzenlenen esaslar, pay sahiplerine çağrıda bulunarak vekalet toplanmasında da uygulanacaktır Tebliğ m.11/3). Bu nedenle, anılan sistem incelenirken birinci bölümün de dikkate alınması gerekecektir.

**(1). Çağrıda Bulunarak Vekâlet Toplama Şartları**

Pay sahiplerine çağrıda bulunarak vekâletname toplanabilmesi için her şeyden önce, ortaklığın halka açık anonim ortaklık veya pay senetleri borsada işlem gören bir bankanın olması gerekecektir (Tebliğ m.1,2). Görüldüğü üzere, çağrı yoluyla vekâlet toplanabilmesi için, ortaklıkların halka açık anonim ortaklık olması gerekmektedir.

Ortaklığın sermaye ve yönetiminde kontrolü sağlamak amacıyla pay sahiplerine çağrıda bulunarak vekâlet toplanması, ancak ana sözleşmelerinde engel bir hüküm bulunmayan halka açık anonim ortaklıklarda mümkündür (Tebliğ m.11/1). Ancak ana sözleşmenin buna izin vermesi gerekmez. Ana sözleşmede hiçbir hüküm bulunmadığı hallerde de bu yola gidilerek vekâlet toplanabilir. Buna engel olmak isteyen anonim ortaklıklar, ana sözleşmelerine, çağrı yoluyla vekâlet toplanamayacağına ilişkin bir hüküm koymalıdırlar[277].

---

[275] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.976a, 982a.

[276] Tekinalp, **Yönetime Katılma**, s.61; Yasaman, **Menkul Kıymetler**, s.243 vd; Çeker, **Oy Hakkı**, s.181.

[277] Bu düzenleme, mevcut ortaklık yönetiminin lehinedir. Çünkü, bu ana sözleşme hükmü ile, vekâlet toplanması yoluyla ortaklık yönetimi haricinde olan kişilerin, ortaklığın yönetimini ele geçirmeleri önlenmiş olacaktır. Reha Poroy, "Halka Açık Anonim Şirketlere Çağrı Yoluyla Vekalet veya Hisse Senedi Toplanmasına İlişkin Sorunlar", **Prof. Dr. Hayri Domaniç'e Armağan**, İstanbul 1995, s.194; Çeker, **Vekalet Toplama**, s.189; Çeker, **Oy Hakkı**, s.283; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.982a; Ünal, **age.**, s.201.

Çağrıda bulunarak vekâlet toplamak isteyenler, pay sahiplerine, vekâlet vermelerini temin için herhangi bir menfaat öneremez ve sağlayamazlar (Tebliğ m.11/2). Bu tür bir vekâlet toplama çağrısına SPK tarafından izin verilmeyecektir[278].

**(2). Vekâletlerin Toplanması**

Pay sahiplerine çağrı yoluyla vekâlet toplanması; SPK'dan izin, pay sahiplerine çağrı ve son olarak genel kurula katılma ve oy kullanma olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilir[279].

Vekâlet toplama çağrısında bulunabilmek için, Tebliğ Ek:2'de yer alan vekâletname formuna ve Ek:3'te yer alan bilgi formuna uygun metinlerle birlikte, vekâlet toplamaya başlama tarihinden en az 30 gün öncesinden SPK'ya başvurulması gerekir. SPK'ya sunulacak bilgi formunun yeterli, dürüst ve açık bilgi verecek şekilde düzenlenmesi gerekir. SPK, başvuru sırasında bazı ek bilgilerin vekâletname veya bilgi formunda yer almasını isteyebilecektir. Ayrıca, vekâlet toplanması amacıyla yapılacak her türlü ilân, reklam ve duyurularla ilgili metinler hakkında SPK'nın uygun görüşünün alınması şarttır (Tebliğ m.13).

SPK'dan izin aldıktan sonra, başvurulacak ikinci aşama, vekâlet toplayanlarca pay sahiplerine çağrı yapılmasıdır. Hazırlanan ekli örneğe uygun vekâletname ve bilgi formları, bu çağrıyı yapanlarca bastırılıp, pay sahiplerine gönderilir veya gazete, dergi vb. araçlar ile ilân edilir (Tebliğ m.12/1)[280].

Bu kişiler tarafından bastırılan vekâletname ve bilgi formları, pay defterine kayıtlı paylar sahiplerine olağan genel kurul toplantısı için TTK m.362/son, olağan üstü genel kurul toplantısı için TTK m.368, önceden ortaklığa bir pay senedi tevdi ederek ikametgâhını bildiren hamiline yazılı pay senedi sahiplerine TTK m.368 uyarınca yapılacak tebligatlarla pay sahiplerine, bu kişiler tarafından ulaştırılacaktır.

---

[278] Çeker, **Oy Hakkı**, s.283. Tebliğ, m.11/2'deki menfaatin özel bir menfaat olması gerekir. Özel bir menfaat karşılığında pay sahiplerinden vekâlet toplanması, yani oy satın alınması geçersiz olacaktır. Moroğlu, **Oy Sözleşmeleri**, s.57; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1002; Çeker, **Oy Hakkı**, s.284. Alman POK §405, N.6,7'de, oy hakkının "özel menfaat" karşılığında satılması ve satın alınması yasaklanmıştır. Buna karşılık İsviçre hukukunda bu konuya ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Buna rağmen, bu sözleşmelerin ahlâka aykırı ve bâtıl oldukları kabul edilmektedir. Moroğlu, **Oy Sözleşmeleri**, s.57. Buna karşılık, vekâlet veren pay sahibine anonim ortaklığın bir organına seçilmek gibi ortaksal nitelikte bir menfaat önerilmesi, özel menfaat olarak kabul edilemez. Bu takdirde yapılan çağrı geçerli olacaktır. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1002; Moroğlu, **Oy Sözleşmeleri**, s.58.

[279] Çeker, **Vekâlet Toplama**, s.190 vd.; Çeker, **Oy Hakkı**, s.284.

[280] Tebliğ, getirdiği bu hükümlerle kamuyu aydınlatma prensibini mümkün olduğu kadar sağlamaya çalışmıştır. Turanboy, **Vekâlet Toplama**, s.436

Vekâlet toplayan kişiler, bu kapsam dışında kalan pay sahiplerinin genel kurulda temsil edilmesi için gerekli tedbirleri alırlar. Bu pay sahiplerine, istekleri üzerine verilmek üzere, ortaklık merkez ya da şubeleri ile gazete ilân edilen banka veya aracı kurumun merkez veya şubelerinde yeteri kadar vekâletname formu bulundurulur (Tebliğ m.6/1,2)[281]. Vekâletname formlarının pay sahiplerinin eline, genel kurul toplantısından en az iki hafta önce geçecek şekilde gönderilmesi zorunludur.

Vekâlet toplayanlarca temsilin son aşaması, bu kişi ya da kurumların genel kurul toplantısına temsilci olarak katılıp oy kullanmalarıdır. Toplanan vekâletnameler, toplantı sırasında, başkanlık divanı oluşturulmadan pay sahiplerine gönderilmelidir. Bunların oy kullanmaları ise, ileride, oy hakkının kullanılması başlığı altında ele alınacaktır.

**c. Kanuni Temsilci**

Aşağıda ele alındığı üzere oy hakkının kullanılması bir hukuki işlemdir[282]. Bu nedenle oy hakkını kullanacak pay sahibinin hukuki işlem ehliyetine sahip olması gerekir. Dolayısıyla, tam ehliyetsiz ve sınırlı ehliyetsiz olan pay sahipleri ad ve hesabına kanuni temsilcileri genel kurula katılabilir ve oy hakkını kullanabilir[283].

1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren MK[284], eşler arasında yasal mal rejimi ve seçimlik mal rejimleri ayrımını benimsemiştir. MK, yasal mal rejimi olarak edinilmiş mallara katılmayı kabul etmiş (MK m.202), seçimlik mal rejimleri olarak da mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı ve mal ortaklığını getirmiş bulunmaktadır[285]. Edinilmiş mallara katılma rejimi, edinilmiş mallar ile eşlerden her birinin kişisel mallarını kapsar (MK m.218). İşte bu mallar arasında, eşlerden birinin bir anonim ortaklığa ait payları da bulunabilir. Bu durumda, bu paylara ilişkin olarak genel kurula katılma yetkisi, pay kime aitse, o kişiye ait olacaktır. Çünkü MK m.223'e göre, her eş, yasal sınırlar içerisinde kişisel malları ile edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan yararlanma ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptir. Aynı

---

[281] Vekâlet toplamak isteyenlere tebligat ve davet yapabilmeleri için pay sahiplerine ait bilgilerin ortaklık tarafından verilmesi gerekmektedir. Bu konuda bkz. Tebliğ m.12/2, 13.

[282] Bkz. § 3, VII, B, 1, a.

[283] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.987; Çeker, **Oy Hakkı**, s.174,175.

[284] 4721 sayılı Kanun. Kabul tarihi 22.11.2001. 24607 sayılı RG.

[285] Bu konu hakkında ayrıntılı olarak bkz. Turgut Akıntürk, **Türk Medeni Hukuku Yeni Medeni Kanununa Uyarlanmış Aile Hukuku**, C.2, Yenilenmiş 6. Bası, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2002, s.134 vd.

husus, mal ayrılığı ve paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde de söz konusudur (MK m.242, 244).

Mirasın söz konusu olduğu ve birden çok mirasçının bulunduğu hallerde, mirasın geçmesiyle birlikte paylaşmaya kadar mirasçılar, terekedeki bütün hak ve borçları kapsayan bir ortaklık meydana getirirler (MK m.640). Bu nedenle, anonim ortaklık genel kurul toplantısına katılmak ve oy hakkını kullanmak için müşterek temsilci tayin etmek zorundadırlar. Eğer, mirasçılardan birisinin başvurusu üzerine sulh hukuk mahkemesince miras ortaklığına bir temsilci tayin edilmişse (MK m.640/3), bu kişi genel kurul toplantısına katılabilecek ve oy hakkını kullanabilecektir.

Bir tüzel kişinin sahip olduğu paylara ilişkin oy hakkı, tüzel kişinin organı tarafından kullanılır. Bu organ, anonim ortaklıklarda yönetim kuruludur. Yönetim kurulu, hakkı kullanacak kişiyi alacağı bir kararla belirlemelidir[286]. Limited ortaklıklarda bu yetki, müdüre aittir (TTK m.540). Kolektif ve komandit ortaklıklarda, ortaklığı temsile ve idareye yetkili olanların alacakları bir kararla, ortaklık adına genel kurula kimin katılacağı ve oy kullanacağı belirlenir (TTK m.175,257)[287].

**d. Müşterek Temsilci**

TTK m.400/1'e göre, pay senedi veya pay ortaklığa karşı bölünemez. Bir pay senedinin birden fazla sahibi bulunduğu takdirde bunlar, ortaklığa karşı haklarını ancak müşterek bir temsilci aracılığıyla kullanabilirler[288]. Aynı şekilde TTK m.373/2'ye göre, bir payın birden çok sahibi bulunduğu takdirde bunlar ancak bir temsilci aracılığıyla oy hakkını kullanabilirler.

Bu hükümlere göre, bir pay üzerinde birden çok kişi iştirak veya müşterek halinde malik iseler, bu kişiler ortaklığa karşı haklarını ancak bir temsilci aracılığıyla kullanmak zorundadırlar. O halde, genel kurula katılabilmek veya oy hakkını

---

[286] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.987.
[287] Çeker, **Oy Hakkı**, s.175.
[288] TTK m.400/1'de ifade edilen kural, payın bölünmezliği ilkesi olarak ifade edilmiştir. Bu konu hakkında bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.701,702; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.281; Steiger, **İsviçre'de Anonim Şirket**, s.156; Çeker, **Oy Hakkı**, s.173.

kullanabilmek yetkisine, bu kişiler adına müşterek temsilci yetkili olacaktır[289]. Müşterek temsilci, bu kişiler adına genel kurula katılıp oy hakkını kullandığı ve kendisi hak sahibi olmadığı için temsil yetkisinin yazılı olarak verilmesi gerekir[290].

Müşterek temsilci, iştirak halinde mülkiyet halinde oy birliği ile (MK m.702), müşterek mülkiyette ise çoğunluk kararıyla (MK m.692) tayin edilecektir. Tarafların anlaşmaması halinde, mahkeme aracılığıyla temsilci tayin edilmesi mümkündür[291].

**B. Genel Kurul Toplantısına Katılmakla Yükümlü Olanlar**

Genel kurul toplantısına katılacak olanların ikinci kısmı, toplantıya görevleri nedeniyle katılmak zorunda olanlardır. Genel kurul toplantısına görevleri nedeniyle katılmak zorunda olanlar, yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerdir. Ayrıca komiser de genel kurul toplantısına katılmakla görevlidir. Biz burada yönetim kurulu üyelerinin ve denetçilerin genel kurul toplantısında bulunma zorunluluğunu ele alacağız.

**1. Denetçilerin Katılma Yükümü**

Anonim ortaklık denetçilerinin görevleri TTK m.353'de sayılmıştır. Bu görevlerden bir tanesi de, genel kurul toplantısında hazır bulunmaktır (TTK m.353/1, b.9). Kom.Yön. m.20 uyarınca, genel kurul toplantısında denetçilerin kendilerinin hazır bulunması esastır. Genel kurul toplantısı başlamadan önce komiser, olağan genel kurul toplantılarında denetçilerden en az birisinin toplantı yerinde bulunup bulunmadığına bakmakla görevlidir (Kom.Yön. m.31/1, b.(c). Denetçilerin genel kurul toplantısında bulunma görevi, ana sözleşme veya genel kurul kararı ile sınırlanamaz (TTK m.353/2).

Denetçilerin genel kurul toplantısında bulunma görevi, yönetim kurulu üyelerinin aksine, TTK'da açık olarak belirtilmiştir. Bunun nedeni, TTK'da denetçilerin, asıl bilgi verme yükümlüsü olarak kabul edilmesidir (TTK m.363/1)[292]. Genel kurul toplantısına sunulan raporlar, pay sahiplerine yeteri kadar bilgi sağlamayabilir ve bu takdirde onlar ek bilgi alma ihtiyacı duyabilir. Bu halde denetçiler, onları açık olmayan veya şüpheli gördükleri konularda

---

[289] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.701,702; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), Ortaklıklar, N.680; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.281; Steiger, **İsviçre'de Anonim Şirket**, s.156; Çeker, **Oy Hakkı**, s.173.

[290] Çeker, **Oy Hakkı**, s.173,174.

[291] Çeker, **a.e.**, s.174.

[292] Steiger, **İsviçre'de Anonim Şirketler**, s.335; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.170.

bilgilendireceklerdir. Denetçiler, genel kurul toplantısının işleyişi sırasında da, genel kurula bilgi vermek, yanlış anlamaları düzeltmek ihtiyacını hissedebilirler. Denetçiler, genel kurulda bulunmakla, kendi ibraları hakkında (TTK m.380) yöneltilen eleştirilere cevap verme imkânını da elde ederler[293]. Tüm bu nedenlerle denetçilerin genel kurul toplantılarında bulunma yükümlülüğü kabul edilmektedir[294].

Birden fazla denetçinin bulunması halinde, TTK m.363'de denetçilerin bilgi verme yükümlüsü olarak kabul edilmesi, TTK m.353'ün lafzı ve birden fazla denetçinin bir kurul oluşturacağı (TTK m.347/1) göz önüne alındığında bütün denetçiler genel kurul toplantısında hazır bulunmak zorunluluğundadır[295]. Kom.Yön. m.20/1 de bu hususu doğrulamaktadır[296]. Buna karşılık Kom.Yön. m.20/2 ve m.31/1, b.(c), toplantının açılabilmesi ve başlayabilmesi için denetçilerden en az birisinin bulunmasını yeterli görmektedir. TTK m.353/1, b.9 ve Kom.Yön. m.20/1, denetçilerin genel kurul toplantısında bulunmalarının görevleri olduğunu düzenlerken; Kom.Yön. m.20/2 ve m.31/1, b.(c), toplantının açılabilmesi ve görüşmelerin başlayabilmesi şartını düzenlemektedir. Bu nedenle burada bir çelişki yoktur.

Denetçiler, hem olağan hem de olağan üstü genel kurul toplantılarında bizzat katılmakla görevlidirler. Çünkü, genel kurul toplantısında asıl bilgi verme yükümlüsü denetçilerdir. Üstelik, TTK m.353/1, b.9 ve Kom.Yön. m.20/1, olağan ve olağan üstü toplantı ayrımı yapmaksızın hazır bulunma yükümünü öngörmüştür[297].

**2. Yönetim Kurulu Üyelerinin Hazır Bulunma Yükümü**

TTK'da, yönetim kurulu üyelerinin genel kurul toplantısında hazır bulunmasına ilişkin açık bir hüküm olmamasına rağmen, yönetim kurulu üyelerinin de genel kurul toplantısına katılmakla yükümlü olduğu kabul edilmelidir[298].

---

[293] Akar Öçal, "Anonim Şirketlerde Denetçilerin Genel Kurullarda Hazır Bulunma Mükellefiyeti", Esader, 1976, C.12, S.1, s.401,402; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.170.

[294] Öçal, **Denetçiler**, s.401,402; Steiger, **İsviçre'de Anonim Şirketler**, s.335; Ulusoy, **age.**, s.262; Doğanay, **TTK Şerhi I**, s.918,923; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.170,171. Denetçilerin raporlarını yazılı olarak vermeleri, onları toplantıya katılmaktan muaf kılmaz. Denetçiler bu yükümlerini bizzat yerine getirmek zorundadırlar. Kendilerini bir diğer denetçi, yönetim kurulu üyesi veya üçüncü kişi aracılığıyla temsil ettiremez. Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.169, d.169.

[295] Öçal, **Denetçiler**, s.402,403; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.169,170.

[296] Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.169.

[297] Öçal, **Denetçiler**, s.401; Ulusoy, **age.**, s.262; Doğanay, **TTK Şerhi I**, s.918,923; Kaya, **a.e.**, s.170.

[298] Ömer Teoman, "Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Genel Kurul Toplantılarına Bizzat Katılmak Yükümü Var Mıdır?", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982),

Yönetim kurulu üyelerinin, TTK'da düzenlenmiş genel kurul toplantıları için bir çok görevinin bulunması, bu zorunluluğu gerektirmektedir[299]. TTK m.375'e göre yönetim kurulu, pay sahiplerinin toplantıya , müzakerelere katılma ve oy kullanma hakkının olup olmadığını belirlemek için gereken önlemleri almakla, aynı zamanda tutanağın tutulmasını sağlamakla görevlidir. Hazirun cetvelinin tutulmasında yönetim kurulunun da görevleri bulunmaktadır[300]. Yönetim kurulu, pay sahiplerinin katılma hakkına sahip olmayanlara ilişkin yaptıkları itirazların da muhatabıdır (TTK m.361/2). Ayrıca, yönetim kurulu, toplantı tutanağının noterce onaylanmış bir suretini sicil dairesine vermek ve gereken hususları tescil ve ilân ettirmekle görevlidir (TTK m.378, 390,392). Pay sahibinin genel kurulda bilgi sahibi olabilmesi için yönetim kurulu üyelerinin bizzat genel kurul toplantılarına katılmasını gerektirir[301]. Bütün bu görevler, yönetim kurulu üyesinin genel kurula katılması zorunluluğunu beraberinde getirir.

Yönetim kurulu üyelerinin genel kurul toplantısına katılma yükümleri, açık olarak Kom.Yön.'de düzenlenmiş ve yukarıda varılan sonuç doğrulanmıştır[302]. Kom.Yön. m.20/1 uyarınca, genel kurul toplantılarına yönetim kurulu üyelerinin kendilerinin hazır bulunması esastır. Kom.Yön. m.31/1, b.(c) uyarınca komiser, olağan genel kurul toplantısı başlamadan önce yönetim kurulu üyelerinden en az birisinin toplantı yerinde bulunup bulunmadığını kontrol etmekle görevlidir.

**3. Bu Kişilerin Bulunmamasının Yaptırımı**

Kom.Yön. m.20/2 uyarınca, olağan genel kurul toplantılarında yönetim kurulu üyelerinden veya denetçilerden en az birisinin hazır bulunmaması halinde toplantı yapılamaz. Aynı sonuca yönelik bir diğer hüküm, Kom.Yön. m.31/1, b.(c)'dir. Buna göre komiser, olağan genel kurul toplantılarında yönetim kurulu üyelerinden en az bir üye ile denetçilerden de en az birisinin toplantı yerinde bulunup bulunmadığına bakmakla ve bunlardan birinin olmadığının tespit edilmesi halinde toplantının

---

İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.379; Helvacı, **Genel Kurul**, 42; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.185. Buna karşılık Doğanay, genel kurula katılma hakkının yönetim kurulu üyesi için bir hak olduğunu, zorunluluğunun bulunmadığını, ancak ana sözleşme ile böyle bir zorunluluğun öngörülebileceğini kabul etmektedir. Doğanay, **TTK Şerhi I**, s.929.

[299] Teoman, **Katılma Yükümü**, s.379; Helvacı, **Genel Kurul**, 42; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.185.

[300] Bu konu hakkında bkz. § 3, I, B, 4.

[301] Teoman, **Katılma Yükümü**, s.381,382; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.185.

[302] Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.185.

açılmasına izin vermemek ve durumu tutanağa bağlayarak ilgililerle birlikte imzalamakla görevlidir. Görüldüğü üzere Yönetmelik, yönetim kurulu üyelerinden en az birisi ile denetçilerden en az birisinin toplantı yerinde bulunmaması halinde, olağan genel kurul toplantılarının[303] açılamayacağını kabul etmektedir.

Yönetmelik, yönetim kurulu üyelerinin veya denetçilerin toplantının açılışında bulunmalarına karşılık sonradan toplantıyı terk etmeleri yaptırımını düzenlememektedir. Kom.Yön. m.31 ve 32'de buna ilişkin bir açıklama yoktur[304]. Ancak buna rağmen, anılan yaptırımın yönetim kurulu üyelerinin veya denetçilerin toplantıyı terk etmesi halinde de uygulanması kabul edilebilir. Bu halde, herhangi bir pay sahibinin talebi ile toplantı ertelenebilecektir. Komiser, bu ertelemeyi temin etmekle görevli olacaktır[305].

Getirilen bu düzenlemenin bazı sakıncaları bulunmaktadır. Bu düzenlemelere göre hareket edilmesi halinde, yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler genel kurul toplantısına katılmayarak toplantının yapılmasına engel olabileceklerdir. Bu sakınca, aynı zamanda TTK m.366 ve 367 uyarınca mahkemenin izniyle azlık tarafından genel kurulun toplantıya davet edilmesi halinde de söz konusu olabilecektir. İkinci sakınca ise, genel kurul toplantısının yapılamaması ihtimalidir. Şöyle ki, her hangi bir nedenle yönetim kurulu üyeleri veya denetçilerin görevleri sona ermiş olabilir. İşte bu takdirde, organ yokluğu söz konusu olacağı için genel kurul toplantısı yapılamayacaktır[306].

Yönetmeliğin ilgili hükümleri TTK'da bu konuya ilişkin hüküm bulunmamasına rağmen getirilmiş hükümlerdir. Yönetim kurulu üyeleri veya denetçilerin genel kurul toplantısında bulunmamalarının yaptırımı, toplantının açılmaması ve karar alınamaması olmamalıdır. TTK'da öngörülemeyen bir yaptırımın Yönetmelikle getirilmesi söz konusu olamaz[307]. Bu durum, sadece Kanun veya ana

---

[303] Yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin olağan üstü genel kurul toplantılarında da görevlerinin olmasına rağmen, Yönetmeliğin sadece olağan genel kurul toplantısı için böyle bir zorunluluk ve yaptırım getirmesi anlaşılır değildir. Helvacı, **Genel Kurul**, s.45, d.96.
[304] Helvacı, **a.e.**, s.42.
[305] Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.170.
[306] Helvacı, **Genel Kurul**, s.44, 45.
[307] Helvacı, **a.e.**, s.43, 46; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.171.

sözleşmenin kendisine yüklediği görevleri yerine getirmeyen yönetim kurulu üyeleri veya denetçilerin sorumluluklarını gerektirecektir[308].

Bütün bu söylenenlere rağmen Yönetmelik yürürlükte olduğu sürece, yönetim kurulu üyelerinden veya denetçilerden birisinin bulunmaması halinde genel kurul toplantısının yapılamayacağı veya toplantı yapılmışsa alınan kararların iptal edilebileceği ortadadır. Pay sahipleri, bu hükümlere rağmen toplantının açılması halinde toplantının ertelenmesini talep edebileceklerdir[309]. Pay sahipleri aynı zamanda, genel kurulda yeteri kadar bilgi alamadıklarını ileri sürerek ve ilgili hususu toplantı tutanağına yazarak alınan kararların iptali davasını da açabileceklerdir[310].

**C. Genel Kurul Toplantısına Katılmasına İzin Verilenler (Dinleyicilerin Katılımı)**

Genel kurul toplantısına katılma hakkına sahip veya görevli olanların haricinde kalan kişilerin, örneğin pay sahiplerinin hukuk danışmanlarının, basın mensuplarının, ortaklıkla ilgisi bulunan diğer kişilerin, davetlilerin, toplantıyı bilimsel amaçla izlemek isteyenlerin genel kurul toplantısına katılıp katılmayacakları konusunda ne kanunda ne de Kom.Yön.'de bir hüküm bulunmaktadır. Dinleyici olarak adlandırılabilecek bu kişilerin genel kurula katılmaları, anonim ortaklık genel kurul toplantılarının kamuya açık bir şekilde yürütülüp yürütülemeyeceği ile ilgilidir[311].

Dinleyici, genel kurul toplantısına katılma hakkı olmayan kişileri kapsamına alan geniş bir kavramdır[312]. Başka bir deyişle, genel kurul toplantısına katılma hakkına sahip olmayanlarla, görevleri gereği genel kurula katılanların haricinde kalan herkes dinleyicidir.

---

[308] Teoman, **Katılma Yükümü**, s.382; Öçal, **Denetçiler**, s.403, 414; Helvacı, **Genel Kurul**, s.43; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.171. Bu hükmün yerinde olduğu yönünde bkz. Pulaşlı, **Şirketler**, s.313.

[309] Öçal, **Denetçiler**, s.403; Steiger, **İsviçre'de Anonim Şirketler**, s.335; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.172. Aksi görüş Helvacı, **Genel Kurul**, s.43. Kaya, bütün pay sahiplerinin ittifakla en az bir denetçinin genel kurulda bulunması şartından feragat etmeleri halinde, artık bu nedene dayanarak iptal davası açamayacaklarını ileri sürmektedir. Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.172.

[310] Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.171,172.

[311] Ömer Teman, "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarına "Dinleyicilerin" Katılması", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.I (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, İstanbul, s.225.

[312] Teoman, **Dinleyicilerin Katılması**, s.225.

Bu konuda belirtilmesi gereken ilk husus, genel kurula katılma hakkı pay sahibine ve intifa hakkı sahibine ait olduğu için, dinleyicilerin genel kurula katılma hakları olmadığıdır[313].

Ana sözleşme ile getirilebilecek bir düzenleme ile dinleyicilerin genel kurul toplantısına katılabilecekleri düzenlenebilir[314]. TTK m.279/2, b.7'nin geniş yorumlanması ve özellikle sözleşme özgürlüğü ilkesinden yola çıkarak, dinleyicilerin genel kurula katılmalarının ana sözleşme ile düzenlenebileceği kabul edilebilir. Ana sözleşme ile getirilen düzenleme, sadece dinleyicilerin katılabileceği şeklinde soyut olabileceği gibi, dinleyicilerin niteliklerinin veya sıfatlarının belirlenmesi yoluna da gidilebilir[315].

Ana sözleşmede düzenleme bulunmaması halinde, yukarıda da belirttiğimiz gibi sorun, genel kurulun kamuya açık bir organ olup olmadığı ile ilgilidir. Anonim ortaklık genel kurulu, TTK m.360 gereği kapalı bir organdır. Hukukumuzda, genel kurul toplantılarına katılma hakkına sahip olanları belirlenmiş (TTK m.360) ve bu kişilerin dışında kalanların genel kurul toplantısına katılmaya hak sahibi olmadığı belirtilmiştir (TTK m.361). Ancak, genel kurulun kapalı bir organ olması, dinleyicilerin toplantılara katılmasına engel oluşturacak mıdır? Bu konuda hemen belirtilmesi gereken husus, dinleyicilerin genel kurul toplantılarına katılmasını engelleyen bir hükmün TTK'da bulunmadığıdır[316]. Bu noktada TTK m.361'in değerlendirilmesi gerekecektir. Şöyle ki, pay sahibinin genel kurul toplantısına katılmaya hak sahibi olmayan herkesin katılmasına itiraz edememesi gerekir. TTK m.361/2, TTK m.361/3'le birlikte düşünüldüğünde, pay sahibi, sadece genel kurul toplantısına pay sahibi olduğunu ileri sürerek genel kurula katılmak isteyen kişilerin katılmasına itiraz edebilmelidir. Bu nedenle, pay sahibi, anonim ortaklık genel kurulunun kamuya kapalı bir biçimde yürütülmesini istemek hakkına ve dinleyicilerin toplantıya katılmasına itiraz etme hakkına sahip değildir[317].

---

[313] Arslanlı, **C.II**, s.39; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.949; Teoman, **Dinleyicilerin Katılması**, s.233; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.94; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.129.

[314] Arslanlı, **II-III**, s.39; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.949; Teoman, **Dinleyicilerin Katılması**, s.226; Çevik, **Anonim Şirket**, s.692.

[315] Teoman, **Dinleyicilerin Katılması**, s.226.

[316] Teoman, **Dinleyicilerin Katılması**, s.230,231.

[317] Teoman, **a.e.**, s.231.

Dinleyicilerin genel kurul toplantısına alınmasını engelleyen bir hüküm bulunmadığına ve pay sahiplerini buna itiraz edemeyeceğine göre; dinleyiciler, ortaklık yetkili organları tarafından toplantıya davet edilebileceklerdir[318].

Anonim ortaklık yetkili organı tarafından davet edilen dinleyicilerin genel kurul toplantısına katılmasına karar vermeye genel kurul başkanı yetkilidir[319]. Genel kurul başkanı, toplantıya dinleyicilerin alınmasına karar vermişse, bunu pay sahiplerine toplantının başında bildirmelidir. Başkanın bildiriyi yapmaması halinde, komiserin veya yönetim kurulunun onu uyarması gerekir. Pay sahipleri, genel kurul başkanın aldığı bu karara itiraz edebilirler. İtiraz, TTK m.361/2'deki itiraz olmayıp, başkanın kararının yerinde olup olmadığına yöneliktir. Bu itiraz üzerine, genel kurul, olağan karar yeter sayısı ile (TTK m.378) vereceği kararla sorunu çözüme bağlayacaktır. Aynı prosedür, başkanın dinleyicileri toplantıya almamasında da uygulanacaktır. Görüldüğü üzere, dinleyicilerin genel kurul toplantısına alınmasında son yetki, genel kurulundur[320]. Genel kurulun aldığı bu karar usule ilişkin bir karardır[321].

Genel kurul toplantısına kabul edilen dinleyicilerin, toplantının sağlıklı bir şekilde yürütülmesini ve pay sahiplerinin iradelerini etkilememelerini sağlamak için, toplantı salonunda ayrı bir yere oturtulmaları doğru olacaktır. Dinleyicilerin, görüşmelere müdahale eden davranışlarına izin verilmemelidir[322]. Alınan tüm önlemlere rağmen, dinleyiciler oylamaya katılmışsa, alınan karar TTK m.361/3 uyarınca iptal edilir. Dinleyicilerin toplantıya katılma hakları yoktur ve bu halde TTK m.361/3'deki, toplantıya katılmaya hakkı olmayanların kapsamına girer. Anonim ortaklık, bunların oyunun kararın alınmasında etkili olmadığını ispatlayarak alınan

---

[318] Ulusoy, **age.**, s.293,200.

[319] Teoman, **Dinleyicilerin Katılması**, s.232. Doktrinde, dinleyicilerin toplantıya alınmasına karar vermeye kimin yetkili olduğu konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Arslanlı, bu konuda genel kurulun karar vermesi gerektiğini belirtmektedir. Arslanlı, **C.II**, s.39. Aynı yönde bkz. Çevik, **Anonim Şirket**, s.692. Tekinalp, hem genel kurul başkanını hem de genel kurulu yetkili olarak kabul etmiştir. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.949. Ulusoy ise, yönetim kurulunu yetkili organ olarak kabul etmiştir. Ulusoy, **age.**, s.293,300. Bu konuda yetkili olan genel kurul başkanı, toplantının açılışında başkanlık divanın oluşumu aşamasındaki geçici başkan değil, asıl genel kurul başkanıdır. Teoman, **Dinleyicilerin Katılması**, s.232.

[320] Arslanlı, **C.II**, s.39; Teoman, **Dinleyicilerin Katılması**, 234,235; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.949; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.94; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.129.

[321] Teoman, **Dinleyicilerin Katılması**, s.234. Usule ilişkin genel kurul kararlarının iptali hakkından bkz. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.157.

[322] Çevik, **Anonim Şirket**, s.692; Teoman, **Dinleyicilerin Katılması**, s.235.

kararın iptalini önleyebilecektir[323]. Karara katılma, geniş olarak anlaşılmalıdır. Dinleyicilerin genel kurula alınması toplantıda alınan kararların geçerliliğini etkilemiyorsa da, bu kişilerin toplantıda varlıkları, şu veya bu şekilde kararın alınmasını etkilemişse alınan kararın iptal edilmesi gerekir[324]. Örneğin, bir dinleyici söz alarak genel kurulun iradesini etkilemişse, TTK m.361/3 uygulanabilmelidir[325]. Fakat kesin olarak oylamaya katılmadığı sürece, dinleyicilerin pay sahiplerinin kararını etkilemelerine dayanarak kararların iptali son çare olarak düşünülmelidir[326].

## II. GENEL KURUL TOPLANTISINA DAVET YAPILMASI

Toplantı daveti, kanun veya ana sözleşmeye göre yetkili organ veya kişiler tarafından pay sahiplerine veya temsilcilerine yöneltilen ve genel kurul toplantısına çağrı ile bu toplantının yerini, zamanını, gündemini ve katılma koşullarını içeren, ilân ve/veya mektup şeklinde yazılı bir irade beyanı veya bildirimdir[327].

Genel kurulu toplantıya davet, TTK m.364 vd. da düzenlenmiştir. TTK m.364'de davetin yapılacağı zamanla ilgili olarak genel kurulun olağan ve olağanüstü toplantısı ele alınmış, m.365-367'de davete yetkili olanlar sayılmış, m.368'de davetin şekli belirtilmiş ve m.369'da ise davetin içeriği ile ilgili olarak gündem bahsi ele alınmıştır.

Anonim ortaklık genel kurul toplantısının geçerli olabilmesi için, bütün pay sahiplerinin TTK'da ve ana sözleşmede belirtildiği şekilde toplantıya davet edilmeleri gerekir. Davetin yapılması toplanan genel kurulun varlığı şartıdır[328]. Buna karşılık Yargıtay 11. HD, 4.11.1993 t., E.597/K.7050 sayılı kararında[329] aynen, "Dairemizin kökleşen uygulamalarına göre çağrının usulsüz olması hâli dava açma hakkı

---

[323] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.129; Teoman, **Dinleyicilerin Katılması**, 239; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.94.

[324] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.129; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.94.

[325] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.129. Buna karşılık, genel kurul toplantısına katılma hakkı olmayan bir kişi, genel kurula bazı konularda teknik bilgi vermek için başkanlığın çağrısı üzerine söz almışsa, artık bu takdirde kararların iptali için bir neden bulunmamaktadır. İmregün, **a.e.**, s.129.

[326] Teoman, **Dinleyicilerin Katılması**, s.240.

[327] Bu irade beyanı veya bildirimin pay sahiplerine veya temsilcilerine yöneltilmesi zorunludur. Ancak bu kimselere ulaşmış olması veya ulaşmış olmasının belgelendirilmesi, davetin varlığı açısından kabul edilmemektedir. İyiniyetle ve usulünce yapılmış olan bir davet herhangi bir nedenle pay sahiplerine veya temsilcilerine ulaşmamışsa bu husus daveti sakatlamaz. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.63.

[328] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.62,63. Davet zorunluluğunun tek istisnası TTK m.370'de düzenlenen davetsiz genel kuruldur.

[329] Karar için bkz. **Batider**, C.XVII, S.2, s.120, 121. Yargıtay'ın aynı yönde olan Y.11.HD, 1.2.1993 t., E.6466/K.563, Y.11.HD, 2.5.1994 t., E.93/711, K.94/3733 sayılı kararları için bkz. Moroğlu, **Mevzuat**, s.315, 316.

yönünden davacıya bir hak verdiği kabul edilmekte ise de, bu hususu kararların iptali için yeterli olmayıp genel kurulda alınan kararlarına yasa, anasözleşme ve iyiniyet kurallarına aykırı olduğunun iddia ve isbat edilmesi de gerekmektedir..." şeklinde hükmederek, toplantıya davet usulüne ilişkin kanun ve ana sözleşmeye aykırılığın butlan veya iptal edilebilirlik yaptırımına tâbi olmadığını hükme bağlamıştır.

Geçerli bir davetin var sayılması için davetin bütün pay sahiplerine, yetkili organlar tarafından yapılması ve yapılan davetin de dikkatli ve özenli bir pay sahibinin belli bir yer ve zamanda genel kurulun yapılacağını çıkarabileceği şekil ve özde olması gerekir.

Genel kurulu toplantıya davet, bütün pay sahiplerine yapılmalıdır. TTK m.368, davetin ana sözleşmede belirtilen şekil ve herhalde Ticaret Sicili Gazetesi ile, ayrıca ortaklığa bir pay senedi tevdi eden hamile yazılı pay senedi sahibi ile nama yazılı pay senedi sahiplerine davetin taahhütlü mektup gönderilmek suretiyle yapılması gerektiğini hükme bağlamaktadır.

Genel kurul, pay sahiplerinden oluştuğu ve pay sahibinin de temel nitelikte olan haklarını genel kurul toplantısında kullandığı için (TTK m.360, 385), kanun koyucu pay sahiplerinin mümkün olduğu kadar toplantıya katılımını sağlamayı amaçlamıştır. TTK m.368, her ne kadar genel kurul toplantısına davetin nasıl yapılacağını düzenlese de, bir yönüyle her bir pay sahibinin genel kurul toplantısından haberdar olabilmesinin ve anılan pay sahipliği haklarını kullanabilmesinin asgari şartlarını düzenlemektedir ve bu yönüyle TTK m.368 mutlak nitelikte emredici bir hükümdür[330]. TTK m.368, aynı zamanda pay sahiplerinin mümkün olduğu kadar çok genel kurul toplantısına katılımını sağlama amacını gütmektedir. O halde, TTK m.368'e aykırı olarak, kendilerine taahhütlü mektup gönderilmek suretiyle davet yapılması gereken pay sahiplerine veya bunların bir kısmına "taahhütlü mektupla" davetin yapılmamış olması halinde davet geçersiz olacaktır. Buna bağlı olarak da genel kurulda alınan kararlar yoklukla malûl olacaktır[331].

---

[330] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 64.

[331] Arslanlı, **II-III**, s.20, İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.122,152; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.64,68; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.721; Ansay, **Anonim Şirket**, s.195; Hayri Domaniç, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C.III, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, İstanbul, 1988, s.621 vd. Buna karşılık Domaniç, bir başka eserinde ise, bu görüşe açık bir şekilde olmasa da karşı

Yargıtay bu konuda çelişik kararlar vermektedir. Yargıtay, bazı kararlarında, nama yazılı pay senedi sahiplerinin tamamının taahhütlü mektupla toplantıya davet edilmediği hallerde, böyle bir davet üzerine toplanan genel kurulda alınan bütün kararların yoklukla malûl olduğunu hükme bağlamıştır[332]. Buna karşılık Yargıtay, bir başka kararında, davalı anonim ortaklıkta çok azınlıkta olan nama yazılı pay sahibi davacılara taahhütlü mektupla davet yapılmamış olmasının davetin yok değil, usulsüz olmasına yol açacağını ve bu usulsüz davet üzerine toplanan genel kurulda alınan kararların da, TTK m.381 vd. uyarınca iptal edilebilir kararlar olduğunu belirtmiştir[333].

Biz, Yargıtay'ın hukuki işlemlere güvenlik getirme amacından yola çıkarak bazı pay sahiplerine davet yapılmaması üzerine verilen kararın, TTK m.381 vd. hükümlerine göre iptale tâbi olacağını kabul eden görüşüne katılmıyoruz. Bu halde ortaklığın yönetiminde söz sahibi olanlar, bazı pay sahiplerini işlerine gelmediği zaman toplantıya davet etmeyecekler ve söz konusu pay sahipleri de kendilerinin katılamadığı genel kurullarda alınan kararlara bir nevi mahkûm olacaklardır. Üstelik genel kurul kararlarının varlığından söz edebilmek için kararların yayınlanması zorunluluğunun bulunmaması da, pay sahiplerini oldukça güç durumda bırakacak ve belki de bu pay sahipleri bu tür kararlardan hiç haberdar olamayacaklardır. Bu ise, kanunun azınlık ile çoğunluk arasında denge sağlama ve hatta azınlığı bir nebze olsun koruma amacından uzaklaşmayı gerektirir ki, kanunun önlemeye çalıştığı amaç da budur. Yargıtay'ın söylediği şekilde hukuki işlemlere güvenlik getirme ihtiyacından yola çıkarak, mutlak nitelikte emredici nitelikte olan maddeleri göz ardı etmek, ileride hukuksuz yönetimlerin yönetimde kalmalarına büyük bir imkân sağlayacak ve işte

---

görünmektedir. Şöyle ki, yazar, kararların hükümsüzlüğünü gerektiren kanun hükümlerinin tümü itibarıyla emredici nitelikte olduğunu belirttikten sonra, her emredici hükmün ihlalinin genel kurul kararının yokluğu sonucunu doğurmayacağını belirtmektedir. Bu hallerde kararın iptalinin söz konusu olacağını, üç aylık hak düşürücü sürenin geçmesi ile birlikte artık kararın sıhhat kazanacağını ifade etmektedir. Bu hallere örnek olarak da davet merasimine riayet etmeksizin toplanan ve gerekli nisaplarla alınan kararları göstermektedir. Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.883. Alman ve İsviçre hukukunda, davet gereklerine aykırılığın müeyyidesi butlandır. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.65, d.5.

[332] Yargıtay 11.HD, 19.10.1982 t., E.3800/K.3992 (**YKD**, C.IX, S.1, s.77 vd.; Y.11.HD, 22.10.1982 t., E.3370/K.4077 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1110).

[333] Y.11.HD, 10.11.1989 t., E.6155/K.6157 (**YKD**, C.XVI, S.3, s.390,391).

asıl o zaman hukuki işlemlerde güvensizlik ortaya çıkacaktır[334]. Üstelik Yargıtay'ın söz konusu kararda, TTK m.381'den destek alması da doğru değildir. TTK m.381'de düzenlenen husus hiç değilse bir davetin varlığını gerektirir ama bu davet usulsüzdür. Burada incelenen konu ise davetin hiç yapılmamış olması halidir. Bu nedenle pay sahiplerinin bazılarına davet yapılmaması halinde genel kurul kararından söz edilemeyeceğini, yoklukla malûl bir kararın bulunduğunu kabul etmek gerekir.

**A. Davete Yetkili Olanlar**

Anonim ortaklık genel kurulunu davete yetkili olanlar TTK m.365, 366, 367, 353/b.8, 355, 440/II, 446/3, İİK m.229, MK ilgili maddesinde belirtilmiştir. Anonim ortaklık genel kurulunu genel olarak toplantıya çağırmaya yetkili olanlar, TTK'da "B. Toplantılar" kenar başlığının 2. no'lu "davete salahiyetli olanlar" alt başlığında m. 365 vd. da düzenlenmiştir.

**1. Yönetim Kurulu**

Anonim ortaklık genel kurulunu gerek olağan gerek olağanüstü (TTK m.364) olarak toplantıya davette asıl yetkili organ yönetim kuruludur. Yönetim kurulu, genel kurulu yılda en az bir defa olmak üzere hesap döneminin sonundan itibaren üç ay içinde olağan ve lüzumu halinde herhangi bir zamanda olağan üstü olarak toplantıya çağırmakla görevlidir (TTK m.365, 364).

Yönetim kurulu, genel kurulu toplantıya davet yetkisini kurul halinde kullanmak zorundadır[335]. Buna göre, yönetim kurulu davete karar verebilmek için, ortaklık ana sözleşmesinde aksine bir düzenleme bulunmadığı takdirde, üyelerinin en az yarısından bir fazlası ile toplanmalı ve toplantıda bulunan üyelerinin ekseriyetiyle karar vermelidir (TTK m.330)[336]. Genel kurulu toplantıya davette davete ilişkin

---

[334] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.67,68; Erdoğan Moroğlu, "Anonim Ortaklıkta Genel Kurulun Toplantıya Daveti Merasimine Aykırılığın Genel Kurul Kararına Etkisi ve Yargıtay Kararları", **Makaleler I**, 2. Tıpkı Bası, Beta Basım Yayım, İstanbul 2001, s.177 vd.

[335] Arslanlı, **II-III**, s.14, Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.807, Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.71, Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar**, N.668; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.109; Eriş, **Anonim Şirket**, s.384.Davet yetkisi, yönetim kuruluna kurul olarak kullanılmak üzere verilmiş olduğundan ortaklığı tek başlarına veya birlikte temsile yetkili olan üyeler, genel kurulu temsilci sıfatlarına dayanarak davete yetkili değildirler. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.72.

[336] Buna göre üç kişiden oluşan yönetim kurulu üç kişi ile toplanıp en az iki üyenin olumlu oyu ile karar alabilecektir. İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.211; Eriş, **Anonim Şirket**, s.330, 949. Aksi görüşte olan Çamoğlu'na göre, kanunun doğru bir şekilde anlaşılması halinde mevcut üye tamsayısının bir fazlası, üyelerin çoğunluğu olarak anlaşılmalıdır. Yazara göre bu halde, yani üç kişilik yönetim kurulunun bulunması halinde toplantı yeter sayısı, çoğunluk ilkesi uyarınca iki kişi ile toplanabilecektir. Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar**, N.529. Yargıtay'ın yerleşmiş içtihatları da

mektuplarda veya ilânlarda kararın altında karara katılan üyelerin adlarının yazılı olması gerekli değildir, sadece yönetim kurulu yazması yeter[337].

Azledilen veya seçim kararı yok veya bâtıl olan yahut sonradan iptal edilen ve iptal hükmü kesinleşmiş bulunan yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya davet etme yetkisi yoktur. Aksi halde alınan hem davet kararı hem de bu davet üzerine toplanan genel kurulda alınan kararlar yoklukla malûldür[338]. Yönetim kurulu üyelerinin ticaret siciline tescil edilmiş bulunmaları, davet için yetkili olmalarını gerektirmez. Çünkü, tescilin hukuki işlemlerin sakatlığını giderici fonksiyonu, kanunda aksi açıkça öngörülmedikçe, yoktur[339]. Buna karşılık seçimlerine ilişkin karara karşı açılan iptal davası devam eden yönetim kurulunun yaptığı toplantıya davet geçerlidir. Çünkü, genel kurul kararı, mahkeme tarafından kesin hükümle iptal edilinceye kadar geçerliliğini korur. Ancak seçim kararı kesin bir hükümle iptal edilirse, yapılmış olan davet geçerliliğini koruyacak mıdır? Bu takdirde, seçimlerine ilişkin karar sonradan iptal edilen yönetim kurulunun yaptığı davetin, yetkisiz kimseler tarafından yapılmış olarak kabul edilip yokluğu söz konusu olacak mıdır? Her ne kadar, iptal hükmü geçmişe etkili olsa da, hukuk güvenliğinin sağlanması

---

üç kişilik yönetim kurulunu üç kişi ile toplanıp en az iki üyenin olumlu oyu ile karar alabileceği yönündedir. Y.11. HD' nin 28.11.1985 t., E.5890/K.7155 (**Batider**, C.XII, S.1, s.158; 06.06.1986 t., E.2687/K.3509; (Eriş, **TTK Şerhi I**, N.1239); 23.09.1986 t., E.3027/K.4651 (Eriş **TTK Şerhi I**, N.1239); 23.9.1986 t., E.3027/K.4651 (**Eriş, TTK Şerhi I**, N.1240) 06.10.1986 t., E.4389/K.5018; 11.06.1990 t., E.798/K.4612 (Moroğlu, **Mevzuat**, s.255-257). Ancak Yargıtay 11. HD'nin 17.10.1991 gün ve E.2632/K.5437 sayılı kararında, üç kişiden oluşan yönetim kurulunun iki kişi ile toplanıp karar almasını ve bu karar üzerine toplanan genel kurulda alınan kararın geçerli olmasını, genel kurulun neredeyse ortaklarının tamamı ile toplanmasına ve alınan kararın ise herhangi bir kanuna, anasözleşmeye ve afaki iyiniyet kurallarına aykırılık taşımamasına dayanarak iptal etmemiştir.(Moroğlu, **Mevzuat**, s.315.). Moroğlu, Yargıtay kararına ilişkin olarak yeterli sayılarla toplanmamış bir yönetim kurulu kararına dayanarak toplanan genel kurulda alınan kararın iptal edilebilir bir karar olduğunu, geçersiz bir yönetim kurulu kararının tek başına bile kanuna aykırılık oluşturacağını belirtmiştir. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.72, d.16a.

[337] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.72. Davet yetkisiz kimselerce, yönetim kurulu adı kullanılarak yapılmışsa, bu takdirde yapılan davet geçersiz olacaktır. Yetkili olmadıkları halde genel kurulu yönetim kurulu adına toplantıya davet edenler, bu nedenle ortaklığın ve pay sahiplerinin uğradıkları zararı, BK m.41 vd. hükümlerine göre tazminle yükümlü olacaklardır. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.72.

[338] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.69.

[339] Arslanlı, **II-III**, s.111; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.69,70. 1966 tarihli Alman Aktiengesetz § 121/I'de ticaret siciline yönetim kurulu üyesi olarak tescil edilmiş bulunan kimselerin seçimlerine ilişkin karar ister bâtıl, isterse sonradan kesin hükümle iptal edilmiş olsun, genel kurulu toplantıya davete yetkili sayılacakları açıkça hükme bağlanmıştır. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.70, d.12.

bakımından bu davetin ve bu davet üzerine toplanan genel kurulda alınan kararların geçerli olduğunu kabul etmek gerekir[340].

Görev süresi biten yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağırıp çağıramayacağı hususu ise tartışmalıdır. Tartışma konusu olan husus, yönetim kurulunun görev süresi, seçim kararındaki sürenin dolması halinde görevlerinin devam edip etmeyeceği ve hangi ölçüde devam edeceği ile ilgilidir. Doktrinde bir görüş[341], TTK m.314'te emredici olarak yönetim kurulunun görev sürelerinin azami olarak üç yıl olarak belirlendiğini, bu sürenin hiçbir şekilde aşılamayacağını ve bu nedenle üç yıl için seçilen yönetim kurulunun görev süresinin uzamasının, genel kurul tarafından tekrar seçilmeleri hariç olmak üzere, mümkün olmadığını ifade etmektedir. Ancak üç yıldan az süreli olarak seçilen yönetim kurulunun görev süresi, genel kurulu toplayarak yeni yönetim kurulunun seçimini sağlama ve bu arada ortaklığın acil işlerini görmesi için ilk toplanacak genel kurulda seçilen yönetim kurulunun göreve başlayabilmesine kadar devam edecektir[342]. Biz bu görüşe katılmıyoruz. Eğer bu görüş kabul edilecek olursa, görev süresi dolan yönetim kurulu da genel kurulu toplantıya davet edebilecek ve toplanan genel kurul ve bu kurulda alınan kararlar geçerli olarak kabul edilecektir. Oysa ki, yönetim kurulunun görevinin, süreli olarak seçilmeleri halinde sürenin dolması ile veya sürenin belirtilmediği hallerde ise üst tavan olan üç yılın bitimi ile kendiliğinden bitmesi gerekir[343]. Görev süresi kendiliğinden biten yönetim kurulunun ise artık, diğer görev ve yetkilerinin yanında genel kurulu toplantıya davet yetkisinin olmadığı da kabul edilmelidir[344]. Aksi takdirde zaten genel kurulu zamanında, yani kendi görev sürelerinin dolmasından önce yeni yönetim kurulunun seçimini sağlamak için genel kurulu çağırmakta ihmalkâr olan yönetim kurulunun, bundan sonra da genel kurulu toplantıya çağırmasını beklemek ve hatta onun için yetki vermek, ortaklığı bir belisizliğe ve

---

[340] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.70, 71. Yargıtay da aynı kanaattedir. Y.11.HD, 6.7.1978 t., E.3158/K.3661 (**YKD**, C.V, S.9, s.1322).

[341] Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar**, s.310.

[342] Yargıtay ise, yönetim kurulunun görev süresinin devam edeceğini kabul etmekle birlikte görev sürelerin uzayan yönetim kurulunun görevlerinin kapsamına bir sınır getirmemekte ve yenisi seçilene kadar görevlerine tüm kapsamı ile devam edebileceklerini kabul etmektedir. Yargıtay 11. HD'nin 30.11.1992 gün ve E.1992/6270, K.1992/11024 sayılı kararı için bkz. Eriş **Anonim Şirket**, s.207. Yargıtay, 11.HD, 17.101.1989 t., E.6381/K.5454 sayılı kararında bu imkânı hükme bağlamıştır.

[343] Y. 11.HD'nin 24.11.1981 gün ve 1981/4751, K.1981/5019 sayılı kararı için bkz. **YKD**, s.517.

[344] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.69.

kendi iradesine rağmen yönetilmesine götürecek, ortaklık tamamen yetkisiz yönetim kurulunun hakimiyetine girecektir ki bu savunulamaz. Bu nedenle görev süresi biten yönetim kurulunun genel kurulu davet yetkisinin olmadığını kabul etmek gerekir[345].

**2. Denetim Kurulu (Denetçiler)**

Denetçilerin anonim ortaklık genel kurulunu toplantıya davet yetkisi TTK m.365,355,356 ve 353/1,b.8'de düzenlenmiştir. Bu maddelere göre denetçiler/veya denetim kurulu "zaruri ve müstacel sebeplerin" çıkması halinde (TTK m.355, Kom.Yön. m.9/b/2) veya azlığın ortaklık yönetim kurulu üyeleri veya müdürleri aleyhine denetçilere şikayet etmesi durumunda düzenleyecekleri raporla birlikte "lüzumu halinde" (TTK m.356, Kom.Yön. m.9/b/2) veya "yönetim kurulunun ihmali" halinde genel kurulu olağan üstü toplantıya (TTK m.353/1, b.8); ayrıca yine yönetim kurulunun ihmali halinde olağan toplantıya davete yetkili ve aynı zamanda mecburdurlar (TTK m.353/1, b.8, Kom.Yön. m.9/b/1)[346].

Bu maddelerin incelenmesinden görüleceği üzere denetçilerin genel kurulu davet yetkisi, yönetim kurulunun davet yetkisine oranla daha dar tutulmuştur. Üstelik bu hükümler arasında çelişki de bulunmaktadır. Şöyle ki, TTK m.365 ve 355, 356 denetçilere genel kurulu olağan toplantıya davet yetkisi vermezken, TTK m.353/1, b.8 yönetim kurulunun ihmali halinde denetçilerin genel kurulu hem olağan hem de olağan üstü toplantıya davet yetkisini kabul etmiştir[347].

Denetçiler "zaruri ve müstacel sebeplerin varlığı" veya "yönetim kurulunun ihmali" hallerini, kendiliklerinden veya azlığın yahut pay sahiplerinin TTK m.356, 366, 367 uyarınca başvuruları üzerine takdir edeceklerdir. Ancak bu takdirlerinin

---

[345] Yargıtay 11. HD'nin 15.05.1984 t., E.2831/K.2831 sayılı kararında süresi bitmiş olan yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya davete yetkili olduğu kabul edilmiştir. Karar için bkz. **Yasa Hukuk Dergisi**, C.19, S.9, Eylül 1984, s.1269, 1270. Moroğlu'na göre, bu kararın hukuki dayanağı yoktur. Moroğlu, Hükümsüzlük, s.69, d.10a. Buna karşılık Yargıtay, 11.HD, 17.101.1989 t., E.6381/K.5454 sayılı kararında aynen, "yönetim kurulu üyeleri ile denetçiler en çok üç yıl için seçilirler. Bu süre geçtikten sonra anılan kişilerin görevleri sonra erer ve organ boşluğu doğar. Böyle bir durumda genel kurul, ancak tayin edilecek kayyım aracılığı ile toplantıya çağırılabilir." hükmünü vermiştir. Karar için bkz. Eriş, **TTK Şerhi I**, s.885 vd.; Eriş, **Anonim Şirket**, s.383.

[346] Kom.Yön. m.9/b'de denetçilerin yönetim kurulunun ihmali halinde genel kurulu olağan üstü olarak toplantıya davet edecekleri düzenlenmemiştir. TTK m.353/1/b.8 uyarınca denetçiler, yönetim kurulunun ihmali halinde genel kurulu olağan toplantıya davet etmeye de yetkilidirler. Dolayısıyla, Kom.Yön. m.9/b'de bu hususun düzenlenmemesi, denetçilerin genel kurulu yönetim kurulunun ihmali halinde olağan üstü olarak toplantıya davet etmesini etkilemez. Ayrıca denetçiler yönetim kurulu toplantılarına katılarak münasip gördükleri teklifleri genel kurulun olağanüstü toplantıları gündemine dahil ettirebilirler (TTK m.357).

[347] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.110, 111.

keyfi olmaması, objektif neden ve verilere dayanması, bu hallerin az çok belirgin ve sabit olması gerekir[348]. Yönetim kurulunun ihmalinin belirlenmesi olağan toplantılarda güçlük arz etmez. TTK m.364 uyarınca her hesap döneminin sonundan itibaren üç ay içinde genel kurulun olağan toplantıya çağrılmamış olması bir ihmali oluşturur ve bu halde denetçilerin genel kurulu olağan toplantıya çağırma yetkisi doğar[349]. Ancak olağan üstü genel kurul toplantıları için yönetim kurulunun ihmalinin belirlenmesi ise güçlük ve bazı noktalarda belirsizlik gösterecektir. Denetçiler, genel kurulun olağan üstü toplantıya davet yetkisi için gereken şartların oluşup oluşmadığını, yukarıda değindiğimiz objektiflik, somut verilere dayanma şartlarına bağlı olarak kendileri takdir edeceklerdir. Eğer kendi takdirleri, genel kurulun daveti için zaruri ve müstacel bir halin varlığını gerektiriyorsa, TTK m.355 gereği olarak genel kurulu doğrudan davet edebileceklerdir[350]. Eğer genel kurulu olağan üstü toplantıya çağrılması için zaruri ve müstacel sayılabilecek kadar ağır şartlar söz konusu değilse, öncelikle yönetim kurulundan genel kurulun toplantıya davet edilmesini isteyeceklerdir. Bu istek, yönetim kurulu tarafından kabul edilmez veya cevapsız kalırsa, artık yönetim kurulunun ihmali söz konusu olacak ve genel kurul TTK m.353/1, b.8 uyarınca yönetim kurulunun ihmaline dayalı olarak olağan üstü toplantıya davet edilebilecektir[351].

---

[348] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.73; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.807.

[349] Arslanlı, **II-III**, s.15; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.669;İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.110; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.807. Domaniç, TTK m.353/2, b.8 uyarınca davet yetkisinin doğması için yönetim kurulunun denetçilerce önceden uyarılması gerektiğini ve böylece yönetim kurulunun ihmalinin az çok sabit olacağını söyledikten hemen sonra, BK m.107'deki gibi ihtar yükümlülüğünün kalkması hallerinde yönetim kurulunun ihtar edilmesine gerek olmadığını belirtmiştir. Yazar bu hallere örnek olarak TTK m.364 uyarınca tayin edilen sürede genel kurulun sebepsiz olarak davet edilmemiş olması halini de saymaktadır.

[350] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.669. Ölüm, istifa, görev süresinin bitimi, yönetim kurulunun seçimine dair kararın butlanının veya yokluğunun söz konusu olması, yönetim kurulu üyelerinin devamsızlığı, aylardır toplanamamaları, boş üyeliklerin doldurulmaması gibi haller zaruri ve müstacel hallere örnek olarak sayılabilir. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.73.

[351] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.111. Karşı görüş Arslanlı, **II-III**, s.15,16. Arslanlı'ya göre denetçilerin ihmal halinde genel kurulu toplantıya davet yetkisi, kural olarak sadece olağan toplantılar içindir. Denetçiler, ancak TTK m.355 gereğince zaruri ve müstacel sebeplerin bulunması halinde genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırabilirler. Genel kurulu olağan üstü toplantıya davet yetkisi kural olarak yönetim kurulunun takdirindedir ve denetçilerin yönetim kurulunun lüzum görmemesi halinde genel kurulu olağan üstü toplantıya davet etmesi, bu takdir hakkına müdahale anlamına gelecektir. Yazarın söyledikleri takdir hakkına müdahale anlamında doğrudur ve bu noktada savunulabilir. Ancak, kanunun koymuş olduğu hüküm de görmezlikten gelinemez. Bu nedenle önceden yönetim kurulunun uyarılması veya uyarmaya BK m.107 kıyaslanarak uyarmaya gerek olmayan hallerde, denetçilerin TTK m.353/1, b.8 uyarınca genel kurulu olağan üstü toplantıya, yönetim kurulunun ihmali gerekçesine

Anonim ortaklıklarda, beşten fazla olmamak üzere bir veya birden fazla denetçi bulunur. Denetçiler birden fazla ise bir kurul teşkil ederler (TTK m.347). Buna göre, denetçi sayısı bir ise bu kişi genel kurulu tek başına çağırmaya yetkilidir. Ancak birden fazla ise denetçiler, TTK m.347 uyarınca kurul halinde karar verecekleri için davet, kurul kararı ile olmalıdır[352]. Ancak Yargıtay 11. HD, 08.11.1978 t. ve E.4527/K.5066 sayılı kararında iki denetçisi bulunan bir anonim ortaklıkta zaruri ve müstacel hallerde denetçilerden birisinin dahi genel kurulu olağan üstü toplantıya çağırabileceğini kabul etmiştir[353].

Denetçilerin zaruri ve müstacel nedenler bulunmadan veya yönetim kurulunun ihmali söz konusu olmadan genel kurulu davet etmeleri halinde bu davet, kanunun aradığı şartlar yerine gelmediği ve yetkisizlik nedenleriyle yok sayılmalıdır[354]. Ayrıca bu nedene dayanarak yönetim kurulu, mahkemeye başvurarak HUMK m.101-110 uyarınca toplantının yapılmasını ihtiyati tedbir kararıyla durdurabilir. Bu takdirde HUMK m.109 uyarınca açılması gereken dava, denetçilerin genel kurulu toplantıya çağırmak için yetkisiz oldukları davasıdır[355].

**3. Azlık**

TTK m.366, 367'de ve Kom.Yön. m.9/c'de azlık pay sahiplerinin de genel kurulu olağan üstü toplantıya davet edebileceğini düzenlemektedir[356]. Buna göre

---

dayanarak davet edebileceği kabul edilmelidir. Bunun için de yönetim kurulunun ihmalinin az çok belirgin olması veya belirgin hale getirilmesi gerekir.

[352] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.112; Ulusoy, **age.**, s.271, 272; Tekil, **Şirketler Hukuku, C.II,** s.339,340,d.27; Ömer Teoman, "Anonim Ortaklıkta Denetçiler Genel Kurulu Tek Başlarına Toplantıya Çağırabilirler mi? –Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin Bir Kararı Üzerine Düşünceler-", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku, -Tüm Makalelerim**, C.I, 1971-1982, Beta Basım Yayım, İstanbul 2000, s.375; Eriş, **Anonim Şirket**, s.384; Arslanlı, **II-III**, s.14, 242. Arslanlı, başka bir yerde ise, denetçilerin 353. maddedeki görevlerini ifa ederken müşahade ettikleri sebeplerin zaruri ve müstacel olup olmadığının takdirinin, kişisel görüşlerine bırakıldığını düşünerek, her bir denetçinin genel kurulu kendi başına da toplantıya çağırabileceğinin kabul edilebileceğini ileri sürmüştür. Arslanlı, **II-III**, s.244.

[353] Karar için bkz. **YKD**, S.3, C.V, Mart 1979, s.377,378; **Eriş**, TTK Şerhi I, s.1055. Bu kararda, aksi halde iki denetçisi olan anonim ortaklıkta, karar için ittifak aranacağı için hükmün işlemez hale geleceği ve bunun ortaklığın zararına olacağı ifade edilmiştir. Aynı yönde Yargıtay 11. HD, 13.3.1988, 1202/1107. Yargıtay'ın iki denetçili anonim ortaklıklarda, tek bir denetçinin dahi genel kurulu toplantıya davet edebileceği görüşü doktrinde kabul edilmiştir. Tekil, **Şirketler Hukuku, C.II**, s.339,340, d.27; Teoman, **Denetçilerin Daveti**, s.376. Moroğlu, Yargıtay'ın bu kararına katılmamakta, TTK m.347'ye aykırı bulmaktadır. Erdoğan Moroğlu, "Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Daveti ve Mahkemenin Davete İzin Kararının Uygulanmasının Durdurulması", **Makaleler I**, 2. Tıpkı Bası, Beta Basım Yayım, İstanbul 2001, s.231.

[354] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.73.

[355] Domaniç, **TTK Şerhi II**, s. 807, 808.

[356] Aslında yukarıda da incelendiği üzere genel kurulu toplantıya davette genel yetkili, yönetim kurulu (TTK m.365, 369) ve denetçilerdir (TTK m.353/2,b.8, 356, 365). Ancak yönetim kurulu veya

ortaklık sermayesinin en az onda bir değerinde paya sahip olan pay sahiplerinin[357], gerektirici sebepleri bildiren yazılı talepleri ile birlikte, ilk önce yönetim kuruluna genel kurulu toplantıya davet etmesi için başvurması gerekir. Yönetim kurulu bu halde genel kurulu toplantıya davete veya gündeme madde eklemeye mecburdur (TTK m.366). Eğer talep, yönetim kurulu tarafından açık veya örtülü olarak reddedilirse azlığın denetçilere başvurması gerekecektir. Denetçiler azlığın bu talebini TTK m.355'e göre değerlendirecek ve buna göre talebi sonuçlandıracaktır. Denetçiler tarafından da azlığın talebi reddolunursa, ortaklık merkezinin bulunduğu yer mahkemesine, TTK m.356 gereğince sahip oldukları pay senetlerini genel kurulun ilk toplantısının sonuna kadar geçerli olmak üzere bir bankaya rehin olarak tevdi etmek suretiyle başvuracaklar ve mahkemeden kendilerine genel kurulu toplantıya çağırmak veya gündeme madde ekletmek hususunda yetki verilmesini isteyeceklerdir. Mahkeme tarafından yetkili kılınmaları halinde ise artık genel kurulu toplantıya davet etmek görevi azlığa düşecek ve davete ilişkin ilânlarda veya mektuplarda mahkemenin izni de yazılacaktır (TTK m.366,367).

Azlığın genel kurulu toplantıya davet edebilmesi için gerekli olan ilk husus, yönetim kuruluna veya yönetim kurulunun reddetmesi halinde denetçilere yazılı olarak başvuru yapılmasıdır. Bu başvuruların yazılı olması, toplantıyı gerekli kılan nedenleri içermesi, azlık oluşturacak kadar pay sahipleri veya temsilcileri tarafından imzalanması, önerilen gündem maddelerinin genel kurulun yetki alanına girmesi, ahlâka ve adaba aykırı veya imkânsız yahut kötü niyetli olmaması ve o anda aynı gündem maddesi ile toplanacak genel kurul toplantısı için karar alınmamış olması

---

denetçilerin anonim ortaklık genel kurulunu davet etmemeleri de mümkündür. Yönetim kurulu veya denetçiler, bunu kendilerini seçen çoğunluğun menfaatlerini korumak nedeniyle yapabileceği gibi herhangi bir kötüniyet taşımaksızın, tamamen ihmalleri nedeniyle de yapabilirler. Böylece yönetim kurulu ve denetçiler ya kasıtları ya da ihmalleri ile bazı pay sahiplerini zarara uğratabilirler. Bu takdirde pay sahiplerinin söz konusu zararından TTK m.336, 359 uyarınca sorumlu olurlar. Ancak zarardan sorumlu olmak, bazı pay sahiplerinin genel kurulun toplanması ve belli yönde karar alabilmesi yönündeki menfaatlerini telafi edemeyeceği gibi, hukuk, pay sahiplerin zararının artmasına da bu yolla imkan vermemelidir. Eğer genel kurulun belli bir gündem maddesi ile toplantıya daveti veya zaten toplanacaksa gündeme madde eklenmesi suretiyle pay sahiplerinin zararı önlenecekse, onlara da genel kurulu toplantıya davet veya gündeme madde eklenmesi imkânı tanınmalıdır. İşte TTK m.366, 367 bu amaca hizmet etmektedir. Erdoğan Moroğlu, "Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Daveti ve Mahkemenin Davete İzin Kararının Uygulanmasının Durdurulması", **Makaleler I**, 2. Tıpkı Bası, Beta Basım Yayım, İstanbul 2001, s.225.

[357] SerPK m.11/8 uyarınca, bu hak, halka açık anonim ortaklıklarda, ödenmiş sermayenin en az yirmide birine, yani yüzde beşine sahip olan pay sahipleri tarafından kullanılır.

gerekir. Bu şartları içeren bir başvuruyu yönetim kurulu veya TTK m.355'in şartlarına da uygunsa denetçiler kabul etmek zorundadır[358]. Ayrıca her ne kadar pay sahiplerinin ortaklık organlarına başvuru aşamasında pay senetlerini muteber bir bankaya tevdi etmeleri söz konusu değilse de[359] pay sahiplerinin veya temsilcilerinin bu aşamada başka türlü de olsa azlık oluşturduklarını ispat etmeleri gerekir[360].

Gerekli olan ikinci husus ise, azlığın bu talebinin, sırası ile[361] yönetim kurulu ve denetçiler[362] tarafından reddedilmiş olmasıdır[363]. Eğer azlık başvurularında bir süre belirlememişse yeterli süre içinde cevap verilmemişse veya süre belirlenmekle birlikte bu süre içinde yönetim kurulu veya denetçiler karar almaz ise başvuru reddedilmiş sayılır. Bazen azlığın başvurusu yönetim kurulu veya denetçiler tarafından kabul edilmekle birlikte söz konusu organlar genel kurulu toplantıya çağırmayabilirler. Bu takdirde de genel kurulun uygun süre içinde davet edilmemesi de[364] davet kararının reddedilmiş sayılmasını gerektirir[365].

---

[358] Moroğlu, **Azlığın Daveti**, s.229; Y.11.HD, 8.4.2002 t., E.2001/10909, K.2002/3214 (**YKD**, C.28, S.8, Ağustos 2002, s.1204,1205).

[359] Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.810.

[360] Bu husus özellikle pay defterinde kayıtlı olmayan hamile yazılı pay senetlerinin sahipleri için önem arz edecektir. Pay defterine kayıtlı olanların ne kadar paya sahip oldukları zaten yönetim kurulu tarafından bilinmektedir. Moroğlu, **Azlığın Daveti**, s.229.

[361] Yargıtay, Koop.K m.44'te düzenlenen ve ortakların, genel kurulun davet edilmesini sağlamak için önce yönetim kuruluna başvurması gerekliliğine ilişkin verdiği bir kararda "Kooperatif yönetim kurulu üyelerinin tutuklu bulunmaları halinde yönetim kurulu yerine kaim olarak genel kurulu toplantıya çağırmak üzere, mahkemece ... kayyım tayini doğru değildir ... Olayda, yönetim kurulu üyeleri tutuklu bulunduklarına göre, kanunda gösterilen sayıdaki ortakların ilgili bakanlığa başvurarak genel kurulun toplantıya çağrılmasını istemeleri ve mahkemece de istemin yapılıp sonuç alınmadığının saptanması gerekir. Yönetim kurulunun ortakların davet istemini reddetmesi ile bunu yerine getiremeyecek durumda bulunması arasında uygulama bakımından fark yoktur." kararını vermiştir. Y.11.HD, 27.11.1975 t., E.5112/K.6865. Karar için bkz. Erüreten, **age.**, 1988, s.247,248.

[362] Anonim ortaklığın tek denetçisi varsa davet istemi ona yapılır ve daveti de o yapar. Birden fazla denetçinin olması halinde, TTK m.347 gereğince, denetçilerin kurul halinde karar vermesi gerekir. İki denetçisi olan anonim ortaklıklarda ise, her bir denetçi bu başvuruyu kabul edip genel kurulu toplantıya davet edebilir. Ancak, talebin reddedilebilmesi için, her iki denetçinin de talebi reddetmesi gerekecektir. Moroğlu, **Azlığın Daveti**, s.231.

[363] Arslanlı, **C.I**, s.241; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.256; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.670; Birsel, **Azlık Hakları**, s.645; Hamdi Yasaman, "Anonim Ortaklıklarda Azınlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırması", **Prof Dr. Reha Poroy'a Armağan**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını No:708, 1995, s.450. Buna karşılık Ansay, talebin yönetim kurulu veya denetçiler tarafından göze alınmasından bahsetmektedir. Ansay, **Anonim Şirket**, s.172. Böylece yazar, sanki bir sıralamanın olmadığını ifade etmektedir.

[364] Arslanlı, azlığın istemi kabul edilirse, yönetim kurulunun genel kurulu en kısa bir zaman içinde toplantıya çağırmakla yükümlü olduğunu belirtmektedir. Arslanlı, **C.I**, s.240. Teoman, bu ve kabul edilebilecek "haklı- muhik" bir süre ölçütlerinin yeterli olmadığını, kanun koyucunun kesin bir süre saptamasında yarar olduğunu ifade etmektedir. Ömer Teoman, "Avrupa Anonim Ortaklığında Azınlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırma ve Gündeme Madde Eklettirme Hakkı", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.351.

Son olarak da azlık sahip olduğu hisse senetlerini muteber bir bankaya rehin olarak tevdi etmelidir (TTK m.367, 356/3)[366].

Mahkemenin, ortaklık genel kurulunu olağan üstü olarak toplantıya davet için azlığa izin veren kararı, sadece azlığı yetkili kılar. Bundan sonra, davete ilişkin kanun ve ana sözleşme gereklerinin yerine getirilmesi gerekir[367]. Bu takdirde, anonim ortaklık genel kurulunu davet için gerekli merasim, azlık tarafından yerine getirilecektir[368].

**4. Tasfiye Memurları veya İflâs İdaresi**

Anonim ortaklık iflâstan başka bir nedenle tasfiye halinde ise, tasfiye işlerinin gerektirdiği konular hakkında karar vermek üzere genel kurul, tasfiye memurları tarafından toplantıya davet edilir (TTK m.440/2, Kom.Yön. m.9/e). Ana sözleşme veya genel kurul kararıyla, ayrıca tasfiye memuru atanmadığı takdirde, tasfiye işleri yönetim kurulu tarafından yerine getirilir (TTK m.441). Bu takdirde, genel kurulu toplantıya davet yetkisi yönetim kurulunundur[369]. Buna karşılık, tasfiye memuru atanmışsa bu kişiler tarafından genel kurul toplantıya davet edilecektir.

İflâs yolu ile tasfiyede, müflis ortaklığın yasal temsilcisi iflâs idaresi olduğundan, genel kurulun toplantıya davet edilmesi de iflâs idaresi tarafından yapılır (İİK m.226).

**5. Kayyım veya Yeddi Adil**

Anonim ortaklığın zorunlu organlarından birinin bulunmaması veya toplanamaması yahut karar alamaması ve bu durumun başka bir şekilde giderilememesi halinde, TTK m.1'in atfıyla MK m.427/N.4 gereğince asliye ticaret (veya asliye hukuk) mahkemesince, olmayan organın görevini üstlenmek üzere

---

[365] Moroğlu, **Azlığın Daveti**, s.229. Kom.Yön. m.9/c'de, azlığın başvurusuna rağmen yönetim kurulu ile denetçilerin makul bir sürede genel kurul toplantısını yapmamaları üzerine, mahkeme yoluna gidilebileceği düzenlenmektedir. Dolayısıyla Kom.Yön. m.9/c'de, yönetim kurulu ve denetçilere, genel kurulu toplantıya davet etmeleri için makul bir sürenin tanındığı kabul edilebilir.

[366] Azlığın paylarını bankaya rehin olarak tevdi etmelerinin teminat amaçlı mı, yoksa azlık sıfatının tespit edilmesi için mi arandığı hususu tartışmalıdır. Bu tartışmalar hakkında bkz. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.670; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.113, 113 d.27; Moroğlu, **Azlığın Daveti**, s.233.

[367] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.75.

[368] Arslanlı, **C.I**, s.241; Teoman, **Azlığın Daveti**, s.352. Aksi görüş için bkz. Yasaman, **Azlığın Daveti**, s.454.

[369] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.75.

kayyım atanabilir[370]. Bu takdirde genel kurul, mahkemece atanmış kayyımlar tarafından toplantıya davet edilir (Kom.Yön. m.9/g)[371].

Anonim ortaklığın idare ve temsil yetkisinin veya denetiminin mahkemece, HUMK m.103 vd.a göre yeddi adile bırakıldığı hallerde, yeddi adil, kimin yerine tayin olunmuşsa, ona niyabeten genel kurulu toplantıya davete yetkilidir. Bu halde, yeddi adilin davet yetkisi, hangi organın görev ve yetkilerini yerine getirmek için tayin edilmişse, o organın davet görev ve yetkisi ile sınırlı olacaktır[372].

**6. Bütün Pay Sahipleri**

Kom.Yön. m.9/g/2 ile ortakların tamamının imzaları noterce onaylanmış bir yazı ile genel kurul olarak toplanmak istediklerini Bakanlığa bildirmeleri durumunda, yalnızca ortaklık organlarının oluşturulması amacıyla toplantı yapılabilir düzenlemesi getirilmiştir. Bu madde, TTK m.370 çerçevesinde, davetsiz genel kurul toplantısını yapmaya yetkili olan bu kimselerin, sadece ortaklık organlarını seçmek amacı ile imzalarını notere onaylatarak, genel kurul toplantısını yapmak için Bakanlığa bildirim yapmaları gerektiğini düzenlemektedir. Kom.Yön. m.16/5 uyarınca, toplantının yetkili olmayanlar tarafından davet edilmesi halinde komiser görevlendirilmez. Böyle olunca da, toplantının yapılamaması söz konusu olacaktır. Bu düzenleme, neden olacağı sonuçlar göz önüne alındığında, birçok yönden eleştirilebilir bir hükümdür.

Her şeyden önce, emredici nitelikte olan davet yetkisinin yönetmelik hükmü ile düzenlenmesi mümkün değildir[373]. Üstelik, bütün pay sahipleri veya bunların yetkili temsilcileri, bütün konuları karar bağlayabilecekleri bir genel kurul toplantısını

---

[370] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.78; Yadigar İzmirli, **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi ve Hukuki Sonuçları**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2001, s.130, 131. Anonim ortaklıklara kayyım tayin edilebileceğini Yargıtay da kabul etmektedir. Y.11.HD, 10.6.1988 t., E.65/K.3848 sayılı kararı için bkz. **YKD**, C.XIV, S.10, s.1390,1391.

[371] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.78; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.670a. Yargıtay, 11.HD, 17.101.1989 t., E.6381/K.5454 sayılı kararında bu imkânı hükme bağlamıştır. Buna göre "yönetim kurulu üyeleri ile denetçiler en çok üç yıl için seçilirler. Bu süre geçtikten sonra anılan kişilerin görevleri sonra erer ve organ boşluğu doğar. Böyle bir durumda genel kurul, ancak tayin edilecek kayyım aracılığı ile toplantıya çağırılabilir.". Karar için bkz. Eriş, **TTK Şerhi I**, s.885 vd.; Eriş, **Anonim Şirket**, s.383. Buna karşılık, en az azlık oluşturacak miktarda pay senetleri çekişmeli bulundukları için kayyıma tevdi edildiği halde, bu kayyımın genel kurulu toplantıya davet yetkisinin olmadığını hükme bağlamıştır. Y.11. HD, 21.9.1987 t., E.3921/K.4638 sayılı kararı. Bu karar yayımlanmamıştır. Poroy, bu karara değinmektedir. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.670a.

[372] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.77.

[373] Helvacı, **Genel Kurul**, s.34,35.

kimseden izin almadan veya bildirim yapmadan, TTK m.370 çerçevesinde yapmaya yetkilidirler. Böyle bir toplantıda, davete dair olan hükümler uygulanmayacaktır.

Bu madde uygulamasında sorun, komiserin genel kurul toplantısına kimin tarafından çağrılacağı konusundadır. Ancak, TTK m.370'e göre yapılan bir genel kurul toplantısında, komiserin kimin tarafından toplantıya çağrıldığı önemli değildir. Çünkü, bütün pay sahipleri veya temsilcileri hazırdır ve kimsenin itiraz etmemesi halinde davetsiz olarak toplanabilirler. Durum böyle olunca, bu yetkiye sahip olanları, bir de davete yetkili olarak kabul eden Kom.Yön. m.9/g/2, gereksiz bir hüküm olmaktan öteye gidemeyecektir[374]. Bu hüküm, sadece işleri zorlaştırmaktadır.

**7. Ortaklık Ana Sözleşmesi ile Davet Yetkisinin Verilmesi**

Anonim ortaklıkta kural, sadece kanunen yetkili ve görevli olan organların veya kişilerin genel kurulu davete yetkili olduklarıdır. Buna rağmen, ortaklık ana sözleşmesi ile belli kimselere, genel kurulu olağan veya olağan üstü olarak toplantıya davet yetkisi verilip verilemeyeceği gündeme gelebilir. Bu konu hakkında TTK'da açık bir hüküm bulunmamaktadır[375].

TTK m.319'a göre, ana sözleşmede öngörülmüş olmak kaydıyla, genel kurul veya yönetim kurulu kararı ile ortaklığın temsili ve/veya idaresi murahhaslara veya müdürlere bırakılabilir, yani yönetim kurulunun bazı yetkileri bunlara devredilebilir[376]. Keza, anonim ortaklığın tasfiye işleri, ana sözleşme veya genel kurul kararı ile bazı kimselere bırakılabilir. İşte, kendilerine bu yetkiler bırakılmış kimseler, aynı zamanda genel kurulu da davete yetkili olacaklardır. Sonuç olarak, ana sözleşme ile verilecek yetkinin dayanağını, açık kanun hükümlerinde bulduğu hallerde, ana sözleşme ile davet yetkisinin bu sayılan kişilere verilebileceği kabul edilebilir[377]. Açık bir kanuni dayanak yoksa, ana sözleşme ile davet yetkisi başka kimselere veya organlara bırakılamayacaktır.

---

[374] Helvacı, **a.e.**, s.34,35.
[375] Helvacı, **a.e.**, s.34. Alman hukukunda, Aktiengesetz'in §121/II-III'te ana sözleşme ile bazı kimselere davet yetkisinin verilebileceği kabul edilmiştir. Ancak bu yolla, kanunen yetkili organların veya kişilerin kanuni davet yetkileri ellerinden alınamaz. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.76.
[376] Helvacı, **Genel Kurul**, s.34.
[377] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.76.

**B. Davetin Şekli**

Anonim ortaklık genel kurulunun hangi şekilde toplantıya davet edileceği TTK m.368[378] ve Kom.Yön. m.11, 12'de düzenlenmiştir. Buna göre genel kurul, ana sözleşmede gösterilen şekil ve surette ve herhalde Türk Ticaret Sicili Gazetesinde (TTK m.37), toplantı günleri dahil olmamak üzere toplantı zamanından en az iki hafta önce ilânla davet edilmelidir. Ayrıca nama yazılı pay sahipleri ile varsa hamile yazılı olup da sahip oldukları senetlerden birisini ortaklığa tevdi ederek ikametgâhlarını bildiren pay sahiplerinin toplantıya daveti, taahhütlü mektup gönderilmesi suretiyle olur. O halde, anonim ortaklık genel kurulunu davette şekil olarak iki husus söz konusudur. Bunlar ilân ve davet mektuplarıdır. Bunların haricinde ana sözleşme ile ek olarak başka bir suretle de davet yapılacağı öngörülmüşse, bu şekilde de toplantıya davet yapılır (TTK m.279/b.7,9; Kom.Yön. m.11/a/3).

**1. İlân Yapılması**

TTK m.368'e göre davetin şeklinde ilk unsur, davetin ana sözleşmede (TTK m.279/b.7,9) gösterilen şekil ve surette ve herhalde TTK m.37'de düzenlenen Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi (TST m.101) ile ilân edilmesidir. Ayrıca genel kurulun toplantıya ne şekilde çağrılacağı ana sözleşmede yer alması gereken bir hususdur[379]. Ancak ana sözleşmede Ticaret Sicili Gazetesinden başka bir gazetenin veyahut ilân aracının yer alması zorunlu değildir. Ana sözleşmede genel kurula ilişkin davet ilânının sadece Ticaret Sicili Gazetesi ile yapılacağı öngörülebilir[380]. Uygulamada Sanayi ve Ticaret Bakanlığının yayınladığı örnek sözleşmeye uygun olarak, ilânların bir veya birden fazla yerel gazetede yayınlanması ana sözleşmelerde yer almaktadır.

---

[378] TTK m.368 ile güdülen amaç, bütün pay sahiplerinin genel kurul toplantısından haberdar edilmesini sağlamaktır. TTK m.379'a göre genel kurulda alınan kararlar bütün pay sahiplerini bağlayacağı, onlar açısından da geçerli olacağı için ilanın mümkün mertebe bütün pay sahiplerine ulaşması sağlanmak istenmiştir. İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.116; İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.7,10. Böylece pay sahipleri, genel kurula katılarak paydan doğan haklarını kullanabilecekler ve ortaklığın geleceğinde söz sahibi olabileceklerdir. Madde ayrıca daveti yapanların, bir kısım pay sahiplerini davetin dışında bırakarak ortaklığı kendi istekleri doğrultusunda yönetme şeklindeki kötü niyetlerini de engellemek amacını da gütmektedir. Bu yönüyle hüküm, yani hem bütün pay sahiplerinin genel kurula katılma haklarını kullanarak ortaklığın kaderinde etkin olma hem de daveti yapanların kötü niyetlerinin önüne geçme bakımından kamu düzenine ilişkin ve mutlak emredici nitelikte bir hükümdür. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.79; Mehmet Helvacı, "Sermaye Piyasası Kanunu Yönünden Nama Yazılı Pay Senetleri Sahiplerinin Genel Kurula Çağrılmasında İzlenecek Usul", **Yasa Hukuk Dergisi**, Y.19, C.15, S.172.

[379] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.42; Mehmet Bahtiyar, **Anonim Ortaklık Anasözleşmesi**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.145.

[380] Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.822.

Bu takdirde genel kurula ilişkin davetin ana sözleşmede belirtilen şekilde de yapılması gerekmektedir[381].

TTK m.368'de ilânın toplantı ve ilan günleri hariç olmak üzere iki hafta önceden yapılmasını emredilmektedir. İki haftalık süre, ilânın yapıldığı gün ile toplantının yapıldığı gün dışında kalan, ortakların genel kurul toplantılarına hazırlanmasını sağlamak amacıyla öngörülmüş asgari bir süredir[382]. Eğer ilân birden fazla gazetede yapılmışsa, sürenin son ilân gününden itibaren başlaması gerekir[383].

**2. Davet Mektuplarının Gönderilmesi**

Davetin şeklinde ikinci unsur ise nama yazılı pay sahipleri ile önceden ortaklığa bir pay senedi tevdi ederek ikametgâhını bildiren pay sahiplerine taahhütlü mektupla davetin yapılmasıdır. TTK m.368'de yer alan nama yazılı pay sahiplerinden, TTK m.326 uyarınca pay defterine kaydedilmesi gereken pay sahipleri anlaşılmalıdır. Pay defterine hamile yazılı hisse sahibi haricindeki diğer tüm ortaklar, çıplak pay sahibi veya ilmühaber sahibi (TTK m.411) kaydedilir. İşte bu ortaklara davet, hiçbir ek yüküm söz konusu olmaksızın taahhütlü mektupla yapılmalıdır[384]. Hamiline yazılı pay senedi sahiplerine ise taahhütlü mektup gönderilmez, zira bunların hem kim olduğu hem de ikametgâhları belli değildir. Ancak önceden sahip oldukları senetlerden birisini ikametgâhını bildirerek ortaklığa tevdi eden hamile yazılı pay senedi sahibine de taahhütlü mektup gönderilir[385].

---

[381] Doktrinde ana sözleşmede yer alan yerel gazetenin ad olarak belirtilmesinin gerekli olup olmadığı yönünde farklı görüşler ileri sürülmektedir. Bir görüş, gazetenin ad olarak belirtilmesini gerekli görmektedir. İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.42,43; Helvacı, **SerPK m.11/6**, s.405, d.18. Buna karşılık diğer görüş, gazete adının ana sözleşmede yer almasının gerekli olmadığını kabul etmektedir. Hayri Domaniç, "Anonim Şirket Ana Mukavelelerine Yazılması Gerekli ve Mümkün Unsurlar", **Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan**, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1976, s.399; Bahtiyar, **Ana Sözleşme**, s.147

[382] Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.823. Poroy, TTK m.368'de öngörülen bu süreyi 15 gün olarak belirtmiştir. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N. 671. Bir haftalık süre yedi (7) günü ifade edeceğine göre, iki haftalık süre 14 gün eder. Bu nedenle Poroy'un belirttiği süre hatalıdır.

[383] Arslanlı, **II-III**, s.18.

[384] Arslanlı, **a.e.**, s.19, dn.56.

[385] Bunlara mektup gönderme zorunluluğunun doğması için her pay sahibinin hamiline yazılı pay senetlerinden en az bir tanesini ortaklığa tevdi etmesi ve ayrıca ikametgâh adresini de bildirmesi gerekli ve yeterlidir. Ortaklığa tevdi edilecek bir tek hamiline senet de tevdi edenin ortak sıfatını ispatlayacağından birden fazla hamiline senet sahiplerinin bütün senetlerini tevdi zorunluluğu kabul edilmemiş, ortaklara kolaylık gösterilmiştir. Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.825. Yazar, aynı yerde hamiline senet yerine pay sahibinin senet sahibi olduğunu gösteren bir belgenin tevdiinin de yeterli olduğunu belirtmektedir.

TTK m.368 taahhütlü mektupların ne zaman pay sahiplerine gönderileceği hususunda herhangi bir düzenleme getirmemiştir. Amaç bütün pay sahiplerinin mümkün mertebe fazla sayıda genel kurula katılmasını sağlamak olduğuna göre, mektupların da en az iki hafta önceden ortaklara gönderilmiş olması, yani bu amaçla postaneye verilmiş olması gerekir[386].

SerPK m.11/6 uyarınca, nama yazılı olarak ihraç edilmiş olup da, borsalarda veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda devamlı işlem gören pay senetleri hakkında TTK m.368'deki, pay sahiplerine taahhütlü mektup gönderilmesi suretiyle toplantı gününün bildirilmesine ilişkin hüküm uygulanmayacaktır (SerPK m.11/6, Kom.Yön. 11/a/1)[387].

**3. Davet Şekline Aykırılığın Yaptırımı**

TTK m.368'e aykırılığın yaptırımı hususunda doktrinde çoğunluklu görüş, yaptırımın yokluk olduğu yönündedir[388]. Yargıtay'ın birbiri ile çelişik kararları bulunmaktadır.Yargıtay ilk olarak[389] TTK m.37'deki gazete ile ilân yapılmaması üzerine verdiği kararında, TTK m. 370'i gerekçe göstererek, TTK m.368'in aslında pay sahiplerinin hukuku ile ilgili olduğunu ve kamu düzeni ile ilgili olmadığını ileri sürmüş ve kararın iptal edilebilir olduğunu ileri sürmüştür. Davetin bütün nama yazılı pay sahiplerine taahhütlü mektupla yapılmaması üzerine verdiği bir kararında ise Yargıtay, böyle bir çağrı üzerine yapılan genel kurulda alınan kararların tümünün

---

[386] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.117; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.671; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.825.

[387] SerPK m.11/6 4487 sayılı kanunla değiştirilmiştir. Değişiklikten önce, maddede TTK m.368'in uygulanmayacağı düzenlenmekteydi. SerPK m.11/6 emredici nitelikte bir hükümdür. Helvacı, **SerPK m.11/6**, s.407. Helvacı'ya göre,SerPK m.11/6 ile getirilen hüküm, TTK m.270, 300, 362, 364 ve 369'un emredici hükümlerinin varlığı karşısında uygulanamaz bir hükümdür. Bu konu hakkında ayrıntılı olarak bkz. Helvacı, **SerPK m.11/6**, s.400-415. Aynı şekilde yazar, SerPK m.11/6 uygulanamaz olunca, Kom.Yön.'de bu hükmün tekrarlanmasının hukuki bir sonucunun olmayacağını ifade etmektedir. Helvacı, **Genel Kurul**, s.12.

[388] Erdoğan Moroğlu, "Anonim Ortaklıkta Genel Kurulun Toplantıya Daveti Merasimine Aykırılığın Genel Kurul Kararına Etkisi ve Yargıtay Kararları", **Makaleler I**, 2. Tıpkı Bası, Beta Basım Yayım, İstanbul 2001, s.170; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.122-125,152; Domaniç, **TTK Şerhi III**, s.621-623. Yalnız yazar TTK Şerhi C. II'de davet merasimine aykırılığın hükümsüzlüğü gerektirmediğini ve bu nedenle iptale tâbi olduğunu ileri sürmektedir. Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.882. Aksi fikirde Tekil, **Anonim Şirket**, s.326-329. Yazar, TTK m.370 ve 381 karşısında artık çağrı şekline ilişkin hükümlere aykırılığın artık kamu düzeni ile ilgili olmadığını, bu durumda o genel kurulda alınan kararlara karşı, toplantıya katılamayan pay sahibinin TTK m.381'deki koşulları yerine getirmeksizin iptal davası açma hakkının doğduğunu, şekle aykırılığın tek başına kararların iptali için yeterli olmadığını vurgulamaktadır.

[389] Y.TD, 24.11.1969 gün ve E.68/4169, K.69/912 sayılı kararı için bkz. Tuğrul Ansay, "Anonim Ortaklıklar ve Mahkeme Uygulaması", **AÜHFD**, Y.1970, S.1-2, s.12.

yoklukla malul olduğunu ifade etmiştir. Yargıtay bu kararında[390] TTK m.368'in emredici bir hüküm olduğunu ve TTK m.370'in şartları yerine gelmedikçe yasanın aradığı iki koşul olan, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile ilânının ve nama yazılı pay sahipleriyle senedini tevdi eden hamile yazılı pay sahiplerine taahhütlü mektupla davetin tam olarak yerine getirilmemesi halinde yokluk yaptırımının söz konusu olacağını belirtmiştir. Yargıtay, 10.11.1989 tarihli kararında[391] ise TTK m.368'e aykırılığın yaptırımının yokluk değil, iptal edilebilirlik olduğunu söylemiş, gerekçe olarak da TTK m.381'deki çağrıda usulsüzlük halinde, genel kurula bu nedenle katılamayan pay sahiplerinin iptal davası açma haklarının varlığını ileri sürmüştür.

Biz ise doktrinde çoğunlukla savunulan görüşe aynen katılıyoruz. Söz konusu hükmün amacı, onun emrediciliğini ortaya koyar. Bu emredici hükme aykırılığın müeyyidesi ise yoklukla malûl olmadır. Ancak burada özellikle vurgulanması gereken nokta, davetin yapılmamasının bir pay sahibi ile bir gurup pay sahibine yapılmaması arasında farkın olmadığıdır. Aksinin savunulması, pay sahibini anonim ortaklığa kaşı eli kolu bağlı hale getirmekte ve onu korumasız bırakmaktadır. TTK m.368, pay sahipliğinin gerektirdiği temel hakların kullanılabilmesinin asgari koşullarını düzenlemekte, genel kurul davetine ve toplantının yapılmasına fesat karıştırılmasını önlemekte ve bu nedenle kamu düzenine ilişkin bulunmaktadır. Ayrıca maddede geçen "herhalde" sözcüğü, hükmün mutlak olarak emredici olduğunu göstermektedir. TTK m.370'de hükmün amacının zaten yerine getirildiği, TTK m.381 farklı bir hususu düzenlediği için TTK m.368'in emredici olmadığını ifade etmeye yetmez. Bu nedenle, TTK m368'deki davet merasiminin hiç yerine getirilmeden yapılan genel kurulda alınan kararların yoklukla malûl olduğunu kabul etmek gerekir.

Genel kurulun daveti şekline ilişkin ana sözleşmede öngörülen diğer gazete ve araçlarla ilân yapılmamış olması da davetin ve bu davet üzerine toplanan genel

---

[390] Y. 11. HD'nin 19.10.1982 gün ve E.82/3800, K.82/3992 sayılı kararı kararı için bkz. **YKD**, C.IX, S.1, s.77 vd.; Moroğlu, **Davetin Şekline Aykırılık**, s.171,172.

[391] Y. 11. HD'nin 10.11.1989 gün ve 89/6155, K.89/6157 sayılı kararı için bkz. Eriş, **TTK Şerhi II**, s.1110, İçt. No. 1442; Moroğlu, **Davet Şekline Aykırılık**, 172,173. Aynı yönde bkz. Y.11.HD, 26.12.1991 t., E.8182/K.6877 (**YKD**, Şubat 1992, s.227); Y.11.HD, 30.5.2002 t., E.2581/K.5385 (**YKD**, C.29, S.2, Şubat 2003, s.214-216).

kurulda alınan kararların yokluğu sonucunu doğurur[392]. Ancak ilânların ana sözleşmede öngörüldüğü üzere birden fazla değil de bir kere yapılmış olması kararın geçerliliğini etkilemez. Çünkü davetin varlığı için asgari şart gerçekleşmiştir[393]. TTK m.368'deki toplantı ile davet arasında en az iki haftalık süre bulunması gerektiğine ilişkin hükme aykırılık, davetin usulsüz olmasına ve o genel kurulda alınan kararların iptal edilebilirliğine yol açar[394]. Aynı şekilde, TTK m.364/1'deki her hesap döneminin sonundan itibaren üç ay içinde toplanması gereken olağan genel kurul toplantısının daha sonra yapılmış olması kararların geçerliliğini etkilemez. Ancak, bu takdirde, genel kurulu zamanında toplantıya çağırmayanların sorumluluğuna yol açar[395].

### C. Davetin İçeriği

Davetin muhatabı olan pay sahibinin genel kurul toplantısı için bilmesi gerekli unsurlar ne ise onlar davetin içeriğinde yer almalıdır. Kom.Yön. m.11/b, ilânlarda veya davet mektuplarında yer alması gereken hususları belirlemiştir. Buna göre toplantı günü ve saati, toplantı yeri (hiçbir tereddüde yer vermeyecek şekilde adres olarak belirtilecek), gündem, davetin hangi organ tarafından yapıldığı, ilk toplantının herhangi bir nedenle ertelenmesi üzerine genel kurul yeniden davet ediliyor ise, toplantının erteleme sebebi ile bu toplantıda yeterli olan toplantı yeter sayısı[396],

---

[392] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.80. Alman Aktiengesetz §121/I'de davetin bütün ortaklık gazetelerin ile yapılması öngörülmüş, aykırılık halinde genel kurulda alınan kararların bâtıl olduğunu kabul etmiştir. Moroğlu, **a.e.**, s.80, d.32.

[393] Moroğlu, **a.e.**, s.81.

[394] Arslanlı, **II-III**, s.21, Moroğlu, **Hükümsüzlük**, 81. Yargıtay bir kararında ilânın iki haftadan az bir sürede yapılmış olmasının kararların geçerliliğini etkilemeyeceğini kabul etmiştir. Bu karara göre "... bütün ortakların çağrıdan bizzat haberdar oldukları ve 14 kurucu ortaktan 13'ünün genel kurula iştirak ettiği anlaşılmaktadır. Bu durumda, gazete ilânının toplantıdan 15 gün önce değil de 13 gün önce yapılmış olmasının sonuca etkili olmaması gerekir. Ve bu hususa dayanmak MK.nun 2. md.sine aykırı bir davranış olur. Bu itibarla, mahkemenin paydaşlara tebligat yapıldığını göz önünde tutmadan sadece ilânın iki gün geç yapılmasından bahisle genel kurul toplantısının usulsüz olduğunun ve alınan kararların geçersiz bulunduğunun kabulüne karar vermesi bozmayı gerektirmiştir..". Karar için bkz. Moroğlu, **Davet Şekline Aykırılık**, s.180, d.33.

[395] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.81. Moroğlu, gecikmenin, örneğin bazı pay sahiplerini genel kurul toplantısı dışında bırakmak gibi ahlâka ve âdaba aykırı bir amaç izlenmesinden kaynaklandığı hallerde, kararın iptal edilebilir olduğunu ifade etmektedir. Moroğlu, **a.e.**, s.81, d.34.

[396] Komiser Yönetmeliğinin bu hükmü pay sahiplerini aydınlatması bakımından yararlı bulunabilir. Ancak bugünkü TTK sisteminde yer almayan bir hükmün, yönetmelikle getirilmesi uygun değildir ve bu düzenlemenin TTK'nın emredici hükümleri karşısında bir sonucu olmayacağı açıktır. Davetin içeriğinde Komiser Yönetmeliğine uygun olan içerikte yapılan davetin herhangi bir olumsuz sonucu olmayacaktır. Bu nedene dayanarak, davetin usulsüz olduğu ve genel kurul kararlarının iptali istenemeyeceği açıktır. Toplantıdan önce komiserin yapması gerekenleri düzenleyen m.31/b'de, toplantıya davetin Kanun ve ana sözleşmeye uygun olarak yapılıp yapılmadığını kontrol etmek

olağan genel kurul toplantısı ilânlarında faaliyet raporu ile bilânço, kâr ve zarar cetvellerinin ortakların incelemesine hangi adreste açık bulundurulduğu belirtilecektir. Ayrıca, genel kurul toplantısında kendisini temsilci aracılığıyla temsil ettirecekler için vekâletname örnekleri ilân edilir (Kom.Yön. m.11/b).

**1. Ortaklığın Ünvanı**

Davette her şeyden önce, toplantının hangi ortaklıkla ilgili olduğunun anlaşılması için ortaklığın ticaret ünvanının yer alması gerekir. Aksi takdirde o genel kurulda alınan kararlar yoklukla maluldür[397]. Ancak davette anonim ortaklığın ünvanı yer almasa da, yönetim kurulunun ismi belirtilerek imzası bulunuyor veya o ortaklığı işaret eden herhangi bir ibare yer alıyorsa, unvan yokluğu nedeniyle yokluk yaptırımından öte, o genel kurulda alınan kararların iptalini dava etmek de mümkün olmamalıdır. Çünkü artık, pay sahibi, o genel kurul toplantısının hangi ortaklıkla ilgili olduğunu anlayabilecek durumdadır. Aksinin ileri sürülmesi, kötü niyetli veya dikkatsiz olunduğunu itiraf etmek anlamına gelir.

**2. Toplantı Yeri ve Zamanı**

Davete dair ilân ve mektuplarda toplantı yerinin ve zamanın da gösterilmesi gerekir. TTK m. 371'e göre, ortaklık ana sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadığı takdirde pay sahipleri ortaklık merkezinde[398] toplantıya çağırılabilecektir[399].

---

denilmiş, Yönetmeliğin bu hükmüne atıf yapılmamıştır. Dolayısıyla bu hükmün toplantının işleyişi açısından olumsuz bir sonucu söz konusu olmayacaktır. Helvacı, **Genel Kurul**, s.12, 13, dn.28.

[397] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.82.

[398] Ortaklık merkezinin ana sözleşmede gösterilmesi zorunludur (TTK m.279/II, b.1, 300,b.2). Merkezin açık bir şekilde, il veya ilçe olarak belirtilmesi gerekir. Ayrıca adres gösterilmesi zorunlu değildir. Arslanlı, **C.I**, s.29; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.38; Eriş, **Anonim Şirket**, s.91; Abuzer Kendigelen, "Sanayi ve Ticaret Bakanlığının İçticaret 1995/1 Sayılı "Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Anasözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ"inin Hukuki Açıdan Değerlendirilmesi", **Ticaret Hukuku Kürsüsünde Onbeş Yıl, Makalelerim**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.177; Bahtiyar, ***Ana Sözleşme***, s.113, F. von Steiger, ***İsviçre'de Anonim Şirketler***, s.45. Ticaret Sicili Nizamnamesi'nin 16/1 ve 29/1 maddelerine göre ortaklık adresinin sicile bildirilmesi ve tescili zorunlu ise de, ortaklık adresinin ana sözleşmeye yazılmasını ve diğer ana sözleşme maddeleri ile birlikte ilânını zorunlu kılan emredici bir hüküm TTK'da bulunmamaktadır. Kendigelen, **Tebliğ**, s.181. Buna karşılık Sanayi ve Ticaret Bakanlığının İçticaret 2003/3 sayılı " Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana sözleşme Değişikliği İşlemelerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliği" nde I, A, a), bb başlıklı hükmünde ortaklık merkezinin il ve ilçe olarak ana sözleşmede gösterilmesinin yanı sıra, açık adresinin de ana sözleşmeye yazılması zorunluluğu getirilmiştir. Mevcut düzenlemeye aykırı olarak getirilen yeni hüküm ise ana sözleşmede merkezin yanı sıra ortaklığına adresinin de gösterilmesi zorunluluğudur. Tebliğin bu düzenlemesi Kanuna aykırı olduğu için kabul edilemez ve uygulanamaz bir hükümdür. Aynı husus, mülga 1995/1 sayılı Tebliğ'de de yer almaktaydı. Bu tebliğ hakkında bkz. Kendigelen, **Tebliğ**, s.178-182; Bahtiyar, **Ana Sözleşme**, s.113.

Merkezin bulunduğu yerin herhalde ortaklığın adresinin olması gerekli değildir, merkezin bulunduğu şehirde başka bir adres de toplantı yeri olarak öngörülebilir. Anonim ortaklık TTK m.371'in tanıdığı imkandan yararlanarak, ana sözleşme ile merkezin dışında bir yerin de toplantı yeri olarak belirleyebilir. Hatta toplantı yerinin belirlenmesi yetkisi, ana sözleşme ile daveti yapacak organa da bırakılması mümkündür. Daveti yapacak olan organ, ana sözleşme ile verilen bu yetkiyi iyiniyetle kullanmalıdır. Yetkinin kötüye kullanılması halinde, bu davet üzerine toplanan genel kurulda alınan kararlar, iptal edilebilir kararlar olur[400].

Aynı husus Kom.yön. m.7'de de düzenlenmiştir. Buna göre genel kurul toplantıları, ana sözleşmede aksine hüküm olmadıkça ortaklığın merkez adresinde yapılır. Ancak, ortaklık ana sözleşmesinde genel kurul toplantısının ortaklık merkezinin bulunduğu mülki idare biriminin (il ya da ilçe) başka bir yerinde yapılmasına ilişkin hüküm bulunması halinde toplantıya ait davette belirtilecek başka bir adreste de yapılabilir. Toplantının, merkezin bulunduğu mülki idare biriminden (il ya da ilçe) başka bir mülki idare biriminde veya başka bir ülkede yapılabilmesi ise ana sözleşmede bu yerlerin yazılmış olması şartına bağlıdır. Görüldüğü üzere Kom.Yön. m.7, toplantı yerinin ana sözleşmede yer almasını farklı olarak ele almıştır. Aynı mülki idare sınırı içinde olmak kaydıyla ortaklık merkezinden farklı bir yerde yapılabilmesi için ana sözleşmede açık adresin yer alması zorunlu değildir, sadece bu imkanın ana sözleşmede yer alması ve açık adresin toplantıya ilişkin davette belirtilmesi yeter. Buna karşılık mülki idare biriminin dışında başka bir mülki idare biriminde veya yurt dışında toplantının yapılabilmesi için, açık adresin ana sözleşmede de yer alması gerekecektir.

Kom.Yön.de belirtildiği üzere, toplantının yapılacağı adresin açık olarak belirtilmesi gerekir. Özellikle İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük illerde toplantı yerinin rahat olarak pay sahipleri tarafından bulunabilmesi için, davete ilişkin mektup

---

[399] Anonim ortaklık genel kurulunun toplantı yeri, ortaklık ana sözleşmesinde yurt dışı olarak gösterilmesi de mümkündür. Bu imkân özellikle ortaklarının çoğunluğunun yurt dışında olduğu ortaklıklar için önemlidir. Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.928; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.83. Bu duruma Kom.Yön. m.7,/II, 16 ve 17 imkân tanımıştır. Ancak bu imkânın da iyiniyet kuralları çerçevesinde kullanılması gerekir. Özellikle bir takım pay sahiplerinin genel kurul toplantısından uzak kalmalarını sağlamayı hedef tutan ana sözleşme değişiklikleri iptal edilebilir veya ahlâka aykırı sayılarak batıl olduğu kabul edilebilir. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.83.

[400] Moroğlu, **a.e.**, s.83.

ve ilânlarda yeterli adresin, hiçbir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık olarak belirtilmesi gerekir. Adresin açık olarak belirtilmemiş olması, o toplantıda alınan kararların iptal edilmesine yol açabilir[401].

Davete dair ilan ve mektuplarda toplantının zamanı, gün ve saat olarak belirtilmelidir (Kom.Yön. m.11/b).

Toplantı yeri ve zamanı hiç belirtilmemiş, yanlış veya saptanılabilmesi imkanı olmadan belirtilmiş ise, böyle bir toplantıda alınan genel kurul kararlarına karşı, pay sahiplerinin TTK m.381 uyarınca, davetin gereği gibi yapılmamış olmasına dayanarak iptal davası açma hakları vardır.

Anonim ortaklık merkezinde yapılmayan genel kurulda alınan kararların iptal edilmesi gerekir. Yargıtay 11.HD, 04.10.1993 gün ve E.6732/K.6192 sayılı kararında[402] "iptali istenen genel kurulun yapıldığı sırada şirketin merkezi İstanbul'da olduğuna göre,TTK. nun 371. maddesi ve şirket ana sözleşmesinin 36. maddesi hükmü doğrultusunda anılan genel kurul toplantısının İstanbul'da yapılması gerekirdi..... davada, genel kurulda alınan tüm kararların iptali gerekirken,..." diyerek, ortaklık merkezi haricinde yapılan genel kurulda alınan tüm kararların iptal edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

**3. Gündem**

Davete dair ilân ve mektuplarda gündemin de gösterilmesi gerekir (TTK m.369)[403]. Gündem maddeleri, pay sahiplerinin özel bir bilgi ve tecrübe sahibi olmadan açıkça anlayabilecekleri bir şekilde düzenlenmelidir[404]. Genel kurulda nelerin görüşüleceği madde madde düzenlenmelidir. TTK m.369'da olağan genel kurul gündemi gösterilmiştir. Olağan üstü genel kurul toplantılarının gündemini ise lüzumlu sayılan hususlar oluşturur.

---

[401] Moroğlu, **a.e.**, s.83.

[402] Karar için bkz. Eriş, **Anonim Şirket**, s.407.

[403] TTK m.369'da "davete dair ilan veya davet mektuplarında gündemin gösterilmesi lazımdır" denilmiş ve burada veya sözcüğü kullanılmıştır.Buradaki veya sözcüğü, TTK m.368'in emredici hükmü gereği ve olarak anlaşılmalıdır. Moroğlu, **Mevzuat**, s.291, dn.1. O halde gündem hem ilanda hem de davet mektuplarında yer almalıdır. Genel kurulu toplantıya davet merasiminin amacı, tüm pay sahiplerinin genel kurul toplantısından haberdar olmasını sağlama olduğu kadar, genel kurulda nelerin görüşüleceğini önceden öğrenmesini de sağlamak ve böylece toplantıya katılarak dilerse görüşlerini açıklamak ve her halde haklarını savunabilmek ve oyunu bilinçli olarak kullanmak imkanın pay sahibine vermektir. Bu nedenle gündem, hem ilânlarda hem de mektuplarında yer almalıdır.

[404] Ansay, **Anonim Şirket**, s.173; Ali Yiğin, **"Anonim Şirketlerde Gündeme Bağlılık İlkesi"**, Yayınlanmamış YL Tezi, İÜSBE, İstanbul 1998, s.9.

Eğer davete dair ilân veya davet mektuplarında gündem hiç gösterilmemişse yaptırım ne olacaktır?

Moroğlu, TTK m.369'un mevcut pay sahiplerinin haklarını koruyan ve bu nedenle nispi emredici bir hüküm olduğunu belirterek, davete dair ilân ve mektuplarda gündemin hiç gösterilmemesinin bir iptal sebebi olduğunu ifade etmektedir[405].

Buna karşılık bizim de görüşlerine katıldığımız Arslanlı[406] ve İmregün'e[407] göre, bu halde yokluk yaptırımı söz konusu olmalıdır. TTK m.381'deki gündemin gereği gibi ilân veya tebliğ edilmediği maddesinden yola çıkarak, hiç ilân veya tebliğ edilmemenin bu madde kapsamında olmadığını kabul etmek gerekir. TTK m.381'de gereği gibi olmasa da bir şekilde gündemin davette yer alması söz konusudur. Oysa ki anılan halde davette bir unsur eksikliği vardır ve böyle bir davete dayanarak toplanan genel kurulda alınan kararlar yoklukla malûl olmalıdır. Gündem ilân veya tebliğ edilmiş, ancak gereği gibi ilân veya tebliğ edilmemişse TTK m.381'e aykırılık vardır ve böyle bir davet üzerine toplanan genel kurulda alınan kararlara karşı pay sahibinin iptal davası açma hakkı vardır.

**4. Diğer Hususlar**

Anonim ortaklık genel kurulu azlık tarafından olağan üstü olarak toplantıya çağrılıyorsa, toplantıya davete veya gündeme eklenen hususlara ilişkin ilânlarda mahkemenin izninin de yazılması gerekir (TTK m.367).

Kâr ve zarar hesabı, bilânço, yıllık rapor, sâfi kazancın nasıl dağıtılacağı hakkındaki teklifler, denetçi raporlarının genel kurul toplantısından on beş gün önce ortaklık merkez ve şubelerinde pay sahiplerinin incelemelerine hazır bulundurulduğu hususu, davete dair ilânlarda ve davet mektuplarında yer alır (TTK m.362, Kom.Yön. m.11/b). Ancak bu husus davette yer almamışsa, usulsüz bir davet söz konusudur ve sadece ilgili olduğu genel kurul kararlarının iptal edilebilirliğine yol açar[408].

Bundan başka davetin hangi organ tarafından yapıldığı, ilk toplantının herhangi bir nedenle ertelenmesi üzerine genel kurul yeniden toplantıya davet

---

[405] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.84, 85.
[406] Arslanlı, **II-III**, s.21.
[407] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.123, 124.
[408] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.88.

ediliyorsa, ilk erteleme sebebi ile yapılacak toplantıdaki yeter sayıların[409] ve vekâletname örneklerinin de ilân ve davet mektuplarında yer alması gerekecektir (Kom.Yön. m.11, Seri IV, No.8 sayılı Tebliğ m.6).

Davetin şartlı olarak yapılıp yapılmayacağı doktrinde tartışmalı olan bir hususdur[410]. Bu konu üzerinde en çok, davete dair ilân ve mektuplarda, birinci toplantının toplantı yeter sayınının sağlanamadığı nedeniyle yapılamaması halinde ikinci toplantının yerinin ve tarihinin, ilk toplantıya ilişkin ilân ve davet mektuplarında belirtilmesinin mümkün olup olmadığı üzerinde durulmuştur. TTK m.372, ilk toplantıda nisap sağlanamadığı takdirde genel kurulun tekrar toplantıya davet edileceğini düzenlemektedir. İkinci toplantıya davette de TTK m.368 uygulanacaktır. TTK m.372'de ilk toplantı ile ikinci toplantıya ilişkin davetin birlikte yapılacağına ilişkin her hangi bir açıklık yoktur. TTK m.372'de açıkça genel kurulun yeniden toplantıya davet edileceği düzenlemesi ve davetin daha çok pay sahibine ulaşması amacı göz önünde tutulması nedeniyle, ikinci toplantıya davetin, ilk toplantıya ilişkin davette yer alamayacağı kabul edilmelidir[411]. Kom.Yön. m.11/a/2, ilân metnine, nisabın sağlanamaması halinde ikinci toplantının davetine ilişkin olarak konulan hükümlerin geçersiz olduğunu düzenlemiştir.

---

[409] Toplantı yeter sayısının elde edilmemesi üzerine yapılan ikinci genel kurul toplantısında, ilk genel kurul toplantısında yeter sayının elde edilememesi nedeniyle gidildiğinin belirtilmesinde pay sahiplerini uyarma ve aydınlatma açısından fayda vardır. Ünal Tekinalp, "Genel Kurul Toplantı Yeter Sayılarına İlişkin Bazı Sorunlar, **İkt.Mal.**, Y.1978, C.XXV, S.1, s.13. Hatta bu açıklamanın davette yer almasının zorunlu olduğu ileri sürülebilir. Tekinalp, **a.e.**, s.14; Ömer Teoman, "Derneklerde ve Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Yetersayının Sağlanamaması Nedeniyle Toplanamamışsa İkinci Toplantı İçin Yeniden Çağrı Merasimine Uymak Zorunlu mudur?", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.I, 1971-1982, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.369.

[410] Doktrinde savunulan bir görüşe göre, pay sahiplerinin çağrının gerçekleşip gerçekleşmediği hususunda pay sahiplerini ek bir araştırma yapmak zorunda bırakmanın doğru olmadığını, şart gerçekleşene kadar davete yetkili olanların bekleyebileceği ve şart gerçekleştikten sonra daveti yapabilecekleri ve bu nedenle davetin şartlı olarak yapılmasının gereksiz olduğu ifade edilmiştir. **Horrwitz**, s.181 (Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.88, d.42'den naklen). Diğer görüşe göre ise, pay sahiplerinin çok az bir çaba ile öğrenebilecekleri bir şartın davette yer alabilecek, üstelik bu durumun bazı hallerde zorunluluk arzedecektir. A. Hueck, **Anfechbarkeit**, s.39 (Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.88, d.43'den naklen). Moroğlu, davete kabul edilemez bir şartın konmasının daveti sakatlamayacağını ancak usulsüz bir davet olacağı için, iptal edilebilirlik yaptırımının söz konusu olacağını ifade etmektedir. Yazar devamla, şart gerçekleşmeden yapılan toplantının davetsiz bir genel kurul toplantısı olduğunu, TTK m.370'deki hal haricinde, bir genel kuruldan ve o genel kurulda alınan karardan söz edilemeyeceğini belirtmektedir. Moroğlu, **a.e.**, s.89.

[411] Tekinalp, **Toplantı Yeter Sayısı**, s.14,15; Teoman, **İkinci Toplantıya Davet**, s.367-369. Aynı sonucu dolaylı olarak kabul edenler Arslanlı, **II-III**, s.36; Domaniç, **Anonim Şirket**, s.612; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.681. Aksi fikirde Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.89.

**D. Davetsiz Genel Kurul**

Türk Ticaret Kanununun öngördüğü davet merasimi, bütün pay sahiplerine genel kurul toplantısını ve gündemini zamanında haberdar ederek, onların haklarını kullanabilme, menfaatlerini koruyabilme imkânını elde etmelerini sağlamak olduğunu yukarıda belirtmiştik. Asıl amacın bütünüyle gerçekleştiği hallerde TTK, artık davet merasimine gerek görmemiş, genel kurulun davetsiz olarak toplanabileceğini kabul etmiştir[412].

Davetsiz genel kurul toplantısı, TTK m.370'de düzenlenmiştir. Buna göre, bütün payların sahip veya temsilcileri, aralarından biri itirazda bulunmadığı takdirde genel kurul toplantılarına dair olan diğer hükümler saklı kalma şartıyla, toplantıya davet hakkındaki merasime riayet etmeksizin de genel kurul olarak toplanabilirler (TTK m.370; Kom.Yön. m.13). Böyle bir toplantıda, genel kurulun görevlerine giren hususlar müzakere edilebilir ve karara bağlanabilir[413].

TTK m.370'in uygulanabilmesi için iki şart gerekmektedir. Her şeyden önce, bütün pay sahip veya temsilcilerinin genel kurul toplantısında hazır bulunmaları gerekir[414]. Tek bir payın sahibi veya temsilcisi hazır bulunmaz veya toplantıyı terk ederse, artık bir genel kuruldan bahsedilemez ve bu andan itibaren alınan kararlar yoklukla malûldür. Toplantıya katılmayan veya sonradan toplantıyı terk eden pay sahibinin genel kurulda alınacak kararlara etkili olabilecek durumda olup olmaması veya beni genel kurulda var sayın demesi etkili değildir[415]. Ancak toplantıyı terk eden pay sahibi, sonradan geri gelirse TTK m.370'in şartları tekrar gerçekleşmiş olur ve bu

---

[412] Arslanlı, **II-III**, s.20; Ünal Tekinalp, "Çağrısız Toplanabilen Genel Kurul (TTK m.370)", **İkt.Mal.**, C.XV, S.4, s.156, 157; Ersin Çamoğlu, "Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik Karşısında Sermaye Ortaklıklarında Çağrısız Genel Kurulların Pratik Değeri", **İkt.Mal.**, C.XXII, S.8, s.319; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.89. Bu maddenin öngörülme amacı, bir kısım anonim ortaklıklar *için her hangi bir menfaati pek fazla korumayan davet merasiminden kurtarmaktır. Aile tipi*, küçük-kapalı tip anonim ortaklıklarda genel kurulun davete ilişkin ayrıntılı hükümlere bağlı olmadan bazı şartlar altında toplanıp karar alabilmesi, rahat çalışabilmesi için gereklidir. Tekinalp, **Çağrısız Genel Kurul**, s.156.

[413] TTK m.370, bağımsız uygulanma imkânına sahip olduğu gibi, kanunda öngörülmüş davet merasimi hükümlerine uygun hareket istenilmiş olup da çeşitli nedenlerde bazı eksikliklerin, ihmallerin veya aykırılıkların varlığı nedeniyle ortaya çıkan iptal edilebilirlik hallerini düzelten, onaran ve iptal edilebilirliği ortadan kaldıran bir maddedir. Arslanlı, **II-III**, s.20; Tekinalp, **Çağrısız Genel Kurul**, s.156,157.

[414] Eğer paylar üzerinde intifa hakkı varsa, toplantıya katılmaya ve oy vermeye TTK m.360 gereği intifa hakkı sahibi yetkili olacağından bu halde intifa hakkı sahibinin de genel kurul toplantısında hazır bulunması gerekir. Tekinalp, **Çağrısız Genel Kurul**, s.158.

[415] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.89, 90.

andan itibaren genel kurul geçerli olarak karar alabilir, fakat arada alınan kararlar geçerliliğini korumaz[416].

TTK m.370'in uygulanabilmesi için gerekli olan ikinci şart, pay sahiplerinin veya temsilcilerinin toplantının yapılmasına ve kararın alınmasına itiraz etmemiş olmaları gerekir. Toplantının yapılmasına veya kararın alınmasına itiraz, açık olabileceği gibi kapalı şekilde de olabilir[417]. Eğer itiraz, gündemin bir veya birkaç maddesine yönelik olarak yapılmışsa, yalnız bu gündem maddeleri ile ilgili olarak genel kurulun ve alınan kararın yokluğu söz konusu olacaktır[418]. Bu konu ile bağlantılı olarak tartışma konusu olabilecek iki husus söz konusu olabilir.

Birincisi, toplantının yapılmasına itiraz olmadığı halde müzakereler sonunda kararın istemediği şekilde ortaya çıkacağını anlayan pay sahibinin toplantıyı terk etmesidir. Bu halde, TTK m.370'in şartları gerçekleşmediği için alınan karar yoklukla malûldür. Ancak, bu pay sahibinin BK m.41/2 uyarınca sorumlu olabileceği ileri sürülmüştür[419]. İkincisi ise, kararın alındıktan sonra pay sahibinin toplantının yapılmasına itiraz etmesidir. Bu halde Yargıtay, karar alındıktan sonra, toplantının yapılmasına yönelik itirazın, MK m.2'ye aykırı olacağını hükme bağlamıştır[420]. Bu durumda, pay sahibinin itirazda bulunana kadar, genel kurulun toplanmasına ilişkin zımni kabulde bulunduğunu, itirazdan sonra ise genel kurul toplantısının yapılamayacağını kabul etmek daha yerinde olur.

---

[416] Tekinalp, **Çağrısız Genel Kurul**, s.157. TTK m.370'e göre toplanıp, toplantı başladıktan sonra pay sahibinin veya temsilcisinin genel kurul toplantısını terk etmesi halinde, geçerli bir genel kurulun varlığını sürdüreceği, terkin toplantının geçerliliğini etkilemeyeceği ileri sürülmüştür. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.673; Pulaşlı, **Şirketler**, s.307,308; H. Ali Dural, "Çağrısız Toplanabilen Genel Kurulda Pay Sahiplerinden Birinin Toplantıyı Terk Etmesi, Alınan Kararların Geçerliliğini Etkiler mi?", **Prof.Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı**, C.I, Beta Basım Yayım, İstanbul 2002, s.319 vd. Biz, bu görüşe katılmıyoruz. Her şeyden önce, TTK m.370/2 görmezlikten gelinemez. Bütün pay sahibi veya temsilcilerinin hazır bulunduğu genel kurul toplantısında, gene bunların hepsinin hazır olması şartıyla genel kurul karar alabilecektir (TTK m.370/2). Karar almaya yetkili genel kurul, böyle bir halde, bütün pay sahip veya temsilcilerinin hazır bulunduğu ve içlerinden kimsenin toplantıyı terk etmediği genel kuruldur. Kanunun aradığı şart, kararların geçerlilik şartıdır ve bu nedenle emredicidir. Bu nedenle, emredici olan bir hüküm, yorum yoluyla da olsa görmezlikten gelinemez. Yargıtay da aynı kanaattedir. Y.11.HD, 29.12.1998, E.7636/K.7820 (**YKD**, Şubat 1999, C.25, S.2, s.2002); Y.11.HD, 26.2.2001, E.2000/10968, K.2001/1616 (**YKD**, C.27, S.10, Ekim 2001, S.1533-1535).

[417] Yalnız, bu halde, toplanan genel kurulda karar alınmasına muhalefet ile alınan karara muhalif yönde oy kullanmak farklılık arz eder. Alınan karara muhalefet, TTK m.370 anlamında muhalefet değildir. Tekinalp, **Çağrısız Genel Kurul**, s.158.

[418] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.90.

[419] Tekinalp, **Çağrısız Genel Kurul**, s.159.

[420] Y.11. HD, 22.4.1988, E.3438/K.2636 sayılı kararı için bkz. Moroğlu, **Mevzuat**, s.294.

Bütün pay sahiplerinin toplantıda hazır bulunduklarının ve içlerinden hiçbirinin toplantıya ve karar alınmasına itiraz etmediklerinin toplantı tutanağına yazılması gerekir (TTK m.378, 297). TTK m.370'in şartlarının genel kurul toplantısında gerçekleşip gerçekleşmediği konusunda geçerli olan tek delil toplantı tutanağıdır[421].

Yukarıda belirtilen iki koşul, bir araya gelince ortada davetsiz bir genel kurul vardır. Ancak bu kurulda alınan kararların geçerli olması için, davet haricinde genel kurul toplantılarının geçerliliği ile ilgili diğer hükümlere uyulması zorunludur. Bu toplantılarda da komiserin hazır bulunması ve toplantı tutanağını imzalaması, alınan kararların tutanağa geçirilmesi genel kurulun ve kararın varlığı için şarttır[422]. Bu toplantılarda uygulanmayacak hükümler arasında, gündeme ilişkin TTK m.369 yer alır. Bu nedenle, davetsiz genel kurul toplantılarında gündeme bağlılık ilkesi uygulanmaz. Genel kurul, istediği konuları gündemine alıp, karar verebilir[423].

### III. TOPLANTI SALONUNDA BULUNDURULMASI GEREKEN BELGELER VE TOPLANTIYA GİRİŞ

Kom.Yön. m.18'e göre genel kurul toplantı yerinde ortaklık ana sözleşmesi, pay defteri, davetin yapıldığını gösteren belgeler, yönetim kurulu faaliyet raporu ve denetçiler raporu, bilânço, kâr ve zarar cetvelleri, gündem, hazirun cetveli, erteleme üzerine toplanan bir genel kurul söz konusu ise bir önceki toplantıya ilişkin toplantı tutanağı hazır bulundurulur. Kom.Yön. m.31'e göre komiser, bilânço ve kâr-zarar cetveli ile denetçi raporunun toplantı yerinde olup olmadığına bakmak, bunlardan birinin eksikliği halinde toplantının açılmasına izin vermemek yetkisine sahiptir[424].

---

[421] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.91.

[422] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.91; Tekinalp, **Çağrısız Genel Kurul**, s.159. Çağrısız genel kurul toplantılarında, diğer toplantılarda da olduğu gibi, komiserin istenmesi için müracaatın 10 gün önceden yapılması gerekecektir (Kom.Yön. m.16). Oysa ki, davetsiz genel kurulların çok acil ihtiyaçlar için toplanması gerekebilir ve bu on günlük süre, bu ihtiyacı tam olarak karşılamayabilir. Bu nedenle, davetsiz genel kurullarda komiserin istenmesinin daha erken bir süre olarak öngörülmesi düşünülebilir. Çamoğlu, **Çağrısız Genel Kurul**, s.321, 322.

[423] Arslanlı, **II-III**, s.23; Tekinalp, **Çağrısız Genel Kurul**, s.159. Yazar, pay sahibinin temsilcisi ile genel kurula katılması halinde, önceden pay sahiplerine bir gündem bildirilmişse, davetsiz genel kurulda da gündeme bağlılık ilkesinin geçerli olacağını ifade etmektedir. Yazara göre, pay sahibinin gündemde olmayan bir husus hakkında temsilcisine yetki veremeyecektir. Bu nedenle, anılan halde gündeme bağlılık ilkesi geçerli olur ve aksi halde alınan kararlar iptal edilebilir. Tekinalp,**Çağrısız Genel Kurul**, s.159, 160.

[424] Komiserin toplantının açılmasına izin vermeme yetkisi hakkında bkz. §3, I, C.

Pay sahipleri veya temsilcileri genel kurula katılmak için gerekenleri yaptıktan sonra toplantı saatinde, onların genel kurul toplantısının yapılacağı yere alınmaları söz konusu olacaktır. Yönetim kurulu, kimlerin genel kurul toplantılarına katılma hakkına sahip olduğunu tespit etmek için gerekli işlemleri yapmakla görevlidir (TTK m.375). Yönetim kurulu, bu görevini bizzat yerine getirebileceği gibi, yardımcı kişiler de kullanabilir.

Yönetim kurulu, toplantıya giriş ve çıkışların düzenli olması için gereken tedbirleri alır. Bu kapsamda olmak üzere, toplantıya katılan pay sahiplerine veya temsilcilerine, üzerlerinde kimliklerinin yazılı olduğu giriş kartı verilmesi söz konusu olabilir. Ancak, bir pay sahibinin genel kurul toplantısına katılması, onun giriş kartı almasını gerektirmez. Giriş kartı olmayan pay sahibi de genel kurul toplantısına katılabilir.

Genel kurul toplantısına katılma hakkı olduğu halde toplantı salonuna alınmayan kişilerin bulunması halinde, komiserin genel kurul toplantısını açmayabileceği ileri sürülmüştür[425].

## IV. HAZİRUN CETVELİNİN DÜZENLENMESİ

Hazirun cetveli, asıl olarak TTK m.376'da "cetvel"[426] kenar başlığı ve Kom.Yön. m.19'da "hazirun cetvelinin hazırlanması" kenar başlığı ile düzenlenmiştir. Bunun yanında TTK m.378/f.2, c.2'de hazirun cetvelinin toplantı tutanağına eklenmesi, o genel kurulda alınan kararların geçerlilik şartı olarak ele alınmıştır.

---

[425] Ömer Korkut, "**Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Toplantısına Çağrı ve Toplantının Yürütülmesi**", Yayımlanmamış YL Tezi, Ankara, AÜSBE, 1999, s.155.

[426] TTK m.376'ının kenar başlığının "cetvel" olması uygun olmamıştır. Bu kavram, ifade edilmek isteneni tam olarak yansıtmamaktadır. Eriş, **Anonim Şirket**, s.418. Bu nedenle doktrinde ve uygulamada kavram, *hazirun cetveli* olarak ifade edilmiştir. *Hazirun cetveli* kavramı, hem toplantıda hazır bulunan pay sahiplerini veya temsilcilerini ifade ettiği hem de uygulamada yerleşmiş bir kavram olduğu için tercih edilmelidir. Ömer Teoman, "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantısına İlişkin Hazirun Cetveli (TTK m.376)", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, Cilt II, 1982-2001, İstanbul, 2001, s.405. TTK m.376'da cetvel kullanılmasına karşılık, Kom.Yön. m.19'da hazirun cetveli kavramının kullanılması isabetli olmuştur. Buna karşılık maddenin 1.fıkrasında cetvel tabiri kullanılmıştır. Bu durum, m.19/1'de ifade edilen cetvel ile f.2'de belirtilen hazirun cetvelinin birbirinden farklı oldukları kanısını uyandırmaktadır. Ancak, m.19/f.1'de hazirun cetveli yönetim kurulu tarafından hazırlanır diyen birinci cümlesinden hemen sonra ikinci cümlede cetvel kavramının kullanılmış olması, bu ikisinin Kom.Yön'de farklı olarak ele alınmadıklarını ortaya koymaktadır. Sonuç olarak Komiser Yönetmeliği de kavramın kullanılmasında tutarlı ve başarılı değildir.

Anonim ortaklık genel kurullarında hazirun cetvelinin düzenlenmesinin amacı, genel kurul toplantısında bir pay sahibinin ne kadar paya ve oya sahip olduğunun bilmek, böylece toplantı ve karar yeter sayılarının varlığını kontrol etmek, oydan yoksun olanları belirlemek ve bu konularda pay sahiplerine, toplantıyı yönetecek olanlara, komisere bilgi verilmesini sağlamaktır[427]. Hazirun cetveli düzenlenmesinin bir başka amacı da, genel kurul toplantısına katılma hakkına yönelebilecek itirazların sağlıklı bir şekilde ileri sürülmesinde ve kararların geçerli bir biçimde alınıp alınmadığının denetlenmesinde[428] hem ilgili pay sahiplerine hem de bu konuda karar vereceklere uygun bir hukuki delil oluşturmaktır[429].

**A. Hazirun Cetvelinin İçeriği ve Şekli**

Hazirun cetvelinin içeriği TTK m.376 ve Kom.Yön. m.19'da düzenlenmiştir. Buna göre hazirun cetveline, ait olduğu toplantı ile ortaklığın ünvanı, sermayesi, toplam pay sayısı, toplantıya katılan pay sahiplerinin adı, soyadı veya ünvanı, adresi, toplantıya temsilen katılım söz konusu ise temsilcinin ve bunun yanında pay sahibinin adı ve soyadı[430], toplam pay miktarı yazılır (TTK m.376, Kom.Yön. m.19/1)[431]. İntifa hakkı sahibi, genel kurul toplantısına katılmaya ve oy kullanmaya hak sahibi olduğundan, hazirun cetvelinde yer almalıdır. İntifa hakkı sahibinin yanında genel kurula katılma yetkisine sahip olduğu için pay sahibi de intifa hakkı sahibi ile birlikte yazılmalıdır. Pay sahibi genel kurula katılmasa dahi, özellikle oydan yoksunluğun dolanılıp dolanılmadığını tayin bakımından pay sahibinin de hazirunda yer almasında zorunluluk vardır[432].

---

[427] Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.850. Y.11.HD, 26.4.2002 t., E.3939/K.3903 (**YKD**, C.29, S.4, Nisan 2003, s.549,550).

[428] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.94; Ersin Çamoğlu, "Toplantıya Katılanlar Cetvelinin "Reis" Tarafından İmzalanması Sorunu ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik", **İkt.Mal.**, C.XXIII, S.2., s.73.

[429] Ömer Teoman, "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantısına İlişkin Hazirun Cetveli (TTK m.376)", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.II, (1982-2001), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.406.

[430] Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.407; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.850. Bir payın birden fazla maliki bulunduğu takdirde bunlar ortaklığa karşı haklarını ancak bir temsilci aracığıyla kullanabileceklerinden (TTK m.400), hazirun cetvelinde payın bütün sahipleri ile birlikte müşterek temsilcinin de gösterilmesi bir zorunluluk teşkil edecektir. Pay sahipleri arasında bir tüzel kişi bulunması halinde, bu payları genel kurulda temsil edecek yönetici veya temsilcinin de hazirun da gösterilmesi gerekir. Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.407.

[431] TTK m.376'daki hazirun cetvelinin içeriğine ilişkin eleştiriler için bkz. Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.406-410.

[432] Teoman, **a.e.**, s.407, 408.

Oydan yoksun olan pay sahipleri de genel kurula katılma hakkına sahip oldukları için hazirun cetvelinde yer almalıdırlar[433].

Hazirun cetvelinde pay miktarının yanında her payın sahip olduğu oy miktarının da yazılması gerekir. Elbette ki bu durum, anonim ortaklığın oyda imtiyazlı pay çıkarmış olması ihtimalinde geçerli olacaktır[434]. Böylece ana sözleşme değişikliklerinde oyda imtiyazlı payların imtiyazlarının kullanılıp kullanılmadığının denetlenmesi açısından, hazirun cetveli yarar sağlayacaktır[435].

Kom.Yön. m.19, hazirun cetvelinin ekli örneğe (Örnek -2) uygun olarak düzenlenmesini öngörmüştür. Buna göre yönetim kurulu, ortaklık pay defterinde kayıtlı bulunan bütün çıplak ve nama yazılı pay senedi ve ortaklığa bir hafta önceden pay senetlerini tevdi eden hamile yazılı pay senedi sahiplerinin ad, soyadı veya unvanlarını bir liste halinde yazacaktır. Genel kurula gelen pay sahipleri veya temsilcileri isimleri karşısında bulunan yere imza atarak toplantı salonuna girecektir. Bu yöntem, özellikle pay sahibinin çok olduğu anonim ortaklıklarda, zamandan tasarruf sağlaması nedeniyle uygulamada tercih edilen bir yöntemdir[436].

**B. Hazirun Cetvelinin Düzenlenmesi ve İmzalanması**

TTK m.376'ya göre hazirun cetveli, "toplantı anında" hazır bulunan pay sahipleri veya temsilcilerini göstermek üzere düzenlenir ve "ilk oyların toplanmasından önce" herkesin görebileceği bir yere asılır.

Doktrinde hazirun cetvelinin düzenlenmesi zamanı olarak farklı görüşler ileri sürülmüştür. Çamoğlu'na göre hazirun cetveli genel kurul toplantısı açılmadan

---

[433] Teoman, **a.e.**, s.408.

[434] Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.850.

[435] Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.409; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.94. Hazirun cetvelinin içeriğinde yer almaması gereken hususlarda vardır. TK m.359/f.1, b.9 gereğince genel kurul toplantısında hazır bulunmakla yükümlü denetçiler, pay sahibi sıfatını taşımamaları halinde hazirun cetvelinde gösterilmezler. Aynı şekilde, genel kurula katılma hakları olmayıp, katılmalarına istisnaen izin verilen dinleyiciler de hazirun cetvelinde yer almazlar Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.408.

[436] Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.411. Yazar, uygulamada çok sık görülen, hazirun cetvelinin bu yönteme göre hazırlanmasının hazirun cetveli kavramı ile olduğu kadar TTK m.376'nın lafzı ile de bağdaşmadığını kabul etmektedir. Hazirun cetvelinin Yönetmeliğin öngördüğünden farklı olarak ve Kanunun amacına uygun olarak düzenlenmesi de mümkündür. Buna göre, pay sahiplerinin genel kurula katıldıkları anda isimlerinin yazılması ve isimlerin onların genel kurula katılış sırasına göre düzenlenmesi söz konusu olabilecektir. Bu usulde de zamandan tasarruf sağlayabilmek için, hazirun cetvelinin içeriğine uygun matbu listenin önceden hazırlanması yoluna gidilebilir. Ancak bu listenin birinci listeden farkı, pay sahibinin adı, soyadı veya ünvanı başlığı altında bulunan hanelerde isim bulunmaması, toplantıya katılım oldukça doldurulması ile düzenlenmesidir. Teoman, **a.e**, s.411.

düzenlenir[437]. Arslanlı'ya göre, hazirun cetveli, toplantıya katılmak isteyen pay sahipleri veya temsilcilerinin genel kurul toplantısına alınmasından sonra düzenlenecektir[438]. Teoman ise, hazirun cetvelinin düzenlenmeye başlayacağı an ile tamamlanma anını ayırmaktadır. Şöyle ki, yazara göre hazirun cetvelinin düzenlenmesine toplantının açılmasından ve gündem maddelerinin görüşülmesinden önce başlanmalıdır. Hazirun cetvelinin tamamlanması ise, ilk oyların toplanmasından önce olmalıdır[439].

Bu konuda biz de Teoman'ın görüşlerine katılıyoruz. Şöyle ki hazirun cetvelinin düzenlenmesine toplantının açılmasından önce başlanmalı ve hazirun cetveli ilk oyların toplanmasından önce tamamlanmalı ve herkesin görebileceği bir yere asılmalıdır. Ancak, hazirun cetvelinin düzenlenmesine, genel kurul toplantısının açılmasından sonra da başlanabilir. Bu takdirde, genel kurul toplantısının açılabilmesi için gerekli olan toplantı yeter sayısı, başka bir şekilde tespit edilmelidir[440].

Öte yandan, hazirun cetveline, toplantıya sonradan katılan ile toplantıdan geçici olarak veya tamamen ayrılan pay sahiplerinin ya da temsilcilerinin işaret edilmesi gerekecektir. Böylece, o genel kurulda toplantı ve karar yeter sayısının halen var olup olmadığı kolaylıkla tespit edilebilecektir. TTK m.376'nın hazirun cetvelinin ilk oyların toplanmasından önce asılacağını düzenlemesinden, toplantıya katılan veya toplantıdan ayrılan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazirun cetveline işaretleneceği sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu takdirde, divan başkanının, pay

---

[437] Çamoğlu, **Katılanlar Cetveli**, s.73. Yazara göre, toplantının açılması, hazirun cetveline göre toplantı yeter sayısının varlığı saptandıktan sonra açılacağı için, zorunlu olarak hazirun cetvelinin toplantının açılmasından önce düzenlenmesi gerekecektir.

[438] Arslanlı, **II-III**, s.33.

[439] Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.412.

[440] TTK m.376'nın "toplantı anında" ifadesini kullanması, hazirun cetvelinin düzenlenebilmesi için her şeyden önce bir genel kurulun toplanmış sayılması gerektiği şeklinde yorumlanabilir. Ancak, yukarıda da değinildiği üzere yönetim kurulu, pay defterine kayıtlı pay sahipleri ile ortaklığa bir hafta önceden pay senetlerini tevdi eden hamile yazılı pay senedi sahiplerinin isimlerinin yer aldığı bir listeyi hazırlar ve toplantıya gelen pay sahipleri, isminin karşısında olan yerleri imzalar. Toplantıya katılan pay sahiplerinin imzası ile birlikte, yönetim kurulu tarafından hazırlanan bu liste, artık hazirun cetveli adını alır. O halde, hazirun cetvelinin düzenlenmesine, bu uygulamaya göre, toplantının açılmasından önce başlamak bir zorunluluk teşkil edecektir. Ancak, ileride görüleceği üzere pay sahiplerinin hazirun cetvelini imzalamaları zorunlu değildir. Hazirun cetveli, cetvelde yer alanların isimleri okunarak yapılacak yoklama ve var olanların karşısına işaret konulması suretiyle de düzenlenebilir. Bu takdirde, hazirun cetveli, genel kurul toplantısının açılmasından sonra da düzenlenebilir. Hazirun cetvelinin düzenlenmesinin toplantının açılmasından sonra başlanması halinde, toplantı yeter sayısının varlığı başka bir şekilde tespit edilmelidir. Sonuç, olarak, hazirun cetvelinin düzenlenmeye başlayacağı anın TTK m.376'da sınırlayıcı bir şekilde ele alınmadığı, toplantının açılmasından önce düzenlenebileceği gibi, toplantının açılmasından sonra da düzenlenebileceği kabul edilmelidir.

sahiplerini yeni katılımlar nedeniyle bilgilendirmesi gerekir. Toplantıda bulunan pay sahipleri, bu yeni katılımlara itiraz edebilirler. İşte bu itirazlar ve divan başkanının genel kurulu bilgilendirmesi nedeniyle, genel kurulda müzakereler kesintiye uğrayabilir, genel kurulun yönetimi güçleşebilir[441]. Ancak, bütün bu güçlüklerine rağmen, hazirun cetveli güncelliğini korumalı, toplantıya katılanların listesi olarak, sonradan katılanları da içermeli, toplantıdan ayrılan pay sahiplerini ise içermemelidir.

Uygulamada ise hazirun cetveli, olayların büyük çoğunluğunda toplantın tamamlanmasından sonra düzenlenmekte ve imzalanmaktadır[442].

Hazirun cetvelinin kimin tarafından düzenleneceği konusunda TTK m.376'da açıklık yoktur. Buna karşılık, Kom.Yön. m.19'da hazirun cetvelinin yönetim kurulu tarafından hazırlanacağı düzenlenmiştir. Kom.Yön. m.19'un bu düzenlemesi yerindedir. Şöyle ki:

TTK m.375'de kimlerin genel kurul toplantısına katılma hakkı olduğunun belirlenmesi için gereken tedbirleri alma yetkisi yönetim kuruluna verilmiştir. Hazirun cetvelinin düzenlenmesi de yönetim kurulunun bu yetkileri kapsamına girmektedir[443]. Hazirun cetveline ilişkin TTK m.376'nın hemen 375'den sonra gelmesi de bu durumu kanıtlar niteliktedir[444]. O halde Kom.Yön. m.19'la aynı yönde olarak, biz de hazirun cetvelini hazırlama görevinin yönetim kurulunda olduğunu kabul ediyoruz.

Yönetim kurulunun hazirun cetvelini hazırlama yetkisi toplantının işleyişi sırasında da cetvelin güncelleştirilmesi amacıyla devam eder. Yönetim kurulu, yukarıda da ifade edildiği üzere, yeni katılımları veya ayrılmaları divan başkanına bildirmelidir[445].

---

[441] Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.412.
[442] Teoman, **a.e.**, s.413.
[443] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.694; Çamoğlu, **Katılanlar Cetveli**, s.73.
[444] Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.413; Arslanlı, **II-III**, s.33; Eriş, **Anonim Şirket**, s.418. Yönetim kurulunun hazirun cetvelini hazırlama yetkisi, toplantıya çağrının başka bir organ tarafından yapılması durumunda da fark etmez. Yetki gene yönetim kurulundadır. Buna karşılık yönetim kurulundan hiç kimsenin genel kurulda bulunmaması veya hazirun cetvelini düzenlemekten kaçınmaları halinde daveti yapanlarca da hazirun cetveli düzenlenebilir. Hatta toplantıda bulunan pay sahipleri tarafından tutulan tutanak da hazirun cetveli olarak kabul edilebilir. Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.413, 414. Benzer bir sonuca Arslanlı ve Doğanay tarafından da varılmıştır. Hazirun cetvelinin hazırlanması ile ilgili olarak değindikleri sorunda başkanın ana sözleşme belirlenmediği durumlarda, toplantıda hazır bulunan pay sahipleri tarafından tutulan tutanağın da hazirun cetveli yerine geçeceği belirtilmiştir. Arslanlı, **II-III**, s.33; Doğanay, **TTK Şerhi I**, s.969.
[445] Teoman, **Hazirun Cetveli**, 414.

TTK m.376, hazirun cetvelinin "reis" tarafından imzalanacağını düzenlemektedir[446]. Buna karşılık, Kom.Yön. m.19/son'da hazirun cetveli genel kurul divan başkanlığı ve Bakanlık komiseri tarafından imzalanır demektedir. Uygulamada, hazirun cetveli, başkanlık divanı tarafından imzalanmaktadır[447].

TTK m.376 uyarınca, hazirun cetveli, tutanağa ekleneceği için, komiser tarafından da imzalanmalıdır[448]. Kom.Yön. m.19'da bu esastan yola çıkarak hazirun cetvelinin komiser tarafından imzalanması gerektiğini düzenlemiştir. Kom.Yön. m.19/3'e göre hazirun cetvelinde yer alan sermaye ve ortaklık yapısının ortaklık defterine uygun olduğu yönetim kurulu tarafından onaylanacaktır.

**C. Hazirun Cetvelinin Asılması ve Hazirun Cetveline İtiraz**

Hazirun cetveli, ilk oyların toplanmasından önce, herkesin görebileceği bir yere asılmalıdır (TTK m.376). Genel kurulda ilk oylama, eğer ana sözleşmede belirtilmemişse divan başkanlığının oluşturulması için yapılacağından, hazirun cetveli de bu oylamanın yapılmasından önce asılmalıdır[449]. Oylama yapılmadan önce, genel kurulda oylanacak hususa ilişkin olmak üzere müzakerelerin yapılması gereklidir. Hazirun cetveli toplantıya katılmaya hak kazanmış olup da katılanların listesidir. Toplantıya katılmaya hak sahibi olmayanlar müzakerelere de katılamazlar. Bu nedenle, hazirunun ilk oylamadan önce asılmasından maksat, o hususun müzakeresine geçilmesinden önceki aşama olmalıdır. Çünkü pay sahipleri, hem

---

[446] Doktrinde, TTK m.376'da geçen "reis" ifadesinin, genel kurul divan başkanını mı yoksa yönetim kurulu başkanını mı işaret ettiği konusunda bir belirsizlik olduğu ifade edilmiştir. Çamoğlu, **Katılanlar Cetveli**, s.72; Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.415. Bu nedenle bir kısım yazarlar, TTK m.376'da geçen reis ifadesinin yönetim kurulu başkanı olduğunu ve bu nedenle onun tarafından imzalanması gerektiğini belirtmişlerdir. Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.415,416; Eriş, **Anonim Şirket**, s.418. Domaniç, hazirun cetvelinin yönetim kurulu başkanı tarafından, başkanın yokluğunda başkan vekili ya da ortaklığı temsile yetkili üyeler yahut murahhas üye veya müdür tarafından imzalanabileceğini kabul etmektedir. Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.850. Domaniç'in eleştirisi için bkz. Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.415. Doktrinde diğer bir kısım yazarlar da Yönetmeliğin divan başkanını yetkilendirmesinden kaynaklı olarak, hazirun cetvelinin genel kurul başkanı tarafından imzalanması gerektiğini belirtmişlerdir. Arslanlı, **-II-III**, s.33; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.694; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.94; Doğanay, **TTK Şerhi I**, s. 969; Çamoğlu, **Katılanlar Cetveli**, s.73-75. Çamoğlu, aynı yerde, hazirun cetvelinin ilk olarak geçici başkan olan yönetim kurulu başkanı, ikinci olarak da seçilen genel kurul başkanı tarafından imzalanacağını kabul etmektedir.. Yazarın iki imza görüşünün eleştirisi için bkz. Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.415 vd.

[447] Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.417.

[448] Teoman, **a.e.**, s.417.

[449] Teoman, genel kurulda toplantının aralıksız bir biçimde sürdürülebilmesi için, hazirun cetvelinin genel kurul toplantısının açılmasından önce pay sahiplerinin incelenmesine sunulmasını, de lege ferenda bir zorunluluk olarak ileri sürmüştür. Böylece, pay sahipleri, toplantı açılmadan haziruna itiraz edebilecekler ve böylece toplantının kesintiye uğraması söz konusu olmayacaktır. Teoman, **a.e.**, s.416.

toplantıya katılmaya hem de müzakerelere katılmaya itiraz edebilirler. Bu itirazlarını yapabilmeleri için de hazirun cetvelinin müzakerelerden önce asılması yerinde olur. Bu yöntem, genel kurulun işleyişinin sürekliliğini de sağlayacaktır[450].

Hazirun cetveli, hazır olan herkesin görebileceği bir yere asılmalıdır. Hazirun cetvelinin asılmasını, genel kurul başkanı sağlamalıdır[451].

Hazirun cetvelinin asılması ile, onun gerçeğe uygunluğu genel kurul başkanı, komiser ve pay sahipleri tarafından kontrol edilebilecek[452] ve pay sahiplerinin toplantıya katılmaya ilişkin itirazları olanaklı hale gelecektir[453].

Hazirun cetvelinin asılma şekli nasıl olmalıdır? TTK m.376'da kullanılan "asma" ifadesi bağlayıcı ve sınırlayıcı değildir. Hazirun cetveli, asılma dışında bir masaya da konulabilir[454]. Yeter ki, hazirun cetveli herkesin inceleyebileceği ve görebileceği yerde olsun.

Hazirun cetvelinin, pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulmaması, o genel kurulda alınan kararların iptal edilebilirliğine yol açar[455].

Pay sahipleri, hazirun cetveline itiraz edebilirler. Bu itiraz, TTK m.361/2 ve 3 anlamında, toplantıya katılmaya yetkili olmayanların katıldığı biçiminde olacak ve yönetim kurulu nezdinde olacaktır. Ancak bu itirazı, yönetim kurulu değil genel kurul karara bağlayacaktır[456].

**D. Düzenlenmemesinin Yaptırımı**

Hazirun cetvelinin hiç veya gereği gibi hazırlanmamasının genel kurulun ve dolayısıyla kararın varlığını değil, geçerliliğini etkileyeceği, yani o genel kurulda alınan kararların iptal edilebilirliğine neden olacağı ileri sürülmüştür[457].

Buna karşılık hazirun cetvelinin düzenlenmemesinin yaptırımı konusunda TTK m.378 ve 297 birlikte değerlendirilmelidir. Genel kurulda hazirun cetveli ayrı olarak düzenlenebileceği gibi, düzenlenmesinden vazgeçilerek, bunun içeriğine toplantı tutanağında aynen yer verilebilir. Hazirun cetveli, hiç düzenlenmemekle

---

[450] Teoman, **a.e.**, s.417.
[451] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.697.
[452] Çamoğlu, **Katılanlar Cetveli**, s.74,75.
[453] Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.416.
[454] Teoman, **a.e.**, s.417. Domaniç, bu imkanı belirtmek üzere, asılma yanında bırakılma ifadesini de kullanmıştır. Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.850.
[455] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.94.
[456] Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.417,418.
[457] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.94.

birlikte toplantı tutanağında bunun içeriğine yer verilmişse, iptal edilebilirlik söz konusu olmayacaktır. Bu takdirde hazirun cetveli, yukarıda belirtilen içerikte toplantı tutanağında yer almalıdır. Buna karşılık, hazirun cetveli ayrı olarak düzenlenmediği gibi, tutanakta da içeriği hakkında bilgi verilmemişse, artık tutanağın TTK m.378 ve 297 anlamında tutulmuş olduğu ileri sürülemeyecektir. Toplantı tutanağının kanuna uygun bir şekilde düzenlenmiş sayılabilmesi için, ya hazirun cetveli ayrı olarak düzenlenmeli ve tutanağa eklenmeli, ya da bunun içeriğine tutanakta yer verilmelidir. Bunlardan hiçbirisinin yerine getirilmemesi halinde, tutanak TTK m.378 ve 297 anlamında düzenlenmiş sayılamayacak ve bu nedenle yokluk yaptırımı söz konusu olacaktır[458]. Hazirun cetveli, gereği gibi düzenlenmemişse iptal edilebilirlik söz konusu olacaktır[459].

## V. KOMİSERİN TOPLANTI AÇILMADAN ÖNCEKİ GÖREVLERİ

Komiserin toplantı açılmasından önceki görevleri Kom.Yön. m.31'de düzenlenmiştir. Kom.Yön. m.31/3'te, m.31'de sayılan bazı hususların eksik olması halinde komiserin genel kurul toplantısının açılmasına izin vermeyeceği ve durumun tutanağa eklenerek ilgililerle birlikte imzalayacağı düzenlenmektedir. O halde, biz de toplantının açılmasına engel olan haller ile açılmasına engel olmayan haller şeklinde bir ayrım yapabiliriz.

Komiser, Kom.Yön. m.31'in (a, c, d, f, h, ı) bentlerinde sayılan hususların herhangi birinin eksikliği halinde toplantının açılmasına izin vermeyecektir. Eksikliği, toplantının açılmasına engel olan durumlar şunlardır:

Toplantı yerinin ilânda gösterilen yer olup olmadığını ve burada toplantı yapmanın ana sözleşmeye göre mümkün olup olmadığını kontrol etmek;

Olağan genel kurul toplantısında yönetim kurulu üyelerinden en az bir üye ile denetçilerden en az birinin toplantı yerinde olup olmadığına bakmak[460];

Olağan toplantılarda bilânço ve kâr-zarar cetvellerinin toplantı yerinde olup olmadığına ve denetçi raporunun verilip verilmediğine bakmak[461];

---

[458] Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.419.
[459] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.94; Teoman, **a.e.**, s.419. Teoman, aynı yerde düzenlemedeki eksikliğin, karar ve toplantı yeter sayısının tespiti ile ilgili olması gerektiğini ifade etmektedir.
[460] Bkz. § 2, II, B, 1, 2, 3.
[461] Bkz. § 3, V, A.

Kanun ve ana sözleşmede öngörülen asgari nisabın mevcut olup olmadığına bakmak[462];

Genel kurulun davet usulünün hiç yerine getirmeden toplanması halinde, pay sahiplerinin tümünün toplantı yerinde olup olmadığına ve toplantının yapılmasına itiraz olup olmadığına bakmak[463].

İşte bunlardan birinin eksikliği halinde komiser, toplantının açılmasına izin vermeyecektir. Buradaki eksikliklerin toplantının yapılmasına engel olacağı Kom.Yön. m.27'de de belirtilmiştir. Komiserin toplantının açılmasına izin verme yetkisi aşağıda ele alınacaktır[464].

Komiserin toplantının açılmasına engel olmayan bazı görevleri de bulunmaktadır. Toplantıya davetin kanuna uygun olarak yapılıp yapılmadığını, yönetim kurulu ile denetçilerin görevlerinin sona erip ermediğini, temsilen toplantıya katılım söz konusu ise vekâletnamelerin Yönetmelikte belirlenen esaslara uygun olup olmadığını kontrol etmek ve bu vekâletnameleri incelendi şerhi ile imzalamak ve divana verilmesini sağlamak, hazirun cetvelini imzalamak ve toplantıya katılanların kimlik kontrolünü yapmaktır. Komiserin bu görevleri ilgili bölümlerde ele alınmış olduğu için burada ayrıca değinilmeyecektir.

---

[462] Bkz. § 1, IV, C.

[463] Kom.Yön. m.31/h bendi uyarınca gündemde ana sözleşme değişikliği bulunması halinde bakanlıktan bu konuda izin alınıp alınmadığına bakmak da komiserin görevleri arasındadır. 11.6.2003 tarihinde 4884 sayılı Kanunla TTK m.386 ve 273 değiştirilmiştir. Bundan böyle, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca yayınlanacak tebliğle faaliyet alanları tespit ve ilân edilen anonim ortaklıkların kuruluşu ve ana sözleşme değişiklikleri Bakanlığın iznine tâbi tutulacaktır. Bunun dışında kalan anonim ortaklıklar açısından ise, kuruluş ve ana sözleşme değişikliği için bakanlığın iznine gerek yoktur. O halde, Kom.Yön. m.31/h bendindeki komiserin görevi, yayımlanacak Tebliğ'le bakanlığın izni kapsamına sokulan anonim ortaklıklar için geçerli olacaktır. Bunun haricindeki anonim ortaklıklar için ise, komiserin böyle bir görevi ve bu nedene dayanarak toplantının açılmasına izin vermeme yetkisi söz konusu olmayacaktır.
Sanayi ve Ticaret Bakanlığı söz konusu tebliği 25.7.2003 t. ve 25179 sayılı Resmi Gazete ile yayımlamıştır. İç Ticaret 2003/3 sayılı Tebliğ'de ana sözleşme değişikliği için yönetim kurulunun karar alacağı ve bunu TTK m.386 uyarınca değişik metin ve asıl metin ile birlikte ilân ve ilgililere tebliğ edeceği düzenlenmektedir. Tebliğ m.5'de ana sözleşme değişikliği için bakanlıktan izin alması gereken anonim ortaklıklar sayılmıştır. Buna göre, bankalar, özel finans kurumları, sigorta ortaklıkları, finansal kiralama ortaklıkları, faktoring ortaklıklar, holdingler, döviz büfesi işleten anonim ortaklıklar, umumi mağazacılıkla uğraşan anonim ortaklıklar, halka açık anonim ortaklıklar, serbest gölge kurucusu ve işleticisi olan anonim ortaklıklar, ana sözleşmelerini değiştirmek için bakanlıktan izin almak zorundadırlar.

[464] Bkz. § 3, II, A.

## § 3. GENEL KURUL TOPLANTILARININ İŞLEYİŞİ

Anonim ortaklık genel kurul toplantısının işleyişi, toplantının açılmasından sonraki işlemleri kapsamaktadır. Bu aşamalar ayrı olarak incelenecektir. Ancak bu aşama incelenmeden önce, genel kurulun toplanmış sayılmasının koşulları ele alınmalıdır.

### I. GENEL KURULUN TOPLANMIŞ SAYILMASININ KOŞULLARI

Genel kurul kararlarının toplantıya katılsın katılmasın tüm pay sahiplerini bağlayıcı olması nedeniyle (TTK m.379), genel kurulun toplanması ve karar alması, kanun tarafından özellikli şekil kurallarına tâbi tutulmuştur. Genel kurulun toplantıya davet edilmesi, toplanması belirli bir prosedüre tâbidir, toplantı ve karar yeter sayıları kanun tarafından belirlenmiştir. Bu şekil şartlarının bir amacı, anonim ortaklığın sağlıklı bir şekilde karar verebilmesi ve verdikleri kararın ne olduğunun kolayca tespit edilmesidir. Diğer bir amacı ise, pay sahiplerinin mümkün olduğu kadar genel kurul toplantılarına katılımının ve bu suretle kendi haklarını genel kurulda savunabilme ve onları dile getirme imkanının sağlanmasıdır. Örneğin tüm pay sahiplerinin genel kurul toplantısından haberdar edilmesi bu amaca yöneliktir[465].

Anonim ortaklıklarda genel kurul, ancak belli koşulların bir araya gelmesi ile toplanmış sayılır. Bu şartlar olmadan pay sahiplerinin bir araya gelmesi, genel kurulun toplanması ve geçerli bir şekilde karar alması için yeterli değildir. Aslında bu şartlar genel kurul kararlarının varlığı koşulları ile de ilgilidir. Söz konusu şartların olmaması halinde genel kurulun kararının varlığından söz edilemez. Genel kurul kararlarının var sayılamayacağı hallerde, genel kurulun toplanmış sayılamayacağı da kabul edilmelidir. Dolayısıyla bu başlık altında alınacak olan hususlar, genel kurulun kendisinden öte aldığı kararın varlığı ile ilgili olmaktadır. O halde genel kurulun varlından söz edebilmek için şu şartlar varlığı gerekecektir.

#### A. Genel Kurulun Toplanması Zorunluluğu

TTK m.360'a göre pay sahipleri, ortaklık işleri ile ilgili haklarını ancak genel kurul toplantılarında kullanabilirler. Bu nedenle hem bazı pay sahibi haklarının

---

[465] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.106; Ansay, **Anonim Şirket**, s.171.

kullanılabilmesi, hem de genel kurulun varlığı ve fonksiyonunu sürdürebilmesi için genel kurulun toplanması zorunluluk arzetmektedir[466].

Genel kurul toplantılarının geçerli bir toplantı olarak kabul edilebilmeleri için, diğer şartların yanında, pay sahiplerinin aynı zamanda genel kurul olarak toplanmaları zorunluluğudur. Bir toplantı yapılmaksızın, pay sahiplerinin verdikleri oylarla alınan kararlar geçersiz bir karardır. Bu durumda hem genel kurulun kendisi hem de verilen karar yok hükmündedir. Daha doğrusu ne bir genel kuruldan, ne de bir karardan söz edilebilir[467]. Üyelerinin veya ortaklarının bir toplantı yapılmasına gerek kalmadan birinin verdiği yazılı öneriye diğerinin imza vermek suretiyle katıldığı ve bu şekilde alınan kararlara sirkülasyon kararları denir. Anonim ortaklık yönetim kurulu toplantılarında, ortak sayısı 20'den az limited ortaklıklarda ve derneklerde söz konusu olabilen sirkülasyon kararları TTK m.360 gereği anonim ortaklık genel kurulları için söz konusu olamaz[468]. Dolayısıyla sirkülasyon yoluyla genel kurul karar alamaz.

**B. Toplantıya Davetin Yapılması Zorunluluğu**

TTK' da genel kurulu toplantıya davet, TTK m.364 vd. da düzenlenmiştir. TTK m.364'de davetin yapılacağı zamanla ilgili olarak genel kurulun olağan ve olağanüstü toplantısı ele alınmış, m.365-367'de davete yetkili olanlar sayılmış, m.368'de davetin şekli belirtilmiş ve m.369'da ise davetin içeriği ile ilgili olarak gündem bahsi ele alınmıştır.

Anonim ortaklık genel kurul toplantısının geçerli olabilmesi için, bütün pay sahiplerinin TTK' da ve ana sözleşmede belirtildiği şekilde toplantıya davet edilmeleri gerekir. TTK' da anonim ortaklık genel kurulunun toplantıya davet edilmesi, TTK m.364-369 arasında düzenlenmiştir. İşte, bu şartların gerektirdiği şekilde yapılan davet, genel kurulun toplanmış sayılmasının varlığı şartıdır[469, 470].

---

[466] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.62.

[467] Arslanlı, **II-III**, s. 10,11; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.61, 62; İsmail Doğanay, "Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre, Anonim Şirketlerde Azınlıkta Kalan Pay Sahiplerinin Genel Kurul Kararlarını İptal Ettirebilmeleri Hali", **İmran Öktem'e Armağan**, Ankara, AÜHF Yayınları No:275, 1990, s.367; Pulaşlı, **Şirketler**, s.297.

[468] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.62.

[469] Moroğlu, **a.e.**, s.62,63.

[470] Yargıtay 11.HD, 4.11.1993 t. ve E.597/K.7050 sayılı kararında aynen " ... Dairemizin kökleşen uygulamalarına göre çağrının usulsüz olması hâli dava açma hakkı yönünden davacıya bir hak verdiği kabul edilmekte ise de, bu husus kararların iptali için yeterli olmayıp genel kurulda alınan kararların

Davet zorunluluğunun tek istisnası TTK m.370'de düzenlenen davetsiz genel kuruldur. TTK m.370'e göre ortaklığın bütün pay sahipleri veya onların temsilcileri genel kurul toplantısında hazır bulunur ve toplantının yapılmasına veya karar alınmasına itiraz olmaz ise toplanan genel kurul davetsiz genel kuruldur.

Toplantı daveti, kanun veya ana sözleşmeye göre yetkili organ veya kişiler tarafından pay sahiplerine veya temsilcilerine yöneltilen ve genel kurul toplantısına çağrı ile bu toplantının yerini, zamanını, gündemini ve katılma koşullarını içeren, ilân ve/veya mektup şeklinde yazılı bir irade beyanı veya bildirimdir[471].

Geçerli bir toplantıya davetin var sayılması için davetin bütün pay sahiplerine, yetkili organlar tarafından yapılması gerekir. Ve aynı zamanda yapılan davetin, dikkatli ve özenli bir pay sahibinin belli bir yer ve zamanda genel kurulun yapılacağını çıkarabileceği şekil ve özde olması gerekir[472].

**C. Toplantı Yeter Sayısının Sağlanması**

Anonim ortaklıklar, mahiyetleri gereği çoğunluk ilkesine göre yönetilen bir ticaret ortaklığı tipidir. Anonim ortaklıkta, sermaye ve oy çoğunluğunu ele geçiren pay sahipleri, ortaklığın yönetimini de ele geçirmiş demektir. Anonim ortaklık genel kurulları, oy birliği halleri (TTK m.388/1) hariç olmak üzere, genel olarak esas sermayenin belli bir oranının bir araya gelmesi ile toplanmış sayılan kurullardır.

Toplantı yeter sayısı, genel kurulun toplanıp karar alabilmesi için en az ne kadar sermayesinin toplantıda hazır bulunması gerektiğini ifade eden yeter sayıdır[473]. Anonim ortaklık genel kurul toplantılarında iki türlü toplantı yeter sayısı vardır.

---

yasa, anasözleşme ve iyiniyet kurallarına aykırı olduğunun iddia ve ispat edilmesi gerekmektedir ..." demektedir. (Karar için bkz. **Batider**, C.XVII, S.2, s.120,121. Aynı yönde Yargıtay kararları:Y.11.HD, 1.2.1993 t. E.6466/K.563; 2.5.1994 t. E.93/7311, K.94/3733. Bu kararlar için bkz. Moroğlu, **Mevzuat**, s.315, 316.) Böylece Yargıtay, davetteki usul eksikliğini bir iptal veya geçersizlik sebebi olarak görmemektedir. Ona göre, bu hal sadece pay sahibine dava açma hakkı vermektedir.

[471] Bu irade beyanı veya bildirimin pay sahiplerine veya temsilcilerine yöneltilmesi zorunludur. Ancak bu kimselere ulaşmış olmasını veya ulaşmış olmasının belgelendirilmesini davetin varlığı açısından kabul edilmemektedir. İyiniyetle ve usulünce yapılmış olan bir davet herhangi bir nedenle pay sahiplerine veya temsilcilerine ulaşmamışsa bu husus daveti sakatlamaz. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.63.

[472] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.63, 64; Helvacı, **Genel Kurul**, 33. Anonim ortaklık genel kurulunu toplantıya davet ve davetin varlık koşulları, aşağıda, Bölüm 2, II'de ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

[473] Oğuz İmregün, "Türk Hukukunda Anonim Ortaklıklarda Toplantı ve Karar Yeter Sayıları", **İÜHFM**, Y.1984, S.1-4, s.349, 353. Toplantı yeter sayısının düzenlenmesinde kanun koyucu, iki menfaati bağdaştırmak amacını izlemektedir. Birincisi, anonim ortaklık genel kurul toplantılarına mümkün olduğu kadar fazla pay sahibinin katılmasını ve ortaklık yaşamında önemli kararlarda söz sahibi olmasını sağlamaktır. İkincisi ise, genel kurulun belirli nisaplarla toplanmasının yeterli sayarak, anonim ortaklığın işleyişini mümkün kılmaktır. Tekinalp, **Toplantı Yeter Sayısı**, s.13.

Bunlar olağan toplantı yeter sayısı ile ağırlaştırılmış toplantı yeter sayısıdır. Bu toplantı yeter sayıları, genel kurul toplantısının olağan olup olmadığına göre değil, toplantıdaki gündem maddesine göre belirlenir[474]. Dolayısıyla, aynı genel kurul toplantısında bir gündem maddesi için toplantı yeter sayısı sağlanmışken, bir diğer gündem maddesi için sağlanmamış olabilir[475].

Oy hakkından yoksun pay sahipleri de genel kurul toplantı yeter sayısı hesabında dikkate alınır. Çünkü, oy hakkından yoksunluk sadece oy hakkının kullanılamaması sonucunu doğurur[476]. Buna karşılık SPK'nın yayımladığı Seri I, No: 15 sayılı "Oydan Yoksun Hisse Senetlerine İlişkin Esaslar Tebliği" m.17/2'de oydan yoksun pay senedi sahiplerinin katıldığı genel kurul toplantılarında toplantı ve karar yeter sayılarında, oydan yoksun payların dikkate alınmayacağı düzenlenmiştir.

**1. Olağan Toplantı Yeter Sayısı**

Olağan toplantı yeter sayısı, TTK m.372 ve Kom.Yön. m.24/b.(a)'da düzenlenmiştir. TTK m.372'ye göre, genel kurullar bu kanunda ve ana sözleşmede aksine bir düzenleme olmadığı hallerde, ortaklık esas sermayesinin en az dörtte birini temsil eden pay sahiplerinin huzuruyla toplanırlar. İlk toplantıda bu yeter sayı elde edilemezse, ikinci toplantıda hazır bulunan pay sahipleri, temsil ettikleri sermayenin miktarı ne olursa olsun genel kurul olarak toplanmaya ve karar almaya yetkilidirler[477].

Toplantı yeter sayısının hesabında, pay sahiplerinin sahip oldukları oy sayısı değil, temsil ettikleri sermayenin miktarı esas alınır. Esas sermayenin dörtte biri genel kurul toplantısında bulundukça toplantı yeter sayısı vardır. Bu miktarda paya, bir pay sahibi sahip olsa dahi, bu bir pay sahibinin katılımıyla da genel kurul toplantısı yapılabilir[478]. Birinci toplantıda yeter sayısının elde edilememesi üzerine yapılan

---

[474] Çevik, **Anonim Şirket**, s.693.

[475] Tekinalp, **Toplantı Yeter Sayısı**, s.13.

[476] TTK'da öngörülen oy hakkından yoksunluk hallerinin toplantı yeter sayıları üzerindeki etkisi konusunda bkz. Bölüm 5, I, D, 2, e.

[477] Bu toplantı yeter sayısı, aynı zamanda halka açık anonim ortaklıkların, TTK m.388/2 ve 3'deki belirtilen gündem maddelerinin görüşülmesi için yapacakları genel kurul toplantılarında, ana sözleşmelerinde aksine hüküm bulunmadığı takdirde, uygulanacak olan toplantı yeter sayısıdır (SerPK m.11/7).

[478] Her ne kadar TTK m.372'nin ifadesinde "pay sahipleri" şeklinde çoğul bir ifade geçse de, toplantı yeter sayısının hesabında pay sahibinin sayısının bir rolü bulunmamaktadır. "Pay sahipleri" şeklinde çoğul bir ifadenin kullanılmasının sebebi, TTK'nın bu oranda paylara birden fazla pay sahibinin sahip olacağı düşüncesinden hareket etmesidir. Arslanlı, II, s.32,33. Buna karşılık Erem, pay sahibi sayısının yeter sayıların hesaplanmasında bir öneminin bulunmadığını belirttikten sonra bir kurul teşkil edilebilmesi için en az iki pay sahibinin bulunması gerektiğini ifade etmiştir. Erem, **Ticaret Hukuku**

ikinci genel kurul toplantısında toplantı yeter sayısı aranmamıştır. Temsil edilen sermayenin oranı ne olursa olsun, pay sahibi ya da pay sahipleri genel kurul olarak toplanmaya ve karar almaya yetkili olacaklardır.

TTK m.372, olağan toplantı yeter sayısının ana sözleşme ile de düzenlenebileceğini ifade etmektedir. Ana sözleşmede yapılacak bu düzenleme, yeter sayının ağırlaştırılması şeklinde olabilir[479]. Aynı şekilde, genel kurul toplantı yeter sayısı ana sözleşme ile azaltılması mümkündür. TTK m.372'deki yeter sayısının, açık olarak ana sözleşme ile değiştirilebileceği düzenlendiği için, değişiklik azaltma yönünde de olabilir[480]. TTK m.372, azlık hakkı ile ilgili olmayıp, anonim ortaklığın düzeni, genel kurulun yapılandırılış şekli ile ilgili bir hükümdür. Kanunda ana sözleşme ile değiştirilebilirlik imkânının getiriliş amacı, anonim ortaklıkların kendi iç organizasyonunu, işleyişini diledikleri gibi düzenlemelerini sağlamaktır. Böyle olunca, toplantı yeter sayısı, ana sözleşme ile aynı zamanda azaltılabilir.

Doktrinde ikinci genel kurul toplantı yeter sayısının ana sözleşme ile ağırlaştırılabileceği savunulmaktadır. Ancak bu görüş, ortaklığın yaşamının sürdürmesi için gerekli olan organların seçimi, bilânço ve kâr-zarar hesabının onanması kararları ile azlık haklarını korumaya yönelik kararların alınmasının söz konusu olduğu ikinci genel kurul toplantılarında, toplantı yeter sayısının ana sözleşme

---

**Prensipleri**, s.193 ve d.63. Çevik, kurul veya heyet kelimelerinin kanunda kasıtlı olarak kullanıldığını, bunun için toplantıda birden fazla, üstelik anonim ortaklığın kurulabilmesi için en az beş kişinin bulunması gerektiği için genel kurul toplantısına en az beş kişinin katılması gerektiğini ifade etmektedir. Çevik, **Anonim Şirket**, s.607. Toplantı yeter sayısı, sermayeye göre belirlendiği ve pay sahibi sayısının burada bir öneminin olmadığı nedenine dayanarak, yazarların kanuna aykırı olan bu görüşlerinin kanunla bağdaşmadığını düşünüyoruz.

[479] Ancak TTK m.372'deki toplantı yeter sayısı ana sözleşme ile yüksek tutulmuş olabilir. Toplantı yeter sayısının yüksek tutulması, ortaklıklarda toplantıların zamanında yapılmasını zorlaştırmakta, yapay çözümlerin ortaya çıkmasına, toplantıya katılmayarak ortaklığın işleyişinin engellenmesine, hatta şantaja neden olmaktadır. Karayalçın, **İsviçre'de AŞ**, s.10. İşte anonim ortaklığın işleyişini engelleyecek derecede toplantı yeter sayısının ana sözleşme ile ağırlaştırılması, dürüstlük kurallarına aykırılık teşkil edebilir ve bu halde kanun tarafından korunmaması gerekir. Tekil, **Anonim Şirket**, s.271. Bu tür ana sözleşme değişikliği, TTK m.381'deki afaki iyiniyet kurallarına aykırılıktan dolayı iptal edilebilir.

[480] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.689; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.833. Domaniç, aksi fikrin de lege ferenda olarak savunulabileceğini, ancak TTK m.372'nin lafzı karşısında de lege lata olarak savunulamayacağını ifade etmektedir. Buna karşılık diğer bir görüş, TTK m.372'de öngörülen yeter sayısının, azlığı korumak için getirildiği düşüncesinden hareket ederek, ana sözleşme ile azaltılamayacağı yönündedir. Arslanlı, **II-III**, s.37,38; Ansay, **Anonim Şirket,** s.186; Çevik, **Anonim Şirket**, s.695; İmregün, **Anonim Ortaklık** s.132. Buna karşılık İmregün, daha önceleri, bu toplantı yeter sayısının ana sözleşme ile aynı zamanda azaltılabileceğini kabul etmektedir. İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.26, 27.

ile ağırlaştırılamayacağını kabul etmektedir[481]. Ancak biz bu görüşe katılmamaktayız. TTK m.372, ana sözleşme ile düzenlemeyi ilk genel kurul toplantısı için kabul etmiştir ikinci genel kurul toplantısı için değil. Bize göre, TTK m.372/c.3 emredici bir hükümdür ve ana sözleşme ile de değiştirilemez, madde bu konuda herhangi bir açıklık içermemektedir. Ayrıca değiştirilemezlik kabul edildikten sonra, karşı görüşün ortaya koyduğu sakıncalar kendiliğinden ortadan kalkmaktadır.

**2. Ağırlaştırılmış Toplantı Yeter Sayısı**

TTK m.372, TTK' da öngörülen diğer toplantı yeter sayılarını saklı tutmuştur. TTK, bir çok halde, TTK m.372'de öngörülenden daha ağır toplantı yeter sayıları öngörmüştür. Ağırlaştırılmış toplantı yeter sayılarının gerektiği haller, ana sözleşmenin değiştirilmesinin gerektiren konulardır ve toplantı yeter sayıları, asıl olarak TTK m.388 çerçevesinde belirlenmiştir[482]. TTK m.388, ana sözleşme değişikliğine yönelik bir hüküm olup emredici nitelikte, çeşitli maddelerde yollama yapılan temel bir düzenleme niteliğindedir[483].

Buna göre, ortaklığın tâbiyetini değiştirmek ve pay sahiplerinin taahhütlerini artırmak hususunda karar almak için, bütün pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması gerekir (TTK m.388/1, Kom.yön. m.24/b).

Ortaklığın mevzuu veya nev'inin değiştirilmesine ilişkin genel kurul toplantılarında ortaklık sermayesinin en az üçte ikisine sahip olana pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması şarttır. İlk toplantıda bu yeter sayının sağlanamaması durumunda yapılacak ikinci toplantıda ise esas sermayenin yarısına

---

[481] Arslanlı, **II-III**, 38,39; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.133; İmregün, **Yeter Sayılar**, s.354, 355. Yargıtay da bu görüş doğrultusunda, dolaylı olarak, ikinci genel toplantısındaki toplantı yeter sayısının ana sözleşme ile değiştirilebileceğini kabul etmektedir. Y. 11.HD, 25.11.1980 t., E.293/K.310 sayılı kararı (Moroğlu, **Mevzuat**, s.295, 296). Yargıtay, bu kararında aynı zamanda, birinci toplantı için ana sözleşmede öngörülen yeter sayının, ikinci toplantı için, aksine bir açıklık olmadığı zaman, geçerli olmadığını kabul etmektedir. Kom.Yön. m.24'ün düzenleme tarzına bakıldığında onun da ikinci genel kurul toplantı yeter sayısının ana sözleşme ile değiştirilebileceği görüşünde olduğu ortaya çıkmaktadır.

[482] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N. 682. Ana sözleşme değişiklikleri ile ilgili genel kurullar için aranan toplantı yeter sayısının ayrıca TTK m.388'de düzenlenmesinin nedeni, anonim ortaklığın ekonomik ve hukuki yapısını, pay sahiplerinin hak ve yükümlülüklerini etkileyen temel işlemler olan ana sözleşme değişikliklerinin daha yüksek toplantı yeter sayısına bağlanmak istenmesidir. Hikmet Sami Türk, "Türk Ticaret Kanunu'nun 388. Maddesi", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, 20-21 Mart 1987, Ankara, BTHAE, 1987, s.118, 131. Ağırlaştırılmış toplantı yeter sayıları, Kom.Yön. m.24'de de tespit edilmiştir.

[483] Türk, **TTK m.388**, s.130; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.690; Karahan, **İmtiyaz**, s.28; İmregün, **Kara Ticareti**, s.308;

sahip olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması gerekecektir (TTK m.388/2, Kom.Yön. m.24/c).

TTK m.388/1 ve 2 haricinde kalan ana sözleşme değişiklikleri için yapılacak genel kurul toplantılarında ortaklık sermayesinin en az yarısına sahip olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması gerekir. İlk toplantıda bu yeter sayı olmaması halinde en geç bir ay içinde yapılacak ikinci toplantıda ortaklık sermayesinin en az üçte birine sahip olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması yeterlidir.

Genel kurulun tahvil ihracına (TTK m.423) ve tasfiye halinde ortaklık aktiflerinin toptan satılmasına (TTK m.443) ilişkin gündem maddesini görüşebilmesi için toplantı yeter sayısı TTK m.388/3'de öngörülen yeter sayıdır. Genel kurulun, ortaklığın feshine ilişkin olarak toplanabilmesi için, TTK m.388/2'de belirtilen yeter sayının sağlanması gerekir (TTK m.434/b.9).

Halka açık anonim ortaklıkların, TTK m.388/2 ve 3'de belirtilen konular için yapılacak genel kurul toplantılarında, ana sözleşmelerinde aksine bir hüküm yoksa, TTK m.372'deki toplantı yeter sayısı uygulanacaktır (SerPK m.11/7).

TTK m.388, ağırlaştırılmış yeter sayıların ana sözleşme değiştirilebileceği yönünde herhangi bir açıklık taşımamaktadır. Ağırlaştırılmış toplantı yeter sayıları, önemli kararların çok sayıda pay sahibinin katılımı neticesinde alınması ile toplanamama, yani güç boşluğu tehlikesi arasında kurulan menfaatler dengesine dayanır. Kanunda açık bir düzenleme olmadığı için, emredici olan bu hükmün ana sözleşme ile değiştirilememesi gerekir[484].

TTK m.388, 3585 sayılı kanunla değiştirilmiştir[485]. Ana sözleşmede, genel kurul toplantı yeter sayısının TTK hükümlerine tâbi olacağı şeklindeki hüküm yer aldığı durumlarda, toplantı yeter sayısı değişiklikten önceki yeter sayılara göre mi, yoksa değişiklikten sonraki yeter sayılara göre mi belirlenecektir sorusu önem

---

[484] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.690; İmregün, **Kara Ticareti**, s.308. İmregün, TTK m.388'de 3585 sayılı kanun ile TTK'daki yeter sayıların belirli oranda hafifletilmesi ve bu yeni oranların emredici hüküm olarak getirilmesinin, artık 3585 sayılı kanun ile getirilen yeter sayıların ana sözleşme ile hafifletilemeyeceği gibi ağırlaştırılamayacağını da ortaya koymakta olduğunu ileri sürmektedir. Yazar böylece, Anonim Ortaklık adlı eserinde ortaya koyduğu görüşünü değiştirmektedir. Aksi görüşte Arslanlı, **II-III**, s.37; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.96; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.131; Ansay, **Anonim Şirket**, s.186; Eriş, **Anonim Şirket**, s.517; Pulaşlı, **Şirketler**, s.324, 325.

[485] 3585 sayılı Kanun 16.6.1989 tarihinde kabul edilmiş ve 4.7.1989 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

taşımaktadır. TTK'da bu konuda her hangi bir hüküm bulunmamaktadır[486]. Bu durumda ana sözleşmenin düzenlenişine göre bir sonuca varmak gerekecektir. Bu takdirde, kanun değişse dahi ana sözleşmedeki yeter sayının değişmeyeceği kabul edilebileceği gibi[487], atfın TTK hükümlerine olduğu kabul edilerek yeter sayıların da değiştiği kabul edilebilir[488].

### 3. Toplantı Yeter Sayısına Uyulmamasının Yaptırımı

Toplantı yeter sayısı sağlanmadan yapılan genel kurul toplantılarında alınan kararlar, genel kurul henüz toplanmamış sayılacağı için, yoklukla malûl olan kararlardır[489].

Toplantı başlamadan önce, kanun veya ana sözleşmede belirtilen toplantı yeter sayısının sağlanmaması veya toplantı sırasında yapılan yoklama sonucunda toplantı açılmadan önceki hazirun cetveline göre hesaplanan karar yeter sayısı kadar payın

---

[486] Buna karşılık, İsviçre hukukunda yapılan son değişikliklerde bu durum, 4 Ekim 1991 tarihli kanunun son hükümler kısmında m.6 ile özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, bir anonim ortaklık, ana sözleşmesinde kanundan aynen alınmak suretiyle bazı kararlar için nitelikli yeter sayılar düzenlemekte ise, değişikliklerin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde genel kurulun mutlak çoğunlukla vereceği bir kararla değiştirilmiş hükümlere uyulmasını sağlayabilecektir. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.682a. Bu hüküm uyarınca, asıl olarak, değişiklikten önceki nitelikli yeter sayılara ilişkin hükümler uygulanmaktadır. Genel kurul tarafından böyle bir karar alınmadığı takdirde, değişiklikten önceki nitelikli yeter sayılar uygulanacaktır. Huriye Kubilay, "Genel Kurul Toplantı ve Karar Yetersayıları Hakkındaki Şirket Esas Sözleşmesi Hükmünün Yorumu Üzerine Bir Karar İncelemesi", **Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1998, s.393, 394.

[487] Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1179, 1180; Eriş, **Anonim Şirket**, s.515-517; Kubilay, **agm.**, s.392, 393, 395. Yargıtay da aynı yönde kararlar vermiştir. Y.11.HD, 24.9.1993 t., E.92/5419, K.93/5826 sayılı kararı için bkz. Tekil, **Anonim Şirket**, s.280; Y.11.HD, 9.5.1994 t., E.5483/K.7534 sayılı karar için bkz. Eriş, **Anonim Şirket**, s.525; Y.11. HD, 20.10.1995 t., E.4655/K.7789 sayılı kararı için bkz. Tekil, **Anonim Şirket**, s.280; Y. 11.HD., 12.5.1997, E.4926/K.4130 sayılı karar için bkz. Eriş, **Anonim Şirket**, s.525, 526.

[488] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.682a.

[489] Arslanlı, **II-III**, s.33,34; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.130; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.691; Kubilay, **agm.**, s.387; Pulaşlı, **Şirketler**, s.336. Yargıtay da aynı görüştedir. Y.11. HD.'nin 24.9.1993 t., E.92/5419, K.93/5286 (**YKD**, C.20, s.1, s.75); Y.11.HD, 12.4.1983 t., E.1163/K.1914 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1181 vd.; Eriş, **Anonim Şirket**, s.517, 518). Buna karşılık Yargıtay, 27.5.1997 t. ve E.1979/K.3933 sayılı kararında ise, toplantı ve karar yeter sayısı oluşmadan toplanan bir genel kurulda alınan kararların tümünün "butlan ile malûl" olduğunun tespitine karar verilmesi gerektiğini hükme bağlamıştır. Karar için bkz. **Yasa Hukuk Dergisi**, C.17, S.194, Y. 1988, Şubat 1988, s.72, 73. Moroğlu'na göre toplantı yeter sayısı oluşmadan alınan genel kurul kararı, yoklukla malûl değil, iptal edilebilir bir karardır. Yazara göre, TTK m.372, toplantı yeter sayılarının ana sözleşmeyle düzenlenmesine imkân tanıdığı için emredici değil yedek bir hükümdür. Kararın varlığını gerektiren hükümler ise, mutlak emredici niteliktedir. Ayrıca, kanunda öngörülen toplantı yeter sayıları, hali hazır pay sahiplerinin çıkarlarını korumaktadır. Hali hazır pay sahiplerinin çıkarları ise TTK m.381'de düzenlenen iptal davası ile korunmaktadır. Bu nedenle, toplantı yeter sayılarına uymaksızın yapılan genel kurul hatalı bir kuruldur ve bu kurulda alınan kararlar iptal edilebilir kararlardır. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.95, 96.

temsil edilmediğinin anlaşılması halinde genel kurul toplantısı ertelenir (Kom.Yön. m.28). Kanun veya ana sözleşmede öngörülen toplantı yeter sayısının var olup olmadığına bakmak komiserin toplantının başlamasından önceki görevleri arasında yer almaktadır (Kom.Yön. m.31/1, b.(g)). Komiser, toplantı yeter sayısının olmadığını tespit ederse, toplantının açılmasına izin vermeyecek ve durumu toplantı tutanağına bağlayarak ilgililerle birlikte imzalayacaktır (Kom.Yön. m.31/3).

Toplantının başlaması için gerekli olan Kanun veya ana sözleşmede öngörülen toplantı yeter sayısı, toplantının devam etmesi için de gereklidir[490]. Toplantı sırasında Kanun veya ana sözleşmede öngörülen toplantı yeter sayısının kaybolması söz konusu olabilir ve bu durum her hangi bir pay sahibi tarafından ileri sürülebilir. Başkanlık divanı da toplantı yeter sayısının var olup olmadığı hususunu her zaman göz önüne almalıdır[491]. İşte, pay sahipleri tarafından itiraz edilmesi veya başkanlık divanı yahut komiser tarafından gerekli görülmesi halinde, komiserin gözetiminde başkanlık divanı tarafından yoklama yapılır. Yoklama sonucunda, toplantı yeter sayısının var olduğu anlaşılırsa toplantıya devam edilir (Kom.Yön. m.32/2, b.(g)). Buna karşılık, toplantı yeter sayısının olmadığı anlaşılırsa genel kurul toplantısı ertelenir (Kom.Yön. m.28)[492].

**D. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserinin Bulunması**

Komiser, ortaklıkların genel kurul toplantılarına katılmak üzere, Kom.Yön. hükümlerine göre görevlendirilmiş memurdur (Kom.Yön. m.4).

TTK m.378/2'nin TTK m.297'ye yaptığı atıf gereğince, anonim ortaklık genel kurul toplantılarında Sanayi ve Ticaret Bakanlığından bir komiserin hazır bulunması ve kanuna uygun olarak tutulmasına nezaretle yükümlü olduğu toplantı tutanağını imzalaması, o toplantıda alınan bütün kararların geçerlilik şartıdır. Bu nedenle komiserin genel kurul toplantısında bulunması, genel kurul toplantısının varlık koşuludur. Görevli olan komiserin hazır bulunmadığı veya sonradan terk ettiği genel kurul toplantılarında alınan kararlar yoktur. Bu hallerde genel kurul toplanmamış sayılır[493]. Komiserin genel kurul toplantısında hazır bulunduğu toplantı tutanağından anlaşılmakla birlikte, toplantı tutanağı komiser tarafından imzalanmamışsa alınan

---

[490] Y.11.HD, 26.4.2002 t., E.3939/K.3903 (**YKD**, C.20, S.4, Nisan 2003, s.549,550).
[491] Çevik, **Anonim Şirket**, s.694.
[492] Arslanlı, **II-III**, s.35; Pulaşlı, **Şirketler**, s.337.
[493] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.97.

kararlar aynı şekilde yoklukla malûldür[494]. O halde kararların geçerliliği açısından komiserin toplantıda hazır bulunması tek başına yeterli olmayıp, aynı zamanda toplantı tutanağının komiser tarafından imzalanması da gerekecektir (TTK m.378, 297).

Genel kurul toplantılarında komiser bulundurulması zorunluluğu aynı zamanda Kom.Yön. m.8'de de düzenlenmiştir. Buna göre anonim ortaklığın kuruluş, olağan ve olağan üstü genel kurul toplantılarında komiser bulundurulması zorunludur. Komiserin yokluğunda yapılan toplantıda alınan kararlar muteber değildir.

Anonim ortaklık genel kurulunda komiserin bulunması, ortaklıkların dış denetimi ile ilgilidir[495]. Komiserin bulunmasının, ortaklıkların dış denetimi ile ilgili olduğuna "Murakabe" kenar başlıklı TTK m.274/3'de komiserlerin nitelikleri, genel kurul ile ilgili görev ve yetkilerinin Bakanlık tarafından bir yönetmelikle düzenleneceğinin düzenlenmesinden açıkça anlaşılmaktadır. Komiser, genel kurul toplantılarında kamu adına gözlemci olarak toplantıda bulunmaktadır. Bu tür denetim, idari bir denetimdir[496].

Genel kurul toplantılarına ilişkin hazırlık işlemlerinde, alınan kararların yokluğu sonucunun doğmasını önlemek için komiserin istenmesi gerekecektir. Komiserin istenmesi Kom.Yön.'in "Komiser İstenmesi ve Görevlendirilmesinin Esas ve Usulleri" başlıklı ikinci bölümünde, "Komiserin İstenmesi" kenar başlıklı 16. maddesinde düzenlenmiştir.

Kom.Yön. m.16'ya göre, genel kurul toplantısının yer, gün ve saati bildirilmek suretiyle toplantı tarihinden en az 10 gün önceden ekli örneğe (Örnek -1) uygun ve ortaklığı temsile ve ilzama yetkili kişilerce imzalanmış bir dilekçe ile müracaat edilmesi gerekecektir (Kom.Yön. m.16/f.1)[497]. Yurt dışında yapılacak genel kurul toplantıları için müracaat süresi 30 gündür (Kom.Yön. m.16/f.3). Müracaatın 10

---

[494] Y.HGK, 6.2.1957 t., E.50/K.20 (Moroğlu, Hükümsüzlük, s.97, d.57c.); Y.11. HD.'nin 14.05.1964 tarih ve E.1963/4265, K.1964/1775 sayılı kararı. Karar için bkz. Doğanay, **TTK Şerhi I**, dn. 650.

[495] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.645; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.124; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.14, 15.

[496] Çamoğlu, **Toplantının Açılmasına İzin**, s.362; Helvacı, **Genel Kurul**, s.30, 31.

[497] Genel kurul toplantılarının yoğun olduğu dönemlerde komiser görevlendirilmesinde bir aksaklığa yol açılmaması için toplantıya davet işlemlerine başlanmadan önce gün alınması hususunda Genel müdürlük/il müdürlükleri düzenleme yapmaya yetkilidir (Kom.Yön. m.16/f.2, c.3).

günden daha kısa bir günde yapılabilmesi, toplantının olağan üstü olmasına ve müracaat merciinin uygun görmesine bağlıdır (Kom.Yön. m.16/f.2, c.2).

Başvuru dilekçesine yönetim kurulu kararının noter tasdikli bir örneği, dilekçeyi imzalayanların imza sirküleri ile toplantıya çağıranların göreve seçildiklerini gösterir Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi, gündem ve komiser ücretinin[498] yatırıldığına dair banka dekontu eklenir. Genel kurulun azlık tarafından toplantıya çağrılması halinde dilekçeye, azlığı toplantıya davete yetkili kılan mahkeme kararının bir örneği eklenecektir (Kom.Yön. m.16/f.4). Genel kurul denetçiler veya tasfiye memurları tarafından toplantıya çağrılmışsa dilekçe bunlar tarafından imzalanır (Kom.Yön. m.16/f.2, c.1).

Toplantının yetkili organ veya kişiler tarafından davet edilmediğinin anlaşılması halinde komiser görevlendirilmez (Kom.Yön. m.16/f.5). O halde yetkili makamlar tarafından görevlendirmenin yapılabilmesi için, genel kurul toplantılarının yetkili organ veya makamlar tarafından toplantıya davet edildiğinin anlaşılması gerekecektir.

Komiserin görevlendirilmesi için yetkili makamlara müracaat gerekir. Bu konuda yetkili makamlar "Komiser Görevlendirilmesi" kenar başlıklı 17. maddede düzenlenmiştir. Buna göre, toplantı yeri, yurt dışında veya Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde ise Genel Müdürlük, Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları dışındaki yerler ile diğer illerde ise il müdürlükleri müracaat makamıdır. İl müdürlüklerinin yetkili olduğu genel kurul toplantılarında komiser görevlendirme yetkisi valiliklere aittir (Kom.Yön. m.17/f.1). İlçelerde yapılacak genel kurul toplantısında valiliğin yetki vermesi halinde kaymakamlıklarca da komiser görevlendirilebilir (Kom.Yön. m.17/f.2).

Genel kurul toplantılarının mesai günleri içerisinde yapılması kuraldır. Bu nedenle hafta tatillerinde genel kurul toplantılarının yapılması, müracaat merciinin uygun görüşüne bağlıdır. Toplantının dini ve milli bayram günlerine rastlaması halinde görevlendirme yapılmaz (Kom.Yön. m.16/son).

[498] Komiserlerin ücretine ilişkin bkz. Kom.Yön. m.34.

## II. TOPLANTININ AÇILMASI, BAŞKANLIK DİVANININ SEÇİMİ VE TOPLANTININ YÜRÜTÜMÜNDE UYGULANACAK HÜKÜMLER

### A. Toplantının Açılması

Anonim ortaklık genel kurulunda görüşmelerin başlaması, yani genel kurul toplantısının açılabilmesi için öncelikle toplantı yetersayısının bulunduğu anlaşılmalıdır. Pay sahiplerinin toplantıya girişte imzaladıkları ve yönetim kurulu tarafından hazırlanan cetvele bakılarak veya toplantıyı açmakla görevli organ veya kimsenin yoklama yapmasıyla, toplantı yetersayısının varlığı anlaşılabilir[499].

Toplantı yetersayısının varlığı anlaşıldıktan sonra toplantının açılması gerekir. Toplantının açılmasına ilişkin TTK'da bize yol gösterecek hüküm TTK m.375'tir. Bu konuda diğer bir hüküm, Kom.Yön.in "Toplantının Açılıp Gündemin Görüşülmesi" kenar başlıklı 25. maddesi ile komiserin toplantı başlamadan önceki görev ve yetkilerini düzenleyen 31. maddesidir.

#### 1. Genel Kurul Toplantısını Açmaya Yetkili Olanlar

TTK m.375/3'e göre, genel kurul toplantısına başkanlık edecek kimse ana sözleşme ile belirlenmediği takdirde genel kurul tarafından seçilecektir. O halde bu maddeden yola çıkarak anonim ortaklık genel kurul toplantısını açmaya yetkili organ veya kimseyi belirlemek için ikili bir ayrıma gitmek gerekecektir. Genel kurul başkanı ana sözleşmede belirlenmişse toplantıyı açmaya yetkili olan kişi veya organ ile genel kurul başkanı ana sözleşmede belirlenmemişse genel kurul toplantısını açmaya yetkili organ veya kişi.

Ana sözleşme ile genel kurul toplantısına başkanlık edecek kimse belirlenmiş ve bu kişi toplantı yerinde bulunuyorsa, bu kişi genel kurul toplantısını açmaya yetkili olacaktır[500]. Ana sözleşme ile genel kurul başkanı belirlenmemişse veya belirlenmiş

---

[499] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.141. Toplantı yeter sayıları hakkında bkz. § 1, IV, C.

[500] Arslanlı, **II-III**, s.40; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.141; Tekil, **Anonim Şirket**, s.281. Aksi yönde Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.840. Yazara göre genel kurul toplantısının açılmasında görevli ve yetkili organ yönetim kuruludur. Genel kurul toplantısının açılması, yönetim kurulunun genel kurul ile ilgili görevlerinden bir tanesidir. Hazirun cetveline göre toplantı yetersayısının var olduğunu tespit eden yönetim kurulu, genel kurul toplantısı ile ilgili belgeleri komisere sunar. Komiserin Yönetmeliğe göre yaptığı incelemeden sonra toplantının açılabilmesi ve müzakerelere başlayabilmesi için şartların tamam olduğunu beyan etmesinden veya bu hususun toplantı zaptına yazılmasından sonra, yönetim kurulu başkanı veya başkan vekili yahut yönetim kurulunun aralarından belirlediği bir üye toplantının açılmasına karar verecek ve bu durumu ve müzakerelere geçilebileceğini genel kurula açıklayacaktır. Genel kurul toplantısına davetin başka bir organ tarafından yapılması halinde toplantıyı açma görev ve yetkisi, daveti yapan organın başkanına, başkan vekiline veya aralarında seçtikleri herhangi bir üyesine

olup da toplantıya gelmemişse yahut başkanlık görevini yapmak istemiyorsa yönetim kurulu başkanı[501] veya yönetim kurulunun aralarından seçeceği herhangi bir üyesi genel kurul toplantısını açmaya yetkili ve görevli olacaktır[502]. Genel kurul başka bir organın daveti üzerine toplanmışsa, örneğin genel kurul denetçiler, tasfiye memurları veya azlık tarafından davet edilmişse, bu takdirde daveti yapan organın veya azlığın kendi aralarından seçecekleri bir kişi tarafından toplantı açılacaktır[503].

**2. Komiserin Toplantının Açılmasına İzin Vermeme Yetkisi**

Toplantının açılmasına etkili olmamakla birlikte etkili olan bir diğer kişi de komiserdir. "Toplantının Açılıp Gündemin Görüşülmesi" kenar başlıklı Kom.Yön. m. 25'e göre genel kurulun yapılabilmesi için, Kanun, ana sözleşme ve bu Yönetmelikte öngörülen hususların yerine getirildiğinin komiser tarafından tespit edilmesi gerekir. Toplantı, bu tespitten sonra açılacaktır. Toplantı başlamadan önce Komiserin görev ve yetkileri m.31/1 de 10 bent halinde sayılmıştır. Kom.Yön.m.31/3'e göre Komiser tarafından m.31/1'in a,c,d,f,h,ı bentlerinde sayılan hususların herhangi birinin varlığının saptanması halinde[504], toplantının açılmasına izin verilmeyecek ve bu husus tutanağa bağlanarak ilgililerce imzalanacaktır. Kom.Yön. m.27'de ise toplantının yapılamayacağı haller belirtilmiştir[505]. İşte bu hallerden birinin varlığı halinde Komiser, toplantının açılmasına izin vermeyecek ve bu durumu tutanağa bağlayarak ilgililerle birlikte imzalayacaktır.

Yukarıda da değinildiği üzere komiser, genel kurul toplantılarında kamu adına gözlemci olarak bulunur. Komiser, devlet adına denetim, daha doğrusu gözetim görevini icra eden kamu görevlisidir. Yaptığı işlem, nitelik yönünden idari bir

---

ait olacaktır. Sonuç olarak yazara göre, genel kurul toplantısını açmaya yetkili organ veya kişi, daveti yapan organdır. Aynı yönde görüş için bkz. Eriş, **Anonim Şirket**, s.411; Gönen Eriş/Yılmaz Ulusoy, **Kooperatifler Kanunu ve Vergilendirme**, Ankara, 1993, s.469 vd.

[501] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.141; Tekil, **Anonim Şirket**, s.281; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.698.

[502] Arslanlı, **II-III**, s.40.

[503] Arslanlı, **a.e.**, s.40; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.840; İmregün, **Anonim Ortaklık**,s.141; Eriş, **Anonim Şirket**, s.417; Çevik, **Anonim Şirket**, s.697,698.

[504] Bu maddede belirtilenler toplantı yerinin ilânlarda gösterilen yer ve burada toplantı yapılmasının ana sözleşmeye göre mümkün olmaması, olağan genel kurul toplantılarında yönetim kurulu üyelerinden ve denetçilerden en az birisinin toplantı yerinde olmaması, olağan toplantılarda mali tablo ve raporların toplantı yerinde bulunmaması, toplantı yeter sayısının oluşmaması, davetsiz genel kurulun olması halinde pay sahiplerinin tümünün hazır olmaması veya toplantının yapılmasına itiraz edilmiş olması halleridir.

[505] Bkz. § 3, I, C.

denetimdir[506]. Kom.Yön. m.31'de belirtilen toplantının açılmasına izin vermeme yetkisinin girdiği hallerde komisere, yargının yerine geçerek genel kurulda alınabilecek bâtıl ya da iptal edilebilir kararları önceden engellemek imkânı verilmektedir. Genel kurul toplantısında BK m.19 ve 20 maddeleri anlamında bir butlan halinin olup olmadığı veya TTK m.381'e göre kanuna, esas sözleşmeye aykırılık olup olmadığı hususlarını tespit etmek ve buna göre kararları iptal etmek ancak yargının görevinin kapsamına girer. O halde butlan veya iptal edilebilirlik hallerinin varlığı halinde komiserin toplantının açılmamasına izin vermeme yetkisi, yargının yetki alanına tecavüz etmek anlamına gelir ki, bu durum, hukuk düzeninin kabul edebileceği bir sonuç değildir[507].

Bu noktada Kom.Yön. m.31'de toplantının açılmasına engel olarak belirtilen hususlardan bazıları hukuka aykırılık teşkil eder. Şöyle ki, toplantı yerinin ilanda veya davet mektuplarında belirtilen yer olmaması hali; bilânço ve kâr/zarar cetvelleri ile yıllık raporların toplantı yerinde bulunup bulunmadığı iptal edilebilirlik ya da butlan yaptırımı söz konusu olur. Kom.Yön. m.31/1, c bendinde belirtilen olağan genel kurul toplantılarında yönetim kurulu üyelerinden ve denetçilerden en az bir üyenin toplantı yerinde olmaması halinde, o genel kurulda alınan kararların ne iptali ne de butlanı söz konusu olur. Böyle bir toplantıda alınan kararlar geçerli olarak alınan kararlardır[508]. Bu durum sadece yönetim kurulu üyelerinin TTK m.336/b.5 uyarınca sorumlu olmalarına yol açar[509].

O halde komiserin toplantının açılmasına izin vermeme yetkisinin kapsamında olan yukarıdaki paragrafta belirtilen hallerde komiserin toplantının açılmasına izin vermeme yetkisi söz konusu olamaz. Çünkü söz konusu durumlarda tek yetkili merci yargıdır ve komiserin bu hususlarda karar vermesi hukuka aykırıdır. Bu hallerde komiserin yapması gereken şey, ilgilileri uyarmak ve toplantı tutanağını çekince koyarak imzalamaktan ibaret olmalıdır. İleride iptal ya da butlanın tespiti davası

---

[506]Çamoğlu, **Toplantının Açılmasına İzin**, s.362; Helvacı, **Genel Kurul**, s.36; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.656; Domaniç, **TTK şerhi II**, s.124; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.14,15.

[507] Çamoğlu, **Toplantının Açılmasına İzin**, s.362; Helvacı, **Genel Kurul**, s.61.

[508] Teoman, **Katılma Yükümü**, s.131; Öçal, **Denetçiler**, s.403-404; Helvacı, **Genel Kurul**, s.43. Aksi yönde görüş için bkz. Reha Poroy/S. Turgut Erem, **Türkiye'de Sermaye Piyasasının Gelişmesi İçin Gerekli Hukuki Tedbirler, Sermaye Piyasası Etüdü**, Ankara, 1964, s.108.

[509] Teoman, **Katılma Yükümü**, s.131; Helvacı, **Genel Kurul**, s.43.

açıldığı takdirde, komiserin toplantı tutanağına düştüğü bu çekinceler, hakimin yararlanabileceği bir mütalaa teşkil edebilir[510].

Komiserin toplantının yapılmamasına izin vermeme yetkisi, kanun veya ana sözleşmede gösterilen toplantı nisabının olmaması ve genel kurulun davet usulüne hiç uyulmaksızın veya Sicil Gazetesinde ilan edilmemesine rağmen bütün pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır olmaması (Kom.Yön. m.31/ b.(f ve ı) hallerinde söz konusu olabilir. Aslında bu hallerde genel kurul toplantısının açılmasına izin vermemekten öte, ortada bir genel kurulun toplanmış sayılamayacağının, bir yokluk halinin tespiti söz konusu olacaktır. Bu hallerde komiserin yaptığı işlem, genel kurulun toplanmış sayılamayacağının tespitidir. Ancak bu hallerin varlığı konusunda, komiser ile diğer ilgililer arsında bir ihtilaf ortaya çıkarsa[511] komiserin toplantının açılmasına izin vermeme yetkisi olmamalıdır. Bu durumlarda hukuki ihtilaf söz konusu olur ve hukuki ihtilafların çözüm yeri münhasıran yargı merciidir. Komiserin hukuki uyuşmazlıkları, yargı aşamasından önce çözme yetkisinin olmadığını yukarıda belirtmiştik. Bu durumda da komiserin yapabileceği tek şey, toplantı tutanağını çekince koyarak imzalamak olmalıdır[512]. Buna rağmen komiser toplantıyı tutanağı imzalamadan terk ederse, tutanağın komiser tarafından imzalanmaması nedeniyle genel kurulda alınan kararlar geçersiz olacaktır. Bu halde, komiserin tazminat sorumluluğu da söz konusu olabilir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, komiserin toplantının açılmasına izin vermeme yetkisi ancak Kom.Yön. m.31/1'in (f) ve (ı) bentlerinde söz konusu olacaktır. Diğer (a), (c), (d), (h) bentlerinde belirtilen hallerde, Yönetmeliğin aksine olarak, komiserin genel kurul toplantısını açmama yetkisi yoktur. Bu durumda komiserin yapabileceği tek şey, ilgilileri uyarmak ve toplantı tutanağını çekince koyarak imzalamaktır.

### 3. Toplantının Açılması Zamanı

Genel kurul toplantısını açmaya yetkili organ veya kişi, bu yetkisini, Kanun, ana sözleşme ve Komiser Yönetmeliği'nde belirtilen hususların yerine getirildiğinin

---

[510] Çamoğlu, **Toplantının Açılmasına İzin**, s.363; Helvacı, **Genel Kurul**, s.66.

[511] Örneğin, toplantı yeter sayısına ilişkin sorunlar ortaya çıkabilir. Hamile yazılı pay senetleri sahiplerinin senetlerini bir hafta önceden ortaklığa tevdi etmedikleri, toplantıya katılan kişinin gerçek pay sahibi olmadığı veya o toplantıda özel bir toplantı yeter sayısının gerekip gerekmediği ve bu nedenle toplantı yeter sayısının oluşmadığı ihtilafı ortaya çıkabilir. Çamoğlu, **Toplantının Açılmasına İzin**, s.363,364.

[512] Çamoğlu, **a.e.**, s.363-365.

komiser tarafından tespit edilmesinden sonra kullanır (Kom.Yön. m.25/1). Komiser tarafından toplantının açılmasına engel bir durumun olmadığı kararı verildikten sonra, toplantıyı açmaya yetkili organ üyesi ya da kişi genel kurul toplantısını açacaktır. Komiserin Kom.Yön. m.31/f.1 (f) ve (ı) bentlerinin varlığını ileri sürdüğü hallerde toplantı açılamayacaktır. Ancak, toplantı yeter sayısı olmadığı kararı verildikten sonra, pay sahiplerinin sonradan katılmasıyla yeter sayı elde edilmişse, bu takdirde toplantının açılmasına izin verilmeli ve toplantı yetkili organ üyesi ya da kişi tarafından açılmalıdır[513]. Bu nedenle bu tür aksaklıklara yer verilmemesi için pay sahiplerinin toplantı yerine gelmelerini biraz daha beklemek yararlı olabilir.

Yukarıda sayılan bütün bu işlemler, davete dair ilan veya davet mektuplarında belirtilen saatte yapılmaya başlanmalıdır. Bu saatten daha erken olarak söz konusu işlemler yapılmış ve yeter sayının olmamasına dayanarak genel kurul toplantısının açılmamasına karar verilmişse, hem toplantıyı açmaya yetkili organ hem de komiser, pay sahiplerinin bu genel kurul toplantısının yapılamaması nedeniyle ortaya çıkan zararını tazmin etmek zorunda kalırlar.

**B. Başkanlık Divanının Seçilmesi**

Anonim ortaklık genel kurulunu yönetmekle kimin ya da kimlerin görevli olduklarına ve bunların belirlenmesi konularına ilişkin TTK m.375/2 ve 3'te hüküm bulunmaktadır. Buna göre yönetim kurulu, verilen kararlar ve yapılan seçimlerle pay sahiplerinin vaki beyanlarının geçirilmesini sağlamak için bir zabıt tutulmasını sağlayacaktır. Genel kurul toplantısına başkanlık edecek kimse, ana sözleşmede belirlenmediği takdirde genel kurul tarafından seçilecektir.

Bu konuda bir diğer hüküm de toplantı sırasında komiserin görevlerini düzenleyen Kom.Yön. m.32'nin (a) bendidir. Ortaklık ana sözleşmesinde belirlenmemişse, genel kurul toplantısını yönetmek üzere başkan, oy toplayıcı ve kâtipten oluşan bir başkanlık divanının seçimine nezaret etmek komiserin görevleri arasında sayılmıştır. O halde başkanlık divanı, genel kurul başkanı, oy toplayıcı ve kâtipten oluşacaktır[514].

---

[513] Eriş, **Anonim Şirket**, s.417.

[514] Doktrinde de başkanlık divanının bu kişilerden oluşacağı kabul edilmektedir. İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.141; Tekil, **Anonim Şirket**, s.281; Eriş, **Anonim Şirket**, 417. Buna karşılık Poroy, başkanlık divanının başkan ile kâtipten oluşacağını kabul etmektedir. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.695.

Başkanlık divanı, genel kurul toplantısını kanun, ana sözleşme, yönetmelik ve iyiniyet kuralları çerçevesinde ve toplantının amacına uygun ve tarafsız bir şekilde yönetmek, pay sahiplerinin hak ve yetkilerini kullanmasını sağlamak ve kolaylaştırmak, genel kurulda ortaya çıkan menfaatleri dengelemekle görevli başkan, kâtip ve oy toplayıcılardan oluşan, genel kurul toplantılarına münhasır, geçici bir yönetim birimidir[515].

Başkanlık divanının görevi, seçilmeleriyle başlar ve toplantının kapatılmasına kadar devam eder. Toplantı sırasında istifa vb. nedenlerle görevden ayrılmalar olursa, ayrılan üyenin yerine yenileri seçim yapılmalıdır[516].

**1. Genel Kurul Başkanının Belirlenmesi**

Genel kurul başkanının kim olacağı veya belirlenmesi yöntemi ana sözleşmede düzenlenebilir (TTK m.375/3).

Ana sözleşmede başkan, ismen belirtilebileceği gibi "hazır bulunan en yaşlı pay sahibi", "hazır olanlardan en fazla paya sahip olan pay sahibi" vs. şekilde de belirleme yapılabilir[517]. Bu takdirde yapılacak iş, sadece bir tespitten ibaret olacaktır. Bu tespiti yapmaya, toplantıyı açmaya yetkili organ ya da kişi yetkili olacaktır. Çünkü, anılan durumda, tespit yapılana kadar geçecek süre içerisinde toplantının yönetimi ve yürütümü söz konusudur ki bu safhada, ana sözleşme ile belirlenmeme halinde olduğu gibi toplantıyı açan organ ya da kişi yetkilidir.

Ana sözleşmede gösterilen başkanın, genel kurul toplantı yerinde hazır olmasına ve bu kişinin toplantıyı yönetmeye ehil olmasına rağmen, genel kurul tarafından başka bir kişinin başkan olarak seçilmesi, hem TTK m.375/3'e hem de ana sözleşme hükümlerine aykırılık oluşturur. Bu nedenle söz konusu seçim kararı iptal edilebilir bir karardır. Ayrıca seçimi iptal edilebilir bir karara dayanan başkanının başkanlığında alınmış kararlar da iptal edilebilir kararlardır[518].

---

[515] Suat Ballar, **Türk Dernekler Hukuku**, Yenilenmiş 3. Baskı, İstanbul, 1996, s.172; Bilal Uçar/ A. Haydar İmamoğlu, **Dernek, Kulüp Ve Benzeri Tüzel Kişiler ve İlgili Özel Kişiler İçin, En Son Yenilik ve Değişiklikleriyle Dernekler Hukuku**: Açıklamalı, Gerekçeli, Mahkeme Karar Örnekli, Anayasa, Uluslararası Sözleşme, Kanun, Tüzük, Yönetmelik, Genelge ve Tüm İlişkili Hükümleriyle, Yenilenmiş 4. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2001, s.174.

[516] Uçar/İmamoğlu, **age.**, s.275.

[517] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.141.

[518] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, 99,100. Bu konuda Arslanlı, ana sözleşme ile tayin edilen başkan, toplantıyı yönetmek istiyor ve toplantı yerinde bulunuyorsa genel kurul tarafından onun yerine bir başkasının seçilemeyeceğini belirtmektedir. Yazar, devamla, yalnız hazır olan pay sahiplerinin oy

Anonim ortaklık ana sözleşmesinde başkan gösterilmemiş veya gösterilmiş olup da toplantıya gelmemiş[519] yahut gelmekle birlikte bu görevi yapmayacağını ortaklığa bildirmişse, genel kurul öncelikle başkanı seçecektir. Genel kurul başkanı seçilene kadar genel kurul toplantısını kimin yöneteceği konusunda TTK'da ve Kom.Yön.'de bir hüküm bulunmamaktadır[520].

Poroy, genel kurul başkanı seçilinceye kadar yönetim kurulu başkanının toplantıyı yöneteceğini belirtmektedir[521]. Arslanlı da genel kurul başkanı seçilinceye kadar genel kurul toplantısının yönetim kurulunun aralarından seçecekleri bir üyesi tarafından yönetileceğini belirtmektedir[522].

Biz doktrinde ifade edilen bu görüşlere katılmıyoruz. Başkan seçilinceye kadar, toplantıyı açmaya yetkili organ ya da kişinin genel kurul toplantısını yönetmesi gerektiği kabul edilmelidir. İmregün' ün haklı deyişiyle, genel kurul, ortaklığın yaşamına, etkinliğine olduğu kadar kendi toplantılarına da hakim olmalıdır[523]. Genel kurulun kendi toplantısına hakim olması, bu halde, ancak, toplantıyı açmaya yetkili organ ya da kişinin başkanın seçilmesine kadar toplantıyı yönetmesi ile gerçekleşecektir.

---

birliği ile başka bir kişiyi başkan olarak seçebileceklerini ve bu seçim kararının kabili iptal olmadığını, çünkü ana sözleşmeye aykırılık nedeniyle iptal davasının açılabilmesi için pay sahibinin, karara muhalif kalması ve muhalefetini toplantı tutanağına geçirmesi şartlarının gerçekleşmediğini belirtmektedir. Arslanlı, **II-III**, s.40.

[519] Yargıtay, 11.HD, 27.12.1985 gün, E.6911/K.7419 sayılı kararında, ortaklık ana sözleşmesinde divan başkanının yönetim kurulu üyelerinden biri olacağına ilişkin hüküm olmasına rağmen, yönetim kurulu üyelerinin söz konusu genel kurul toplantılarına katılmamalarının objektif iyiniyet kurallarına aykırılık teşkil edeceğini, toplantıda yönetim kurul başkanı veya üyelerinden hiçbiri genel kurulda yoksa, genel kurul divan başkanlığına ortaklardan birinin seçilebileceğini belirtmektedir. Kararın tam metni için bkz. Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1088.

[520] Doktrinde genel kurul toplantılarının yönetimi hakkında Dernekler Kanunu hükümlerinin TTK m.1 uyarınca doğrudan (İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.141; Eriş, **Anonim Şirket**, s.417.) ya da kıyasen (Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.100; Tekil, **Anonim Şirket**, s.281.) uygulanabileceği kabul edilmektedir. Hatta TBMM İçtüzüğünün kıyasen uygulanacağı söylenmiştir (Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.100.). Başkanlık divanı oluşturuluncaya kadar genel kurulu kimlerin yöneteceği konusunda Dernekler Kanununda bir hüküm bulunmamaktadır. Bu konuda İçtüzük m.8'de bir düzenleme vardır. Kenar başlığı "geçici başkanlık divanı" olan m.8'de yasama döneminin birinci bileşiminin ilk oturumundan başlayarak Meclis Başkanı seçilinceye kadar en yaşlı milletvekili Geçici Başkanlık, ikinci derecede yaşlı üyenin Başkanvekilliği ve en genç altı milletvekilinin de geçici olarak Katip üyelik görevini yapacağı ifade edilmektedir. Söz konusu hüküm, anonim ortaklığın sermayeye dayalı yapısına aykırı olduğu için kıyasen dahi uygulanamaz. Ancak böyle bir düzenleme, ortaklık ana sözleşmesi ile getirilebilir.

[521] Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.695.

[522] Arslanlı, **II-III**, s.40.

[523] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.141.

Sonuç olarak, genel kurul başkanı seçilene kadar genel kurul toplantısını toplantıyı açmaya yetkili organ ya da kişi yönetecektir.

Geçici toplantı başkanının yapacağı ilk iş, genel kurul toplantılarını yönetecek asıl başkanın seçimini sağlamak olacaktır[524]. O halde geçici başkanın görevi, toplantının açılmasıyla başlayacak ve asıl genel kurul başkanının seçimiyle sona erecektir.

Genel kurul başkanı, müzakereleri asıl olarak yönetmekle görevli olan kişidir. Yani, toplantının yönetimi genel kurul başkanına aittir (Dernekler Kanunu m.24/6)[525]. TTK m.375, toplantıya başkanlık edecek kişinin seçimini emretmiştir[526]. Her ne kadar başkanlık divanı, başkanının yanında kâtip ve oy toplayıcılardan oluşuyorsa da, toplantının yönetimi hakkında asıl yetkili olan kişi genel kurul başkanıdır. Kâtip ve oy toplayıcıları, kendilerine özgü olan görevlerinin yanında diğer hususlarda da başkanın yardımcısıdırlar[527].

TTK m.375/3'te başkan olabilecek kişiler için "kimse" ifadesi kullanılmıştır. Buna göre, gerek ana sözleşme ile gerek seçimle olsun herhangi bir kişi genel kurul başkanı olarak seçilebilecektir. Bu kişinin pay sahibi ya da anonim ortaklık organı üyesi olması zorunlu değildir[528]. Uygulamada, anonim ortaklığın yönetim kurulu başkanı veya herhangi bir üyesi genel kurul başkanı seçilmektedir. Burada önemli olan, genel kurul başkanın tarafsız ve adil ve bir kişi olmasıdır[529].

---

[524] Arslanlı, **II-III**, s.40.

[525] Mustafa Dural/Tufan Öğüz, **Kişiler Hukuku**, Birinci Cilt, Gerçek Kişiler (Prof. Dr. Mustafa Dural); İkinci Cilt, Tüzel Kişiler (Doç.Dr. Tufan Öğüz), İstanbul, 2001, s.317;, s.232 M. Kemal Oğuzman/ Özer Seliçi/ Saibe Oktay, **Kişiler Hukuku, (Gerçek ve Tüzel Kişiler)**, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, İstanbul, 1999.

[526] Arslanlı, **II-III**, s.40.

[527] Ballar, **age.**, s.172. Yazar, aynı yerde, genel kurul başkanının deneyimli bir hukukçu olmasında yarar bulunduğunu ifade etmiştir.

[528] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.695; Pulaşlı, **Şirketler**, s.337. Yargıtay da aynı kanaattedir. Y.11.HD, 17.5.1982 t., E.2110/K.2353 sayılı karar için bkz. Moroğlu, **Mevzuat**, s.299. Erem, genel kurul başkanının pay sahipleri arasından seçileceğini kabul etmektedir. Erem, **Ticaret Hukuku Prensipleri**, s.183. Aynı yönde bkz. Erüreten, **age.**, s.232.

[529] Arslanlı, **II-III**, s.40; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.101. Durum böyle olunca, uygulamada yönetim kurulu başkanının ya da üyelerinden her hangi birisinin, başkanlık için aday olması sorunlar oluşturabilirse de seçimlerine engel değildir. Önemli olan, bu kişilerin tarafsız bir şekilde toplantıyı yürütmeleridir. Ballar, **age.**, s.173. Doktrinde, ana sözleşmeye yönetim kurulu başkanının genel kurul başkanı olacağı yolunda bir hükmün konulmasının kanunun ruhuna aykırı bir düzenleme olduğu ileri sürülmektedir. Cevdet Erberk, "Anonim Şirketlerde ve .Bankalarda İdare Meclisi İle İlgili Bazı Meseleler", **Ticaret ve Banka Hukuku Haftası**, Ankara, BTHAE, 1960, .s123,124.

TTK m.375/3, genel kurul başkanının seçilmesine emretmiş olmasına rağmen genel kurul, başkan seçimi yapmadan toplantıya devam etmiş ve karar almışsa, ortada usule ilişkin bir eksiklik söz konusudur. Böyle bir genel kurulda alınan kararlar, bu eksikliğe dayanılarak, eğer başkaca bir kanuna veya ana sözleşmeye aykırılık yoksa, iptal edilemez[530].

Genel kurul başkanının seçimi, özel bir karar yeter sayısına tâbi değildir. Toplantıdaki mevcut oyların yarısından bir fazlasını alan kişi başkan olarak seçilecektir (TTK m.378)[531]. Ancak birden fazla aday söz konusu ise, içlerinden en fazla oyu alan kişi seçimi kazanacaktır[532].

**2. Kâtip ve Oy Toplayıcılarının Belirlenmesi**

Genel kurul başkanının haricinde kâtibin ve oy toplayıcıların kimlerden olacağı veya belirlenmesi hususu da ana sözleşmede yer alabilir. Bu durumun hukuki dayanağı TTK m.279/2, b.7'dir[533]. TTK m.279/2, b.7'nin kapsamına TTK m.364-378'de belirtilen hususlardaki farklı düzenlemeler girer[534]. İşte bu maddelerde belirtilenlerden farklı olarak yapılacak değişiklikler ana sözleşme ile düzenlenebilecektir[535]. TTK m.375 de TTK m.279/2, b.7'nin kapsamına girer. O halde ana sözleşmede toplantı başkanının yanında kâtip, oy toplayıcılar da belirlenebilecektir.

Kâtip ve oy toplayıcılar, ana sözleşmede belirlenmemişse genel kurul tarafından seçilecektir[536]. Başkanlık divanının seçimi, gündem maddesinin birinci

---

[530] Arslanlı, **II-III**, s.41. Aslında böyle bir ihtimalin gerçekleşmesi pek mümkün gözükmemektedir. Çünkü ilk olarak toplantıyı açmaya yetkili olan kişiler, geçici başkanlık divanını oluşturacaklardır ki, bu halde geçici de olsa bir başkanlık divanı bulunmaktadır. İkinci olarak, ortaklık genel kurulunun gündeminin ilk maddesi, toplantının açılışı ve başkanlık divanının oluşturulmasıdır (Kom.Yön. m.14). Üçüncü olarak, komiser, başkanlık divanının seçilmesini gözetecektir (Kom.Yön. m.32/2, b.(a). Bütün bunlara rağmen, anılan ihtimal gerçekleşmiş olabilir ve karar alınmış olabilir. Başkan seçilmeden alınan kararlar, bu nedene dayanarak iptal edilmemelidir.

[531] Arslanlı, **II-III**, s.40.

[532] Uçar/İmamoğlu, **age.**, s.275.

[533] Toplantı başkanı dahil olmak üzere bütün başkanlık divanının ana sözleşmede belirlenebileceğine dayanak olabilecek bir diğer hüküm, Kom.Yön. m.32/2'nin (a) bendidir. Ortaklık ana sözleşmesi ile belirlenmemişse başkan, oy toplayıcı ve kâtipten oluşan başkanlık divanını genel kurul seçer hükmünün lafzının ters yorumundan başkanlık divanının ana sözleşme ile belirlenebileceği ortaya çıkar.

[534] Domaniç, **Ana Sözleşme**, s.394.

[535] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.42; Ansay, **Anonim Şirket**, s.50, Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.487; Bahtiyar, **Ana Sözleşme**, s.144,145.

[536] Genel kurul tarafından katip seçilinceye kadar toplantı tutanağının tutulmasını temin ve zabıt katiplerini tayin görevi yönetim kurulunun olacaktır. Arslanlı, **II-III**, s.40. Bu durumun kabul edilmesi,

maddesi olduğu için, seçim ancak genel kurul tarafından yapılır. Bir başka organ veya kişinin, kâtip ve oy toplayıcıyı seçmesi söz konusu olamaz[537].

Kâtip, genel kurul toplantı tutanağının tutmakla görevlidir. Bunun yanında, oyların tasnif ve sayımında yardımcı olmak[538], genel kurulda varsa ilgili evrakı okumak, yoklama yapmak vs. görevleri de söz konusu olabilir. Oy toplayıcıları, oyları toplamak, tespit etmek için seçilen başkanlık divanı üyesidirler[539].

Kâtip ve oy toplayıcılarının pay sahibi olması zorunlu değildir. Ortaklık dışından bir kişi de bu görevler için seçilebilir[540].

**3. Genel Kurul Başkanının Görev ve Yetkileri**

Anonim ortaklık genel kurul başkanının asıl görevi, toplantıyı kanuna, ana sözleşmeye uygun olarak tarafsız bir şekilde yönetmektir.

Genel kurul toplantısı müzakere usulü ana sözleşmede belirlenmemişse, başkan bir usul tespit eder ve genel kurulun onayına sunar. Müzakereleri, toplantı yeter sayısının tespit edilmesinden sonra açmalı, gündem sırasına göre müzakerelerin yapılmasını sağlamalıdır. Gündem maddelerinin görüşülmesi ve karara bağlanması sırasını kendiliğinden değiştiremez, bu konuda karar verme yetkisi genel kurulundur. Müzakerelerin bitiminden sonra oylamaya geçilmesini sağlamalı, oylama sonucunu tespit etmeli ve kararın toplantı tutanağına yazılmasını sağlamalıdır. Ayrıca pay sahiplerinin karara karşı muhalefet şerhlerini tutanağa geçirilmesini sağlamalıdır[541].

Genel kurul başkanının yetkileri, toplantıyı yürütme işinden kaynaklanan ve genel kurulda pay sahiplerine karşı kullanılan yetkilerdir. Bu noktada genel kurul başkanı, toplantının şekli yürütümü için gerekli olan bütün yetkileri haizdir[542]. Bu

---

genel kurulun kendi toplantılarına hakim olması kuralına aykırılık teşkil etmez.Çünkü, toplantıyı açmaya yetkili organ ya da kişi toplantını yönetiminde, geçici de olsa, tek başına yetkilidir. Bu nedenle katibin yönetim kurulu tarafından tayin edilmesi, bu kuralın ihlali anlamına gelmez.

[537] Ömer Teoman, **Yaşayan Ticaret Hukuku, Hukuki Mütalâalar**, Kitap 5, (1992-1993), 2. Tıpkı Bası, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.143.

[538] Arslanlı, **II-III**, s.40.

[539] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.695.

[540] Arslanlı, **II-III**, s.40; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.695; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.839. Yargıtay da aynı yönde karar vermiştir. Y.11.HD, 17.5.1982 t., E.2110/K.2353 sayılı karar için bkz. Moroğlu, **Mevzuat**, s.299. Erem, oy toplama memurlarının pay sahipleri arasından seçilmesi gerektiğini, buna karşılık kâtiplerin dışarıdan bir kişi de olabileceğini kabul etmiştir. Erem, **Ticaret Hukuku Prensipleri**, s.184. Erüreten ise, başkanlık divanının bütün üyelerinin pay sahipleri arasından seçilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Erüreten, **age.**, s.232.

[541] Arslanlı, **II-III**, s.41,42; Erüreten, **age.**, s.233.

[542] Korkut, **agt.**, s.176.

noktada, toplantıyı katılmak isteyenlerin katılma hakkına sahip olup olmadığına karar verebilir, pay sahiplerinin konuşma sırasını belirleyebilir ve gerektiğinde geri kalan konuşma sürelerini sınırlandırabilir, toplantının sağlıklı bir şekilde yürütülmesini engelleyen bir pay sahibinin toplantıdan çıkarılmasını genel kurulun oyuna sunabilir. Yani başkan, toplantının sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için gerekli olan her türlü tedbirleri almakla görevli ve yetkilidir[543]. Başkan, gündem dışına çıkan pay sahibinin sözünü kesebilir ve ihtarda bulunabilir. Ayrıca kendisi de genel kurulda pay sahibi olması halinde konuşabilir. Bu durum onun tarafsızlığına bir engel teşkil etmez[544].

Başkan, karar alınması için hemen oylamaya geçmeye yetkili değildir. Karar ve oylama aşamasından önce gündem maddesinin müzakere edilmesi gerekir. Müzakerelerin sona ermesine genel kurul karar verir. Ancak bu karardan önce, hiç olmazsa teklifin aleyhinde ve lehinde en az birer kişinin konuşmuş olmalıdır. Aksi halde, konuşmak isteyen pay sahibi varken söz hakkı verilmeksizin oylamaya geçilmesi iyiniyet kurallarına aykırılık teşkil eder[545].

Başkan, gündem maddelerinin görüşülüp karara bağlanmasını sağlamalıdır. Gündem maddelerinin görüşülmesi bitmeden önce başkan, kendiliğinden toplantıyı sona erdiremez. Fakat başkan, görüşmelerin uzaması halinde kısa bir süre için toplantıya ara verebileceği gibi, toplantının geç saatlere kadar devam etmesi halinde toplantının ertesi güne bırakılmasına da karar verebilir. Toplantıya ara verilmesi veya ertesi güne bırakılması, toplantının ertelenmesi değildir ve toplantı yeter sayısı değişmez[546]. Başkan, toplantıyı ertesi günden başka bir güne, yani toplantıya birkaç gün sonra devam edileceğine karar veremez. Bu konuda yetkili değildir[547].

Başkan, yetkilerini kullanırken pay sahiplerine eşit olarak davranmalı ve tedbirlerin alınmasında amaca uygun hareket etmeli, bu konuda aşırıya gitmemelidir. Aksi halde sorumluluğu söz konusu olacaktır. Başkanının kararlarının tek başına iptal edilmesi söz konusu değildir.

---

[543] Ballar, **age.**, s.175.
[544] Tekil, **Anonim Şirket**, s.281.
[545] Arslanlı, **II-III**, s.42.
[546] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.145; Tekil, **Anonim Şirket**, s.281.
[547] Doğanay, **TTK Şerhi I**, s.967,968, d.641.

### C. Toplantının Yürütülmesinde Uygulanacak Hükümler ve Esaslar

Anonim ortaklık genel kurul toplantısının yürütülmesi, pay sahiplerinin genel kurul toplantısına alınması anından itibaren başlayan ve toplantının kapatılmasına kadar devam eden ve bu süreçte toplantının açılması, müzakerelerin yapılması, kararların alınması, oylamaların yapılması ve tutanağın düzenlenmesi aşamalarını içeren bir aşamadır.

Genel kurulun düzenlendiği TTK m.360-398 arasında, toplantının işleyişi ile ilgili yol gösterici hükümler bulunmaktadır. Örneğin TTK m.361'de toplantıya katılmaya yetkili olmayanların bulunması halinde pay sahiplerinin itirazı ve bu itirazın toplantı tutanağına yazılması, TTK m.363'te pay sahiplerinin şüpheli gördükleri noktalar hakkında denetçilerin dikkatini çekeceği ve bu konularda açıklama isteyebilecekleri, TTK m.369'da gündemde olmayan konuların müzakere edilemeyeceği; TTK m.375'te yönetim kurulunun toplantının yürütümü ile ilgili görevleri, TTK m.376'da hazirun cetvelinin düzenlenmesi ve ilk oyların toplanmasından önce pay sahiplerinin görebileceği bir yere asılması, TTK m.377'de bilânço görüşmelerinin ertelenmesi, TTK m.378'de toplantı tutanağının düzenlenmesi, karar yeter sayısı düzenlenirken bir ölçüde olsa da toplantının işleyişine ilişkin hükümlere yer verilmektedir. Aynı hususlar Kom.Yön.'de ikinci kısım üçüncü bölümde, "toplantının yapılması" başlığı altında düzenlenmiştir.

Görüldüğü üzere TTK ve Kom.Yön., toplantının yürütülmesi sürecindeki aşamalara esas olarak değinmiş, buna karşılık bu aşamaların toplantıda işleyiş usulü, bu konularda başkanlık divanının ve genel kurulun yetkileri ve genel kuruldan çıkarılma gibi diğer konuları düzenlememiştir. O halde, genel kurul toplantılarının işleyişi hususunda bir boşluk bulunmaktadır.

Anonim ortaklık, genel kurul toplantılarının işleyiş aşamalarını, bunların işleyiş usulünü ana sözleşmede düzenleyebilir. Bu takdirde, genel kurul toplantılarının yürütümü bu kurallara göre yapılacaktır[548]. Anonim ortaklık ana sözleşmesinde hüküm bulunmaması halinde toplantının yürütümü konusunda bir düzenleme bulunmaması halinde bir hukuk boşluğu ortaya çıkacaktır. Bu takdirde hangi hukuk kurallarının uygulanması gerektiği konusu ele alınmalıdır.

---

[548] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.141; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, 100; Tekil, **Anonim Şirket**, s.281; Tekil, **Şirketler Hukuku,C. II**, s.958; Eriş, **Anonim Şirket**, s.417.

Toplantının yürütümünde hangi hükümlerin uygulanacağı konusunda doktrinde iki görüş ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre, TTK m.1 ve MK m.1 gereği, Dernekler Kanunu hükümleri doğrudan uygulanmalıdır[549]. Buna karşılık diğer görüş, toplantının yürütümüne ilişkin hususlarda, parlamento ve dernekler hukuku ilke ve kuralların kıyasen uygulanmasını kabul etmektedir. Bu görüş, dernekler hukuku ve parlamento hukuku ilke ve kurallarının toplantının yürütümüne doğrudan uygulanacağına ilişkin bir örf ve adetin olmadığını; aksi halde, bunların doğrudan uygulanmasının kabul edilmesi halinde sakıncalı ve istenmeyen sonuçların ortaya çıkabileceğini ileri sürmektedir. Sonuç olarak, bu ilke ve kurallar, genel kurul toplantısının yürütümüne kıyasen ve uygun düştüğü ölçüde uygulanmalıdır[550]. Bize göre bu ikinci görüş daha doğrudur. Şöyle ki, anonim ortaklığın sermayeye dayalı yapısı ile derneğin yapısı ve dayandıkları ilkeler farklıdır. TTK m.138, adi ortaklığa ilişkin hükümlerin dahi ticaret ortaklıklarına kıyasen uygulanmasını kabul etmektedir. Anonim ortaklığın yapısına aykırı olmadığı sürece, dernekler ve parlamento hukuku ile ilgili ilke ve kurallar kıyasen uygulanmalıdır. Genel kurul toplantısının yürütümünde özellikle, TBMM İçtüzüğü'nün "Genel Kurul Çalışmaları" üst başlıklı Üçüncü Kısım, kıyasen yararlanabilecek hükümler içermektedir.

Genel kurul toplantısının yürütümünde uygulanması gereken esaslardan en başta gelen ve belki de en temelli olan esas, toplantının iyiniyetli idaresidir[551]. Bilindiği üzere, genel kurul toplantısında çatışma halinde olabilecek değişik menfaat grupları bulunmaktadır. Başkanlık divanının iyiniyetli idaresi, menfaat grupları arasında ortaya çıkabilecek anlaşmazlıkları en az seviyeye indirecek en önemli unsurdur. Bu konuda ikinci esas, genel kurul toplantısının tarafsız idaresidir[552]. Başkan, toplantının yürütümünde tarafsız olmakla yükümlüdür[553]. Genel kurul toplantısının yürütümünde uyulması gereken bir diğer esas, pay sahiplerinin paydan kaynaklanan haklarını kullanmalarını sağlamak ve gözetmektir. Pay sahiplerinin

---

[549] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.141; İmregün, **Kara Ticareti**, s.304; Eriş, **Anonim Şirket**, s.417. Ayrıca bu konuda TTK m.138'de uygulanmalı ve TTK m.1'deki uygulanacak hükümlerin sırası buna göre tayin edilmelidir. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.17.

[550] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.100, d.60. Dernekler Kanunu'nun kıyasen uygulanması gerektiği yönünde bkz. Tekil, **Anonim Şirket**, s.281.

[551] Arslanlı, **II-III**, s.40,41.

[552] Ballar, **age.**, s.173.

[553] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.101.

konuşma, öneride bulunma, bilgi alma ve oy verme gibi vazgeçilemez ve sınırlandırılamaz haklarını kullanmalarını genel kurul başkanı gözetmelidir[554]. Başkan, genel kurul toplantısını bu esaslara aykırı olarak yönetirse, böyle bir yönetim altında alınan kararların iptal edilebilirliği söz konusu olabilir[555].

## III. TOPLANTI TUTANAĞININ DÜZENLENMESİ

### A. Tanımı ve Önemi

Toplantı tutanağı, genel kurul toplantısında verilen kararlarla pay sahiplerinin muhalefet şerhlerini ve beyanlarını, toplantı sürecinde önemli olan hususları ve ayrıca genel kurul toplantısı ile ilgili bilgileri içeren, komiserin, başkanlık divanının ve isteyen pay sahiplerinin imzaladığı, tutulması genel kurul kararlarının geçerlilik şartı olduğu (TTK m.297, 378), kesin delil niteliğindeki (HUMK m.269) tutanaktır[556].

Genel kurul kararları ve bunların içerikleri konusunda doğabilecek şüphe ve tereddütleri önlemek, genel kurul kararlarını ve tutanakta belirtilmesi gereken diğer hususlarını belgelenmesini sağlamak amacıyla kanun koyucu tarafından toplantı tutanağının düzenlenmesi şart koşulmuştur[557].

Bir genel kurul toplantısında toplantı tutanağının düzenlenmiş sayılması için, TTK m.297'de gösterilen esaslar dairesinde tutulması şarttır (TTK m.378). Buna göre, toplantıda komiserin bulunması ve komiserin tutanağın kanuna uygun şekilde tutulmasına nezaret etmesi ve imzalaması, tutanağa kararların mahiyet ve sonuçlarıyla birlikte yazılması ve ayrıca toplantının yer ve tarihinin gösterilmesi şarttır. Bu şartlar, toplantı tutanağının varlığı için gereklidir. Bunlardan birinin eksikliği, tutanağın tutulmamış sayılmasına yol açar, ki bu da kararların yokluğu sonucunu doğurur[558]. Genel kurul toplantısının sonunda tutanağın okunması ise şart değildir[559].

Toplantı tutanağının daktilo veya bilgisayar ile tutulması olağan yoldur. Ancak tutanak, el yazısı ile de tutulabilir. Bu takdirde, el yazısıyla en az iki nüsha tutulur ve imzalanır. Elle tutulan tutanağın sonradan daktilo ile yazılması halinde ise

---

[554] Moroğlu, **a.e.**, s.101.
[555] Moroğlu, **a.e.**, s.101.
[556] Burada hemen belirtmek gerekir ki, zabıt, genel kurul tutanağı, müzakere zabtı, toplantı zabtı, tutanak, toplantı zabıtnamesi birbirinden farklı kavramlar değildir. Bunların hepsi, genel kurul toplantı tutanağının değişik şekilde söylenmesidir. Çevik, **Anonim Şirket**, s.710.
[557] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.107.
[558] Arslanlı, **II-III**, s.65; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.107; Hirş, **age.**, s.291.
[559] Arslanlı, **II-III**, s.44, d.120.

elle tutulan bir nüshası komiser tarafından önceden alınır ve daktilo edilen tutanakla birlikte dosyasında saklanır (Kom.Yön. m.32/2, b.(h).

Hazirun cetveli ile toplantıya davetin usulü dairesinde yapıldığını ispat eden belgeler tutanağa eklenir. Eğer bunların içeriği tutanakta açıklanmışsa eklenmelerine gerek yoktur (TTK m.378).

Komiser tarafından imzalanan toplantı tutanağı, HUMK m.295'e göre aksi ispatlanıncaya kadar kesin delil oluşturur[560].

**B. Toplantı Tutanağının İçeriği**

Genel kurulda alınan kararlar, pay sahiplerinin beyanları, muhalefet şerhi ve genel kurul toplantısı ile ilgili diğer hususlar toplantı tutanağının içeriğini oluşturur. Tutanağa yazılacak diğer hususlar, ortaklığın ünvanı, toplantı tarihi ve yeri, ortaklığın toplam sermayesi ve pay adedi, toplantıda asaleten ve vekâleten hazır bulunan pay adedi, komiserin adı ve soyadı, toplantı ilânlı yapılıyorsa davetin ne surette yapıldığının ilânsız yapılıyorsa bunun belirtilmesi zorunludur (Kom.Yön. m.26/2).

**1. Genel Kurul Kararı ve Müzakereler**

Genel kurul toplantı tutanağına her şeyden önce, o genel kurul toplantısında alınan kararlar yazılacaktır (TTK m.297,375,378). Alınan kararların mahiyet ve neticeleri, tutanakta hiçbir tereddüde yer vermeyecek şekilde, açık ve seçik olarak yazılmalıdır. Kararların, kanun ve ana sözleşmede öngörülen yeter sayılara uygun olarak alındığı, oy miktarları ile birlikte belirtilmelidir (Kom.Yön. m.26/3)[561].

Toplantı tutanakları özet olarak tutulmasına rağmen, genel kurul kararları aynen, açık ve seçik olarak yazılması gerekir[562]. TTK m.375/2, alınan kararlar ve yapılan seçimlerin toplantı tutanağında yer almasını belirtmektedir. Genel kurul toplantısında yapılan seçimler de, bir genel kurul kararı olduğu için ayrıca seçimlerin

---

[560] Arslanlı, **II-III**, s.44; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.111; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.864. Y.2.HD, 26.10.1999 t., E.7596/K.11338 (**YKD**, C.26, S.3, Mart 2000, s.358,359).

[561] Kom.Yön. Örnek-4'teki toplantı tutanağından da anlaşılacağı üzere, kararların oy birliği ile veya oy çokluğu söz konusu ise ne kadar olumsuz oya karşılık, ne kadar olumlu oyla alındığı belirtilmelidir. Ancak yukarıda belirtmiş olduğumuz gibi, genel kurul toplantısında olumlu, olumsuz ve çekimser oylar ayrı ayrı sayılmalı ve hesap edilmelidir. Bu nedenle, toplantı tutanağına ne kadar çekimser oyun kullanıldığı da belirtilmelidir.

[562] Arslanlı, **II-III**, s.44; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.150; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.710; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.107; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.862; Eriş, **Anonim Şirket**, s.124; Çevik, **Anonim Şirket**, s.711,712.

tutanakta yer almasını belirtmek gereksizdir. Toplantı tutanağına kararlar, alınma sıralarına göre yazılmalıdır.

TTK'da düzenlenen azlık hakları, kullanılmaları ile birlikte yalnız azlığı değil, bütün pay sahiplerini ve ortaklığı bağlayan kararlar olduğu için genel kurul kararı niteliğindedir[563]. Bu nedenle azlığın haklarını kullanması halinde de bunlar, tutanağa yazılmalı ve ayrıca azlığın ortaklık esas sermayesinin ne kadarını temsil ettiği yazılmalıdır[564].

TTK m.375/2 uyarınca tutanağa, alınan kararlar yanında "pay sahiplerinin vâki beyanları" da geçirilecektir (Kom.Yön. m.26/). Pay sahiplerinin vâki beyanlarından kasıt, müzakerelere katılan pay sahiplerinin yaptıkları konuşmalardır.

Pay sahiplerinin konuşmalarının tutanakla tutulmasında, kapalı ve az ortaklı anonim ortaklıklarda pek sorun oluşturmaz. Buna karşılık halka açık anonim ortaklıklarda ortak sayısının çok olması ve bu oranda konuşmak isteyenlerin sayısının fazla olması, görüşmelerin aynen yazılmasını olanaksızlaştırmaktadır. Müzakerelerin aynen yazılmasında, ortaklık yönetimiyle birlikte pay sahiplerinin de menfaatlerinin olacağı şüphesizdir[565]. Ancak bu olanaksızlık karşısında, müzakerelerin özet halinde yazılmasının yeterli olacağı belirtilmiştir[566]. Ne var ki TTK'da bu yönde bir açıklık yoktur. Üstelik Yargıtay, genel kurul toplantısında arzedilen hususların açık seçik olarak toplantı tutanağına geçirilmesini hükme bağlamıştır. Söz konusu kararda[567] aynen "*Anonim şirket genel kurul toplantısında tutulan müzakere zaptında, bazı hususların toplantıda genel kurula arz edildiğinin yazılı olması, hissedarların bu durumu bütün incelik ve açıklığı ile öğrenmiş olduklarını, konuların genel kurulda görüşülüp konuşulduğunu ve hiç bir şeyin kapalı kalmadığını kabule kâfi değildir, arzedilen hususun genel kurul müzakere zaptına açıkça dercedilmiş olması gerekir*" denmiştir.

---

[563] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.12.
[564] Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.862.
[565] Ömer Teoman, "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Ses Alma Aygıtlarının Kullanılması", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku -Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.282,283; Çevik, **Anonim Şirket**, s.710. Bu konu hakkında ayrıca bkz. § 3, III, H.
[566] Arslanlı, **II-III**, s.40; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.150; Eriş, **Anonim Şirket**, s.124; Çevik, **Anonim Şirket**, s.711.
[567] Y.HGK, 16.12.1964 t., E.1325/K.742 (Çevik, **Anonim Şirket**, s.711).

Kanunun ifadesi ve Yargıtay'ın kararına rağmen, doktrindeki görüşe paralel olarak biz de, görüşmelerin tutanağa özet olarak yazılabileceğini kabul etmekteyiz. Ancak genel kurul, görüşmelerin aynen tutanağa yazılmasına da karar verebilir[568].

**2. Muhalefet Şerhi**

TTK m.381/1, b.1 uyarınca genel kurul toplantısında hazır bulunan pay sahibinin iptal davası açabilmesi için karara muhalif kalması ve muhalefetini toplantı tutanağına geçirmesi gerekir. TTK m.297'de bu esastan hareket ederek, karara muhalif kalanların muhalefet sebeplerinin tutanağa yazılacağını düzenlemektedir. Kom.Yön. m.26'da "toplantıda alınan kararlara muhalif kalarak, muhalefet şerhi yazmak isteyenlerin şerhleri tutanağa yazılır" denmektedir.

Muhalefet şerhinin toplantı tutanağına geçirilmesinde amaç, alınan karara karşı çıkıldığına ve muhtemelen iptal davası açılacağını pay sahiplerinin, ortaklık organlarının, ortaklıkla ilişki içinde olan üçüncü kişilerin dikkatini çekmektir[569]. Böylece hangi kararın iptal edilebilirlik tehlikesi ile karşı karşıya olduğu başta belirlenecek ve hukuki belirlilik sağlanacaktır[570].

**a. Muhalefet Şerhinin Şekli ve Gerekçenin Zorunlu Olup Olmadığı**

Pay sahibi, muhalefetini sözlü veya yazılı olarak açılayabilir[571]. Sözlü olarak açıklanan muhalefet şerhleri, tutanağa divan katipleri tarafından geçirilir. Pay sahibi, muhalefetini yazılı olarak da verebilir. Yazılı muhalefet, genel kurul başkanlığına pay sahibi tarafından altı imzalanmış, muhalif kalınan karar ve muhalefet yönü belirtilerek verilir. Bu durumda tutanağa, muhalefet şerhi veren pay sahibinin adı, soyadı veya ticaret unvanı yazılarak, muhalefet şerhinin ekli olduğu belirtilir. Tutanağa eklenen bu yazılı şerh, ayrıca başkanlık divanı ve komiser tarafından imzalanır (Kom.Yön. m.26/4).

O halde yazılı muhalefet şerhi, toplantı tutanağına gerekli açıklamalar yapmak kaydıyla eklenecektir. Buna karşılık, pay sahibinin yazılı olarak verdiği muhalefet, tutanağa eklenmemiş, ama buna ilişkin açıklama tutanakta yer almışsa muhalefet şerhi verilmiş sayılacak mıdır? Doktrinde bu halde, toplantı tutanağında ilgili pay

---

[568] Arslanlı, **II-III**, s.43.
[569] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.203.
[570] Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.310.
[571] Mehmet Zeki Akın, **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II**, (11-12 Ocak 1985), Ankara, BTHAE, 1995, Tartışmalar, s.284.

sahibinin muhalefet şerhini yazılı olarak verdiğinin, dilekçenin tutanağa ekli olduğunun belirtilmesi gerektiği, toplantı tutanağında böyle bir açıklık yoksa, yalnızca yazılı muhalefet şerhi vermenin bir değerinin olmadığı ifade edilmiştir[572]. Ancak biz bu görüşe katılmıyoruz. Kom.Yön. m.26, yazılı olarak verilen muhalefet şerhinin komiser ve başkanlık divanı tarafından imzalanacağını düzenlemektedir. Aşağıda belirtileceği üzere, pay sahibinin kendisinin toplantı tutanağına bir şeyler yazması söz konusu değildir. Muhalefet şerhi, katip tarafından yazılır ki bu onun görevidir. Başkanlık divanı ve komiser tarafından imzalanan yazılı muhalefet şerhine ilişkin açıklamanın tutanakta yer almaması, başkanlık divanının kusurudur ve bunun sonuçlarına pay sahibi katlanmamalıdır. Pay sahibi, yazılı muhalefet şerhi vermekle üzerine düşeni yapmıştır. Bu takdirde, toplantı tutanağına ekli ve başkanlık divanı ve komiser tarafından imzalanmış yazılı muhalefet şerhi, toplantı tutanağında açıklık olmasa da verilmiş sayılmalıdır. Hatta Kom.Yön. m.26/4'ün tutanağa ekli yazılı muhalefet şerhinin toplantı tutanağının içeriğinde gördüğünü söylemek de mümkündür.

Nitekim Yargıtay, kooperatiflere ilişkin, muhalefetin başkanlık divanı ve komiser tarafından tutanağa geçirilmediği nedeniyle açılan bir davanın temyizi üzerine verdiği bir kararında bu yönde karar vermiştir. Yargıtay kararında[573] aynen:

*"1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 53'üncü maddesinde, genel kurul kararlarına ret oyu verenlerin karşı oylarını tutanağa yazdırmak istemeleri ve bu istemin reddi halinde ne gibi işlem yapılabileceği düzenlenmemiş bulunmaktadır. Ancak, oyunu kullanmasına haksız olarak müsaade edilmeyen ortakların dava açabilecekleri hükme bağlanmıştır. Bu kural, göz önüne alınarak karşı oylarının yazılmasına izin verilmeyen ortakların bu istemlerinin, açılan dava içerisinde hadise şeklinde çözümlenmesi kabul edilebilir. İşbu davada ortaya çıkacak sorun, ortakların bu iddialarını nasıl ispatlayacaklarıdır. Bu yönün ispatında iddia edilen olayların niteliğine göre, hukuki fiil olarak ortaya çıkan hususlar için tanık dinlenmesine izin vermek gerekir.".*

---

[572] Yavuz Okçuoğlu, "Anonim ve Kooperatif Şirketler Genel Kurul Kararlarının İptali İçin Gerekli Olan Muhalefet ve Muhalefetin Tutanağa Geçirilmesi", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II**, Ankara, BTHAE, 11-12 Ocak 1985, s.289.

[573] Y.11.HD, 21.1.2002 t., E.8075/K.327 sayılı karar için bkz. Eriş, **TTK Şerhi II**, s.2258.

Bu konu üzerinde durulacak bir diğer konu, pay sahibinin olumsuz oyunun tutanakta yer almasının muhalefet şerhi olarak kabul edilmesinin mümkün olup olmadığıdır. Hemen belirtmek gerekir ki, Yargıtay'ın genel kanaatinin, sadece ret oyunun tutanakta yer almasının muhalefet şerhi olarak kabul edilemeyeceği yönünde olduğunu söyleyebiliriz[574]. Sorun, daha çok iptal davası açma koşulları açısından ele alınmıştır. Doktrinde bir görüşe göre, pay sahibinin olumsuz oyunun tutanakta yer almasını yeterlidir, ayrıca muhalefet şerhinin verilmesine gerek yoktur[575]. Bu görüşün muhalif oyun tutanakta yer almasını, muhalefet şerhi olarak kabul ettiğini söyleyebiliriz. Bu konuda baskın olan görüşe göre ise, muhalefet şerhi, tutanakta açıkça ve ayrıca yer almalıdır. Olumsuz oyun tutanakta yer alması yeterli değildir[576]. Bu görüşe göre olumsuz oyun tutanakta yer alması, muhalefet şerhi olarak kabul edilmeyecektir. Biz de, doktrindeki baskın görüş doğrultusunda muhalefet şerhinin tutanakta açıkça ve ayrıca yer almasını, olumsuz oyun muhalefet şerhi olarak kabul edilemeyeceğini kabul etmekteyiz.

Toplantı tutanağında yer alan ve sadece eleştiri düzeyinde kalan pay sahibinin açıklamaları, muhalefet şerhi olarak kabul edilmemelidir[577].

---

[574] Y.TD, 30.11.1961 t., E.2040/K.4387 (Hayri Domaniç/Ersin Çamoğlu, **İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve Ticari Mevzuat**, İlâveli 3.Bası, İstanbul, İsmail Akgün Matbaacılık, 1977, s.284); Y.TD, 16.1.1962 t., E.3343/K.205 (**Batider**, C.II, S.2, s.313,314); Y.TD, 30.1.1971 t., E.70/3231, K.71/690 (Domaniç/Çamoğlu, **age.**, s.286); Y.HGK, 21.4.1971 t., E.69/T-771, K.267 (Domaniç/Çamoğlu, **age.**, s.286); Y.11.HD, 23.6.1977 t., E.4669/K.5531 (Okçuoğlu, **agm.**, s.271); Y.11.HD, 12.12.1977 t., E.4669/K.5531 (**Batider**, C.IX, S.3, s.862863); Y.11.HD, 16.3.1982 t., E.760/K.1097 (**İkt.Mal.**, Mart 1984, C.XXX, S.12, s.474 vd.) Y.11.HD, 9.6.1983 t., E.2781/K.2996 (**Batider**, C.XII, S.1, s.131-132); Y.11.HD, 24.5.1984 t., E.1540/K.2996 (Okçuoğlu, **agm.**, s.271); Y.11.HD, 8.12.1988 t., E.3761/K.7548 (**Batider**, C.XIV, S.4, s.108); Y.11.HD, 22.1.1991 t., E.89/5251, K.91/85 (**Batider**, C.XV, S.3, s.159,160); Y.11.HD, 25.4.1995 t., E.2702/K.3783 (**Batider**, C.XVIII, S.1-2, s.214,215); Y.11.HD, 1.2.2001 t., E.9117/K.683 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.2251,2252); Y.11.HD, 20.11.2001 t., E.6860/K.9182 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.2257); Y.11.HD, 12.3.2002 t., E.10518/K.2269 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.2259,2260); Y.11.HD, 4.7.2002 t., E.3336/K.7045 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.2266); Aksi yönde kararlar için bkz. Y.11.HD, 24.11.1975 t., E.4950/K.6648 (**YKD**, C.II, S.10, s.1456); Y.11.HD, 22.1.2001 t., E.9458/K.320 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.2250,2251); Y.11.HD, 20.11.2001 t., E.6860/K.9182 (**YKD**, C.29, S.9, Eylül 2003, s.1383-1385).

[575] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.202,203; Okçuoğlu, **agm.**, s.271, 282; İsmail Doğanay, "Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre, Anonim Şirketlerde Azınlıkta Kalan Pay Sahiplerinin Genel Kurul Kararlarını İptal Ettirebilmeleri Hali", **İmran Öktem'e Armağan**, Ankara, AÜHF Yayınları No:275, 1990, s.381.

[576] Arslanlı, **II-III**, s.86; İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.155,156; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.171; Domaniç, **Anonim Şirket**, s.648; Ansay, **Anonim Şirket**, s.201; Doğanay, **TTK Şerhi I**, s.1000.

[577] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.205; Okçuoğlu, **agm.**, s.275. Yargıtay da aynı kanaattedir. Y.11.HD, 16.3.1982 t., E.760/K:1097 (Başbuğoğlu, **TTK Şerhi I**, s.562); Y.11.HD, 9.6.1983 t., E.2781/K.2996 (**Batider**, C.XII, S.1, s.131,132); Y.11.HD, 7.12.1984 t., E.4466/K.6101 (Tekil, **Anonim Şirket**, s.337, d.166); Y.11.HD, 4.2.2002 t., E.8562/K.763 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.2259). Aksi görüş için bkz. Üner

Toplantı tutanağına geçirilen muhalefet şerhinin, pay sahibinin karara muhalefet iradesini, hangi karara karşı olduğunu açıkça belirtecek şekilde yazılması gerekir[578].

Doktrinde ve Yargıtay kararlarında, pay sahibinin iptal davası açabilmesi için muhalefet gerekçesi belirtmesinin gerekli olup olmadığı tartışılmıştır[579]. Bu konu, bizim tez konumuzun dışındadır. Ancak şu kadarını söyleyebiliriz ki, TTK m.297'de muhalif kalanların muhalefet sebeplerini de toplantı tutanağına yazabileceklerini düzenlemektedir. Bu nedenle, muhalefet şerhinde muhalefet gerekçelerini açıklamak isteyen pay sahibine engel olunmamalıdır.

Tutanağa yazılan muhalefet şerhinin ayrıca pay sahibi veya temsilcisi tarafından imzalanması zorunlu değildir. Ancak pay sahibi veya temsilcisinin tutanağı imzalamalarının da bir sakıncası yoktur[580].

**b. Muhalefet Şerhinin Tutanağa Yazılmasını Talep Edebilecek Olanlar**

Anonim ortaklık genel kurulunda karara olumsuz oy veren pay sahibi, muhalefet şerhinin toplantı tutanağa geçirilmesini isteyebilir. TTK m.381/1, b.1'in "toplantıda hazır bulunup da karara muhalif kalarak keyfiyeti zapta geçirten", TTK m.297'nin "bu zabıtlara ... muhalif kalanların muhalefet şerhi yazılır", Kom.Yön. m.26/4'ün "Toplantıda alınan kararlara muhalif kalarak, muhalefet şerhi yazmak isteyenlerin şerhleri tutanağa yazılır" ifadesi bu sonucu gerektirir.

Karara muhalif kalmayan, bir başka deyişle olumlu oy kullanan pay sahibi, artık muhalefet şerhi vermek hak ve yetkisine sahip değildir[581]. Aynı şekilde çekimser

---

Dağ, "Yargıtay'ın Anonim Ortaklıklara İlişkin 1982 Yılında Yayınlanmış Kararları ve Değerlendirilmesi (II)", **İkt.Mal.**, C.XXX, S.10, Y.1983, s.477, d.11.

[578] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.204-206; Okçuoğlu, **agm.**, s.273.

[579] Muhalefet gerekçesinin tutanakta yer almasını gerekli görmeyenler: Arslanlı, **II-III**, s.86; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.208; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.738; Okçuoğlu, **agm.**, s.277,278; Tekil, **Anonim Şirket**, s.337. Domaniç, iptal davası açmak için muhalefet gerekçesini zorunlu görmektedir. Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.885,886. Yargıtay bazı kararlarında muhalefet gerekçesinin varlığını aramıştır. Y.11.HD, 16.1.1962 t., E.3343/K.205 (**YKD**, C.IX, S.11, s.1643); Y.11HD, 9.6.1983 t., E.2731/K.2906 (**Batider**, C.XII, S.1, s.132). Aksi yönde bkz. Y.TD, 16.5.1963 t., E.5566/K.2167 (**Batider**, C.II, S.4, s.709); Y.TD, 14.5.1964 t., E.63/5265, K.64/1775 (Moroğlu, **Mevzuat**, s.223); Y.TD, 3.6.1967 t., E.65/2410, K.67/2379 (**Batider**, C.IV, S.3, s.553,554).

[580] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.206,207; Tekil, **Anonim Şirket**, s.337; Okçuoğlu, **agm.**, s.278,279. Yargıtay, daha önceki kararlarında muhalefet şerhinin pay sahibi tarafından imzalanması gerektiğini belirtmiş ve bunu zorunluluk olarak öngörmüştür. Y.TD, 16.1.1962 t., E.3343/K.205 (**YKD**, C.IX, S.11, s.1643); Y.11.HD, 9.6.1983 t., E.2731/K.2906 (**Batider**, C.XII, S.1, s.132); Y.11.HD, 31.10.1984 t., E.4429/K.5131 (Okçuoğlu, **agm.**, s.278). Ancak Yargıtay son olarak verdiği bir kararında imzanın gerekli olmadığına hükmetmiştir. Y.11.HD, 22.1.1991 t., E.89/5251, K.91/85 sayılı karar için bkz. **Batider**, C.XV, S.3, s.155,156.

oy kullanan pay sahibi, çekimser oy muhalif oy olarak kabul edilemeyeceği için, muhalefet şerhi verememelidir[582].

Oy hakkından yoksun pay sahibi, iptal davası açma hakkına sahip olduğu ve aynı zamanda oy kullanamayacağı ve dolayısıyla karara muhalif kalamayacağı için sadece muhalefet şerhi vererek iptal davası açabilir. O halde oy hakkından yoksun bir pay sahibi, tutanağa muhalefet şerhi verebilecektir[583]. Aynı sonuç, SerPK m.14/A uyarınca çıkarılan oydan yoksun pay senetleri sahipleri için de geçerlidir[584].

İntifa hakkı sahibi de karara muhalif kalarak muhalefet şerhinin toplantı tutanağına yazılmasını isteyebilir. Çünkü intifa hakkı sahibinin de genel kurul kararları aleyhine iptal davası açabileceği kabul edilmektedir[585]. İntifa hakkı sahibi yanında pay sahibi de genel kurul toplantısına katılabileceği ve aynı zamanda alınan kararlara iptal davası açabileceği gibi, oy hakkına sahip olmasa da muhalefet şerhini toplantı tutanağına yazdırabilmelidir[586].

---

[581] Okçuoğlu, **agm.**, s.272. Eğer pay sahibinin hangi yönde oy kullandığı belli değilse, muhalefet şerhi verebilecektir. Bu durumda muhalefet şerhi, olumsuz oy kullanıldığı yolunda bir delil olabilecektir. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.203. Yargıtay da bu yönde karar vermiştir. Y.11.HD, 24.11.1975 t., E.4950/K.6648 sayılı karar için bkz. **YKD**, C.II, S.10, s.1456.

[582] İptal davası açma hakkı açısından bkz. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, 203,d.106; Okçuoğlu, **agm.**, s.274; Tekil, **Anonim Şirket**, s.335 vd. Buna karşılık Arslanlı, çekimser oy kullanan pay sahibinin tutanağa muhalefet şerhini verebileceğini kabul etmektedir. Arslanlı, **II-III**, s.86. Yargıtay da, çekimser oy kullanan pay sahibinin tutanağa muhalefet şerhi vererek iptal davası açabileceğini kabul etmektedir. Y.11.HD, 24.11.1975 t., E.4950/K.6648 sayılı karar için bkz. **YKD**, C.II, S.10, s.1456.

[583] Arslanlı, **II-III**, s.85,86; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.204; İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.155; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.170; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.739; Domaniç, **Anonim Şirket**, s.646; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.886; Okçuoğlu, **agm.**, s.280; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.172-175; Tekil, **Anonim Şirket**, s.338; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.311, d.478. Yargıtay da aynı yönde karar vermiştir. Y.TD, 3.6.1967 t., E.65/240, K.67/2379 sayılı kararı için bkz. Domaniç/Çamoğlu, **age.**, s.286.

[584] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.204; Nomer, **Oydan Yoksunluk**, s.72,73; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.311, d.478.

[585] Arslanlı, **II-III**, s.85; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.198-201; Teoman, **İntifa Senetleri**, s.57, d.29; Ömer Teoman, "Anonim Ortaklıkta İntifa Hakkı Bulunması Durumunda Oy Hakkı Dışındaki Yönetim Haklarının Kimin Tarafından Kullanılacağı Sorunu", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.340,341; Domaniç, **Anonim Şirket**, s.651,652; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.890,891; Aytaç, **Hisse Senetleri**, s.124; Okur, **agm.**, s.227; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.304 vd.

[586] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.974; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.198; Okçuoğlu, **agm.**, s.281; Tekil, **Anonim Şirket**, s.339; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.306 vd. Pay sahibinin bu halde iptal davası açma hakkının olmadığı yönünde bkz. Teoman, **İntifa Hakkı**, s.341; Teoman, **İntifa Senetleri**, s.57, d.29; Domaniç, **Anonim Şirket**, s.651,652; Aytaç, **Hisse Senetleri**, s.124; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.890, 891. Yargıtay da bu yönde kararlar vermiştir. Y.TD, 30.3.1973 t.E.72/2004, K.73/1427 (Domaniç/Çamoğlu), **age.**, s.270; Y.11.HD, 28.5.1981 t., E.2243/K.2678 (**YKD**, 1981, S10, s.1300-1303).

Temsilciler ile genel kurula katılma halinde muhalefet şerhi temsilci tarafından verilecektir. Seri IV, No:8 sayılı Tebliğ m.9/son'a göre, temsilcinin oy hakkını, genel kurulda alınan kararın aleyhine kullanması halinde keyfiyetin başkanlık divanı tarafından tutanağa geçirilmesinin sağlanması ve vekil tarafından tutanağın imzalanması zorunludur. Tebliğ'le böyle bir hüküm getirilmesinin nedeni, temsilcinin genel kurulda muhalefet şerhi verebilmesini ve muhalefet gerekçesini gösterebilmesini sağlamaktır[587].

Pay sahibinin muhalefet şerhinin toplantı tutanağına başkanlık divanı tarafından geçirilmemesi söz konusu olabilir. Bu durumda pay sahibi, tutanağın kanuna uygun olarak hazırlanmasına nezaret etmekle görevli olan komisere (TTK m.297, Kom.Yön. m.32/b) başvurabilir ve muhalefetinin tutanağa geçirilmesini sağlayabilir. Komiserin de muhalefet şerhinin tutanağa geçirilmesini sağlamaması söz konusu olabilir. Bu halde bir fiili durum vardır. Bu fiili durum, maddi bir olay olduğu için mahkemede tanıkla ispatına izin verilmelidir[588].

**c. Muhalefet Şerhini Verme Zamanı ve Tutanaktaki Yeri**

Muhalefet şerhinin verilme zamanı konusunda ne TTK, ne de Kom.Yön.'de bir hüküm bulunmaktadır. Yargıtay da bu konuda belirli bir tutum sergilememektedir.

Yargıtay bir kararında[589] "*davacının raporlarından okunmasından sonra bu davaya iptal konusu olarak gösterdiği sebepleri bir tenkit konuşması mahiyetinde yaptığı, diğer konuşmalardan sonra da belirlenen konularda yapılan oylama sonuçlarının açıklanması akabinde davacının TTK m.381/f 1 anlamında muhalefette bulunup bunu zapta geçirtmediği görülmektedir*" diyerek, örtülü bir biçimde muhalefet şerhinin oylama sonucunu takiben verilebileceğine hükmetmiştir. Buna karşılık Yargıtay, bir başka kararında[590] "... *yasada öngörülen biçimiyle, muhalif kalarak durumu tutanağa geçirtmek işleminden, tutanak yetkililer tarafından*

[587] Çeker, **Vekâlet Toplama**, s.192.
[588] Okçuoğlu, **agm.**, s.275,276; Eriş, **Anonim Şirket**, s.450. Y.2.HD, 26.10.1999 t., E.7596/K.11338 (**YKD**, *C.26, S.3, Mart 2000, s.358,359*). Moroğlu, bu fiili durumun usulünce ispatlanması gerektiğini belirttikten sonra bir çözüm önerisi olarak, yazılı muhalefet şerhinin üç nüsha olarak düzenlenmesini ve bunlardan birine alındı yazısını yazdırtan sonra kendinde alıkoymasını, diğer ikisini toplantı başkanı ile komisere vermesini ileri sürmektedir. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.206, d.111. Poroy, bu halde ortada fiili bir durum olduğunu, pay sahiplerinin önceden hazırlıklı olmak kaydıyla veya derhal savcılık kanalıyla bir tespit düşünülebileceğini ifade etmektedir. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.711.
[589] Y.11.HD, 16.3.1982 t., E.760/K.1097 (**YKD**, C.VIII, S.6, Haziran 1982, s.814 vd).
[590] Y.11.HD, 9.6.1983 t., E.2731/K.2906 (Moroğlu, **Mevzuat**, s.312).

*imzalandıktan sonra, karara karşı ve dava açmayı amaçlayan paydaşın bunun altına gerekçeli olarak muhalefetini yazdırıp imzalamış ya da gerekçeli olarak ayrı bir kâğıda yazarak imzaladığı muhalefetini toplantı başkanlığına sunup gerekirse hükümet komiserini de uyararak bunun tutanağa geçmesini sağlamış olması anlaşılmalıdır ...*" diyerek muhalefet şerhinin başkanlık divanının imzalarının atılmasından sonra verilebileceğini kabul etmiştir. Yargıtay bir başka kararında[591], "*Dairemizin kökleşen uygulaması, bu karara muhalefet olması ve muhalefetin tutanağa geçirilmesi yolundaki dava şartının gerçekleşebilmesi için, muhalefetin alınan karardan sonra tutanağa geçirilmesi gerektiği yönündedir. Bu görüş, karara peşinen muhalefet olmaz şeklinde açıklanabilir.*" diyerek, muhalefet şerhinin kararın alınmasından sonra verilebileceğini kabul etmiştir.

Görüldüğü üzere Yargıtay'ın kararlarında muhalefet şerhinin verilme zamanı olarak, oylamaların sonuçlanmasından sonra, kararın alınmasından sonra veya yetkililer tarafından tutanağın imzalanmasından sonra verilebileceği kabul edilmektedir.Ancak şunu belirtmeliyiz ki, Yargıtay, muhalefet şerhinin oylama sonucunun tespitinden önce verilebileceğini kesin olarak kabul etmemektedir.

Doktrinde de bu konu hakkında değişik görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre muhalefet şerhi, kararın alınmasından önce veya sonra, tutanak yetkililer tarafından imzalanana kadar verilebilir[592]. Buna karşılık bizim de katıldığımız görüş, muhalefet şerhinin oylama sonucunun açıklanmasından sonra ve fakat tutanağın yetkililer tarafından imzalanmasından önce verilmesi gerektiğini savunmaktadır[593]. Muhalefet şerhi, pay sahibinin alınan karara karşı olduğunu gösteren bir beyandır. Oylama sonucunun tespitinden önce, ortada bir karar yoktur ki, muhalif kalınsın ve şerh verilebilsin. Yani, bir karara peşinen muhalefet olmaz.

Muhalefet şerhinin toplantı tutanağının neresine yazılacağı konusunda TTK'da ve Kom.Yön.'de açık bir hüküm bulunmamaktadır.

---

[591] Y.11.HD, 12.3.2002 t., E.10518/K.2269 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.2259,2260). Aynı yönde bkz. Y.11.HD, 1.2.2001 t., E.9117/K.683 (**YKD**, C.27, S.9, Eylül 2001, s.1354-1356).

[592] Arslanlı, **II-III**, s.86; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.206; İsmail Doğanay, **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II**, (11-12 Ocak 1985), Ankara, BTHAE, 1995, Tartışmalar, s.285,286.

[593] Okçuoğlu, **agm.**, s.285,286.

Muhalefet şerhinin toplantı tutanağındaki yeri konusunda Yargıtay'ın değişik görüşleri bulunmaktadır. Yargıtay bir kararında[594] "*davacının raporlarından okunmasından sonra bu davaya iptal konusu olarak gösterdiği sebepleri bir tenkit konuşması mahiyetinde yaptığı, diğer konuşmalardan sonra da belirlenen konularda yapılan oylama sonuçlarının açıklanması akabinde davacının TTK m.381/f 1 anlamında muhalefette bulunup bunu zapta geçirtmediği görülmektedir*" diyerek, örtülü bir biçimde muhalefet şerhinin oylama sonucunu takip edecek şekilde tutanakta yer alması gerektiğini hükmetmiştir. Buna karşılık Yargıtay, bir başka kararında[595] "*... yasada öngörülen biçimiyle, muhalif kalarak durumu tutanağa geçirtmek işleminden, tutanak yetkililer tarafından imzalandıktan sonra, karara karşı ve dava açmayı amaçlayan paydaşın bunun altına gerekçeli olarak muhalefetini yazdırıp imzalamış ya da gerekçeli olarak ayrı bir kâğıda yazarak imzaladığı muhalefetini toplantı başkanlığına sunup gerekirse hükümet komiserini de uyararak bunun tutanağa geçmesini sağlamış olması anlaşılmalıdır ...*" diyerek muhalefet şerhinin başkanlık divanının imzalarının altında olacağını hükmetmiştir. Yargıtay bir başka kararında[596] "*... muhalefetlerini zaptın altına geçirip imzalamadıkları ve binnetice dava şartının oluşmadığından bahisle davanın reddine karar verilmesi ...*" diyerek muhalefet şerhinin toplantı tutanağının altına yazılması gerektiğini hükmetmiştir. Görüldüğü üzere Yargıtay kararlarında muhalefet şerhinin toplantı tutanağının yeri konusunda bir belirlilik yoktur.

TTK m.297'de "bu zabıtlara, verilen kararların mahiyet ve neticeleriyle muhalif kalanların muhalefet sebepleri yazılır diyerek, örtülü bir biçimde, muhalefet şerhinin kararın alınmasını ve tutanağa yazılmasını takiben toplantı tutanağında yer alması gerektiğini belirttiğini söyleyebiliriz. Genel kurul toplantılarında karar, oylama sonucunu takiben tutanağa geçirilir. Bu halde muhalefet şerhi, tutanakta yer alan oylama sonucunun altına yazılması gerektiğini söyleyebiliriz.

Az sayıda pay sahibi bulunan anonim ortaklıklarda, oylamayı ve sonucun açıklanmasının hemen sonrasında pay sahibi muhalefet şerhini kolayca yazdırabilir. Buna karşılık halka açık anonim ortaklıklarda, oylama sonucunun hemen sonrasında

[594] Y.11.HD, 16.3.1982 t., E.760/K.1097 (**YKD**, C.VIII, S.6, Haziran 1982, s.814 vd).
[595] Y.11.HD, 9.6.1983 t., E.2731/K.2906 (Moroğlu, **Mevzuat**, s.312).
[596] Y.11.HD, 22.1.1991 t., E.89/5251, K.91/85 (**Batider**, C.XV, S.3, s.159,160; Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1152).

muhalefet şerhi tutanağa yazılmayabilir. Bu takdirde pay sahibi, divan katibine başvurmalı ve muhalefetini toplantı tutanağına yazdırmalıdır[597]. Genel kurulda birden çok karar alındığı için karara muhalefet şerhi, tutanakta her karar için ayrı ayrı yer alabileceği gibi, bütün kararların alınmasından sonra topluca da yer alabilir[598]. Fakat her halde muhalefet şerhi, başkanlık divanının imzasının üzerinde yer almalıdır[599].

**C. Tutanağın Düzenlenme Zamanı, Yetkisi ve İmzalanması**

Genel kurul toplantı tutanağının kural olarak, görüşmeler ve oylamalar sırasında tutulması lazımdır. Yani tutanağın, toplantının başlamasından itibaren düzenlenmesine başlanıp, toplantının sona ermesine kadar açık tutulması ve ancak toplantının sonunda yetkililer tarafından imzalandıktan sonra kapatılması gerekir. Ancak, özellikle çekişmesiz ve pay sahibi sayısı az olan anonim ortaklıklarda tutanağın, görüşmeler ve kararın alınmasından sonra, toplantının sonunda da düzenlenmesi mümkündür[600].

Genel kurul toplantısında yapılan görüşmeler ve alınan kararlar, divan katipleri tarafından tutanağa yazılır (Kom.Yön. m.26/1). TTK m.375/2'ye göre, yönetim kurulu tutanak tutulmasını sağlamakla görevlidir[601]. TTK m.375/2, yönetim kurulunun toplantı tutanağının tutulmasını sağlamak için gerekli önlemleri almakla yükümlü olduğu şeklinde anlaşılmalıdır. Yoksa yönetim kurulunun toplantı tutanağını tutma görevi yoktur. Genel kurul, kendi tutanağına da hakim olmalıdır[602].

---

[597] Okçuoğlu, **agm.**, s.276,277. Buna karşılık Arslanlı, muhalefet şerhinin karardan önce veya sonra toplantı tutanağına yazdırılabileceğini kabul etmektedir. Böylece yazar, muhalefet şerhinin tutanakta oylama sonucundan önce yer alacak şekilde yazılabileceğini kabul etmektedir Arslanlı, **C.II**, s.80. Aynı yönde Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.206.. Doğanay, muhalefet şerhinin mutlaka kararın altına yazılması gerekmediğini, toplantının başında veya müzakereler devam ederken de muhalefet şerhinin tutanağa yazılabileceğini, kanunda muhalefet şerhinin kararın altına yazılacağına ilişkin bir kaydın olmadığını ileri sürmektedir. Doğanay, **Tartışmalar**, s.285,286.

[598] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.206.

[599] Okçuoğlu, **agm.**, s.277. Okçuoğlu, başkanlık divanı ve komiserin imzasından sonra yazılan muhalefet şerhinin, yetkililerin bu şerhi sonradan imzalamaları durumu hariç olmak üzere, geçerli olmadığını ifade etmektedir. Okçuoğlu, **agm.**, s.277. Bize göre, tutanağın tutulmasında pay sahibinin bir fonksiyonu olmadığı, tutanak başkanlık divanı tarafından tutulduğu ve anılan durumda kötüye kullanma ihtimalinin çoğalacağı gerekçesiyle bu halde dahi muhalefet şerhinin geçerli olduğunu kabul etmek gerekir. Aksi sonucun kabulü, başkanlık divanı tarafından istenmesi halinde, pay sahiplerinin iptal davası açma haklarının elinden alınabileceği sonucunu ortaya çıkaracaktır.

[600] Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.863.

[601] Arslanlı, **II-III**, s.44; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.141; Çevik, **Anonim Şirket**, s.710; Okçuoğlu, **agm.**, s.270.

[602] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.141.

TTK m.378'in m.297'ye yaptığı atıf sonucu, genel kurul toplantısında Sanayi ve Ticaret Bakanlığından bir komiserin bulunması ve komiserin tutanağın kanuna uygun olarak tutulmasına nezaret etmesi ve tutanağı oyunu kullanan pay sahipleriyle birlikte imzalaması gerekir. Komiserin genel kurul toplantısında bulunması ve tutanağı imzalaması, o genel kurulda alınan kararların geçerlilik şartıdır[603]. Komiserin toplantıda bulunduğunun tutanaktan anlaşılmış olması, tutanağın ve alınan kararların geçerliliği için yeterli değildir. Tutanak, mutlaka komiser tarafından imzalanmalıdır. Komiser, toplantının kanuna uygun şekilde yapılması için başkanlık divanına uyarılarda bulunmalı, buna rağmen kararların kanuna, ana sözleşmeye ve Kom.Yön.'e aykırı olarak alınması halinde, toplantı tutanağını gerekli şerhi verdikten sonra imzalamalıdır (Kom.Yön. m.32/2, b.(i). Komiser, genel kurul kanuna uygun olarak toplanmışsa, artık tutanağı imzalamama yetkisi yoktur. Komiser, sadece kanuna aykırılıkları toplantı tutanağına şerh vermelidir[604]. Komiserin, batıl ve iptal edilebilir kararları, yargının yerine geçerek önceden engelleme yetkisi yoktur[605].

TTK m.297, tutanakta sadece komiser ve pay sahiplerinin imzalarının olacağını düzenlenmiş, buna karşılık başkanlık divanının imzasından söz edilmemiştir. Kom.Yön. m.26 ise, tutanağın başkanlık divanı tarafından imzalanacağını düzenlemektedir. O halde tutanakta başkanlık divanı üyelerinin de imzaları bulunacaktır. Uygulamada, bütün pay sahiplerinin imzalarının tutanakta yer almasının zorunluluğu nedeniyle, genel kurul gündemine konulan bir maddeye istinaden başkanlık divanı tarafından tutanak imzalanmaktadır. Bütün pay

---

[603] Arslanlı, **II-III**, s.44; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.97,107; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.863; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.142; Okçuoğlu, **agm.**, s.270; Tekil, **Anonim Şirket**, s.282; Eriş, **Anonim Şirket**, s.123; Başbuğoğlu, **TTK Şerhi I**, s.539; Çevik, **Anonim Şirket**, s.710; Helvacı, **Genel Kurul**, s.30. Y.HGK, 6.2.1957 t., E.50/K.20 (Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.97, d.57c); Y.TD, 16.5.1963 t., E.5566/K.2167 (Domaniç/Çamoğlu, **age.**, s.230,231); Y.11.HD, 14.5.1964 t., E.63/4265, K.64/1775 (Doğanay, **TTK Şerhi I**, s.973, d.650); Y.11.HD, 5.4.1982 t., E.1512/K.1491 (Doğanay, **TTK Şerhi I**, s.778, d.330); Y.11.HD, 21.6.1983 t., E.2737/K.3227 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.1701);Y.11.HD, 12.3.1985 t., E.330/K.1315; Y.11.HD (Eriş, **TTK Şerhi II**, 1702), 17.5.1985 t., E.3133/K.3042 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.1702); Y.11.HD, 2.6.2003 t., E.68/K.5809 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.1702).

[604] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.142; Çevik, **Anonim Şirket**, s.712. İmregün, kanunun ağır ihlâllerinin olduğu hallerde, çok istisnai olarak komiserin tutanağı imzalamaktan kaçınabileceğini ileri sürmektedir. İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.142. Arslanlı, tefhim edilen kararın gerçeğe uymaması halinde, komiserin tutanağı imzalamayabileceğini kabul etmektedir. Arslanlı, **C.II**, s.41. Tekil, komiserin kanuna aykırılık halinde gerekirse uyarılarda bulunmasını, buna rağmen aykırılık devam ediyorsa tutanakları imzalamamalıdır demektedir. Tekil, **Anonim Şirket**, s.282.

[605] Çamoğlu, **Toplantının Açılışına İzin**, s.362,363; Helvacı, **Genel Kurul**, s.61.

sahiplerinin tutanağı imzalamalarının zorluğu karşısında Yargıtay, TTK m.378'in TTK m.297'ye atfın, bu maddede gösterilen diğer şartlar bakımından olduğunun gerekeceğini kabul etmektedir[606]. Yetki verilmesine rağmen tutanak, başkanlık divanı tarafından imzalanmamışsa alınan kararların geçerli olmadığı kabul edilmemelidir.Çünkü, başkanlık divanının toplantı tutanağını imzalaması zorunluluğu TTK'da düzenlenmemiştir[607]. Buna karşılık, başkanlık divanı üyelerinden birisinin, örneğin oy toplayıcıların imzasının olmaması, tutanağın ve alınan kararların geçerliliğini etkilemez[608].

TTK m.297'de düzenlendiği üzere tutanağın, oyunu kullanan pay sahipleri tarafından da imzalanması gerekir. Ancak, pay sahiplerinin imzalaması, tutanağın ve kararların geçerliliği açısından şart değildir. Aksi halde, her hangi bir pay sahibi, tutanağı imzalamaktan kaçınarak, tutanağın ve alınan kararların geçerliliğini etkileyebilecektir. Bu duruma izin verilmemesi gerekir[609].

## IV. MÜZAKERELERE GEÇİLMESİ

Anonim ortaklık genel kurulunda müzakereler, pay sahiplerinin gündem maddeleri hakkında bir söyleyeceklerinin olup olmadığını ve bunları genel kurula yansıtmalarını, böylece ortaklık yaşamında etkili olmalarını sağlamak için yapılan bir işlemler dizisidir. Pay sahipleri müzakerelere katılarak kendi görüşlerini genel kurulda açıklama ve böylece genel kurulun kararını etkileme olanağına sahip olurlar.

Genel kurul toplantısında yapılacak müzakereler, pay sahiplerinin karara bağlanan konularda aydınlanabilmelerini ve mevcut gündem maddeleri hakkındaki oylarını buna göre vermelerini sağlayacaktır[610]. Genel kurulda alınan kararların

---

[606] Y. TD, 16.5.1963 t., E.5566/K.2157 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.1700); Y. TD, 14.5.1964 t., E.63/4265, K.64/1775 (**Batider**, 1965, C.III, S.2, s.349-351; Y.11.HD, 16.5.1982 t., E.1512/K.1507; Y.11.HD, 27.02.1985 t., E.6641/K.1003 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.2160); Y.11.HD, 2.6.2003 t., E.68/K.5809 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.1702).

[607] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.109. Aksi yönde kararlar için bkz. Y.11.HD, 21.6.1983 t., E.2737/K.3227 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.1701); Y.11.HD, 26.12.1985 t., E.6640/K.7634 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.1702).

[608] Y. 11.HD, 12.3.1985 t., E.330/K.1315 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.1701,1702).

[609] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.107,108; Y.TD, 16.5.1963 t., E.5566/K.2167 (**Batider**, C.II, S.2, s.265 vd.); Y.11.HD, 27.2.1985 t., E.6641/K:1003 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.850). İmregün, tutanağın toplantıya katılan pay sahipleri tarafından imzalanmaması halinde alınan kararların yoklukla malul olacağını ifade etmektedir. Bir ya da birkaç pay sahibinin bu tutumunun MK m.2'ye aykırı olduğunu, TTK m.297'nin pay sahiplerine imzalama olanağının sağlanması şeklinde anlaşılması gerektiğini, bir ya da birkaç pay sahibinin imzalamamasının kararların yokluğuna sebep oluşturmamasını ileri sürmektedir. İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.80.

[610] Moroğlu, **a.e.**, s.99.

sağlıklı bir şekilde ve bilinçli olarak alınmasını sağlayacaktır. Müzakereler, bu yönüyle, anonim ortaklığın etkin olarak çalışmasını da sağlayacaktır.

TTK'da müzakereler, "C KARARLAR" ana başlığı ve "II Müzakereler" yan başlığı altında 375, 376 ve 377. maddelerinde düzenlemiştir. Bu maddelerde yönetim kurulunun anonim ortaklık genel kurul toplantısına ilişkin görevleri, genel kurul başkanının seçimi, hazirun cetvelinin düzenlenmesi ve bir azınlık hakkı olan müzakerelerin bir başka güne bırakılması düzenlenmiştir[611]. Görüldüğü üzere, bu maddelerde ne müzakerelerin yapılış usulü, müzakerelere katılma hakkı, hakkın sınırları, aykırılık halinde yaptırımlar gibi genel kurulun işleyişinde önemli olan hususların düzenlenmemiştir.

Kom.Yön.'de müzakerelerle ilgili olarak m.25 ve 32'de az da olsa bir düzenleme bulunmaktadır. Kom.Yön. m.25, toplantının açılıp gündemin görüşülmesini, m.32 ise genel kurul toplantısı sırasında Komiserin görevlerini düzenlemiştir. Kom.Yön. de genel kurulun işleyişi açısında müzakerelere yeterli olarak ışık tutamamaktadır.

Tüm bu yukarıda değindiğimiz önemine rağmen, genel kurulun işleyişi açısından müzakerelerin TTK'da ve Kom.Yön.'de yeterli düzenlemelerin yer almaması, büyük bir boşluk oluşturmaktadır. Aşağıda değineceğimiz üzere TTK'da yer alan bu boşluk, parlamento ve dernekler hukukuna ilişkin kural ve ilkelerin kıyasen uygulanması ile doldurulma yoluna gidilecektir.

**A. Müzakerelerin Açılması Zamanı**

Müzakerelerin başlayabilmesi için her şeyden önce, anonim ortaklık genel kurul toplantısının toplantıyı açmaya yetkili organ veya kişi tarafından açılmış olması gerekir. Toplantının açılmasından sonra ise genel kurul başkanlık divanının oluşturulması aşaması gelmektedir. Genel kurul başkanlık divanının oluşturulması, olağan genel kurulun gündeminde yer aldığı ve oluşum için bir seçim gerektiğinden müzakerelerin başlaması, asıl olarak divanın oluşmasından sonra başlayacaktır. Ancak, divan başkanlığı oluşumu da bir seçimle olduğu ve kendisi de gündem maddesi teşkil ettiği için, pay sahipleri bu aşamada da başkanlık divanının seçimiyle

[611] TTK m.376'da düzenlenen hazirun cetvelinin, bu maddeler arasında değil de TTK m.360 ile 361 arasında düzenlenmesi, hazirun cetvelinin düzenlenmesi amacı ve genel kurul toplantısına katılma hakkına yönelik itirazların yapılması ve karara bağlanmasında kolaylık sağlaması açısından daha yerinde olurdu.

ilgili olmak şartıyla, konuşmak ve seçilecek olanlar hakkında görüşlerini açıklamak isteyebilirler.

O halde genel kurulda müzakerelerin başlaması zamanı hususunda şöyle bir ayrım yapılabilir. Genel kurul toplantılarında müzakerelerin başlama zamanı, asıl olarak, genel kurul başkanlık divanının oluşmasından sonra başlayacaktır. Ancak pay sahipleri, divan başkanlığının seçiminde de bu seçimle ilgili söz alıp konuşmak hakkına da sahiptirler. Bu halde, konuşma hakkı, toplantının açılışından sonra başlayacaktır. Toplantıyı açmaya yetkili organ ya da kişi, isteyen pay sahiplerine konuşma hakkını vermelidir.

Bu ayrım paralelinde olarak, anonim ortaklıklarda müzakereleri açma görevi, divan başkanlığındadır[612]. Ancak başkanlık divanın oluşumunda, eğer konuşmak isteyen varsa, müzakereler toplantıya açan organ ya da kişi tarafından başlatılacaktır.

Genel kurulda müzakerelerin açılabilmesi için, toplantı yeter sayısının varlığı gerekir[613]. Genel kurulda toplantı yeter sayısı olmayınca, ortada zaten toplanmış bir genel kurul olamayacağı için, müzakerelerin başlaması da söz konusu olamayacaktır. Ancak, bilindiği üzere, genel kurulun gündeminde değişik toplantı yeter sayısını gerektiren konular bulunabilir. Örneğin, aynı genel kurul toplantısının gündeminde bir ana sözleşme değişikliği de yer alabilir. O anda genel kurulda temsil edilen payların sayısı, olağan toplantı yeter sayısını oluşturuyor olmasına rağmen, ağırlaştırılmış toplantı yeter sayısı için yeterli olmayabilir. İşte daha ağır bir toplantı yeter sayısının bulunması halinde, genel kurul divan başkanı, bu yeter sayısının var olup olmadığını kontrol etmelidir. Eğer toplantı yeter sayısı, o gündem maddesi için yoksa, o gündem maddesi ile ilgili olarak müzakerelere geçilemeyecektir[614]. Uygulamada, genel kurulda müzakereler başlamadan önce genel kurul gündemi bir defa daha okunmaktadır[615].

**B. Müzakerelere Katılma Hakkına Sahip Olanlar**

Müzakerelere katılma hakkı, genel kurul toplantılarına bağlı olarak kullanabilen haklardandır. Pay sahiplerinin genel kurula katılmaları, onların aynı

[612] Arslanlı, **II-III**, s.41.
[613] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.145.
[614] İmregün, **a.e.**, s.146.
[615] Çevik, **Anonim Şirket**, s.700; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.840,

zamanda genel kurulda konuşma ve görüşlerini açıklama haklarını da beraberinde getirir[616].

Müzakerelere katılma hakkı vazgeçilemez ve bertaraf edilemez nitelikte bir haktır. Müzakerelere katılma hakkının bu niteliği, onun hiçbir şekilde sınırlandırılamayacağı anlamına gelmez. Bu hak, genel kuruldaki düzen kurallarına uyma, gündeme bağlılık ilkesine, süre kısıtlaması tâbi olma gibi sınırlamalara tâbidir. Pay sahiplerinin müzakerelere katılma hakkı, mutlak eşit işlem ilkesinin uygulandığı bir haktır. Her pay sahibi, bir paya sahip olsa dahi, diğer pay sahipleri ile aynı oranda olarak bu hakkı kullanacaktır[617].

Pay sahipleri, genel kurula bizzat veya temsilci aracılığıyla katılmakta serbest oldukları için, onların genel kurula temsilcileri aracılığıyla katılmaları halinde, genel kurulda müzakerelere katılma hakkına temsilcisi sahip olacaktır.

Oydan yoksun pay sahipleri de genel kurula katılma ve yoksunluğu ilişkin gündem maddeleriyle ilgili olarak müzakerelere katılma hakkına sahiptirler. Bu pay sahiplerinin diğer gündem maddelerinin müzakerelerine katılacakları açıktır. Pay sahiplerinin oydan yoksunluğu, sadece oy hakkından yoksun bulunmaları sonucunu doğurur, buna karşılık müzakerelere katılma hakkından yoksun kılmaz. TTK'nın oy hakkından yoksunlukla ilgili maddelerinin incelenmesinden bu sonuç, açık olarak ortaya çıkacaktır. TTK m.291 ve 374/1'deki "müzakerelerde rey hakkını haiz değildir", TTK m.374/2'deki "ibrasına ait kararlarda rey hakkını haiz değildir", TTK m.295'te "lüzumunda ayın nevinden sermaye koyan kimselerin ... izahları dinlendikten sonra" ifadeleri, yoksunluğun sadece oy hakkına ilişkin olduğunu açık olarak ortaya koymaktadır[618]. Esasında, oy hakkından yoksunluğa ilişkin maddelerin sınırlı sayıda olduğu kabul edilince, bu hükümlerden yola çıkılarak, bu pay

[616] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.951; Domaniç, **TTK Şehri II**, s.842.
[617] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.951.
[618] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.173,174. Y.TD, 4.3.1965 t., E.64/3347, K.65/727 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.413). Y.TD, 2.6.1959 t., E.507/K.1037 (Domaniç/Çamoğlu, **age.**, s.277,278). Buna karşılık Tekinalp, TTK m.374/f.1 ve 291'de geçen "müzakerelerde rey hakkını kullanamaz" ifadesinin karışıklığa sebebiyet verecek mahiyette olduğunu ifade etmekte, her iki hükümdeki "müzakere" ifadesinin "toplantı" karşılığı kullanıldığını kabul etmek mümkün olduğu gibi, esas amacın müzakereye katılmayı önlemek olduğu da düşünülebilir demektedir. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.953. Yazar, böylece maddenin ifadesinin açık değil, bilakis karmaşık olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak, oydan yoksunluğu düzenleyen maddelerin sadece oy hakkından yoksunluk hallerini düzenlemeyi hedef alması, onların açık olarak müzakerelere katılmayı yasaklamak amacında olmadıklarını gösterir.

sahiplerinin müzakerelere katılma haklarının olmadığı sonucuna varılamayacaktır. Oy hakkının donduğu hallerde ise (TTK m.329), bu paylara ilişkin olarak müzakerelere katılma hakkı söz konusu olmayacaktır[619]. Aslında, bu durumda, maddi bir imkânsızlık nedeniyle müzakerelere katılma hakkından söz edilemez[620].

Sonuç olarak oy hakkından yoksun pay sahipleri de, yoksunluğa sebebiyet veren konularda müzakerelere katılma hakkına sahiptirler[621]. Oy hakkından yoksun bir pay sahibi, genel kurulda ilgili gündem maddesine ilişkin olarak oy hakkına sahip olamayacağı için, o gündem maddesiyle ilgili olarak, sadece görüşlerini açıklayabilmek için temsilci tayin edebilir[622].

Oydan yoksun pay senetlerini düzenleyen Seri I, No:30 sayılı Tebliğ m.17'de, ana sözleşmede hüküm bulunması halinde bu pay sahiplerinin genel kurula katılabileceği ve oylama yapılmadan önce müzakerelere katılabileceği kabul edilmektedir. Tebliğ m.17'nin kanuna rağmen bir hüküm olduğu ve bu nedenle geçersiz olduğu yukarıda incelenmişti. O halde bu pay sahipleri de genel kurula katılma ve müzakerelere katılma hakkına, ana sözleşmede hüküm bulunmasa dahi sahiptirler[623].

Oy hakkı intifa hakkı sahibine tanındığına ve oy hakkı ancak genel kurulda kullanılabileceğine göre, intifa hakkı sahibinin genel kurula katılma hakkının yanı sıra genel kurulda müzakerelere katılma hakkına sahip olduğunu kabul etmek gerekecektir[624].

Yukarıda ifade ettiğimiz gibi, intifa hakkı sahibinin yanında pay sahibi de, genel kurula katılma ve ona bağlı olarak görüşlerini açıklama, müzakerelere katılma

---

[619] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.952.
[620] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.174.
[621] Teoman, **a.e.**, s.173,174; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.137; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.953; Doğanay, **TTK Şerhi I**, s.854.
[622] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.175.
[623] Nomer, **Oydan Yoksunluk**, s.65-68.
[624] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.954. Oy hakkı dışında diğer yönetime katılma haklarının kimin tarafından kullanılacağı ve özellikle iptal davası açma konusunda doktrinde tartışmalar yaşanmaktadır. Bu tartışmalar için bkz. Aytaç, **Hisse Senetleri**, s.123 vd; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar I, s.514. İptal davası açısından bkz. Tekil, **Şirketler II**, s.421,422; Okçuoğlu, **agm.**, s.291-295.

hakkına da sahip olacaktır[625]. Pay sahibi, oy hakkı olmamasına rağmen, bu hakkını kullanabilmek için temsilci de atayabilir[626].

Genel kurul başkanı, aynı zamanda pay sahibi olması halinde, genel kurul toplantılarında müzakerelere katılma hakkına sahip olacaktır[627]. Ancak genel kurul başkanı, bir gündem maddesi hakkında görüşlerini açıklarken, başkanlık görevinin getirdiği nüfuzu kötüye kullanmamalıdır[628]. Buna karşılık, genel kurul başkanın pay sahibi olmaması halinde müzakerelere katılması, dinleyicilerin katılması kapsamında ele alınmalıdır. Ancak, bu kişi kendisinin seçimine ilişkin müzakerelerde görüşlerini açıklama hakkına sahip olmalıdır.

Dinleyiciler, genel kurul toplantısında herhangi bir hakka sahip değillerdir. Dinleyicilerin genel kurul toplantılarına kabul edilmesi, onlara gündem maddeleri hakkında müzakerelere katılma, kendi görüşlerini açıklama hak ve yetkisini vermeyecektir. Dinleyicilerin pay sahiplerinden ayrı olarak oturtulmaları ve müzakerelere müdahale edici davranış içinde bulunmamaları sağlanmalıdır. Böylece, genel kurul toplantılarının usulüne uygun yürütülmediği gerekçesiyle iptal edilmesinin önüne geçilmiş olacaktır[629].

Ancak, yönetim kuruluna seçilecek pay sahibi olmayan kişinin, genel kurul toplantısı yapılan anonim ortaklığın diğer ortaklıkla birleşmesi halinde diğer ortaklığın pay sahiplerinin genel kurul toplantısına davet edilmesi ve kendilerine ilgili konularda sorular yöneltilmesi mümkündür. Bu takdirde bunlar, sadece sorulara cevap verebilirler. Aynı zamanda bir uzman da, pay sahiplerine genel kurulda teknik

---

[625] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.954.

[626] Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.328. Pay sahibi, müzakerelere katılma hakkını kullanarak, genel kurulda kararın alınmasında, oylarıyla doğrudan olmasa da dolaylı olarak etkili olacaktır. Pay sahibinin genel kurula katılıp görüşlerini açıklaması, kendi menfaatlerinin ve konuya bakış açısının genel kurula yansımasına neden olacaktır. İntifa hakkı sahibini, pay sahibinin menfaatlerini gözetme noktasında, daha dikkatli davranmaya itecektir. Bu halde, intifa hakkı sahibinin bu borcu, daha somut hale gelecektir. Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.329.

[627] Arslanlı, **II-III**, s.42,43; Tekil, **Anonim Şirket**, s.281; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.145. Buna karşılık Çevik'e göre, genel kurul başkanı, başkanlık divanında bulunduğu sürece genel kurulda müzakerelere katılmamalıdır. Genel kurul başkanı, genel kurul toplantılarını tarafsızlıkla yürütmekle görevli olduğu için görüşmelere katılmamalı ve özellikle pay sahipleri ile karşılıklı tartışmalara girmemelidir. Başkan, müzakerelere katılma k istiyorsa, görevinden ayrılmalıdır. Çevik, **Anonim Şirket**, s.704,705.

[628] Arslanlı, **II-III**, s.43.

[629] Teoman, **Dinleyicilerin Katılması**, s.235; Çevik, **Anonim Şirket**, s.705; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.949.

bilgi verebilir[630]. Genel kurula teknik bilgi vermek üzere gelen kişilerin, genel kurul başkanının izni ile müzakerelere katılıp bilgi vermesinde, kanuna aykırı bir durum bulunmamaktadır[631]. Bu haller, hiçbir şekilde anılan kişilere müzakerelere katılma hakkı vermez. Bu kişilerin müzakerelere katılması, sadece sorulan sorulara cevap veya teknik bilgi vermekle sınırlı olmalıdır.

Anonim ortaklık genel kurulunda intifa senedi ve tahvil sahiplerine genel kurulda müzakerelere katılma hakkı tanınamaz[632].

Görüldüğü üzere, dinleyicilerin müzakerelere katılma hakları yoktur. Bu kişilerin müzakerelere müdahale etmeleri halinde, genel kurul başkanı, hemen bunları toplantı salonunda çıkarmalıdır. Genel kurul başkanı, diğer önlemlere başvurmaksızın bu tür dinleyicileri toplantı salonundan çıkarmalıdır. Bu konuda en ufak bir belirti dahi yeterli olacaktır[633]. Bu kişilerin oylamaya katıldıkları kesin olarak tespit edilemediği sürece, görüşmelere katılarak pay sahiplerinin iradelerini etkilediği iddiasıyla kararların iptali yoluna ancak son çare olarak başvurulmalıdır[634].

### C. Genel Kurul Toplantılarında Müzakere Usulü

Anonim ortaklık genel kurulunda müzakerelerin genel kurul başkanı tarafından hangi şekilde yürütüleceği, müzakere usulü, pay sahiplerinin nasıl söz hakkı alacakları, konuşmanın yapılacağı yer vb. konularda TTK ve Kom.Yön.'de bir hüküm bulunmamaktadır. Bu konularda, her şeyden önce, ana sözleşme ile bir düzenleme getirilmişse, bu hükümler dikkate alınacaktır[635]. Ana sözleşme hükümleri, ortaklık organları ile pay sahiplerini bağlayan hükümler olduğu için, genel kurul başkanı, bu kurallara uygun olarak toplantıyı yürütmekle görevlidir. Ana sözleşmede hüküm bulunmaması halinde ise parlamento ve dernekler hukukuna ilişkin ilke ve kurallar, genel kurul toplantılarındaki müzakerelere uygun düştükleri oranda uygulanacaklardır. Bu şekilde, kanun boşluğunun doldurulması uygun olacaktır[636].

---

[630] Teoman, **Dinleyicilerin Katılması**, s.235,236; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.129.
[631] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.129.
[632] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.954.
[633] Teoman, **Dinleyicilerin Katılması**, s.240.
[634] Teoman, **a.e.**, s.240. İmregün, TTK m.361/3'deki toplantıya katılmaya yetkili olmayan kimselerin "karara iştirak etmiş" olmalarının geniş olarak düşünülmesi gerektiğini, bu kişilerin pay sahiplerinin iradelerini etkilemeleri nedeniyle genel kurulda kararın bu etki yönünde oluşması halinde de genel kurul kararlarının iptal edilebileceğini kabul etmektedir. İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.129.
[635] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.100; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.141; Tekil, **Anonim Şirket**, s.281.
[636] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.100, d.60.

Bu konuda, MK'nın derneklerle ilgili hükümlerinde ve Dernekler Kanunu'nda bir hüküm bulunmamaktadır. Buna karşılık TBMM İçtüzük'te, anonim ortaklık genel kurul müzakerelerinde yararlanılabilecek hükümler bulunmaktadır.

Her şeyden önce bir pay sahibi, hangi gündem maddesi hakkında konuşmak istediğini, genel kurul başkanlık divanına bildirmelidir. Pay sahibi, bu bildirimini sözlü olarak yapabileceği gibi yazılı olarak da yapabilir. Bu bildirimde pay sahibinin hangi gündem maddesi hakkında konuşacağı yer almalıdır. Bu husus, genel kurulda müzakerelerin ancak gündem maddeleri dahilinde yapılabileceği sınırlamasının bir gereğidir.

Genel kurul başkanı, konuşmak isteyen pay sahiplerini, her gündem maddesi için ayrıca belirleyebileceği gibi, bütün gündem maddeleri için toplantının başında da belirleyebilir. Çünkü anonim ortaklık genel kurulunda müzakereler gündem sırasına göre yapılacaktır[637].

Pay sahibi sayısı çok olan anonim ortaklıklarda, her pay sahibinin konuşma imkânı bulması zordur ve hatta bazı hallerde imkânsızdır. Böyle olunca, pay sahiplerinin konuşması, hem sayı hem de süre bakımından sınırlandırmaya tâbi tutulmaktadır. İşte, pay sahibi sayısı fazla olan anonim ortaklıklarda, konuşmak isteyen pay sahiplerinin sayısına sınırlandırma getirilmişse, konuşma hakkının alınması önem taşıyacaktır. Hemen belirtelim ki, pay sahiplerinin müzakerelere katılma hakkı, mutlak eşit işlem ilkesine tâbi olan bir haktır ve oransallık ilkesi rol oynamaz. Yani pay miktarı fazla olan pay sahiplerine öncelik tanınamayacaktır. Bu nedenle, konuşma hakkı, pay sahiplerine kayıt ve istem sırasına göre verilmelidir (İçtüzük m.61). Başkan, müzakereler başlamadan önce söz alanların sırasını kâtip üyeye okutabilir. Bir pay sahibi, söz sırasını bir başka pay sahibine bırakabilir[638]. Ancak bu takdirde, durum mümkün olduğu kadar erken genel kurul başkanına bildirilmesi yerinde olur. Usule ilişkin konularda müzakereler, esasa ilişkin konuların müzakerelerden daha önce yapılması yerinde olur ( Meclis İçtüzüğü m.63).

---

[637] Arslanlı, **II-III**, s.42; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.146.

[638] Çevik, **Anonim Şirket**, s.702. Genel kurul başkanı, söz hakkının verilmesinde yönetim kurulu üyelerine öncelik verebilmelidir. Yönetim kurulu üyeleri, pay sahiplerine gündem maddeleri hakkında lüzumlu izahatı vermekle mükelleftir (TTK m.363). Yönetim kurulu üyelerine bu amaçla konuşma hakkında verilecek öncelik, pay sahiplerine bilgi vereceği ve onların müzakerelere daha bilinçli olarak katılımını sağlayacağı için faydalıdır.

Yukarıda değinilen hususlar, daha çok pay sahibi sayısı fazla olan halka açık anonim ortaklıklar bakımından önem taşır. Buna karşılık, pay sahibi sayısı az olan anonim ortaklıklarda bu söylenenlerin pek ehemmiyeti olmayacaktır.

Pay sahiplerinin genel kurulda konuşmalarını toplantı salonunun neresinde yapacakları konusunda ne TTK'da ne de Kom.Yön.'de bir hüküm bulunmaktadır. Bu konuda İçtüzük m.60'da, anonim ortaklık genel kurul toplantıları için de uygulanabilecek hükümler bulunmaktadır. Buna göre, bir pay sahibi genel kurulda konuşmasını, divan başkanlığına ve genel kurula hitaben kürsüden yapar. Çok kısa konuşmalar için yerinden söz verilebilir. Pay sahiplerinin yönetim kurulu üyelerine ve denetçilere oturdukları yerden sorular sorabilirler.

Pay sahipleri, müzakere haklarını medeni bir insana yakışır şekilde kullanmalı, kaba ve incitici sözler kullanmamalıdır[639].

**D. Müzakerelere Katılma Hakkının Sınırları**

Anonim ortaklık genel kurulunda, bütün pay sahiplerinin ve anonim ortaklığın menfaatine olan sağlıklı kararlar alınabilmesi için gündem maddeleri hakkında müzakere yapılması gerektiğini belirtmiştik. Pay sahiplerinin müzakerelere katılma hakkı, vazgeçilemez ve bertaraf edilemez nitelikte bir haktır, ancak hakkın bu özelliği onun pay sahibine sınırsız olarak yetki tanıdığı anlamına da gelmez. Aksine bu hak bir çok sınırlamalara tâbidir[640].

Müzakerelere katılma hakkı, hem gündemle bağlı olmak, dürüstlük kurallarına ve eşit işlem ilkesine uygun hareket etme gibi kanuna dayanan hem de başkasına saygı ve nezaketle hareket etme gibi ilkelerden doğan sınırlamalara tâbidir. Müzakerelere katılma hakkının sınırlandırılması, bazen zorunluluktan doğabilir. Bu durum konuşma sürelerinin sınırlandırılmasında karşımıza çıkacaktır. Sınırlama, pay sahibinin hakkını kullanırken gösterdiği tutumdan da kaynaklanabilir[641]. Görüldüğü üzere, pay sahibinin müzakerelere katılma hakkı birçok sınırlandırmalara tâbidir. Şimdi sırasıyla bunları inceleyelim.

---

[639] Çevik, **Anonim Şirket**, s.704.
[640] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.951
[641] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **a.e.**, N.955.

### 1. Konuşma Süresinin Sınırlandırılması

Günümüzde anonim ortaklıklar halka açılmakta ve böylece pay sahipleri sayısı gittikçe artmaktadır. Bu artma ile orantılı olarak, her ne kadar güç boşluğu sorunu yaşansa da, genel kurul toplantılarına katılım ve konuşmak isteyenlerin sayısı artacaktır[642]. İşte günümüzde, pay sahibi sayısı fazla olan anonim ortaklık genel kurullarında konuşma sürelerinin kısıtlanması kaçınılmaz olmaktadır.

Genel kurul toplantılarının yürütülmesine ilişkin bir hüküm TTK'da getirilmediği için, konuşma sürelerinin sınırlandırılması hakkında bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle, yukarıda da değindiğimiz gibi, dernekler ve parlamento hukukuna ilişkin ilke ve kurallar kıyasen uygulanacaktır. Kurallar uygulanırken, pay sahibi sayısı artarken toplantının yürütülmesinin gittikçe güçleştiği gerçeği de göz önünde bulundurulmalıdır[643].

#### a. Sınırlandırmaya Yetkili Olanlar

Pay sahibinin konuşma süresini sınırlandırmaya yetkili olanı belirlerken ikili bir ayrım yapmak gerekir. Şöyle ki, pay sahiplerinin konuşma sürelerinin önceden sınırlanması veya belirlenmesi ile bir pay sahibinin belirlenmiş olan süresinin geri kalan kısmının sınırlandırılması ayrı olarak ele alınmalıdır.

Pay sahiplerinin genel kurul toplantısında konuşma süreleri ana sözleşme ile belirlenmiş olabilir[644]. Ana sözleşme ile belirlenme halinde, başkan bu sürelere uygun olarak pay sahiplerine konuşma hakkı vermelidir. Sorun asıl olarak, bu sürenin ana sözleşmede belirlenmemesi halinde ortaya çıkacaktır.

Ana sözleşmede hüküm bulunmaması halinde konuşma sürelerini sınırlandırmaya yetkili organ, bizim de katıldığımız hakim görüş uyarınca genel kuruldur[645]. Konuşma süresinin sınırlandırılmasında genel kurulun karar vermesi, pay

---

[642] Ömer Teoman, "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Pay Sahiplerinin Konuşma Sürelerinin Sınırlandırılması", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.467.

[643] Teoman, **a.e.**, s.467.

[644] Teoman, **a.e.**, s.463.

[645] Teoman, **a.e.**, s.469,470; Arslanlı, **II-III**, s.41. Arslanlı, bu konuda en güvenilir yolun, genel kurul başkanının müzakere usulüne ilişkin uygulayacağı kuralları, mesela konuşma sürelerini, sayısını genel kurulun onayına sunarak yetki almaktır demektedir. Yazara göre, genel kurulda sadece şekli yönetim genel kurul başkanındadır. Aynı yönde, Moroğlu, Hükümsüzlük, s.100. Tekinalp, ikili bir ayrım yapmaktadır. Genel kurul toplantısının başında genel kurulda uygulanacak düzen tespit edilecekse bu konuda yetki genel kuruldadır ve genel kurulun bu kararı, bu kararı uygulayan başkanın kararları iptale tâbi olacaktır. Eğer genel kurul tarafından düzen kuralları uygulanmışsa, pay sahibinin geri kalan

sahibini daha etkin bir şekilde koruyacaktır. Şöyle ki, bu karar bazı şartlar altında iptale tâbi olabilir. Genel kurulun aldığı bu karar usule ilişkin bir karardır[646]. Konuşma süresinin pay sahibine sağladığı yarar, usul kararı ile birlikte esas ve nihai kararın iptali yoluna gidilebilmesidir[647]. Sonuç olarak, genel kurul toplantısında pay sahiplerinin konuşma sürelerinin belirlenmesinde genel kurulun kendisi yetkili olacaktır.

Genel kurul sınırlandırma kararını, toplantının başında alabileceği gibi, bazen de bir zorunluluk gereği görüşmelerin başlamasından sonra da alabilir. Sınırlandırma kararının görüşmelerin başlamasından önce alınmasında herhangi bir sorun yoktur. Sorun, genel kurulun görüşmelerin açılıp başlamasından sonra konuşma sürelerini alıp alamayacağında ortaya çıkacaktır.

Genel kurul, belirli bir gündem maddesi hakkında çok az sayıda pay sahibi konuşma talebinde bulunduğu için konuşma süresinin sınırlandırılması hakkında bir karar almamış olabilir. Ancak, söz alan birkaç pay sahibi, konuşma sürelerini uzatabilir veya bu konuşulanlara cevap vermek isteyen pay sahiplerinin sayısı artmış olabilir. İşte bu ve benzeri durumlarda genel kurulun, görüşmelerin başlamasından sonra, konuşma sürelerini sınırlandırmaya yetkili olduğu kabul edilmelidir. Alınması bir zorunluluğa dayandığı ve alınmasından sonra bütün pay sahipleri için geçerli olacağı nedeniyle, böyle bir karar, eşit işlem ilkesine aykırılık teşkil etmez. Bu tür sınırlandırma, pay sahiplerinin bilgi alma haklarını güçleştirmemelidir. Pay sahiplerinin ikinci tur konuşmaları, ilkine oranla daha kısa tutulabilir[648].

Bir pay sahibinin geri kalan konuşma süresini sınırlandırmaya ise, genel kurul başkanı yetkili olacaktır[649]. Genel kurul başkanının bu yetkisi, daha çok belirli bir süre konuşan ve uyarılara karşın konuşma hakkının kötüye kullanan pay sahibinin bulunması halinde ortaya çıkacaktır[650]. Genel kurul başkanı, bu halde genel kurulun onayına da başvurabilir. Bu takdirde, karar genel kurul kararı olacaktır.

---

konuşma süresini sınırlandırmaya başkan yetkili olacaktır. Başkan bu kararlarını, dürüstlük kurallarına ve eşit işlem ilkesine uygun olarak vermelidir. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.955. bize göre, en emin yol Arslanlı'nın belirttiği üzere genel kurulun onayına başvurmak olacaktır.

[646] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.10,157.

[647] Teoman, **Konuşma Süresi**, s.469.

[648] Teoman, **a.e.**, s.471,472.

[649] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.955.

[650] Teoman, **Konuşma Süresi**, s.472.

Kapalı tip anonim ortaklıklar bakımından da aynı kurallar uygulanacaktır. Ancak bu tür anonim ortaklıklarda, pay sahibi ve dolayısıyla, konuşmak isteyenlerin sayısı az olduğu için, pay sahiplerinin konuşma sürelerine bir sınır getirilmemesi genel kurul tarafından kararlaştırılabilir[651]. Her iki halde de alınacak kararlar için gündeme bağlılık ilkesi uygulanmayacaktır. Çünkü, toplantının yürütülmesine ilişkin kararların alınması, gündemin zaten içeriğinde yer alır[652].

**b. Sınırlamada Uyulması Gereken İlkeler**

Pay sahiplerinin genel kurulda konuşma süreleri sınırlandırılırken, yetkili organın bu konuda uyması gereken ilkeler söz konusu olacaktır ki, bu ilkeler ne TTK'da ne de Kom.Yön.'de belirlenmiştir. Bu konuda Dernekler Kanununda da bir hüküm bulunmamaktadır. Tespit edebildiğimiz kadarıyla, konuya ilişkin bir Yargıtay kararı da bulunmamaktadır.

Bu konuda Alman İmparatorluk Mahkemesi önüne gelen bir olayda görüşünü açıklama imkânı bulmuştur. Mahkeme bu kararında, genel kurulun kanun ve ana sözleşmeye bağlı olmak kaydıyla belirli bir genel kurul toplantısından usule ilişkin kararlar alabileceği ve bunları uygulayabileceği, ancak alınan kararın gündemdeki konuların gereği gibi görüşülmesini engellememesini, aksi takdirde alınan kararın geçersiz olduğunu hükme bağlamıştır. Genel kurul, pay sahiplerinin karar alarak ortaklığın yönetimine katılmasını sağlar. Ancak genel kurul karar almadan önce, çoğunluğun yanı sıra azlık da görüşlerini açıklayabilmeli ve böylece oylamadan önce bir tartışma ortamının yaratılması gerekir. Mahkemeye göre, genel kurul, bu tartışmalara ve her pay sahibinin konuşma süresine sınır getirebilir, ancak ,genel kurul tarafından bu sınırlandırma, pay sahiplerinin müzakerelere katılma hakkını kullanmasını olanaksızlaştıracak ölçüde de olmamalıdır[653].

Teoman, Alman İmparatorluk Yüksek Mahkemesinin getirdiği ilkeleri şöyle belirlemiştir[654]:

- Anonim ortaklık genel kurulunda pay sahipleri, gündem maddeleri hakkında görüşlerini açıklayabilirler. İstisnalar haricinde, karar verilmezden önce, genel kurulda bir tartışma aşaması olmalıdır.

---

[651] Tekil, **Anonim Şirket**, s.281.
[652] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.955.
[653] RGZ, 36,24-27; Teoman, **Konuşma Süresi**, s.463,464, d.3'ten naklen.
[654] Teoman, **a.e.**, s.465.

- Pay sahiplerinin konuşma süreleri, genel kurulun aldığı bir karar ile sınırlandırılabilir.

- Genel kurulun aldığı bu sınırlandırma kararı, pay sahiplerinin gündem maddeleri hakkında görüşlerini açıklama imkânını tümü ile ortadan kaldıracak şekilde kısa olmamalıdır.

- Somut olayda genel kurulun belirlediği bu sürenin haksız olması halinde, iptal davası için pay sahibinin bu süre içinde görüşlerini açıklamaya çalışmış olması aranılacak bir ön koşul olmamalıdır.

Konuşma süreleri sınırlandırılırken, gerek genel kurul, gerek başkan iki hususu göz önünde tutmalıdır. Bunlardan ilki, yukarıda da belirtildiği üzere, getirilecek olan sınırlandırmanın pay sahibinin görüşlerini açıklamasını imkânsız kılacak şekilde kısa olmaması gereğidir. Konuşma süresi aşırı derecede kısa tutulmamalıdır[655]. Bu süre belirlenirken, müzakere hakkı ile toplantının gereği gibi yürütülmesi arasında bir denge sağlanmalıdır[656]. Göz önünde tutulacak ikinci ilke, eşit işlem ilkesidir. Pay sahiplerinin konuşma süreleri, sahip oldukları payların miktarına veya payın grubuna göre farklı şekilde belirlenemez[657]. Çünkü, pay sahiplerinin müzakerelere katılma hakkı, mutlak eşit işlem ilkesinin uygulandığı bir haktır[658].

**2. Gündeme Bağlılık İlkesine Tâbi Olma**

Anonim ortaklık genel kurul toplantılarında gündeme bağlı olarak müzakerelerin yapılması iki açıdan ele alınabilir. Bunlar, müzakerelerin ilân edilen gündem maddelerinin sırasına göre olması ile müzakerelerin ancak gündem maddeleri ile sınırlı olmasıdır.

Anonim ortaklıkta görüşmeler, gündemdeki madde sırasına göre olmalıdır. Gündem maddelerinin belirli bir mantık çerçevesi içinde sıralanması gerekir. Genel kurul toplantı başkanı, genel kurulu davette yer alan gündem sırasına göre müzakereleri başlatmak ve konuşmak isteyen pay sahiplerine bu sıraya uygun olarak

---

[655] Teoman, **Konuşma Süresi**, s.470; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.955.

[656] Bu konuda her halde uygulanacak geçerli bir ölçüt verilemez. Hakim somut olayın özelliklerine göre, verilen sürenin yerinde olup olmadığına bakacaktır. Hakim, ilgili anonim ortaklığın özelliğini, konuşmak isteyen pay sahiplerinin sayısını da dikkate almalıdır. Teoman, **Konuşma Süresi**, s.471.

[657] Teoman, **a.e.**, s.471. Ancak somut bazı durumlarda bazı pay sahiplerine daha fazla süre verilebilir. Örneğin, bir öneride bulunan pay sahibine önerisi hakkında daha fazla konuşma süresi verilebilir. Ayrıca, yönetim kurulu üyelerinin pay sahiplerine bilgi vermesinin söz konusu olduğu hallerde, bir sınırlandırma getirilmesi düşünülemez. Teoman, **a.e.**, s.471.

[658] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.951.

söz hakkı vermek zorundadır[659]. Başkan, kendiliğinden gündem sırasını değiştiremez[660], gündemden madde çıkaramaz[661]. Buna karşılık, genel kurul, gündem sırasının değiştirilmesi kararını alabilir[662].

Anonim ortaklık genel kurulu toplandıktan sonra, pay sahiplerin istedikleri konuları konuşabilirler mi? Pay sahibi, kendisine ayrılan süre içerisinde, gündemle ilgili olmayan konuları dile getirebilir mi?

TTK m.364'e göre olağan genel kurul toplantısında, TTK m.369 gereğince müzakere gündemine konulması gereken hususlar müzakere olunur. TTK m.369 gereğince de, gündemde gösterilmeyen hususlar müzakere olunamaz[663]. Komiserin toplantı sırasında görevlerini düzenleyen Kom.Yön. m.32/2, b.(a,b)'e göre ise komiser, müzakerelerin kanun ve ana sözleşme ve gündem dahilinde yürütmek üzere başkanlık divanının seçilmesine nezaret etmek ve görüşmelerin gündem dahilinde yapılmasına dikkat etmek, gündem dışına çıkılması halinde başkanı uyarmakla görevlidir.

Yukarıda değinilen bütün bu hükümlerden çıkan sonuç, genel kurulda müzakerelerin ancak gündemde bulunan hususlarda yapılabileceğidir. Genel kurul gündeminde bulunmayan bir konu müzakere edilemez, o konuda müzakere açılamaz[664]. Genel kurul gündeminde bulunmayan bir konu hakkında müzakere açılamayacağı için, gündem dışında pay sahiplerinin de konuşma hakkı yoktur[665].

---

[659] Arslanlı, **II-III**, s.41.

[660] Çevik, **Anonim Şirket**, s.702.

[661] Arslanlı, **II-III**, s.41. Genel kurul başkanının gündemden madde çıkaramamasına ve gündem sırasını değiştirememesine gündemin zorunluluğu denir. Yiğin, **agt.**, s.11. Nasıl ki genel kurul gündeme bağlılık ilkesine gereği gündem dışı bir karar alamayacaksa, zorunluluk ilkesi uyarınca da, gündemde yer alan bir konu görüşmeler dışında tutulamaz. Ancak gündemde yer alan bir konu için toplantı yeter sayısı sağlanamamışsa, o konuda görüşme açılamayacaktır. Aynı şekilde, TTK m.370 uyarınca, bütün pay sahipleri veya temsilcileri genel kurulda hazır bulunup içlerinden birinin itiraz etmemesi halinde bütün gündem maddeleri görüşülüp karara bağlanacağı gibi, bazı ilân edilen konular da, ilân edilmiş olmasına rağmen görüşülmeyebilecektir. Arslanlı, **II-III**, s.20.

[662] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.146.

[663] İsv. BK m.700/2, gündemde gösterilmeyen konular hakkında hiçbir karar alınamayacağını, ancak olağan üstü genel kurul toplantısın çağrılması hakkındaki kararın bundan müstesna olduğunu düzenlemektedir. İsv.BK m.700/4'te ise, kendilerini bir oylamanın takip etmesi gerekmeyecek öneri ve görüşmelerin önceden bildirilmesi gerekli değildir denmektedir. Tekil, **Anonim Şirket**, s.290.

[664] Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.843; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.144; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.699. Yargıtay da aynı yönde kararlar vermiştir. Y.11.HD, 25.10.1977 t., E.3909/K.4558 sayılı kararında "...Toplantı gündeminin ilânı ve yalnız gündemde bulunan hususların müzakere edilebilecek olması, hem olağan ve hem de olağanüstü genel kurul toplantısı için zorunludur... Gündemde bulunmayan bir hususun müzakeresi TTK, 369/2 hükmüne aykırılık teşkil ettiği gibi toplantının fiili gündeminin gereği gibi ilân edilmediği anlamını da taşır ve bu yönden

Genel kurulda, ancak gündemde bulunan hususlar hakkında müzakere açılmasına ve karar verilmesine gündeme bağlılık ilkesi denir. Gündeme bağlılık ilkesi, gündemde yer alan hususların ilgisini çekmemesi nedeniyle toplantıya katılmayan pay sahiplerinin gündem haricinde alınan kararlarla bir oldu bittiye getirilmesini ve böylece zarara uğramalarını önlemeye yöneliktir. Gündemde bulunmayan konuların müzakeresine ve karar bağlanmasına müsaade edildiği takdirde, gündemi hazırlayanlar, önemsiz görünen maddeleri gündeme koyarak pay sahiplerinin ilgisiz kalmalarını sağlayabilir ve böylece genel kurulda istedikleri konuları, herhangi bir muhalefetle karşılaşmaksızın karara bağlayabilirler[666].

Gündem haricindeki konuların müzakere edilmesi halinde, bir karar alınmayacağı için, müzakere açılmasının yasak olduğu kabul edilse dahi, bir yaptırımla karşılaşmayacağı ileri sürülmüştür[667]. Bu görüş savunulamaz. Her şeyden önce, genel kurul başkanının görevi, görüşmeleri gündem dahilinde yürütmek ve

---

toplantıya katılmayanlara da TTK m.381/1 hükmünün 1. bendi gereğince alınan kararın iptali davasını açmak hakkını sağlar.". Karar için bkz. Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1072,1073; Y.HGK, 15.3.1967 t., E.966/T.400, K.154 (**ABD**, S.24, Y.1967, s.5256); Y.11.HD, 28.3.1974 t., E.645/K.1075 (**İst.BD**, C.49, S.7-8, Temmuz-Ağustos 1975, s.716).

[665] Arslanlı, **II-III**, s.42. Karar alınmamak kaydıyla, gündem harici konuların görüşülmesi mümkün olup olmadığı doktrinde tartışılmıştır. Doktrinde, İsv.BK m.700/4'ün, kendileri bir oylamanın takip etmediği öneri ve görüşmelerin önceden bildirilmesine gerek yoktur diyen hükmünden hareket ederek, Türk hukukunda da, genel kurul toplantılarında karar alınmamak şartıyla gündem haricindeki konuların müzakere edilebileceği savunulmuştur. Bu görüşe göre, TTK m.369/son'da yer alan "müzakere olunamaz" ifadesi, karar alınamaz şeklinde anlaşılmalıdır. Her karar alınması müzakereyi gerektirir, ancak her müzakerenin yapılması karar alınmasını gerektirmez. TTK m.369, karar alınması için müzakere yapılmasını yasaklamaktadır. Bu nedenle, gündemde yer almayan konularda müzakere açılmasında bir engel yoktur. Bu durumda, genel kurul toplantısı biraz uzayabilir, ancak karar alınmayacak olunması nedeniyle bir sakınca da doğurmaz. Anonim ortaklık hakkında yararlı düşünceleri olan pay sahiplerinin görüşlerini açıklamasına imkân verir ve böylece yönetim kurulu, genel kuruldaki değişik eğilimleri değerlendirme imkânını bulur. Hikmet Sami Türk, "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Gündeme Bağlılık İlkesi ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Azil ve Seçimi", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu I**, Ankara, BTHAE, 1984, s.217. Tekinalp de, makul bir sebebe dayanması ve konunun anonim ortaklıkla ilgili olması halinde, pay sahibinin gündemde bulunmayan konularda görüşebileceğini kabul etmektedir. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.951. Bize göre, bu görüş, TTK m.364 ve 369'un açık ifadesi karşısında savunulamaz. Her şeyden önce, TTK'nın ifadesi ile aksi görüşe dayanak teşkil eden İsv.BK m.700/4'ün ifadesi farklıdır. İsv.BK'da açıkça karar alınmasını gerektiren müzakerelerin yapılabileceği düzenlenmiştir. Oysa ki, TTK m.369/son, sadece gündem dışı kararı değil, aynı zamanda gündem dışı müzakereyi de önler niteliktedir. Bu nedenle, gündem dışındaki konuların genel kurulda görüşüleceği kabul edilemez. Arslanlı, **C.II**, s.21; Tekil, **Anonim Şirket**, s.290.

[666] Arslanlı, **II-III**, s.22.

[667] Yiğin, **agt.**, s.28. Yazar, uygulamada gündem haricinde konuların görüşülebilmesi için genel kurul gündemine "temenniler ve dilekler" şeklinde gündem maddesi konulduğunu, kararı gerektirmeyen hususların görüşülebileceği kabul edilecek olursa, bu tür gündem maddelerine yer vermenin gerekli olmadığını ifade etmiştir. Her şeyden önce, böyle bir gündem maddesi gündemin açıklığı ilkesine aykırılık teşkil eder. Ansay, **Anonim Şirket**, s.173.

gündem dışına çıkıldığında pay sahiplerini uyarmaktır (Kom.Yön. m.32/2, b. a,b). Genel kurul başkanı, bu görevini yerine getirmeyerek pay sahiplerinin gündem dışı konuşmalarına izin verecek olursa genel kurul toplantıları uzayacak ve belki de toplantı ertesi güne sarkacaktır. Bu takdirde, ortaklık ek masraflar yapmak zorunda kalacaktır ki, başkan, ortaklıkla aralarında olan sözleşme ilişkisi gereğince ve bu nedenle tazminatla sorumlu olabilecektir. İkinci olarak, pay sahiplerinin gündem dışı konuşmaları nedeniyle bazı gündem maddeleri hakkında yeteri kadar müzakere yapılmaması sonucunu doğurabilir. Örneğin, yönetim kurulunun ibrasının müzakere edileceği sırada, mevcut yönetim kurulu taraftarı olan bir pay sahibi, bazı hususların genel kurulun bilgisi haricinde kalmasını sağlamak veya dikkatin o nokta üzerinde yoğunlaşmasını önlemek için gündem haricinde konuşabilir. Böylece, ibra gündem maddesi gereği gibi görüşülmemiş olur ve bu konuda alınan karar, iyiniyet kurallarına aykırı olarak alınmış kabul edilebilir. Bu nedenle iptal davasına konu olabilir ve karar bu nedenle iptal edilebilir. Üstelik, TTK m.364,369 ve Kom.Yön. m.32'ye aykırı olan bu tür usule ilişkin kararın, esas kararın alınmasını etkilemiş olduğu kabul edilebilir ve bu halde esasa ilişkin karar iptal edilebilecektir. Sonuç olarak, gündem dışı konuların konuşulması halinde, başkanın tazminat sorumluluğuna, genel kurul kararının iyiniyete aykırılık nedeniyle ve esas kararın alınmasını etkilemesi halinde esasa ilişkin kararın iptali yoluna gidilebilecektir.

Genel kurul toplantısının gündeminde yer alan bir maddenin kapsamına hangi konuların gireceği ve böylece müzakere edileceği ve hangilerinin girmeyeceği ve bu nedenle müzakere edilemeyeceği de, toplantının yürütülmesinde sorun olarak ortaya çıkabilir. Bu konu, gündemin açıklığı ilkesi ile ilgilidir. Gündemin açıklığı ilkesi, gündem maddelerinin pay sahiplerinin özel bir bilgi ve tecrübe sahibi olmadan açıkça anlayabilecekleri şeklinde düzenlenmesi gerektiğini ifade eder[668]. Yani bir pay sahibi, gündemi okuduğunda, o gündem maddesi hakkında hangi konuların görüşülebileceğini ve karar alınabileceğini açıkça görmelidir[669]. Bu takdirde, esasında ortada bir sorun olmayacaktır. Ancak bütün gündem maddelerinin bu şekilde düzenlenmediği de ortadadır. Bu takdirde ne yapılması gerekecektir? Her şeyden önce, genel kurul başkanı, bu gündem maddesi ile neyin kastedildiğini tespit edecek

[668] Yiğin, **agt.**, m.9.
[669] Arslanlı, **II-III**, s.21.

ve görüşmeleri bu kapsam dahilinde yürütmeye çalışacaktır (Kom.Yön. m.32/2, b.a). Komiser de, genel kurulun işleyişi hakkında bilgisi dahilinde olan konularda görüşünü bildirmeli ve aynı zamanda, gündeme dahil olmadığını düşündüğü konularda genel kurul başkanını ihtar etmelidir. Kanımızca, gündem maddesinin yeteri kadar açık olmadığı hallerde genel kurul başkanı, gündeme bağlılığın toplantıya katılmayan pay sahiplerini koruyan işlevini göz önünde tutarak, gündem maddesini mümkün olduğu kadar dar yorumlamalıdır[670]. Normal bir bilgiye sahip olan bir pay sahibi, o gündem maddesi hakkında ne anlıyorsa, gündemin içeriği de ona göre tespit edilmelidir ki, bu da açıklık ilkesi ile ilgilidir.

TTK m.369/2, gündemde olmayan konuların müzakere edilemeyeceğini düzenlemiş, ancak gündeme bağlılığın istisnalarının olup olmayacağı noktasında bir düzenleme getirmemiştir. TTK'da, gündeme bağlılığın istisnalarının düzenlenmemesinin nedeni, gündeme bağlılık ilkesi ile getirilen korumadır. Koop.K. m.46/3'de düzenlenmesine karşılık TTK'da istisnaların düzenlenmemesi bilinçli bir boşluk bırakıldığını ortaya koymaktadır[671]. Buna karşılık Kom.Yön. m.25/2, gündeme bağlılığın istisnalarını düzenlemiştir. TTK'da düzenlenmeyen bir konunun yönetmelikle getirilmesi mümkün değildir ve bu nedenle yönetmeliğin bu hükmü uygulanamaz. Hatta getirilen bu düzenleme, doktrine de uymamakta, aykırılıklar içermektedir[672]. Bu durumları yakından incelemek gereklidir.

Kom.Yön. m.25/2'deki ilk istisna, ortakların tamamının toplantıda hazır olması ve içlerinden birinin itiraz etmemesi halinde gündeme madde ilâve edilebileceğidir. TTK m.370 uyarınca toplanan genel kurulun bir gündeminin olması

---

[670] Ansay, ne zaman gündem dışına çıkıldığının tespitinin zor olduğunu, bir yandan pay sahiplerini korumak için gündeme bağlılık ilkesini uygulamak gerektiğini, diğer yandan ise gündeme bağlılık ilkesine sıkı bağlılığın işleri uzatacağını, en ufak konuda dahi genel kurulun yeniden toplanması gerektiğini, bunun ise hem zaman alacağını hem de masraflı olacağını ifade etmekte ve bundan dolayı "gündem ile doğrudan doğruya ilişkisi olan konularda karar alınabilmesi" ölçütünü getirmektedir. Ansay, **Anonim Şirket**, s.174. Yazarın bu görüşü kabul edilemez. Yeniden genel kurul toplantı yapılması gerektiği nedeniyle işlerin uzayacağı ve bunun ek masraflara yol açacağı düşüncesi, hiçbir şekilde gündeme bağlılık nedeniyle toplantıya katılmayan pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması gereğinden üstün bir menfaati oluşturmaz. Ayrıca "doğrudan doğruya ilişki" ölçütü, kendisi içinde de kesinlik taşımamakta ve takdire bağlı olmaktadır. Bu ise, toplantının gündemini genişletebileceği ve bazı pay sahiplerinin haklarını ihlâl edebileceği düşüncesi ile savunulamaz. Yiğin, **agt.**, s.30,31.

[671] Kom.Yön. m.25'in bu şekilde düzenlenmesinin ilham kaynağının kooperatif genel kurullarında gündeme bağlılığın istisnalarını düzenleyen Koop.K. m.46/3 olması ihtimali fazladır. Helvacı, **Genel Kurul**, s.53, d.108

[672]. Helvacı, **Genel Kurul**, s.54.

zorunlu olmadığından[673], gündeme bağlılığın istisnasından da söz edilemeyecektir[674]. Bu nedenle bu düzenleme yerinde bir düzenleme değildir.

Kom.Yön. m.25/2'de sayılan gündemin bir diğer istisnası, özel denetçi tayinidir. Buna göre, genel kurul, talep edilmesi halinde, gündemde yer alıp almadığına bakılmaksızın özel denetçi atanması konusunu karara bağlayabilecektir. Özel denetçi atanması TTK m.348'de düzenlenmiştir. TTK m.348'e göre, özel denetçi ya azlığın talebi ile veya talebi olmadan genel kurulun karar vermesi ile ya da azlığın talep etmesi halinde mahkemece atanabilecektir[675]. Bu iki hususu ayırt ederek incelemek gerekir. Her şeyden önce genel kurulun, bir azlık talebi olmadan özel denetçi atanmasına karar verebilmesi için, gündemde özel denetçi atanmasına ilişkin ayrı bir madde bulunmalıdır[676]. Ancak, her ne kadar özel denetçi atanması gündemde açık olarak yer almasa da, gündemde yer alan bir konu ile doğrudan ilgili bulunan bir husus için özel denetçi atanması da istenebilir ve bu yolda karar alınabilir[677].

TTK m.348/2'de düzenlenen azlık hakkı ise, kesinlikle gündeme bağlılık ilkesinin dışında kalır. Her şeyden önce TTK m.348/2'de yer alan azlığın genel kuruldan özel denetçi tayinin isteyebilecekleri ifadesi, bu hakkın kullanabilmesi için gündemde yer almasının ya da gündemin diğer bir maddesi ile ilgili bulunmasının gerekli olmadığını göstermektedir. Aksini kabul, azlığın gündeme madde eklettirme hakkını kullanmasını gerektirir (TTK m.366,367) ki, bu durum bir azlık hakkının bir diğer azlık hakkına bağlamak olur ve delillerin kaybolması tehlikesini de beraberinde

---

[673] Çamoğlu, **Çağrısız Genel Kurul**, s.320.

[674] İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.74; Çamoğlu, **Çağrısız Genel Kurul**, s.320; Helvacı, **Genel Kurul**, s.55. Üstelik, TTK m.370'de pay sahiplerinin yanında temsilcilerinin de yer almasına karşılık, Kom.Yön. m.25/2'de sadece pay sahiplerinden söz edilmiştir, bu bir eksikliktir ve sonuç doğurmaz. Böyle bir genel kurulun, her türlü konuyu gündemine alıp karara bağlayabilmesi için, temsilcilerin yetkilerinin sınırlandırılmamış olması gerekir. Temsilcinin yetkisi, her türlü gündem maddesi hakkında temsil şeklinde ise, sorun olmayacaktır. Çağrısız genel kurullar, bazen belirli bir gündem üzerine de toplanabilirler ki bu halde temsilcinin yetkisi sınırlı olacaktır. Tekinalp, **Çağrısız Genel Kurul**, s.160. Bu halde temsil yetkisi, gündemle sınırlanmış olacağı için, bütün pay sahipleri genel kurulda asaleten ve vekâleten bulunmamış olacaklar ve TTK m.370 şartları gerçekleşmemiş olacaktır. Ancak, çağrısız genel kurulların her zaman belirli bir gündemle toplanması zorunlu olmadığı için, bu hallerde, temsilcinin yetkisinin daha geniş olduğu kabul edilmeli ve temsilcinin her türlü konuyu görüşebileceği kabul edilmelidir. Helvacı, **Genel Kurul**, s.55 ve d.110.

[675] Anonim ortalıkta özel denetçi hakkında bkz. Erdoğan Moroğlu, "Anonim Ortaklıkta Özel Denetçi", **Makaleler I**, 2.Tıpkı Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.65-81.

[676] Ömer Teoman, "Anonim Ortaklıkta Azınlığın Genel Kurulda Özel Denetçi Seçilmesini İsteme Hakkı Ve Gündeme Bağlılık İlkesi", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.445.

[677] Moroğlu, **Özel Denetçi**, s.67; Helvacı, **Genel Kurul**, s.56.

getirir. Sonuç olarak, azlığın özel denetçi atanmasını talep etmesi, kesinlikle gündeme bağlılığın istisnasını oluşturur[678].

Kom.Yön. m.25/2'de sayılan gündemin bir diğer istisnası da, yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin seçimi ve azlidir. Doktrinde de bazı yazarlar tarafından, yönetim kurulu üyelerinin azlinin ve yerlerine yenilerinin seçiminin gündeme bağlılık ilkesinin istisnası olduğu kabul edilmiştir[679]. Biz bu görüşe karşılık, yönetim kurulu üyelerinin azlinin ve yerlerine yenilerinin seçilmesinin gündeme bağlılık ilkesine tâbi olduğunu kabul ediyoruz. Gündeme bağlılık ilkesinde güdülen amaç bunu gerektirir. Aksi düşünce kabul edilseydi, azlık tarafından yönetim kurulu üyeleri azledilebilecek ve çoğunluk bir oldu-bitti ile karşılaşabilecektir[680]. Bu konuda Koop.K. m.46/3 ile getirilen istisna kıyasen uygulanamaz. Çünkü daha yeni bir kanun olan Koop.K. ile getirilen bir istisna, daha eski bir kanun olan TTK için uygulanamaz[681]. Yönetim kurulu üyelerinin seçim ve azillerinin gündeme bağlılık ilkesine tâbi olması, onlara asgari bir güvence getirecek, ortaklığın yönetiminde bir istikrar sağlanacak ve organlar arasında denge sağlanacaktır[682]. Bütün bu nedenlerle, organların seçim ve azillerinin gündeme bağlılık ilkesinin istisnası olmadığını kabul ediyoruz[683].

Kom.Yön. m.25/2, bu yönetmeliğin 14. maddesi uyarınca Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından gündeme alınması istenen konunun gündeme alınmaması

---

[678] İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.73,74; Teoman, **Özel Denetçi**, s.441-445; Pulaşlı, **Şirketler**, s.343. Moroğlu, özel denetçi tayini için gündemle ilgili olma ölçütünü aradığı için, azlığın talebinin gündeme bağlılık ilkesine aykırılık oluşturmadığını kabul etmektedir. Moroğlu, **Özel Denetçi**, s.67. Buna karşılık Teoman, gündem maddeleri ile ilgili olma ölçütü kesin bir ölçüt olmadığını, değerlendirmeyi gerektirdiğini, genel kurulda bu konuda yaşanabilecek tartışmalarda çoğunlukla azlığın talebinin aleyhinde sonuca varılabileceğini ileri sürmektedir. Teoman, **Özel Denetçi**, s.441-445.

[679] Arslanlı, **II-III**, s.23; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.118-120; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.87. bu görüş Yargıtay'ın bir kararında da kabul edilmiştir. Y.11.HD, 2.7.1979 t., E.1882/K.3487 sayılı karar (**Batider**, C.X, Haziran 1980, s.827,828).

[680] Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.843,844.

[681] Ömer Teoman, "Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Seçim Ve Azillerinin Gündeme Bağlılık İlkesi İle İlişkisi –Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin Bir Kararı Nedeniyle-", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.484.

[682] Helvacı, **Genel Kurul**, s.56.

[683] Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Türk, **Gündem**, s.175 vd.; Teoman, **Gündem**, s.483-487; Tekil, **Anonim Şirket**, s.289-293; Ansay, **Mahkeme Uygulaması**, s.128, d.28; Helvacı, **Genel Kurul**, s.55,56; Pulaşlı, **Şirketler**, s.345. Yargıtay'ın neredeyse istikrar kazanmış görüşleri de bu yöndedir. Y.TD, 15.9.1959 t., E.1090/K.2177 (Doğanay, **TTK Şerhi I**, s.821,822); Y.TD, 9.7.1963 t., E.1121/K.3033 (Tekil, **Anonim Şirket**, s.286,287); Y.TD, 29.2.1964 t., E.5577/K.687 (**Batider**, C.X, S.3, s.832-834); Y.HGK, 15.3.1967 t.,E.966/T.400, K.154 (**ABD**, S.24, Y.1967, s.505); Y.11.HD, 28.3.1974 t., E.645/K.1075 (**İst.BD**, C.49, s.7-8, Temmuz-Ağustos 1975, s.716); Y.11.HD, 1.12.1975 t., E.4909/K.699 (Tekil, **Anonim Şirket**, s.288); Y.11.HD, 10.9.1991 t., E.9332/K.4472 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.1074).

halinde, komiserin uyarısı üzerine gündeme alınır hükmünü getirmektedir. Kom.Yön. m14 uyarınca, bakanlıkça yapılacak denetim veya herhangi bir sebeple görülecek lüzum üzerine ortaklık genel kurulunda görüşülmesi istenen konuların gündeme konulması zorunludur. Her iki düzenleme göz önüne alındığında, bakanlığın gündeme madde koydurma yetkisine sahip olduğu gözükmektedir. Ancak, bu yetki hem gereksiz, hem de hukuka aykırıdır[684]. Hukuka aykırı bir düzenleme gereğince de, bakanlığın genel kurul gündemine madde koydurması ve bunun gündemin istisnası olması mümkün değildir[685].

Kom.Yön. m.25/2, aynı zamanda gündeme madde ilâvesinin zamanını da düzenlemektedir. Buna göre, gündeme madde ilâvesi divanın oluşmasından hemen sonra gündemin diğer maddelerinin görüşülmesinden önce yapılmalıdır. Bu hüküm, her şeyden önce, uygulamadaki gerçeklerle uyuşmamaktadır. Gündeme madde ilâvesi, toplantının başında olmamakla birlikte, sonradan gündemin görüşülmesinden sırasında talep edilebilir. Toplantı sırasında gelişen olaylar ve yapılan konuşmalar, böyle bir zorunluluğu ortaya çıkarabilir ki, bu durum en çok özel denetçi tayininde gözükebilir. İkinci olarak, gündeme bağlılığın istisnası arasında sayılan bütün pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır olması hali, gündemin diğer maddelerinin görüşülmesi sırasında oluşabilir[686]. Bu durumda, TTK m.370 uyarınca, pay sahipleri istedikleri konuları genel kurulun gündemine ilâve edebileceklerdir ki, buna Kom.Yön. m.25/2 engel teşkil edemez[687].

Sonuç olarak, Kom.Yön. m.25/2, gündeme bağlılığın istisnalarını düzenlerken, hukuka aykırı, kendi içinde çelişkili bir düzenleme getirmiştir ve bu nedenle uygulanamaz bir hükümdür.

Yukarıda gündeme bağlılığın istisnalarını belirlemeye çalıştık. Buna göre, TTK m.348 ve 377'deki haller, gündeme bağlılığın istisnalarıdır ve bu halde pay sahipleri, bu konular hakkında müzakere etme hakkına sahip olacaklardır.

---

[684] Helvacı, **Genel Kurul**, s.36. TTK m.274 ile bağlantılı olarak bu maddenin hukuka aykırılığı hakkında bkz. Helvacı, **Genel Kurul**, 34-37. TTK m.274'ün bakanlığa verdiği denetim yetkisinin eleştirisi için bkz. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.656.

[685] Helvacı, **Genel Kurul**, s.56.

[686] Bu durum, pay sahiplerinin genel kurul toplantılarına toplantının başında katılma zorunluluğunun bulunmaması, aksine toplantı devam ettiği sürece katılımın mümkün olmasından kaynaklanır. Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.239,240.

[687] Helvacı, **Genel Kurul**, s.57,58.

### 3. Ahlâk ve Âdâba Uygun ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağına Tâbi Olması

Pay sahipleri, kanunun kendisine tanıdığı genel kurul müzakerelerine katılma hakkını, hakkın sınırlarını bilerek kullanmalı, görüşlerini buna göre açıklamalı ve medeni bir insana yakışacak hal ve tavırlar içerisinde olmalıdır[688].

Genel kurulda müzakerelere katılma hakkı, bir hak olması dolayısıyla, hakkın kötüye kullanılması yasağına (MK m.2/2) tâbidir[689]. Pay sahipleri, bu haklarını kötüye kullanmamalı, görüşlerini açıklarken lüzumsuz uzatmalara gitmemeli, gereksiz tartışmalara girmemeli[690], makul ölçüyü aşan eleştirilerde bulunmamalı, engelliyici ve güvenliği bozucu, tehdit edici, genel kurulun işleyişini zorlaştırıcı konuşmalarda bulunmamalıdırlar[691]. Dolayısıyla pay sahibi, hakkını dürüstlük kuralları çerçevesinde kullanmalıdır[692].

## E. Müzakere Hakkının Sınırlarının Aşılması Halinde Yaptırım

### 1. Genel Olarak

Her hakta olduğu gibi, müzakerelere katılma hakkının kötüye kullanılması da korunmayacak (MK m.2/2) ve bu halde bazı yaptırımlar söz konusu olacaktır. Bu yaptırımların uygulanmasında amaç, genel kurul toplantılarının mümkün olduğu kadar düzenli bir şekilde işleyişini sağlamaktır. Bu nedenle, bu konuda tek bir yaptırım söz konusu değildir, çeşitli yaptırımlar gündeme gelecektir. Burada en önemli olan husus, davranış ile yaptırım arasında bir dengenin, bir uygunluğun olmasıdır. Bu denge sağlamaya çalışılırken, pay sahipliği haklarını en az kısıtlayan yaptırım seçilmelidir. O halde, yaptırımların belirlenmesinde hem denklik, hem de pay sahipliği haklarını en ez kısıtlayan yaptırımın seçilmesi gereği, bir ölçü olarak karşımıza çıkacaktır[693].

Doktrinde bu konuda en fazla pay sahibinin genel kuruldan çıkarılması üzerinde durulmuştur[694]. Ancak, çıkarma haricinde diğer yaptırımlarda söz konusu

---

[688] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.955; Çevik, **Anonim Şirket**, s.704.
[689] Tekil, **Anonim Şirket**, s.281.
[690] Arslanlı, **II-III**, s.42.
[691] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, 951,955.
[692] Teoman, ***Genel Kuruldan Çıkarılma***, *s.62.*
[693] Teoman, **a.e.**, s.64.
[694] Teoman, **a.e.**, s.60-72; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.698.

olacaktır. Bu konuda İçtüzük hükümlerinden kıyasen yararlanılması düşünülebilir[695]. Biz de, bu yaptırımları belirlerken, İçtüzük hükümlerini kıyasen uygulama yoluna gideceğiz. Bu konuyu işlerken biz de, pay sahibinin genel kurul toplantısından çıkarılması üzerinde duracağız ve bu yaptırımın uygulanmasını incelerken, diğer yaptırımları da belirleme yoluna gideceğiz.

**2. Pay Sahibinin Genel Kuruldan Çıkarılması**

**a. Çıkarma Nedenleri ve Kararın Verilmesinde Göz Önünde Tutulması Gereken İlkeler**

TTK'da pay sahiplerinin hangi hallerde genel kuruldan çıkarılacağı, diğer konularda olduğu gibi düzenlenmemiştir. Bu konuda her şeyden önce, ortaklık ana sözleşmesi ile bir pay sahibinin hangi hallerde genel kurul toplantısından çıkarılabileceği düzenlenmişse, bu hükümler uygulanacaktır. Ana sözleşme ile bir düzenleme getirilmemesi halinde, pay sahipliği haklarının kullanılmasının sınırları ve Meclis İçtüzüğü hükümleri bu konuda yol gösterici olacaktır [696]. Hukukun genel ilkelerine ve yürürlükteki mevzuata aykırı olmamak kaydıyla, ana sözleşme ile getirilen bu düzenlemeler geçerli olacaktır[697].

Çıkarma nedenlerinin başında pay sahipliği haklarının kötüye kullanılması gelir. Pay sahibinin, konuşma hakkını kullanırken, müstehcen, onur kırıcı nitelikte sözler söylemesi, küfür etmesi onun genel kuruldan çıkarılmasını gerektirebilir. Bu tür sözler kime yönelik kullanılırsa kullanılsın, aynı sonucu doğuracaktır. Oturduğu yerden, kürsüde konuşan pay sahibinin sözünün kesen, olan laf atan, gürültü çıkaran, diğer pay sahiplerini tehdit eden ve böylece genel kurul toplantısının sağlıklı ve düzgün bir şekilde engelleyen, hatta tehlikeye düşüren davranışlar da çıkarmayı gerektirebilir. Dolayısıyla, pay sahibinin genel kurulunun sağlıklı bir şekilde işleyişini engelleyen tüm davranışları, çıkarma nedenleri arasında yer alabilir [698].

---

[695] Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.61.
[696] Teoman, **a.e.**, s.63.
[697] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.698.
[698] Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.63,64. Meclis İçtüzüğü, bu konuda "Konuşma Üslûbu" kenar başlığı altında m.67'de bir düzenleme getirmiştir. Buna göre, genel kurulda kaba ve yaralayıcı sözler söyleyen kimseyi, başkan derhal temiz bir dille konuşmaya, buna rağmen temiz bir dil kullanmamakta ısrar ederse kürsüden ayrılmaya davet eder .Başkan gerekli görürse, genel kurul salonundan çıkartabilir.

Aslında bir pay sahibinin hangi hallerde genel kurul toplantısından çıkarılacağını önceden belirleme imkânı yoktur. eğer bir pay sahibi, toplantının sağlıklı bir şekilde işleyişini engelleyecek ve kendisine tanınan hakları kötüye kullanacak tarzda hareketler sergiliyorsa, bu hareket ve sözler çıkarma nedenleri arasında yer alacaktır[699]..

Pay sahibinin genel kurul toplantısından çıkarılmasında göz önünde tutulması gereken ilkeler çok önemlidir. Çünkü, pay sahibinin genel kuruldan çıkarılmasında bir taraftan keyfilik taşıyan kararların önlenmesi, diğer taraftan genel kurul toplantısının sağlıklık bir şekilde yürütülmesi gereği ön plana çıkacaktır[700].

Bu konuda göz önünde tutulması gereken en önemli ilke, pay sahibinin genel kuruldan ancak, toplantının sağlıklı bir şekilde yürütülmesinin gerektiği halde çıkarılabileceğidir. Göz önünde tutulması gereken bir diğer ilke, çıkarma kararının en son başvurulacak yol olmasıdır. Pay sahibinin genel kurul toplantısına katılma ve genel kurulda bulunma hakkı, vazgeçilemez ve bertaraf edilemez nitelikte bir hak olduğu için, çıkarma kararının verilmesinde pay sahipliği haklarının kullanılması mümkün olduğu kadar korunmalıdır[701]. O halde, çıkarma kararı, çıkarmaya yetkili olanlar tarafından alınacak diğer önlemlerin etkisiz kalması halinde en son başvurulacak bir karardır[702].

**b. Çıkarma Kararından Önce Başvurulacak Önlemler**

Yukarıda, çıkarma kararının verilmesinden önce, toplantının sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için gereken diğer önlemlerin alınması gerektiğini belirtmiştik. Hiç şüphesiz, bu önlemlerin ne olduğu ana sözleşmede belirlenmiş olabilir. Ancak, böyle bir belirlemenin söz konusu olmadığı hallerde, TTK'da düzenleme olmadığı için, Meclis İçtüzüğü hükümleri kıyasen uygulama alanı bulabilecektir. Bu yaptırımları belirleyecek ve uygulanmasını sağlayacak organ, yaptırımla pay sahibinin davranışı arasında bir denge olması gerektiğini gözetmelidir. Sonuçta pay

---

[699] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.698; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **a.e.**, N.958.

[700] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **a.e.**, N.698. Pay sahibinin, genel kuruldan çıkarılmasını gerektiren davranışlarına diğer pay sahiplerinin tahammül etmesinin söz konusu olacağı hallerde genel kurul toplantısının devam edebileceği düşünülebilir. Ancak, böyle bir ortamda geçen toplantının da sağlıklık bir genel kurul toplantısı olduğunu söylemek güçtür. Böyle hallerde, ortada düzensiz bir genel kurul toplantısı vardır. Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.64.

[701] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.698; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **a.e.**, N.958.

[702] Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.62.

sahibinin haklarını en az sınırlandıran önlemin seçilmesi gerekecektir. Şüphesiz ki, bu önlemlerin belirlenmesi kadar, uygulanmalarının sırası da önem taşıyacaktır[703].

Bu tür önlemler genel olarak, pay sahibin geri kalan konuşma süresinin sınırlandırılması, sözünün kesilmesi, kaldırılması, uyarılması, özür dilemeye davet edilmesi, toplantıya ara verilmesi, müzakerelerin kapatılması ve hatta karar alınmaktan vazgeçilmesi gündeme gelebilir[704].

Bir pay sahibi kendisine verilen söz hakkını kötüye kullanırsa, örneğin konuşmasını gereksiz yere uzatır ya da gündem dışında konuşmaya başlarsa, konuşması kesilebilir ve uyarılabilir. Buna rağmen pay sahibi tutumunda ısrar ederse, konuşma hakkı kaldırılabilir (İçtüzük m.66)[705]. Pay sahibi, bütün bunlara rağmen susmuyor ve konuşmaya devam ediyorsa, artık toplantıdan çıkarma yaptırımı gündeme gelebilir[706]. Çünkü bu hallerde artık düzenli ve sağlıklı işleyen bir genel kuruldan söz edilemeyecektir.

Eğer pay sahibi, adaba uymayan sözler sarf etmişse, kendisinin önce temiz bir dille, adaba uygun bir şekilde konuşması gerektiği ihtar edilmelidir. Pay sahibi, buna rağmen "galiz ve müstehcen" söz kullanmaya devam ederse, kürsüyü terk etmesi kendisinden istenebilir. Tüm bu uyarılar etkisiz kalıyorsa, genel kuruldan çıkarma kararı alınabilir (İçtüzük m.67)[707].

Genel kurul toplantısında gürültü ve kavga çıkmışsa, genel kurul başkanı, düzeni sağlamak için elinden geleni yapmalı, bu konuda varsa güvenlik görevlilerinden yararlanmalıdır. Ancak başarıya ulaşamazsa, toplantıya ara vereceğini bildirmeli ve devam halinde, kendisinin uygun göreceği bir süre için toplantıya ara

---

[703] Teoman, **a.e.**, s.64,65.

[704] Teoman, **a.e.**, s.65. Domaniç, genel kurul divan başkanlığının uyarısına rağmen, pay sahibi âdâba aykırı bir şekilde konuşmaya devam ederse, başkanın konuşmacıyı susturabileceği, susmadığı halde ise genel kuruldan çıkarılmasını genel kurula teklif edebileceğini ifade etmektedir. Yazar devamla, genel kurulun teklifi reddetmesi halinde, divan başkanlığının veya başkanın, bu şartlarla genel kurul toplantısının sürdürülemeyeceğini ileri sürerek genel kurul toplantısını durdurma veya dağıtma yetkisinin olmadığını, bu takdirde ancak istifa edebileceklerini ileri sürmektedir. Genel kurul, bu halde yeni bir divan oluşturarak toplantıya devam edebilir, ya da çoğunlukla alacağı kararla toplantıyı erteleyebilir. Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.844.

[705] Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.65.

[706] Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.844.

[707] Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.65.

vermelidir. Aradan sonra gürültü ve kavga devam ederse, toplantıya son verip karar almaktan vazgeçilebilir, yani toplantı ertelenir (Kom.Yön. m.28, İçtüzük, m.68)[708].

Bir pay sahibinin, yukarıda sayılan diğer önlemlere başvurulmadan doğrudan genel kuruldan çıkarılması halinde, haksız bir çıkarmanın söz konusu olduğu kabul edilmelidir. Çünkü, bu halde, çıkarma kararı verilirken toplantının sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için gerekli olanı yapma ve keyfilikten uzak kalma ve bu yaptırıma en son çare olarak başvurma gerektiği şeklindeki ilkelere aykırı bir karar alınmış olacaktır. Böyle bir halde alınan çıkarma kararı, haksız bir çıkarma kararıdır ve pay sahibi, haksız çıkarılan bir pay sahibinin haklarına sahip olacaktır.

**c. Çıkarma Kararını Almaya Yetkili Organ**

Pay sahibinin genel kuruldan çıkarılması konusunda karar almaya kimin yetkili olacağı konusunda doktrinde değişik görüşler ileri sürülmüştür. Bu ileri sürülen görüşlerde, kararların keyfiliğe dayanmaması ve TTK m.381 uyarınca iptal edilebilirlik ve toplantının yönetiminde yetkili olma göz önünde tutulmuştur.

Bir görüş[709], toplantının yönetiminde görevli ve yetkili olan genel kurul başkanın çıkarma kararını almada tek başına yetkili olduğunu kabul etmektedir. Bu görüşe göre, çıkarma kararlarında keyfiliği önlemek ve iptal edilebilirliğini sağlamak amacıyla genel kurulun karar vermesinin de düşünülebileceğini, ancak bu halde sonucun değişmeyeceğini, bu kararın sadece başkana bir tavsiye ya da yol gösterme niteliğinde bir karar olacaktır. Sonuç olarak bu görüş, çıkarma kararını vermede tek yetkili organ olarak genel kurul başkanını görmektedir.

Doktrinde ileri sürülen diğer bir görüş uyarınca, çıkarma kararını almada yetkili organ genel kurulun kendisidir. Genel kurul başkanının yetkisi, sadece toplantının şekli yönetimine ilişkindir[710].

---

[708] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.958a. Yukarıda, genel kurulun gündeminde yer alan konuları karara bağlamak zorunda olduğunu ve buna gündemin zorunluluğu ilkesi dendiğini belirtmiştik. Zorunluluk ilkesi gereği, genel kurulun bu halde de karar alması gerektiği düşünülebilir. Ancak, bu halde, sağlıklı bir genel kurul toplantısının yapıldığı kabul edilemeyeceğinden, alınacak karar da sağlıksız ve ortaklığın zararına olabilecek bir karar olacaktır. Üstelik, gürültü ve kavga ortamında oy kullanan pay sahiplerinin hepsinin özgür iradeleriyle oy kullandıkları söylenemeyecektir. Bu nedenle, gürültü ve kavga halinde, toplantının devam ettirilmesi yerine, gerekli diğer önlemler alındıktan sonra toplantının ertelenmesi yerinde olacaktır. Yukarıda belirtilen davranışlarda bulunan pay sahiplerine ayrıca disiplin cezası verilmesi de düşünülebilir. Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.66.

[709] Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.66,67, d.326.

[710] Arslanlı, **II-III**, s.42; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.844; Pulaşlı, **Şirketler**, s.339.

Bir diğer görüş ise, çıkarma kararının genel kurul tarafından alınabileceğinin şüphesiz olduğunu, ancak genel kurul başkanının da bu konuda karar alabileceğini ileri sürmektedir[711].

Bize göre, bu konuda karar vermeye genel kurul yetkili olmalıdır[712]. Pay sahibinin genel kuruldan çıkarılması kadar önemli bir kararın genel kurul başkanına tanınması, alınacak kararların keyfi olmasına yol açabilecektir. Bu konuda, elbette çoğunluk da keyfi bir karar alabilir. Ancak bu karar, TTK m.381 uyarınca, iptal edilebilir bir karar olacaktır. Oysa ki, genel kurul başkanının kararı, bir genel kurul kararı olmadığı için iptale tâbi değildir[713]. Pay sahiplerinin daha etkin olarak korunabilmesi için, çıkarma kararının genel kurul tarafından verilmesi gerektiğini savunmaktayız.

Genel kurul toplantısına başkanın izniyle katılmasına izin verilen dinleyiciler ile toplantıya hakkı olmayan kimselerin katılması halinde bu kişilerin genel kurul toplantısından çıkarılmasına ise genel kurul başkanı karar verebilecektir. Genel kurul başkanı, bu konuda isterse genel kurulun oyuna da başvurabilir[714].

**d. Kararın Uygulanması ve Etkisi**

Pay sahibi hakkında verilen çıkarma kararı, verilir verilmez derhal yerine getirilmelidir. Başkan gerekmesi halinde, eğer varsa güvenlik güçlerinden de yararlanabilir. Eğer pay sahibi, toplantıdan çıkarılamıyorsa, genel kurul toplantısına ara verilebilir[715]. Pay sahibinin çıkarılmasından önce, kendisini savunması veya genel kuruldan özür dileme imkânının da tanınması düşünülebilir. Ancak, bu imkânın verilmesi, genel kurul toplantısının sağlıklı bir şekilde yürütülmesine katkı sağlamalıdır. Bu konuda takdir hakkını, genel kurul başkanına tanımak gerekir[716] ki,

---

[711] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.958a. Poroy, bu konuda açık bir görüş belirtmemekte ve ağırlıklı görüşün başkanın çıkarma kararını verebileceği yönünde olduğunu, ancak genel kurul tarafından da karar verilmenin savunulduğunu belirtmektedir. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.698.

[712] Arslanlı, **II-III**, s.42; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.844.

[713] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.10,11; Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.67. Aksi görüş, Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.955,958a.

[714] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.93,94.

[715] Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.69; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.958a.

[716] Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.68.

başkan, bu yola başvurmadan pay sahibinin genel kuruldan çıkarılmasını sağlayabilir[717].

Pay sahibinin genel kuruldan çıkarılması, onun genel kurula katılma hakkının geçici olarak kısıtlanması neticesini doğuracaktır[718]. Çıkarma kararının etkisi geçicidir. Yani pay sahibi hakkında alınan çıkarma kararı, sadece ilgili olduğu genel kurul bakımından geçerlidir. Pay sahibinin diğer genel kurul toplantılarına katılma hakkı devam edecektir[719]. Genel kurulun, pay sahibinin diğer genel kurul toplantılarına da katılımını engelleyen bir çıkarma kararı vermesi geçersiz olacaktır[720].

Çıkarma kararı, sadece ilgili olduğu genel kurul toplantısı için geçerli olduğundan, o genel kurul toplantısından hemen sonra yapılacak bir başka genel kurul toplantısına pay sahibinin katılma hakkı olacaktır. Çünkü, pay sahibinin çıkarıldığı genel kurul toplantısı ile hemen yapılacak ikinci genel kurul toplantısı birbirinden farklı genel kurul toplantılarıdır[721].

Çıkarma kararından önce diğer önlemlere başvurulduğu için, pay sahibinin artık karardan sonra kendisini bir temsilci aracılığıyla temsil ettirmesi kabul edilmemelidir. Aksi takdirde, çıkarma kararı yaptırımı verilmesinin bir anlamı olmayacaktır[722]. Çünkü, bazı pay sahipleri, nasıl olsa kendisini bir temsilci aracılığıyla genel kurulda temsil ettireceğini düşünerek genel kurulun işleyişini engelleyen girişimlere rahatça başvurabilecektir.

Pay sahibi genel kurul toplantısından çıkarıldıktan sonra, sahip olduğu paylar da toplantı yeter sayısından düşülmelidir[723].

**e. Çıkarılan Pay Sahibinin Başvurabileceği Yollar**

TTK m.381/1, b.1'de pay sahiplerinin genel kurul kararı aleyhine iptal davası açabilme şartları düzenlenmiştir. Ancak, bu maddede, haksız olarak genel kurul toplantısına alınmayan pay sahipleri ile haksız olarak genel kurul toplantısından

---

[717] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.958a. Örneğin, genel kurulda büyük bir kavga çıkmasına neden olan ya da silah çeken bir pay sahibine genel kurul başkanının özür dileme imkânını vermemesi yerinde olur. Teoman, **a.e.**, s.68.
[718] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.947.
[719] Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.69.
[720] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.958a.
[721] Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.69.
[722] Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.69,70; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.958a.
[723] Arslanlı, **II-III**, s.42, d.112; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.845.

çıkarılan pay sahiplerinin iptal davası açma haklarından söz edilmemiştir[724]. Bu takdirde, genel kurul toplantısından çıkarılan bir pay sahibi, o genel kurulda alınan kararlara karşı iptal davası açabilecek midir?

Her şeyden önce toplantıdan çıkarılan pay sahibi, çıkarılma kararı verilmeden önce alınan kararlara karşı iptal davası açabilmelidir. Ancak bunun için, karara muhalefetinin toplantı tutanağına geçirmelidir[725].

Aynı şekilde pay sahibinin, çıkarılma kararının verilmesinden sonra alınan kararlara karşı da iptal davası açma hakkının varlığı kabul edilmelidir. Çünkü bu halde pay sahibinin, kararlara karşı muhalefetini zapta geçirtme olanağı bulunmamaktadır[726]. Bu imkânın tanınması ile keyfi olarak alınan genel kuruldan çıkarılma kararlarına karşı pay sahibi kendisini koruyabilecektir[727].

Çıkarılan pay sahibine iptal davası açma hakkı tanındıktan sonra, iptal davasında mahkemenin yapacağı ilk iş, çıkarma kararının haklılığını araştırmak olacaktır[728]. Mahkeme, çıkarma kararının haksız olduğuna karar verdikten sonra, iptal davasına bakmaya devam edecektir[729]. Bir başka deyişle, genel kurul toplantısından çıkarılan pay sahibi, muhalefetini tutanağa geçirme şartı aranmaksızın iptal davası açabilecek, ancak, genel kuruldan haksız olarak çıkarıldığını ispatlamak şartıyla, o genel kurulda alınan kararların iptalini isteyebilecektir[730]. Genel kurul kararlarının iptal edilebilmesi için, artık çıkarma kararının esasa ilişkin kararı etkilemesi şartı aranmaz[731].

Bir pay sahibinin genel kuruldan çıkarılması bir kararla olabileceği gibi, fiili bazı zorlamalarla da olabilir. Pay sahipleri, tehdit veya hile gibi haksız bir fiil sonucu

---

[724] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.214.
[725] Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.70.
[726] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.214.
[727] Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.70.
[728] Çıkarma kararının iptal davasına bakan mahkeme önünde bir ön sorun olarak ele alınıp alınmayacağı tartışılmıştır. Tekinalp, çıkarma kararının haksızlığının iptal davasına bakan mahkeme önünde bir ön sorun olarak ele alınmasına TTK m.381'in engel olduğunu, iptal davasına bakan mahkemenin, çıkarmanın haklı olup olmadığına ilişkin davanın sonucunu beklemesi gerektiğini, böyle bir dava açılmayacak veya açılmamışsa, iptal davasını reddetmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.958a. Buna karşılık, bizim de katıldığımız görüşe göre, iptal davasına bakan mahkeme, her somut olayın özelliğini dikkate alarak, çıkarma kararının haklı olup olmadığına karar verebilmeli ve ancak çıkarma kararı haksız ise iptal davasına bakabilmelidir. Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.70,71; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.214.
[729] Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.71.
[730] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.214.
[731] Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.71,72; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.214.

genel kurul toplantısı dışına çıkarılmış olabilir. Anılan hallerde ki pay sahiplerinin de, bu durumu ispat etme şartıyla iptal davası açabileceklerinin kabul edilmesi gerekir[732]. Pay sahibinin genel kuruldan haksız çıkarılması, onun kişilik haklarının ihlâl edilmesi neticesini doğurabilir ve bu durumda kişiliği koruyan tazminat davaları, anonim ortaklığa karşı açılabilir (MK m.50/2). Ayrıca pay sahibi, bilgi alma hakkını kullanamama gibi nedenlerle de zarara uğrayabilir. Bu zararının tazmini için dava açabilir[733].

Çıkarma kararının başkan tarafından alınabileceği görüşü kabul edilecek olursa, haksız çıkarma kararı nedeniyle pay sahibinin genel kurul başkanına karşı haksız fiile dayanan tazminat davası açması kabul edilebilir.

Ayrıca, yukarıda belirttiğimiz gibi, pay sahibinin genel kuruldan çıkarılması, bazı pay sahiplerinin haksız fiilleri sonucu da olabilir ki, bu halde de pay sahibinin bu kişilere karşı haksız fiile dayanan (BK m.41) tazminat davası açabileceği kabul edilmelidir.

**F. Müzakerelerin Kayda Alınması**

TTK m.375/2 uyarınca, yönetim kurulu, verilen kararlar ve yapılan seçimlerle, pay sahiplerinin vâki beyanlarını geçirilmek üzere bir tutanak tutulmasını sağlamakla görevlidir. Maddeden de anlaşılacağı üzere, pay sahiplerinin genel kurul toplantısı sırasında görüşmelere katılmaları halinde, bu görüşmelerin de tutanakla tespit edilmesi gerekecektir. Yargıtay, bir kararında, genel kurulda konuşulan konuların toplantı tutanağına açık olarak yazılması gerektiğini hükmetmiştir[734]. Şüphesiz ki, gerek yönetim kurulunun gerek pay sahiplerinin genel kuruldaki müzakerelerin aynen saptanmasında yararları bulunmaktadır. Ancak, pay sahibi sayısı binleri bulan halka açık anonim ortaklıklarda, müzakerelerin bu kapsamda, yani kelime kelime olarak saptanmasının, genel kurul toplantısında birden çok pay sahibinin söz alacağı düşünülecek olursa, imkânsız olduğu ortaya çıkacaktır. İşte bu noktada, anonim

---

[732] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.214.

[733] Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.72.

[734] Y.HGK, 16.12.1964 t., ve 1325/T, K.742 sayılı kararında aynen, "Anonim şirket genel kurul toplantısında tutulan müzakere zaptında, bazı hususların toplantıda genel kurula arz edildiğinin yazılı olması, hissedarların bu durumu bütün incelik ve açıklığı ile öğrenmiş olduklarını, konuların genel kurulda görüşülüp konuşulduğunu ve hiçbir şeyin kapalı kalmadığını kabule kâfi değildir, arz'edilen hususun genel kurul zaptına açıkça dercedilmiş olması gerekir" hükmünü vermiştir. Karar için bkz. Doğanay, **TTK Şerhi C.I**, d.318.

ortaklık genel kurul toplantılarında, müzakerelerin ses alma kayıtları ile tutulmasının mümkün olup olmadığı tartışılmıştır. Genel kurul toplantılarında müzakerelerin ses alma cihazları ile kaydı konusunda, TTK'da bir hüküm bulunmamaktadır[735]. Bu konu hakkında tespit edebildiğimiz kadarıyla bir Yargıtay kararı da bulunmamaktadır.

Müzakerelerin ses alma kayıtları ile saptanması, ses alma cihazlarının anonim ortaklık tarafında kullanılması ile tek bir pay sahibi tarafından kullanılması noktasında farklılık göstermektedir.

Anonim ortaklık genel kurul toplantılarında, ortaklık tarafından ses alma cihazlarının kullanılması, pay sahiplerinin kişilik hakları ve anonim ortaklık genel kurul toplantılarının kamuya açık niteliğinin bulunup bulunmadığı ile ilgilidir.

Anonim ortaklık genel kurulu, kapalı bir organdır[736]. Her ne kadar anonim ortaklık genel kurulu kapalı bir organ olsa da, TTK'daki tutanak ile ilgili hükümlerin yetersizliği dikkate alınacak olursa, ortaklık tarafından ses alma cihazlarının kullanılmasına karşı çıkılamaması gerekir. Çünkü, yönetim kurulu bu halde, salt denetim düşüncesinden hareket etmekte, görüşmeleri kamuya açıklama amacını gütmemektedir. O halde, ortaklık ana sözleşmesine konulacak bir hükümle, genel kurul toplantılarında müzakerelerin ses alma kayıtları ile tespit edilmesi mümkündür[737]. Bu halde, toplantının yürütümünde ana sözleşmeye uyulması gerekeceğinden bir sorunla karşılaşılmayacaktır.

Ana sözleşmede böyle bir hüküm yoksa, başkan, toplantıda ses alma cihazlarının kullanılacağı noktasında pay sahiplerini toplantıya başlamadan önce uyarmalıdır. Pay sahiplerinden hiçbirisinin itirazda bulunmaması halinde sorunla karşılaşılmaz. Buna karşılık, içlerinden birinin itiraz etmesi halinde, ses alma cihazlarının kullanılmasına genel kurul karar verecektir. Genel kurul, bu kararı

---

[735] TBMM İçtüzük m.155/1,2'de genel kurulda, tam ve özel olmak üzere, iki türlü tutanak tutulacağı, tam tutanağın, ses alma makinesinin yardımıyla stenolar ve İçtüzüğün gerektirdiği hallerde katip üyeler tarafında tutulacağı düzenlenmektedir. TTK'da toplantı tutanaklarının steno ile tutulması konusunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Üstelik, bu yol doktrin tarafından pahalılığı ile kabul edilmemektedir. Ömer Teoman, "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Ses Alma Aygıtlarının Kullanılması", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku -Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.283.

[736] Genel kurul toplantısına dinleyici olarak bir basın mensubu katılmışsa, bunların özellikle halka açık anonim ortaklıklarda, pay sahiplerinin açıklamalarını türlü yayın organları ile kamuya aktarmaları kabul edilmelidir. Aynı şekilde, bir pay sahibi genel kurul toplantısı sırasında yaptığı konuşmaların bu şekilde basın organlarında yer almasına karşı çıkamamalıdır. Teoman, **Müzakerelerin Kayda Alınması**, s.286.

[737] Teoman, **Müzakerelerin Kayda Alınması**, s.287.

çoğunlukla alacaktır (TTK m.378) ve bu karar, diğer kararlar da olduğu gibi diğer pay sahiplerini de bağlar (TTK m.379). Genel kurul kararı bütün pay sahiplerini bağlayacağı için, bir pay sahibinin kendi konuşması sırasında ses alma kayıtlarının kapatılmasını kabul edemez. Aksi halde, çoğunluk kararını aramanın bir anlamı kalmamaktadır[738]. Buna karşılık, kapalı tip anonim ortaklıklarda durum farklıdır. Bu tip anonim ortaklık genel kurul toplantıları, kamuya kapalı bir toplantılardır ve kişilik hakları ön plana çıkar. Bu nedenle, kapalı tip anonim ortaklıklarda ses alma cihazlarının kullanılabilmesi için hiçbir pay sahibinin, intifa hakkı sahibinin veya bunların temsilcinin ve yönetim kurulu üyesinin buna karşı çıkmaması gerekir. Genel kurul başkanı, toplantı başlamadan önce, bu durumu bildirmeli ve itirazın olup olmadığını sormalıdır. İtirazın varlığı halinde, kesinlikle ses alma cihazları, o genel kurul toplantısına kullanılamayacaktır[739].

Anonim ortaklık genel kurul toplantılarında, pay sahipleri, gerek tüm müzakereleri gerek sadece kendi görüşmelerini ses alma cihazları ile kaydedemez. Bu sonuç, pay sahipleri arasında var olan eşitlik ilkesinden kaynaklanmaktadır[740]. Şöyle ki, halka açık bir anonim ortaklıkta tek bir pay sahibine bu hakkın tanınması, eşitlik ilkesi nedeniyle tüm pay sahiplerinin de bu imkândan yararlandırılmalarını zorunlu kılacaktır. Bu durumda ise, toplantı sırasında karışıklıkların ve gürültülerin çıkmasına neden olacak, kötüye kullanma tehlikesi artacak ve denetim olanağı da azalacaktır. Bu nedenle, genel kurul toplantısının başında, ses alma cihazlarının toplantı salonundan çıkarılması veya kullanılmamalarının sağlanması gerekir. Israr eden pay sahibi olursa, kendisi, en son çare olarak, genel kurul toplantısından çıkarılabilir[741].

Pay sahibi genel kurul toplantısında ses alma cihazlarını kullanamazsa da, ortaklık tarafından ses alma cihazlarının kullanılması halinde, gerek kendisinin gerek başkalarının konuşmalarını dinleyebilir veya bunların yazılı metinlerini, masraflarını

---

[738] Teoman, **a.e.**, s.287. Alman Federal Mahkemesi 1965 tarihinde aldığı bir kararda (BGHZ 44, 245), çok sayıda pay sahibinin ve basın mensuplarının yer aldığı anonim ortaklık genel kurul toplantısını kamuya açık bir toplantı olarak nitelendirmekte ve bu nedenle ses alma cihazlarının kullanılmasının mümkün olduğunu kabul etmektedir.

[739] Teoman, **a.e.**, s.287,288. Çevik, ortaklıklar arasında herhangi bir ayrım yapmadan, yönetim kurulunun gerekli görmesi halinde, toplantı tutanağının tutulmasında yardımcı olmasını sağlamak için, ses alma cihazlarının kullanılabileceğini kabul etmektedir. Çevik, **Anonim Şirket**, s.710.

[740] Soruna kişilik haklarının korunması açısından bakan bazı yazarlar, tek bir pay sahibinin genel kurulda ses alma cihazlarını kullanabilmesi için bütün pay sahiplerinin oy birliği ile karar vermesi gerekliliğini aramaktadırlar. Teoman, **Müzakerelerin Kayda Alınması**, s.288, d.22'de anılan yazarlar.

[741] Teoman, **a.e.**, s.288,289.

karşılamak kaydı ile isteyebilir. Böylece pay sahipleri arasında eşitlik ilkesi de sağlanmış olacaktır[742].

**G. Müzakerelere Ara Verilmesi ve Ertelenmesi**

Anonim ortaklık genel kurul toplantısında bütün gündem maddelerinin görüşülüp karar alınması zorunludur. Ancak değişik nedenlerle genel kuruldaki görüşmeler uzayabilir. Görüşmelerin uzaması ve geç saatlere kadar devam etmesi, pay sahiplerinin dikkatinin dağılmasına ve kararların bilinçli bir şekilde alınmasına engel olabilecektir. Müzakerelerin uzaması halinde genel kurul başkanı, pay sahiplerinin yemek yemeleri veya dinlenmeleri için kısa bir süre toplantıya ara verebileceği gibi, geç saatlere kadar uzayan görüşmeleri ertesi güne de bırakabilir[743]. Bu duruma genel kurul toplantısına ara verilmesi denir.

Genel kurul toplantısının ertelenmesi ise, toplantı yeter sayısının elde edilememesi, komiserin genel kurul toplantısına gelmemesi gibi nedenlerle kanuni şartlardaki eksiklikler dolayısıyla oluşur[744]. Toplantı yeter sayısının oluşmaması nedeniyle genel kurul toplantının ertelenmesi TTK m.372'de düzenlenmiştir. Buna göre, ilk toplantıda gerekli toplantı yeter sayısı elde edilmemesi halinde genel kurul, davete ilişkin işlemler tekrarlanmak kaydıyla ikinci toplantıya davet edilir. TTK m.388/3, ikinci toplantının en geç bir ay içinde yapılması gerektiğini düzenlemektedir. Toplantının ertelenmesi aynı zamanda Kom.Yön. m.28'de de düzenlenmiştir. Bu maddede, toplantı yeter sayısının oluşmaması, azlığın bilânço görüşmelerinin ertelenmesini talep etmesi[745] ve müzakerelerin güvenlik açısından sağlıklı bir şekilde yapılamayacağının anlaşılması üzerine güvenlik görevlilerinin de görüşü alınmak suretiyle komiser tarafından ertelenmesi, erteleme sebebi olarak sayılmıştır. Bu son halde komiser tarafından toplantının ertelenmesi, TTK sistemine aykırıdır. TTK m.297'ye göre komiserin görevi, genel kuruda tutanağın kanuna uygun bir şekilde tutulmasına nezaret ve tutanağı oyunu kullanan pay sahipleri ile birlikte imzalamak, kamu adına gözetim ve denetim yapmaktır[746]. Toplantının

---

[742] Teoman, **a.e.**, s.287,289.
[743] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.145; Tekil, **Anonim Şirket**, s.281; Çevik, **Anonim Şirket**, s.705.
[744] Tekil, **Anonim Şirket**, s.281; Çevik, **Anonim Şirket**, s.705.
[745] Bu konu önemi nedeniyle bir alt başlıkta incelenecektir.
[746] Çamoğlu, ***Toplantının Açılmasına İzin***, s.362; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.645; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.124; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.14,15; Helvacı, **Genel Kurul**, 30,31,61.

yönetimi genel kurul başkanına aittir. Görevi toplantıyı yönetmek değil, sadece nezaret etmek olan komiserin genel kurul toplantısını erteleme yetkisi olmamalıdır. TTK m.297'ye aykırı olan Kom.Yön. m.28/son, bu nedenle uygulanamaz bir hükümdür. Komiserin burada görevi, genel kurul başkanını ihtar etmek olacaktır. Bu takdirde genel kurul başkanı toplantıyı erteleyebilir. Komiser ile genel kurul başkanı arasında toplantının yönetimi hakkında bir anlaşmazlık çıkarsa, komiserin yapacağı tek şey, gördüğü kanuna aykırılık hallerini tutanağa ve raporuna yazmak olacaktır[747]. Yoksa kendi kendine toplantının ertelenmesine karar veremez.

Toplantıya ara verilmesi ile toplantının ertelenmesi birbirinden farklıdır. Toplantıya ara verilmesi halinde, ara vermeden sonra toplanan kurul aynı kuruldur[748]. Dolayısıyla toplantı yeter sayısında bir değişiklik söz konusu değildir. Buna karşılık toplantı yeter sayısının olmaması nedeniyle toplantının ertelenmesinde, erteleme üzerine yapılan genel kurul ikinci bir genel kuruldur ve toplantı yeter sayısı daha azdır (TTK m.372, 388). Gürültü ve kavga nedeniyle toplantının ertelenmesi halinde, toplantı yeter sayısı değişmez. Çünkü bu hal, TTK m.372 ve 388'de belirtilmemiştir.

Toplantıya ara verilmesi ile toplantının ertelenmesi arasında bir diğer fark da, karar alınmasının gerekli olup olmadığıdır. Şöyle ki, toplantı yeter sayısının olmaması nedeniyle toplantının ertelenmesi kendiliğinden gerçekleşir, bir kararı gerektirmez. Bu halde, genel kurulun toplantıya devam kararı alması da mümkün değildir, aksi halde alınan karar yoklukla malûldür. Buna karşılık toplantıya ara verilmesi için genel kurul başkanının kararı gerekir[749].

**H. Müzakerelerin Bir Başka Güne Bırakılması (TTK m.377)**

Müzakerelerin bir başka güne bırakılması TTK m.377'de düzenlenmiştir. Buna göre, bilânçonun tasdiki hakkındaki müzakere, çoğunluğun veya ortaklık sermayesinin en az onda birine sahip olan azlığın talebi üzerine bir ay sonraya bırakılır. Bu durum, pay sahiplerine TTK m.368'de yazılı olduğu üzere pay sahiplerine bildirilir ve usulüne göre ilân edilir. Azlığın talebi üzerine müzakerelerin

---

[747] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.144. Komiserin, tutanağa yazacağı bu şerh, ileride o genel kurulda alınan kararlara karşı iptal davası açılması halinde, hakime bir ön kanaat oluşturacaktır. Çamoğlu, **Toplantının Açılmasına İzin**, s.363; Helvacı, **Genel Kurul**, s.66.

[748] Çevik, **Anonim Şirket**, s.705.

[749] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.145. Ancak, başkanın genel kurulun onayını alması yerinde olur. Çevik, **Anonim Şirket**, s.705.

tekrar geri bırakılabilmesi için, bilânçonun itiraza uğrayan noktaları hakkında gereken izahatın verilmemiş olması gerekir.

TTK m.377, bilânçoyu yeteri kadar inceleyememiş azlığa, bir aylık süre içinde ek bir araştırma ve bilgi edinme imkânını verme amacındadır. Bilânçonun itiraza uğrayan noktaları hakkında genel kurulda yapılacak tartışma ve açıklamalar, diğer pay sahiplerinin de bilgi edinmelerini ve aydınlanmalarını sağlayacaktır. Genel kurul böylece daha sağlıklı karar verebilecektir[750]. Erteleme hakkı ile aynı zamanda, bilânçonun dürüst ve düzenli muhasebe bilgilerine uygun olarak düzenlenmesi amaçlanmıştır[751].

**1. Ertelemeyi Talep Edebilecek Olanlar**

Bilânçonun tasdiki hakkındaki müzakere, çoğunluğun veya azlığın talebi üzerine ertelenir (TTK m.377, Kom.Yön. m.28).

Her şeyden önce, bilânçonun onanması hakkındaki müzakere, çoğunluğun talebi üzerine ertelenecektir. TTK m.377'deki çoğunluk, TTK m.372 ve 378'e göre belirlenmelidir. Yani, genel kurul toplantısında bulunan pay sahiplerinin sahip oldukları oyların yarısından bir fazlası ile bilânçonun onanması hakkındaki görüşmeler ertelenecektir. Çoğunluk, ertelemeyi alacakları kararları ile gerçekleştireceklerdir (Kom.Yön. m.28)[752].

Bilânço görüşmelerinin ertelenmesini, azlık da talep edebilir. Azlık, esas sermayenin en az onda birine sahip olan pay sahip ya da sahiplerinden oluşur. Halka

---

[750] Ömer Teoman, "Azınlığın Bilanço Görüşmelerinin Ertelenmesini İsteme Hakkı (TTK m.377) Konusundaki Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-, C.II**, (1982-2001), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.140. TTK m.377'nin kaynağı, ETK m.376'dır. Bu hüküm Alman TK §264'ten alınmıştır. Ancak bu hüküm 1965 tarihli Alman POK'a alınmamıştır. Alman POK'daki, güvenlik sağlayıcı diğer hükümler, önlemler ve kurumlar nedeniyle bu azlık hakkına gerek kalmadığı için kaldırılması yoluna gidilmiştir. Ünal Tekinalp, "Azınlığın Bilançonun Onaylanmasına İlişkin Müzakerenin Ertelenmesi İstemi –Sonular, Düşünceler-", **İÜHFM**, C.XLII, S.1-4, Y.1977, s.235.

[751] Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.235; Teoman, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.140.

[752] Çoğunluğun, genel kurulda temsil edilen sermayeye göre mi, yoksa toplam esas sermayeye göre mi belirlenmesi gerektiği hususu tartışılmıştır. Bu tartışmanın nedeni, aynı hakkın, esas sermayenin onda birini oluşturan azlığa da tanınmış olmasıdır. Teoman, TTK m.372 karşısında genel kurul toplantısında hazır bulunan pay sahiplerinin çoğunluğunun, esas sermayenin yarısından bir fazlasını oluşturmasalar dahi, ertelemeyi talep edebileceklerini kabul etmektedir. Çünkü, bu çoğunluk da bilânço hakkında yeterince bilgi alamamış veya yeterince aydınlanmamış olabilirler. Teoman, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.129. Görüldüğü üzere yazar, çoğunluğun hesabında sadece TTK m.372'yi ele almakta, buna karşılık TTK m378'e değinmemektedir. Bize göre, çoğunluğun hesabında TTK m.378 de göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü çoğunluk, burada bir karar almaktadır (Kom.Yön. m.28) ki, kararın varlığı şartı TTK m.378'de düzenlenmiştir.

açık anonim ortaklıklarda ise bu oran, ödenmiş sermayenin en az yirmide biridir (SerPK m.11/8)[753]. Ana sözleşme ile daha az sermayeyi temsil eden pay sahipleri azlık olarak kabul edilebilir[754].

SerPK m.14/A uyarınca SPK tarafından çıkarılan Seri I, No:30 sayılı Tebliğin 20. maddesi uyarınca, oydan yoksun pay senetleri sahipleri azlık haklarını sahip oldukları için, bu pay sahipleri de diğer pay sahipleri gibi azlık haklarını kullanabileceklerdir[755]. Ancak, burada da esas sermayenin onda birine sahip olma aranacaktır[756].

Erteleme talebinde bulunan kişilerin, bizzat pay sahibi olmaları gerekmez. TTK m.377'deki erteleme istemini, pay sahiplerinin temsilcileri de talep edebilir. Bunun için, temsil belgesinde açık bir hüküm bulunmasına gerek yoktur[757].

TTK m.377'deki azlık için belirlenen oran, ana sözleşme ile daha da azaltılabilir. Hatta, ana sözleşme, bu hakkı tek bir paya sahip olan pay sahibine dahi tanıyabilir[758]. Bu takdirde, herhangi bir pay sahibi de ertelemeyi talep edebilecektir. Bunlar haricinde kalanlar, bilânço hakkındaki müzakerelerin ertelenmesini talep edemez[759]. Örneğin, azlık oluşturmayan yönetim kurulu üyelerinin bilânço görüşmelerinin ertelenmesini talep etmeye hakları yoktur[760].

**2. Azlığın Erteleme İsteyebilmesi İçin Yapması Gerekenler**

TTK m.377 uyarınca azlık, bilânço görüşmelerinin ertelenmesini içi talepte bulunmalıdır[761]. Buna karşılık, azlık görüşmelerin ertelenmesini bir teklif şeklinde

---

[753] Böylece, halka açık anonim ortaklıklarda azlık haklarının kullanılması kolaylaştırılmıştır. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.753a.

[754] Arslanlı, **C.I**, s.222; Teoman, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.129. Buna karşılık İmregün, kanun tarafından belirlenen oranın, ağırlaştırılamayacağı gibi hafifletilemeyeceğini de kabul etmektedir. Yazara göre, kanunda tanınan azlık hakları, sadece azlık yararına değil, aynı zamanda azlık ile çoğunluk arasında bir denge sağlamak için getirilmiştir. Bu oranın azaltılması sadece, TTK m.366 için söz konusu olacaktır. TTK m.366'daki hüküm, istisnai bir hükümdür ve bu nedenle bu maddenin kıyasen uygulanması düşünülemez. İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.82; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.325. Poroy, TTK m.366'daki hükmün, diğer azlık hakları için de uygulanabileceğinin tartışılabilir olduğunu kabul etmektedir. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.753.

[755] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.13,14.

[756] Nomer, **Oydan Yoksunluk**, s.75.

[757] Teoman, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.129,130.

[758] Arslanlı, **C.I**, s.222, 223; Teoman, **a.e.**, s.129.

[759] Y.11.HD, 8.6.1978 t., E.3103/K.3030 (**YKD**, 1979/2, s.222); Y.11.HD, 10.12.1986 t., E.5248/K.5851 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1384).

[760] Y.11.HD, 23.12.1982 t., E.5190/K.5598 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1978).

[761] Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.241. Arslanlı, **C.I**, s.227; İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.71. Y.11.HD, 28.9.1992 t., E.6300/K.,3338 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.425).

ileri sürmüşse, artık müzakereler kendiliğinden ertelenmez, bu teklif genel kurul tarafından oylamaya sunulur. Eğer teklif, genel kurul tarafından reddedilirse artık görüşmelere devam edilmesi gerekir[762].

Azlık, erteleme talebini ancak genel kurul toplantısı sırasında ileri sürebilir. TTK m.362/1'deki bilânço ve diğer belgelerin incelemeye amade tutulduğu devrede azlık bu hakkını kullanamaz[763].

TTK m.377 ilk cümleye göre, azlığın erteleme hakkını kullanabilmesi için sadece talepte bulunması yetecektir. Azlık, buna ek olarak, gerekçe göstermek zorunda değildir[764]. Kanunda olmayan gerekçe gösterme şartının eklenmesi, erteleme hakkının kullanılmasını zorlaştırır ki, bu savunulamaz. TTK m.377'nin ilk cümlesi kesindir, yani talep halinde bilânçonun tasdiki hakkındaki müzakere ertelenir, o kadar[765]. Azlık, her ne kadar erteleme gerekçesini göstermek zorunda değilse de, gerekçe göstermesi onun yararına olacaktır. Azlığın genel kurul toplantısında gerekçe

---

[762] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.315; Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.241. Buna karşılık Tekil, teklif ve talep arasında bir fark görmemektedir. Yazara göre, erteleme talep olarak ileri sürüldüğünde oylama yapılmayacaksa, teklif olarak ileri sürüldüğünde de oylama yapılmamalıdır. Çünkü önemli olan, azlığın kanunun kendisine tanıdığı bu hakkını kullanmayı isteyip istemediğidir. Eğer azlık istiyorsa, artık bunun bir talep veya teklif olarak ileri sürülmesinin önemi olmaması gerekir. Aksi kabul edilecek olursa, çoğunluk azlığın talebini, teklif olarak sunuldu diye oylamaya sunabilir ve ertelemeyi reddedebilir ki, bu durum kanunun TTK m.377'nin amacının çoğunluk tarafından engellenmesi sonucunu doğurur. Yazar devamla, TTK m.377'deki talebin, teklifi de içerecek şekilde geniş olarak yorumlanması gerektiğini ileri sürmektedir. Kanunda talepten söz edilmesi, onun teklifi reddettiği sonucunu çıkarmaz. Tekil, **Anonim Şirket**, s.403.

[763] Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.238.

[764] Teoman, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.131; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.757a. Yargıtay da aynı görüştedir. Y.TD, 27.10.1961 t., E.1147/K.3496 (Moroğlu, **Mevzuat**, s.377); Y.11.HD, 3.11.1976 t., E.3952/K.4738 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.421).

[765] Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.238. Buna karşılık TTK m.377 son cümle tereddüt uyandırmaktadır. Buna göre, azlığın talebi üzerine tekrar müzakerelerin geri bırakılması için bilânçonun itiraza uğrayan noktaları hakkında gereken izahatın verilmemiş olması gerekir. Bu cümleden, ilk toplantıda erteleme talep edebilmek için bilançonun itiraz noktalarının yani gerekçelerin belirtilmesi gerekliliğinin var olduğu sonucu çıkabilir. Nitekim, madde Birsel tarafından bu şekilde anlaşılmıştır. Yazar, erteleme sebebinin açıklanması ve tutanağa geçirilmesi gerektiğini, TTK m.377'nin sonunda "bilânçonun itiraza uğrayan noktaları hakkında gereken izahat"dan söz edilmesinin sebep göstermeden ertelemenin hakkın kötüye kullanılmasına yol açacağını ileri sürmektedir. Birsel, **Azlık Hakları**, s.639. Ancak, TTK m.377'nin tereddüt uyandıran ifadesine rağmen, azlığın erteleme talebinde bulunması için gerekçe göstermesi gerektiği kabul edilemez. TTK m.377 son cümle, ilk cümleden bağımsız olarak düşünülmelidir. Azlık haklarının kullanılması kolaylaştırılmalı, kanunda yer almayan şartların eklenmesi ile zorlaştırılmamalıdır. Üstelik, azlığın gerekçe göstermesini aramak, onun temelsiz gerekçelerde bulunması sonucunu doğuracaktır. Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.238,239.

sunması, aşağıda inceleneceği üzere toplantının ikinci kez ertelenmesinde etkili olacaktır[766].

Kom.Yön. m.28'e göre, bilânçonun müzakeresinin azlığın talebi üzerine ertelenmesi halinde talep sahibi azlık ve diğer pay sahipleri tarafından bilânço hakkında ileri sürülecek tüm itirazların aynı toplantıda yapılması ve bunların tutanağa yazılması zorunludur. Böylece, azlık erteleme gerekçesini sunmak istiyorsa, bunu erteleme talep ettiği ilk genel kurul toplantısı sırasında sunmalıdır[767].

Azlık hakları, azlığın tek taraflı bir talebi ile kullanılabilen ve kural olarak genel kurulun onayına tâbi olmayan haklardır[768]. TTK m.377'de düzenlenen azlık hakkı da, tek taraflı bir talep şeklinde kullanılabilen bir haktır. Bu durum, TTK m.377'nin "... azlığın talebi üzerine bir ay sonraya bırakılır..." ifadesinden açık olarak anlaşılmaktadır. Genel kurulun bu halde oylama yapmaya hakkı yoktur[769].

Azlığın erteleme talebinde bulunması halinde genel kurul başkanı, bu talebi hemen göz önünde bulundurarak genel kuruldaki bilânçonun onanması ve bilânçonun onanmasından etkilenecek olan gündem maddelerinin görüşülmesine geçilmesine izin vermemeli, talebi oylamaya sunmamalıdır ki, zaten buna yetkisi yoktur.

**3. Müzakeresinin Ertelenmesi Gereken Gündem Maddeleri**

Bu konuda her şeyden önce TTK m.377'nin açık hükmü gereği, bilânçonun onanması hakkındaki gündem maddesi ertelenecektir. Bunun haricinde diğer hangi gündem maddelerinin erteleneceği üzerinde tartışmalar ve getirilmiş çeşitli ölçütler bulunmaktadır[770].

---

[766] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.757a. Gerekçe göstermenin devam kararının ve bu kararla bağlantılı olarak alınan kararların iptali davasında getireceği ispat ve mahkemenin incelemesi üzerinde yapacağı etki hakkında bkz. Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.239.

[767] Buna karşılık Tekinalp, azlığın erteleme gerekçesini aynı zamanda iki genel kurul arasında da ileri sürebileceği gibi ikinci genel kurul toplantısında da ileri sürebileceğini, aksi görüşünün erteleme hakkından beklenen faydaları ortadan kaldıracağı için savunulamayacağını ifade etmektedir. Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.239,240.

[768] Teoman, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.130.

[769] Arslanlı, **C.I**, s.227; Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.240; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.757a; Tekil, **Anonim Şirket**, s.399,400. Yargıtay da aynı kanaattedir. Y.11.HD, 8.11.1976 t., E.3952/K.4738 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.421); Y.11.HD, 21.3.1983 t., E.1247/K.1360 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1095); Y.11.HD, 12.2.1993 t.,E.470/K.879 (Moroğlu, **Mevzuat**, s.301)

[770] Doktrinde hangi gündem maddelerinin ertelenmesi gerektiğine ilişkin çeşitli ölçütler getirilmiştir. Arslanlı, genel kurulun bilânçonun onanması haricinde kalan gündem maddelerinin görüşülüp karara bağlanabileceğini, ancak "bilvasıta bilânçonun tasdikine müncer" olan gündem maddelerinin ertelenmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Arslanlı, **C.I**, s.227. Aynı yönde Birsel, **Azlık Hakları**, s.640. Tekinalp ise, "bilânçonun ertelenmesi ile etkilenecek maddeler" ölçütünü getirmektedir Yazar,

Her şeyden önce, bilânçonun tasdiki hakkındaki müzakerenin ertelenmesi ile birlikte kâr ve zarar hesabının ve kâr dağıtımı hakkındaki gündem maddelerinin ertelenmesi gerekeceği açıktır[771].

Yönetim kurulu üyelerinin ibrası hakkında bir ayrım yapmak gerekecektir. TTK m.380/1 uyarınca, bilânçonun onanması, aksine bir açıklık olmadığı takdirde, yönetim kurulu üyelerinin ibrası sonucunu doğuracaktır. Burada bir ibra varsayımı söz konusudur[772]. TTK m.377 uyarınca, bilânçonun onanmasının görüşülmesi erteleneceği için, ibra varsayımının da gerçekleşmesi imkânsız olacaktır. Yani bu halde, yönetim kurulu üyelerinin ibrası söz konusu olmayacaktır. Buna karşılık, gündemde yönetim kurulu üyelerinin ibrasına ilişkin açık bir madde yer alması halinde, bu gündem maddesinin de ertelenmesi gerekecektir[773]. Çünkü, genel kurula katılan bir pay sahibi, bilânço konusunda yeterince aydınlanmamış iken, menfi bir borç ikrarı niteliğinde olan ve bundan sonra yönetim kurulu üyeleri aleyhine sorumluluk davası açılamayacağı anlamına gelen ibra kararına ilişkin müzakerelerin de, bu halde ertelenmesi gerekir[774].

Bilânço görüşmelerinin ertelendiği genel kurul toplantılarında yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin seçilmesi söz konusu olacak mıdır? Her şeyden önce, eski yönetim kurulu üyesi, bilânço görüşmelerinin ertelendiği genel kurul toplantılarında denetçi olarak seçilemez. Bilânçonun ertelenmesi ile birlikte ibra kararları da

---

"bilânçonun tasdikine müncer olma" gibi ölçülerin ayrıca açıklama gerektirdiğini, onun için kendi getirdiği ölçütün kullanılmasının daha doğru olduğunu kabul etmektedir. Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.237. Yargıtay ise, "bilânçonun tasdiki ile bağlantılı görüşmeler" (Y.11.HD, 10.7.1986 t., E.3798/K.4357 (**Yasa Hukuk Dergisi**, C.XX, S.12, Aralık 1986, s.1723,1724), "bilânço ile ilgisi olma" (Y.11.HD, 28.5.1982 t., E.1974/K.2597 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1076), "bilânçonun tasdikiyle alâkalı olma" (Y.TD, 27.10.1961 t., E.1147/K.3496, Doğanay, **TTK Şerhi I**, s.364) gibi ölçütler getirmiştir.

[771] Arslanlı, **C.I**, s.227; Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.237; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.757a; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.857.

[772] Aytaç, **İbra**, 141; Mehmet Helvacı, **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu**, 2. Bası, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.139.

[773] Bu halde açık ibra kararı vardır. Aytaç, **İbra**, s.136-138; Helvacı, **Sorumluluk**, s.139.

[774] Teoman, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.136. Yargıtay da aynı kanaattedir. Y.11.HD, 13.12.1979 t., E.5667/K.5701 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.421,422); Y.11.HD, 23.10.1985 t., E.5142/K.5562 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1095 vd.); Y.11.HD, 9.3.1992 t., E.6300/K.3338 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1097); Y.11.HD, 20.6.1994 t., E.7254/K.5231 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.427). Aksi görüş için bkz. Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.857.

ertelenecegi için, eski yönetim kurulu üyesinin, TTK m.347/son bir seçilme engeli getirdiği için, denetçi seçimi de söz konusu olamayacaktır[775].

Bilanço görüşmelerinin ertelendiği genel kurul toplantılarında yeni yönetim kurulu üyelerinin seçilmesine ilişkin durumu ikiye ayırarak ele almak gerekir.

Bunlardan birincisi, yönetim kurulu seçilecek kişilerin tümü ile yeni isimlerden oluşmasıdır. Bu takdirde, bilânço görüşmelerinin ertelenmesine rağmen, genel kurulun gündeminde yer alan yönetim kurulu üyelerinin seçimi maddesi görüşülüp karara bağlanabilecektir. Çünkü, seçilecek yeni yönetim kurulu üyelerinin tümünün yeni üyelerden seçilmesi, bilânçonun ertelenmesi ile ilgili veya ondan etkilenecek olan bir gündem maddesi değildir. İkinci durum, seçilecek üyelerin tamamının ya da içlerinden bazılarının bir önceki faaliyet döneminde yönetim kurulu üyesi olmasıdır. Bu ihtimalde de, yönetim kurulu üyelerinin seçimi gündem maddesinin ertelenmesi gerekecektir. Çünkü, bilânço hakkındaki tartışmaları henüz bitirilmemiştir. Aksi halde, pay sahipleri, yöneticilerin faaliyetleri hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmadan, eski yönetim kurulu üyelerini yeniden seçmek ya da seçmemek zorunda kalacaktır. Eksik bilgi ile genel kurulun verdiği kararların, serbest ve bağımsız irade ile alındığı kabul edilmez[776].

Yargıtay, ayrıca TTK m.334 ve335 ile ilgili gündem maddelerinin de ertelenmesi gerektiğine hükmetmiştir[777]. Ayrıca doktrinde bu gündem maddelerinin haricinde, sermaye artırımına, TTK m.298'e istinaden kuruculara kazanç payı dağıtılmasına, TTK m.472'ye göre yönetim kurulu üyelerine kazanç payı verilmesine,

---

[775] Ömer Teoman, "Bilanço Görüşmelerinin Azınlığın İstemi Üzerine Ertelendiği Genel Kurul Toplantılarında Yeni Yönetim Kurulu Seçilebilir mi? –Yargıtay 11.Hukuk Dairesi'nin Bir Kararı Nedeniyle-", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.II, (1982-2001), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.81; Teoman, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.139; Domaniç, **Anonim Şirket**, s.638; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.857.

[776] Teoman, **YK Üyelerinin Seçimi**, s.82,83; Teoman, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.140. Bu ihtimal, eski denetçinin yönetim kurulu üyeliğine aday olması halinde de geçerli olacaktır. Teoman, **YK Üyelerinin Seçimi**, s.81,82; Teoman, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.139. Eski yönetim kurulu üyelerinin seçiminin erteleneceğini kabul etmektedir. Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.237; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), ***Ortaklıklar***, N.757a, Tekil, **Anonim Şirket**, s.404. Aksi görüş için bkz. Domaniç, **Anonim Şirket**, s.638; Domaniç, TTK Şerhi II, s.857. Yargıtay da, bilânço müzakerelerinin ertelenmesi halinde yönetim kurulu üyelerinin ve denetçilerin seçilebileceğini kabul etmiştir. Yani bu gündem maddeleri ertelenmeyecektir. Y.11.HD, 28.5.1982 t., E.1974/K.2597 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1076); Y.11.HD, 10.7.1986 t., E.3798/K.4357 (**Yasa Hukuk Dergisi**, C.IX, S.12, Aralık 1986, S.1723,1724); Y.11.HD, 2.4.1989 t., E.88/5363, K.89/2498 (**YKD**, C.16, S.1, s.63); Y.11.HD, 1.12.1992 t., E.5600/K.11038 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.425); Y.11.HD, 16.6.1994 t., E.7027/K.5107 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.427).

[777] Y.11.HD, 13.12.1979 t., E.5667/K.5701 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.421,422).

TTK m.403'e dayanan intifa senedi sahiplerine kazanç payı verilmesine, yeniden tahvil çıkarılmasına ilişkin (TTK m.421) ilişkin gündem maddelerinin de ertelenmesi gerektiği ileri sürülmüştür[778]. Biz de, bu gündem maddelerinin, bilânçonun onanması ile ilgili oldukları için ertelenmeleri gerektiğini kabul ediyoruz.

Ertelenen gündem maddelerinin haricinde kalan diğer gündem maddeleri, genel kurulda görüşülüp karara bağlanabilir[779].

**4. Erteleme Üzerine Yapılacak İkinci Genel Kurul Toplantısı**

Çoğunluğun veya azlığın, bilânçonun onanmasının ertelenmesini talep ettikleri takdirde belirtilen gündem maddelerinin görüşülüp karara bağlanması ertelenecektir. Ertelenen bu gündem maddelerini görüşüp karara bağlamak üzere ikinci genel kurul toplantısı yapılacaktır. Bu ikinci toplantıya pay sahipleri, TTK m.368'e uygun olarak toplantıya davet edilir (TTK m.377). Erteleme üzerine yapılan ikinci genel kurul toplantısı, yeni bir genel kurul toplantısı olmayıp, ertelenen genel kurul toplantısının devamı niteliğindedir (Kom.Yön. m.23/son)[780]. TTK m.377'deki "müzakerelerin bir ay sonraya bırakılır" diyen ifadesi, bu durumu açık olarak ortaya koymaktadır[781].

Ertelenen toplantı ilk genel kurul toplantısının devamı sayıldığı için, gündemini sadece ertelenen gündem maddeleri oluşturmalıdır. Bu takdirde yeni gündem maddesi, genel kurul gündemine eklenmez[782]. Her ne kadar, ikinci genel

---

[778] Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.857,858.

[779] Y.11.HD, 12.2.1993 t., E.470/K.879 (Moroğlu, **Mevzuat**, s.301).

[780] Arslanlı, **II-III**, s.190,200, d.265; Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.242; Çeker, **Oy Hakkı**, s.275,276. Yargıtay da ikinci genel kurulun ertelenen genel kurulun devamı olduğunu kabul etmiştir. Y.11.HD, 14.10.1982 t., E.3556/K.3887 (**YKD**, 1983/I, s.69).Buna karşılık Birsel, erteleme üzerine yapılan genel kurul toplantısının yeni bir genel kurul toplantısı olduğunu kabul etmektedir. Birsel, **Azlık Hakları**, s.640.

[781] Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.242. Erteleme üzerine yapılacak ikinci genel kurul toplantısına ilişkin davet mektuplarında ve ilânlarda, yapılacak bu toplantının ilk toplantının devamı olduğuna ilişkin bir kayıt bulunmaması ve ertelemeden söz edilmemiş olması, ikinci genel kurul toplantısında alınan kararların geçerliliğini etkilemez. Davette bu hususun yer almaması, iptal davası için bir gerekçe oluşturmaz. Y.11.HD, 14.10.1982 t., E.3556/K.3887 (**YKD**, 1983/1, s.69).

[782] Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.242; Yiğin, **agt.**, s. 43. Buna karşılık Birsel, ikinci genel kurul toplantısını yeni bir genel kurul toplantısı olarak kabul ettiği için, bu toplantının gündemine madde eklenebileceğini kabul etmektedir. Yazar, özellikle azlığın yönetim kurulu üyeleri aleyhine sorumluluk davasını gündeme getirebileceklerini ileri sürmektedir. Birsel, **Azlık Hakları**, s.640. Tekinalp ise, bilânço ve kâr-zarar hesabının onanmasına ilişkin gündem maddelerinin içeriğinde yönetim kurulu üyeleri aleyhine sorumluluk davası açılmasını da barındırdığını, bu nedenle gündeme madde ilavesine gerek olmadığını ifade etmektedir. Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.242. Bilançonun görüşülmesi ve karar verilmesi gündem maddesinin yönetim kurulu üyeleri aleyhine sorumluluk davası açılması görüşmelerinin yapılması için yeterli olduğu yönünde ayrıca bkz. Moroğlu,

kurul toplantısı gündemine yeni gündem maddeleri eklenemezse de, her nasılsa eklenmiş ve genel kurulda karara bağlanmışsa, bunun yaptırımı olmaması gerekir. Çünkü o gündem maddesinin görüşüleceği, TTK m.368 uyarınca yapılan davetle pay sahiplerine bildirilmiştir. Sadece TTK m.377 gereği ertelenen gündem maddeleri ile birlikte gündemde yer alıyor diye, bu ek gündeme ilişkin genel kurul kararının iptal edilmesinde bir hukuki yarar bulunmamaktadır. Bu nedenle biz, bu ek gündem maddesine ilişkin genel kurul kararının iptal edilemeyeceğini savunuyoruz.

İkinci genel kurul toplantısı, ilk genel kurul toplantısının devamı olsa da, bu genel kurul, toplantı yeter sayısı bakımından ilk genel kurul toplantısı niteliğindedir ve toplantı yeter sayısı ona göre belirlenir[783].

TTK m.377 uyarınca, müzakereler bir ay sonraya bırakılır. Kanunda öngörülen bu bir aylık süre, azlık yararına tanınmış müktesep hak niteliğinde asgari bir süredir[784]. Bir aylık süre, asgari bir süre olduğu için, genel kurul bir ayı aşan sürede de toplanabilir. Bu durum, davete ilişkin prosedür nedeniyle kendiliğinden de gerçekleşebilir[785]. TTK m.377'deki sürenin aşılması, tek başına ikinci genel kurulda alınan kararların iptali için yeterli değildir. Ancak sürenin çok aşılması halinde, iyiniyet asıl olarak kabul edilemeyeceği için, genel kurulda alınan kararlar iyiniyete aykırılık dolayısıyla iptal edilebilir[786].

Bu ikinci genel kurul toplantısının ertelenmesi de mümkündür. TTK m.377'ye göre, ikinci erteleme bilânçonun itiraza uğrayan noktaları hakkında gereken izahatın

---

**Hükümsüzlük**, s.87, d.41b; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.247; Helvacı, **Sorumluluk**, s.111, 112. Aksi görüş için bkz. Çamoğlu, **Sorumluluk**, s.105.

[783] Arslanlı, **C.I**, s.228, d.180; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.859.

[784] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.757a. Poroy, aynı yerde, azlığın muvafakat etmesi halinde ikinci genel kurul toplantısının bir aydan önce de yapılabileceğini kabul etmektedir.

[785] Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.240,241. Buna karşılık Arslanlı, ikinci toplantının ilk toplantıdan bir ay sonra toplanacağını, bu sürenin azaltılamayacağı gibi çoğaltılamayacağını, ancak her nasılsa süre aşılmışsa genel kurulun verdiği kararların iptal edilebilir olmadığını ifade etmektedir. Arslanlı, **C.I**, s.228. Ertelenen genel kurulda, yeni toplantı gününün belirlenmesinin zorunlu değildir. Ayrıca, yapılan ikinci toplantıda bunun ilkinin devamı olduğunun belirtilmesine de gerek yoktur. Y.11.HD, 14.10.1982 t., E.3556/K.3887 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.423,424).

[786] İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.71,72; Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.241, d.10. Y.11.HD, 14.10.1982 t., E.3556/K.3887 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.423,424); Y.11.HD, 20.6.1994 t., E.7254/K.5231 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.427). Buna karşılık Yargıtay, bir kararında bilânço görüşmelerinin dışında kalan gündem maddelerinin görüşülmesinin bir aydan ileri bir tarihe bırakılmasında yasaya aykırı bir yön bulunmadığını hükmetmiştir. Y.11.HD, 30.1.1985 t., E.6072/K.270 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1095). Bu kararda, sanki bilânço görüşmelerinin bir aydan daha uzun bir süre için ertelenemeyeceği izlenimi ortaya çıkmaktadır. Teoman, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.133.

verilmemiş olmasına bağlıdır. Diğer bir deyişle, ikinci genel kurul toplantısının gerekçe sunulmadan ertelenmesi söz konusu değildir. İkinci genel kurul toplantısının ertelenebilmesi için, ilk genel kurul toplantısında bilânçonun bazı noktaları hakkında itiraz yapılmış ve yönetim kurulu tarafından açıklama istenmiş olması ve buna ek olarak ikinci toplantıda yönetim kurulu tarafından gerekli açıklamaların yapılmamış olması gerekir[787].

Yönetim kurulu tarafından gereken açıklamaların verilip verilmediği, objektif kıstaslara göre belirlenecektir. Yapılan açıklamaların, itiraza uğrayan noktaları, herkesçe kabul edilebilir şekilde açıklığa kavuşturmuş olması gerekir[788]. Gereken izahatın verilip verilmediğine genel kurul karar verecektir[789].

İkinci genel kurul toplantısının gereken izahatın verilmemiş olması nedeniyle ertelenebilmesi için azlık tarafından erteleme talep edilmelidir. Ertelemeyi talep edecek azlığın, ilk genel kuruldaki azlık olması gerekip gerekmediği tartışmalıdır. Kom.Yön. m.28, erteleme üzerine yapılacak ikinci genel kurul toplantısında farklı nedenlerle değişik azlık tarafından bilânçonun azlık tarafından bilânçonun müzakeresinin ertelenmesinin istenemeyeceği düzenlenmektedir.

Kom.Yön. m.28'den biri kanuna uygun olan ve biri de uymayan iki farklı sonuç ortaya çıkmaktadır. Bu hükümden TTK m.377'ye uygun çıkan anlam, ilk olarak, ilk genel kurul toplantısındaki ertelemeyi talep eden azlığın ikinci toplantının da ertelenmesini de talep edebileceğidir. İkinci olarak, farklı nedenlerle değişik azlık tarafından ertelemenin talep edilememesinin düzenlenmesi, aynı zamanda bu farklı azlığın, ilk genel kurulda ileri sürülen gerekçelere dayanarak erteleme talep edebileceğidir[790].

Kom.Yön. m.28'in TTK m.377'ye aykırı olan ve bu nedenle geçersiz olan anlamı ise, farklı nedenlere dayanarak değişik azlık tarafından erteleme talep

---

[787] Arslanlı, **C.I**, s.228; İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.72; Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.239,240; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.757a. Y.11.HD, 8.11.1976 t., E.3952/K.4738 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1092 vd.).

[788] Y.11.HD, 8.11.1976 t., E.3952/K.4738 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1092 vd.).

[789] Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.240. Tekinalp, aynı yerde, genel kurulun bu kararı, toplantıya devam etmesi ile örtülü olarak da alabileceğini kabul etmektedir. Ancak, çoğunluk karar verirken, açıklamaların yeterli olup olmadığını gözetmelidir. Aksine, yeterli olmadığı halde görüşmelere devam edilirse, kanuna ve objektif iyiniyet kurallarına aykırılık nedeniyle kararlar iptal edilebilir. Y.11.HD, 8.11.1976 t., E.3952/K.4738 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1092 vd.).

[790] Helvacı, **Genel Kurul**, s.58,59.

edilemeyeceğine ilişkin anlamıdır. Farklı azlığın, bilânçonun itiraza uğrayan noktaları hakkında açıklamanın yapılması sırasında, farklı nedenlere dayanarak, genel kurulun kararına bağlı olmak üzere erteleme talep etmesi mümkündür[791]. Bu talebin, hangi azlık tarafından yapılmış olması önemli değildir. O halde, Kom.Yön. m.28'e rağmen, ikinci genel kurul toplantısında farklı bir azlık, genel kurul kararına bağlı olarak erteleme talep edebilecektir[792].

İkinci genel kurul toplantısının da ertelenmesine karar verildiğinde, erteleme süresinin ne kadar olacağı TTK m.377 ve Kom.Yön. m.28'de düzenlenmemiştir. Yargıtay, verdiği bir kararında ikinci genel kurul toplantısının da ertelenmesi halinde, erteleme süresinin en az bir ay olacağını hükmetmiştir[793]. Biz de Yargıtay'ın bu görüşüne katılmaktayız. İlk genel kurul toplantısının ertelenmesi için getirilen bir aylık süre, ikinci genel kurul toplantısının ertelenmesine de kıyasen uygulanmalıdır.

**5. TTK m.377'ye Aykırılığın Yaptırımı**

Genel kurulun, azlığın bilânço ve onunla bağlantılı gündem maddelerinin ertelenmesi talebini dikkate almadan, müzakerelere devam edip karar alması halinde, devam kararı ve bu kararla bağlantılı olarak ertelenmesi gereken gündem maddeleri hakkında genel kurulun aldığı kararların yaptırımı iptal edilebilirliktir. Yani genel kurulun talebe rağmen aldığı kararlar, iptal edilebilir kararlardır[794].

Yargıtay, bir kararında[795] azlığın erteleme talebinin genel kurul tarafından reddedilmesi halinde, bu karara karşı iptal davası açılabilmesi için muhalefetin toplantı tutanağına yazılması gerektiğini, aksi halde genel kurul kararının iptalinin istenemeyeceğini hükmetmiştir[796].

---

[791] Arslanlı, **C.I**, s.228; İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.72; Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.241; Birsel, **Azlık Hakları**, s.640.

[792] Helvacı, **Genel Kurul**, s.59.

[793] Y.11.HD, 8.11.1976 t., E.3952/K.4738 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1092 vd.).

[794] Arslanlı, **C.I**, s.228; İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.72; Teoman, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.131; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.757a; Tekil, **Anonim Şirket**, s.401. Yargıtay da aynı kanaattedir. Y.11.HD, 13.12.1979 t., E.5667/K.5701 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.422); Y.11.HD, 23.10.1985 t., E.5142/K.5562 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1095 vd.); Y.11.HD, 31.5.1990, E.4113/K.4362 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.425); Y.11.HD, 20.6.1994 t., E.7254/K.5231 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.427). Buna karşılık Tekinalp, genel kurulun azlığın talebi karşısında oylama yapmaya hakkının olmadığını, bu halde genel kurulun karar alma yetkisinin olmadığını, böyle olunca da, alınan devam kararının iptal edilebilir değil, yoklukla malûl olan bir kararın bulunduğunu ileri sürmüştür. Tekinalp, **Müzakerelerin Ertelenmesi**, s.240.

[795] Y.11.HD, 31.5.1990 t., E.4113/K.4362 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.425).

[796] Eriş, bu kararı eleştirmekte ve azlığın erteleme talebini reddeden karara karşı muhalefet şerhi tutanağa yazılmamış olsa da iptal davası açılabileceğini kabul etmektedir. Eriş, **Anonim Şirket**, s.425.

## V. PAY SAHİPLERİNİN ÖNERİLERDE BULUNMALARI

Anonim ortaklık genel kurulunda oylama ve müzakere, mevcut bir öneri üzerinde cereyan eder. Gündem maddeleri hakkında öneri, ya pay sahipleri tarafından yapılabilir ya da genel kurul gündemi bir öneriyi içerir. Genel kurulun her hangi bir öneri olmaksızın karar alması söz konusu olamaz. Aslında, karar alınabilmesi için mevcut bir önerinin bulunması mantıki bir zorunluluktur[797].

Pay sahibinin öneride bulunma hakkı, onun genel kurul toplantılarında müzakerelere katılma hakkının doğal bir uzantısıdır. Pay sahibinin öneride bulunma hakkı, vazgeçilemez ve bertaraf edilemez nitelikte bir haktır. Ancak, bu hak aynı zamanda sınırlandırılabilen bir haktır. Örneğin, pay sahibinin öneride bulunma hakkı da gündeme bağlılık ilkesine tâbi olacaktır. Öneride bulunma hakkı, müzakerelere katılma hakkına oranla daha güçlü bir haktır. Çünkü, bu hakkını sınırlandırılması için haklı bir sebep gösterilmesi düşünülemez[798].

Öneride bulunma hakkına, pay sahibi ve intifa hakkı sahibi sahiptir. Genel kurul toplantısına katılma hakkı olmayan üçüncü kişilerin ve bu arada rehin hakkı sahibinin, tahvil sahiplerinin, dinleyicilerin öneride bulunma hakları bulunmamaktadır. Aynı zamanda bu kişilere, ana sözleşme ile öneride bulunma hakkı tanınamaz. Çünkü bu hak, pay sahipliği hakkıdır[799].

Başkan, gündem dışında ve kanuna aykırı olan pay sahiplerinin önerilerini oylamaya sunamaz. Aynı durum, ana sözleşmeye aykırı öneriler için de söz konusudur. Çünkü ana sözleşmeye aykırı olarak alınan bir karar, iptal edilebilir bir karar olacaktır. O halde genel kurul başkanı, kanuna ve ana sözleşmeye aykırı olan önerilerle gündem dışında olan önerileri oylamaya sunmamalıdır[800]. Ancak burada bir ayrım yapmak zorunluluğu vardır. Usule ilişkin olarak getirilen önerilerin her zaman pay sahipleri tarafından getirilebileceğini, buna karşılık esasa ilişkin önerilerin gündemle sınırlı olduğunu kabul etmek gerekir.

Aynı konu hakkında birden fazla öneri varsa, en çok oy alan öneri kabul edilmiş olur.

---

[797] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.99; Doğanay, **İptal**, s.368.
[798] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.956.
[799] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **a.e.**, N.956. Moroğlu, genel kurul başkanına da öneride bulunma hakkının tanınabileceğini kabul etmektedir. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.99.
[800] Korkut, **agt.**, s.184.

## VI. PAY SAHİPLERİNİN BİLGİ ALMA TALEBİNDE BULUNMALARI

### A. Genel Olarak Bilgi Alma Hakkı

"Bilgi alma hakkı, pay sahibine AO'da denetçiler eli ile yapılan korporatif denetlemeyi tamamlamak üzere ortaklığın iktisadi ve mali durumunun, egemenlik ilişkilerinin ve çoğunluğa sahip pay sahiplerinin elde ettiği menfaatlerin, tam olarak anlaşılması ve bu suretle hakların bilinçle kullanılması amacı ile tanınmış, gerçekte nisbi nitelikte bir haktır"[801]. Bilgi alma hakkı TTK m.362 ve 363'te "II –Malûmat Alma Hakkı" üst başlığı altında düzenlenmek istenmiştir.

Bilgi alma hakkı, dar ve geniş manada olmak üzere iki açıdan ele alınmıştır. Geniş anlamda bilgi alma hakkı, pay sahibinin hem TTK m.362 kapsamında ortaklık organlarının sunduğu belgelerden elde ettiği bilgileri, hem de kendisinin bilgi verme yükümlülerine karşı kullandığı soru sormaya, ortaklığın defterleri ve onların muhaberatını incelemeye ve bunların reddi halinde mahkemeye müracaat etme yönünü içerir[802]. Dar ve teknik anlamda bilgi alma hakkı, pay sahibinin aktif olduğu halleri kapsar. Bu kapsamda soru sormaya dayanan bilgi alma, defterleri ve muhaberatını inceleme ve bu taleplerin reddi halinde mahkemeye başvurma gerçek anlamda bilgi alma hakkıdır[803].

TTK m.362'ye göre, kâr ve zarar hesabı, bilanço, yıllık rapor ve safi kazancın nasıl dağıtılacağı konusundaki teklifler, denetçiler tarafından verilecek raporla birlikte genel kurulun olağan toplantısından en az on beş gün önce ortaklığın merkez ve

---

[801] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1007. Pay sahibi, anonim ortaklığa bir sermaye borcu taahhüt ederek katılmakta ve pay bağlı olan hakların sahibi olmaktadır. Her ne kadar hukuki anlamda olmasa da pay sahibi, ekonomik anlamda anonim ortaklığın sahibi durumundadır. Ünal Tekinalp, **Anonim Ortaklıkların Yönetim Kurullarında Tüzel Kişilerin Temsili**, Ankara, 1965, s.16; Ünal Tekinalp, ***Anonim Ortaklığın Bilançosu* ve Yedek Akçeleri: Kamuyu Aydınlatma İlkesi İle**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2.Bası, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1980, s.37. İşte bu nedenledir ki, pay sahibinin bilgi alma hakkına sahip olduğu kabul edilmektedir.

[802] TTK m.362'de düzenlenen bilgi alma hakkında, pay sahibi pasiftir. Ortaklık organları, bu bilgileri pay sahiplerinin bilgisine sunar. Bu halde, TTK m.362'de düzenlenen hak, bilgi almadan çok kamuyu aydınlatma kavramı ile ilgilidir. Kaya, Bilgi Alma Hakkı, s.53. Kamuyu aydınlatma kavramı için bkz. Tekinalp, **Bilanço**, s.53; Haluk Kabaalioğlu, **Sermaye Piyasasında Kamuyu Aydınlatma İlkesi**, İstanbul 1985, s.232; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.471; Sevim Serpil Şiramun, **"Avrupa Topluluğu Sermaye Piyasası Bakımından Kamuyu Aydınlatma İlkesi"**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İÜSBE, 1991, s.18; Paslı, **age.**, s.72. Türk hukukunda pasif bilgi alma hakkı, kapalı AO'lar için TTK m.362, *halka açık anonim* ortaklıklar için SerPK m.16,16/A, 22 (e) ve (h) ile düzenlenmiştir.

[803] Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.53.

şubelerinde pay sahiplerinin incelemesine açık bulundurulur. Hamiline yazılı pay senetleri sahiplerine, bu belgelerin açık bulundurulduğu hususu Ticaret Sicili Gazetesi ile ve ana sözleşmede belirtilen şekilde duyurulur. Pay defterine kaydedilen nama yazılı pay senetleri sahiplerine ayrıca tebligat yapılır.

TTK m.362'de pay sahibinin pasif yönüyle bilgi alma hakkı düzenlenmiştir. Anonim ortaklığın yönetim kurulu ve denetçileri, mali tablo ve raporların tamamını, kanunda belirtilen asgari içerikte düzenlemek suretiyle pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurmalıdırlar[804]. TTK m.362'de düzenlenen bu pay sahipliği hakkı, mutlak, vazgeçilemez ve mutlak eşit işlem ilkesinin uygulandığı bir haktır[805].

Her ne kadar TTK m.362'de olağan genel kurul toplantısından bahsedilse dahi, yönetim kurulu ve denetçiler söz konusu bilgilendirme araçlarını olağan üstü genel kurul toplantıları için de sunmak zorundadırlar. Ancak olağan üstü genel kurul toplantısının gündemi, bu mali tablo ve raporlarla ilgili olmalıdır[806].

Kom.Yön. m.18'e göre, TTK m.362'de belirtilen mali tablo ve raporlar genel kurul toplantısının yapılacağı yerde hazır bulundurulur. Kom.Yön. m.31/1, b.(c)'ye göre komiser, olağan toplantılarda bilânço ve kâr/zarar cetvellerinin toplantı yerinde olup olmadığına ve denetçi raporunun verilip verilmediğine bakmakla görevlidir. Komiser, bunlardan birinin bulunmadığını tespit ederse toplantının açılmasına izin vermeyecek ve durumu tutanağa bağlayarak ilgililerle birlikte imzalayacaktır (Kom.Yön. m.31/3). Görüldüğü üzere, bilânço ve kâr zarar hesabı ile denetçi raporunun bulunmaması halinde komiser, olağan genel kurul toplantısının açılmasına izin vermeyecektir.

Her şeyden önce belirtmek gerekir ki, yukarıda da değindiğimiz üzere[807] komiserin genel kurul toplantılarını açıp açmama konusunda bir yetkisinin bulunmaması gerekir. İkinci olarak, olağan genel kurul toplantısının gündemi sadece TTK m.369'da belirtilen bilânço ile ilgili hususlarla sınırlı değildir. TTK m.369/b.5

---

[804] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1007; İsmail Kayar, **Anonim Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler**, Konya, Mimoza Yayınları, 1997, s.22; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.113,114.

[805] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1007; Selçuk Öztek, "Şirket Gruplarında Yavru Şirketlerdeki Azınlık Pay Sahiplerinin Türk Ticaret Kanunu m.363/İsviçre Borçlar Kanunu m.697 Çerçevesinde Bilgi Alma Hakkı", **Prof.Dr. Ernst Hirsch'in Hatırasına Armağan (1902-1985)**, Ankara, 1986, s.302,303; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.,110,114; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.44,47,48.

[806] Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.112, d.77, s.115.

[807] Bkz. § 3, II, A, 2.

gereğince, "lüzumlu görülen sair hususlar" da olağan genel kurulun gündemini oluşturabilir. Yönetmelik gereği, TTK m.369 ilk dört bentte bilânço ile ilgili olan hususların görüşülemeyeceğini kabul etsek dahi, gündemde bulunan diğer hususların karara bağlanması için genel kurul toplantısının açılması gerekir. Belirtilen bu durum dahi, Kom.Yön. m.31'in TTK'ya aykırı olduğunu göstermektedir[808].

TTK m.362'de sözü edilen bilgilendirme kaynakları sunulmadan genel kurul toplantısı açılmış ve karar alınmışsa, alınan bu kararlar iptal edilebilir kararlardır. Çünkü TTK m.362'de düzenlenen pasif yönüyle bilgi alma hakkı, pay sahiplerinin özel çıkarlarını korumaya yönelik bir hükümdür[809].

Biz burada sadece, soru sorma suretiyle bilgi alma ile defter ve belgeleri inceleyerek bilgi edinmeyi genel kurulun işleyişi açısından ele alacağız. Mahkeme aracılığıyla bilgi alma hakkı ise konumuzun dışında kalmaktadır.

**B. Genel Kurulda Bilgi Alma Hakkının Kullanılması**

Soru sormak suretiyle bilgi alma hakkı TTK m.363'te düzenlenmiştir. Buna göre, pay sahipleri, şüpheli gördükleri noktalara denetçilerin dikkatini çekmeye ve lüzumlu izahatı istemeye hak sahibidirler. Pay sahibinin bilgi alma hakkı, ana sözleşme veya ortaklık organlarının kararlarıyla sınırlandırılamaz veya ortadan kaldırılamaz.

TTK m.363/1'de düzenlenen "lüzumlu izahatı isteme" hakkı, soru sormaya dayanan bilgi alma hakkını, geniş ve zorlama bir yorumla hukukumuza getirmeye müsaittir[810]. Denetçiler, TTK m.363 gereği yasal bilgi verme yükümlüsü olsa da, burada asıl bilgi verme yükümlüsü, ortaklığın faaliyetleri hakkında daha ayrıntılı ve ilk elden bilgi sahibi olan yönetim kuruludur[811].

---

[808] Helvacı, **Genel Kurul**, s.61,62.

[809] Arslanlı, **II-III**, s.24; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.44,47,48; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.110. Yargıtay da aynı yönde kararlar vermiştir. Y.11.HD, 19.6.1980 t., E.2713/K.3265 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1049,1050); Y.11.HD, 23.1.1990 t., E.307/K.113 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.379).

[810] Arslanlı, **II-III**, s.216; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1012; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.116 vd. TTK m.363'te düzenlenen denetçilerin dikkat nazarlarını çekmek ise, TTK m.356 ve 354 kapsamında değerlendirilir ve teknik anlamda bilgi alma hakkının dışındadır. Burada TTK m.362 kapsamında bir bilgi alma hakkı söz konusu olacaktır. Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.116; Nazmi Ocak, "Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma, İnceleme ve Denetleme Hakkı", **Prof.. Dr. Nuri Çelik'e Armağan**, C.I, İstanbul, 2001, s.720.

[811] Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.168 vd., s.179 vd.

Aktif yönüyle bilgi alma hakkını düzenleyen TTK m.363'te hakkın ne zaman, nerede ve nasıl kullanılacağı konusunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu konu hakkında Kom.Yön.'de de bir hüküm bulunmamaktadır.

Her şeyden önce bilgi alma hakkı kural olarak genel kurulda kullanılabilen bir haktır. TTK m.363'ün genel kurul başlıklı dördüncü kısımda bulunması bu sonucu sağlar. Ayrıca yasal bilgi verme yükümlüsü olarak gösterilen denetçilerin genel kurul toplantılarına katılma zorunluluğunda bulunmaları (TTK m.353, Kom.Yön. m.20), bilgi alma hakkının kural olarak genel kurulda kullanılacağını gösterir[812].

Genel kurul toplantısına katılan her pay sahibi, denetçilerden ve yönetim kurulu üyelerinden bilgi alma talebinde bulunabilir. Pay sahibinin genel kurulda bilgi alma hakkını kullanması için, bilgi alma yönünde önceden yönetim kuruluna veya denetçilere başvurması zorunlu değildir. Bilgi verme yükümlülerine genel kurul toplantısından önce başvurmamış pay sahibi de genel kurul toplantısında bilgi alma talebinde bulunabilir[813].

Pay sahibinin bilgi alma ve ortaklığın defter ve belgelerini inceleme talebinde bulunması gündeme bağlılık ilkesinin istisnasını oluşturur[814]. Aslında olağan genel kurul gündemine bilgi alma ve inceleme talebi, geniş anlamda dahildir[815]. Çünkü TTK m.369'a göre olağan genel kurulda ortaklığın bilânço ve kâr-zarar hesabı ile kazancın dağıtılması hakkındaki teklifler gündemin bir maddesini oluşturacaktır. Söz konusu belgelerin TTK m.362 uyarınca onbeş günlük süre ile incelemeye hazır bulundurulması hususu, genel kurul toplantısında ortaklık defter ve belgelerinin incelenmesi talebinin gündeme bağlılık ilkesinin istisnası olduğunu gösterir[816].

---

[812] Öçal, **Kararlar**, s.107; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1014; Aytaç, **İbra**, s.74,75; Öztek, **agm.**, s.304; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.280,281.

[813] Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.281. Yargıtay da, bilgi alma hakkının kural olarak genel kurul toplantısında kullanılabileceğini kabul etmektedir. Y.11.HD, 16.12.1997 t., E.7819/K.9306 sayılı karar için bkz. **Yasa Hukuk Dergisi**, C.17, S.204/11, Kasım 1998, s.1460 vd. Pay sahipleri, bilgi alma haklarını genel kurul toplantısından önce de kullanabilirler. Ancak bilgi verme yükümlüleri pay sahibinin talep ettiği bilgiyi genel kurul toplantısında verebilirler. Steiger, **İsviçre'de Anonim Şirketler**, s.210,314 d.333; Öztek, **agm.**, s.304; Aytaç, **İbra**, s.72; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.282. Ancak buna rağmen yönetim kurulu üyeleri, pay sahibinin bilgi alma talebini genel kurul dışında karşılamaya yetkilidirler, fakat buna zorlanamazlar. Aytaç, **İbra**, s.75; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.283, 284.

[814] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1014.

[815] Moroğlu, **Özel Denetçi**, s.67,68.

[816] Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.284.

Pay sahibinin ortaklığın defter ve belgelerini inceleme talebi, genel kurul tarafından gündeme bağlılık ilkesi nedeniyle reddedilirse bu ret kararı iptal edilebilir bir karardır[817].

Bilgi alma hakkının genel kurulda ne şekilde ve nasıl kullanılacağı konusunda TTK'da bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu konuda ilk bakılacak düzenleme ortaklık ana sözleşmesi olacaktır. Ana sözleşmede hüküm bulunmaması halinde hakkın ne şekilde kullanılacağı konusunda, bilgi alma hakkının vazgeçilemez ve bertaraf edilemez nitelikleri göz önünde tutulmalıdır[818].

Bu konuda gözetilmesi gereken ilk husus, bilgi alma hakkının bilgi alma yükümlülerine, yani denetçiler ve yönetim kurulu üyelerine yöneltilmesi gereğidir. Ancak genel kurul toplantısı sırasında işlem kolaylığı sağlaması bakımından talebin genel kurul başkanına yöneltilmesi kabul edilmektedir[819].

Bilgi alma talebinin şekli hususunda gözetilmesi gereken ikinci husus, pay sahibinin bilgi alma yönünde bir talebinin bulunması gereğidir. Pay sahibi, bu talebini somut ve açık olarak, ferdileştirerek ortaya koymalıdır. Genel olan veya belirli bir döneme ilişkin bilgi alma talebi ise karşılanmayacaktır[820].

Pay sahibi, bilgi alma talebinde bulunurken gerekçe göstermek veya talebini somut bir gündem maddesi ile ilişkilendirmek zorunda değildir. Ancak bilgi alma talebini gerekçelendirmesinde, talebin yeteri kadar karşılanmasında veya reddedilmemesinde fayda vardır[821].

Pay sahibi bilgi alma talebini, sözlü veya yazılı olarak yöneltebilir. Ancak teamül, bilgi alma talebinin sözlü olarak genel kurul başkanına yöneltilmesidir. Ortaklık ana sözleşmesi, bilgi alma talebinin şekli konusunda bir düzenleme getirebilir. Fakat böyle bir hüküm, bir düzen hükmü olacaktır. Bu şekle aykırı olarak kullanılan bilgi alma talepleri de geçerli olacaktır. Çünkü, bilgi alma hakkının ana sözleşme ile kısıtlanması geçersizdir (TTK m.363/3)[822].

---

[817] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1014; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.285. Y.11.HD, 16.12.1997 t., E.7819/K.9306 sayılı karar için bkz. **Yasa Hukuk Dergisi**, C.17, S.204/11, Kasım 1998, s.1460 vd.
[818] Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.285.
[819] Kaya, **a.e.**, s.286,d.25.
[820] Kaya, **a.e.**, s.286.
[821] Kaya, **a.e.**, s.286.
[822] Kaya, **a.e.**, s.287.

Yönetim kurulu, bilgi alma talebini yazılı veya sözlü olarak; yahut ilgili evrakın verilmesi veya ortaklık defter ve belgelerinin incelenmesine izin verilmesi şeklinde cevaplandırabilir. Evrak veya suretinin pay sahibine verilmesi halinde, söz konusu belgelerin genel kurulda diğer pay sahiplerinin de bilgisine sunulması için okunması gerekecektir[823].

Pay sahibinin bilgi alma talebinin ve bu talebe verilen cevabın genel kurul toplantı tutanağına yazılması konusunda TTK m.378, 297 ve Kom.Yön. m.26'da bir açıklık bulunmamaktadır. İsv.BK m.702/2,(3) ve APOK §131/5'de pay sahibine sorusunu ve sorusuna verilen cevabı, bilgi vermekten kaçınma sebeplerini genel kurul tutanağına yazdırma hakkı tanınmaktadır. Bu husus, Türk hukukunda da kabul edilmelidir. Böyle bir imkânın tanınması, bilgi temini amacıyla açılacak bir ifa davasında veya özel denetçi atanmasının talep edilmesinde, mahkemelerde somut ve yazılı bir delil olara kullanılabilme imkânın verir[824].

## VII. OYLAMA

### A. Oylamaya Geçilmesi

Genel kurul toplantısı gündeminde bulunan konular hakkındaki müzakerenin tamamlanmasından sonra tekliflerin oylamasına geçilir[825]. Gündem maddelerinde yer alan öneriler ayrı olarak oylanacağı için[826] oylama, her bir gündem maddesine ilişkin müzakerelerin tamamlanmasından sonra yapılmalıdır. Müzakerelerin tamam olduğuna ve oylamaya geçilmesine karar vermeye genel kurul başkanı yetkilidir.

Pay sahibi, genel kurul toplantısına sonradan katılsa dahi oyunu kullanabilir. Ancak oylama, her bir gündem maddesi için ayrı olarak yapılacağı için gündemin bazı maddeleri hakkında oylama yapılıp karar alınmış olabilir. Bu takdirde geç katılan pay sahibi, görüşülüp karara bağlanan konular hakkında oy kullanamaz[827]. O halde genel kurulda oylama, diğer gündem maddelerinin görüşülmesine başlanmasına kadar yapılacaktır.

---

[823] Kaya, **a.e.**, s.287.
[824] Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.288.
[825] Çeker, **Oy Hakkı**, s.187.
[826] Çevik, **Anonim Şirket**, s.706.
[827] Arslanlı, **II-III**, s.47.

### B. Oy Hakkının Kullanılması

Oy hakkı, pay sahiplerine, ortak sıfatı ile tanınan ve genel kurul toplantısında anonim ortaklığın müşterek iradesi olan kararın oluşumuna katkıda bulunarak onun ortaklığın organizasyonu, yönetimi, temsili gibi işlerinde etkide bulunabilme yetkisi veren bir haktır[828].

Oy hakkı, genel olarak TTK m.373'de düzenlenmiştir. Buna göre, her pay en az bir oy hakkı verir. Bu esasa aykırı olmamak şartıyla, payların sahiplerine vereceği oy hakkının sayısı ana sözleşme ile belirlenir. TTK m.373, her pay sahibinin en az bir oy hakkına sahip olacağını emredici bir şekilde düzenlemiştir[829].

Oy hakkı, vazgeçilemez ve bertaraf edilemez nitelikte bir haktır. TTK m.385, oy hakkını müktesep haklar arasında saymıştır[830]. Buna rağmen pay sahibi, oy hakkını kullanıp kullanmamakta ve hatta genel kurul toplantısında hazır bulunduğu halde oyunu kullanmamakta tamamen serbesttir[831].

#### 1. Oy Hakkının Hukuki İşlem Niteliği ve Genel Kurulun İşleyişi Açısından Sonuçları

##### a. Hukuki İşlem Niteliği

Genel kurula gelerek oy hakkını kullanan pay sahipleri, bir irade açıklamasında bulunurlar. Pay sahipleri bu irade açıklamalarıyla, genel kurulda oylamaya sunulan hususlarının karara bağlanmasında etkili olmak isterler. Pay sahiplerinin genel kurul kararına bu katılımı, ilgili gündem maddesi hakkında olumlu, olumsuz ya da çekimser oy kullanmak şeklindedir. Pay sahipleri, ister olumlu isterse olumsuz oy kullanmış olsunlar, bir hukuki sonucun meydana gelmesini istemişlerdir ki, bu niteliğiyle oy kullanmak bir irade beyanında bulunmaktır[832]. Oy kullanmak bir irade beyanı olduğu için, irade beyanlarının varmasına, yorumuna ve geçerliliğine ilişkin Borçlar Kanunu hükümleri, oy kullanmak açısından da geçerli olacaktır. Bu

---

[828] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.959; Moroğlu, **Oy Sözleşmeleri**, s.3; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.2,3; Çeker, **Oy Hakkı**, s.5,7.

[829] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.7.

[830] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.963.

[831] Çeker, **Oy Hakkı**, s.11.

[832] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.8; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.3; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.959; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.5,6; Çeker, **Oy Hakkı**, s.11,12. Çekimser oyların bir irade beyanı olup olmadığı tartışılabilir niteliktedir. Yargıtay verdiği bir kararında, genel kurulda kullanılan çekimser oyların ret anlamında kullanıldığının kabul edilmesini ve oylamanın sayımında buna göre değerlendirilmesi gerektiğini hükmetmiştir. Y.11.HD, 27.10.1982 t., E.4028/K.4182 (Moroğlu, **Mevzuat**, s.238).

nedenle, her irade beyanında olduğu gibi, genel kurulda kullanılan oyun da, başkanlık divanına yöneltilmesi ve ulaşması gerekir[833]. O halde, pay sahibi, genel kurulda oy kullanırken, kullandığı oyun mutlaka başkanlık divanına ulaşmasını sağlamalıdır. Bu durum özellikle halka açık anonim ortaklıklarda önem kazanacaktır. Oy toplama memurları, pay sahipleri tarafından kullanılan oyları toplamak ve başkanlık divanına ulaştırmakla görevli olacaklardır.

Oy kullanmak, aynı zamanda bir hukuki işlemdir. Oy kullanmak, genel kurul kararında olduğu gibi, hukuki sonucun elde edilmesi amacına yöneldiğinden hukuki işlem olarak kabul edilmelidir. Karar, genel kurula katılan tüm pay sahiplerinin açıkladıkları irade beyanlarının toplamı üzerine ortaya çıkar ki, pay sahibi bunun bilincinde olarak oy kullanmaktadır. Dolayısıyla genel kurulda oy kullanmak, tek taraflı bir hukuki işlemdir[834] Ancak ister hukuki işlem, ister hukuki fiil olduğu kabul edilsin, hukuki işlemler hakkında uygulanan hükümlerin ve özellikle iradeyi sakatlayan nedenlerle feshine ve butlanına ilişkin Borçlar Kanunu hükümleri, oy verme hakkında da uygulanacaktır[835].

**b. Hukuki İşlem Niteliğinde Olmasının Sonuçları**

Oy hakkının hukuki işlem niteliğinde olmasının sonuçları, oyun iptali ile şarta bağlı olarak oy kullanmanın mümkün olup olmadığı ile ilgilidir. Oyun iptali bahsinde biz, tez konumuzla ilgili olduğu için sadece kullanılan oyun genel kurul toplantısı sırasında, yani toplantı sona ermeden iptalinin mümkün olup olmayacağını inceleyeceğiz. Oyun iptali ile birlikte genel kurul kararının iptali konusunu ele almayacağız[836].

**(1). Oyun Genel Kurul Toplantısı Sırasında İptali**

Bir pay sahibi, genel kurul toplantısı sırasında kabul oyu vereceği yerde yanlışlıkla ret oyu vermiş veya üzerinde bir baskı, tehdit olduğu halde oy kullanmış

[833] Çeker, **Oy Hakkı**, s.12.
[834] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.5; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.959; Çeker, **Oy Hakkı**, s.13. Doktrinde, oy hakkını kullanmanın kararı tek başına değil, diğer oylarla birlikte oluşturacağı esasından yola çıkarak, oy hakkını kullanmanın hukuki fiil olduğu ileri sürülmüştür. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.8; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.5,6.
[835] Arslanlı, **II-III**, s.53; Arslanlı, **Umumi Heyet**, s.252; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.8,9; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.5,6; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N:959; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.6,7; Çeker, **Oy Hakkı**, s.13,14.
[836] Bu konu hakkında bkz. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.260 vd.; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.171; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.6,7; Çeker, **Oy Hakkı**, s.15,16.

yahut örneğin ortaklık yönetim kurulu tarafından bilânçonun bazı kalemleri gizlenerek veya değiştirilerek pay sahibinin ret oyu vereceği yerde teklife kabul oyu vermesi sağlanmış olabilir. Pay sahibinin, hata veya hile nedeniyle iradesine aykırı olarak oy kullandığını fark etmesi veya pay sahibi üzerindeki tehdidin genel kurul toplantısının sona ermesinden önce kalkması söz konusu olabilir. Ancak, genellikle pay sahibi, hata veya hileyi genel kurul toplantısından sonra öğrenmekte, tehdit ancak genel kurul toplantısından sonra ortadan kalkmaktadır[837]. Buna karşılık, bir olasılık olarak, pay sahibinin hata veya hileyi genel kurulda fark etmesi veya tehdidin genel kurul toplantısının bitiminden önce sona ermesi mümkün olabilir. İşte bu hallerde pay sahibi, oy kullanmak bir irade beyanı ve hukuki işlem olduğu için, gerçek iradesine aykırı olarak oy kullandığını, genel kurul toplantısı sırasında itiraz yolu ile ileri sürebilmelidir[838]. Kullanılan oy, genel kurulu yönetmekle görevli genel kurul başkanına yöneltildiği için[839], oyun iptal edilmesini genel kurul başkanından istemelidir. Eğer pay sahibinin bu talebi kabul edilmezse, pay sahibi bu hususun toplantı tutanağına geçirilmesini sağlamalı ve daha sonra iptal davası açmak suretiyle oyun iptalini sağlamalıdır[840].

Pay sahibinin genel kurulda oyunun iptalini başkandan istemesi, genel kurul kararının gerekli yeter sayı ile alınmadığını ortaya koymak suretiyle hükümsüzlüğünü ya da karar aleyhine iptal davası açabilmek için TTK m.381'deki "karara muhalif kalmak" koşulunu gerçekleştirmeye yöneliktir[841]. Bu halde, genel kurul başkanının hangi yetkiye sahip olduğunu ortaya koymak gerekecektir. Genel kurul başkanı, pay sahibinin kullandığı oyu iptal ederek, karar yeter sayısının farklı yönde oluştuğunu ve bu nedenle ret kararının kabul, kabul kararının aslında ret kararı olduğunu kabul edip tutanağa geçirebilir mi? Yani, başkan genel kurul kararı üzerinde etkide bulunabilecek midir?

Bize göre, bu takdirde genel kurul başkanının tek yetkisi, oyun iptal edildiğine ilişkin pay sahibinin beyanını toplantı tutanağına yazmak olacaktır. Başkan, hiçbir şekilde pay sahibinin oyunu iptal etmeye yetkili değildir. Başkan, iptal edilen oy

---

[837] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.262.
[838] Çeker, **Oy Hakkı**, s.14.
[839] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.4.
[840] Çeker, **Oy Hakkı**, s.14,15.
[841] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.260.

nedeniyle, kararın yeter sayısı oluşmadığı için genel kurul kararının hükümsüzlüğüne karar vererek genel kurul kararını değiştiremez. Çünkü oyun iptali ile birlikte genel kurul kararının da iptal edilebilmesi için, karara karşı iptal davası açılması gerekir. Genel kurul kararını iptal etmeye mahkemeler yetkilidir. Başkanın bu konuda yetkili olması söz konusu olamaz. Aksinin kabulü, hukuk güvenliğini sarsacağı gibi, bu yetkinin başkan tarafından kötüye kullanılma ihtimali de yüksek olacaktır[842].

Aynı şekilde, genel kurul başkanının o gündem maddesi hakkında yeniden oylama yapması da söz konusu olamaz. Bu durum, gündeme bağlılık ilkesine aykırılık oluşturur. İlk bakışta, oylanacak hususun genel kurul gündeminde bulunan bir konuya ilişkin olacağı ve bu nedenle gündeme bağlılık ilkesine bir aykırılığın olmayacağı sonucuna varılabilir. Ancak, yapılacak ikinci oylama, aynı genel kurul toplantısında daha önceden alınmış olan genel kurul kararının değiştirilmesi veya doğrulanması[843] yahut bir genel kurul kararıyla iptal edilmesi[844] niteliğinde olacağı için gündeme bağlılık ilkesinin istisnasını oluşturur. Başkanın görevi, müzakerelerin ve oylamanın gündem dahilinde yapılmasını sağlamak olduğu için, başkan artık bu durumda yeniden oylama yapamaz. Ayrıca, ilk oylamada bulunan pay sahipleri, herhangi bir sebeple genel kurul toplantısından ayrılmış olabilirler. Yeniden oylamanın yapılmasının kabul edilmesi, bu tür pay sahiplerinin haklarını ihlâl edeceğinden savunulamaz.

**(2). Şarta Bağlı Olarak Oy Kullanma**

Anonim ortaklık genel kurulunda bir pay sahibi, oy hakkının hukuki işlem olduğunu ve bu nedenle Borçlar Kanunu hükümlerinin uygulanması gerektiği gerekçesinden yola çıkarak, şarta bağlı olarak oy kullanabilir mi? Örneğin, sermaye artırımına, ancak kendisine daha fazla yeni pay alma hakkı tanınması veya yönetim

---

[842] Doktrinde Nomer, genel kurul toplantısı esnasında başkan tarafından belli oyların sadakat yükümlülüğüne aykırılık nedeniyle geçersiz sayılmasının mümkün olmadığını, böyle bir şeyin kabulünün hukuk güvenliğini sarsacağını ve aynı zamanda yetkinin kötüye kullanılacağının kesin olduğunu ifade etmektedir. Füsun Nomer, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1999, s.119.

[843] İptal edilebilir genel kurul kararlarının doğrulanması için bkz. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.263-266; Ömer Teoman, "Anonim Ortaklıkta İptal Edilebilir Genel Kurul Kararlarının Doğrulanması", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.I, (1982-2001), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.1-10.

[844] Genel kurul kararının bir diğer genel kurul kararıyla iptal edilmesi için bkz. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.266-269.

kuruluna kendisinin veya kendi gösterdiği adayın da seçilmesi şartıyla olumlu oy kullanması mümkün müdür?

Pay sahibinin şarta bağlı olarak oy kullanması halinde, kullanılan oy mu, yoksa sadece şart kısmını geçersiz sayılacaktır sorusu önem taşır. Doktrinde, kullanılan oyun sadece şart kısmını hükümsüz kabul edip oyu geçerli saymanın ve kararın alınmasında göz önüne alınmasının mümkün olmadığını, bu şekilde kullanılan oyların geçersiz sayılması gerektiğini kabul edilmektedir[845]. Bu görüşe göre, aksi durumun kabulü pay sahibinin iradesinin dikkate alınmaması neticesini doğuracaktır. Bu durumda, karar yeter sayısı, genel kurula katılan diğer pay sahipleri tarafından kullanılan oylara göre hesap edilmelidir[846].

Bize göre, pay sahibinin genel kurul toplantısında şarta bağlı olarak oy kullanması kabul edilememelidir. Çünkü, oyların şarta bağlı olarak kullanılması halinde, kullanılan oyların hangi yönde olduğu genel kurul başkanı tarafından tespit edilemez. Pay sahiplerine şarta bağlı olarak oy kullanma imkânının tanınması, çoğu kez zor koşullarda bir araya gelerek genel kurulu oluşturan pay sahiplerinin, ortaklığın iradesinin genel kurul toplantısı sırasında ortaya koymalarına engel olmalarına yol açacaktır. Geciktirici şarta bağlı olarak oy kullanmada oyun hukuki sonuç doğurması, şartın gerçekleşmesine bağlı olacaktır[847]. Pay sahibinin oyunu, askıda geçersizliğini doğuracak şekilde geciktirici şarta bağlaması, kararın oluşumunu engelleyeceğinden kabul edilemez[848].

**(3). Kullanılan Oyun Başkanlık Divanına Ulaşması Gereği**

Pay sahibi veya temsilcisi genel kurulda oy hakkını belirlenen yönteme göre kullanma yanında, kullanılan oyun başkanlık divanına ulaşmasını da sağlamalıdır. İrade beyanı ve hukuki işlem olması nedeniyle, kullanılan oyun başkanlık divanına ulaşması gerekecektir. Hukuki işlem olması dolayısıyla irade beyanının muhatabına

---

[845] Pulaşlı, **Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları**, Ankara, 1989, s.124,125; Çeker, **Oy Hakkı**, s.16,17.
[846] Çeker, **Oy Hakkı**, s.17.
[847] Geciktirici şarta bağlı bir işlemde hukuki sonucun doğması, şartın gerçekleşmesine bağlıdır. Oğuzman/Öz, **Borçlar Hukuku**, s.861.
[848] Pulaşlı, **Şarta Bağlı İşlemler**, s.124; Çeker, **Oy Hakkı**, s.16.

yöneltilmesi gerekir[849]. Kullanılan oyun gerçek muhatabı, diğer pay sahipleri olsa da, bu beyan genel kurul başkanına yöneltilmelidir[850].

İrade beyanının muhatabına ulaşması, hukuki işlem için şarttır, aksi halde o hukuki işlem gerçekleşmez[851]. O halde, pay sahibi tarafından genel kurul başkanına yöneltilmeyen veya her nasılsa başkana ulaşmayan oylar, kararın alınmasında göz önüne alınmayacak ve geçersiz sayılacaktır. Oy toplayıcılarının kullanılan oyların, başkana ulaşmamasında kusurları varsa, ilgili pay sahipleri ona karşı tazminat davası açabilirler.

**2. Oy Hakkının Kullanılmasında Gözetilecek İlkeler**

Oy hakkının genel kurulda kullanılmasında gözetilecek ilkeler vardır. Bunlar, oy hakkının ancak genel kurulda kullanılması, serbestçe kullanılabilmesi, hakkın kötüye kullanılması yasağına tâbi olması, temsilci aracılığıyla kullanılabilmesi, paya bağlı olması, her payın bir oy hakkına sahip olmasıdır. Biz bu başlık altında sadece, oy hakkının genel kurulda kullanılabilmesi ile serbestçe kullanılabilmesi ilkesi üzerinde duracağız. Diğer ilkeler, tezimizin ilgili kısımlarında ele alınacağı için, burada değinmeyeceğiz.

**a. Genel Kurulda Kullanılabilmesi**

Oy hakkı, kural olarak genel kurul toplantısında kullanılır. Ancak, anonim ortaklıkların halka açılmaları ve böylece pay sahiplerinin sayısının artması sonucu, pay sahiplerinin genel kurul toplantısına ilgisiz kaldıkları da bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır[852]. Bunun sonucunda pay sahiplerinin bazıları genel kurula katılmamakta ve oy haklarını kullanmamaktadırlar[853]. İşte, bu sorunun çözümüne yönelik olarak uygulamada, mümkün olduğu kadar pay sahiplerinin genel kurula katılmasını ve oy kullanmasını sağlamak için çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Bu yöntemler, banka veya aracı kurum aracılığıyla oy kullanma, vekâlet toplayanlarca temsildir ki, SPK'nın Seri IV, No:8 sayılı Tebliği ile düzenlenmiş ve halka açık anonim ortaklıklar

---

[849] Oğuzman/Barlas, **age.**, s.130.
[850] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.4.
[851] Oğuzman/Barlas, **age.**, s.130.
[852] Bu konu hakkında bkz. d.110.
[853] Tekinalp, **Güç Boşluğu**, s.467; Tekinalp, **Yönetime Katılma**, s.7,8; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.8,9; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.692,693; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.15,16; Çeker, **Vekâlet Toplama**, 177.

bakımından uygulama alanı bulmuştur. Bu nedenle, genel kurula katılmaksızın oy kullanma imkânlarının da incelenmesi gerekir.

**(1). Genel Kurul Toplantısında Kullanılması Zorunluluğu**

Anonim ortaklıkları hukukuna göre, pay sahipleri oy haklarını genel kurul toplantısında kullanmak zorundadırlar[854]. Gerçekten TTK m.360/1'e göre, pay sahipleri, organların tayin, hesapların onanması ve kazancın dağıtılması gibi ortaklık işlerine ait haklarını, genel kurul toplantılarında kullanabilirler. TTK m.385/2, oy hakkını genel kurula katılma hakkından doğan haklar arasında saymaktadır. Görüldüğü üzere, TTK'nın bu hükümleri de oy hakkının genel kurul toplantısında kullanılabileceğini göstermektedir.

Oy hakkı, ancak genel kurul toplantılarında kullanılabileceğinden genel kurula katılma hakkını, oy hakkının bir ön koşulu olarak kabul etmek mümkündür[855]. Ancak buna rağmen, bu iki hak birbirinden bağımsız nitelik taşır. Şöyle ki, pay sahibinin belirli konularda oy hakkından yoksun olmasına rağmen, genel kurula katılabilmesi ve oy hakkı dışında diğer yönetime katılma haklarını kullanması mümkündür. Bu husus, iki hakkın bir bakıma birbirinden bağımsız olduğunu ortaya koyar[856]. Oy hakkı, genel kurula katılma hakkına bağlı olarak kullanılabilen bir hak olduğu için, katılma hakkını sınırlandıran, güçleştiren veya ortadan kaldıran ana sözleşme hükümleri geçersiz olacaktır[857].

O halde sonuç olarak, pay sahiplerinin veya temsilcilerinin, oy hakkını kullanabilmeleri için genel kurul toplantısına gelmeleri zorunludur[858]. Bu nedenle, ortak sayısı yirmi veya yirmiden daha az olan limited ortaklıklarda geçerli olan bir öneriye yazılı olarak oy verme imkânı (TTK m.563/2), yani sirkülasyon kararları anonim ortaklıklar açısından geçerli değildir[859].

---

[854] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.960; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.7; Steiger, **İsviçre'de Anonim Şirketler**, s.211; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.14,15; Çeker, **Oy Hakkı**, s.177,178.

[855] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.8; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.8,15.

[856] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.960; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.8.

[857] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.8; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.15.

[858] Çeker, **Oy Hakkı**, s.178.

[859] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.960; Tekinalp, **Yönetime Katılma**, s.73; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.7; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.15; Çeker, **Oy Hakkı**, s.178.

**(2). Genel Kurula Katılmaksızın Oy Kullanma Olanağı**

Pay sahibinin genel kurula katılmaksızın oy kullanma olanağı sağlayan iki sistem bulunmaktadır. Bunlar, mektupla oy kullanma sistemi ile proxy sistemidir[860]. Bu kapsamda internet aracılığıyla genel kurula katılmada söz konusu olacaktır. Bu sistemler, genel kurullarda ortaya çıkan güç boşluğun bir çözüm bulmak için getirilmektedir.

Bunlardan ilki mektupla oy verme sistemidir. Bu sistem, pay sahiplerinin genel kurula katılmaksızın gündemde bulunan konulara ilişkin oyunu yazılı olarak ortaklığa ulaştırmaları ve bu şekilde toplanan oyların oluşturduğu çoğunluğun genel kurul kararı sayıldığı sistemdir[861]. Mektupla oy verme sistemine, TTK'da anonim ortaklıklar için yer verilmemiştir[862]. Bu durum karşısında, mektupla oy verme sisteminin TTK m.279/2, b.7'den yararlanılarak ana sözleşme ile getirilmesi söz konusu olamaz. Çünkü, yukarıda da belirtmiş olduğumuz gibi, oy hakkı ancak genel kurulda kullanabilen bir haktır[863].

İkinci sistem proxy sistemidir. Proxy sistemi, ilk önce ABD hukukunda ortaya çıkmış ve orada yaygın bir şekilde uygulama alanı bulmuş bir sistemdir. Bu sistem, belirli kişilerin temsilci olarak yetkilendirilmesi esasına dayanır[864]. Pay sahibi, temsilcilere talimat verme yerine, doğrudan doğruya kullanılacak oyun yönünü belirleyen bir belgeyi, toplantıdan önce doldurmakta ve bu belgeyi vekâlet toplayanlara vermektedir. Bu belgeye de proxy belgesi denir[865]. Pay sahibi, genel

---

[860] Çeker, **Oy Hakkı**, s.178.

[861] Çeker, **Oy Hakkı**, s.178. Mektupla oy verme sistemi hakkında bkz. Tekinalp, **Yönetime Katılma**, s.74 vd.; Akar Öçal, "Anonim Şirket Genel Kurullarında Mektupla Oy Kullanma (Fransa Örneği)", **İkt.Mal.**, C.34, Y.1987-88, s.378 vd.; Çeker, **Oy Hakkı**, s.178 vd.; Yasaman, **Menkul Kıymetler**, s.247.

[862] Buna karşılık mektupla oy verme sistemi Koop.K.m .54'te düzenlenmiştir. Buna göre, ortak sayısı binden fazla olan kooperatiflerde, ana sözleşmelerine hüküm koymak suretiyle, genel kurula ait kararlardan hepsinin veya bir kısmının ortakların oylarını mektupla bildirmesi suretiyle verilmesi düzenlenebilecektir.

[863] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.9; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.15,16; Çeker, **Oy Hakkı**, s.180, d.8. Ayrıca bu sistem, anonim ortaklığın zorunlu organı olan genel kurulu ortadan kaldırdı için de ana sözleşme ile getirilemez. Tekinalp, **Yönetime Katılma**, s.75,76; Paslı, **age.**, s.110.

[864] Oğuz İmregün, **Amerikan Ortaklıklar Hukukunun Ana Hatları**, İstanbul, 1968, s.62; Tekinalp, **Yönetime Katılma**, s.61; Yasaman, **Menkul Kıymetler**, s.243 vd.

[865] Çeker, **Oy Hakkı**, s.181.

kurula katılmaksızın, kendisine gönderilen belge üzerinde gerekli işaretlemeleri yaparak oy kullanma olanağını elde eder[866].

Proxy sistemi kendisine özgü bir oy kullanma şeklidir. Pay sahibi, her bir gündem maddesi için proxy belgesinde yer alan "kabul", "ret" veya "çekimser" oy seçeneklerini işaretlemek suretiyle oyunu kullanmaktadır. Pay sahibinin bu işaretlemeleri, onun oyu yerine geçmektedir. Bu nedenle, proxy aracılığıyla oy kullanılması, yazılı oy olarak kabul edilmektedir[867].

Bu sistem, TTK m.360'da öngörülen temsilci aracılığıyla oy kullanma yönteminden tamamen farklı bir nitelik taşımaktadır[868]. Temsilci aracılığıyla genel kurula katılma halinde, temsilci pay sahibinin temsil belgesinde verdiği talimatlara aykırı olarak oy kullanabilir. Bu durumda kullanılan oylar geçerli sayılacak ve genel kurul kararının bu nedenle iptali mümkün olmayacaktır[869]. Proxy ilişkisinde ise, vekâlet toplayan kişinin pay sahibinin iradesine aykırı olarak oy kullanması mümkün değildir. Çünkü, proxy belgesinde yapılan işaretlemeler, pay sahibinin oyu olarak kabul edilir. Pay sahibinin, proxy belgesindeki gündem maddelerine ilişkin yaptığı olumlu, olumsuz veya çekimser işaretlemeleri, onun doğrudan oyu kabul edilmekte ve bunlar genel kurul tarafından doğrudan doğruya dikkate alınmak zorundadır[870].

SPK, Seri IV, No:8 sayılı Tebliği ile vekâlet toplayanlar aracılığıyla genel kurula katılma ve oy kullanmayı düzenlemiştir. Ancak bu sistem, tam bir proxy değildir. Çünkü, SPK'nın getirdiği sistemde vekâlet toplayanlar, genel kurulda pay sahiplerinin doldurup gönderdikleri temsil belgelerine göre oy kullansalar da, burada kendileri ayrıca oy kullanmaktadırlar. Burada, pay sahiplerinin temsil belgelerindeki

---

[866] Tekinalp, **Yönetime Katılma**, s.64; Yasaman, **Menkul Kıymetler**, s.246; Veliye Yanlı Yıldırım, "Halka Açık Anonim Ortaklıklar Genel Kurullarında Vekaleten Oy Kullanma Konusundaki Yeni Düzenleme", **Selim Kaneti'ye Armağan**, İstanbul, 1996, s.114.

[867] Tekinalp, **Yönetime Katılma**, s.63; Çeker, **Oy Hakkı**, s.185. Bu nedenle, proxy daha çok mektupla oy verme sistemine benzemektedir. Tekinalp, **Yönetime Katılma**, s.61; Yıldırım, **Vekalet Toplama**, s.114.

[868] Tekinalp, **Yönetime Katılma**, s.62,63; Yasaman, **Menkul Kıymetler**, s.246.

[869] Çeker, **Oy Hakkı**, s.184.

[870] Çeker, **a.e.**, s.184. Proxy sisteminde, vekâlet toplayanlar, pay sahibinin talimat verdiği noktalarda haberci niteliğini taşırlar. Çünkü vekâlet toplayanlar, genel kurulda oy kullanırken herhangi bir irade beyanında bulunmamaktadır. Vekalet toplayan kişi, pay sahibinin proxy belgesini işaretlemek suretiyle kullandığı oyu genel kurula taşımakta ve başkanlık divanına ulaşmasını sağlamaktadır. Bundan öte bir fonksiyonu bulunmamaktadır. Bu nedenle temsil ilişkisinden farklıdır. Temsil ilişkisinde, temsilci genel kurulda kendi iradesini açıklamakta ve oy kullanmaktadır. Burada ise, vekâlet toplayanın bir irade açıklaması yapması söz konusu değildir. Çeker, **a.e.**, s.185.

işaretlemeleri, oy olarak kabul edilmemektedir. Genel kurulda, vekalet toplayanlar tarafından kullanılan yazılı oy ile bu irade yansıtılmaya çalışılmaktadır. Ancak, burada vekâlet toplayan temsilci durumundadır, haberci değil. Sonuç olarak, SPK'nın Seri IV, No:8 sayılı Tebliği ile getirdiği vekâlet toplayanlarca temsil, tam bir proxy değildir. Buna karşılık doktrinde, SPK'nın Seri IV, No:8 sayılı düzenlemesinin Türk hukukuna proxy sistemini getirdiği kabul edilmektedir[871].

Üçüncü sistem ise, teknolojik gelişmenin bir ürünü olan internet aracılığıyla genel kurula katılmadır[872]. Pay sahiplerinin genel kurula internet aracılığıyla katılması iki şekilde söz konusu olabilir. Bunlardan birincisi, genel kurulun tamamen sanal bir ortamda yapılmasıdır. Tamamen sanal bir ortamda genel kurulların yapılması, interneti kullanmasını bilmeyen veya bu olanaktan yoksun pay sahipleri aleyhine eşitsizlik yaratacağı gerekçesiyle kabul edilmemektedir[873]. İnternetin ikinci kullanım yöntemi ise, internet destekli genel kurulun yapılmasıdır. Yani bildiğimiz anlamıyla genel kurul muhafaza edilecek, aynı zamanda internet aracılığıyla da genel kurula katılma söz konusu olacaktır.

İnternet destekli genel kurulların yapılabileceği konusunda mevcut düzenlemelere bakmak gerekecektir. TTK m.360'a göre pay sahipleri, ortaklık işlerine ilişkin haklarını genel kurul toplantılarında kullanabilir. TTK m.353, 375 ve Kom.Yön. m.20'ye göre, yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler, anonim ortaklık genel kurul toplantılarına bizzat katılmak zorundadırlar. TTK m.378 ve 297 uyarınca, genel kurul toplantılarında bakanlık komiserinin bulunması zorunludur. TTK m.362

---

[871] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.976a; Çeker, **Oy Hakkı**, s.186; Çeker, **Vekâlet Toplama**, s.189 vd. Vekâlet toplayanlarca genel kurula katılma, yukarıda, §2, I, A, 3, b, (1) ve (2)'de ele alınmıştır.

[872] Bu sistemin yarar ve sakıncaları hakkında bkz. Mehmet Emin Bilge, "Pay Sahiplerinin Anonim Ortaklık Genel Kurullarına İnternet Aracılığıyla Katılımı", **Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp'e Armağan**, C.I, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2003, s.220-223. Pay sahipliği haklarından yararlanmada da internetten yararlanılabilir. Örneğin, TTK m.362 uyarınca pay sahiplerinin incelemelerine hazır bulundurulması söz konusu olan mali tablo ve belgeler, internet aracılığıyla pay sahiplerine e-mail yoluyla gönderilebilecektir. Bilge, **İnternetin Kullanımı**, s.222. Genel kurul toplantılarında internetin kullanımının sağlanabilmesi için, pay sahibi olmayan kimselerin sisteme girmelerinin ve böylece genel kurula katılmalarının engellenmesini sağlayan bir teknolojik alt yapıyı gerektirecektir. Bir güvenlik tedbiri olarak, pay sahiplerine PIN kodu verilmesi yoluna gidilebilir. Böylece, ortaklığa yabancı kişilerin toplantıya katılmaları bir ölçüde engellenmiş olur. Mehmet Emin Bilge, "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Temsilci Aracılığıyla Oy Vermede İnternetin Kullanımı", **AÜEHFD**, C.VII, S.1-2, Haziran 2003, s.342.

[873] Bilge, **İnternetin Kullanımı**, s.224; Fatih Bilgili, "İnternet ve Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantısı", **Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004, s.583,584.

uyarınca, bir takım mali tablo ve belgeler, ortaklık merkez veya şubelerinde pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulur ve Kom.Yön. m.18 uyarınca genel kurul toplantısının yapılacağı yerde hazır bulundurulur. Hazirun cetveli genel kurul toplantısında hazır bulundurulur (Kom.Yön. m.18) ve herkesin görebileceği bir yere asılır (TTK m.376).

Bütün bu hükümler incelendiğinde, Türk hukukunda pay sahiplerinin internet aracılığıyla genel kurula katılmalarının mümkün olmadığı ortaya çıkacaktır. İnternetin genel kurul toplantılarının işleyişine getirdiği olumlu etkiler dikkate alınarak, TTK'da yapılacak bir değişiklikle buna imkân tanınmalı ve sistemin sakıncalarını bertaraf edecek tedbirlere de yer verilmelidir[874].

Burada tartışılması gereken bir diğer sorun, genel kurullarda temsilci aracılığıyla oy kullanmanın mümkün olup olmadığıdır. Bu yöntem, pay sahibinin ortaklık genel kurul toplantısında hazır bulunan bir temsilciye internet aracılığıyla ulaşıp, ona temsil yetkisini vermesi ve onun aracılığıyla oy kullanabilmesi esasına dayanmaktadır[875].

Alman POK'da "Nama Yazılı Pay Senetleri ve Oy Hakkı Kullanımının Kolaylaştırılması Kanunu" ile yapılan değişiklikle, genel kurul toplantılarında elektronik iletişim araçlarının kullanımı imkân dahiline girmiştir. Bu düzenleme ile, kredi kurumları ve ortak birliklerine temsil yetkisi veriliyorsa, temsilci tayin edebilmek için yazılı şekil zorunlu olmamaktadır. Bunların dışındaki kişilere internetle temsil yetkisi verilebilmesi için, ortaklık ana sözleşmesinde yazılı şeklin zorunlu olmadığının belirtilmesi gerekir (Alman POK §135/1,9; §134/3). Böylece Alman hukukunda temsil yetkisi, yazılı şekil şartı aranmaksızın e-mail yoluyla verilebilecektir[876].

TTK m.360/3'e göre, temsil yetkisinin yazı ile verilmesi şarttır. Ayrıca Kom.Yön. m.21 uyarınca, temsil belgelerinin noterden onaylı olması gerekir. Tüm bu hususlar dikkate alındığında, mevcut hukuk sistemimiz açısından internet kullanılarak temsil yetkisinin verilmesi ve oy kullanılması mümkün görünmediği ileri

---

[874] Bilge, **İnternetin Kullanımı**, s.232-235; Bilgili, **age.**, s.575 vd.
[875] Bilge, **AÜEHFD**, s.343.
[876] Bilge, **a.e.**, s.344, 345; Bilgili, **age.**, s.566 vd.

sürülmektedir.[877]. Bu konuda Elektronik İmza Kanunu[878] da göz önünde bulundurulmalıdır. Elektronik İmza Kanunu m.5'e göre, güvenli elektronik imza[879], elle atılan imza ile aynı hukuki sonucu doğurur. Kanunların resmi şekle veya özel bir merasime tâbi tuttuğu hukuki işlemler ile teminat sözleşmeleri güvenli elektronik imza ile gerçekleştirilemez. Bu hüküm muvacehesinde TTK m.360'daki temsilci tayin için gerekli olan yazılı şeklin, güvenli elektronik imza ile sağlanabileceği sonucuna varılabilir. Bu takdirde internet aracılığıyla temsilci tayini mümkün olacaktır. Ancak, her ne kadar kanuna aykırı olsa da Kom.Yön. m.21'deki temsil yetkisinin noterden onaylanması şartı, uygulamada internet aracılığıyla temsilci tayininin önüne set çekecektir.

**b. Oy Hakkının Serbestçe Kullanılabilmesi.**

Pay sahibi, oy hakkını kullanıp kullanmamakta serbesttir. Pay sahibinin oy hakkını serbestçe kullanması ilkesi, onun oyunu kullanıp kullanmamakta, genel kurula katılmakta serbest olması, oyunu temsilci aracılığıyla da kullanabilmesi, sahip olduğu bazı paylardan doğan oy hakkını kullanmaması, değişik yönde oy kullanabilmesi ile ilgilidir[880].

Soruna intifa hakkı sahibi açısından bakıldığında, onun genel kurulda oyunu kullanırken pay sahibinin onayını almasının gerekli olmaması ve ondan bağımsız olarak oy kullanabilmesi şeklinde ortaya çıkacaktır[881].

Anılan ilke aynı zamanda, pay sahibinin oyunu kullanırken anonim ortaklığın ve diğer pay sahiplerinin menfaatlerini gözetmek zorunda olup olmadığı ve hakkın kötüye kullanılmasına yasağına tâbi olma ile ilgilidir. Sadakat yükümlülüğü ve hakkın kötüye kullanması yasağına tâbi olma burada ele alınacaktır. Belirtilen diğer haller, ilgili başlıklarda ele alındığı için, burada bir daha ele alınmayacaktır.

Sadakat yükümü, pay sahibinin oyunu kullanırken anonim ortaklığın ve diğer pay sahiplerinin ortaksal menfaatlerini kendi menfaatine üstün tutma ve buna aykırı davranmama şeklindeki kişi ortaklıklarına ilişkin bir yükümdür[882].

---

[877] Bilge, **a.e.**, s.349.
[878] Kanun No:5070, Kabul Tarihi 15.01.2004.
[879] Güvenli elektronik imza hakkında bkz. Elektronik İmza Kanunu m.4.
[880] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.10-12; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.29 vd.; Çeker, **Oy Hakkı**, s.193-195.
[881] Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.270,289.
[882] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1091.

İşte pay sahibi oy hakkını serbestçe kullanabilme imkânına sahip olduğu için, onun ortaklığın ve diğer pay sahiplerinin menfaatlerini gözetme, yani sadakat yükümü yoktur[883]. Pay sahibi, genel kurulda oy hakkını kullanırken kendi menfaatlerini ön plana alarak hareket eder. Genel kurul kararının, diğer pay sahiplerinin menfaatine zarar vermesi, TTK m.381 uyarınca iptal davası çerçevesinde ele alınmalıdır[884]. Ayrıca, pay sahibi ile ortaklık menfaatlerinin çatıştığı hallerde, pay sahibinin oy hakkından yoksunluğu söz konusu değildir[885].

Pay sahibinin oy hakkını kullanırken, kendi menfaatlerini düşünerek serbest şekilde karar vermesi, onun oy hakkını başkalarına zarar vermek kastıyla kullanacağı anlamına gelmez[886]. MK m.2'deki hakların kötüye kullanılması yasağı ilkesi, TTK m.381'de afaki iyiniyete aykırı olarak alınan genel kurul kararlarının iptal edilebilirliğinin düzenlenmesi, oy hakkının kötüye kullanılamayacağını getirmektedir. Böylece oy hakkının kullanılması, hakkın kötüye kullanılması yasağına tâbi olarak sınırlandırılmıştır[887].

Hakların sakınılarak kullanılması ilkesi de, oy hakkının kullanılmasına bir sınır getirir. Buna göre çoğunluk, kendi menfaatine zarar getirmediği halde, azlığa zarar verecek olan bir kararı başka bir şekilde ve azlığa zarar vermeyecek şekilde karara bağlaması mümkünse, bu yolu seçmelidir[888].

---

[883] Arslanlı, **II-III**, s.52; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.1115,1116; Moroğlu, **Oy Sözleşmeleri**, s.20,d.54; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1091; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.12; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.22; Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.257,258; Çeker, **Oy Hakkı**, s.194. Buna karşılık, pay sahibinin sadakat yükümlülüğü olduğunu kabul eden görüşler de ileri sürülmüştür. Ansay, **Anonim Şirket**, s.227; Tekil, **Anonim Şirket**, s.415. Pay sahibinin sadakat yükümlülüğünün varlığı hakkında ayrıntılı olarak bkz. Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s.16 vd., 28 vd., 46 vd., 60 vd, 72 vd., 76,77, 87-90. Pay sahibinin sadakat yükümlülüğünün kabul edilmesinin sonucu olarak, onun bu yükümüne aykırı olarak genel kurulda oy kullanması halinde, mahkeme aracılığıyla oyunun iptaline ve böylece genel kurul kararının hükümsüzlüne karar verilebilecek olmasıdır. Hatta yazar, aynen ifa davasının BK m.96'ya göre açılabileceğini ve olumlu oyun olumsuza, olumsuz oyun olumluya çevrilmesinin mahkemece karar altına alınabileceğini kabul etmektedir. Nomer, **Sadakat Yükümlülüğü**, s.117-123.

[884] Çeker, **Oy Hakkı**, s.194.

[885] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.12.

[886] Ünal Tekinalp, "Hakların En Az Zarar Verecek Şekilde Kullanılması İlkesi (II)", **İkt.Mal.**, C.26, S.5, Y. Ağustos 1979, s.205 vd.; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.12,13; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.23.

[887] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.13; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1091; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.23; Çeker, **Oy Hakkı**, s.194,195. Bu konuda ayrıca bkz. Y.11.HD, 18.5.1993 t., E.5237/K.3695 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.477,478); Y.11.HD, 11.12.1995, E.8154/K.9165 (**YKD**, C.22, S.3, s.407,408).

[888] Tekinalp, **Hakların Sakınılarak Kullanılması**, s.205 vd; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.13; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.21,22; Çeker, **Oy Hakkı**, s.194.

Bu hallerde, bu oylar ile alınan genel kurul kararının iptali yoluna gidilir.

**C. Oy Hakkının Sahibi**

Anonim ortaklık genel kurullarında oy hakkının sahibi, pay sahibi ve payın üzerinde intifa hakkı bulunması halinde intifa hakkı sahibidir. Anonim ortaklık genel kuruluna katılma hakkına sahip olanlar, genel kurulda oy kullanma hakkına da sahip olacaklardır. Bu husus, genel kurula katılma hakkının oy hakkının bir ön koşulu olmasından kaynaklanır[889]. TTK m.360, "rey hakkını haiz olan pay sahibi umumi heyet toplantısında bu hakkını ... kullanabilir" demek suretiyle bu durumu ifade etmiştir. Dolayısıyla, oy hakkının sahibi hususunu tekrar ele almak gereksizdir. Çünkü, tezimizde genel kurula katılma hakkına kimlerin sahip olacağını belirlemiştik. Ancak, oy hakkının sahibi ile genel kurula katılma hakkının sahibi, her zaman birbiri ile örtüşmez. Çünkü, genel kurula katılma hakkına sahip olmakla birlikte, oy hakkına sahip olmayan pay sahipleri de bulunmaktadır ki, bu hallerde oy hakkından yoksunluk söz konusu olacaktır.

O halde, şöyle bir tespit kısmen doğru olacaktır. Genel kurula katılma hakkına sahip olan pay sahibi ile intifa hakkı sahibi, oy hakkını kullanma hakkına da sahip olacaktır. Genel kurulda oy hakkına sahip olanları belirlerken, katılma hakkından farklı olan yönü belirtmek için sadece oy hakkından yoksun olanların belirlenmesi yeterli olacaktır. Böylece, her iki hak arasındaki fark da ortaya çıkacaktır. Sonuç olarak, oy hakkına sahip olanlar, genel kurula katılma hakkına sahip olanlardır ki, bu tezimizde genel kurula katılma hakkına sahip olanlar başlığı altında ele alınmıştır[890]. Buna karşılık, oy hakkından yoksun olanlar, genel kurula katılma hakkına sahip olsalar da, oy hakkına sahip olamayacaklardır ki, bu husus bir alt başlıkta ele alınacaktır.

**D. Oy Hakkından Yoksunluk ve Genel Kurulun İşleyişi Açısından Sonuçları**

TTK, bazı maddi veya kişisel koşulların varlığı halinde, bu şartların şahsında gerçekleştiği pay sahibinin genel kurul toplantısında oy hakkını kullanamayacağını

---

[889] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.8; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.8.
[890] Genel kurula katılma hakkına sahip olanlar için bkz. §2, I, A.

öngörmüştür. Böylece genel kurul kararının bu oylarla alınması önlenmek istenmiştir[891].

Oy hakkından yoksunluk hakkındaki hükümlerin getirilme gerekçesi, anonim ortaklık ile pay sahipleri arasında doğabilecek menfaat çatışmasında pay sahibinin kendi menfaatini üstün tutup, ona göre oy kullanacağı endişesidir[892].

TTK'da düzenlenen oy hakkından yoksunluk halleri, tek bir maddede düzenlenmiş değildir. Ancak, pay sahibinin oy hakkından yoksunluk halleri, sınırlayıcı bir biçimde sayılmıştır[893]. Bu nedenle, yorum veya kıyas yoluyla yeni yoksunluk halleri oluşturulamaz. Ayrıca, oy hakkından yoksunluk hakkındaki hükümler emredici niteliktedir ve ana sözleşme veya genel kurul kararı ile daraltılıp genişletilmesi mümkün değildir. Örneğin, pay sahibinin usul ve füru ile ortaklık arasındaki işlerde oy kullanabileceği kabul edilemez[894].

**1. Genel Olarak Oy Hakkından Yoksunluk Halleri**

TTK m.291 ve 374'te oy hakkından yoksunluk halleri düzenlenmiştir. TTK m.329'da ise, anonim ortaklığın kendi paylarını edinmesi halinde oy hakkının donması söz konusu olacaktır[895]. Bu iki durum, ayrı olarak ele alınacaktır.

Ayni sermayeye değer biçilmesinde oy hakkından yoksunluk TTK m.291'de düzenlenmiştir. Buna göre, ayın nevinden sermaye getiren kimse, bunun değerinin biçilmesinde oy hakkını kullanamayacaktır. TTK m.291 ile, ortaklığın kuruluşu veya sermaye artırımında ayni sermayenin gerçek değerinin belirlenmesi ve böylece ortaklık sermayesini ve dolayısıyla gelecekteki pay sahipleri ile alacaklılar korunmak istenmiştir[896].

TTK m.291'de düzenlenen ikinci oy hakkından yoksunluk hali, kendilerine özel menfaat sağlayan kurucu ve diğer pay sahiplerinin bu menfaatlerin tasvibine ait

---

[891] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.14.
[892] Teoman, **a.e.**, s.16; Nomer, **Oydan Yoksunluk**, s.5,6; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.137, 138. İmregün, aynı yerde, oy hakkından yoksunluk kurumunun, pay sahipleri ile azlığı korumak için getirildiğini belirtmektedir.
[893] Nomer, **Oydan Yoksunluk**, s.5.
[894] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.17.
[895] Tezimizle doğrudan ilgili olmadığını düşündüğümüz için oy hakkından yoksunluk halleri, sadece TTK'daki maddeleri belirtmek suretiyle incelenecektir. Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**.
[896] Teoman, **a.e.**, s.15, 24, 29; Çeker, **Oy Hakkı**, s.199.

genel kurul toplantılarında oy hakkından yoksun olmalarıdır[897]. Kurucular, bu hakları, gerek kuruluşta gerek sermaye artırımında çıkaracakları intifa senetleri ile sağlayabileceklerinden, bu tür intifa senetlerinin çıkarılmasına ilişkin gündem maddesinin oylanmasında oy hakkından yoksun olacaklardır[898]. İşte ortaklığın kuruluşunda veya sermaye artırımında kendilerine özel menfaat sağlanan kurucular ve diğer pay sahipleri, bu menfaatlerin onaylandığı genel kurul toplantısında, ilgili gündem maddelerinde oy hakkından yoksun olacaklardır[899]. Bu kişiler, diğer pay sahiplerini temsilen genel kurul toplantısında oy hakkını kullanabilirler[900].

TTK m.374/1 uyarınca, pay sahiplerinden hiçbirisi, kendisi veya karı ve kocası yahut usul ve füru ile ortaklık arasındaki şahsi bir işe veya davaya dair olan müzakerelerde oy hakkını kullanamaz. TTK m.374 emredici bir hükümdür ve bu kural dar yorumlanmalıdır[901]. Bu madde ile, pay sahibinin kendisi veya belirli yakınları[902] ile ortaklık arasında çıkabilecek menfaat ihtilaflarında, ortaklık menfaati, pay sahibinin oy kullanması engellenerek korunmak istenmiştir[903].

Pay sahibi, bu hallerde her şeyden önce, kendisi ile ortaklık arasındaki şahsi iş ve davalara ilişkin gündem maddelerinde oy kullanamayacaktır. TTK m.417/4'e göre, pay defterine kayıtlı olan kişi ortaklık karşısında pay sahibi olacağı için, buradaki pay sahibi, pay defterinde kayıtlı olan pay sahibidir[904]. Hamile yazılı pay senetlerinde, pay senedini tevdi ederek genel kurul toplantısına giriş kartı olan kimse, pay sahibi olarak kabul edilecek ve oy hakkından yoksunluk bu kişiye göre belirlenecektir[905]. Ancak oy hakkının dolanılması söz konusu ise (TTK m.361), ortaklık bu durumu ispat ederek,

---

[897] Kuruculara, TTK m.298,402 ve 403 birlikte düşünüldüğünde, kâra, tasfiye payına katılma ya da ortaklık tesislerinden yararlanma hakkı tanınabilir. Teoman, **İntifa Senetleri**, s.127.

[898] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.39,40; Çeker, **Oy Hakkı**, s.201.

[899] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.41-43; Çeker, **Oy Hakkı**, s.201. Teoman, bütün pay sahiplerine özel menfaat sağlanması halinde onama kararından vazgeçilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.43; Teoman, **İntifa Senetleri**, s.131.

[900] Y.TD, 2.6.1959 t., E.507/K.1637 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.1694).

[901] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.988; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.87; Eriş, **Anonim Şirket**, s.411. Y.11.HD, 22.01.2001 t., E.9458/K.320 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.2142).

[902] Oy hakkından yoksunluk, sadece gerçek kişiler için söz konusudur. Dolayısıyla, holding ortaklar ile yavru ortaklar arasında akrabalık ilişkisi ve dolayısıyla TTK m.374/1 gereği oy hakkından yoksunluk söz konusu olmayacaktır. Reha Poroy, "Holdingler", **III. Banka ve Ticaret Hukuku Haftası**, Ankara, BTHAE, 1964, s.440, 441.

[903] Arslanlı, **II-III**, s.53,54; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.87.

[904] Çeker, **Oy Hakkı**, s.203. Bu nedenle, bağlı nama yazılı pay senetlerinde, payı devralanın durumu, pay defteri hissedarının oy hakkından yoksunluğu üzerinde etkili olmayacaktır. Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.88.

[905] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.88,; Çeker, **Oy Hakkı**, s.202.

bu kişinin oy kullanmasına engel olabilir[906]. Pay üzerinde intifa hakkı bulunması halinde, intifa hakkı sahibi oy hakkına kendi adına sahip olduğu için (TTK m.360/4), oy hakkından yoksunluk intifa hakkı sahibine göre belirlenecektir. Pay sahibinin oy hakkından yoksun olup olmaması sonucu etkilemez. Oy hakkı, ana sözleşme veya tarafların aralarında yapacakları sözleşme ile pay sahibine bırakılmışsa, oy hakkından yoksunluk pay sahibine göre belirlenecektir ki, bu halde intifa hakkı sahibinin oy hakkından yoksun olup olması sonucu etkilemez[907].

TTK m.374/2 uyarınca, ortaklık işlerinin görülmesine herhangi bir surette iştirak etmiş olanlar, yönetim kurulu üyelerinin ibrasına ait kararlarda oy hakkını kullanamaz. Bu yasağın denetçilere uygulanması söz konusu olamaz[908].

TTK m.374/2'de getirilen yoksunluk, yönetim kurulu üyelerinin ibrasına ilişkin kararlar açısından söz konusu olacaktır.

Yönetim kurulu üyelerinin ibrasına ilişkin gündem maddesinde oy hakkından yoksun olanların kapsamına, TTK m.374/2'nin açık hükmü gereği, her şeyden önce yönetim kurulu üyeleri girer. Yönetim kurulu üyeleri, hem kendilerinin ibralarında hem de diğer yönetim kurulu üyelerinin ibralarında oy hakkından yoksundurlar[909]. TTK m.374/1 ile 374/2 birbirinden bağımsız olduğu için, yönetim kurulu üyelerinin yakınları onun ibrasında oy kullanabilirler[910]. Denetçiler, TTK m.374/2'nin kapsamında olmadıkları için, yönetim kurulu üyelerinin ibralarında oy kullanabilirler.

---

[906] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.88,89.

[907] Teoman, **a.e.**, s.96,97; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.274,275; Çeker, **Oy Hakkı**, s.202. Pay sahibi, oy hakkından yoksunluğu dolanmak için pay üzerinde intifa hakkı kurabilir. Moroğlu, **Oy Sözleşmeleri**, s.76, Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.201; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.277. İşte bu halde, intifa hakkı sahibi, ortaklık tarafından dolanma olgusu ispatlanmak kaydıyla, oy hakkından yoksun olacaktır. Ömer Teoman, " Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu Konusundaki Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi (1978-1982)", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku – Tüm Makalelerim-**, C.II, (1982-2001), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.50,51; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s.277.

[908] Bu hükümle, bir mantıksal çelişki ortadan kaldırılmak istenmiştir. Şöyle ki, ibra kararı, yönetim kurulu üyelerine karşı olan güveni ve onların sorumlu tutulmayacağını ifade eder. İşte, yönetim kurulu üyesinin kendi ibrasında oy kullanması halinde, kendi kendine güvenini ve kendisini sorumlu tutmayacağını ortaya koyması olacaktır ki, bu bir mantıksal çelişki oluşturacaktır. Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.122; Çeker, **Oy Hakkı**, s.204.

[909] Arslanlı, **II-III**, s.55; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.128; Domaniç, **Anonim Şirket**, s. 542; Aytaç, **İbra**, s.122; Postacıoğlu, **agm.**, s.506; Çamoğlu, **Sorumluluk**, s.204,205; Çeker, **Oy Hakkı**, s.204,205. Yargıtay da aynı kanaattedir. Y.11.HD, 24.10.1984 t., E.4861/K.5028 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1085 vd.); Y.11.HD, 31.3.1994 t., E.5684/K.2511 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.416).

[910] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.113,116; Teoman, **Kararların Değerlendirilmesi**, s.44,47; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.992. Yargıtay da aynı kanaattedir. Y.11.HD, 8.1.1976 t., E.75/3644, K.76/45 (**YKD**, C.IV, S.6, Haziran 1978, s.944-947). Aksi yönde bkz.Hirş, **age.**, s.294; Postacıoğlu, **agm.**, s.507; Aytaç, **İbra**, s.118,119; Domaniç, **Anonim Şirket**, s.542.

Buna karşılık, denetçiler, gerek kendilerinin ibralarında gerek diğer denetçilerin ibralarında oy hakkından yoksundurlar[911].

TTK m.374/2'nin kapsamına aynı zamanda, ortaklık işlerine katılmış olan kişiler girmektedir. Bu kişilerin kim olduğu, kapsamının geniş mi yoksa dar mı tutulması gerektiği noktası tartışmalıdır. Doktrinde hakim olan görüşe göre, ortaklık işlerine katılan tüm pay sahibi olan kişiler, bu arada müdürler, ticari mümessiller, ticari vekil, seyyar tüccar memuru ve diğer hizmetliler dahil olacaktır[912]. Buna karşılık bizim de katıldığımız görüş uyarınca[913], bu kişilerin kapsamı dar tutulmalıdır. TTK m.374'teki "şirket işleri", ortaklığın yönetimi işleri şeklinde anlaşılmalıdır. Şüphesiz ki bu yorum, oy hakkının vazgeçilemez ve bertaraf edilemez niteliği ile bağdaşmaktadır[914]. Buradan yola çıkarak, müdür, ticari mümessiller ve istisnaen ticari vekiller, pay sahibi olmaları halinde, yönetim kurulu üyelerinin ibrasında oy hakkından yoksun olacaklardır[915]. Buna karşılık, diğer personel, oy hakkından yoksunluğun kapsamına girmeyeceklerdir[916].

**2. Oy Hakkından Yoksunluğun Genel Kurulun İşleyişi Açısından Sonuçları**

Pay sahibinin oy hakkından yoksun olmasının genel kurulun işleyişi açısından ilk sonucu, TTK'da düzenlenen oy hakkından yoksunluğun kapsamına giren pay sahiplerinin, genel kurulda ilgili gündem maddesi hakkında oy hakkını

---

[911] Aytaç, **İbra**, s.122; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.129,130.

[912] Arslanlı, **II-III**, s.51; Domaniç, **Anonim Şirket**, s.541; Çamoğlu, **Sorumluluk**, s.204; Aytaç, **İbra**, s.120. Yargıtay da aynı yönde karar vermiştir. Y.11.HD, 21.4.1995 t., E.2219/K.3660 (**Batider**, C.XVIII, s.1-2 (Haziran-Aralık 1995), s.212 vd.).

[913] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.130 vd.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.991; Çeker, **Oy Hakkı**, s.206,207.

[914] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.131.

[915] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.991. Tekinalp, aynı yerde, bağımsız tacir yardımcılarının hükmün kapsamına girmeyeceğini ifade etmektedir.

[916] Çeker, **Oy Hakkı**, s.207. Pay sahibi tüzel kişinin, yönetim kurulunda bulunan temsilcisinin ibrasında oy hakkından yoksun olup olmadığı tartışmalıdır. Bu halde tüzel kişinin oy hakkından yoksun olacağını savunanlar, temsil edilenin anonim ortaklık olduğunu ileri sürmektedirler. Tekinalp, **Tüzel Kişilerin Temsili**, s.138 vd.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.992a; Helvacı, **Sorumluluk**, s.141; Aytaç, **İbra**, s.130,d.68; Çeker, **Oy Hakkı**, s.208. Buna karşılık tüzel kişinin oy kullanabileceğini kabul edenler, temsilcinin, üye seçilmekle tüzel kişi ile bağlantısının kalmadığını ileri sürmektedirler. Çamoğlu, **Sorumluluk**, s.208; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.133; Teoman, **Kararların Değerlendirilmesi**, s.52,53; Poroy, **Holdingler**, s.440,441; Halûk Tandoğan, "Hükmi Şahısların Anonim Şirket İdare Meclisinde Temsili", **Batider**, C.I, S.1, Y.1961, s.32-34. Y.11.HD, 29.4.1982 t., E.1360/K.1996 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1085); Y.11.HD, 14.10.1982 t., E.3556/K.3887 (**YKD**, C.9, S.1, Ocak 1983, s.69-74); Y.11.HD, 16.3.1982 t., E.760/K.1097 (Doğanay, **TTK Şerhi I**, s.964,965).

[916] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.165; Çeker, **Oy Hakkı**, s.226.

kullanamayacak olmasıdır[917]. Oy hakkından yoksunluk, sadece lehte oy vermeyi değil, aynı zamanda aleyhte oy vermeyi de kapsar[918]. Dolayısıyla oy hakkından yoksun olan pay sahibinin, ilgili gündem maddesi hakkında aleyhte oy kullanacağını belirtmesi halinde de, ona oy kullandırılmaz.

Pay sahibi veya intifa hakkı sahibi, oy hakkından yoksunluluğun söz konusu olduğu hallerde oy hakkını bir temsilci aracılığıyla da kullanamazlar. Pay sahibinin temsilcisi de, oy hakkını pay sahibi adına ve hesabına kullandığı için oy hakkından yoksunluk hallerinde oy kullanamamalıdır[919]. TTK m.361/1 gereği, oy hakkının temsilci aracılığıyla kullanılamaması, açık temsilin yanı sıra, oy hakkını dolanmak gayesiyle verilen dolaylı temsili de kapsar[920].

Oy hakkından yoksunluğun söz konusu olduğu hallerde, pay sahibi bizzat veya bir temsilci aracılığıyla oy hakkını kullanamazsa da, diğer pay sahiplerini temsilen oy hakkını kullanabilir. Pay sahibinin oy hakkından yoksunluğu, sadece kendisinin sahip olduğu paylara ilişkindir. Temsilen oy kullanma halinde ise, başkası ad ve hesabına oy kullanma söz konusudur[921]. Bu nedenle, pay sahibi, diğer pay sahiplerini genel kurulda temsil edebilir ve onlara ait oy haklarını kullanabilir[922]. TTK'da, oy hakkından yoksun pay sahibinin diğer pay sahiplerini temsilen oy kullanmasını yasaklayan bir hüküm bulunmadığına göre, bu hallerde pay sahibinin diğerlerini temsilen oy kullanabileceğini kabul etmek gerekir. Nitekim Kom.Yön. m.28/b/5, yönetim kurulu üyelerinin diğer pay sahiplerini temsilen kendi ibralarında

---

[917] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.165; Çeker, **Oy Hakkı**, s.226.

[918] Arslanlı, **II-III**, 55; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.166,d.2;

[919] İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.138; Çamoğlu, **Sorumluluk**, s.204; Domaniç, **Anonim Şirket**, s.862; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.167,168; Turgut Kalpsüz, "Bilanço Ve Oy Kullanma Esaslarına Aykırılık Sebebiyle Genel Kurul Kararlarının İptali" **Batider**, C.X, S.1, Y.1979, s.40; Aytaç, **İbra**, s.119; Çeker, **Oy Hakkı**, s.226. Y.11.HD, 29.4.1982 t., E.1360/K.1996 (Moroğlu, **Mevzuat**, s.298).

[920] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.168.

[921] Teoman, **a.e.**, s.172; Kalpsüz, **agm.**, s.39,41.

[922] Arslanlı, **II-III**, s.55; Kalpsüz, **agm.**, 39,41; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.171,172; Çeker, **Oy Hakkı**, s.226. Y.TD, 2.6.1959 t., E.507/K.1637 (Moroğlu, **Mevzuat**, s.221); Y.11.HD, 31.3.1994 t., E.5684/K.2511 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.416). Arslanlı, ibra kararlarının istisna teşkil edeceğini, ibra kararlarında ortaklık işlerinin görülmesine katılmış olan kişilerin, diğer pay sahiplerinin temsilcisi olarak oy hakkının kullanamayacaklarını ifade etmektedir. Arslanlı, **II-III**, s.55. Oy hakkından yoksun pay sahibinin diğer pay sahibini temsilen oy kullanamayacağı yönünde bkz. İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.137; İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.36,37; Postacıoğlu, **agm.**, sç506; Domaniç, **Anonim Şirket**, s.541; Çamoğlu, **Sorumluluk**, s.204.

oy kullanabileceklerini ifade etmektedir. Bu hükmü, diğer oy hakkından yoksunluk hallerinde de kabul etmek gerekir.

Pay sahibinin oy hakkından yoksunluğu, sadece yoksunluğun söz konusu olduğu genel kurul kararları için geçerlidir. Başka bir deyişle, pay sahibi TTK m.291 ve 374 ile ilgili olan gündem maddelerini oylanmasında oy hakkından yoksun olacaktır. Buna karşılık, diğer gündem maddeleriyle ilgili kararların alınmasında oy hakkını, bizzat veya temsilcisi aracılığıyla kullanabilir[923].

TTK, oy hakkından yoksunluğu getirirken, ortaklık ile pay sahipleri arasındaki menfaat çatışmasında, sadece pay sahibinin kullanacağı oylar ile ortaklığın iradesini etkilemesini önlemek istemiş, buna karşılık, diğer yönetime katılma haklarının genel kurulda kullanılmasına sınır getirmek istememiştir[924]. O halde oy hakkından yoksun pay sahibi, genel kurul toplantısında müzakerelere katılma, bilgi alma[925] gibi yönetime katılma haklarını kullanabilecektir[926]. Bu nedenle pay sahibinin oy hakkından yoksun olması halinde genel kurula katılamayacağını öngören ana sözleşme hükümleri geçersiz olacaktır[927].

Oy hakkından yoksun bir pay sahibi, ilgili genel kurul kararının alınması sırasında, sadece oylama sırasında olmak üzere, genel kurul toplantısı salonundan geçici olarak çıkarılması mümkün müdür? Doktrinde oylama sırasında herhangi bir aksaklık olmaması ve ileride pay sahipleri arasında bir ihtilafa yer vermemesi

---

[923] Ömer Teoman, "Oy Hakkından Yoksun Pay Sahiplerinin Karara Katılmış Bulunmaları Nedeniyle Açılan İptal Davasında, Anonim Ortaklık Bu Katılmanın Oylama Sonucunu Etkilemediği Savunmasını Yapamaz –Yargıtay'ın TK. m.361, f.3, c.2'nin Uygulama Alanına İlişkin Görüşünün Eleştirisi-", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.II, (1982-2001), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.6; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.166; Çeker, **Oy Hakkı**, s.227. Yargıtay da aynı kanaattedir. Y.11.HD, 17.4.1980 t., E.1714/K.2024 (Moroğlu, **Mevzuat**, s.297); Y.11.HD, 24.12.1991 t., E.2894/K.6832 (Moroğlu, **Mevzuat**, s.298); Y.11.HD, 23.12.1993 t., E.731/K.8583 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.416); Y.11.HD, 26.9.1994 t., E.2800/K.6771 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.416).

[924] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.175.

[925] Kaya, **Bilgi Alma Hakkı**, s.133.

[926] Teoman, **Karara Katılma**, s.6,7; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.173; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, 91,92; Çeker, **Oy Hakkı**, s.227. Yargıtay da aynı kanaattedir. Y.TD, 4.3.1965 t., E.3347/K.727 (**Batider**, C.IV, S.1, s.136 vd; Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1082 vd.); Y.11.HD, 17.11.1985 t., E.4548/K.6334 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1086 vd.); Y.11.HD, 24.11.1987 t., E.5783/K.6577 (Moroğlu/Moroğlu, **age.**, s.233). Buna karşılık Gücük, pay sahibinin oy hakkından yoksun olması halinde genel kurula ve müzakerelere katılma hakkının olmadığını kabul etmiştir. Gücük, **agm.**, s.256.

[927] Y.TD, 4.3.1965 t., E.3347/K.727 (**Batider**, C.IV, S.1, s.136 vd.; Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1082 vd.).

bakımından, oy hakkından yoksun pay sahiplerinin, sadece oylama sırasında genel kurul toplantı salonundan çıkarılabileceği savunulmaktadır[928].

Yukarıdaki görüşe biz katılmıyoruz. Her şeyden önce, oy hakkından yoksun bir pay sahibi, genel kurula katılma ve ona bağlı olan hakları kullanmaya yetkilidir. Toplantıya katılma ve ona bağlı olan haklar, mutlak, vazgeçilemez ve bertaraf edilemez nitelikte pay sahipliği haklarıdır. Bu nedenle, bu hakların sınırlanması sonucunu doğuran genel kuruldan çıkarma kararı alınamaz, aksi halde geçersiz bir karar olacaktır. Nitekim Teoman, bir pay sahibinin sadece oy hakkından yoksunluğunun söz konusu olduğu gündem maddelerinin oylaması sırasında genel kurul toplantısından çıkarılmasının söz konusu olamayacağını, çıkarma yaptırımının söz konusu olabilmesi için pay sahibinin genel kurulun işleyiş düzenini bozması gerektiğini belirtmektedir[929].

Oy hakkından yoksunluğun söz konusu olduğu hallerde, söz konusu paylar toplantı yeter sayısının hesabında dikkate alınacaklardır. Çünkü, TTK m.372, sadece esas sermayenin dörtte birini temsil eden pay sahiplerinden söz etmiş, fakat bunların oy hakkına sahip bulunmalarını zorunlu kılmamıştır. Oy hakkından yoksunluk hallerinde pay sahibi, genel kurula katılma hakkına sahip olduğu için, bu paylar toplantı yeter sayısından düşmemelidir[930]. Karar yeter sayısı, mevcut oylara göre belirleneceği (TTK m.378) ve pay sahibi ilgili gündem maddelerinde oy hakkından yoksun olduğu için, karar yeter sayısının hesaplanmasında bu paylardan doğan oy hakları yeter sayıdan düşmelidir[931].

---

[928] Gücük, **agm.**, s.280. Her ne kadar yazar, açıkça oy hakkından yoksun pay sahibinin genel kuruldan çıkarılmasından söz etmese de, yazara göre oy hakkından yoksun pay sahipleri genel kurul toplantısına katılamayacağı için, onun oy hakkından yoksun pay sahiplerinin de genel kuruldan çıkarılabileceğini dolayısıyla kabul ettiğini söylemek mümkündür.

[929] Ömer Teoman, **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu IV**, Tartışmalar, Ankara, BTHAE, 1987, s.276.

[930] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.180,181; Çeker, **Oy Hakkı**, s.199.

[931] Arslanlı, **II-III**, s.53; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.181. Yargıtay da aynı kanaattedir. Y.11.HD, 5.5.1981 t., E.1267/K.2213 (Erüreten, **age.**, s.284,285). Genel kurulu ile yönetim kurulu, hemen hemen aynı kişilerden oluşan aile tipi anonim ortaklıklarda yapılacak ibra oylamasında durum özellik arzedecektir. Yukarıda varılan sonuç, karar alınamaması gibi bir netice doğuracaktır. Bu nedenle, anılan hallerde, ibra kararının alınmasına gerek kalmayacaktır. Çamoğlu, **Sorumluluk**, s.181; Steiger, **İsviçre'de Anonim Şirketler**, s.320. Bu varsayımda, ortaklığın olağan genel kurul toplantısının yapılabileceği ve ancak ibra kararının alınamayacağı tutanağa yazılmalıdır. Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.181.

### 3. Genel Kurul Toplantısında Oydan Yoksun Olanların Tespit Edilmesi

TTK m.375/1 uyarınca yönetim kurulu, pay sahiplerinin oy haklarını kullanma yetkilerinin bulunup bulunmadığını tespit için gereken tedbirleri almakla yükümlüdür. Yönetim kurulunun alması gereken tedbirlere, maddede yer verilmemiştir. Bu konuda alınabilecek tedbirlerin başında hazirun cetveli düzenlemek gelir[932]. Oy hakkından yoksun bir pay sahibi, genel kurul toplantısına katılabileceğinden hazirun cetvelinde yer alacaktır[933]. Hazirun cetvelinde pay sahibinin, intifa hakkı sahibinin ve temsilci ile katılma halinde temsilcinin ad ve soyadlarının veya unvanlarının belirtilmiş olması, yani hazirun cetvelinin içeriği, oy hakkından yoksun olanların tespit edilmesinde yardımcı olacaktır.

Oy hakkından yoksun olanların tespitinde, genel kurul toplantı yerine getirilen pay defteri de etkili olacaktır[934]. Kom.Yön. m.18 uyarınca, diğer belgelerle birlikte hazirun cetveli ve pay defteri de genel kurul toplantısının yapılacağı yerde hazır bulundurulacaktır. Bu yükümlülük, TTK m.375 gereği yönetim kuruluna aittir. Bilindiği üzere, senede bağlanmamış pay, nama yazılı ilmühaber ve nama yazılı pay senedi sahipleri pay defterine kaydedilecektir. TTK m.417/4 uyarınca, pay defterinde kayıtlı olan kimse ortaklığa karşı pay sahibi sıfatını taşıyacağı için, pay defterine kaydedilecek pay sahiplerinin oy hakkından yoksunluğunun tespitinde bir güçlükle karşılaşılmayacak, kolaylıkla tespit edilebilecektir[935].

Genel kurul toplantısında bir pay sahibinin oy hakkından yoksun olup olmadığı konusunda bir ihtilaf ortaya çıkarsa, yapılacak olanlar aşağıda, "oy hakkından yoksunluğun ihlal edilmesinin sonuçları" başlığı altında ele alınacaktır.

### 4. Oy Hakkından Yoksunluğun İhlâl Edilmesinin Sonuçları

Oy hakkından yoksun olan pay sahipleri, oylamalarda bir şekilde oy kullanmak isteyebilir ve bunun için girişimde bulunabilirler. Oy hakkından yoksun olanların ilgili gündem maddeleri hakkında oy kullanmaları, ortaklık menfaatini zarara uğrattığı ve emredici kanun hükümlerine aykırı olduğu için engellenmelidir. Bu engelleme, daha çok genel kurul toplantısında bulunan pay sahiplerinin bunların

---

[932] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.94; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.964.
[933] Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.408.
[934] Narbay, **Pay Defteri**, s.216.
[935] Narbay, **Pay Defteri**, s.216,217.

oy kullanmalarına itiraz etmesi ile gerçekleşir. Ancak, her nasılsa oy kullanmışlarsa genel kurul kararlarının iptali yoluna gidilir.

Oy hakkından yoksunluğun ihlalinin ikinci bir şekli, payın oy hakkından yoksunluğu söz konusu olmayan bir üçüncü kişiye verilmesidir (TTK m.361/3).

TTK m.361/2'ye göre, pay sahiplerinden her biri, hakkı olmayan kimselerin genel kurula katılmalarına yönetim kurulu nezdinde itiraz edebileceği gibi, itirazını toplantı tutanağına da yazdırabilir.

TTK m.361/2'nin kapsamına her şeyden önce, TTK m.361/1'deki oy hakkından yoksunluğu dolanmak gayesiyle pay senetleri kendisine verilen kişi girmektedir. TTK m.361/1'deki verme ifadesi geniş olarak anlaşılmalıdır[936]. TTK m.361/1'deki verilmenin kapsamına, payın inançlı olarak devredilmesi, şekli hak sahipliğinin devri ve pay üzerinde intifa hakkı kurulması ve oyun hangi yönde kullanılacağı yönünde oy sözleşmesi yapılması[937] girecektir[938]. O halde, oy hakkından yoksunluğun dolanılması gayesiyle senedin bu şekilde kendisine verilen kişi, genel kurula katılma hakkına sahip olmayacak ve TTK m.361/2'nin kapsamına girecektir[939].

Oy hakkından yoksun olanlar, genel kurul toplantısına katılma hakkına sahip oldukları için TTK m.361/2'nin kapsamına girmeyeceklerdir. Bu nedenle itiraz usulü, oy hakkından yoksun olanlar ve yetkili temsilcileri için uygulanmayacaktır[940]. Ancak, oy hakkının genel kurulda ihlal edilmesi, aynı zamanda oy hakkından yoksun pay sahiplerinin oylamaya katılmak istemeleri halinde de gerçekleşir. Bu nedenle, TTK m.361/2'deki itiraz usulü, oy hakkından yoksun olan pay sahiplerinin oy kullanmaları halinde de kıyasen uygulanmalıdır. O halde TTK m.361/2'deki itiraz usulü, hem oy hakkından yoksunluğu dolanmak gayesiyle pay senetlerinin verilmesini, hem de oy hakkından yoksun olanların oy kullanmaları halinde uygulanacaktır.

---

[936] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.186, 204,205; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1004; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.121.
[937] Moroğlu, **Oy Sözleşmesi**, s.76.
[938] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.186,204,205; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1004; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.121.
[939] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.186.
[940] Teoman, **a.e.**, s.204; İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.158. Buna karşılık Tekinalp, TTK m.361/2'deki itiraz usulünün oy hakkından yoksun olan pay sahiplerinin oy kullanmaları halinde de uygulanacağını hakkı olmayan kimse ifadesine bunların da girdiğini ifade etmektedir. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1005. Aynı yönde Çeker, **Oy Hakkı**, s.231.

TTK m.361/2'deki yönetim kurulu nezdinde yapılan itirazı, her pay sahibi ileri sürebilir, bu bir bireysel pay sahipliği hakkıdır. Her ne kadar itirazın yönetim kurulu nezdinde yapılacağı kabul edilmişse de, bizzat yönetim kurulu da itiraz hakkına sahiptir. Yönetim kurulu, aynı zamanda itirazı yapmakla yükümlüdür[941].

İtiraz, yönetim kurulu nezdinde genel kurul toplantısından önce yapılacağı gibi, genel kurul toplantısı sırasında da yapılabilir. İtirazın ileri sürülmesi, gündeme bağlılık ilkesine tâbi değildir. Pay sahibi, her zaman bu itirazını ileri sürebilir[942]. Oy hakkından yoksun olduğu iddia edilen pay sahibi, bu iddiaya karşı kendisini savunabilmeli ve görüşünü açıklayabilmelidir[943].

Oy hakkından yoksunluk konusundaki itirazları karara bağlamaya yetkili organı, toplantı başlamadan önce ve sonra olmak üzere ikiye ayırmak gerekir. Genel kurul toplantısı başlamadan önce itirazı yönetim kurulu karara bağlamalıdır. Yönetim kurulu, talebi inceleyip karar vermek ve ona göre oy hakkından yoksunluğu belirlemekle yükümlüdür[944]. Ancak genel kurul başlamadan önce bu tür bir itiraz, daha çok katılma hakkına yönelik olacaktır. Toplantı başladıktan sonra ise, genel kurulun kendi toplantısına hakim olması ilkesi gereği, itirazı karara bağlama yetkisi ve dolayısıyla itirazda bulunulacak makam, esas olarak toplantı başkanıdır[945]. Ancak genel kurul başkanının asıl görevi, toplantının şekli idaresine ilişkin olduğu için, ilgili pay sahibi başkanın bu kararına itiraz edebilir. Başkanın kararına itiraz edilmesi halinde karar verme yetkisi genel kurula aittir[946]. Ancak genel kurul başkanın, bu konuda karar vermeden doğrudan genel kurulun oyuna başvurması da mümkündür.

Pay sahipleri, genel kurul toplantısından önce oy hakkından yoksunluk konusunda yönetim kurulunun verdiği karara genel kurulda itiraz edebilirler. Yönetim

---

[941] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.206; Çeker, **Oy Hakkı**, s.231.
[942] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1005.
[943] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.206.
[944] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1005; Çeker, **Oy Hakkı**, s.231.
[945] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1005.
[946] Teoman, itirazı çözmeye yetkili makamın ana sözleşme ile belirlenebileceğini, buna gere yönetim kurulunun, yönetim kurulu başkanının ya da yönetim kurulu tarafından belirlenen bir kurulun yeterli olabileceğini ifade etmektedir. Yazar devamla, ana sözleşmede bir düzenleme yoksa, genel kurulun sorunu çözümleyeceğini belirtmektedir. Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.206,207. Aynı yönde bkz. Eriş, **Anonim Şirket**, s.372. Tekinalp, bu konuda genel kurul başkanını veya başkanlık divanını tek yetkili olarak kabul etmekte, genel kurulun oylamasına gerek görmemektedir. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.1005. Çeker, toplantı başladıktan sonra inceleme ve karar verme yetkisinin toplantı başkanına ve genel kurula ait olduğunu kabul etmektedir. Çeker, **Oy Hakkı**, s.231, d.201. Aynı yönde Doğanay, **TTK Şerhi I**, s.965.

kurulunun genel kurul toplantısından önce verdiği karar, kesin bir karar değildir. Yönetim kurulu, sadece TTK m.375 kapsamında hangi pay sahibinin oy hakkının belirlenmesi için gereken tedbirleri almakla yükümlüdür. Bu konuda gereken tedbirleri almakla yükümlü olduğu için, genel kurul toplantısı sırasında karar vermek bu organa ait değildir[947]. Bu konuda en son yetki genel kuruldadır.

Pay sahibi, itirazını toplantı tutanağına da yazdırabilir. Pay sahibi, hem itiraz etme hem de itirazını toplantı tutanağına yazdırma imkânlarından birlikte yararlanabilir[948].

Komiser, genel kurul toplantısında oy kullanılması sırasında TTK'da öngörülen oy sınırlandırmalarına uyulmasını sağlamakla görevlidir (Kom.Yön. m.32/2, b.(e).

TTK m.361/3'e göre, genel kurula katılma yetkisi olmayan kimseler bir karara katılmışlarsa pay sahiplerinin herhangi birisi önceden itiraz etmemiş olsa bile, bu kararın iptalini mahkemeden isteyebilir. Şu kadar ki, ortaklık bu katılımın karara etkili olmadığını ispat ederse iptal talebi reddedilir. Oy hakkından yoksun olan bir pay sahibi, genel kurulda oy kullanmışsa, o kararın iptalinde TTK m.361'in uygulanması söz konusu olacak mıdır?

Oy hakkından yoksun olan bir pay sahibi, ilgili gündem maddesi hakkında oy kullanmışsa TTK m.361/3 değil, kanuna aykırılık nedeniyle TTK m.381 uygulanmalıdır. Çünkü her şeyden önce, oy hakkından yoksun pay sahibi, genel kurul toplantısına katılma hakkına sahiptir ve TTK m.361/3'teki "iştirake salâhiyeti olmayan kimseler" kapsamına girmez. Bu halde TTK m.381 uygulanacağı için davalı ortaklık, TTK m.361/3'deki savunmayı yapamaz. Yani ortaklık, oy hakkından yoksun pay sahibinin karara katılmasının oylamanın sonucunu değiştirmeyeceği, karara katılım olmasaydı dahi aynı kararın alınacağını ileri süremeyecektir. Böyle bir iddia göz önünde bulundurulmamalıdır. TTK m.361/3, c.2'deki ortaklığa tanınan bu

[947] Nitekim Yargıtay bir kararında aynen, "Genel kurula kimlerin kabul edileceği, ne oranda oy kullanacağı ve oy kullanma yetkileri konusunda tek yetkili organ genel kuruldur. TTK.nun 375/1. md.si, yönetim kurulunun bu konularda karar organı olduğunu değil, ancak gerekli önlemleri alacağını belirtmiştir. Bu konuda Bakanlık komiserinin de uyuşmazlığı bir sonuca bağlamak yetkisi yoktur." hükmünü vermiştir. Karar için bkz. **Batider**, C.X, S3, s.829,830.

[948] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.206. Buna karşılık Çeker, itirazın dikkate alınmaması veya uygun görülmemesi halinde toplantı tutanağına yazılabileceğini kabul etmektedir. Çeker, **Oy Hakkı**, s.231.

savunma imkânı istisnai bir düzenlemedir ve diğer kanuna aykırılık hallerinde uygulanmaz[949]. Sonuç olarak, oy hakkından yoksun pay sahibinin oy kullanması halinde, oy hakkından yoksunluk hakkındaki emredici hükümlere aykırılık dolayısıyla TTK m.381 uygulanmalıdır[950].

**E. Oy Hakkının Donması Ve Etkisi (TTK m.329)**

Anonim ortaklıkta kural, ortaklığın kendi paylarının mülkiyetine sahip olamayacağıdır. Bu kural, "Şirketin kendi hisse senetlerini satın alması" kenar başlıklı[951] TTK m.329'da düzenlenmiştir. TTK m.329 ile getirilen edinme yasağının amacı, ortaklığın bütün mal varlığını, pay sahiplerini ve ortaklık alacaklılarını korumak, ortaya çıkabilecek riskleri ve zararlı sonuçları önlemektir[952]. Yasağın bir diğer amacı da, anonim ortaklığın kendi payları ile çeşitli borsa oyunlarına girmek, rizikonun bazı pay sahiplerinden alınıp anonim ortaklığa yüklenmesine izin vermemek, eşit işlem ilkesine aykırı davranışları engellemek ve rizikosuz hakimiyet sağlamak yollarını tıkamaktır[953].

Anonim ortaklığın kendi paylarının mülkiyetini kazanması veya onların rehin alınması sonucunu doğuran sözleşmeler geçersiz olacaktır (TTK m.329/1). Geçersizlik hem borçlandırıcı işlemleri, hem de tasarruf işlemlerini kapsayacaktır. Geçersizliği, sözleşmenin her iki tarafı da ileri sürebilecektir[954]. Böyle olunca, payı

---

[949] Teoman, **TTK m.361**, s.7.

[950] Teoman, **TTK m.361**, s.7,8. Doktrinde bu halde de TTK m.361/3'ün uygulanması gerektiği savunan yazarlar bulunmaktadır. İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.139; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.213, d.128a; Çeker, **Oy Hakkı**, s.232,233. Yargıtay da bu halde, TTK m.361/3'ün uygulanacağını kabul etmektedir. Y.11.HD, 5.5.1981 t., E.1267/K.2213 (**Batider**, C.XI, S.1, s.115-118); Y.11.HD, 16.3.1982 t., E.760/K.1097 (**YKD**, C.VIII, S.6, s.814-816); Y.11.HD, 14.101.982 t., E.3556/K.3887 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.377); Y.11.HD, 5.4.1983 t., E.1483/K.1719 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.2086); Y.11.HD, 24.1986 t., E.7428/K.175 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1047 vd.; Y.11.HD, 4.3.1991 t., E.9517/K.1457 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.378); Y.11.HD, 22.1.2001 t., E.9458/K.320 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.2087).

[951] Maddenin kenar başlığında yer alan "satın alma" ifadesi iktisap şeklinde anlaşılmalıdır. (Tekinalp/Çamoğlu), **Mevzuat**, 132. Çünkü madde satın almaktan öte, payların mülkiyetinin devralınmasını düzenlemekte ve bunun için TTK m.329'un metninde "temellük edemiyeceği" ifadesi yer almıştır. Benzer bir hüküm olan TTK m.526'nın kenar başlığı "payların şirket tarafından iktisabı veya rehin olarak kabulü"dür. Bu nedenle madde kenar başlığının ifadesi doğru değildir. Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.54, d.1.

[952] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.56; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.579; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.115.

[953] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.833; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.56.

[954] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.843. Y.TD, 6.1.1964 t., E.2851/K.93 sayılı kararında, pay senetlerinin temellük edilmesi ve rehin olarak kabul edilmesi halinde, TTK m.329'a göre, bu sözleşmelerin geçersiz olduğunu kabul etmiştir. Karar için bkz. Eriş, **Anonim Şirketler**, s.261. Aynı yönde bkz. Y.11.HD, 27.10.1994 t., E.4243/K.7894 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.261,262).

devreden payın maliki olmaya devam edecek ve pay sahipliği haklarından yararlanmaya devam edecektir[955].

Anonim ortaklığın kendi paylarını edinmesi yasak olmasına rağmen, bazı hallerde payın devralınması bir zorunluluktan kaynaklanabilir veya ortaklık aleyhine sonuçlar doğurmaz. Bu nedenle, bu kurala TTK m.329'da istisnalar getirilmiştir[956]. TTK m.329'daki istisnalar sınırlı sayıdadır, zira TTK m.329 emredici bir hükümdür ve emredici olan bu hüküm tarafların anlaşmasıyla bertaraf edilemez[957]. İşte bu istisnalar kapsamında anonim ortaklığın kendi paylarını devralması halinde, bu devirler geçerli olarak kabul edilecek ve anonim ortaklık kendi paylarını devren kazanmış olacaktır[958].

Ortaklığın kendi paylarını devralmasının geçerli olduğu hallerde bu paylar, genel kurulda temsil edilmez ki, bu duruma doktrinde oy hakkının donması denmektedir[959]. TTK m.329/3, c.2, bu durumu "temsili caiz değildir" şeklinde ifade etmiştir. Temsil yasağının amacı, her şeyden önce, anonim ortaklıkta geçerli olan sermaye oranında hak sahibi ilkesini uygulamaktır. Böylece, ortaklık yöneticilerinin, bizzat taahhüt edip karşılığını ödemedikleri bu paylar nedeniyle oy hakkını azlığın aleyhine kullanılması önlenecektir. Bir diğer amaç da, ortaklığın iradesi belirlenirken, bizzat kendisinin oy kullanmasından doğacak mantıksal çelişkiyi daha başlangıçta ortadan kaldırmaktır[960].

Genel kurulda temsili yasaklayan TTK m.329/3, c.2, her şeyden önce, bu paylardan doğan oy hakkına bir sınırlama getirecektir. Ortaklığın elinde bulunduğu sürece bu paylara ilişkin oy hakkı genel kurulda kullanılamayacaktır. Anonim ortaklığın mülkiyetindeki paylara ilişkin oy hakkı, bizzat ortaklık yöneticileri tarafından kullanılamayacağı gibi, temsilci aracılığıyla da kullanılamaz. Anonim ortaklık oy hakkını, oy hakkından yoksunluk hallerinde olduğu gibi, belirli bazı

---

[955] Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.204.
[956] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.56.
[957] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.836. Y.11.HD, 27.9.1985 t., E.4447/K.4897 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.936 vd.).
[958] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, s.269; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.205.
[959] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.994; Ömer Teoman, "<<Şirketçe Devralınan Payların Umumi Heyette Temsili Caiz Değildir>> Kuralının (TTK m.329, f.3, c.2) Anlamı", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.263 vd.
[960] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.59.

hallerde değil, genel olarak tüm toplantılarda kullanamamaktadır. Yani donma halinde, ortaklık bütün gündem maddeleri hakkında oy hakkını kullanamayacaktır[961].

TTK'da temsil yasağından söz etmesine rağmen, kuralın aynı zamanda katılma ve ona bağlı olan hakları kastettiği kuşkusuzdur[962]. Böylece anonim ortaklığın bu paylara ilişkin olarak genel kurula katılması veya katılma hakkına bağlı olan hakları kullanması mümkün olmayacaktır[963].

Karşılıklı katılma hallerinde, TTK m.329/3, c.2'deki oy hakkının donması söz konusu olup olmayacağı tartışmalıdır. Karşılıklı katılma, iki anonim ortaklığın birbirlerinin pay sahibi olmalarıdır. Karşılıklı katılma, daha çok ana- yavru ortaklık kapsamında holding ilişkilerinde uygulanacaktır. Hemen belirtelim ki TTK, bu konuya ilişkin herhangi bir hüküm içermemektedir[964]. İşte yavru ortaklığın, ana ortaklığın paylarını devralması halinde, bu devir ana ortaklığın kendi paylarını devralması kapsamında düşünülebilir ve bu halde oy hakkının donması söz konusu olabilir mi? Karşılıklı katılmayı, sırf bu nedenle TTK m.329'un kapsamı içerisinde kabul etmemek gerekir. Karşılıklı katılma hallerinde, ortaklıklar arasındaki hakimiyet ilişkisi, sonucu etkileyebilecektir. Yavru ortaklık, sermayeye güçlü bir biçimde katılma nedeniyle ana ortaklık tarafından, bağımsız bir iradesinin var olduğu kabul edilemeyecek şekilde egemenlik altında bulunuyorsa, TTK m.329'daki oy hakkının donması söz konusu olmalıdır[965]. O halde, yavru ortaklık-ana ortaklık arasında bir hakimiyet ilişkisinin varlığı halinde, yavru ortaklık, ana ortaklığın genel kurul toplantısında söz konusu paylardan doğan oy hakkını kullanamayacaktır[966]. Buna karşılık, holding ortaklık, yavru ortaklığın genel kurul toplantısında oy hakkını kullanabilecektir[967].

---

[961] Teoman, **TTK m.329'un Anlamı**, s.263-266; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.988; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.166,167; Çeker, **Oy Hakkı**, s.227.

[962] Teoman, **TTK m.329'un Anlamı**, s.262; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.844; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.60.

[963] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.60.

[964] Buna karşılık, İsv.BK m.659b ve Alman POK §136/2'de anılan hallerde oy hakkının donacağı kabul edilmiştir. Çeker, **Oy Hakkı**, s.211,212.

[965] Teoman, **TTK m.329'un Anlamı**, s.272; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.843a.

[966] Ünal Tekinalp, "Holdingin Pay Senetleri Yavru Ortaklık Tarafından Satın Alınabilir mi?", **İkt.Mal.**, C.XV, S.10, s.417 vd.

[967] Ersin Çamoğlu, ""Yavru Ortaklık Yönetim Kurulunun İbrasında Holding'in Oyları Kullanılabilir mi?", **İkt.Mal.**, C.XXI, S.12, s.503.

Anonim ortaklığın kendi paylarını edinmesi halinde, söz konusu paylar esas sermayeden indirilmeden toplantı yeter sayısı hesaplanmalıdır. Çünkü, TTK m.372 ve 388, toplantı yeter sayısını ortaklık esas sermayesine göre belirlemektedir[968]. Karar yeter sayısı, mevcut oylara göre belirleneceği (TTK m.378) ve ortaklığın edindiği paylardan doğan oy hakları donduğu için, karar yeter sayısının hesaplanmasında bu paylardan doğan oy hakları yeter sayıdan düşmelidir[969].

**F. Oyun Genel Kurulda Belirlenen Yönteme Göre Kullanılması**

Pay sahibinin genel kurul toplantısında oyunu kullanması hukuki işlem niteliğinde irade beyanıdır. Bu nedenle tüm irade beyanlarında olduğu gibi, pay sahibinin de, bu irade açıklamasını belirli bir usul ve şekilde yapması gerekecektir[970].

TTK, oyun genel kurulda kullanılabileceğini, toplantıya katılmaksızın oy kullanmanın mümkün olmadığını belirtmekten başka, oy hakkının hangi şekil ve usule uygun olarak kullanılabileceği konusunda bir düzenleme getirmemiştir. Buna karşılık, halka açık anonim ortaklıklara ilişkin SPK'nın yayımladığı vekâleten oy kullanılmasına ve birikimli oya ilişkin tebliğlerde, oyun belirli bir usul ve şekilde kullanılması zorunluluğu getirilmiştir. Aynı şekilde Kom.Yön. m.22'de "oy kullanma şekli" kenar başlığı altında düzenleyici bir hüküm bulunmaktadır. Bu hükümlerin incelemesine geçmeden önce, oy kullanma yöntemlerinin ne olduğu üzerinde durmak gerekir.

**1.Oy Kullanma Yöntemleri**

Bu konuda çeşitli yöntemler bulunmaktadır. El kaldırarak, sözle bildirerek, oy pusulası vererek veya bir ışık düzeneğini kullanarak oy kullanılması mümkündür[971].

---

[968] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.178; Teoman, **TTK m.329'un Anlamı**, s.269,270. Teoman, ağırlaştırılmış toplantı yeter sayılarında durumun özellik gösterdiğini, ancak toplantı yeter sayılarının ortaklık esas sermayesine göre belirleme ilkesinden ayrılmamak için bu halde de toplantı yeter sayının esas sermayeye göre belirlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.179; Teoman, **TTK m.329'un Anlamı**, s.270,271. Aksi görüş, bu payların toplantı yeter sayısının hesabında dikkate alınmaması gerektiğini savunmaktadır. Yani, toplantı yeter sayısı, ortaklığın edindiği paylar esas sermayeden düşüldükten sonra hesaplanmalıdır. İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.279; İmregün, **Kara Ticareti**, s.376; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N .844, 988; Steiger, **İsviçre'de Anonim Şirketler**, s.178,179; Çeker, **Oy Hakkı**, s.209.

[969] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.844; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.179,180; Teoman, **TTK m.329'un Anlamı**, s.271.

[970] Çeker, **Oy Hakkı**, s.186. Belirlenen oy kullanma yöntemi ve şeklinin BK m.11 ve16 anlamında, hukuki işlemin geçerliliğini etkileyen bir şekil şartı olup olmadığı ve pay sahibinin belirlenen yönteme aykırı olarak oy kullanması halinde kullandığı oyun geçersiz sayılmasının gerekip gerekmediği tartışılabilir bir konudur.

[971] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.102.

Ancak bu konuda genel başlık olarak iki yöntem ele alınabilir. Oyun kullanılması sırasında pay sahibinin oyunun hangi yönde olduğunu diğer pay sahiplerinin bilip bilmemesi esasına göre, açık veya gizli oy olarak oy kullanma yöntemlerini ikiye ayırmak mümkündür[972].

**a. Açık (İşaretle) Oy ve Genel Kurul Toplantısında Uygulanması**

Açık oy, genel kurulda pay sahibinin hangi yönde oy kullandığının diğer pay sahipleri tarafından görülebileceği ve bilinebileceği şekilde oy kullandığı bir yöntemdir. Bu çerçevede, pay sahiplerinin gündem maddesi hakkındaki oyunu sözlü olarak bildirmesi, el kaldırma veya ayağa kalkma yahut baş sallama şeklinde oyunu açıklaması halleri oyun açık yönteme göre kullanılması olarak nitelendirilebilir.Görüldüğü üzere oyun bu şekilde açıklanmasında, pay sahibinin iradesinin hangi yönde olduğu genel kurulda bulunan diğer pay sahipleri tarafından bilinmektedir[973].

Açık oy yöntemi, aksi kanun veya ana sözleşmede belirtilmediği sürece, anonim ortaklık genel kurullarında uygulanacak asıl oy kullanma yöntemidir. Kom.Yön. m.22'ye göre, özel mevzuatında ve ortaklık ana sözleşmesinde yer alan özel hükümler saklı kalmak üzere genel kurul toplantısında oylama açık ve kaldırmak suretiyle yapılacaktır. Ortakların talep etmesi halinde oylamanın şekli genel kurul tarafından belirlenir. O halde, ana sözleşmesinde hüküm bulunmayan ve genel kurulda bu konuda karar alınmayan anonim ortaklıkların genel kurul toplantılarında pay sahipleri oylarını, el kaldırmak suretiyle kullanacaklardır.

Açık oy yöntemi, kendi içinde yarar ve sakıncaları içermektedir. Açık oy yöntemi, özellikle pay sahibi sayısı az olan anonim ortaklıklarda masrafsız ve hızlı bir şekilde oy kullanılmasını ve karar alınmasını sağlar. Ancak, pay sahipleri sayısı çok olan anonim ortaklıklarda genel kurul toplantısına katılım da çok olacağından, bu yönteme başvurmak bazı güçlükler doğuracaktır. Örneğin, bu halde oyun yönünün tespitinde, oyların sayımında güçlüklerle karşılaşılabilecektir. Ayrıca açık oy yönteminde pay sahiplerinin serbest iradeleriyle oy kullanmaları, bazı hallerde mümkün olmayabilir.

---

[972] Burada hemen belirtilmesi gereken husus, seçilen yöntemlerin genel kurul toplantısında uygulanmasında Meclis İçtüzüğü m.139 vd.dan kıyasen yararlanmak mümkün olacaktır.

[973] Çeker, **Oy Hakkı**, s.188.

Yukarıda belirtilen sakıncalı durumların söz konusu olduğu hallerde, gizli oy yöntemine başvurulması yararlı olacaktır. Aynı zamanda pay sahiplerine, gizli oylama yapılmasını talep etme hakkı da tanınmalıdır[974]. Pay sahiplerinin, genel kurulda gizli oylama talep edebileceğine Kom.Yön. m.22/son cümle dayanak teşkil eder. Buna göre, ortakların talep etmesi halinde oylamanın şekli genel kurul tarafından belirlenir.

Kom.Yön. m.22, açık oylamanın el kaldırmak suretiyle yapılacağını bildirmektedir. Bunun haricinde, açık oylamaya ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle Meclis İçtüzüğü hükümlerinin kıyasen uygulanması mümkündür[975].

Genel kurul toplantısı gündeminde bulunan hususlar hakkında müzakereler tamamlandıktan sonra[976] genel kurul başkanı, oylamaların işaretle yapılacağını genel kurula bildirir. İşaretle oylama, pay sahiplerinin el kaldırmaları suretiyle olacaktır(Kom.Yön. m.22). Genel kurul başkanı, önce oya sunulan gündem maddesindeki öneriyi kabul edenlerin, sonra da kabul etmeyenlerin el kaldırmasını ister. Başkanlık divanında bulunanlar, oylarını, genel kuruldaki oyların sayımı bittikten sonra açıklayacakları gibi, aynı anda el kaldırmak suretiyle de kullanabilirler. Genel kurul başkanı, oyların sayımında oy toplayıcılardan yararlanır. Bu şekilde oylama sonucunun tespit edilemezse veya başkanlık divanı üyeleri arasında oyların sayısı hakkında ihtilaf çıkarsa genel kurul başkanı, oylamanın ayağa kalkmak suretiyle yapılmasına da karar verebilir. Bu halde, önce kabul edenlerin, sonra kabul etmeyenlerin ayağa kalkması istenir. Pay sahiplerinin çekimser oy kullanması da mümkün olduğundan çekimser oyların da, başkan tarafından tespit edilmesi gerekir.

Oylar bu şekilde kullanıldıktan sonra oylamanın sonucu, genel kurul başkanı tarafından genel kurula açıklanır.

---

[974] Çeker, **a.e.**, s.189. Uygulamada ana sözleşmelerde genellikle, esas sermayenin onda birine sahip olan pay sahiplerinin talep etmesi halinde gizli oylama yapılacağına dair düzenlemeler yer almaktadır. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.102, d.64; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.987b; Çeker, **Oy Hakkı**, s.189, d.31.

[975] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.100, d.60. İşaretle oylamanın yapılış usulü hakkında Meclis İçtüzüğü m.141'de kıyasen uygulanacak hükümler bulunmaktadır. Biz de açıklamalarımızı, bu maddeyi esas alarak yapacağız.

[976] Çeker, **Oy Hakkı**, s.187.

Genel kurul toplantılarında karar, mevcut oyların çoğunluğu ile alınacağından (TTK m.378) hareketle, genel kurul başkanı tarafından sadece olumlu oyların tespit ve açıklanmasının yeterli görülmesi, buna karşılık çekimser ve olumsuz oyların açıklanmasına gerek görülmemesi mümkün değildir. TTK m.381/1, b.1 gereği, olumsuz veya çekimser oyların da tespit edilmesi gerekecektir.

**b. Gizli (Yazılı) Oy ve Genel Kurul Toplantısında Uygulanması**

Gizli oy, genel kurulda pay sahibinin hangi yönde oy kullandığının diğer pay sahipleri tarafından görülmediği ve bilinmediği bir oylama yöntemidir. Anonim ortaklık genel kurullarında gizli oy, yazılı oy pusulaları vermek suretiyle uygulanır[977]. Genel kurul toplantılarında gizli oy yöntemine, genellikle organların seçiminde başvurulmaktadır. Aynı zamanda, pay sahibi sayısının çok olduğu anonim ortaklıklarda bu yöntemin uygulanması pratik faydalar sağlayan güvenilir bir yol olacaktır[978].

Gizli oy yönteminin uygulanabilmesi için pay sahiplerine, ya sahip oldukları ve/veya bununla birlikte temsil ettikleri oy sayısı kadar oy pusulası verilmesi ya da tek oy pusulası verilmesi ve bu pusulanın üzerine pay sahibinin kullanacağı oy sayısının yazılması gerekecektir[979]. Ayrıca, sahip olduğu oy sayısının belirlenmesi ve kontrolü bakımından oy pusulalarına pay sahibinin adı, soyadı veya ticaret unvanı da yazılmalı ve pay sahibi tarafından imzalanmalıdır[980] ki bu takdirde kullanılan oyun ne kadar gizli olacağı tartışılabilir[981].

Kom.Yön. m.22/son cümle uyarınca pay sahiplerinin talep etmesi halinde, genel kurul oy kullanma yöntemini belirleyebilir. Genel kurul, bu halde gizli oy yönteminin kullanılmasını kabul edebilir.

Gizli oy yöntemi, SPK tebliğleri ile bazı hallerde zorunlu hale getirilmiştir. SPK'nın Seri IV, No:8 sayılı Tebliğ m.9/2, 11/4 ile çağrı yoluyla pay sahiplerinden

---

[977] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.987b.
[978] Çeker, **Oy Hakkı**, s.189.
[979] Çeker, **a.e.**, s.189.
[980] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.987b. İçtüzük m.148'de gizli oylama usulü yer almaktadır. Buna göre, "milletvekillerine, beyaz, yeşil ve kırmızı renkte üç yuvarlak birden verilir. Bunlardan oy olarak kullanılacak yuvarlak, bunun için gösterilecek kutuya atılır. Diğer iki yuvarlak ayrıca belirtilen yere bırakılır". Yazılı oy pusulalarında pay sahibinin adının, soyadının veya ticaret unvanının da yer alması gerektiğinden hareketle, biz bu oy kullanma yönteminin genel kurul toplantılarında uygulanamayacağını savunuyoruz.
[981] Çeker, **Oy Hakkı**, s.189.

vekâlet toplanması halinde, halka açık anonim ortaklığın genel kurulunda yazılı olarak oy kullanılması zorunlu olacaktır. Aynı şekilde, Seri IV, No:29 sayılı birikimli oyun kullanılmasına ilişkin Tebliğ m.7/1'de birikimli oyun yazılı oy pusulaları ile kullanılması zorunluluğu getirilmiştir. Bu tebliğlerde aynı zamanda, yazılı oy vermenin genel kurul toplantısında nasıl uygulanacağı da belirtilmiştir[982]. Her ne kadar Tebliğ hükümleri, halka açık anonim ortaklıkların genel kurul toplantılarında yazılı oy verme usulü hakkında düzenleme getirmişse de, bu hükümler, kapalı anonim ortaklıkların genel kurul toplantılarında da kıyasen uygulanmalıdır.

Her şeyden önce, yazılı oy yönteminin genel kurul toplantısında uygulanabilmesi için, gündemde yer alan her bir gündem maddesi için ayrı ayrı olarak düzenlenen oy pusulalarının, ortaklıkça bastırılıp, genel kurul toplantısında hazır bulundurulmalıdır (Tebliğ No:8 m.9/2). Oy pusulalarını genel kurul toplantısında hazır bulundurmak yönetim kurulunun görevidir (TTK m.375)[983].

Yazılı oy yönteminde, oy hakkından yoksun olan pay sahiplerinin oy kullanmamalarının sağlanması gerekir. Bu konuda çözüm olarak, her bir gündem maddesi için hazırlanan oy pusulalarının, genel kurulda sadece oy hakkı sahibi pay sahiplerine verilmesi düşünülebilir. Bu halde, gerekli denetimin yapılmış olduğu kabul edilebilir[984].

Oy pusulalarında pay sahibinin ve varsa temsilcisinin adı, soyadı, pay sahibinin sahip olduğu oy sayısı ve esas sermayeye katılım oranı, yani payların itibari değerini belirtecek şekilde düzenlenir (Tebliğ No:8 m.9/2). İşte hazırlanan bu oy pusulalarının toplantıda bulunan pay sahiplerine veya temsilcilerine verilmesi ve oyun bu oy pusulaları aracılığıyla kullanılması gerekir.

Pay sahipleri, kendilerine verilen bu oy pusulalarında oyunu, hangi yönde kullandığını göstererek ve imzalayarak kullanacaktır. Ancak, bir pay sahibi, her nasılsa oy pusulasını alamamış veya bastırılan oy pusulaları yetmemişse, herhangi bir kâğıda adını, soyadını, sahip olduğu oyun sayısını ve kullandığı oyun yönünü göstererek de kullanabilir. Birikimli oyun kullanımın söz konusu olduğu hallerde, oy

---

[982] Her ne kadar, Seri IV, No:8 sayılı Tebliğ m.11/4'te yazılı oyun ne olduğu tanımlanmamışsa da, Tebliğ m.9/2'deki oy pusulaları aracılığıyla oy kullanma, yazılı oy kullanma olarak kabul edilebilir. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.987c.

[983] Çeker, **Oy Hakkı**, s.191.

[984] Çeker, **a.e.**, s.189,190.

pusulalarında, pay sahibinin adı, soyadı, sahip olduğu sayısı ile imzasından başka, birikimli oyun dağılımı da gösterilmelidir.Kullanılan bu oylar, divan başkanlığına sunulur (Tebliğ No:29 m.7). Eğer genel kurulda oy toplama memurları varsa, oylar bunlar tarafından toplanır.

Genel kurul başkanının yazılı oy kullanımı ile ilgili görevleri bulunmaktadır. Her şeyden önce, temsilci aracılığıyla oy kullanımı söz konusu ise, temsil belgelerine uygun olarak oy kullanımının izlenmesi ve oy pusulalarının toplanıp tasnif edilmesi divan başkanlığınca, komiser nezaretinde yapılır. Oy pusulaları, komiser ve genel kurul başkanı tarafından imzalan oyların kullanım şekline ilişkin tutanak ve diğer toplantı evrakı ile birlikte saklanır (Tebliğ No:8 m.9/2). Halka açık anonim ortaklılarda temsilci, oy hakkını olumsuz olarak kullanmışsa, keyfiyetin divan başkanlığınca toplantı tutanağına geçirilmesinin sağlanması gerekir. Bu takdirde temsilci tutanağı imzalamak zorundadır (Tebliğ No:8 m.9/2). Oyun birikimli olarak kullanılması halinde genel kurul başkanı, birikimli olarak kullanılan oy sayısını kontrol etmekle ve mükerrer oy kullanımını önleyecek önlemler almakla yükümlüdür (Tebliğ No:29 m.7/2). Burada genel kurul başkanın görevi, her pay sahibinin veya temsilcisinin nasıl oy kullandığını incelemek değil, sadece kullanılan oy sayısını kontrol etmektir[985].

Pay sahiplerinin veya temsilcilerinin, yazılı olarak oy kullanmalarını sağlamak için yeteri kadar süre verilmelidir. Sürenin sonunda genel kurul başkanı, yazılı oylamanın sona erdiğini, kullanılan oyların başkanlık divanına ulaştırılması gerektiğini genel kurula bildirmelidir. Başkan tarafından oylamanın sona erdiğine ilişkin bildirim yapıldıktan sonra, pay sahiplerinin artık oy kullanamaması gerekir. Ancak, bu durumda somut olayın özelliklerinin de gözetilmesi gerekir. Oyların sayımı, başkanlık divanı tarafından yapılacaktır. Toplantı tutağına geçirilen oylama sonucu, genel kurul başkanı tarafından pay sahiplerine duyurulur (İçtüzük m.144/1,2).

**2. Oy Kullanma Yöntemlerinin Belirlenmesi**

Genel kurulda kullanılacak oy kullanma yönteminin ana sözleşme ile belirlenmesi mümkündür (TTK m.279/2, b.7). Bunun yanında SPK'nın tebliğleri ile yazılı oy kullanma zorunluluğu getirilmiştir. Bunların hiçbirisinin söz konusu

[985] Gül Okutan Nilsson, "Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Birikimli Oy Kullanımı", **Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp'e Armağan**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2004, s.591.

olmadığı hallerde ise Kom.Yön. m.22 uygulanacaktır. Bu hususları ayrıca ele almak gerekir.

**a. Ana Sözleşme İle Belirleme**

TTK m.279/2, b.7 "rey verme ile müzakere icrası ve karar verilmesi hususlarının tâbi olduğu kayıt ve şartlar"ın ana sözleşmeye yazılacağını düzenlemektedir. O halde anonim ortaklıklar, genel kurulda oy kullanmanın şekli ve usulü hakkında ana sözleşme ile düzenleme getirebileceklerdir. Aynı husus Kom.Yön. m.22'de "özel mevzuatında ve şirket ana sözleşmesinde yer alan özel hükümler saklı kalmak kaydıyla" şeklinde belirtilmiştir.

Bu çerçevede olmak üzere, ana sözleşme gizli (yazılı) oy veya açık oy yöntemine göre oy kullanılacağını, bütün gündem maddeleri için veya bazı gündem maddeleri için belirleyebilir. Ortaklık ana sözleşmesi, oy kullanma yönteminin belirlenmesinde genel kurulu ya da genel kurul başkanını yetkili kılabilir. Genel kurul, ana sözleşme ile belirlenen bu yetkisini toplantının başında, oylamanın hangi yönteme göre kullanılacağı konusunda karar almak suretiyle kullanacaktır.

Ana sözleşme, bu konuda genel kurul başkanını yetkili kılmışsa başkan, uygulanacak oy kullanma yöntemini belirleyecektir. Başkan, bu konuda genel kurulun oyuna da başvurabilir[986]. Genel kurul başkanı, bütün gündem maddeleri için tek bir yöntem belirlemek zorunda değildir. Örneğin, yönetim kurulu üyelerinin veya denetçilerin seçiminde gizli (yazılı) oylama yöntemine, diğer gündem maddelerinde ise açık oy yöntemine başvurabilir.

Ana sözleşme ile genel kurul başkanına verilen oy kullanma yöntemini belirleme yetkisi, o toplantıda bulunan bütün pay sahiplerinin olumlu oyu ile geri alınabilir ve bir karar ile oy kullanma yöntemi belirlenebilir. Ancak bu halde karar, sadece o genel kurul toplantısı için geçerli olacaktır[987].

Doktrinde oy kullanma yönteminin ana sözleşme ile genel kurula bırakılması halinde dahi, yöntemin başkan tarafından belirlenebileceği, ancak pay sahiplerinin buna itiraz edebileceği, bu takdirde genel kurulun salt çoğunlukla alınacak bir kararla oy kullanma yöntemini belirleyeceği, Kom.Yön. m.22'nin ifadesinin bunu

---

[986] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.102.
[987] Çeker, **Oy Hakkı**, s.191.

gerektirdiği ifade edilmiştir[988]. Biz bu görüşe katılmıyoruz. Genel kurul başkanının ana sözleşme ile genel kurula verilen bir yetkiyi kullanması söz konusu olamaz. Başkan, genel kurul toplantısını kanuna ve ana sözleşmeye uygun olarak yürütmelidir (Kom.Yön. m.32/2, b.(a). Başkanın, ana sözleşmeye aykırı olarak kararlar vermesi halinde, her pay sahibi buna itiraz edebilir ve komiserin dikkatini çekebilir. Bu durumda komiser, Kom.Yön. m.32/2, b.(a) uyarınca, toplantı başkanının ana sözleşmeye uymasını ve genel kurulun oylama yapmasını sağlamalıdır. Bu halde, oy kullanma yönteminin genel kurul tarafından alınacak bir kararla belirlenmesi gerekir.

**b. Ana Sözleşme İle Belirlenmeme Halinde**

Oy kullanma yönteminin ana sözleşme ile belirlenmemesi halinde, Kom.Yön. m.22 uygulanacaktır. Buna göre, mevzuatlarında özel bir hüküm bulunmadığı takdirde oylama açık ve el kaldırmak suretiyle yapılacaktır. Ancak, pay sahiplerinden her hangi birinin talep etmesi halinde genel kurul, başka bir oy kullanma yöntemini veya şeklini kabul edebilir. Genel kurul, bu halde yazılı oy yöntemine kabul edebileceği gibi, açık oylama yönteminin diğer bir uygulama şeklini de kabul edebilir.

Genel kurul, oy kullanma yönteminin belirlenmesi bakımından genel kurul başkanını yetkili kılamamalıdır[989]. Çünkü, Kom.Yön. m.22 uyarınca bu konuda karar verme yetkisi genel kurulundur. Söz konusu madde, oylama yönteminin belirlenmesi noktasında sadece genel kurulu yetkili kılmıştır. Bunun haricinde kalan kişilerin, bu arada başkanın, ana sözleşme ile yetkili kılma hariç olmak üzere, oy kullanma yöntemini belirleyememesi gerekir.

**c. Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Yazılı Oy Kullanma Zorunluluğu**

SPK, SerPK'nın kendisine verdiği yetkiye dayanarak yayımladığı tebliğlerle, tebliğ kapsamına giren durumlarda, oy hakkının genel kurulda nasıl kullanılacağına ilişkin düzenlemeler getirmiştir.

---

[988] Çeker, **a.e.**, s.191.

[989] Buna karşılık Çeker, genel kurulun toplantı başkanını oy kullanma yönteminin belirlenmesi konusunda yetkili kılabileceğini ifade etmektedir. Çeker, **Oy Hakkı**, s.191. Moroğlu, oy kullanma şekli hakkında ana sözleşmede her hangi bir hüküm bulunmaması halinde, oy kullanma yönteminin genel kurul başkanı tarafından belirleneceğini ifade etmektedir. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.102. Kom.Yön. m.22 karşısında bu görüşe kabul etmek mümkün değildir.

Halka açık anonim ortaklılarda çağrı yoluyla vekâlet toplanmasına ilişkin Seri IV, No:8 sayılı Tebliğ m.9/2'de halka açık anonim ortaklıkların genel kurullarında temsilci aracılığıyla oy kullanılması halinde temsilcilerin oylarını, oy pusulalarına yazmak suretiyle kullanacaklarını hükme bağlamaktadır (Tebliğ No: 8 m.9). Diğer bir ifadeyle, temsilciler oylarını yazılı oy yöntemine göre kullanacaklardır. Bu yöntemin uygulanabilmesi için yönetim kurulunun, her bir gündem maddesine ilişkin oy pusulalarını toplantıdan önce hazır etmesi gerekir. Tebliğ No:8 m.9 ile getirilen yazılı oy kullanma zorunluluğu, sadece temsilci aracılığıyla kullanılacak oylar açısından söz konusu olacaktır. Eğer pay sahibi, oy hakkını bizzat kullanacaksa, bu oylar açısından yazılı oy kullanılması zorunluluğu söz konusu olmayacaktır[990].

Ancak, Tebliğ m.9/2'ye rağmen, temsilci yanı sıra genel kurula bizzat katılan pay sahibi ile intifa hakkı sahibinin de oylarını yazılı olarak kullanması yerinde olacaktır. Genel kurul toplantılarında oylamanın daha sağlıklı ve düzenli bir şekilde yapılabilmesi ve oyların sayımında karışıklığa sebebiyet vermemesi için, pay sahipleri ile intifa hakkı sahipleri tarafından kullanılan oylar açısından da yazılı oy yönteminin uygulanması yerinde olacaktır[991].

Buna karşılık Tebliğ No:8 11/4'te, halka açık anonim ortaklık genel kurul toplantılarında çağrı yoluyla toplanan vekâletler karşılığında oy kullanılacak olması halinde, tüm oy haklarının yazılı olarak kullanılması zorunluluğu getirilmiştir. Görüldüğü üzere bu halde, genel kurula bizzat katılan pay sahipleri de, oy haklarını yazılı olarak kullanmak zorunda kalacaklardır.

Tebliğ ile oy haklarının yazılı olarak kullanılması zorunluluğunun getirilmesinin nedeni, genel kurul toplantılarında karışıklıkların ortaya çıkmasını önlemek[992] ve çağrı yoluyla toplanan vekâletlerde yer alan pay sahibinin hangi yönde irade beyanında bulunduğunu belirlemektir[993]. Bilindiği üzere bu sistemde pay sahibi, kendisine gönderilen vekâletnamelere işaretleme yaparak vekâlet toplayanların hangi

---

[990] Çeker, **Vekâlet Toplama**, s.193,194.
[991] Çeker, **Oy Hakkı**, s.192; Çeker, **Vekâlet Toplama**, s.193,194.
[992] Poroy, **Vekâlet Toplama**, s.196. Yazar, aynı yerde, oyların yazılı olmasının şart koşmanın gereksiz bir gayretkeşlik olduğunu, önemli olan vekâlet yoluyla kullanılacak oyların sayısı olduğunu ve bunun da gönderilen formlardaki belgelerle ispatlanabileceğini ifade etmektedir.
[993] Turanboy, **Vekâlet Toplama**, s.436.

yönde oy kullanması gerektiğini belirlemektedir. İşte vekâlet toplayanın, bu yönde oy kullanmasını sağlamak için böyle bir yöntemin seçilmesi gerekmektedir.

SPK'nın Seri IV, No:29 sayılı Tebliği "Birikimli oyun kullanılmasına ilişkin esaslar" kenar başlıklı m.7'de birikimli oyun, yazılı oy pusulaları ile kullanılacağını kabul etmiştir. O halde, burada da yazılı oy yöntemi uygulanacaktır.

**3. Belirlenen Oy Kullanma Yönteminin Genel Kurul Kararına Etkisi**

Oylama konusunda seçilen yöntemin gizli (yazılı) veya açık (işaretle) olması, bu yöntemin uygulanması ile alınan genel kurul kararının geçerliliğini, kural olarak etkilemez. Fakat hal ve duruma göre, oylama sonucunun şüpheden uzak ve denetimi kolay bir şekilde alınmasını engelleyecek isabetsiz, uygun olmayan bir oylama yöntemi veya şekli seçilmişse, bu nedene dayanarak genel kurul kararının iptal edilebilirliği söz konusu olabilir[994].

Buna karşılık, genel kurulda ana sözleşmede belirlenenden başka bir oy kullanma yöntem veya şeklinin uygulanması halinde, ana sözleşmeye aykırılık nedeniyle kararın iptal edilmesi söz konusu olabilir[995]. Aynı sonucun, Tebliğ hükümlerine aykırı olarak oy kullanılması halinde de kabul edilmesi gerekir.

Yargıtay, bir kararında belirlenen oy kullanma yöntemine aykırı oy kullanılması halinde alınan kararın iptal edilebileceğini kabul etmiştir. Yargıtay kararında[996] aynen, " *Genel kurul toplantılarında kararların gizli oyla alınacağına ilişkin bir yasa hükmü yoktur. Ana sözleşmede bu şekilde bir hüküm yoksa ve genel kurulda bu yolda bir karar alınmamışsa, kararların açık oyla verilmiş olmasında bir usulsüz bulunmamaktadır. Bu nedenle oylamaları gizli yapılmaması bir iptal nedeni sayılamaz*" hükmünü vermiştir.

**G. Farklı Yönde Oy Kullanma**

Birden fazla paya sahip olan bir pay sahibinin, gündemde yer alan bir konu hakkında temsil ettiği payların bir kısmı ile olumlu, geri kalanı ile de olumsuz oy kullanıp kullanamayacağı tartışmalıdır. Bu soruna ilişkin olarak pay sahibinin birden fazla paya sahip olması ile sadece bir paya sahip olması durumu ayrı ayrı ele alınmalıdır.

---

[994] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.102.
[995] Moroğlu, **a.e.**, s.102.
[996] Y.11.HD, 14.3.1986 t., E.694/K.1427 (Çevik, **Anonim Şirket**, s.706).

**1.Birden Fazla Paya Sahip Olunması Halinde**

TTK'da ve Komiser Yönetmeliği'nde birden fazla paya sahip olan pay sahibinin, gündem maddesi hakkında farklı yönde oy kullanıp kullanamayacağı hakkında bir düzenleme bulunmamaktadır. Soruna ilişkin olarak tespit edebildiğimiz kadarıyla Yargıtay kararı da bulunmamaktadır[997]. Doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Doktrinde bir görüşe göre[998], pay sahibi oyunu aynı yönde kullanmak zorundadır. Aynı durum, bu payların birden fazla temsilci tarafından kullanılması halinde de, temsilcilerin kullanacakları oylar için de geçerlidir. Bu görüşe göre, pay sahibinin hem olumlu hem de olumsuz oy kullanması bir kişinin bir icaba hem evet, hem hayır demesi gibi bir sonuç doğurur. Her pay bağımsız bir birim olmasına rağmen bir kişide toplanmışsa, oylar bir merkeze bağlanmış ve kişiselleşmiş olur ve bu nedenle irade beyanının birbirine zıt olmaması gerekir. Ancak pay sahibi, bazı paylar için oy kullanmayabilir.

Buna karşılık doktrinde ağırlıklı olarak savunulan görüş[999], pay sahibinin farklı yönde oy kullanabileceğini kabul etmektedir. Biz de, bu görüşe uygun olarak, birden fazla paya sahip olan pay sahibinin farklı yönde oy kullanabileceğini kabul etmekteyiz.

Her şeyden önce, her pay bağımsız olarak bir pay sahipliği mevkii oluşturur. Türk hukukunda oy hakkı, pay sahibine değil, paya bağlanmıştır. Pay, bağımsız bir ortaklık mevkii oluşturduğu için oy verme, pay sahibine göre değil, aksine paya göre belirlenmelidir. Pay sahibinin birden fazla paya sahip olması, payların bağımsız olmasına engel oluşturmaz, payların kişiselleşmesi sonucunu doğurmaz. Bu nedenle, pay sahibi bu paylara ilişkin oylarını farklı yönde kullanabilir. Pay sahibinin her pay için oy kullanması, ayrı ayrı irade beyanı niteliğindedir ve bu nedenle irade beyanının

---

[997] Buna karşılık Alman hukuku uygulamasında Alman İmparatorluk Yüksek Mahkemesi, haklı, hukuksal ve korunmaya değer bir menfaatinin bulunmadığı, oy hakkının kullanmanın bir irade beyanı olduğu ve bu nedenle bu iradenin kendi içinde çelişkiye düşecek şekilde kullanılmaması gerektiğini belirterek, birden fazla paya sahip olan pay sahibinin aynı yönde oy kullanması gerektiğini, farklı yönde oy kullanma halinde oyların geçersiz olacağını hükme bağlamıştır. RGHZ, 118 (1928), s.67 vd., Ömer Teoman, "Anonim Ortaklık Genel Kurulunda Birden Fazla Paya Sahip Olan Ortaklar Bir Öneri Konusunda Aynı Zamanda Olumlu ve Olumsuz Oy Kullanabilirler", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.15 ve 16'dan naklen.

[998] Arslanlı, **II-III**, s.47,48. Aynı yönde bkz. Ulusoy, **age.**, s.297. Aytaç, **İbra**, s.117.

[999] Teoman, **Farklı Oy Kullanma**, s.17 vd.; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.11,12; Tekil, **Anonim Şirket**, s.299,300; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.709; Çeker, **Oy Hakkı**, s.187.

kendi içinde çelişmesi gibi bir sonuç da ortaya çıkmayacaktır[1000]. Üstelik pay sahibinin farklı yönde oy kullanmasında farklı yönde menfaatleri bulunabilir. Bu menfaatler şunlar olabilir:

Pay sahibi, sahip olduğu oyların yalnız bir kısmı için, oyunu belli bir yönde kullanmak yükümü altında olduğu oy sözleşmesi imzalamış bulunabilir. Pay sahibi, aynı zamanda bir kısım paylar üzerinde intifa hakkı sahibi olabilir ve malikin menfaatlerini gözetme yükümü, onun farklı yönde oy kullanmasını gerektirebilir. Pay sahibi, temsilci olarak oy kullanmak durumunda olabilir ve bu halde temsil olunanın menfaatine yönelik olarak kullanacağı oylar, kendisinin sahip olduğu oylardan ile farklı yönde olabilir[1001].

Aynı sonuç, temsilci aracılığıyla oy kullanma halinde de söz konusu olacaktır. İntifa hakkı sahibi de, sahip olduğu oy haklarını farklı yönde kullanabilir. İntifa hakkı sahibinin, iki ayrı pay sahibine ait paylar üzerinde intifa hakkına sahip olması bu sonucu gerektirebilecektir[1002].

Ortaklık ana sözleşmesi ile, birden fazla paya sahip olan pay sahibinin aynı yönde oy kullanması gerektiği düzenlemesi getirilemez[1003].

Pay sahibi, oy hakkını farklı yönde kullanacaksa, işaretle oylamada sahip olduğu oyların ne kadarını olumlu, ne kadarını olumsuz olarak kullandığını açıkça bildirmelidir. Yazılı oylama yönteminde ise pay sahibi, gerek genel kurul toplantısından önce, gerek toplantı esnasında iki ayrı oy pusulası isteyebilmeli ve değişik yönde oylarını bu pusulalar ile kullanabilmelidir. Burada da, oyların ne kadarının olumlu ne kadarının olumsuz olduğu belirtilmelidir[1004].

---

[1000] Teoman, **Farklı Oy Kullanma**, s.19,20; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.11,12. Tekil, pay sahibinin oylarını farklı yönde kullanması halinde, pay sahibinin artık iptal davası açamayacağını ileri sürmektedir. Yazara göre, kararın iptalinin istenebilmesi için, pay sahibinin karara bütün oyları ile muhalif kalması ve muhalefetini toplantı tutanağına yazması gerekir. Oyların az da olsa olumlu olarak kullanılması ve buna rağmen iptal davası açılması, dürüstlük kuralına uygun düşmez. Tekil, **Anonim Şirket**, s.300.

[1001] Teoman, **Farklı Oy Kullanma**, s.21-24; Tekil, **Anonim Şirket**, s.299,300; Çeker, **Oy Hakkı**, s.187. Teoman, aynı zamanda, yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin seçiminde söz konusu olan yaygın etkili oy sisteminin pay sahibi açısından istenmeyen sonuçlarının bertaraf edilebilmesi için, pay sahibine farklı yönde oy kullanma olanağının verilmesiyle, onun istemediği adayı seçmeye zorlanmaması sağlanmalıdır demektedir. Teoman, **Farklı Oy Kullanma**, s.24,25.

[1002] Teoman, **a.e.**, s.21,22,27.

[1003] Teoman, **a.e.**, s.28.

[1004] İsviçre hukukunda, farklı yönde oy kullanmak isteyen pay sahiplerinin yönetim kurulundan iki giriş ya da oy pusulası isteme hakkının tanınması önerilmektedir. Teoman, **a.e.**, s.27, d.55'ten naklen. Teoman, anılan çözüm yolunun, oy pusulasının genel kuruldan önce verileceğine göre bir anlamının

Pay sahibi, oyunu farklı yönde kullanmakla birlikte, sahip olduğu oyların ne kadarının olumlu, ne kadarının da olumsuz olduğunu belirtmemişse durumun ne olacağı, çözümlenmesi gereken bir sorundur. Benzer bir duruma ilişkin düzenleme, SPK'nın birikimli oyun kullanılmasına ilişkin Seri IV, No:29 sayılı Tebliğ m.7'de yer almaktadır. Buna göre, oyunu birikimli olarak kullanan pay sahibi, oylarını oy dağılımı belirtmeksizin birden fazla adaya dağıtırsa, bu oyların adaylara eşit olarak dağıtılacağı kabul edilecektir. Bu düzenleme, ortaya koyduğumuz soruna da kıyasen uygulanabilecek midir? Yani, oyların miktarı belirtilmeksizin farklı yönde oy kullanma halinde pay sahibinin sahip olduğu oyların yarısının olumlu, diğer yarısının olumsuz olduğu kabul edilebilecek midir? Oy kullanmak hukuki işlem olduğu ve hukuki işlemlerin mümkün olduğu kadar ayakta tutmak gerektiğinden hareket edilerek, bu yönde bir sonuç kabul edilebilecektir. Ancak bu sonuç, oy kullanımı ile açıklanan irade beyanlarının her bir oy için birbirinden bağımsız olduğu göz önünde bulundurulunca kabul edilemez. Bu halde pay sahibi, her bir oy için açıkladığı irade beyanında hem olumlu, hem de olumsuz açıklamada bulunmaktadır. Dolayısıyla, pay sahibinin belirli bir irade beyanında bulunduğundan söz edilemez. Anılan durum, tek bir pay sahibinin farklı yönde oy kullanması hali ile benzerlik göstermektedir. Bu nedenle, bu şekilde kullanılan oyların geçersiz olarak kabul edilmesi gerekir.

**2. Tek Bir Paya Sahip Olunması Halinde**

Pay sahibinin tek bir paya sahip olması halinde, paydan doğan haklar ortaklığa karşı bölünemeyeceği için (TTK m.373/2, 400/1), oyun tek bir yönde kullanılması gerekir[1005]. Bu sonuca, oy kullanmanın aynı zamanda bir irade beyanı olduğu ve bu beyanın kendi içinde çelişmemesi gerektiği kuralından da ulaşılabilir.

Yukarıda varılan sonuç, imtiyazlı oy hakkı veren paylar açısından da geçerli olacaktır. Oyda imtiyazlı olan paylarda, her ne kadar birden fazla oy hakkı söz konusu olsa da, bu oylar tek bir paydan doğmaktadır. Bir pay, ne kadar oy hakkı verirse versin, sahibi bunları mutlaka aynı yönde kullanmalıdır. Oy hakkının kullanımının her pay için ayrı bir irade beyanı niteliğinde olması, aynı sonucu ortaya koyar. İmtiyazlı paylarda tek bir pay söz konusu olduğundan, bu birden fazla oy

---

olmadığını, toplantı sırasında farklı yönde oy kullanmak isteyen pay sahibinin bu imkândan yoksun kalacağını ifade etmektedir. Teoman, **a.e.**, s.28. Biz genel kurul toplantısı sırasında da oy pusulası istenebileceğini kabul ettiğimiz için, yazarın belirttiği sakıncanın doğmayacağı kanaatindeyiz.

[1005] Teoman, **a.e.**, s.21.

hakkı sağlasa da, uygulamadaki sonuç, genel kurulda aynı irade beyanının sağlanan imtiyaz oranınca açıklanmış olmasından ibarettir. Yoksa pay sahibi, ayrı ayrı paylar için farklı irade açıklamalarında bulunmamaktadır[1006].

**H. Ortaklık Organlarının Seçiminde Uygulanacak Oy Kullanma Sistemleri**

Yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerin seçiminde, pay sahibinin kullandığı bir oyun etkisi açısından iki sistem söz konusudur. Bunlar yaygın etkili oy sistemi ile birikimli oy sistemidir. Birikimli oyun, bazı halka açık anonim ortaklıklar için zorunlu olarak getirilmesi sonucu, bu konu ayrı bir başlık altında incelenmelidir.

Azlık pay sahipleri ile çoğunluk pay sahipleri arasında ortaklığın yönetiminde söz sahibi olma konusunda menfaat çatışması yaşanmaktadır. Azlık, hiç değilse yönetim kurulunda bir üye bulundurarak ortaklığın yönetimi hakkında bilgi alma ve denetleme imkânına sahip olmak ister. Azlığın, bunu gerçekleştirebilmesi için, yönetim kuruluna aday gösterme konusunda grup imtiyazı, oyda imtiyaz gibi imkânların yanında, genel kurulda kullanılan oyun etkisi açısından en etkili seçim sisteminin getirilmesi gerekir[1007]. SPK, bu amaçla, birikimli oyun kullanılmasına ilişkin Seri IV, No:29 sayılı Tebliği[1008] çıkarmıştır[1009].

---

[1006] Teoman, **a.e.**, s.21.

[1007] Tekinalp, **Yönetime Katılma**, s.52; Okutan, **agm.**, s.563. Azlığın, ortaklık organlarında temsili için ana sözleşme ile getirilebilecek seçim tarzına ilişkin diğer yöntemler, nispi çoğunluk ile nispi temsil sistemidir. Nispi (veya basit) çoğunluk sisteminde karar, oyların mutlak çoğunluğu ile değil de, belirli bir yönde toplanan en çok oy sayısına göre alınmaktadır. Kendigelen, **İmtiyaz**, s.216,217, d.153. TTK m.378/1 gereğince bu sistemin Türk hukukunda geçerli olamayacağı kabul edilmektedir. Arslanlı, **II-III**, s.58,64; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.833. Yargıtay da aynı görüştedir. Y.11.HD, 12.4.1983 t., E.1163/K.1914 (Moroğlu, Mevzuat, s.296). Nispi temsil ise, azlık veya münferit pay sahibi grupları, sahip oldukları sermayelere oranında yönetim kurulunda temsil edilme olanağını elde etmektedirler. Kendigelen, İmtiyaz, s.217, d.154. Bu sistem de Türk hukuku açısından kabul edilmemektedir. Arslanlı, **II-III**, s.58,64; Tekinalp, **Yönetime Katılma**, s.51. Seçin tarzına ilişkin getirilebilecek olan düzenlemeler bunlarla sınırlı değildir. Örneğin, yönetim kurulunun seçiminde her pay sahibine, sahip olduğu pay sayısını göz önüne almaksızın, bir oy hakkı verilmesi sisteminin de öngörülmesi mümkündür. Kendigelen, **İmtiyaz**, s.218, d.156. TTK m.373, her paya en az bir oy hakkını, emredici bir şekilde getirmiş olduğu için, böyle bir düzenleme geçersizdir. Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.144,145; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.960. Yargıtay da aynı yönde kararlar vermiştir. Y.11.HD, 28.12.1990 t., E.5569/K.8460 (Moroğlu, **Mevzuat**, 297); 8.3.1991 t., E.1322/K.1633.

[1008] "Sermaye Piyasası Kanununa Tabi Anonim Ortaklıkların Genel Kurullarında Birikimli Oy Kullanımına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ". RG., 18.2.2003, S.25024. Bu Tebliğin bazı maddeleri, 22.12.2003'te Seri IV, No:31 sayılı "Sermaye Piyasası Kanununa Tabi Anonim Ortaklıkların Genel Kurullarında Birikimli Oy Kullanımına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ" ile değiştirilmiştir.

[1009] Tekinalp, **Yönetime Katılma**, s.52; Okutan, **agm.**, s.563.

**1. Yaygın Etkili Oy Sistemi**

Yaygın etkili oy sistemi, TTK'nın ortaklık organlarının seçiminde uyguladığı sistemdir. Bu sistemde, organların seçiminde pay sahibi, her bir yönetim kurulu üyeliği için bir kez oy kullanır ve gösterilen adaylardan istediğine oy verir[1010]. Pay sahibinin kullandığı her bir oy, organ üyelerinin bir liste halinde seçilmesinde, seçilecek üye sayısı kadar etki yapar, yani verilen bir oy listedeki her bir aday için verilmiş sayılır. Örneğin, yönetim kurulu için dört üye seçilecekse ve aday olarak on kişi gösterilmişse, her payın bir oy hakkı verdiği varsayımında, pay sahibinin kullandığı bir oy, aday olan A, B, C ve D'nin her birine verilmiş sayılır. Oyların tasnifi ve sayımında bu adayların her birine bir oy hakkı yazılır[1011].

Bu sistemde oyların çoğunluğuna sahip olan pay sahipleri, organ üyelerinin tamamını belirleyebileceklerdir[1012].

**2. Birikimli Oy Sistemi**

Yaygın etkili oy sisteminin karşısında birikimli oy sistemi yer alır. Birikimli oy sistemi, SerPK m.22/1, b.(v)'nin verdiği görev ve yetkiye dayanarak SPK tarafından, Seri IV, No:29 sayılı Tebliği ile düzenlenmiştir. Getirilen bu sistemin amacı, azlık oylarının gücünü artırmaya ve azlığın ortaklığın yönetiminde ve denetiminde temsil edilmelerine olanak verecek birikimli oy kullanımına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir (Tebliğ m.1). Birikimli oy sistemi, ilk olarak Amerikan hukukunda ortaya çıkmış ve yaygın bir şekilde uygulanmıştır[1013].

Birikimli oy sisteminin en önemli faydası, azlığın oylarını adaylardan biri üzerinde toplayarak yönetim kurulu ve denetim kuruluna üye gönderebilme imkânına sahip olmasıdır. Azlık, böylece, ortaklık işleri hakkında bilgi sahibi olacak, yönetim üzerinde bir denetim sağlanabilecektir. Ayrıca, yönetim kurulunda ortaklık işleri daha ciddi bir şekilde ele alınacaktır. Buna karşılık, azlığın, hatta bazen küçük bir azınlığın ortaklık yönetimini ele geçirmesini kolaylaştırması bakımından bu sistem zararlı

---

[1010] Okutan, **agm.**, s.563,564.
[1011] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.959a.
[1012] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **a.e.**, N.959a; Okutan, **agm.**, s.564.
[1013] İmregün, **Amerikan Ortaklıklar Hukuku**, s.53; İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.62; Tekinalp, **Yönetime Katılma**, s.52; Kendigelen, **İmtiyaz**, s.217, d.155; Okutan, **agm.**, s.563. Bu sistemin tarihi gelişimi hakkında bkz. Okutan, **agm.**, s.564 vd.

sonuçlar doğurabilir[1014]. Bu sistemin bir diğer sakıncası ise, azlığın yönetim kurulundaki varlığının kurulun etkin ve süratli bir şekilde çalışmasını engellemesi, yönetimde çatışma ve uyuşmazlığın yaşanmasıdır[1015].

**a. Tanım ve Kapsamı**

Birikimli oy kullanma yöntemi, genel kurula katılan kişinin yönetim kurulu ve denetim kurulu üyeliği seçiminde kullanacağı oy sayısı, sahip olduğu veya temsilci sıfatıyla kullanmaya yetkili olduğu oy sayısı ile seçimi yapılacak yönetim kurulu ve denetim kurulu üye sayısının çarpılması suretiyle bulunan ve bu suretle ulaşılan birikimli oy sayısının tamamı bir aday için veya birden fazla adaya bölünerek kullanılabilen oy kullanma yöntemidir (Tebliğ m.5/1)[1016].

Birikimli oy sistemi, ortaklıkların yönetim ve denetim kurulu üyelerinin[1017] seçiminde kullanılan oy sistemdir (Tebliğ m.2)[1018]. Birikimli oy sistemi, SerPK'ya tâbi halka açık anonim ortaklıklar bakımından uygulama alanı bulan bir sistemdir[1019]. Çünkü söz konusu Tebliğ, SerPK m.22/1, b.(v) uyarınca, SerPK'ya tâbi ortaklıkların genel kurullarında oy kullanma yöntemine ilişkin düzenlemeleri yapmak amacıyla çıkarılmıştır. Tebliğ'de geçen ortaklık, SerPK'ya tâbi olan ortaklıkları ifade eder (Tebliğ m.4). O halde, birikimli oy, pay senetlerini halka arzetmiş olan veya halka arzedilmiş sayılan anonim ortaklıklar bakımından, yani pay sahibi sayısı 250'yi aşan anonim ortaklıklar bakımından uygulama alanı bulacaktır.

---

[1014] Tekinalp, **Yönetime Katılma**, s.55; Okutan, **agm.**, s.566; Abuzer Kendigelen, "Birikimli Oy Tebliğinde Yapılan Değişiklik Üzerine Düşünceler", **İÜHFM**, C. LXII, S.1-2, Y.2004, s.403.

[1015] Okutan, **a.e.**, s.566.

[1016] Okutan, Tebliğ m.5/1'de yer alan tanıma ilişkin olarak çeşitli eleştiriler getirmiştir. Bu eleştiriler hakkında bkz. Okutan, **agm.**, s.580 vd. Yazar, getirdiği bu eleştiriler doğrultusunda birikimli oyun tanımını yapmıştır. Buna göre birikimli oy, "Birikimli oy kullanma, yönetim kurulu veya denetim kurulu seçimlerinde her bir pay için seçilecek toplam kurul üyesi sayısı kadar oy kullanılmasıdır. Bu şekilde hesaplanan birikimli oyların tamamı bir aday için kullanılabileceği gibi, oylar birden fazla adaya da dağıtılabilir". Okutan, **a.e.**, s.581.

[1017] Denetçiler açısından bu sistemin uygulanabilmesi için birden fazla denetçinin seçimi söz konusu olmalıdır. Kendigelen, **Birikimli Oy**, s.406, d.5.

[1018] Tebliğ'in kapsamı sadece yönetim ve denetim kurulu seçimleri için öngörülmüştür. Ana sözleşmeye konulacak bir hükümle, zorunlu organların yanında ihtiyari organlarda oluşturulabilir. Arslanlı, **II-III**, s.1; Ansay, **Anonim Şirket**, s.13. Bu ihtiyari organlara üye seçimi genel kurulda yapılacaksa, ana sözleşmeye konulacak hükümle birikimli oy sisteminin bu organların seçiminde de uygulanabilmesi mümkündür. Okutan, **agm.**, s.579,580.

[1019] TTK'ya tâbi olan kapalı tip anonim ortaklıklar bakımından yöntemin geçersiz olduğu kabul edilmiştir. İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.63. Aksi görüş için bkz. Okutan, **agm.**, s.569.

**b. Birikimli Oyun Kabulü**

Kural olarak, birikimli oyun kabulü, halka açık anonim ortaklıklar bakımından ihtiyaridir, yani onların isteğine bağlıdır. Ancak, bu sistemin uygulanabilmesi için ortaklık ana sözleşmesinde açık hüküm bulunması zorunludur (Tebliğ m.5/3).

O halde bir halka açık anonim ortaklık, yönetim kurulu ve denetçilerin seçiminde birikimli oy kullanma yöntemini uygulamak istiyorsa, ana sözleşmesinde açık olarak birikimli oyu kabul etmelidir. Böylece, Tebliğ esas olarak katılma sistemini benimsemektedir[1020].

Kural, sistemin seçiminin ihtiyari olmasına rağmen, Seri IV, No:29 sayılı Tebliğ m.5/3'de, 22.12.2003 tarihinde Seri IV, No:31 sayılı Tebliğ ile yapılan değişiklikle, bazı ortaklıklar bakımından birikimli oyun kullanılması zorunluluğu getirilmiştir[1021]. Buna göre, pay senetleri borsada işlem görmeyen ve geçmiş iki yıl içerisinde pay sahibi sayısı sürekli olarak 500'ün üzerinde olduğu herhangi bir şekilde anlaşılan[1022] halka açık anonim ortaklıkların birikimli oy yöntemini uygulamaları ve ana sözleşmelerinde birikimli oy yöntemine yer vermeleri zorunludur[1023]. Diğer ortaklıklar bakımından ise birikimli oy yönteminin uygulanması ise ihtiyaridir.

Seri IV, No: 31 sayılı Tebliğ ile eklenen Ek Madde 1'e göre, bu tebliğe göre birikimli oy kullanma yöntemi kullanması zorunlu olan ortaklıklar, Tebliğ'in

---

[1020] Okutan, **a.e.**, s.581. Katılma sisteminin yarar ve sakıncaları için bkz. Okutan, **a.e**, s.581,582. Katılma sisteminin ülkemiz koşulları bakımından yerinde olmadığı yönünde bkz. Kendigelen, **Birikimli Oy**, s.407-410.

[1021] SPK, bazı ortaklıklar bakımından getirilen zorunluluğun gerekçesi olarak, birikimli oy yönteminin Türk hukuku için yeni bir kavram olduğunu, bu nedenle ilk olarak ihtiyari sisteme yer verildiğini, ancak geçiş sürecinin belli ölçüde aşıldığını ve bu nedenle sistemin bazı ortaklıklar için zorunlu hale getirildiğini ifade etmektedir. SPK'nın gerekçesi için bkz. www.spk.gov.tr. Kendigelen bu değişikliğin isabetli olduğunu, ancak zorunluluğun kapalı anonim ortaklılar dahil bütün anonim ortaklıklar için getirilmesinin yerinde olacağını savunmaktadır. Kendigelen, **Birikimli Oy**, s. 410. Yazar, ayrıca, geçiş dönemi için yapılan böyle bir tercihin yerinde olduğunu, ancak sayı sınırlandırılması getirilmenin yerinde olmadığını ileri sürmektedir. Kendigelen, **Birikimli Oy**, s.410-415.

[1022] Ortak sayısını tespit için pay defterinden, genel kurul hazirun cetvelinden, kâr payı dağıtımına ve rüçhan hakkı kullanımına ilişkin ortaklık kayıtlarından yararlanılabilir. Kendigelen, **Birikimli Oy**, s.416.

[1023] SPK, zorunluluğun pay senedi borsada işlem görmeyen ortaklıklar için öngörülmesinin nedeni olarak, bu ortaklıklarda, yönetimin uygulamalarından memnun olmayan pay sahiplerinin pay senetlerini devrederek ortaklıktan ayrılma olanağının daha sınırlı olduğunu ve borsada yer alan ortaklıklardaki kamuyu aydınlatma araçlarından yararlanamamalarını, dolayısıyla yönetim ve denetim organlarında temsil hakkının bu tür ortaklıklarda daha öncelikli olarak ortaya çıktığını ifade etmiştir. Zorunluluğun, ortak sayısının geçmiş iki yıl içerisinde sürekli olarak 500'ün üzerinde olmasına ilişkin şartın gerekçesi ise, birikimli oy kullanma yöntemini uygulayacak ortaklığın pay sahiplerinin belirli bir sayısal büyüklüğe sahip olmasının sağlanmasına yönelik olduğu, çünkü ortak sayısı arttıkça, yönetim ve denetimde temsil edilebilmenin öneminin daha da arttığı ifade edilmektedir.

yürürlüğe girdiği tarihten sonraki ilk olağan genel kurullarında ana sözleşmelerini Tebliğ'de belirtilen esaslar çerçevesinde değiştirmek ve sonraki genel kurullarında birikimli oy kullanma yöntemini uygulamak zorundadırlar. Birikimli oy sistemini, ihtiyari veya zorunlu olarak uygulayacak olan anonim ortaklıklar, ana sözleşmelerini Tebliğ m.6'da belirtilen esaslar çerçevesinde değiştirmek zorundadırlar[1024]. Bu yönde bir ana sözleşme değişikliği gerçekleştirilinceye kadar, bu şirketler açısından birikimli oyun kendiliğinden kullanılması söz konusu değildir[1025].

Ana sözleşmelerinde birikimli oya yer veren anonim ortaklıklar, genel kurul toplantılarına ilişkin ilânlarda bu yönteme ilişkin açıklamalara yer vermek zorundadırlar (Tebliğ m.6/3).

**c. Genel Kurul Toplantısında Birikimli Oyun Kullanılması**

Genel kurul toplantılarında birikimli oyun kullanılabilmesi için, ana sözleşmede düzenlenmesinin yanında birikimli oyun kullanılması yönünde pay sahipleri tarafından bir talebin olması gerekir. Bu talep, ana sözleşmede soyut olarak yer alan birikimli oy sisteminin, yapılacak genel kurul toplantısında uygulanabilmesi şartıdır. Pay sahibinin ortaklığa bildirimi yazılı olmalıdır. Tebliğ m.9'a göre, birikimli oy kullanacak kişi, genel kurul tarihinden en az iki iş günü önce, birikimli oy kullanma isteğini ortaklığa yazılı olarak bildirmek zorundadır[1026]. Bir pay sahibinin bildirim yapması genel kurul toplantısında birikimli oy yönteminin uygulanması için yeterli olup, genel kurulda oylarını birikimli kullanmak isteyen diğer kişilerin bildirim yapmış olmaları şartı aranmaz[1027].

Çağrı yoluyla vekâlet toplanması ve toplanan oyların birikimli olarak kullanılmasının istenmesi halinde, çağrı toplayacak olanlar, bilgi formlarında

---

[1024] Bu düzenlemeler hakkında ayrıntılı olarak bkz. Okutan, **agm.**, s.582 vd.; Kendigelen, **Birikimli Oy**, s.420 vd.

[1025] Kendigelen, **Birikimli Oy**, s.417,418.

[1026] Kendigelen, birikimli oyu zorunlu olarak uygulamak zorunda olan anonim ortaklıklar için böyle bir talep şartının yerinde getirilmesinin, öngörülen zorunluluk ile uyumlu olmadığını; bu ortaklıklar için pay sahibi tarafından bildirim yapılmadan dahi birikimli oyun genel kurulda uygulanacağını ileri sürmektedir. Kendigelen, **Birikimli Oy**, s.431,432.

[1027] Görüldüğü üzere genel kurul toplantısında birikimli oy sisteminin uygulanabilmesi için, bir pay sahibinin dahi talepte bulunması yeterli olacaktır. Böylece, birikimli oy hakkı, bir pay sahipliği hakkı olarak kabul edilmiştir. Diğer pay sahiplerinin, korunmaya değer bir menfaatleri söz konusu olamayacağı için itirazda bulunmaları da söz konusu olamaz Okutan, **agm.**, s.595. Yazar, sadece bildirimin yeterli olmadığını, diğer pay sahiplerinin de gerekli hazırlıkları yapabilmeleri için ortaklığa, diğer pay sahiplerine duyuruda bulunma yükümü de getirilmelidir demektedir. Okutan, **a.e.**, s.594, 595.

birikimli oy yöntemine ilişkin açıklamalara ve sonuçlarına ilişkin açıklamalara yer vermek zorundadırlar (Tebliğ m.9/2).

Yönetim kurulu ve denetçilerin seçiminin yapılacağı genel kurul toplantısında, birikimli oy sistemi ile genel hükümlere göre oy kullanımı birlikte uygulanacaktır (Tebliğ m.7/1). Yani, organların seçiminin oylamasında birikimli oy kullanılacak, seçim haricindeki diğer gündem maddelerinde genel hükümlere göre oy kullanılacaktır. Hüküm, seçim oylamasında hem birikimli oy hem de yaygın etkili oy sisteminin birlikte uygulanacağı şeklinde yorumlanamaz.

Birikimli oy, yazılı oy pusulaları ile kullanılır. Genel kurul toplantısında yazılı oy pusulalarını bulundurmakla yönetim kurulu görevlidir (TTK m.375). Bu oy pusulalarında birikimli oyun dağılımı gösterilir ve oy kullanan kişinin sahip olduğu oy sayısı, adı, soyadı ile imzası yer alır. Yazılı oy pusulaları, genel kurul divan başkanlığına sunulur. Genel kurul başkanı, birikimli kullanılan oy sayısını kontrol etmekle ve mükerrer oy kullanılmasını önleyecek önlemleri almakla yükümlüdür (Tebliğ m.7/1). Genel kurul başkanın görevi, özellikle temsilcilerin nasıl oy kullandığını incelemek değil, kullanılacak oy sayısını kontrol etmektir[1028].

Birikimli oy hesabında, ana sözleşmede belirtilen ve seçimi yapılacak yönetim ve denetim kurulu üye sayısı dikkate alınacaktır (Tebliğ m.7/2). Yani, bir pay sahibinin on payı varsa ve beş tane yönetim kurulu seçilecekse birikimli olarak kullanılabilecek oy 50'dir.

Oyun birikimli olarak kullanılmasında, pay sahipleri en çok seçilmesini istedikleri adayın lehine oylarını kullanacaklardır. Ancak, bazı pay sahipleri oyların dağılımını belirtmeksizin oy kullanmış olabilirler. İşte oyunu birikimli olarak kullanan pay sahibi veya temsilcisi, oylarını, oy dağılımını belirtmeksizin birden fazla adaya dağıtırsa, bu oyların adaylara eşit olarak dağıtıldığı kabul edilir (Tebliğ m.7/3). Bu durum, oy hesabıyla ilgilenmeyen pay sahibinin yaratacağı karışıklığı önleyecektir[1029].

Birikimli oy sisteminde seçimin, en çok oy alan adayın seçilmesi kuralına göre yapılması gerekecektir. Gösterilen aday sayısının bir önemi yoktur. En çok oy alandan başlamak üzere, üye sayısı kadar aday seçilecektir.

---

[1028] Okutan, **a.e.**, s.591.
[1029] Okutan, **a.e.**, s.591.

Temsilci aracılığıyla oy kullanma söz konusu ise, pay sahiplerinin Seri IV, No:8 uyarınca verecekleri vekâletname formunda birikimli oy kullanılması yönünde bir talimatı yer alıyorsa temsilci, oyları birikimli olarak kullanmak zorundadır. Eğer böyle bir talimat yoksa, bu paylar, birikimli oyun hesabında dikkate alınmayacak, paylara ilişkin oy hakkı genel hükümler çerçevesinde kullanılacaktır. Bu durum, çağrı yoluyla vekâlet toplanmasında da geçerli olacaktır (Tebliğ m.8). Yani bu halde, TTK hükümleri geçerli olacaktır.

Pay sahibinin, birikimli oy talimatı vermemesi, onun oy hakkından yoksun olması sonucunu doğurmaz, temsilci oyunu genel hükümlere göre kullanacaktır. Seçim oylamasında birikimli oy ile yaygın etkili oy sisteminin birlikte uygulanamaması durumu, temsilcinin oy kullanamaması sonucunu doğurmaz[1030].

Pay sahibinin birikimli oy vermemesi halinde temsilcinin oylarını birikimli olarak kullanabileceği savunulmuştur. Bu görüş, Seri IV, No:8 sayılı Tebliğ m.8'de pay sahibinin talimat vermemesi halinde temsilcinin genel hükümlere göre, yani pay sahiplerinin menfaatine uygun hareket eder düzenlemesinden yola çıkarak, pay sahibinin menfaatleri gerektiriyorsa temsilcinin oyunu birikimli olarak kullanabileceğini savunmaktadır[1031].

Biz bu görüşe, Tebliğ m.8/1 gereği katılmıyoruz. Pay sahibinin birikimli oy talimatı vermemesi halinde, artık temsilcinin oyları birikimli olarak kullanması mümkün değildir. Bu halde genel hükümler uygulanacaktır. Burada Tebliğ m.7/3'ün uygulaması ortaya çıkacaktır. Yani temsilci, oy dağılımını belirtmeksizin oy kullanacak ve bu takdirde oylar adaylara eşit olarak dağıtılmış sayılacaktır[1032].

**I. Oyların Toplanması, Sayılması ve Hesaplanması**

Bir genel kurul kararının meydana gelmesi için, genel kurulda oylama yapılması şart olmakla birlikte yeterli değildir. Ayrıca oylamanın sonucunun tespit edilmesi gerekir. Bunun için de, pay sahiplerinin genel kurul toplantısında belirlenen yönteme göre kullandıkları oyların toplanıp sayılması ve hesap edilmesi gerekir[1033].

---

[1030] Okutan, **a.e.**, s.592,593; Kendigelen, **Birikimli Oy**, s.432, d.53.
[1031] Okutan, **a.e.**, s.593,594.
[1032] Okutan, bu ihtimalin düşünülebileceğini ancak pay sahibinin zararına olabileceği için kabul edilememesi gerektiğini ifade etmektedir. Yazar, bu durumda yapılacak en iyi şeyin Seri IV, No:8 sayılı Tebliğ'e göre hazırlana vekâletname formunda birikimli oy ve oylamanın nasıl dağılacağına ilişkin şıkka da yer vermek gerektiğini ifade etmektedir. Okutan, **a.e.**, s.594.
[1033] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.106.

**1. Oyların Toplanması**

Genel kurulda kullanılan oyların toplanması, yazılı oy yöntemine göre oy kullanılması halinde söz konusu olacaktır. Buna karşılık işaretle oylamada, oyların toplanması değil, sadece işaretle kullanılan oyların sayımı söz konusu olacaktır.

Yukarıda incelendiği üzere yazılı oy, oy pusulaları aracılığıyla kullanılır. Ana sözleşmede aksine bir düzenleme yoksa oylar, pay sahiplerinin oylarını oy pusulalarına yazıp imzaladıktan sonra, bunları oy toplayıcılarına vermeleri veya belli bir yerde bulunan kutuya atmaları suretiyle toplanır[1034].

Genel kurulda kullanılan oyların toplanmasında oy toplayıcıları görevlidir. Bunlar, kullanılan oyları toplamak, bunları olumlu, olumsuz ve çekimser şeklinde tasnif etmek ve oyları saymakla görevlidirler[1035].

Pay sahibi, oy kullanmak yöneltilmesi gereken bir irade beyanı olduğu için, oy pusulasını başkanlık divanına ulaştırmalıdır. Kullanılan oylardaki irade beyanı, genel kurul toplantısını yürütmekle görevli başkana yöneltilmektedir[1036].

Genel kurul başkanı, pay sahiplerinin kullandıkları oyları hazirun cetvelinde yer alan oy hakkı ile karşılaştırmalı, mükerrer oy kullanılmasının önüne geçmelidir (Seri IV, No:29 sayılı Tebliğ m.7/1). Eğer bir pay sahibi, mükerrer oy kullanmış ve oyların yönü aynı ise, fazla olarak kullanılan oylar kullanılmamış sayılmalı ve bunlara ilişkin oy pusulaları başkan tarafından iptal edilmelidir. Mükerrer olarak kullanılan oylar farklı yönde ise, tek paya sahip olan pay sahibinin farklı yönde oy kullanmasında olduğu gibi[1037] oyların hepsi geçersiz sayılmalıdır.

**2. Oyların Sayılması**

Oylar toplanıp tasnif edildikten sonra, oylama sonucunun tespiti için oyların sayılması gerekecektir. Oyların sayımında, çekimser oy ile zımni oyun hangi yönde sayılacağı belirlenmelidir.

Genel kurul toplantısında kullanılan oyların sayımında iki yöntemden bahsedilmektedir. Bunlar toplama yöntemi ile çıkarma yöntemidir. Toplama yönteminde, kullanılan olumlu ve olumsuz oylar ayrı olarak ve teker teker sayılır. Buna karşılık çekimser oylar, verilmiş oy niteliğinde kabul edilmediğinden sayılmaz.

---

[1034] Çevik, **Anonim Şirket**, s.706. TBMM İçtüzük m.139/3'te benzer bir kural bulunmaktadır.
[1035] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.695; Çevik, **Anonim Şirket**, s.706.
[1036] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.4.
[1037] Bu konuda bkz. § 3, VII, G, 2'nolu başlık.

Sayım işlemi, oyların ve oy pusulalarının sayımı ile gerçekleşir ve oy pusulalarında yer alan olumlu oylar, olumsuz oylardan çıkarılarak sonuç tespit edilir. Çıkarma yönteminde ise, sadece olumsuz oylar ile çekimser oylar sayılır. Bulunan sayı, hazirun cetveline göre genel kurulda temsil edilen oy sayısından çıkarılır ve böylece olumlu oylar bulunur. Bu sistemde, olumsuz ve çekimser oyların haricindeki diğer bütün oyların, pay sahibi veya temsilcisi tarafından kullanılmamış olsa dahi, olumlu yönde kullanılmış olduğu sonucu ortaya çıkacaktır[1038]. Bize göre, oyların sayımına ilişkin bu iki sistem, Türk hukuku bakımından kabul edilemez. Şöyle ki:

Her şeyden önce, genel kurulda kullanılan olumlu, olumsuz ve çekimser oyların ayrı ayrı sayılması gerekir. Çekimser olarak kullanılan oylar da, pay sahibinin iradesini yansıtmaktadır ve bu nedenle diğer oylardan ayrı olarak sayılmalıdır. Çekimser oylar, olumsuz oylar kabul edilemez[1039]. Çekimser oy kullanmak, pay sahibinin iptal davası açabilmesini etkileyeceğinden ayrı olarak sayılması gerekir[1040].

Aynı şekilde, sadece olumsuz ve çekimser oyların sayılması da söz konusu olamaz. TTK m.378'e göre, karar yeter sayısı olumlu oylara göre de belirleneceği için, olumlu olarak kullanılan oyların da sayılması gerekir. Ayrıca genel kurulda karar kullanılan oylar ile alınır, çıkarma sisteminde söz konusu olan kullanılmış sayılan oylarla değil. Çekimser ve olumsuz oylar dışında kalan ve hazirun cetvelinde yer alan oyların, genel kurulda olumlu olarak kullanılmış sayılacağını kabul etmek mümkün değildir. Çünkü, bazı pay sahipleri veya temsilcileri genel kurula katılmakla birlikte oy kullanmamış olabilirler. Aksini kabul, bazı pay sahipleri için oy kullanma

---

[1038] D.H. Max, "Die Leitung der Hauptversammlung", Die AG 36 (1991), s.87,88 (Ömer Korkut, **"Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Toplantısına Çağrı ve Toplantının Yürütülmesi"**, Yayımlanmamış YL Tezi, Ankara, AÜSBE, 1999, s.202-204'ten naklen.).

[1039] Doktrinde sorun, iptal davası açabilmek için gerekli olan karara muhalif kalma açısından ele alınmıştır. Bu açıdan, çekimser oyun olumsuz oy olarak kabul edilemeyeceği savunulmuştur. Bu konu hakkında bkz. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.203, d.106, 204; Okçuoğlu, **agm.**, s.274 vd., 282; İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s.171; Tekil, **Anonim Şirket**, s.335; Eriş, **Anonim Şirket**, s.450. Buna karşılık Domaniç, çekimser oy kullanan pay sahibinin kanunen olumsuz oy kullanmış sayılacağını ifade etmektedir. Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.885. Aynı yönde bkz. Arslanlı, II-III, s.86; Ünal Tekinalp, "Olumlu veya Çekimser Oy Kullanan Paysahibi İptal Davası Açabilir mi?", **İkt.Mal.**, C.XXIX, S.7, s.278-280; Çevik, **Anonim Şirket**, s.732. Yargıtay bir kararında, çekimser oyların muhalif oylar gibi etki yapacağını kabul etmektedir. Y.11.HD, 24.11.1975 t., E.4950/K.6648 (**Batider**, Haziran 1976, s.141 veya **YKD**, C.II, S.10, s.1456). Kanımızca Yargıtay da bu kararında, çekimser oyların asıl olarak olumsuz oy olmadığını ancak kararın alınmasında olumsuz oylar gibi etki ettiğini kabul etmektedir.

[1040] Böylece toplama sisteminin Türk hukukunda uygulanamayacağını ortaya koymuş olduk.

zorunluluğunu getirir ki, bu kabul edilemez. Bu nedenlerle sonuç olarak, genel kurulda kullanılan olumlu oylar ayrı olarak sayılmalıdır[1041].

Sonuç olarak, genel kurulda kullanılan oylar, olumlu, olumsuz ve çekimser şeklinde tasnif edilmeli ve ayrı ayrı sayılmalıdır. Oyların sayımında, genel kurulda kullanılmayan oylar dikkate alınmamalıdır. Genel kurul toplantısına katılan, ancak oy kullanmayan veya olumsuz oy kullandığını belirtmeyen pay sahibinin olumlu oy vermiş sayılacağı, yani zımni oy kabul edilemez[1042]. Doktrinde zımni oya ilişkin olarak ana sözleşmede düzenleme getirilebileceği, bu düzenlemenin geçerli sayılabilmesi için genel kurul başkanının her karar için uyarıda bulunması gerektiği ifade edilmektedir[1043]. Bize göre, böyle bir düzenleme ana sözleşme ile getirilemez. Pay sahibi, genel kurula katıldığı halde oyunu kullanıp kullanmamakta tamamen serbesttir. Ana sözleşme ile pay sahiplerine oy kullanma zorunluluğu getirilemez[1044]. Zımni oyun kabulü ile, genel kurul katılan pay sahibine oy kullanma zorunluluğu getirilmiş olacaktır ki, böyle bir ana sözleşme düzenlemesi geçersiz olacaktır. Ayrıca bu tür bir düzenleme, pay sahibinin de iradesini dikkate almamakta, müktesep hak olan pay sahibinin oy hakkına ve dolayısıyla TTK m.385'e aykırılık teşkil etmektedir.

**3. Oyların Hesap Edilmesi**

Genel kurula katılarak oy kullanan bir pay sahibinin, ne oranda oy hakkına sahip olduğunun belirlenmesi gerekir. Böyle bir tespit, oyların hesaplanmasında etkili olacaktır. Oylar toplanıp sayıldıktan sonra, hesap edilmesi söz konusu olacaktır. Genel kurulda kullanılan oyların hesap edilmesi, oy hakkının kapsamı ile ilgili bir sorundur. Yani oy hakkının payın itibari değerine göre mi belirleneceği ile ilgilidir[1045]. Paylar arasında itibari değer farkı varsa, pay sahibinin sahip olduğu oy hakkının belirlenmesi gündeme gelecektir.

Yönetim kurulu, pay sahibinin genel kurulda sahip olduğu oy sayısının belirlenmesi konusunda gerekli tedbirleri almakla görevlidir. Bu konuya ilişkin olarak TTK'da açık bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak, bu konuda karar organı genel

---

[1041] Böylece çıkama yönteminin Türk hukukunda uygulanmasının mümkün olmadığını ortaya koymuş olduk.
[1042] Çeker, **Oy Hakkı**, s.190.
[1043] Çeker, **a.e.**, s.191.
[1044] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), ***Ortaklıklar***, N.960.
[1045] Aslında bu konu, hazirun cetvelinin hazırlanması başlığı altında ele alınmalıdır. Ancak biz, bir bütünlük oluşturması için bu konuyu burada ele almayı uygun gördük.

kurulun kendisidir. Yönetim kurulu sadece bu hususta gerekli tedbirleri almakla görevlidir[1046]. O halde, genel kurul toplantısında pay sahibinin ne kadar oy hakkına sahip olduğu belirlenmeli, ona göre oy kullanması sağlanmalı ve oyları hesap edilmelidir.

Pay sahibinin sahip olduğu oy hakkının kapsamını belirlemek için, bu hakkın hangi ölçüde kullanılacağının, yani payın itibari değerinin oy hakkı üzerinde etkili olup olmadığının ortaya konması gerekir. Oy hakkının payların itibari değerine mi göre kullanılacağı hususunda TTK'da açık bir hüküm bulunmamaktadır[1047]. Doktrinde iki farklı görüş savunulmaktadır. Tartışma TTK m.373/1'den kaynaklanmaktadır. Bu maddeye göre, her pay sahibine bir oy hakkı verir. Bu kurala aykırı olmamak şartıyla her payın sahibine vereceği oy hakkı ana sözleşme ile düzenlenebilir. Buna karşılık İsv.BK m.692/1'de oy hakkının payın itibari değerine göre kullanılacağı belirtilmiştir[1048].

Pay sahibinin oy hakkının payın itibari değerine göre belirleneceğini savunan görüşe göre[1049], anonim ortaklıkta sermayeye katılma oranında hak sahibi olma ilkesi geçerlidir ve oy hakkında da bu ilkeden ayrılmanın bir gerekçesi yoktur. İtibari değeri farklı olan paylara eşit oy hakkı tanımak, düşük itibari değerli paylara imtiyaz tanınması anlamına gelecektir ki, bu durum, imtiyazların ana sözleşmeyle açık olarak getirilebileceği ilkesine aykırılık oluşturur. Pay sahipliği haklarından olan azlık hakları da (TTK m.310, 341, 356, 366, 367, 377) esas sermayeye katılım oranına göre

---

[1046] Y.11.HD, 2.7.1979 t., E.1882/K.3487 sayılı karar için bkz. Moroğlu, **Mevzuat**, s.299. Teoman, pay sahibinin sahip olduğu oy sayısının belirlenmesi için yönetim kurulunun hazirun cetvelini hazırlarken payın türünü, yani oyda imtiyazlı olup olmadığını ve payın itibari değerini de belirtmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.409.

[1047] Buna karşılık, İsv.BK m.692/I, APOK §134/I'de oy hakkının payın itibari değerine göre kullanılacağı kabul edilmiştir. Ömer Teoman, "Anonim Ortaklıklar Hukukunda Payın Birim (İtibari-Nominal) Değerinin Oy Hakkının Saptanılmasındaki İşlevi ve Türk Sistemi", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.75,76; Çeker, **Oy Hakkı**, s.28.

[1048] İsviçre hukukundaki düzenleme hakkında bkz. Teoman, **İtibari Değer**, s.76,77.

[1049] Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.10.; Teoman, **İtibari Değer**, s.77 vd.; Teoman, **Hazirun Cetveli**, s.409; Ömer Teoman, "Alman ve İsviçre Anonim Ortaklıklar Hukukunda Pay Bedelinin Ödenme Oranın Oy Hakkına Etkisi ve Türk Simsi Üzerinde Düşünceler", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku – Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.310; Moroğlu, **Oy Sözleşmeleri**, s.2; Aytaç, **Hisse Senetleri**, s.189; Tekil, **Anonim Şirket**, s.47 vd.; Kendigelen, **İmtiyaz**, s.113 vd., Kendigelen, **İntifa**, s.7, d.4; Kendigelen, **İmtiyazlı Paylar**, s.196,197; Karahan, **İmtiyaz**, s.90-92; Suluk, **İmtiyaz**, s.82,83. Danıştay da bir kararında, anonim ortaklıkta pay sahibinin oy hakkını itibari değere göre kullanacağını kabul etmiştir. D.1.D, 18.1.1983 t., 6/11 sayılı kararı. Karar için bkz. Eriş, **TTK Şerhi I**, 1.Bası, s.1141.

belirlenmiştir. Oy hakkı da, bir pay sahipliği hakkı olduğu için esas sermayeye katılma oranına göre, yani payın itibari değerine göre belirlenmelidir. TTK m.373'de oy hakkının itibari değere göre belirleneceği belirtilmemekle birlikte, belirlenmeyeceği, paylar arasında mutlak eşitliğin olduğu da belirtilmemiştir. Oy hakkında imtiyazın tanınabiliyorsa (TTK m.373/1, 401), oy hakkı açısında paylar arasında mutlak eşitlik de yok demektir. Esasında malvarlığı hakları için kabul edilen itibari değere göre hakların kullanılmasını (TTK m.394, 455, 471) oy hakkı açısından da kabul etmek gerekir[1050]. Oy hakkının payın itibari değerine göre kullanılabileceğine ilişkin ilke, TTK m.387'de belirtilmiştir. TTK m.387'ye göre, ana sözleşme değişikliklerinde, aksine hüküm olsa da, her pay ancak bir oy hakkı verir. Bu madde uyarınca, ana sözleşme değişikliklerinde oyda imtiyazlar söz konusu olmayacaktır, yani amaca göre yorum yapılırsa, oy hakkı itibari değere göre kullanılacaktır. Diğer hallerde de bu ilke kabul edilmelidir[1051].

Buna karşılık bizim de katıldığımız görüş uyarınca, pay sahibinin oy hakkının belirlenmesinde itibari değerin işlevi yoktur[1052]. Bu görüşe göre, oy hakkı esas sermayeye katılma oranına göre belirlenmiş değildir. İtibari değeri ne olursa olsun her pay, bir oy hakkı verir. Her şeyden önce TTK m.373/1, oy hakkının belirlenmesinde payın itibari değeri dikkate alınmamıştır. TTK m.373/1, payın itibari değeri ne olursa olsun her paya bir oy hakkı tanımaktadır. Burada her paya bir oy hakkı verilerek, oy hakkında kademelendirmeyi dikkate almamış, payı ön planda tutmuştur[1053]. Sonuç olarak, TTK m.373/1 gereği, itibari değeri ne olursa olsun her pay bir oy hakkı verir.

---

[1050] Teoman, **İtibari Değer**, s.82,85; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.10; Kendigelen, **İmtiyaz**, s.113-115. Kendigelen, ayrıca SerPK m.14/A'ya dayanılarak çıkarılan oydan yoksun paylara ilişkin Tebliğ'in 13. maddesinde, oydan yoksun pay sahiplerinin belirli şartların gerçekleşmesi halinde oy hakkı kazanmaları halinde, oy haklarının ana sözleşmeye göre belirleneceğinin belirtilmesinin, itibari değere göre oy kullanılmasının Türk hukukunda yerleşik görüş olarak kabul edildiğini ortaya koyduğunu ileri sürmektedir. Kendigelen, **İmtiyaz**, s.118.

[1051] Kendigelen, **a.e.**, s.115-117.

[1052] Hüseyin Ülgen, "Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Başkanının Üstün Oyu", **Batider**, C.6, S.4, Y.1972, s.684, 685; Arslanlı, **Pay ve Pay Sahipliği**, s.241; Arslanlı, **C.I**, s.147; Domaniç, **TTK Şerhi II**, 176,177; İmregün, **Menfaat İhtilafları**, s.31; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.961a; Hikmet Sami Türk, "Anonim Ortaklık Pay Senetlerinde İtibari Değer Farkları", **Prof. Dr. Mahmut Koloğlu'na 70. Yaş Armağanı**, Ankara, 1975, s.577; Ansay, **Anonim Şirket**, s.246; Erem, **Ticaret Hukuku Prensipleri**, s.300,301; Bostancıoğolu, **agm.**, s.8; Eriş, **Anonim Şirket**, s.577; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.20,21; Çeker, **Oy Hakkı**, s.37 vd. Çeker, bu görüşün doktrinde hakim görüş olduğunu ileri sürmektedir. Çeker, **Oy Hakkı**, s.37.

[1053] Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.20. Yazar aynı yerde, kanun koyucunun bilerek düzenlemediği bir hususun, kaynak Alman ve İsviçre hukuklarına atıf yaparak Türk hukukunda da kabul etmenin doğru olmadığını kabul etmektedir.

Ancak ana sözleşme değişikliklerinde, TTK m.387 uyarınca oy hakkı pay sayısına göre değil, payın itibari değerine göre belirlenecektir[1054]. Oy hakkının payın itibari değerine göre belirlenemeyeceğini kabul ettiğimiz için, aynı zamanda oy hakkının belirlenmesinde pay bedelini ödeme oranın da etkili olmadığını kabul etmekteyiz[1055].

O halde farklı itibari değerde oy hakkının bulunması halinde oy hakkı, her paya bir oy düşecek şekilde hesaplanmalıdır. Ancak ana sözleşme değişikliklerinde, TTK m.387'ye göre, itibari değeri en düşük olan paya bir oy hakkı düşecek şekilde payların oy hakkı, itibari değerine göre hesaplanmalıdır.

Oy hakkının hesaplanmasında ana sözleşme ile tanınan oy hakkında imtiyazlar da göz önünde bulundurulmalıdır (TTK m.373/1, 401)[1056]. Halka açık anonim ortaklıklarda oyların birikimli olarak kullanılmasının söz konusu olduğu hallerde, oyların hesaplanmasında birikimli oya ilişkin Seri IV, No:29 sayılı Tebliğ'in dikkate alınması gerekecektir.

**İ. Oylama Sonucunun Tespit Edilmesi**

Anonim ortaklık genel kurulunda karar alınabilmesi için genel kurulda oy hakkı kullanılması şart olmakla birlikte, yeterli değildir. Ayrıca verilen oyların toplanıp sayılması ve değerlendirilmesi suretiyle genel kurulun iradesinin ne olduğunun, yani oya sunulan önerinin kabul veya reddine dair oylama sonucunun, kararın tespit edilmesi gerekir. Bu tespitin yapılması, TTK m.375 ve 297'de "zabıtlara verilen kararların mahiyet ve neticeleri yazılır" şeklindeki ifadenin bir gereğidir[1057].

Oylama sonucunun tespitini genel kurul başkanı yapar. Başkan bu tespiti, önerinin kabul veya reddedilmiş olduğuna dair açıklamasıyla açık olarak yapabileceği gibi, önerinin lehinde ve aleyhindeki oy sayısının belirtilmesi şeklinde kapalı bir

---

[1054] Arslanlı, **Pay ve Pay Sahipliği**, s.241; Arslanlı, **C.I**, s.147; Ansay, **Anonim Şirket**, s.246; Erem, **Ticaret Hukuku Prensipleri**, s.300,301; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.20,21.

[1055] Arslanlı, **II-III**, s.45; Arslanlı, **Umumi Heyet**, s.244; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, s.475; Ansay, **Anonim Şirket**, s.231; Tandoğan, **Oy Hakkının Tahdidi**, s.99; Doğanay, **TTK Şerhi II**, s.286; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.21,22. Çeker, asgari ödeme tutarının bir oy hakkı vermesi şartıyla ana sözleşme ile oy hakkının pay bedelini ödeme oranına göre belirlenebileceğini kabul etmektedir. Çeker, **Oy Hakkı**, s.43,44. Buna karşılık Türk hukukunda pay bedelinin ödeme oranının oy hakkına etki edeceği de Türk hukukunda kabul edilmektedir. Teoman, **Ödeme Oranı**, s.290-312; Karahan, **İmtiyaz**, s.93,94. Alman ve İsviçre hukuklarındaki düzenlemeler hakkında bkz. Teoman, **Ödeme Oranı**, s.291-303.

[1056] Oy hakkına tanınabilecek imtiyazlar hakkında bkz. Kendigelen, **İmtiyaz**, s.109 vd.

[1057] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.106, d.76.

biçimde de yapabilir. Ancak normal olanı, oylama sonucunun açık olarak tespit edilmesidir. Kararın varlığı için, genel kurul başkanının kabul veya redde ilişkin bir açıklama yapmış olması şart değildir. Oylama sonucunun açık bir şekilde toplantı tutanağında yer alması yeterlidir[1058].

Oylamanın sonucuna göre kararı açıklayan başkan, kendi iradesini değil genel kurulun iradesini açıklar. İşte oylama sonucunun tespitinde başkan yanlış tespit yaparsa geçerli olan irade, genel kurulun gerçek iradesidir[1059]. Pay sahipleri, oylama sonucunun yanlış tespit edildiğine, oy sayımının yanlış yapıldığına ilişkin itirazlarını başkanlık divanına karşı ileri sürebilirler. Bu itirazlar başkanlık divanınca incelenir ve toplantı tutanağına geçirilir[1060]. Genel kurul başkanı yapılan itirazlar üzerine veya kendiliğinden hata yaptığının farkına varırsa, doğru olan tespiti yapabilir. Ancak yanlış olan tespit, toplantı tutanağına yazılmışsa, bu yanlış olan tespitin iptal edilmesi gerekir.

Yapılan oylamanın sonucu, yani karar, TTK m.378 ve 297 uyarınca toplantı tutanağına geçirilmelidir.

**J. Genel Kurul Başkanının Üstün Oyu**

Anonim ortaklık genel kurulunda yapılan oylama soncunda, öneri hakkında olumlu ve olumsuz oyların eşit olarak ortaya çıkması mümkündür. İşte bu noktada, genel kurul başkanının oyunun üstün tutulmasını, yani başkanın oyu yönünde kararın oluşacağını öngören ana sözleşme düzenlemelerinin geçerliliği tartışma konusu olmuştur.

Anonim ortaklık genel kurulunda oyların eşitliği, daha çok, pay sahiplerinden oluşan iki menfaat grubunun aynı oranda oy hakkına sahip olmaları durumunda ortaya çıkacaktır. Bu durum, özellikle az sayıda pay sahibine sahip olan anonim ortaklıklarda gerçekleşebilir[1061]. Başkanın üstün oyu sorunu Türk hukukunda

---

[1058] Moroğlu, **a.e.**, s.106,107, d.77.
[1059] Moroğlu, **a.e.**, s.107.
[1060] Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.862.
[1061] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.702. Burada hemen belirtmek gerekir ki, başkanın üstün oyu sorunu, oy hakkı ile ilgili bir meseledir ve bu nedenle oy hakkına ilişkin bölümde ele alınmalıdır. Sorunun TTK m.378'deki karar yeter sayısı ile ilgisi yoktur. Pay sahiplerinin oy hakkına sahip olup olmamaları ayrı şey, genel kurulda belirli bir çoğunlukla karar alınabilip alınamaması ayrı şeylerdir. Başkana üstün oy tanınması, TTK m.378'deki mutlak çoğunluktan başka bir çoğunluk getirmez. Soruna bakış açısı, oylarda eşitlik olması halinde başkanının kişiliğine bağlı olarak üstün oy

tartışmalıdır. Başkanın üstün oyu, Alman hukukunda reddedilirken, İsviçre hukukunda, biz de olduğu gibi tartışmalıdır[1062].

Sorunu, yönetim kurulu başkanının[1063] genel kurulda üstün oya sahip olup olamayacağı açısından ele alan Tekinalp'e göre, ilk olarak TTK m.378'de karar yeter sayısı olarak öngörülen mutlak çoğunluk ilkesi emredici olarak düzenlenmiştir. Ancak ana sözleşmede karar yeter sayısı artırılabileceği için, TTK m.378 her yönüyle emredici değildir. İkinci olarak, oy hakkı Türk hukukunda paya bağlanmıştır. Ancak, oy hakkının paya bağlanmış olması, kişisellik unsuruna hiç yer verilmediği anlamına gelmez. TTK m.374'te öngörülen oy hakkından yoksunluk hallerinde oy hakkında bir kişiselleşme söz konusudur. Üçüncü olarak, TTK m.373/1 ile 401 ile tanınan oyda imtiyaz, oy hakkı ile sermayeye katılma oranında hak her zaman bir eşitliğin olmadığını ortaya koyar. Ve son olarak, başkana üstün oy hakkı tanıması, anonim ortaklığın işleyişini sağlamakta, anonim ortaklığın yararına olmaktadır. Bütün bu nedenlerle, başkana üstün oy hakkı tanıyan ana sözleşme düzenlemeleri geçerli sayılmalıdır. Üstelik, başkanın hakkını kötüye kullanması halinde kararın iptal edilebilirliği söz konusu olacaktır ki, bu da yeteri kadar bir hukuki koruma sağlayacaktır[1064]. Bizim de katıldığımız görüş uyarınca, genel kurulda oyların eşitliği halinde genel kurul başkanının üstün oyuna ilişkin ana sözleşme düzenlemesi geçerli değildir[1065].

Her şeyden önce, genel kurulun karar alamaması ile genel kurul başkanının üstün oyu ayrı sorunlardır. Başkana tanınan üstün oy, oy hakkı açısından ele

---

verilip verilemeyeceğidir. Yani kişiliğe bağlı olarak oy hakkının kazanılıp kazanılamayacağı ile ilgilidir. Ülgen, **Üstün Oy**, s.683, 684.

[1062] Alman ve İsviçre hukukunda yaşanan tartışmalar için bkz. Ülgen, **Üstün Oy**, 668-681. İsviçre Federal Mahkemesi bir kararında, ana sözleşmede oyların eşitliği halinde başkana üstün oy tanıyan düzenlemenin geçerli olduğunu kabul etmiştir. BGE, 95 II, 555. Karar için bkz. Akar Öçal, **Anonim Şirketlerle İlgili Federal Mahkeme Kararları (1960-1970)**, Ankara, BTHAE,1972 s.111 vd.

[1063] Ülgen, toplantının yönetim kurulu başkanı dışında bir başka kimse tarafından da yönetilebileceğini, bu nedenle soruna daha geniş açıdan bakarak başkanın üstü oyu olarak incelemenin daha yerinde olduğunu belirtmektedir. Ülgen, **Üstün Oy**, s.667.

[1064] Ünal Tekinalp, "Yönetim Kurulu Başkanının Genel Kurulda Üstün Oya Sahip Olup Olamayacağı Sorunu", **İkt.Mal.**, C.XVIII, Y.1971-1972, s.303, 304; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.962. Poroy, genel kurul başkanının üstün oyunu reddetmekte, buna karşılık yönetim kurulu başkanının üstün oyunun, anonim ortaklıklardaki fonksiyonu itibarıyla savunulabileceğini kabul etmektedir. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.702. Tekil de ana sözleşmeyle genel kurul başkanın üstün oyunun kabul edilebileceğini kabul etmektedir. Tekil, **Anonim Şirket**, s.29.

[1065] Arslanlı, **II-III**, s.58; Ülgen, **Üstün Oy**, s.683-685; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.702; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.20, d.65; Çeker, **Oy Hakkı**, s.68.

alınmalıdır[1066]. İkinci olarak, olumlu ve olumsuz oyların eşit çıkması halinde, karar alamama değil, oylanan önerinin reddedilmiş, yani bir olumsuz karar alınmış olur. TTK m.378'de belirtilen oy çokluğu, kararın mevcudiyeti şartı değil, olumlu kararın alınması için gerekli olan yeter sayısıdır[1067]. Bu nedenle, olumlu görüşü savunanların ileri sürdüğü karar alamama ve ortaklığın işleyemez hale gelmesi söz konusu olmayacaktır. Üstelik neden olumlu bir karar alınması için uğraşıldığı anlaşılmamaktadır. Genel kurul, olumlu karar verebileceği gibi, olumsuz karar da verebilir. Üçüncü ve son olarak, anonim ortaklıklar hukukunda oy hakkı paya bağlanmıştır ve bu genel bir ilkedir. Başkana tanınan üstün oy hakkı ise, onun kişiliğine tanındığı için TTK m.373'e aykırıdır. Sonuç olarak, ana sözleşme ile getirilen hüküm geçersiz ve anlamsızdır. Çünkü ortada bir genel kurul kararı vardır ve genel kurul başkanının bu karara etkisi düşünülemez[1068]. Üçüncü kişi dahi olabilen genel kurul başkanına üstün oy hakkı tanınması, isabetli bir çözüm yolu değildir[1069].

**K. Temsilcinin Vekâlete Uygun Oy Kullanmasının Sağlanması**

Temsilcinin genel kurulda oy kullanması durumunda, temsil belgesinde hangi yönde oy kullanacağına ilişkin pay sahibinin talimatı varsa, onun bu talimat doğrultusunda oy kullanması sağlanmalıdır. Bunun için her şeyden önce, genel kurul toplantısında temsilcinin teşhis edilmesi gerekecektir. Temsilciler teşhis edildikten sonra vekâletnamelerin toplanması ve ondan sonra talimata uygun oy kullanmasının sağlanması söz konusu olacaktır. Bu konu, SPK'nın halka açık anonim ortaklıklar için yayımladığı Seri IV, No:8 sayılı Tebliği uyarınca, kapalı ve halka açık anonim ortaklıklar olmak üzere iki ayrı başlık altında ele alınacaktır.

**1. Kapalı Anonim Ortaklıklarda**

Bu başlık altında, temsilcinin genel kurul toplantısı sırasında teşhis edilmesi ile onun talimata uygun oy kullanmasının sağlanması ve bu konuda başkanlık divanının görevleri belirlenmeye çalışılacaktır.

Pay sahibi, temsil yetkisi verirken temsilcinin yetkisinin kapsam ve sınırlarını serbestçe belirleme hakkına sahiptir[1070]. Temsilci de pay sahibinin talimatına uygun

---

[1066] Ülgen, **Üstün Oy**, s.683.
[1067] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.11, d.17.
[1068] Ülgen, **Üstün Oy**, s.685.
[1069] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.702; Çeker, **Oy Hakkı**, s.68.
[1070] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.980.

olarak oy kullanmak zorundadır. Çünkü pay sahibinin temsilci aracılığıyla genel kurula katılıp oy kullanma yetkisinin kabul edilmesindeki amaç, onun iradesinin mümkün olduğu kadar oylamaya yansımasını sağlamaktır[1071]. Pay sahibinin belirlediği bu temsil yetkisinin kapsamı, ortaklığa sunulan temsil belgelerine göre belirlenecektir (BK m.33/2).

Pay sahibi veya intifa hakkı sahibi, bu serbestiden yola çıkarak temsil belgesinde çeşitli sınırlamalara yer verebilir[1072]. Örneğin, her bir gündem maddesi için temsilcinin kullanacağı oyun yönünü gösterebilir veya yönetim kurulunun önerisi doğrultusunda oy kullanılması gerektiğini belirtebilir. Pay sahibi, aynı zamanda temsilcinin kendi isteği doğrultusunda oy kullanmaya yetkili olduğunu da belirtebilir. Genel kurul toplantısında temsilci oyunu kullanırken bu talimatlara uygun olarak oy vermekle yükümlü olacaktır.

Genel kurul başkanı, temsil yetki belgesinde yer alan sınırlandırmaları göz önünde bulundurmak zorundadır. Çünkü, temsil belgesi temsilci tarafından genel kurul başkanlığına sunulmakta ve onun tarafından incelenmektedir. Hatta, temsil belgesinde kullanılacak oyun yönü belirtilmişse, genel kurul başkanı, temsilcinin bu yönde oy kullanmasını sağlamalıdır[1073].

Genel kurul başkanı, talimat yönünde oy kullanılmasını sağlamakla görevlidir. Ancak buna rağmen temsilcinin talimata aykırı oy kullanmak istemesi de mümkündür. Bu takdirde genel kurul başkanı, temsil belgesi başkanlık divanına ulaştırıldığı için (Kom.Yön. m.31/2, b.g), temsil belgesindeki talimatları göz önüne almalı, yetki kapsamında ve talimatlar doğrultusunda oy kullanması için temsilciyi uyarmalıdır. Genel kurul başkanı, bu uyarıyı yapmak zorundadır[1074]. Buna rağmen temsilci oy hakkını talimata aykırı olarak kullanabilir ve genel kurul başkanı buna engel olamaz. Genel kurul başkanı, temsilcinin aykırı yönde oy kullanmasına rağmen,

---

[1071] Çeker, **Oy Hakkı**, s.272.

[1072] Kom.Yön. Örnek 3'te yer alan vekâletname, pay sahibinin talimat verebileceği ihtimalini dikkate almadan düzenlenmiştir. Ancak, bu durum pay sahibinin temsilciye talimat veremeyeceği anlamına gelmez.

[1073] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.978. Tekinalp, aynı yerde, temsil belgesinde oyun hangi yönde kullanılacağı belirtilmişse, buna da riayet edilmeli demekte ve devamla, sistemimizin genel kurulun içinde yazılı oyu engellemediğini, kabul edilmeyen hususun genel kurul haricinde yazılı olarak oy kullanma ileri sürmektedir. Yazar, pay sahibinin temsil belgesinde yer alan iradesinin genel kurul içinde temsilci aracılığıyla kullanıldığını ifade etmektedir.

[1074] Çeker, **Oy Hakkı**, s.273,274.

temsil belgesinde belirtilen yönde oy kullanıldığını da kabul edemez. Oy hakkı, temsilci aracılığıyla kullanılacaktır, temsil belgesi aracılığıyla değil[1075]. Çünkü, kapalı anonim ortaklıklarda proxy usulü kabul edilmemiştir.

**2. Halka Açık Anonim Ortaklıklarda**

Bu başlık altında, temsilcinin genel kurul toplantısı sırasında teşhis edilmesi ile onun talimata uygun oy kullanmasının sağlanması ve bu konuda başkanlık divanının görevleri belirlenmeye çalışılacaktır. Bu yapılırken SPK'nın yayımladığı Tebliğler göz önünde bulundurulacaktır.

Pay sahibi, vekâletname formunda (Tebliğ Ek.1) belirtilen seçenekler doğrultusunda temsil yetkisinin kapsamını belirleyebilir. Bu çerçevede olmak üzere pay sahibi, her bir gündem maddesi için temsilcinin kullanacağı oyun yönünü gösterebilir veya yönetim kurulunun önerisi doğrultusunda oy kullanılması gerektiğini belirtebilir. Pay sahibi, aynı zamanda temsilcinin kendi isteği doğrultusunda oy kullanmaya yetkili olduğunu da yazabilir. Herhangi bir seçeneğin işaretlenmemesi halinde temsilci, genel hükümlere göre hareket edecektir (Tebliğ m.8).

İşte halka açık anonim ortaklıklarda da temsilci, kendisine verilen talimatlar yönünde oy kullanmakla yükümlüdür. Talimat belirtilmeyen konularda, oy hakkını özen borcu çerçevesinde kullanmak zorundadır (Tebliğ m.10/3).

Tebliğ, temsilcinin genel kurul toplantısı sırasında talimata uygun olarak oy kullanmasını sağlamak için bazı tedbirlere yer vermiştir. Her şeyden önce Tebliğ'de temsilcilerin oylarını, oy pusulalarını yazmak suretiyle yazılı olarak kullanmalarının öngörülmesi, talimat yönünde oy kullanmayı sağlayan tedbirlerden bir tanesidir. Ayrıca, talimat yönünde oy kullanımını denetlemek amacıyla başkanlık divanına da bazı görevler yüklenmiştir. Buna göre, temsil belgelerine uygun oy kullanılmasının izlenmesi ve oy pusulalarının toplanıp tasnif edilmesi, başkanlık divanı tarafından komiserin gözetiminde yapılacaktır (Tebliğ m.9/2). Temsilci, temsil belgesinde belirtilen talimata aykırı olarak oy kullanmak istemesi halinde, genel kurul toplantı

[1075] Aksi görüş için bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.978. Çeker, genel kurul başkanının bilmesine rağmen temsilcinin aykırı yönde oy kullanması halinde, oyun ahlâka aykırılık (BK m.19) nedeniyle iptali ve oyun iptalinin etkili olması halinde genel kurul kararının da iptal edilebileceğini (TTK m.361,381) kabul etmektedir. Çeker, **Oy Hakkı**, s.274,275.

başkanın onu uyarması gerekir. Böylece, temsilcinin talimat yönünde oy kullanması sağlanmış olacaktır[1076].

Tüm bu önlemlere rağmen temsilcinin genel kurulda talimata aykırı yönde oy kullanması söz konusu olabilecektir. Genel kurul başkanının görevi, sadece temsilcinin talimat yönünde oy kullanmasını sağlamak amacıyla uyarıda bulunmaktır, yoksa onun oy kullanmasının önüne geçemez ve temsil belgesinde yer alan talimatı oy olarak kabul edemez. Bu durumda, talimata aykırı olarak kullanılan oylar geçerlidir. Pay sahibi, bu nedene dayanarak genel kurul kararının iptalini isteyemez[1077].

Çağrı yoluyla vekâlet toplanması halinde pay sahibi, ortaklığın yönetimde kontrolü sağlamaya ve yönetimi ele geçirmeye yönelik konular hariç olmak üzere, vekâlet toplayanlara talimat verme hakkına sahiptir (Tebliğ m.13/1). Pay sahibi, ortaklık yönetiminin önerisine göre, olumlu, olumsuz oy seçeneklerinden birini işaretleyebilir, olumsuz oyun gerekçelerini açıklayabilir. Pay sahibi, gündem maddeleri hakkında görüş belirtilmeyen konularda, ortaklık yönetiminin önerisi doğrultusunda oy kullanılacağı talimatını verebileceği gibi, vekâlet toplayanın kendi görüşü doğrultusunda oy kullanabileceğini de işaretleyebilir. Pay sahibi, ayrıca genel kurulda ortaya çıkabilecek konulara ve özellikle azlık haklarının kullanılmasına ilişkin olarak vekilin temsil yetkisine haiz olup olmadığını vekâletname formunda (Tebliğ Ek.2) belirtebileği gibi, bu konularda özel talimatlar da verebilir.

Çağrı yoluyla vekâlet toplayan kişi, pay sahibinin yukarıda sayılan talimatları ile bağlıdır, genel kurul toplantısında aykırı yönde hareket edemez. Çağrı yoluyla vekâlet toplanmasında, pay sahibi oyun yönünü vekâletname formunda belirttiği, oylamalar yazılı olarak yapıldığı ve vekâletlere uygun oy kullanılmasının başkanlık divanı tarafından takip edilmesinin sonucu olarak, vekâlet toplayanların talimata aykırı oy kullanması söz konusu olamayacaktır Durum böyle olmasına rağmen, temsilcinin talimata aykırı yönde oy kullanamayacağı, pay sahiplerinin vekâletname formundaki işaretlemelerinin oy olarak kabul edileceği açık olarak ifade

[1076] Çeker, **a.e.**, s.305.
[1077] Tekinalp, **Yönetime Katılma**, s.62; Çeker, **Oy Hakkı**, s.184.

edilmemiştir[1078]. İşte bu halde, vekâlet toplayanın talimata aykırı olarak oy kullanmak istemesi halinde durum ne olacaktır sorusu önem taşıyacaktır[1079].

Bu konuda iki görüş ileri sürülebilir. Bunlardan birincisi, SerPK m.22/1, b.(i) ile SPK'ya verilen yetkinin, Türk hukukuna proxy sistemini getirmek amacıyla tanındığını[1080] göz önüne alarak, Tebliğ'de belirtilmeyen bu hususta proxy sisteminin özelliklerinden çözüm bulunması yoluna gidilmesidir. Proxy sisteminde pay sahibinin vekâletname formundaki işaretlemeleri oy yerine geçmekte, oy bu şekilde kullanılmakta, temsilci ise bu oyu genel kurula taşımaktadır. Temsilci, genel kurulda kendi iradesini değil, pay sahibinin iradesini açıklamakta ve bu nedenle haberci konumunda olmaktadır. Hukuki işlemlerde habercinin o işleme ilişkin iradesi yoktur, sadece iradeyi taşımaktadır[1081]. Dolayısıyla, vekâlet toplayanların talimata aykırı yönde oy kullanması mümkün değildir. Genel kurul başkanı, aykırı oy kullanmaya müsaade etmemeli, aksi halde, pay sahibinin işaretlemelerini oy olarak kabul etmelidir. Genel kurul başkanının bu görevini yerine getirmemesi halinde, pay sahibinin oy kullanma hakkı engellenmiş olacak ve oy kullanma hakkı engellendiği için TTK m.381/1, b.1 uyarınca genel kurul kararlarına karşı iptal davası açılabilecektir.

Bu konuda ileri sürülebilecek ikinci görüş, Seri IV, No:8 sayılı Tebliğ ile getirilen sistemin tam bir proxy olmadığı görüşünden yola çıkmaktadır. Biz bu yorumun daha doğru olduğunu kabul etmekteyiz. Çünkü, SPK'nın getirdiği sistemde vekâlet toplayanlar, genel kurulda pay sahiplerinin doldurup gönderdikleri temsil belgelerine göre oy kullansalar da, burada kendileri ayrıca oy kullanmaktadırlar. Burada, pay sahiplerinin temsil belgelerindeki işaretlemeleri, oy olarak kabul edilmemektedir. Genel kurulda, vekalet toplayanlar tarafından kullanılan yazılı oy ile bu irade yansıtılmaya çalışılmaktadır. Ancak, burada vekâlet toplayan temsilci durumundadır, haberci değil. Sonuç olarak, SPK'nın Seri IV, No:8 sayılı Tebliği ile

---

[1078] Çeker, **Oy Hakkı**, s.184,185,289,290.

[1079] Tespit edebildiğimiz kadarıyla soruna Çeker değinmiş, ancak cevap vermemiş, sadece bu takdirde, pay sahibinin işaretlemesinin oy olarak kabul edileceği şeklindeki düzenlemenin Tebliğe eklenmesi gerektiğini, de lege ferenda olarak önermiştir. Çeker, **Oy Hakkı**, s.289.

[1080] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.976a; Bilge, **AÜEHFD**, s.355, 356.

[1081] Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **Borçlar Hukuku**, 7. Bası, İstanbul, 1993, s.170,171.

getirdiği vekâlet toplayanlarca temsil, tam bir proxy değildir[1082]. Tebliğ m.11/3'ün birince bölüme atıf yapması da, bize göre aynı sonucu doğurmaktadır. Bu takdirde, vekâlet toplayan talimata aykırı yönde oy kullanabilecek ve kullandığı bu oy geçerli olacaktır. Pay sahibi, sadece temsilci ile aralarında olan iç ilişki gereği vekâlet toplayanlara tazminat davası açabilecektir (Tebliğ m.10). Tazminat davasının hukuki dayanağı, vekâlet toplayanla pay sahibi arasındaki vekâlet sözleşmesine aykırılıktır (BK m.96 vd.).

## VIII. GENEL KURUL KARARININ ALINMASI

### A. Genel Kurul Kararının Tanımı ve Hukuki Niteliği

Genel kurul kararı, genel kurul olarak toplanan pay sahipleri, intifa hakkı sahibi veya bunların temsilcilerinin kullandıkları oyları ile meydana gelen, kural olarak ortaklık içi ilişkide ve istisnaen de dış ilişkide hukuki sonuç sağlamaya yönelik ortaklık irade beyanıdır[1083]. Genel kurul kararı, hukuki sonuç sağlama amacına yönelik ortaklık irade beyanı olduğu için bir hukuki işlemdir[1084]. Genel kurul kararı, çok taraflı bir hukuki işlemdir[1085].

---

[1082] Buna karşılık doktrinde, SPK'nın Seri IV, No:8 sayılı düzenlemesinin Türk hukukuna proxy sistemini getirdiği kabul edilmektedir. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.976a ;Çeker, **Oy Hakkı**, s.186; Çeker, **Vekâlet Toplama**, s.189 vd.; Bilge, **İnternetin Kullanımı**, s.355,356.

[1083] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.6; Ansay, **Anonim Şirket**, s.187. Karar, bir kişi topluluğunda hukuki sonucu gerçekleştirmek için yeter sayıda kişinin iradesinin ya da oylarının aynı yönde açıklanması ile oluşan bir hukuki işlemdir. Andreas von Tuhr, **Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı**, C.1-2, Çev. Cevat Edege, Ankara, Yargıtay Yayınları No:15, 1983, s.134,135; Oğuzman/Barlas, **Medeni Hukuk**, s.118.

[1084] Hirş, **Ticaret Hukuku Dersleri**, s.298; Arslanlı, **II-III**, s.128; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.6,7; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.715; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.149; Pulaşlı, **Şirketler**, s.287.

[1085] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.715; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.8. Genel kurul kararının tek taraflı bir hukuki işlem mi, yoksa çok taraflı bir hukuki işlem mi olduğu tartışılmıştır. Bu tartışma, gerçek kişilerde iradenin oluşumu ile tüzel kişilerde irade oluşumunun farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Tüzel kişilerde iradenin nasıl oluşacağı, hukuk tarafından düzenlenmiştir. Buna karşılık, gerçek kişilerin iradesinin oluşumu, biyolojik-psikolojik bir olaydır. Anonim ortaklık tüzel kişisinin iradesi, aşağıda inceleneceği üzere, her biri ayrı ayrı hukuki işlem olan pay sahiplerinin oyları ile meydana gelir. İşte genel kurul kararının çok taraflı hukuki işlem olduğunu kabul edenler, kararın meydana gelişini dikkate alırken, tek taraflı hukuki işlem olduğunu savunanlar ise, ortada tek bir iradenin olduğunu göz önüne alırlar. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.7,8. Deryal, genel kurul kararlarının tek taraflı hukuki işlem olduğunu kabul etmektedir. Yahya Deryal, "Anonim Ortaklık Genel Kurul Karalarının Hukuki Niteliği", **Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2003, s.388.

Genel kurul kararları, tanımdan da anlaşılacağı üzere, kural olarak ortaklık içi ilişkilerde etkilidirler. Ancak, istisnaen genel kurul kararlarının dış ilişkide de etkili olması mümkündür[1086].

Genel kurul kararlarının yorumunda, sınırlı ve kısıtlı yorum metodunun kabul edilmesi gerekir. Bu durum, kararın tutanağa eksik veya çeşitli anlamlara gelecek şekilde yazılmış olmasından kaynaklanmaktadır. Bu yorum yöntemi, güvenliği sağlama ihtiyacından doğar. Kararın metninden açık olarak anlaşılmayan hususlar dikkate alınmaz. Genel kurul kararının ne anlama geldiğinde, toplantı tutanağında yer alan müzakereler yardımcı olabilir[1087].

**B. Genel Kurul Kararı Türleri**

Genel kurul kararlarını çeşitli açılardan ele alarak sınıflandırmak mümkündür. Örneğin, genel kurulun türüne göre olağan-olağan üstü genel kurul kararları, imtiyazlı pay sahipleri genel kurulu kararları gibi. Ancak biz, genel kurulun işleyişi açısından önem taşıyan iki ayrım üzerinde duracağız. Birinci ayrımımız, nihai olup olmadıklarına göre esas ve usule ilişkin genel kurul kararları olacaktır. İkinci ayrımımız ise, bir önerinin kabul veya reddine göre olumlu veya olumsuz karar olacaktır.

Esasa ilişkin genel kurul kararı, genel kurulun belirli bir konudaki esas ve nihai iradesini içeren ve açıklayan kararlardır. Esasa ilişkin kararlar, kural olarak iç ilişkide, istisnaen de dış ilişkide etki yaparlar.

Usule ilişkin genel kurul kararları ise, genel kurul toplantılarının işleyişi, esas ve nihai kararın alınmasıyla ilgili müzakerelerin düzenlenmesi, oylamanın şekli ile ilgili olan ve en çok o genel kurul toplantısı için geçerli olacak şekilde alınan kararlardır[1088]. Pay sahiplerinin konuşma sürelerinin sınırlandırılmasına, oy verme şeklinin belirlenmesine ilişkin genel kurul kararları usule ilişkin genel kurul kararlarıdır.

---

[1086] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.6,9,10; Ansay, **Anonim Şirket**, s.187; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.712. Genel kurulun istisnai nitelikteki kararlarına TTK m.311'deki kuruluştan sonra devir veya satın alma işleminin tasdiki, TTK m.423'deki tahvil çıkarma ve TTK m.443/2'deki tasfiye halinde aktiflerin toptan satılabilmesi ile ilgili kararlar örnek olarak gösterilebilir. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.712.

[1087] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **a.e.**, N.716.

[1088] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.10.

Usule ilişkin genel kurul kararları bazı hallerde, esas genel kurul kararı halini alır. Gelecekteki bütün genel kurul toplantıları için geçerli olacak şekilde ilke kararı niteliğinde veya ana sözleşme değişikliği şeklinde olan usule ilişkin kararları esas karar halini alır[1089]. Örneğin, bu ve bundan sonraki genel kurul toplantılarında pay sahiplerinin konuşma süreleri beş dakikadır şeklindeki bir genel kurul kararı esasa ilişkin bir genel kurul kararıdır.

Genel kurul başkanı ile genel kurulun usule ilişkin aldıkları kararların birbirinden ayrılması gerekir. Tezimizin çeşitli yerlerinde başkanın genel kurul toplantısının işleyişinde etkili olduğunu, onun işleyişle ilgili olmak üzere kararlar aldığını inceledik. İşte genel kurul başkanının bu türden kararları, genel kurulun usule ilişkin kararı değildir. Genel kurul başkanının kararları, ancak bir öneri olarak sunulup genel kurul tarafından karara bağlandıktan sonra genel kurul kararı haline gelir[1090]. Bu ayrım, genel kurul başkanının kararlarının iptale tâbi olup olmadığı noktasında önemlidir ki, bu sorun ileride incelenecektir[1091].

Genel kurul kararının olumsuz veya olumlu karar ayrımı, kararın niteliğine göre yapılan bir ayrımdır. Olumlu genel kurul kararı, genel kurul gündem maddesine ilişkin yapılan bir önerinin kabulüne ilişkin kararlardır. Bir önerinin reddi şeklinde sonuçlanan genel kurul kararı ise, olumsuz genel kurul kararıdır[1092]. Bir gündem maddesi hakkında kanun veya ana sözleşmede öngörülen karar yeter sayısının sağlanamaması halinde, o öneri reddedilmiştir. Yani ortada bir ret kararı vardır, genel kurul kararının meydana gelmediği kabul edilmez. Kanun veya ana sözleşmede öngörülen oy çokluğu, bir önerinin kabul edilmesi için gereken yeter sayıdır. Bu şartın yerine gelmemesi halinde artık olumsuz genel kurul kararı olacaktır. Oyların eşitliği halinde de, şart gerçekleşmediği yani oy çokluğu sağlanamadığı için, olumsuz genel kurul kararı vardır. Genel kurulda bir öneri oya sunulmamışsa, yani o gündem maddesi her nasılsa genel kurul toplantısında ele alınmamışsa, bu durum o önerinin reddedildiği anlamına gelmez. Hatta burada bir genel kurul kararı yoktur[1093].

---

[1089] Moroğlu, **a.e.**, s.158.
[1090] Moroğlu, **a.e.**, s.11.
[1091] Genel kurul başkanının kararlarının iptal edilebilirliği hakkında bkz. §4, I.
[1092] Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.714; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.11.
[1093] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.11. *Olumsuz* genel kurul kararlarının iptal edilebilirliği tartışmalıdır.

Olumsuz genel kurul kararların iptal edilebilirliği doktrinde ve yargı kararlarında tartışmalıdır[1094].

### C. Genel Kurul Kararının Alınması

Anonim ortaklık genel kurulunda bir kararından söz edebilmek için, toplanmış bir genel kurulun bulunması ve bu kurulda bir kararın alınması gerekir. Kararın alınması, TTK'da açık olarak düzenlenmemiştir, ancak bu konuya ilişkin şekli nitelikte hükümler bulunmaktadır. TTK'ya göre karar, bir öneri hakkında genel kurulda yapılacak müzakere ve oylama neticesinde alınır. Oylamanın sonucu, yani kararın olumlu veya olumsuz olduğu, genel kurul toplantı başkanı tarafından açıklanır ve toplantı tutanağına, komiserin gözetimi altında geçirilir ve başkanlık divanı, komiser ve isteyen pay sahipleri tarafından tutanak imzalanır (TTK m.378, 297). Kararın niteliği, yani olumlu ya da olumsuz olması karar yeter sayısına göre belirlenir. Müzakereler, oylama ve tutanağın tutulması tezimizin ilgili kısımlarında ele alınmıştır. Biz bu başlık altında, sadece kararın yapılan oylamalarla alınmasını ve kararın tespitini ele alacağız. Karar yeter sayıları, önemi nedeniyle ayrı bir başlık altında ele alınacaktır.

#### 1. Genel Kurulda Yapılan Oylama Sonucunda Alınması

Anonim ortaklıklarda bir genel kurul kararı, genel kurul toplantısına katılan pay sahiplerinin, intifa hakkı sahiplerinin veya onların temsilcilerinin kullandıkları oylar ile alınır. Gündem maddesine ilişkin bir öneri hakkında oylama yapılmaksızın bir karar alınması söz konusu olamaz. Örneğin, genel kurul toplantısındaki çoğunluk pay sahipleri ile azlığın kendi aralarında yaptıkları bir sözleşme ile bir karar alınması mümkün değildir, bu tür kararlar yok hükmündedir[1095].

Aynı şekilde, bir öneri oya sunulmamışsa, yani öneri her nasılsa o genel kurul toplantısında ele alınmamışsa, genel kurulun öneriyi reddettiği, ortada olumsuz bir

---

[1094] Olumsuz genel kurul kararların iptal edilebilirliğini kabul edenler: Ünal Tekinalp, "Anonim Ortaklığın Genel Kurulunda Bir Teklifin Reddine Karşı İptal Davası Açılabilir mi?", **İst.BD**, C.XXXIX, S.7,8,9, Y.1965, s.255 vd.; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.151 vd.; Eriş, **Anonim Şirket**, s.449. Kural olarak kabul etmemekle birlikte, istisnaen iptal edilebileceğini savunanlar: Arslanlı, **II-III**, s.81,d.196; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.779. Olumsuz kararların iptal edilemeyeceğini savunanlar: İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.154. Yargıtay da bu konuda farklı görüşler ileri sürmüştür. İptal edilebilirliği kabul eden kararlar Y.TD, 27.10.1961 t., E.1147/K.3496 (Eriş, **TTK Şerhi I**, s.1123); Y.11.HD, 30.6.1983 t., E.2917/K.3431 (Eriş, **Anonim Şirket**, s.462);. İptal edilebilirliği kabul etmeyen kararlar: Y.11.HD, 7.2.1984 t., E.252/K.594 (**YKD**, C.X, S.4, s.597 vd.);

[1095] Arslanlı, **II-III**, s.56, d.146; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.101,102.

genel kurul kararının olduğu kabul edilemez[1096]. Yargıtay da bir kararında[1097], bir önerinin görüşülüp oylanmadığı takdirde, ortada bir kararın olmadığını dolaylı olarak ortaya koymuştur. Bu kararında Yargıtay aynen, " *...genel kurulca sadece (gündem dışı) bir önergenin görüşülmesinin reddine karar verilmiş olup henüz ortada önergenin görüşülmesinden sonra verilmesi gerekli ... bir genel kurul kararı oluşmamıştır... Oluşmayan ve henüz ortada mevcut olmayan bir genel kurul kararı aleyhine iptal davası açılması ise yasal olarak mümkün değildir...*" hükmünü vermiştir. Görüldüğü üzere Yargıtay, görüşülüp oylanmadan karar alınmasını kabul etmemiştir[1098].

**2. Genel Kurul Başkanının Kararı Açıklaması (Kararın Tespiti)**

Bir genel kurulda kararın alınabilmesi için oylama yapmak şart olmakla birlikte yeterli değildir. Ayrıca verilen oyların sayılıp değerlendirilmesi suretiyle genel kurulun iradesinin ne olduğu, yani kararın da tespiti gerekecektir.

Başkan, kural olarak alınan kararları genel kurula açıklamalıdır[1099]. Ancak kararın varlığı için genel kurul başkanının, kabul veya redde ilişkin bir karar açıklaması şart değildir. Olumlu ve olumsuz yöndeki oy sayısının, açık bir şekilde toplantı tutanağında yer alması yeterli olacaktır[1100]. Genel kurul başkanı bu tespiti, önerinin kabul veya reddedilmiş olduğuna dair bir açıklamasıyla açık olarak yapabileceği gibi, önerinin lehinde ve aleyhinde oy sayısını belirterek kapalı bir şekilde de yapabilir[1101].

Genel kurul başkanının kararı yanlış tespit etmesi ve açıklaması mümkündür. Bu durumda, genel kurul toplantısında bulunan pay sahipleri, genel kurul başkanının bu yanlış tespitine karşı itiraz etme hakkına sahiptirler[1102]. Genel kurulun iradesi ile başkanın tespiti ve açıklaması farklı olursa, kuşkusuz geçerli olan genel kurulun

[1096] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.101,102.
[1097] Y.11.HD, 7.2.1984 t., E.252/K.594 sayılı karar için bkz. **YKD**, C.X, S.4, s.597 vd.
[1098] Ancak Yargıtay, bu kararında hukuki değerlendirmeyi yanlış yapmıştır. Çünkü, gündem dışı önergenin oylanması genel kurul tarafından reddedildiği takdirde ortada olumsuz bir genel kurul kararı vardır. Bu karara karşı da iptal davası açılabilir. Ancak bu dava, genel kurul toplantısında gündeme bağlılık ilkesi geçerli olduğu için, herhalde reddedilecektir. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.150.
[1099] Arslanlı, **II-III**, s.44.
[1100] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, 107, d.77. Alman hukukunda bazı yazarlar, genel kurul başkanının önerinin kabul veya reddine ilişkin açıklamasına kurucu nitelik tanımakta ve bu yolda başkanın bir açıklaması olmaksızın kararın meydana gelmeyeceğini kabul etmektedirler. Moroğlu, **a.e.**, s.107, d.77'de anılan yazarlar.
[1101] Moroğlu, **a.e.**, s.107, d.77.
[1102] Arslanlı, **II-III**, s.44; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.861,862.

iradesidir[1103]. Bu nedenle, genel kurul başkanı, yanlışlığı kendiliğinden veya pay sahiplerinin itirazı üzerine tespit ederse, yanlışlığı hemen düzeltmelidir.[1104].

Başkanlık divanı, yanlış tespitinde direnir ve bu tespiti toplantı tutanağına geçirirse, bu tespitle, genel kurulun gerçek iradesini yansıtmasa dahi, bir kararın meydana geldiği kabul edilmelidir. Bu sonucun kabul edilmesinin nedeni, hukuki işlemlere güvenlik kazandırma ihtiyacıdır. Şüphesiz ki, başkanın tespit ettiği bu yanlış karar, görünüşte olan ama hukuka aykırı, sakat bir karardır. Geçerli olan karar ise, genel kurulun gerçek iradesini yansıtan karardır[1105]. İşte bu durumda, bu yanlış tespit edilen karara karşı iptal davası açılabilir ve karar bu nedenle iptal edilir[1106].

Yargıtay da bir kararında[1107], bu nedenle genel kurul kararının iptal edilebilirliğini kabul etmiştir. Bu kararında Yargıtay aynen, "*...Gerekli karar nisapları sağlanmamışken, genel kurul divan başkanlığının bir önerinin kabul edildiği şeklindeki açıklamasının hukuki bir değeri yoktur*" hükmünü vermiştir.

Başkanın yanlış tespiti, genel kurulun gerçek iradesini değiştirmemişse, ortada iptal edilebilirlik yoktur[1108].

**D. Karar Yeter Sayıları**

Anonim ortaklıklar bünye ve nitelikleri gereği, çoğunluk ilkesinin hakim olduğu ve bu ilkeye göre yönetilen bir ortaklık tipidir. Genel kurulda karar alınması da, bu ilkeye tâbi olacaktır. Genel kurulda kararların alınmasını oy birliği şartına bağlamak mümkün değildir. Çünkü, bu halde genel kurulda karar alınması, hemen hemen imkânsız hale gelir ve ortaklık sonuçta işleyemez duruma düşer. Bu esastan yola çıkan TTK, karar alınması için kural olarak oy çokluğu ilkesini kabul etmiş

---

[1103] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.107.

[1104] Başkanın, bu takdirde öneriyi tekrarlayarak yeniden bir oylama da yapabileceği savunulmuştur. Arslanlı, **II-III**, s.44. Ancak bu halde, hiçbir pay sahibinin genel kurul toplantısından ayrılmamış olması gerekir. Bu nedenle, pay sahiplerinin toplantıya giriş ve çıkışlarının başkanlık divanınca tespitinin güç olduğu halka açık anonim ortaklıklarda bu yönteme başvurulmamalıdır. Bu durum, ayrıca kötüye kullanmayı da beraberinde getirebilir. Hiçbir pay sahibinin genel kurul toplantısından ayrılmadığı hallerde, yeniden oylamanın yapılacağı kabul edilmelidir. Yeniden oylamaya diğer pay sahiplerinin, hukuki bir yararları bulunmadığı için itiraz edememeleri gerekir.

[1105] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.107,110.

[1106] Arslanlı, **II-III**, s.44; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.107,110. İmregün, bu halde hukuken doğmuş bir kararın olmayacağını, tespit davası açılması gerektiğini ileri sürmektedir. Yazarın bu görüşü, karar yeter sayılarına aykırılığa ilişkin kendi görüşüyle tutarlılık arzetmektedir. Biz bu hususa aşağıda değineceğiz. İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.149.

[1107] Y.11.HD, 27.10.1982 t., E.4028/K.4182 sayılı karar için bkz. Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.865.

[1108] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.107.

(TTK m.378), istisnai olarak ağırlaştırılmış oy çokluğuna (TTK m.388/2,3) ve oy birliği (TTK m.388/1) hallerine yer vermiştir.

Burada hemen belirtmek gerekir ki, TTK'daki karar yeter sayılarına bizim bakış açımız, olumlu karar yeter sayıları için gerekli olan yeter sayı noktasındadır. Yoksa kararın yeter sayısı olarak değil.

**1. Karar Yeter Sayılarının Belirlenmesi**

Yukarıda belirtmiş olduğumuz gibi TTK, kural olarak oy çokluğu ilkesini kabul etmiş, ancak bu kuralın istisnalarını da getirmiş ve bazı hallerde kararın alınmasını ağırlaştırılmış yeter sayılara veya oy birliği şartına bağlı tutmuştur. Aynı zamanda, karar yeter sayılarının ana sözleşme ile düzenlenebileceğini de kabul etmiştir.

Olağan karar yeter sayısı TTK m.378'de düzenlenmiştir. "III. Muteber Şartları" kenar başlığı altında TTK m.378'e göre, genel kurulda kararlar mevcut oyların çoğunluğu ile alınır. Görüldüğü üzere TTK, kural olarak oy çokluğu ilkesini kabul etmiştir[1109].

TTK m.378'de düzenlenen çoğunluk, mutlak çoğunluktur, yani mevcut oyların yarısından bir fazlasıdır. TTK m.378'e göre, nispi ekseriyetle karar alınması söz konusu olmaz[1110]. Nispi (veya basit) çoğunluk sisteminde karar, oyların mutlak çoğunluğu ile değil de, belirli bir yönde toplanan en çok oy sayısına göre alınmaktadır[1111]. Yani nispi çoğunluk sisteminde, olumlu veya olumsuz oylardan hangisi fazla ise, ona göre kararın oluşur. Oysa ki TTK m.378, karar alınması için genel kurulda temsil edilen oyların yarısından bir fazlasını gerekli görmüştür.

Varılan bu sonucu, bir örnekle açıklamak yerinde olacaktır. Örneğin, 50 milyar TL esas sermayeli bir anonim ortaklıkta, sermaye birbirine eşit itibari değerde ve oyda imtiyazsız 1000 paya bölünmüş ve genel kurulda 250 payın temsil edildiği kabul edilmiş olsun. Her pay bir oy hakkı vereceği için, bu genel kurulda olumlu bir karar alınabilmesi için, yani mutlak çoğunluğun sağlanabilmesi için oyların yarısından bir fazlasının yani 126 oyun olumlu yönde kullanılmış olması gerekir. Buna karşılık 120 oy olumlu, 70 oy olumsuz ve 60 oy ise çekimser olarak

[1109] Arslanlı, **II-III**, s.56,57; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.702; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.102; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.147; İmregün, **Yeter Sayılar**, s.356.
[1110] Arslanlı, **II-III**, s.58,64; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.833.
[1111] Kendigelen, **İmtiyaz**, s.216,217, d.153.

kullanılmışsa, çekimser oylar olumsuz oylar gibi etki yapacağı için olumsuz bir genel kurul kararı söz konusu olacaktır. Oysa ki nispi çoğunluk sistemi kabul edilseydi, olumlu oylar diğer oylardan fazla olduğu için olumlu genel kurul kararının varlığı kabul edilecekti. Yukarıda söylemiş olduğumuz gibi, nispi çoğunluk sistemi, TTK m.378'e aykırı bir sistem olduğu için, nispi çoğunluk sistemi ile ulaşılan sonuç kabul edilemez.

TTK, özellik ve önem arzeden bazı konularda karar alınabilmesi için ağırlaştırılmış karar yeter sayısı öngörmüş ve iki halde oy birliğini kabul etmiştir. TTK'da ağırlaştırılmış karar yeter sayıları TTK m.388'de düzenlenmiş, TTK m.396/2, 423, 434/1, N.9, 443/2'de TTK m.388'e atıf yapılmıştır. Karar yeter sayıları Kom.Yön.'de TTK düzenlemelerine uygun olarak düzenlenmiştir.

TTK m.388/1'e göre ortaklığın tabiyetini değiştirmek veya pay sahiplerinin taahhütlerini artırmak konusundaki kararlar için bütün pay sahiplerinin ittifakı gerekir. TTK m.388/2 ve 3 karar yeter sayılarını değil, toplantı yeter sayısını düzenlemektedir. TTK m.388/2 ve 3. fıkralara göre toplanan genel kurulun kararları mevcut oyların çoğunluğu ile verilir (TTK m.388/4).

Görüldüğü üzere TTK m.388, oy birliğini gerektiren iki hal dışında, karar yeter sayısını mevcut oyların çoğunluğu, yani mutlak çoğunluk olarak öngörmüştür. Ancak buradaki çoğunluğun oyların çoğunluğu olup olmadığı noktasında TTK m.387'nin göz önüne alınması gerekir. TTK m.387'ye göre, ana sözleşme değişikliklerine ilişkin genel kurul toplantılarında, ana sözleşmede aksine bir hüküm olsa da, her pay bir oy hakkı verecektir. Buna göre, ana sözleşme değişikliklerinde karar yeter sayısının genel kurulda temsil edilen pay sayısının çoğunluğu olduğu ifade edilebilir[1112].

Karar yeter sayılarının düzenlendiği TTK m.378 ve 388'e bakıldığında, toplantı yeter sayısını düzenleyen TTK m.372'nin aksine, karar yeter sayısının ana sözleşme ile düzenlenebileceğine ilişkin her hangi bir açıklık yoktur. Bu düzenleme tarzından yola çıkarak, karar yeter sayılarının ana sözleşme ile düzenlenmeyeceği ileri sürülebilir[1113].

---

[1112] Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s.71.

[1113] Nitekim Poroy, sorunu TTK m.388'deki ağırlaştırılmış karar yeter sayıları açısından ele almış ve TTK m.388'in emrediciliği karşısında karar yeter sayılarının ana sözleşme ile hiçbir şekilde

TTK m.279/2, b.7, karar verilmesi hususlarının tâbi olduğu kayıt ve şartların ana sözleşmeye yazılacağını düzenlemektedir. TTK m.378 ve 388, emredici bir hükümdür. Ancak bu durum, karar yeter sayılarının ana sözleşme ile düzenlenemeyeceği anlamına gelmez. Bu konuda, TTK m.279/2, b.7, karar yeter sayılarının ana sözleşme ile değiştirilebileceğine delildir. Yalnız ana sözleşme ile değiştirilme, karar yeter sayılarını azaltmak için değil, daha da ağırlaştırmak yönünde olacaktır. Karar yeter sayılarının, ağırlaştırılmış veya olağan olması fark etmeyecektir. Doktrinde hakim görüş bu yöndedir[1114]. Yalnız ana sözleşme ile bütün kararlar için oy birliği şartı getirilemez. Çünkü böyle bir hüküm, çoğunluk ilkesinin geçerli olduğu anonim ortaklığın mahiyet ve bünyesine aykırılık oluşturur[1115]. Kom.Yön. m.24, "daha ağır bir nisap öngörülmemişse" diyerek ana sözleşme ile karar yeter sayılarının daha da ağırlaştırılabileceğini kabul etmektedir.

**2. Karar Yeter Sayısının Hesap Edilmesi**

Yukarıda değinildiği üzere karar yeter sayısı, mevcut oyların mutlak çoğunluğudur. Karar yeter sayısı için aranan bu çoğunluk, genel kurul toplantısında temsil edilen ve oy hakkına sahip paylara göre hesap edilir[1116].

Anonim ortaklık ana sözleşmesinde aksine bir hüküm yoksa oylar, her paya bir oy hakkı düşecek şekilde hesaplanır. Pay sahibi, sahip olduğu pay oranında oy hakkını kullanacaktır. Genel kurul, gereken toplantı yeter sayısı ile toplanmış olup da, payların tamamı bir kişide toplanmış olsa dahi karar vermeye yetkili olacaktır. Karar

---

hafifletilemeyeceği gibi ağırlaştırılamayacağını da kabul etmektedir. Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.690. Aynı yönde bkz. Karahan, **İmtiyaz**, s.28; İmregün, **Kara Ticareti**, s.308. Aynı yerde yazar, TTK m.388'de 3585 sayılı yasa ile yapılan değişiklikle mutlak çoğunluk ilkesinin getirildiğini ve bu nedenle artık karar yeter sayılarının ana sözleşme ile hiçbir şekilde değiştirilemeyeceğini kabul etmekte ve görüşünü değiştirmektedir. Yazar, önceden karar yeter sayılarının ana sözleşme ile değiştirilebileceğini kabul etmektedir. İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.147; İmregün, **Yeter Sayılar**, s.356.

[1114] Arslanlı, **II-III**, s.34,37; Moroğlu, **Sermaye Artırımı**; Domaniç, **Anonim Şirket**, s.614,619; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.833, 949; Birsel, **Azlık Hakları**, s.636; Ansay, **Anonim Şirket**, s.186; Tekil, **Anonim Şirket**, s.279; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.11; Eriş, **Anonim Şirket**, s.515 vd.; Kendigelen, **İmtiyaz**, s.164,165; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.147; İmregün, **Yeter Sayılar**, s.356. İmregün'ün görüş değişikliği için bkz. İmregün, **Kara Ticareti**, s.308. Yargıtay da karar yeter sayılarının ana sözleşme ile değiştirilebileceğini kabul etmektedir. Y.11.HD, 13.10.1982 t., E.3701/K.3867 (**Batider**, C.XI, S.3, s.133); Y.11.HD, 12.4.1983 t., E.1163/K.1914 (Moroğlu, **Mevzuat**, s.326,327); Y.11.HD, 24.9.1993 t., E.92/5419, K.93/5826 (**YKD**, C.20, S.1, s.75); Y.11.HD, 20.10.1995 t., E.4655/K.7789 (**YKD**, C.22, S.8, s.1249-1251); Y.11.HD, 1.10.2001 t., E.7442/K.7269 (Eriş, **TTK Şerhi II**, s.2161,2162).

[1115] Arslanlı, **II-III**, s.59.

[1116] Arslanlı, **a.e.**, s.56,57; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.702.

yeter sayısı, mevcut oylara göre hesap edileceği ve oy hakkından yoksunluk halinde oy hakkı bulunmadığı ve dolayısıyla mevcut sayılamayacağı için karar yeter sayısının hesabında oy hakkından yoksun paylar göz önüne alınmayacaktır. Yani oy hakkından yoksun olan paylar, karar yeter sayısından düşecektir[1117]. Buna karşılık kullanılmayan oylar, karar yeter sayısının hesabında toplantıda mevcut oy kapsamında değerlendirilmelidir. Olumlu kararın alınması için mevcut oyların çoğunluğu gerekeceğinden kullanılmayan oylar, çoğunluğun oluşmasına engel olacak ve olumsuz oylar gibi etki edecektir[1118]. Bu söylediklerimizi bir örnekle somutlaştırmak gerekir. Toplantı yeter sayısına uygun olarak 250 payın genel kurulda bulunduğunu ve payların oyda imtiyazının bulunmadığını kabul edelim. Bir pay sahibi, sahip olduğu 10 payla genel kurula katılmış olsun. Eğer bu pay sahibi oy hakkından yoksun ise, karar yeter sayısı 240 oya göre hesaplanacak ve olumlu karar için yeter sayı 121 olacaktır. Bu pay sahibi, oy hakkından yoksun olmamakla birlikte oy kullanmamışsa karar yeter sayısı, 250 oya göre hesaplanacak ve olumlu karar için yeter sayı 126 olacaktır.

Genel kurulda karar yeter sayıları mevcut oylara göre hesaplanacağı için, yeter sayının hesabında oyda imtiyazlı payların göz önünde bulundurulması gerekir[1119]. Bu durumda TTK m.378/1'deki mevcut oyların kapsamına, TTK m.373/1 ve 401'e göre oy hakkında tanınan imtiyazlar da dahil olacaktır[1120]. Bunun sonucu olarak esas sermayenin çoğunluğunu oluşturan paylar aksi yönde oy kullanmış olsalar dahi, oyda imtiyazlı paylarla genel kurul kararı geçerli bir şekilde alınmış olacaktır. Oy hakkında

---

[1117] Arslanlı, **II-III**, s.57; Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.181. Yargıtay da aynı kanaattedir. Y.11.HD, 5.5.1981 t., E.1267/K.2213 (Erüreten, **age.**, s.284,285). Genel kurul ile yönetim kurulu, hemen hemen aynı kişilerden oluşan aile tipi anonim ortaklıklarda yapılacak ibra oylamasında durum özellik arzedecektir. Yukarıda varılan sonuç, karar alınamaması gibi bir netice doğuracaktır. Bu nedenle, anılan hallerde, ibra kararının alınmasına gerek kalmayacaktır. Çamoğlu, **Sorumluluk**, s.181; Steiger, **İsviçre'de Anonim Şirketler**, s.320. Bu varsayımda, ortaklığın olağan genel kurul toplantısının yapılabileceği ve ancak ibra kararının alınamayacağı tutanağa yazılmalıdır. Teoman, **Oy Hakkından Yoksunluk**, s.181.

[1118] Arslanlı, **II-III**, s.57. ETK m.366'da çoğunluk mevcut oylara göre değil, verilen oylara göre hesap ediliyordu. Arslanlı, **a.e.**, s.57. Alman Aktiengesetz § 133'de mevcut oyların değil "verilen oyların çoğunluğu aranmıştır. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.102, d.65. TTK m.378, açık olarak mevcut oyların çoğunluğunu aradığı için kullanılmayan oylar da karar yeter sayısının hesabında göz önünde bulundurulmalıdır. Buna karşılık Erem, çoğunluğun verilen oylara göre belirlenmesi gerektiğini kabul etmiştir. Erem, **Ticaret Hukuku Prensipleri**, s.197.

[1119] Arslanlı, **II-III**, s.57.

[1120] Domaniç, **Anonim Şirket**, s.613; Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.832; Arslanlı, **II-III**, s.61,62; Kendigelen, **İmtiyaz**, s.152,153.

imtiyazlı payların bulunması durumunda TTK m.387'de göz önünde bulundurulmalıdır. TTK m.387'ye göre, ana sözleşme değişikliklerinde, aksine hüküm olsa dahi, her pay bir oy hakkı verecektir. TTK m.387'nin amacı, oy hakkında tanınmış olan imtiyazları ana sözleşme değişikliklerine ilişkin genel kurul kararları açısından kaldırmaktır[1121]. Bu durumda oy hakkında imtiyazlar kaldırılacak ve her pay bir oy hakkı verecektir. Buna karşılık farklı itibari değerde pay bulunması halinde, TTK m.387 bütün imtiyazları ortadan kaldırmak amacıyla öngörüldüğünden her pay bir oy hakkı değil, itibari değere göre oy hakkı kullanılacaktır. Bu takdirde hesaplamada TTK m.373/1'de göz önünde bulundurularak, düşük itibari değerli olan paya bir oy hakkı tanınacak, yüksek itibari değerli paylara itibari değer oranlarına göre oy hakkı tanınacaktır[1122].

Kom.Yön. m.21/B/3'de farklı itibari değerli payların ana sözleşme değişikliklerinde sermaye payları oranında oy hakkına sahip olacağı ve genel kurulda kullanılacak oy miktarının toplantıdan önce yönetim kurulu tarafından tespit edilerek ilân edileceğini düzenlemektedir.

Karar yeter sayılarının hesaplanmasında Kom.Yön. m.32/2, b.(g)'ye de değinmek gerekecektir. Buna göre, toplantı sırasında gündem maddelerine göre Kanun ve ana sözleşmede öngörülen karar yeter sayısının kaybolduğunun ileri sürülmesi halinde komiserin gözetiminde başkanlık divanı tarafından yoklama yapılır. Yoklama sonucunda toplantı açılmadan önceki hazirun cetveline göre hesaplanan karar yeter sayısı kadar payın temsil edildiği anlaşılırsa toplantıya devam edilir. Ancak bu takdirde karar nisabı, mevcutların çoğunluğu değildir. Kararın oluşması için, hazirun cetveline göre başlangıçta hesaplanan karar nisabı kadar karar lehine oy kullanılması gerekir.

Görüldüğü üzere bu madde, toplantı sırasında genel kurul toplantısından ayrılmaların olması ve ancak toplantı yeter sayısının varlığının devam etmesi halinde karar yeter sayısını düzenlemektedir. Buna göre karar yeter sayısı, ayrılmalar sonucunda genel kurulda kalan mevcut oylara göre değil, başlangıçta hazirun

---

[1121] Kendigelen, **İmtiyaz**, s.153,157.

[1122] Domaniç, **TTK Şerhi II**, s.944; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.801; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.440; Karahan, **İmtiyaz**, s.90-92; Eriş, **Anonim Şirket**, s.512; Dağ, **Oy Hakkının Kazanılması**, s.20,21; Kendigelen, **İmtiyaz**, s.157. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Kendigelen, **İmtiyaz**, s.152 vd.

cetvelinde temsil edilen oylara göre hesaplanacaktır. Bu madde, genel kurul toplantısından ayrılmış olan pay sahiplerinin oylarını da mevcut oylar kapsamında kabul etmektedir. Bize göre, Kom.Yön. m.32/2, b.(g), TTK m.378'e aykırı bir düzenlemedir. Çünkü, TTK m.378'e göre karar yeter sayısı mevcut oylara göre hesaplanacaktır. Toplantıdan ayrılan pay sahibinin sahip olduğu oylar, toplantıda mevcut sayılmaz ve karar yeter sayısının hesabında dikkate alınmaz. Toplantıdan ayrılmalar varsa, ayrılan paylara ilişkin oylar karar yeter sayısının hesaplanmasında düşülmelidir. Bunların karar yeter sayısına eklenmesi, TTK m.378'in emredici hükmüne aykırılık teşkil eder. Bu nedenle, karar yeter sayısının hesaplanmasında Kom.Yön.'ün bu hükmü göz önüne alınmamalıdır.

**3. Karar Yeter Sayılarına Aykırılığın Yaptırımı**

Karar yeter sayılarına aykırılığın yaptırımı konusunda doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Tartışma noktası TTK'da ve ana sözleşmede öngörülen karar yeter sayılarının, bir kararın varlık koşulu olup olmadığı ile ilgilidir. Yani bu karar yeter sayıları sağlanmamışsa, alınan karar yok hükmünde mi sayılacaktır?

Bir kısım doktrin tarafından savunulan görüşe göre, kanun veya ana sözleşmede belirlenen karar yeter sayısı kararın mevcudiyeti şartı olup, karar yeter sayısına aykırı olarak alınan karar yoklukla malûl bir karardır. Bu görüşe göre, bir karardan söz edebilmek için kanunun veya ana sözleşmenin aradığı oyun öneri lehinde olması gerekir. Yeterli oranda oy öneri lehinde kullanılmamışsa, ortada bir karar yoktur[1123]. Yargıtay da, kanun ve ana sözleşmede belirtilen karar yeter sayılarına aykırı olarak alınan kararların yoklukla malûl olduğunu kabul etmiştir[1124].

TTK m.378'in "muteberlik şartları" olan kenar başlığı (TTK m.1475) ve maddenin her hangi bir istisnaya yer vermeyen ifadesi, yukarıda ifade edilen görüşü destekler niteliktedir. Buna karşılık bizim de katıldığımız görüş uyarınca, TTK ve ana sözleşmede belirlenmiş olan karar yeter sayıları, genel kurul kararının mevcudiyeti şartı değildir. Bu yeter sayılar, genel kurulda ileri sürülen bir teklifin kabulü, yani olumlu karara bağlanabilmesi şartıdır. Söz konusu yeter sayılar sağlanamadığı takdirde, örneğin olumlu ve olumsuz oyların eşitliği halinde kararın yokluğu değil, bir

---

[1123] Arslanlı, **II-III**, s.71; İmregün, **Anonim Ortaklık**, s.149.

[1124] Y.11.HD, 24.9.1993 t., E.92/5419, K.93/5826 (**YKD**, C.14, S.3, s.371); 27.5.1997 t., E.1979/K.3933 (**Yasa Hukuk Dergisi**, C.17, S.194 (Şubat 1998), s.72-73); Y.11.HD, E.1.10.2001 t., E.7442/K.7269 (**YKD**, C.28, S.2, Şubat 2002, s.232-234).

ret kararının meydana geldiği kabul edilmelidir[1125]. TTK'da karar yeter sayısına ilişkin öngörülen hükümler emredici niteliktedir, ancak bu hükümler, ihlâlleri kararın yokluğuna yol açacak olan mutlak emredici hükümler değil, hali hazır pay sahiplerinin menfaatlerini koruyan nispi emredici hükümlerdir. Nispi emredici hükümlere aykırılık, kararın iptal edilebilirliğine yol açar[1126]. Sonuç olarak, karar yeter sayıları genel kurul kararının varlık şartı değildir. TTK ve ana sözleşmede düzenlene karar yeter sayıları, olumlu kararın ortaya çıkması için gerekli olan yeter sayılardır. Bu oy çokluğunun sağlanamaması halinde, bir ret kararı yani olumsuz bir genel kurul karar vardır.

[1125] Tekinalp, **Ret Kararı**, s.249 vd.; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.103 vd.; Ülgen, **Üstün Oy**, s.864,865.
[1126] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.105,106.

## § 4. GENEL KURUL TOPLANTISININ İŞLEYİŞİNE İLİŞKİN USULE AYKIRILIĞIN YAPTIRIMI

Tezimizde ele aldığımız genel kurul toplantısının yapılması sürecinde, genel kurulun işleyişine ilişkin usule aykırılık söz konusu olabilir. Biz bu başlık altında bu aykırılıklara ilişkin yaptırımları inceleyeceğiz.

### I. GENEL KURULUN VEYA BAŞKANIN USULE İLİŞKİN KARARLARININ İPTALİ

Genel kurulun usule ilişkin kararlarının, kanuna, ana sözleşmeye veya afaki iyiniyet kurallarına aykırı olması halinde tek başlarına, yani esas ve nihai karardan ayrı olarak iptal edilmeleri veya geçersiz olarak kabul edilmeleri söz konusu olmaz. Usule ilişkin kararların yalnız başlarına iptal edilmemelerinin nedeni, bu tür kararların genel kurul toplantısında hemen uygulanarak önemlerini yitirmeleri ve artık bunların iptal edilmelerinin veya geçersiz olduklarının tespitinin dava edilmesinde hukuki bir yararın bulunmamasıdır. Usule ilişkin kararın veya uygulamasının kanuna, ana sözleşmeye veya afaki iyiniyet kurallarına aykırı olması halinde, bu kararın ilgili olduğu esas ve nihai kararın iptaline veya geçersiz olduğunun tespitine gidilir. Ancak bunun için, usule ilişkin kararın esas ve nihai kararın alınmasını etkilemiş olması gerekir[1127]. Buna karşılık usule ilişkin karar, esas ve nihai karar halini almışsa, örneğin genel kurulun işleyişine ilişkin bir ana sözleşme değişikliği söz konusu ise, bu takdirde bu karar yalnız başına iptal edilebilir[1128].

Genel kurul başkanının usule ilişkin kararlarının iptali konusunda doktrinde iki görüş ileri sürülmektedir. Tekinalp, genel kurul başkanının kararlarının da iptale tâbi olduğunu kabul etmektedir. Yazara göre, başkanın kararlarını da genel kurul kararlarına örnekseyerek, ortada bir genel kurul kararı bulunmadığı doğmatiğine

---

[1127] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.10, 157; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.698,714; Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.71; Teoman, **Konuşma Süresi**, s.469. Teoman, pay sahibinin genel kuruldan çıkarılması halinde, onun çıkarma kararından sonra alınan kararları iptal ettirebilmesi için, çıkarmanın haksız olduğunu ispat etmesinin yeterli olacağını, bu halde usule ilişkin kararın esas ve nihai kararı etkilemiş olması şartının aranmasının söz konusu olmayacağını kabul etmektedir. Teoman, **Genel Kuruldan Çıkarılma**, s.71,72. Tekinalp, genel kurulun usule ilişkin kararlarının da iptal edilmesi gerektiğini, usule ilişkin kararın kanun ve ana sözleşmeye aykırı olması halinde esas ve nihai kararın iptal edileceğini, bu nedenle kararın uygulanmakla önemini yitirmiş olmasının etkisini de ortadan kaldırmadığını ifade etmektedir. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.965.

[1128] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.158; Teoman, **Konuşma Süresi**, s.469, d.16; Poroy (Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.698.

bağlanmadan, TTK m.381 uyarınca iptal edilebilmeleri gerekir[1129]. Buna karşılık Moroğlu'na göre, başkanın veya başkanlık divanının usule ilişkin kararları ile genel kurulun usule ilişkin kararlarının birbirine karıştırılmaması gerekir. Başkanın usule ilişkin kararları, genel kurul kararı değildir ve bu nedenle TTK m.381 uyarınca iptal edilmeleri mümkün değildir[1130].

Bize göre de, başkanın kararları genel kurul kararı olmadığı için TTK m.381 uyarınca iptal edilmeleri söz konusu olmaz. Bu noktada, başkanın kararlarının bir hukuki işlem olarak genel hükümlere göre iptallerinin veya geçersiz olduklarının tespit edilmesi düşünülebilirse de, bunda hukuki bir yarar bulunmadığı ortadadır. Böyle bir iptal veya geçersizliğin tespiti talebi, ancak genel kurul başkanına veya başkanlık divanı üyelerine karşı açılabilecek tazminat davası kapsamında söz konusu olabilecektir[1131].

## II. GENEL KURUL BAŞKANIN TAZMİNAT SORUMLULUĞU

Genel kurul başkanın, toplantı sırasında gerek aldığı kararların gerek yaptığı fiillerin hukuka aykırı olması nedeniyle ortaklığın veya pay sahiplerinin zarara uğraması söz konusu olabilir ve bu durum onun sorumluluğunu gerektirebilir. Doktrinde genel kurul başkanına karşı tazminat davası açılabileceği kabul edilmektedir[1132]. Ancak, bu tazminat davasının esasının ve hukuki gerekçesinin ne olacağı, davayı kimlerin açabileceği vs. hususlarda, tespit edebildiğimiz kadarıyla, Türk hukukunda bir şey söylenmemekte, uygulamada da bu konuda bir içtihat bulunmamaktadır.

Pay sahipliği haklarının etkin olarak kullanılabilmesi ve korunması yollarından birisi de, kanımızca başkanın tazminat sorumluluğunu kabul etmektir. Çünkü, bir tazminat sorumluğunun olabileceğini bilen başkan, toplantıyı kanuna, ana sözleşmeye göre yürütmeye gayret edecek, pay sahiplerinin haklarını mümkün olduğu kadar kullanmalarını sağlayacaktır. Bu nedenle tazminat sorumluğunun ele alınması gerekir. Hemen belirtelim ki, başkanlık divanının diğer üyeleri de aynı esaslar dahilinde sorumlu olacaklardır.

---

[1129] Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, N.955.
[1130] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.10, 11, 158.
[1131] Moroğlu, **a.e.**, s.158.
[1132] Moroğlu, **a.e.**, s.158.

Başkanın sorumluluğunu ortaya koymadan önce başkanın kararlarının hukuki niteliği üzerinde durmak gerekir. Genel kurul başkanı, karar alırken iradesini belli bir hukuki sonuca yöneltmekte ve o sonucun gerçekleşmesini istemektedir. Bu nedenle genel kurul başkanın kararları, hukuki işlem niteliğindedir[1133].

Genel kurul başkanının sorumluluğu, ortaklığa ve pay sahiplerine karşı olabilecektir. Ancak başkanın sorumluluğunu ortaya koymadan önce onun organ sıfatına sahip olup olmadığını incelemek yararlı olacaktır.

**A. Genel Kurul Başkanın Organ Sıfatı**

Gerçek kişilerin iradesini dış dünyaya yansıtması ile tüzel kişilerin iradesini dış dünyaya yansıtması farklıdır. Tüzel kişiler gerçek kişiler gibi doğal bir iradeye sahip değildirler. Tüzel kişinin hem iradesinin oluşabilmesi hem de bu iradenin dış dünyaya yansıtılabilmesi için organların oluşturulması gerekir. Buradan hareketle organı " tüzel kişinin örgütü içinde yer alan ve tüzel kişinin iradesinin oluşmasını ve bu iradenin hukuk alanına yansımasını sağlamak üzere kanun, tüzük (esas sözleşme) veya bunlara uygun olarak yapılan iç yönetmelik uyarınca oluşturulan; tüzel kişi için karar verme, yürütme ve denetleme fonksiyonlarını üstlenmiş bulunan kişi veya kurullardır"[1134] şeklinde tanımlamak mümkündür.

Tüzel kişilerde organ sıfatının kazanılması iki şekilde olabilir. İlk olarak tüzel kişinin tüzük veya ana sözleşmesinde yer alması (şekli kıstas) ile organ sıfatı kazanılır. İkinci olarak da tüzel kişinin tüzük veya ana sözleşmesinde yer almamakla birlikte, gerek mevkileri ve gerek yetkileri itibarıyla tüzel kişinin iradesinin oluşmasında veya bunun dış dünyaya yansıtılmasında şahıslara "bağımsız bir hareket alanı" bırakılması ile de olur. Bu takdirde karşımıza "olgu organ" kavramı ortaya çıkar[1135].

Olgu organ kavramının yani organın tayininde maddi kıstasın da kullanılmasının nedeni, şekli kıstasın getirdiği ölçütün eksiklikler içermesi ve

---

[1133] Moroğlu, **a.e.**, s.158. Hukuki işlem, hukukun işlemi yapanın isteğine uygun hukuki sonuç bağladığı irade beyanıdır. Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **age.**, s.48,49; Oğuzman/Öz, **age.**, s.35.

[1134] Teoman Akünal, **Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1995, s.34.

[1135] Helvacı, **Sorumluluk**, s.9. Doktrinde olgu organ kavramı farklı adlarla ifade edilmiştir. Bu kavrama "fonksiyonel organ" denildiği görülmektedir. Bkz. Reha Poroy/Ünal Tekinalp/Gülören Tekinalp: "Ortaklıklar Hukukunda Organların Sorumluluğu", **İÜHFM,** Doğumunun Yüzüncü Yılında Atatürk'e Armağan, C.XLV-XLVII, S.1-4, s.349. Bu kavramın eleştirisi için bkz. Helvacı, **Sorumluluk**, s.9, d.21.

hakkaniyete uygun olmayan sonuçlara sebebiyet vermesidir. Şöyle ki, MK m.50 uyarınca tüzel kişiler organlarının hukuki işlemleri ve diğer bütün fiilleri ile sorumlu olacaklardır. Bu takdirde tüzel kişi, organ sıfatını tanımak istemediği kişiye ana sözleşmesinde yer vermeyerek onun tüzel kişinin işlerini gördüğü sırada işlediği haksız fiillerden sorumlu olmama imkânına sahip olacaktır. Bu durumun, MK m.50' nin (EMK m.48) ulaşmak istediği âdilane zarar taksimi ilkesi ile bağdaşmayacaktır. Bu durum, çoğu zaman tüzel kişi ile ilişki içinde olacak üçüncü kişilerin zararına sonuç doğuracaktır. Bu nedenle, organ tayininde sadece şekli kıstası değil, kanunda ve ana sözleşmede öngörülen organlara ait görevleri bağımsız olarak yerine getiren kişilere de organ sıfatı tanınmış ve böylece tüzel kişinin bu kişinin haksız fiillerinden de sorumlu olması sağlanmak istenmiştir[1136]. Böylece, zarar gören üçüncü kişi karşısında, ekonomik bakımdan daha güçlü bulunan tüzel kişi bulunacak ve bu kişi bu oranda korunmuş olacaktır.

Doktrinde olgu organ kavramının açıklanması ve kimin bu kapsama girdiğinin belirlenmesi daha çok, yönetim kurulu yetkileri ve bu yetkileri kullanan, yani idare ve temsil yetkisinin kullanılması görevlerini bağımsız olarak üstlenen kişilerin organ olup olmadığı bakımından ele alınmıştır[1137]. Buna karşılık, sorun genel kurula ait yetkileri kullanan kişiler açısından ele alınmamıştır. Bunun sebebi, genel kurulun görevlerinin kanun ile hemen hemen hiç yoruma ihtiyaç bırakmayacak derecede açık olarak düzenlenmesi ve bu görevi yerine getiren kişilerin organ sıfatının tayininde güçlükle karşılaşılmayacağı düşüncesidir. O halde, genel kurula ait bir yetkiyi kullanan kişi de organ sıfatını kazanacaktır[1138].

Bu kapsamda genel kurul başkanının organ sıfatının belirlenmesi gerekecektir. Genel kurul başkanı, anonim ortaklık genel kurulu toplantısını yürütmek görevini yerine getirmektedir. O bu görevi yerine getirirken bazı hallerde bağımsız olarak kararlar alabilmektedir. Kendi toplantısına hakim olması ve bu nedenle, toplantının yürütümü ile ilgili önemli olan ve maddi içerikte kararların genel kurul tarafından alınması gerektiğini işlemiştik. Ancak, genel kurul başkanı da ortaklığın şekli yönetiminde söz sahibidir ve o, genel kurulun iradesinden bağımsız olarak şekli

[1136] Bilge Öztan, **Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fiillerinden Sorumluluk**, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No:272, 1970, s.36-38.
[1137] Bu konu hakkında bkz. Öztan, **Organ**, s.39 vd.; Helvacı, **Sorumluluk**, 9 vd.
[1138] Öztan, **Organ**, s.46.

yönetime ilişkin kararlar alabilmektedir. Bu nedenle ortaklık genel kurul toplantısının yönetimine ilişkin görevin genel kurul ile başkan arasında paylaşıldığı görülmektedir. Böylece, organın tayininde maddi kıstasın genel kurul başkanının şahsında gerçekleştiği görülecektir. Çünkü asıl olarak genel kurulun toplantısını yürütme işinde başkan da etkilidir ve bir noktada genel kurula ait yetkiler kullanılmaktadır.

O halde, genel kurul başkanı, şekli kıstasta olmasa dahi maddi kıstas açısından ortaklığın organı olduğu savunulabilir[1139].

Anonim ortaklık genel kurul başkanının organ sıfatını kabul etmek, başkanın hukuki işlem veya haksız fiili sonucu pay sahiplerinin zarara uğraması nedeniyle anonim ortaklığa karşı tazminat davası açabilmesi noktasında fayda sağlayacaktır. Çünkü MK m.50/2 uyarınca organlar, hukukî işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle tüzel kişiyi borç altına sokarlar. Bu hüküm, haksız fiil ve sözleşmeye aykırılık ayrımı gözetilmeksizin tüzel kişinin, organının meydana getirdiği sonuçtan sorumlu olmasını hükme bağlamaktadır. Elbetteki ortaklığın sorumluluğunun doğabilmesi için, organın faaliyetlerinin bu görevi ifa etmek için yaptığı faaliyetler olması ve zararın bu fiilden veya hukuki işlemden doğması gerekir[1140]. Genel kurul başkanı organ olarak kabul edilirse, ortaklık BK m.100/2 uyarınca mesuliyetsizlik kaydını sözleşmeye koyamayacaktır. Ancak, BK m.99/2'nin uygulanması düşünülebilir. Bu takdirde anonim ortaklık, ancak hafif kusurundan sorumlu olunmayacağına ilişkin bir şartı sözleşmeye koydurabilir.

Bu takdirde pay sahibinin açacağı tazminat davasında zamanaşımı süresi BK m.126 uyarınca beş yıla tâbi olacaktır. Çünkü bu dava ortaklıkla pay sahibi arasında açılan bir davadır. Bu davada, TTK m.1460 uyarınca basit muhakeme usulü uygulanacaktır.

**B. Anonim Ortaklığa Karşı Başkanın Tazminat Sorumluluğu**

Genel kurul başkanının sorumluluğunu kabul ettikten sonra, bu sorumluluğun hukuki dayanağını tespit etmek gerekecektir. Sorumluluğun hukuki dayanağı, borç ilişkilerinin kaynağı olan sözleşme, haksız fiil veya sebepsiz zenginleşme ilişkilerinden hangisine dayanmaktadır? Sorumluluğun hukuki dayanağını tespit

---

[1139] Anonim ortaklık genel kurul başkanı ana sözleşmede gösterilmiş olabilir. Burada vardığımız sonuç, ana sözleşmede belirlenen başkan açısından haydi haydi geçerli olacaktır. Çünkü, bu takdirde şekli kıstas açısından da organ sıfatının gerçekleştiği kabul edilebilir.

[1140] Öztan, **Organ**, s.133.

etmek, pratik yönden önemli sonuçlar doğuracaktır. Nitekim sorumluluğun hukuki dayanağına göre, ispat yükü, sorumluluğun kapsamı, zamanaşımı, sorumluluktan kurtulma şartlarının geçerliliği, yetkili mahkemenin hangisi olduğu gibi önemli hususlarda değişiklik olabilecektir. Şüphesiz ki, sorumluluk davasında davacılar, sözleşme ilişkisine dayandıklarında en avantajlı konumda bulunacaklardır.

Genel kurul başkanı, ya ana sözleşmede belirtilmekte ya da genel kurulun alacağı kararla seçilmektedir (TTK m.375/3). Genel kurul başkanın ana sözleşmede belirlenmesi veya genel kurul tarafından seçilmesi bir icap niteliğindedir. Bu icabın tam olarak hükümlerini doğurabilmesi için başkanın, bu icabı açık veya kapalı olarak kabul etmesi gerekir. Başkanın bu icabı kabul etmesi ile birlikte anonim ortaklık ile arasında bir sözleşme ilişkisi kurulur. O halde yapılacak ilk tespit, genel kurul başkanının anonim ortaklığa karşı sorumluluğunun sözleşmeye dayanan bir sorumluluk olduğudur.

Bu sözleşme ilişkisi uyarınca genel kurul başkanı, ortaklığa karşı mevzuata ve ana sözleşmeye uygun olarak genel kurul toplantısını sağlıklı bir şekilde yürütmek, pay sahiplerinin haklarını kullanmalarını sağlamak borcu altına girmektedir. Sözleşmenin gayesi ve içeriğine ilişkin yapılan sınıflandırmada genel kurul başkanı ile anonim ortaklık arasındaki bu sözleşme ilişkisi iş görme sözleşmeleri arasında yer alır. Çünkü burada bir insan emeği ve çalışması söz konusudur[1141]. İş görme sözleşmesi olduğu kabul edildikten sonra, sözleşmenin hangi iş görme sözleşmesinin kapsamına girdiğinin belirlenmesi gerekir.

Sözleşme özgürlüğü kapsamında olarak, BK m.19 ve 20 sınırları çerçevesinde taraflar sözleşmenin niteliğini ve içeriğini belirleme serbestisine sahip olacaklardır[1142]. Ancak sözleşmenin niteliğini ve içeriğini belirleme, genel kurul başkanının seçiminde pek söz konusu olmaz, sadece genel kurul başkanının kim olduğu belirlenir, o kadar. Bu takdirde sözleşmenin mahiyetine bakmak gerekecektir.

Genel kurul başkanı ile anonim ortaklık arasındaki sözleşme ilişkisi en çok vekâlet sözleşmesine benzemektedir. Vekâlet sözleşmesi, vekile müvekkilin menfaatine ve iradesine uygun olan bir iş görmeyi, belli bir zaman kaydına tâbi

---

[1141] İş görme sözleşmelerinde, bir insanın çalışması ve emeği söz konusudur. Cevdet Yavuz, **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Yenilenmiş 6. Bası, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2002, s.16.
[1142] Oğuzman/Öz, **age.**, s.19; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **age.**, s.483 vd.

olmaksızın ve nispeten bağımsız olarak yapma borcunu, sonucun elde edilememesi rizikosu müvekkile ait olmak üzere yükleyen bir iş görme sözleşmesidir[1143]. Vekâlet sözleşmesinin unsurları, vekilin bir iş görme borcu altına girmesi, iş görmenin kanunda başka bir iş görme sözleşmesinin kapsamına girmemesi (BK m.386/2), iş görmenin başkasının menfaatine ve iradesine uygun olarak yapılması, zaman kaydına bağlı olmaksızın iş görmenin yapılması, vekilin nispeten bağımsız olması ve vekilin sonuç sorumluluğunun bulunmaması, vekâlet ilişkisini her zaman sona erdirme hakkının varlığıdır[1144].

Hukuki işlemlerin ve maddi fiillerin de vekâlet sözleşmesine konu olabileceği düşünülünce[1145] başkanın toplantının yürütümüne ilişkin kararlarının ve fiillerinin[1146] vekâlet sözleşmesinin kapsamına girdiğini kabul etmek gerekir. Başkan ile anonim ortaklık arasındaki ilişki, kanunda düzenlenmiş değildir, dolayısıyla başka bir iş görme sözleşmesinin kapsamına girmez (BK m.386/2). Vekâlet sözleşmesinde vekil, işi bir başkasının menfaatine olarak görmektedir. Bir başkasının menfaati, asıl olarak müvekkilin menfaatidir, ancak üçüncü bir kişinin menfaati de söz konusu olabilir[1147]. Genel kurul başkanı, toplantının yürütülmesinde genel kurulda temsil edilen menfaatler karşısında bağımsız olmalıdır[1148]. Anonim ortaklıkla arasında sözleşme ilişkisinin olması, genel kurul başkanının her zaman ortaklığın menfaatini üstün tutacağı anlamına gelmez. Genel kurul başkanı, pay sahiplerinin haklarını genel kurul toplantısında sağlamakla da yükümlüdür ve bu kapsamda onların da menfaatini göz önünde tutmalıdır (TTK m.385). Bu kapsamda olarak, toplantıları tarafsız bir şekilde yönetmek, çoğunluğun azlığa baskı kurmasına veya azlığın toplantıyı sürüncemede

---

[1143] Halûk Tandoğan, **Borçlar Hukuku-Özel Borç İlişkileri**, C.I/2, 3. Bası, Ankara, 1988, s.356; Yavuz, **age.**, s.553,554.

[1144] Vekâlet sözleşmesinin unsurları hakkında ayrıntılı olarak bkz. Yavuz, **age.**, s.554 vd. Vekilin müvekkile karşı nispeten bağımsız olması, ücret ve vekâlet ilişkisini her zaman sona erdirme imkânının bulunması unsurlarının vekâlet sözleşmesinin zorunlu unsuru olup olmadığı tartışmalıdır. Tandoğan, **C.2**, s.364; Yavuz, **age.**, s.562.

[1145] Tandoğan, **C.2**, s.359,360; Yavuz, **age.**, s.555; Zevkliler, **age.**, s.353,354.

[1146] Genel kurul başkanı, genel kurul toplantısını yürütme işini pay sahiplerinin geri kalan konuşma sürelerini sınırlamak, toplantıya ara vermek şeklinde alacağı kararlarla yerine getirebileceği gibi, kararın açıklanması, oylama sonucunun tespit edilmesi, temsil belgelerinin kontrol edilmesi gibi fiillerle de yerine getirmektedir.

[1147] Tandoğan, **C.2**, s.360-363.

[1148] Arslanlı, **C.II**, s.40.

bırakmasına izin vermemekle görevlidir[1149]. O halde başkanın gözeteceği menfaat, ortaklıkla pay sahipleri arasındaki dengeyi sağlayan menfaat olacaktır.

Genel kurul başkanı, aynı zamanda ortaklığa karşı nispeten bağımsızdır. Her ne kadar, toplantının yönetimine ilişkin kurallar ana sözleşmede yer alabilirse de, başkan toplantının yönetiminde bağımsız karar alma durumunda kalabilir ve buna yetkilidir. Bu husus, genel kurul başkanının vekâlet sözleşmesinde olduğu gibi nispeten bağımsız olduğunu göstermektedir. Genel kurul başkanı, her halde toplantının yapılacağı ve bitirileceği konusunda bir sonucu da üstlenmez. Genel kurul toplantısının, azlığın talebi (TTK m.377) veya toplantının açılışına engel olan nedenler nedeniyle yapılmaması söz konusu olabilir veya toplantı devam etmeyebilir. Bu halde, bu sonucun ortaya çıkmamasının sonuçlarını, örneğin yeni bir toplantı için gereken ek masrafları, anonim ortaklığın kendisi üstlenir. Başkan görevinden her zaman istifa edebileceği gibi, genel kurulda ana sözleşmeyi değiştirerek veya aldığı bir kararla başkanı azledebilir. Yaptığı iş karşılığı başkana ödenecek ücret, onun ile ortaklık arasındaki sözleşme ilişkisinde zorunlu bir unsur değildir. Görüldüğü üzere, bu unsurlar açısından ortaklıkla başkan arasındaki genel kurul toplantısının yürütülmesine ilişkin sözleşme vekâlet sözleşmesine benzemektedir.

Ancak vekâlet sözleşmesindeki zaman unsuruna bağlı olmaksızın işin yapılması unsuru, bu sözleşme ilişkisine pek uymamaktadır. Genel kurul toplantısının ne zaman ve nerede yapılacağı pay sahiplerine gönderilen davet mektuplarında ve yapılan ilânlarda bellidir. Genel kurul başkanı, toplantıyı davette belirtilen saatte açmak zorundadır. Dolayısıyla başkanın toplantıyı yürütme işi, belirli bir zamanda yerine getirilebilecek bir iştir. İkinci olarak başkan, vekâlet sözleşmesindeki vekilin müvekkile bağlılığından daha bağımsızdır. Genel kurul başkanı, toplantıyı yürütme işini mevzuata ve ana sözleşmeye bağlı olarak ve aynı zamanda bağımsız olarak yerine getirmek zorundadır. Genel kurul başkanının yetkili olduğu alanlarda, yönetim kurulu ona talimat veremez. Aynı şekilde, başkanın tek başına yetkili olduğu alanlarda, genel kurul da ona talimat veremez. Bu hallerde başkanın genel kurulun oyuna başvurması, danışma niteliğindedir.

---

[1149] Arslanlı, **a.e.**, s.40.

Genel kurul başkanının toplantının yürütülmesi işini belirli bir zamanla kayıtlı olarak yerine getirmesi ve görevini yerine getirirken ortaklık organlarından talimat almaması, anonim ortaklık ile aralarında olan sözleşme ilişkisinin klasik anlamda vekâlet sözleşmesi olmadığını göstermektedir[1150]. Bu takdirde, bu sözleşme ilişkisine hangi hükümlerin uygulanacağı noktasında BK m.386/2 göz önünde tutulmalıdır. Buna göre, diğer sözleşmeler hakkındaki kanuni hükümlere tâbi olmayan işlerde dahi vekâlet hükümleri geçerli olacaktır. Yani, iş görme sözleşme tiplerinden birine uymayan veya unsurlardan birisi eksik olan iş görme sözleşmelerine vekâlete ilişkin hükümler (BK m.386-398) uygulanacaktır[1151]. Bu nedenle, başkan ile ortaklık arasındaki sözleşmeye vekâlete ilişkin hükümler uygulanacaktır. Şimdi bu kapsamda başkan ile ortaklık arasındaki sözleşme ilişkisine ve sorumluluğa bakmak gerekecektir.

Anonim ortaklık genel kurul başkanının görevleri ve yetkileri yukarıda incelendi[1152]. Genel kurul başkanı bu görevlerini ve yetkilerini, anonim ortaklık ile aralarındaki sözleşmenin bir gereği olarak, iyi, özenli bir şekilde ve bizzat yerine getirmekle yükümlüdür (BK m.390)[1153]. Başkan, anonim ortaklığın ve pay sahiplerinin menfaatlerini koruyacak, denkleştirecek kararları vermek, bu menfaatlere zarar verecek davranışlardan kaçınmak zorundadır[1154]. Genel kurul başkanının bu özen borcu, hem mevcut görev ve yetkileri kullanırken gözeteceği, hem de başlı

---

[1150] Hizmet sözleşmesinde işçinin işverene bağımlı olması, taraflar arasında altlık üstlük ilişkisinin olması, ücretin zorunlu unsur olması nedeniyle (Tunçomağ, **age.**, s.52,61; Tankut Centel, **İş Hukuku, C.1, Bireysel İş Hukuku**, 2. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1994, s.37,50; Yavuz, **age.**, s.404; Hatemi/Serozan/Arpacı, **Borçlar Hukuku- Özel Bölümü**, İstanbul, 1992, s.306), başkan ile ortaklık arasında olan sözleşme hizmet sözleşmesine uymamaktadır. İstisna sözleşmesindeki eser meydana getirme, sonuç sorumluluğu ve ücret unsuru başkan ile ortaklık arasındaki sözleşme ilişkisine uymamaktadır.

[1151] Tandoğan, **C.2**, s.384; Yavuz, **age.**, s.558.

[1152] Bkz. § 3, II, B, 3.

[1153] Vekâlet sözleşmesinde vekil, kural olarak işi bizzat ifa ile yükümlüdür. Ancak müvekkil tarafından açık veya zımni rıza verilmesi, örfün müsait olması veya vekilin halin icabına göre mecbur olması hallerinde, vekilin işi bir başkasına da gördürebilmesi mümkündür. Tandoğan, **C.2**, s.456-459; Yavuz, **age.**, s.587. Ancak bu istisnai haller, genel kurul başkanının yerine bir başkasını vekil tayin etmesini sağlayamaz. TTK m.375/3 uyarınca genel kurul başkanı, ya ana sözleşme ile ya da genel kurul kararıyla seçilebilmektedir. Bu sayılanlar haricinde bir başka şekilde genel kurul başkanının seçimi mümkün değildir. Bu nedenle, genel kurul başkanının yerine bir başkasını vekil tayin etmesi, TTK m.375/3 kapsamının dışında kalacağı için, mümkün değildir.

[1154] Vekâlete ilişkin hükümler için bkz. Tandoğan, **C.2**, s.407; Yavuz, **age.**, s.587.

başına görevler yükleyen bir borçtur[1155]. Genel kurul başkanı, bu görevi nedeniyle anonim ortaklık tarafından zimmetine verilen belgeleri ortaklığa geri vermekle yükümlüdür (BK m.392). Bu borcun kapsamına her şeyden önce, başkanlık divanı tarafından tutulan toplantı tutanağını yönetim kuruluna teslim etmek girer. Ayrıca, Kom.Yön. m.18 uyarınca toplantı yerinde bulunan belgeler, başkana verilmişse, başkan bu belgeleri de teslim etmekle görevli olacaktır.

İşte yukarıda değindiğimiz borçlarını, görev ve yükümlüklerini yerine getirmeyen, gerekli özeni göstermeyen genel kurul başkanı, anonim ortaklığa karşı sorumlu olacaktır. Vekâlet sözleşmesinde vekilin sorumluluğu, işçinin sorumluluğuna ait hükümlere atıf yapmak suretiyle düzenlenmiştir (BK m.390). İşçinin sorumluluğu BK m.321'de düzenlenmiştir. Buna göre, işçi, borcunu özenle ifaya mecburdur. Kasıt, ihmal ve dikkatsizlik ile verdiği zararlardan iş sahibine karşı sorumludur. İşçinin özen borcu, sözleşmeye göre belirlenir ve işçinin o iş için gerekli olan ve iş sahibinin malumu olan veya olması gereken bilgi derecesi ve mesleki yeteneği dikkate alınır. Bu hükümler, genel kurul başkanının sorumluluğuna da kıyasen uygulanabilir.

Bu kapsamda, genel kurul başkanı, görev ve yetkilerini gerekli özeni göstermeden, kasıt, ihmal veya dikkatsizlik sonucu anonim ortaklığa verdiği zararlardan sorumlu olacaktır. Yani, genel kurul başkanı, toplantının yürütümünde gösterdiği her türlü özen eksikliğinden sorumlu olacaktır. Genel kurul başkanın toplantının yürütümünde göstereceği özenin derecesi belirlenmelidir. BK m.321/2, biri objektif ve diğeri subjektif olmak üzere iki ölçüt getirmiştir. Objektif ölçüt, vekile bırakılan işin özelliğine göre belirlenir. Yani, işin özelliği, türü, güçlüğü, gerektirdiği bilgi derecesi göz önünde tutulacaktır. Subjektif ölçüt ise, işçinin iş sahibince bilinen ya da bilinmesi gereken bilgi, meslek derecesi ve yeteneklerinin göz önüne alınmasıdır[1156].

Bize göre, genel kurul başkanın sorumluluğu kapsamında subjektif ölçüt göz önüne alınmamalıdır. Örneğin, sadece en yaşlı pay sahibi olduğu için başkanlığa seçilen kimse, kendisinin genel kurul yönetimi hakkında bir şey bilmediğini, bunun kendilerini seçen diğer pay sahipleri tarafından da bilindiğini ve sorumluluğunun

---

[1155] Yönetim kurulu üyelerinin özen borcu açısından bkz. Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar**, N.579.

[1156] Tandoğan, **C.2**, s.410,411; Yavuz, **age.**, s.586.

buna göre belirlenmesini ileri sürememelidir. Çünkü, BK m.321/2'de işçinin sorumluluğu için getirilen subjektif ölçüt, onun işverenin talimatı ile bağlı olması ve onun bu talimatları yerine getirmemezlik yapmasının her halde mümkün olmamasından kaynaklanır. Buna karşılık genel kurul başkanı, toplantının yürütümü işini daha bağımsız olarak yerine getirmektedir. Başkan, bu görevi baştan kabul etmeyebileceği gibi, kendi bilgi ve yeteneklerini aşan durumlarda da istifa edebilir. Genel kurul başkanı, kanunun veya ana sözleşmenin uygulanmasında tereddüt ediyorsa, komiserin bilgisine başvurabilir (Kom.Yön. m.32/2, b.(d). Bütün bu nedenlerle genel kurul başkanının sorumluluğunun derecesi, objektif ölçüte göre belirlenmelidir. Yani, başkanın toplantının yönetiminin gerektirdiği bilgi ve yeteneğe sahip olduğu kabul edilecek ve sorumluluğun derecesi buna göre belirlenecektir. Çok sınırlı bir şekilde olmak kaydıyla, BK m.98/1 göz önünde tutularak, sözleşmede ücret kararlaştırılmaması halinde sorumluluğun derecesi daha az tayin olunabilir Genel kurul başkanının sorumluluğunu kaldıran sözleşme hükümleri, onun borcunu özen ile yerine getirmesi asıl olduğundan geçerli sayılmamalıdır[1157]. Kabul ettiğimiz bu sorumluluk sistemi, pay sahiplerinin haklarının genel kurul toplantısında gerekli bir şekilde başkan tarafından göz önüne alınmasını sağlayacaktır.

İşte başkanın yukarıda sayılan görevlerini, özen borcunun gerektirdiği şekilde yerine getirmediği hallerde ve bu nedenle anonim ortaklık zarara uğradığı takdirde tazminatla sorumlu olduğu kabul edilecektir. Bu borç ilişkisi, sözleşmeden doğduğu için tazminat davası, BK m.96 vd. hükümlerine göre açılacaktır. Anonim ortaklığın zararına örnek olarak, kararın başkan tarafından yanlış açıklanması nedeniyle açılan iptal davasında dava masraflarına ortaklığın katlanması; gerekmediği halde toplantıyı ertelemesi ve bu nedenle yeni bir genel kurul toplantısı için ek masrafların yapılmak zorunda kalınması gösterilebilir. Anonim ortaklık bu zararlarının tazmini için, genel kurul başkanı aleyhine sözleşmenin ihlaline dayanan tazminat davası açabilmelidir. BK m.96 sisteminde kusurlu sorumluluk kabul edilmiştir. Bu nedenle başkan, ancak kusuru bulunması halinde ortaya çıkan bu zarardan sorumlu olacaktır. Başkanın sorumluluktan kurtulabilmesi için, kusuru bulunmadığını ispat etmesi gerekecektir

[1157] Vekâlet sözleşmesi açısından bkz. Tandoğan, **C.2**, s.433; Yavuz, **age.**, s.587.

(BK m.96)[1158]. Anonim ortaklık, zararın varlığını ve bu zararın başkanın sözleşmeyi gereği gibi ifa etmemesinden kaynaklandığını ispat etmelidir.

Bu davada görevli mahkeme, talep edilen tazminat miktarına göre tayin edilecektir (HUMK m.1). Talep edilen tazminatın miktarına göre, davaya ya sulh hukuk mahkemesi ya da asliye hukuk mahkemesi bakacaktır. Başkana karşı ortaklık tarafından açılacak dava ticari bir dava değildir. Çünkü, başkanın tazminat sorumluluğu TTK'da düzenlenmemiştir. Ayrıca bu dava, her iki taraf için de ticari sayılan hususlardan doğmamaktadır. TTK m.21/2'deki ticari iş karinesi burada geçerli olmaz ve davaya ticari dava niteliğini kazandırmaz[1159]. Dava sözleşmeye dayandığı için yetkili mahkeme, HUMK m.9 veya 10'a göre belirlenecektir. Buna göre, dava başkanın davanın açıldığı tarihte ikametgâhında açılabileceği gibi, sözleşmenin ifa edileceği toplantı yerinde de açılabilir.

Başkan ile anonim ortaklık arasındaki sözleşmeye vekâlete ilişkin hükümler uygulanacağından (BK m.386/2), bu davada zamanaşımı süresi BK .m.126/b.4'e göre belirlenmelidir. Buna göre, vekâlet akdinden doğan bütün davalar beş yıllık zamanaşımı süresine tâbi olacaktır.

**C. Pay Sahiplerine Karşı Tazminat Sorumluluğu**

Toplantının şekli yönetiminde yetkili ve görevli olan genel kurul başkanı, aldığı usule ilişkin kararlarla pay sahiplerinin kanun tarafından tanınan haklarını kullanmasını engelleyebilir ve bu nedenle pay sahipleri zarara uğramış olabilir. Pay sahiplerinin zararlarına örnek olarak, genel kurul başkanının gerekmediği halde toplantının ertelenmesine karar vermesi ve bu nedenle pay sahiplerinin yapılacak genel kurula katılmak için ek masraflar yapmak zorunda kalmaları veya başkanın pay sahibinin kişilik hakkına tecavüz teşkil eden davranışlarda bulunması, sözler sarfetmesi gösterilebilir. Başkan, ortaklıkta saygın bir yere sahip bulunan pay sahibinin ahlâka ve âdâba uygun olarak konuşmadığı gerekçesiyle, haksız olarak kalan konuşma süresini sınırlandırabilir, onu kürsüden ayrılmaya zorlayabilir. Genel kurul toplantısının başlamasından sonra pay sahibinin oy hakkından yoksunluğu konusunda genel kurul başkanı da yetkili olacaktır. İşte bu halde, oy hakkından yoksun olmadığı halde, pay sahibi başkan tarafından bu kapsamda değerlendirilerek

[1158] BK m.96'daki kusur esası hakkında bkz. Oğuzman/Öz, **age.**, s.341 vd.
[1159] Ticari dava hakkında bkz. İmregün, **Kara Ticareti**, s.28.

oy kullanması engellenebilir ve bu nedenle pay sahibi zarara uğrayabilir. Aslında pay sahibinin, başkanın aldığı kararlar neticesinde zarara uğraması uzak bir ihtimal olarak gözükmektedir. Ancak, her nasılsa başkanın kararları veya fiilleri nedeniyle bir zarar meydana gelmişse, pay sahibinin başkana karşı tazminat davası açabileceğinin kabul edilmesi gerekir[1160]. Pay sahipleri, başkanın aldığı kararlar ve davranışları neticesinde gerek maddi gerek manevi olarak zarara uğrayabilir. Bu nedenle pay sahiplerinin başkana karşı açacakları tazminat davasının esasları üzerinde de durmak gerekecektir.

Uygulamada yönetim kurulu başkanı veya üyelerinin genel kurul başkanı olacaklarının ana sözleşmede düzenlendiğini belirtmiştik. Yönetim kurulu üyelerinin ana sözleşmede genel kurul başkanı görevini de yerine getirecekleri yazılı olması halinde, sorumluluk açısından TTK m.336 vd.'daki yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna ilişkin hükümlerin uygulanabilirliği tartışılabilir. TTK m.336/b.5'te gerek kanunun gerek ana sözleşmenin kendilerine yüklediği sair görevlerin kasten veya ihmal neticesinde yapılmaması halinin de yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarını gerektireceği düzenlenmiştir. Helvacı, ana sözleşme ile yönetim kuruluna yeni görevler verilebileceğini ve bu görevin yerine getirilmemesi halinde sorumluluğun doğabileceğini, ancak kanunda sayılan haller emredici olarak getirildiği için, bunların değiştirilmesinin veya genişletilmesinin söz konusu olamayacağını belirtmektedir[1161]. Bize göre, TTK m.336'da ana sözleşme ile verilebilecek görevler, ortaklığın idaresi veya temsili ile ilgili yeni görevler açısındandır. Genel kurul başkanlığı görevi bu kapsamda düşünülemeyeceği için, TTK m.336/b.5 kapsamında düşünülmemeli ve sorumluluğu yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu kapsamına sokmamalıdır. O halde, yönetim kurulu üyelerinin genel kurul başkanı olacağını öngören ana sözleşme düzenlemesi, başkanının sorumluluğu noktasında TTK m.336 vd. hükümlerinin uygulanmasını gerektirmemelidir.

Pay sahiplerinin genel kurul başkanına karşı açacakları tazminat davalarının, borcun kaynaklarından hangisine dayandığının belirlenmesi gerekir.

Genel kurulun seçimi kararı ve bu icabı başkanın kabul etmesi sonucu anonim ortaklık ile başkan arasında bir sözleşme ilişkisi kurulur ve bu sözleşmeye vekâlete ilişkin hükümler uygulanır (BK m.386/2). Buna karşılık, genel kurul başkanı ile pay

[1160] Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s.158.
[1161] Helvacı, **Sorumluluk**, s.100.

sahipleri arasında bir sözleşme ilişkisi yoktur. Bu nedene dayanarak genel kurul başkanının pay sahiplerine karşı sorumluluğunun ilk planda sözleşmeden doğmadığını ve bir sebepsiz zenginleşmede söz konusu olmayacağı için sorumluluğun haksız fiilden doğan sorumluluğa dayandırılması ileri sürülebilir.

Kusura dayanan haksız fiilden doğan sorumluluk BK m.41vd.'da düzenlenmiştir. Haksız fiil sorumluluğu, kural olarak failin yani zarar verenin kusurlu olmasına bağlıdır. Bu husus BK m.41'de, gerek kasden gerek ihmal ve teseyyüp yahut tedbirsizlik ile haksız bir şekilde diğer bir kimseye zarar veren kişi, o zararın tazminine mecburdur şeklinde ifade edilmiştir. Failin sorumlu tutulabilmesi için hukuka aykırı bir fiil, bu nedenle bir kişinin zarara uğraması ve fiilin işlenmesinde failin kusurlu olması gerekir[1162].

Her ne kadar pay sahibi ile başkan arasında sözleşme ilişkisi bulunmasa da, onun, başkan ile anonim ortaklık arasındaki sözleşme ilişkisine dayanmasının mümkün olup olmadığı tartışılmalıdır. Bu konu ile benzer bir durum, pay sahiplerinin doğrudan zararları için yönetim kurulu üyelerine karşı açtıkları sorumluluk davasının dayandıkları esasta söz konusudur. Pay sahiplerinin yönetim kurulu üyelerine karşı açacakları sorumluluk davası TTK m.309'da düzenlenmiştir. Doktrindeki yazarların bir kısmı[1163] buradaki sorumluluğun hukuki dayanağını haksız fiil esasına dayandırdıkları halde, çoğunlukta olan görüş[1164], pay sahiplerinin doğrudan zararları sebebiyle açtıkları davaları sözleşmesel nitelikte görmektedir. Doğrudan zarar için pay sahiplerinin ortaklıkla yönetim kurulu üyesi arasındaki sözleşme ilişkisine dayanabilmeleri için, yönetim kurulu üyelerinin zarar verici fiili aynı zamanda ortaklıkla aralarındaki sözleşmenin ihlalini teşkil etmeli ve pay sahibinin gördükleri doğrudan zarar, pay sahibi sıfatının bir sonucu olmalıdır[1165].

O halde başkanın pay sahiplerine karşı sorumluluğu noktasında, aralarında sözleşme ilişkisi olmadığı için haksız fiil sorumluluğu ile yönetim kurulu üyelerine karşı pay sahiplerinin doğrudan zararları için açacakları davada söz konusu olan

---

[1162] Oğuzman/Öz, **age.**, s.473 vd.; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **age.**, s.642 vd.,

[1163] Hayri Domaniç, **Anonim Şirketin Kuruluşundan Doğan Hukuki Mesuliyet**, İstanbul, 1964, s.54.

[1164] Çamoğlu, **Sorumluluk**, s.134; Halûk Tandoğan, **Mukayeseli Hukuk, Hususiyle Türk-İsviçre ve Alman Hukuku Bakımından Üçüncü Şahsın Zararının Tazmini**, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1963, s.114, 115.

[1165] Çamoğlu, **Sorumluluk**, s.134.

ortaklıkla yönetim kurulu üyesi arasındaki sözleşme ilişkisine benzer bir sorumluluk söz konusu olabilecektir. Burada hemen belirtmek isterim ki, doğrudan zararları için pay sahiplerinin açacakları davada ortaklıkla üyenin arasındaki sözleşmeye dayanmaları, sadece ispat yükünün ters çevrilmesi bakımından fayda sağlayacaktır. Bu halde, BK m.96 ve TTK m.336 vd. uyarınca yönetim kurulu üyeleri kusursuz olduklarını ispat etmek zorunda kalacaklardır[1166].

Doğrudan zararlarda açılan davalarda söz konusu olduğu gibi pay sahibi, genel kurul başkanına karşı açacağı tazminat davasında ortaklıkla başkan arasındaki sözleşme ilişkisine dayanabilmelidir. Çünkü her şeyden önce, başkanın kusurlu davranışıyla pay sahibine zarar verdiği hallerin hemen çoğunda, onun ortaklıkla olan sözleşme ilişkisi de ihlâl edilmektedir. Başkan, bu sözleşme uyarınca pay sahiplerinin de menfaatlerini korumak ve onların zarar görmemelerini sağlamakla yükümlüdür. İkinci olarak pay sahibi, zararı bu sıfatıyla görmektedir. Aslında hakkaniyet de bunu gerektirmektedir. Başkan ile anonim ortaklık arasındaki sözleşmenin gereği gibi yerine getirilmesinde pay sahibinin de menfaati bulunmaktadır. Sözleşmenin başkana yüklediği sorumluluk ve görevler, sonuç olarak pay sahiplerinin de menfaatine konulmuştur[1167].

Yukarıda genel kurul başkanın pay sahiplerinin de menfaatini gözetmesi ve bunun sözleşme ilişkisinin bir gereğinden, bu menfaatinin vekâlet sözleşmesindeki üçüncü kişinin menfaati gibi düşünülebileceğini belirttik. Bütün bu nedenlerle[1168] pay sahibinin başkana karşı açacağı tazminat davasını, başkanın ortaklıkla olan sözleşme ilişkisine dayandırması mümkündür. Bu takdirde, anonim ortaklığın genel kurul başkanına karşı açacağı davadaki esaslar ve sorumluluk sistemi burada da geçerli olacaktır. Tekrara yer vermemek için burada değinme gereği duymuyoruz.

---

[1166] Çamoğlu, **a.e.**, s.134.

[1167] Yönetim kurulu üyeleri açısından bkz. Tandoğan, **Zarar**, s.114.

[1168] Ayrıca burada MK m.2'den yola çıkılarak oluşturulan üçüncü kişiyi koruyucu etkili sözleşme teorisi de pay sahiplerinin başkan ile ortaklık arasındaki sözleşme ilişkisine dayanabileceğine dayanak oluşturabilir. Bu teori gereğince, sözleşme ilişkisi ile taraflar arasında oluşan güven ilişkisi, sadece sözleşmenin tarafları arasında değil, edime yakınlığı olan, edim çevresinde bulunan, sözleşmenin yakınları, edimin amaca ulaşmasında temas edeceği kişiler çevresi gibi kişiler arasında da güven ilişkisi oluşur. Şener Akyol, **Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1995, s.50. Bu teori ile bu üçüncü kişilerin de bu sözleşmenin ifası sırasında gördükleri zararların tazmininde sözleşme ilişkisine dayanabileceklerini kabul etmektedir. Oğuzman/Öz, **age.**, s.794,795. Bu görüş kapsamında pay sahipleri, başkanın sözleşmenin ifası yani toplantının yürütümü sırasında gördükleri zararlar için ortaklığa karşı başvurabileceklerdir.

## III. KOMİSERİN SORUMLULUĞU

Komiserin sorumluluğu Kom.Yön. m.35'de düzenlenmiştir[1169]. Buna göre, komiser görevini, kanuna, nizama ve Kom.Yön. hükümlerine uygun olarak tarafsızlık, dürüstlük ve titizlikle yapmakla yükümlüdür. Aksine davranışlardan ötürü hakkında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun disiplin hükümleri uygulanır ve ayrıca kendisine belli bir süre veya süresiz olarak komiserlik görevi verilmez.

[1169] Komiserin sorumluluğunun gerektiği hallerde, İdarenin bu nedenle sorumlu olması, konumuzun sınırlarını aşacağı için ele alınmamıştır.

Bunun için ana sözleşmelerinde hüküm bulunması gerekmez. Buna karşılık oy hakkının donduğu hallerde (TTK m.329), genel kurula katılma ve ona bağlı olan haklar da kullanılamaz.

Kaydi değer sisteminde, ihraççı anonim ortaklık, genel kurul toplantısı tarihini ve yerini toplantı tarihinden 15 gün önce MKK'ya bildirir. TTK m.360 uyarınca genel kurul toplantısına katılmak isteyen pay sahibinin talebi üzerine, payların blokajı yatırımcı ve ortak hesaplarında alt hesap oluşturularak uygulanır. Blokaj konulması üzerine, MKK, blokaj konulan payların tutarını ve hak sahiplerini gösterir bir belgeyi düzenleyerek talep eden ilgili üyeye verir. MKK, ihraççı anonim ortaklığa bloke edilen payların miktarı ve sahiplerini içeren bir liste gönderir. İhraççı anonim ortaklık yönetim kurulu, MKK tarafından kendisine gönderilen blokaj listesi ile kendisine sunulan veya bir hafta öncesinden tevdi edilen blokaj belgelerini kontrol edip ona göre genel kurul toplantısına katılmaya hak sahibi olanlarını belirleyecektir.

Pay üzerinde intifa hakkı bulunması halinde genel kurula katılma hakkı, intifa hakkı sahibine ait olacaktır. İntifa hakkı sahibinin yanında pay sahibi de genel kurula katılma hakkını sürdürecektir. Tarafların aralarında yaptıkları sözleşme ile oy hakkı pay sahibine tanınmışsa, genel kurula katılma hakkı sadece pay sahibinindir. TTK m.360/4'te bir oran belirtilmediği için, pay üzerinde intifa hakkının oranı ne olursa olsun oy hakkını intifa hakkı sahibi kullanmaya hak ve yetkili olacaktır. Pay üzerinde rehin hakkı sahibinin, ariyet alanın, hapis hakkı sahibinin ve tevdi edilen kişinin genel kurula katılma hakkı bulunmamaktadır.

Pay sahibi genel kurul toplantılarına temsilci aracılığıyla da katılabilir. Pay sahibi, Kom.Yön. m.21/9'a rağmen, birden fazla temsilci ile genel kurul toplantısına katılabilir. Pay sahibi, tek bir gündem maddesi için birden fazla temsilciyi tayin edebilmelidir. Bu durumda, temsilcilerden hangisinin oy kullanmaya yetkili olduğu temsil belgesinde belirtilmiş olabilir. İşte bu halde genel kurul başkanı, bu hususu da göz önünde bulundurmalı, yetkili olan temsilcinin oy kullanmasını sağlamalıdır. Pay sahibi, birden fazla temsilci tayin etmekle birlikte, kimin oy kullanmaya yetkili olduğunu belirtmemişse, oy hakkı, bütün temsilcilerin katılımı ile kullanılabilmelidir. Eğer temsilciler farklı yönde iradelerini beyan etmişlerse, kullanılan oy geçersiz sayılmalıdır. Temsilci aracılığıyla genel kurula katılabilmek için temsil yetkisinin

yazılı olarak verilmesi gerekir. Kom.Yön. m.21/7'de düzenlenen noterden onay veya noterden onaylı imza sirkülerinin eklenmesi şartı kanuna rağmen getirilmiş bir düzenlemedir ve bu nedenle geçersizdir. Temsil yetkisi, pay sahibi tarafından her zaman geri alınabilir. Ancak bu durumun ortaklığa bildirilmesi gerekir. Ortaklık buna rağmen temsilciyi genel kurula almışsa, o genel kurulda alınan kararlar TTK m.361 ve 381 uyarınca iptal edilebilir. Genel kurul başkanı temsil belgelerini kontrol etmekle; komiser temsil belgelerinin Kom.Yön.'de belirtilen esaslara uygun olup olmadığını incelemekle yükümlüdür. Temsil belgeleri, başkanlık divanına toplantının başında veya sonradan katılımlarda toplantı süresince ibraz edilebilir. Bu nedenle, Seri IV, No:8'de düzenlenen temsil belgelerinin en geç toplantının başında başkanlık divanına ibraz edilmesi düzenlemesi uygulanamaz bir hükümdür.

Kurumsal temsil, hukukumuzda Seri IV, No: 8 sayılı SPK tebliği ile düzenlenmiştir. Buna göre yönetim kurulu aracılığıyla temsil yasaktır. Buna karşılık, yönetim kurulunun belirlediği bir kişinin temsilci olarak seçilmesi mümkündür. Bu nedenle, Tebliğ m.6/son, yani yönetim kurulunca herhangi bir kişi lehine yönlendirme yapılamayacağı, telkin ve önerilerde bulunulamayacağı geçersiz bir hükümdür. Banka ve aracı kurumların, saklama hizmeti sundukları pay senetlerine ilişkin oy haklarını temsilci olarak kullanmaları halinde, bireysel temsile ilişkin hükümler uygulanacaktır, bu nedenle bu temsilin özel bir anlamı bulunmamaktadır. Vekalet toplayanlarca temsil, Seri IV, No:8 sayılı Tebliğin II. Bölümünde düzenlenmiştir. Çağrıda bulunarak vekaletname toplanabilmesinden söz edebilmek için ortaklığın halka açık anonim ortaklık olması, SPK'dan izin alınması ve pay sahiplerine vekaletnamelerin ulaştırılması ve toplanan vekaletlerle genel kurulda oy kullanılması gerekir.

Hukuki işlem ehliyetine sahip olmayan pay sahipleri yerine kanuni temsilcileri genel kurul toplantısına katılırlar. Edinilmiş mallara katılma rejiminde pay sahibi olan eş, paydan kaynaklanan hakkı tek başına kullanma hakkına sahiptir. Mirasta birden fazla mirasçı bulunması halinde bu kişiler ancak müşterek bir temsilci tayini ile genel kurula katılabilirler. Miras ortaklığına bir temsilci tayin edilmişse bu kişi genel kurula katılabilecektir. Tüzel kişi adına organı genel kurula katılma hakkına sahiptir. Bir pay birden fazla kişiye aitse, bunlar ancak müşterek bir temsilci aracılığıyla genel kurul toplantısına katılabilirler.

Genel kurul toplantılarına denetçiler, yönetim kurulu üyeleri bizzat katılmakla görevli ve yetkilidirler. Olağan genel kurul toplantısının açılabilmesi için yönetim kurulu üyelerinden en az bir üye ile denetçilerden birinin hazır bulunması gerekir. Yönetim kurulu üyelerinden veya denetçilerden en az birisinin hazır bulunmaması halinde toplantı yapılamaz. Bu kişilerin toplantıyı terk etmesi halinde de aynı durum söz konusu olmalıdır. Bu halde herhangi bir pay sahibinin talebi ile toplantı ertelenebilecektir.

Dinleyicilerin genel kurul toplantısına katılma hakkı bulunmamaktadır. Ancak ana sözleşme ile getirilebilecek bir düzenleme ile dinleyicilerin genel kurul toplantısına katılabilecekleri düzenlenebilir. Ana sözleşmede düzenleme olmaması halinde dinleyicilerin genel kurul toplantısına katılmasına karar vermeye genel kurul başkanı, başkanın bu kararına karşı itiraz edilmesi halinde genel kurul yetkilidir. Dinleyicilerin, pay sahiplerinden ayrı bir yerde oturtulmaları yerinde olacaktır. Dinleyiciler oylamaya katılmışsa veya bu kişiler pay sahiplerinin iradelerini etkileyerek kararın alınmasını etkilemişse karar, TTK m.361/3 uyarınca iptal edilebilir bir karardır. Fakat kesin olarak oylamaya katılmadığı sürece, dinleyicilerin pay sahiplerinin kararını etkilemelerine dayanarak kararların iptali son çare olarak düşünülmelidir.

**3.** Davetin yapılması toplanan genel kurulun varlığı şartıdır. Geçerli bir davetin var sayılması için davetin bütün pay sahiplerine, yetkili organlar tarafından yapılması ve yapılan davetin de dikkatli ve özenli bir pay sahibinin belli bir yer ve zamanda genel kurulun yapılacağını çıkarabileceği şekil ve özde olması gerekir. Toplantıya davet, pay defterinde kayıtlı olan pay sahipleri ile ortaklığa hisse senedini tevdi eden hamile yazılı pay senedi sahiplerine yapılmalıdır. Bazı pay sahiplerine, bu pay sahipleri çok azınlıkta kalsa da, TTK m.368'de belirtildiği şekilde davetin hiç yapılmaması halinde genel kurulda alınan kararlar yoklukla malul olacaktır.

Anonim ortaklık genel kurulunu toplantıya davette asıl yetkili organ yönetim kuruludur. Davet yetkisi, kurul halinde kullanılır. Seçim kararı yok veya batıl olan veya sonradan iptal edilen yönetim kurulu, genel kurulu toplantıya çağıramaz. Aksi halde, genel kurul toplanmamış sayılır ve alınan kararlar yoklukla malûldür. Buna karşılık seçimlerine ilişkin karara karşı açılan iptal davası devam eden yönetim

kurulunun yaptığı toplantıya davet geçerlidir. Görev süresi biten yönetim kurulunun, genel kurulu toplantıya davet yetkisinin olmadığı kabul edilmelidir.

Denetçiler, zaruri ve müstacel sebeplerin ortaya çıkması halinde genel kurulu olağan üstü; yönetim kurulunun ihmali halinde olağan ve olağan üstü olarak toplantıya davet etmeye yetkilidirler. Denetçi sayısı bir ise bu kişi genel kurulu tek başına çağırmaya yetkilidir. Denetçi birden fazla ise, davet kararı kurul halinde alınmalıdır. Denetçiler, bu esaslara uymadan genel kurulu davet etmeleri halinde bu davet, kanunun aradığı şartlar yerine gelmediği ve yetkisizlik nedenleriyle yok sayılmalıdır.

Ortaklık esas sermayesinin en az onda birine sahip olan pay sahipleri de genel kurulu olağan üstü olmak üzere toplantıya davet edebilirler. Bunun için, azlığın ilk önce yönetim kuruluna, onun kabul etmemesi halinde denetçilere gerektirici sebepleri bildiren yazılı olarak başvurması; başvuruların sonuçsuz kalması halinde sahip oldukları pay senetlerini toplantının sonuna kadar bir bankaya rehin olarak tevdi ederek mahkemeye başvurmaları ve mahkemeden davet için yetki verilmesi kararını almaları gerekir. Mahkemenin yetkili kılması halinde, davet merasimi azlık tarafından yerine getirilmelidir.

Tasfiye halinde genel kurulu tasfiye memurları davet eder. İflas yoluyla tasfiye söz konusu ise davet, iflas idaresi tarafından yapılır. Ortaklığa kayyım tayin edilmişse veya ortaklığın yönetimi yeddi adile bırakılmışsa davet bu kişiler tarafından, yetkileri kapsamında kullanılacaktır.

Kom.Yön. m.9/g/2, bütün pay sahiplerinin sadece ortaklık organlarının oluşturulması için genel kurulu imzaları noterce onanmış olarak Bakanlığa başvurmaları halinde toplantıya davet edeceklerini düzenlemektedir. Bu madde, TTK m.370 gereğince gereksiz bir hükümdür. Sorun, komiserin toplantıya çağrılmasında ortaya çıkar. Bu madde, bu açıdan uygulamada bazı zorluklar getirebilecektir.

Ana sözleşme ile verilecek yetkinin dayanağını, açık kanun hükümlerinde bulduğu hallerde, ana sözleşme ile davet yetkisinin bu sayılan kişilere verilebileceği kabul edilebilir.

Genel kurul, ana sözleşmede gösterilen şekil ve surette ve herhalde Türk Ticaret Sicili Gazetesinde, toplantı günleri dahil olmamak üzere toplantı zamanından

en az iki hafta önce ilânla davet edilmelidir. Ayrıca nama yazılı pay sahipleri ile varsa hamile yazılı olup da sahip oldukları senetlerden birisini ortaklığa tevdi ederek ikametgâhlarını bildiren pay sahiplerinin toplantıya daveti, taahhütlü mektup gönderilmesi suretiyle olur. Davet mektuplarının da en az iki hafta önceden ortaklara gönderilmiş olması gerekir. SerPK m.11/6 uyarınca, nama yazılı olarak ihraç edilmiş olup da, borsalarda veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda devamlı işlem gören pay senetleri hakkında TTK m.368'deki, pay sahiplerine taahhütlü mektup gönderilmesi suretiyle toplantı gününün bildirilmesine ilişkin hüküm uygulanmayacaktır. TTK m.368'deki veya ana sözleşmedeki davet merasiminin hiç yerine getirilmeden yapılan genel kurulda alınan kararların yoklukla malûl olduğunu kabul etmek gerekir.

Genel kurul davetinde ortaklığın ünvanı, toplantı yeri, günü ve saati, gündem, daveti yapan organ, azlık tarafından davet yapılması halinde mahkemenin izni, olağan genel kurul toplantısında mali tabloların ortakların incelemesine hangi adreste bulundurulacağı, ertelenen toplantıda gerekli olan toplantı yeter sayısı ve vekâletname örnekleri yer almalıdır. Toplantı, ana sözleşmede aksine bir hüküm olmadığı takdirde ortaklık merkezinde yapılacaktır. Merkezin bulunduğu şehirde başka bir adres de toplantı yeri olarak öngörülebilir. Toplantı yerinin belirlenmesi yetkisi, ana sözleşme ile daveti yapacak organa da bırakılabilir. Toplantı yeri, davette açık olarak belirtilmelidir. Adresin açık olarak belirtilmemesi, o toplantıda alınan kararların iptal edilmesine yol açabilir. Gündem, normal bir pay sahibinin anlayacağı açıklıkta davette yer almalıdır. Gündem davette hiç yer almamışsa, böyle bir davet üzerine toplanan genel kurulda alınan kararlar yoklukla malûldür. Davet, şartlı olarak yapılamaz. Bu nedenle, toplantı yeter sayısının elde edilememesi nedeniyle yapılacak ikinci toplantıya davetin, ilk toplantıya ait davette yer alamayacağı kabul edilmelidir.

Bütün payların sahip veya temsilcileri, aralarından biri itirazda bulunmadığı takdirde genel kurul toplantılarına dair olan diğer hükümler saklı kalma şartıyla, toplantıya davet hakkındaki merasime riayet etmeksizin de genel kurul olarak toplanabilirler. Pay sahibinin toplantıyı terk etmesi halinde, davetsiz genel kurulun şartları gerçekleşmemiştir. Bu andan sonra alınan kararlar, yoklukla malûl olan kararlardır. İtirazdan önce alınan kararlar geçerliliğini korur. Davetsiz genel kurul toplantılarında gündeme bağlılık ilkesi uygulanmaz.

**4.** Hazirun cetveline, ortaklığın unvanı, sermayesi, toplam pay sayısı, toplantıya katılan pay sahiplerinin, intifa hakkı sahibinin varsa temsilcinin adı, soyadı, toplam pay miktarı yazılır.

Hazirun cetveli, "toplantı anında" hazır bulunan pay sahipleri veya temsilcilerini göstermek üzere düzenlenir ve "ilk oyların toplanmasından önce" herkesin görebileceği bir yere asılır. Hazirun cetvelinin düzenlenmesine toplantının açılmasından önce başlanmalı ve hazirun cetveli ilk oyların toplanmasından önce tamamlanmalıdır. Öte yandan, hazirun cetveline, toplantıya sonradan katılan ile toplantıdan geçici olarak veya tamamen ayrılan pay sahiplerinin ya da temsilcilerinin işaret edilmesi gerekecektir. Kom.Yön. m.19'da hazirun cetvelinin yönetim kurulu tarafından hazırlanacağı düzenlenmiştir. Bu yerinde bir düzenlemedir. Yönetim kurulunun bu yetkisi, TTK m.375 çerçevesinde ele alınabilir. TTK m.376'da reis tarafından imzalanacağı düzenlenmesine rağmen uygulamada, hazirun cetveli, başkanlık divanı tarafından imzalanmaktadır. TTK m.376 uyarınca, hazirun cetveli, tutanağa ekleneceği için, komiser tarafından da imzalanmalıdır.

Hazirun cetvelinin ilk oylamadan önce asılmasından maksat, hazirun cetvelinin herkesin görebileceği ve inceleyebileceği bir yerde olmasıdır. Hazirun cetvelinin, pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulmaması, o genel kurulda alınan kararların iptal edilebilirliğine yol açar. Pay sahiplerinin haziruna itirazını karara bağlamaya genel kurul yetkilidir.

Toplantı tutanağının kanuna uygun bir şekilde düzenlenmiş sayılabilmesi için, ya hazirun cetveli ayrı olarak düzenlenmeli ve tutanağa eklenmeli, ya da bunun içeriğine tutanakta yer verilmelidir. Bunlardan hiçbirisinin yerine getirilmemesi halinde, tutanak TTK m.378 ve 297 anlamında düzenlenmiş sayılamayacak ve bu nedenle yokluk yaptırımı söz konusu olacaktır.

**5.** Komiser, toplantı yerinin ilan edilen yer olmaması, yönetim kurulu üyelerinden ve denetçilerden en az birinin olmaması, mali tablo ve denetçi raporunun toplantıda hazır bulundurulmaması, toplantı yeter sayısının oluşmaması, davet hiç yapılmamışsa TTK m.370'in şartları gerçekleşmemesi halinde toplantının açılmasına izin vermeyecektir. Komiserin toplantının açılmasına engel olmayan bazı görevleri de bulunmaktadır. Bu görevler: Toplantıya davetin kanuna uygun olarak yapılıp

yapılmadığını, yönetim kurulu ile denetçilerin görevlerinin sona erip ermediğini, temsilen toplantıya katılım söz konusu ise, vekâletnamelerin Yönetmelikte belirlenen esaslara uygun olup olmadığını kontrol etmek ve bu vekâletnameleri incelendi şerhi ile imzalamak ve divana verilmesini sağlamak, hazirun cetvelini imzalamak ve toplantıya katılanların kimlik kontrolünü yapmaktır.

**6.** Genel kurulun toplanmış sayılabilmesi için genel kurul olarak toplanılması, davetin yapılmış olması, toplantı yeter sayısının sağlanması ve komiserin toplantıda hazır bulunması ve tutanakları imzalaması gerekir.

Bir toplantı yapılmaksızın, pay sahiplerinin verdikleri oylarla alınan kararlar geçersizdir. Genel kurul sirkülasyon yoluyla karar alamaz.

Toplantı yeter sayısı, gündem maddesine göre belirlenir. Toplantı yeter sayısının hesabında, pay sahiplerinin temsil ettikleri sermayenin miktarı esas alınır. Oy hakkından yoksun pay sahipleri de genel kurul toplantı yeter sayısının hesabında dikkate alınır. Olağan toplantı yeter sayısı, ortaklık sermayesinin dörtte biridir. Birinci toplantıda yeter sayısının elde edilememesi üzerine yapılan ikinci genel kurul toplantısında toplantı yeter sayısı aranmamıştır. Temsil edilen sermayenin oranı ne olursa olsun, pay sahibi ya da pay sahipleri genel kurul olarak toplanmaya ve karar almaya yetkili olacaklardır. Olağan toplantı yeter sayısı, ana sözleşme ile ağırlaştırılabileceği gibi azaltılabilir de. İkinci genel kurul toplantı yeter sayısı ise ana sözleşme ile düzenlenemez.

Ağırlaştırılmış toplantı yeter sayıları asıl olarak TTK m.388'de düzenlenmiştir. Diğer maddeler bu maddeye atıf yapmak suretiyle toplantı yeter sayısını belirlemiştir.

Halka açık anonim ortaklıkların, TTK m.388/2 ve 3'de belirtilen konular için yapılacak genel kurul toplantılarında, ana sözleşmelerinde aksine bir hüküm yoksa, TTK m.372'deki toplantı yeter sayısı uygulanacaktır (SerPK m.11/7). TTK m.388'de belirtilen toplantı yeter sayıları, ana sözleşme ile değiştirilemez.

Toplantı yeter sayısı sağlanmadan yapılan genel kurul toplantılarında alınan kararlar, yoklukla malûl olan kararlardır. Toplantı yeter sayısının olmadığının anlaşılması halinde komiser, toplantının açılmasına izin vermeyecek ve toplantı ertelenecektir. Toplantının devamı süresince, başkanlık divanı yeter sayısının olup

olmadığını kontrol etmelidir. Yoklama sonucunda, toplantı yeter sayısının var olduğu anlaşılırsa toplantıya devam edilir; aksi halde genel kurul toplantısı ertelenir.

**6.** Toplantı yeter sayısının varlığı anlaşıldıktan sonra genel kurul toplantısının açılması gerekir. Ana sözleşme ile genel kurul toplantısına başkanlık edecek kimse belirlenmiş ve bu kişi toplantı yerinde bulunuyorsa, bu kişi genel kurul toplantısını açmaya yetkili olacaktır. Ana sözleşme ile belirlenmemişse daveti yapan organın veya azlığın içlerinden seçecekleri bir kişi tarafından toplantı açılacaktır.

Komiser tarafından toplantının açılmasına engel bir durumun olmadığı kararı verildikten sonra, toplantıyı açmaya yetkili organ üyesi ya da kişi genel kurul toplantısını açacaktır. Toplantının açılmasına davete dair ilan veya davet mektuplarında belirtilen saatte yapılmaya başlanmalıdır.

**7.** Genel kurul toplantısını yönetecek başkanlık divanı, genel kurul başkanı, oy toplayıcı ve kâtipten oluşur. Başkanlık divanının görevi, seçilmeleriyle başlar ve toplantının kapatılmasına kadar devam eder. Toplantı sırasında istifa vb. nedenlerle görevden ayrılmalar olursa, ayrılan üyenin yerine yenileri seçim yapılmalıdır.

Genel kurul başkanının kim olacağı veya belirlenmesi yöntemi ana sözleşmede düzenlenebilir. Ana sözleşmede gösterilen kişi toplantıda hazır olmasına rağmen bir başka kişi başkanlığa seçilmişse, hem seçim kararı hem de bu başkanın başkanlığında alınan kararlar iptal edilebilir kararlardır.

Başkan ana sözleşmede gösterilmemişse, genel kurul başkanı seçecektir. Başkan seçilinceye kadar, toplantıyı açmaya yetkili organ ya da kişinin genel kurul toplantısını yönetmesi gerektiği kabul edilmelidir. Herhangi bir kişi genel kurul başkanı olarak seçilebilecektir.

Toplantının yönetimi hakkında asıl yetkili olan kişi genel kurul başkanıdır. Kâtip ve oy toplayıcıları, kendilerine özgü olan görevlerinin yanında diğer hususlarda da başkanın yardımcısıdırlar.

Anonim ortaklık genel kurul başkanının asıl görevi, toplantıyı kanuna, ana sözleşmeye uygun olarak tarafsız bir şekilde yönetmektir. Genel kurul başkanının yetkileri, toplantıyı yürütme işinden kaynaklanan ve genel kurulda pay sahiplerine karşı kullanılan yetkilerdir. Bu noktada genel kurul başkanı, toplantının şekli yürütümü için gerekli olan bütün yetkileri haizdir.

Genel kurul başkanı seçilmeden yapılan toplantıda alınan kararlar, sadece bu nedene dayanarak iptal edilemez.

**8.** TTK ve Kom.Yön., toplantının yürütülmesi sürecindeki aşamalara esas olarak değinmiş, buna karşılık bu aşamaların toplantıda işleyiş usulü hakkında düzenlenme getirmemiştir. Bu boşluk ana sözleşmede getirilebilecek bir düzenleme ile giderilebilir. Ana sözleşmede bir düzenleme olmaması halinde, anonim ortaklığın yapısına aykırı olmadığı sürece, dernekler ve parlamento hukuku ile ilgili ilke ve kurallar kıyasen uygulanmalıdır. Toplantının yönetiminde iyiniyetli, tarafsız idare ve pay sahiplerinin haklarını kullanmalarını sağlamak ve gözetmek esas olmalıdır.

**9.** Bir genel kurul toplantısında toplantı tutanağının düzenlenmiş sayılması için, TTK m.297'de gösterilen esaslar dairesinde tutulması şarttır (TTK m.378). Buna göre, toplantıda komiserin bulunması ve komiserin tutanağın kanuna uygun şekilde tutulmasına nezaret etmesi ve imzalaması, kararların mahiyet ve sonuçlarıyla birlikte tutanağa yazılması ve ayrıca toplantının yer ve tarihinin gösterilmesi şarttır. Komiser tarafından imzalanan toplantı tutanağı, HUMK m.295'e göre aksi ispatlanıncaya kadar kesin delil oluşturur.

Tutanağın, toplantının başlamasından itibaren düzenlenmesine başlanıp, toplantının sona ermesine kadar açık tutulması ve ancak toplantının sonunda yetkililer tarafından imzalandıktan sonra kapatılması gerekir.

Tutanağa genel kurulda alınan kararlar, pay sahiplerinin beyanları, muhalefet şerhi ve genel kurul toplantısı ile ilgili diğer hususlar yazılır. Alınan kararların neticeleri, tutanakta açık ve seçik olarak, yeter sayılara uygun olarak alındığı ve oy miktarları yazılmalıdır. Pay sahibi çok olan ortaklıklarda müzakereler toplantı tutanağına özet olarak yazılabilir. Ancak genel kurul, görüşmelerin aynen tutanağa yazılmasına da karar verebilir.

Toplantıda alınan kararlara muhalif kalarak, muhalefet şerhi yazmak isteyenlerin şerhleri tutanağa yazılır. Pay sahibinin sözlü muhalefet şerhi tutanağa geçirilir, yazılı muhalefet şerhi hakkında bilgi verilerek tutanağa eklenir. Toplantı tutanağına ekli ve başkanlık divanı ve komiser tarafından imzalanmış yazılı muhalefet şerhi, toplantı tutanağında açıklık olmasa da verilmiş sayılmalıdır. Muhalefet şerhi, tutanakta açıkça ve ayrıca yer almalıdır; olumsuz oy ve sadece eleştiri düzeyinde

kalan açıklamalar muhalefet şerhi olarak kabul edilememelidir. Alınan karara olumsuz oy veren pay sahibi muhalefet şerhini tutanağa geçirilmesini isteyebilir. Buna karşılık karara olumlu oy veren veya çekimser kalan pay sahibi muhalefet şerhi veremez. İntifa hakkı sahibi, oy hakkından yoksun pay sahibi de muhalefet şerhi verebilir. Temsilcinin karara muhalif kalması halinde başkanlık divanı, keyfiyetin tutanağa geçirilmesini ve tutanağın temsilci tarafından imzalanmasını sağlamalıdır. Muhalefet şerhinin oylama sonucunun açıklanmasından sonra ve fakat tutanağın yetkililer tarafından imzalanmasından önce verilmelidir. Muhalefet şerhinin tutanakta yer alan oylama sonucunun altına yazılması gerektiği söylenebilir. Genel kurulda birden çok karar alındığı için karara muhalefet şerhi, tutanakta her karar için ayrı ayrı yer alabileceği gibi, bütün kararların alınmasından sonra topluca da yer alabilir. Fakat her halde muhalefet şerhi, başkanlık divanının imzasının üzerinde yer almalıdır.

**10.** Genel kurul toplantılarında müzakerelerin başlama zamanı, asıl olarak, genel kurul başkanlık divanının oluşmasından sonradır. Toplantı yeter sayısının varlığı anlaşıldıktan sonra başkanlık divanı tarafından müzakereler açılır. Pay sahibi, intifa hakkı sahibi ve temsilcisi müzakerelere katılma hakkına sahiptir. Oy hakkından yoksun bir pay sahibi de müzakerelere katılabilir. Genel kurul başkanı, pay sahibi olmaması halinde müzakerelere katılamaz; ancak, kendi seçimine ilişkin müzakerelere katılabilir. Dinleyiciler müzakerelere katılamaz. Ancak, teknik bir bilgi vermek üzere genel kurula davet edilen kişi, kendisine sorulan sorulara cevap verebilir.

Müzakerelere katılma hakkı, hem gündemle bağlı olma, dürüstlük kurallarına ve eşit işlem ilkesine uygun hareket etme gibi kanuna dayanan hem de başkasına saygı ve nezaketle hareket etme gibi ilkelerden doğan sınırlamalara tâbidir.

Pay sahibi sayısının çok olduğu anonim ortaklıklarda konuşma sürelerinin sınırlandırılması önem taşımaktadır. Konuşma süreleri ana sözleşmede belirlenmemişse, genel kurulun alacağı kararla belirlenir. Buna karşılık, pay sahibinin geri kalan konuşma süresini sınırlandırmaya genel kurul başkanı yetkilidir. Sınırlandırmanın pay sahibinin görüşlerini açıklamasını imkânsız kılacak şekilde kısa olmaması ve eşit işlem ilkesinin uygulanması gerekir.

Anonim ortaklıkta görüşmeler, gündemdeki madde sırasına göre olmalıdır. Müzakereler, ancak gündem dahilinde yapılabilir. Genel kurul başkanı, gündem maddesi ile neyin kastedildiğini tespit edecek ve görüşmeleri bu kapsam dahilinde yürütmeye çalışacaktır. Gündem maddesinin yeteri kadar açık olmadığı hallerde gündem maddesi mümkün olduğu kadar dar yorumlanmalıdır. Gündeme bağlılığın istisnalarının söz konusu olduğu hallerde müzakereler yapılabilir.

Gündeme bağlılığın istisnalarını düzenleyen Kom.Yön. m.25/2, kanuna rağmen bir hükümdür ve bağlayıcılığı yoktur. İlk hal olarak düzenlenen bütün pay sahiplerinin bulunması halinde, zaten gündeme bağlılık ilkesi uygulanmayacaktır. İkinci olarak düzenlenen özel denetçi tayininde ise genel kurulun bu karar vermesi, gündemde bir madde bulunmasına veya gündemin bir maddesiyle ilgili olmasına bağlıdır. Azlığın özel denetçi atanmasını talep etmesi ise gündeme bağlılığın istisnaları arasındadır. Üçüncü hal olan yönetim kurulu üyelerinin azli ve yerlerine yenilerinin seçimi gündeme bağlılık ilkesine tâbidir. Dördüncü hal olan bakanlığın genel kurul gündemine madde koydurması ve bunun gündemin istisnası olması mümkün değildir. Gündeme madde ilavesi toplantının başında divanın oluşmasında hemen sonra olabileceği gibi, toplantının devamı sırasında da söz konusu olabilir.

Müzakerelere katılma hakkının sınırlarının aşılması halinde çeşitli yaptırımlar söz konusu olabilecektir. Önemli olan, yaptırım ile davranış arasında bir dengenin ve pay sahipliği haklarını en az sınırlandıran yaptırımın uygulanmasıdır. Bir yaptırım olarak genel çıkarma söz konusu olabilir. Pay sahibi, genel kuruldan ancak toplantının sağlıklı bir şekilde yürütülmesini engellemesi halinde çıkarılabilir. Bu halde dahi çıkarma kararı, en son başvurulacak yoldur. Bir pay sahibinin diğer önlemlere başvurulmadan doğrudan genel kuruldan çıkarılması halinde, haksız bir çıkarmanın söz konusu olduğu kabul edilmelidir ve pay sahibi, haksız çıkarılan bir pay sahibinin haklarına sahip olacaktır. Çıkarma kararını almaya yetkili organ genel kuruldur. Dinleyicilerin genel kurul toplantısından çıkarılmasına ise genel kurul başkanı karar verebilecektir. Çıkarma kararı, sadece ilgili olduğu genel kurul bakımından geçerlidir. Pay sahibinin diğer genel kurul toplantılarına katılma hakkı devam edecektir. Çıkarma kararından sonra pay sahibinin kendisini bir temsilci aracılığıyla temsil ettirmesi kabul edilmemelidir. Pay sahibi genel kurul

toplantısından çıkarıldıktan sonra, sahip olduğu paylar da toplantı yeter sayısından düşülmelidir.

Ortaklık ana sözleşmesine konulacak bir hükümle, genel kurul toplantılarında müzakerelerin ses alma kayıtları ile tespit edilmesi mümkündür. Ana sözleşmede hüküm bulunmasa da pay sahibi sayısının çok olduğu anonim ortaklıklarda ses alma kayıtları genel kurulun çoğunlukla vereceği bir kararla kullanılabilir. Buna karşılık kapalı tip anonim ortaklıklarda ise oy birliği gerekir. Tek pay sahibi ise, ses alma cihazı kullanamaz.

Genel kurul görüşmelerinin uzaması halinde başkan, müzakerelere ara verebilir. Yeter sayısının oluşmaması, komiserin gelmemesi halinde ise genel kurul toplantısı ertelenir. Müzakerelerin güvenlik açısından devam etmesinin uygun görülmediği hallerde toplantının komiser tarafından ertelenmesini düzenleyen Kom.Yön. m.28, kanuna aykırı bir hükümdür. Bu takdirde genel kurul başkanının toplantıyı ertelemesi söz konusu olmalıdır. Toplantının ertelenmesi için bir kararın verilmesi gerekli değilken, toplantıya ara verilmesi için başkanın karar vermesi gerekir.

Bilânçonun tasdiki hakkındaki müzakere, çoğunluğun veya ortaklık sermayesinin en az onda birine sahip olan azlığın talebi üzerine bir ay sonraya bırakılır. Azlık, bilanço görüşmelerinin ertelenme için talepte bulunmalıdır, teklifte bulunulması yeterli değildir. Azlık, talebinde gerekçe göstermek zorunda değildir. Bilânçonun tasdiki hakkındaki müzakerenin ertelenmesi ile birlikte kâr ve zarar hesabının onanması, kâr dağıtımı ve yönetim kurulu üyelerinin ibrası hakkındaki gündem maddeleri de ertelenir. Yönetim kurulu seçilecek kişilerin tümü yeni isimlerden oluşuyorsa, bu gündem maddesinin görüşülüp karara bağlanabilir. Buna karşılık, seçilecek olanların tamamı ya da bazıları eski yönetim kurulu üyesi ise seçim maddesi ertelenmelidir. Ertelenmesi gereken gündem maddeleri dışında kalan konular görüşülüp karara bağlanabilir.

İkinci genel kurul toplantısı, ilk toplantının devamı niteliğindedir. Bu toplantının gündemini sadece bu hususlar oluşturabilir. Ancak her nasılsa yeni bir gündem maddesi eklenmişse bunun yaptırımının olmaması gerekir. Erteleme üzerine müzakereler bir ay geriye bırakılabilir. Ancak, genel kurul bir ayı aşan bir sürede de

toplanabilir. İkinci genel kurul toplantısının ertelenmesi, bilânçonun itiraza uğrayan noktaları hakkında gereken izahatın verilmemiş olmasına bağlıdır. Erteleme için azlığın talepte bulunması gerekir. Kom.Yön. m.28, erteleme üzerine yapılacak ikinci genel kurul toplantısında farklı nedenlerle değişik azlık tarafından bilânçonun müzakeresinin ertelenmesinin istenemeyeceğini düzenlemektedir. Buna karşılık, farklı nedenlerle değişik azlık tarafından ertelenmesinin talep edebileceği kabul edilmelidir. Bu halde de, toplantı en az bir ay süre ile ertelenir.

**11.** Genel kurulun her hangi bir öneri olmaksızın karar alması söz konusu değildir. Pay sahibinin öneride bulunma hakkı gündeme bağlılık ilkesine tabidir. Kanuna, ana sözleşmeye aykırı ve gündem dışında olan öneriler oylamaya sunulamaz. Aynı konuda birden fazla öneri varsa, en çok oy alan öneri kabul edilmiş olur.

**12.** TTK m.362'de belirtilen mali tablo ve raporlar genel kurul toplantısının yapılacağı yerde hazır bulundurulur. Komiser, olağan toplantılarda bilânço ve kâr/zarar cetvellerinin toplantı yerinde olup olmadığına ve denetçi raporunun verilip verilmediğine bakmakla ve bunlardan birinin bulunmaması halinde genel kurul toplantısının açılmasına izin vermemekle görevlidir (Kom.Yön. m.31). Buna rağmen, bu belgelerle ilgisi olmayan sair hususların görüşülebilmesi gerekir. Bu nedenle Kom.Yön. m.31 kanuna rağmen bir düzenlemedir.

Bilgi alma hakkı, kural olarak genel kurulda kullanılır. Bilgi alma hakkı, gündeme bağlılığın istisnasını oluşturur. Bu hak, genel kurulda denetçilere ve yönetim kurulu üyelerine yöneltilir. Ancak, genel kurul başkanına da yöneltilmesi mümkündür. Bilgi alma talebinin ve bu talebe verilen cevabın tutanağa geçirilmesi kabul edilmelidir.

**13.** Her bir gündem maddesine ilişkin müzakerelerin tamamlanmasından sonra oylamaya geçilir ve diğer gündem maddelerinin görüşülmesine başlanmasına kadar devam edilir. Bu konuda genel kurul başkanı yetkilidir.

Oy kullanmak, bir irade beyanında bulunmaktır. Bu nedenle, kullanılan oyun başkanlık divanına yöneltilmesi ve ulaşması gerekir. Pay sahibi tarafından genel kurul başkanına yöneltilmeyen veya her nasılsa başkana ulaşmayan oylar, kararın alınmasında göz önüne alınmayacaktır.

Pay sahibi oyunu; hata, hile veya tehdit sonucu gerçek iradesine aykırı olarak kullanmışsa, genel kurul başkanından oyunun iptal edilmesini isteyebilir. Bu talep kabul edilmezse, pay sahibi bu hususun toplantı tutanağına geçirilmesini ve daha sonra iptal davası açmak suretiyle oyun iptalini sağlayabilir. Genel kurul başkanının bu halde tek yetkisi, oyun iptal edildiğine ilişkin pay sahibinin beyanını tutanağa geçirmek olacaktır. Başkan, hiçbir şekilde pay sahibinin oyunu iptal etmeye ve karar yeter sayısı olmaması nedeniyle genel kurul kararının hükümsüzlüğüne karar vermeye veya kararı değiştirmeye, o konuda yeniden oylama yapmaya yetkili değildir. Pay sahibinin, genel kurul toplantısında şarta bağlı olarak oy kullanması kabul edilmemelidir.

Pay sahipleri oy haklarını genel kurul toplantısında kullanmak zorundadırlar. Mektupla oy verme sistemi, bu nedenle ana sözleşme ile getirilemez. SPK, Seri IV, No:8 sayılı Tebliği ile getirilen vekâlet toplayanlarca temsil, tam bir proxy değildir. Vekâlet toplayanlar, temsil belgelerine uygun olarak genel kurulda oy kullanmakta ve pay sahiplerinin temsil belgelerindeki işaretlemeleri, oy olarak kabul edilmemelidir. Tamamen sanal bir ortamda veya internet destekli genel kurulun yapılması Türk hukuku için söz konusu değildir. Aynı şekilde, temsil yetkisinin yazılı olarak verilmesi gerektiği için, internet kullanılarak temsil yetkisinin verilmesi ve oy kullanılması mümkün görünmemektedir. Ancak, teknolojik gelişmelere uyum sağlamak için bu imkânın TTK'da yer alması savunulabilir.

Genel kurul toplantısına katılma hakkına sahip olan her pay sahibi, oy hakkını kullanma yetkisine de sahiptir. Ancak oy hakkından yoksunluğun göz önünde bulundurulması gerekir.

Oy hakkından yoksun pay sahibi, ilgili gündem maddelerinin oylamasında oy hakkına sahip değildir; buna karşılık diğer yönetime katılma haklarını kullanabilir. Bu hallerde oy hakkı, temsilci aracılığıyla da kullanılamaz; ancak diğer pay sahiplerini temsilen oy kullanabilir. Bir pay sahibi, oy hakkından yoksunluğun söz konusu olduğu gündem maddelerinin oylaması sırasında dahi genel kurul toplantısından çıkarılmaz. Oy hakkından yoksun paylar, toplantı yeter sayısının hesabında dikkate alınır; buna karşılık karar yeter sayısının hesaplanmasında bu paylardan doğan oy

hakkı yeter sayıdan düşmelidir. Oy hakkından yoksun olanların tespitinde hazirun cetveli, genel kurul toplantı yerine getirilen pay defteri etkili ve yardımcı olacaktır.

Genel kurula katılma hakkı olmayan kimseler, oylamaya katılmak isterlerse, her bir pay sahibi bu duruma itiraz etme ve bu durumu tutanağa yazdırma hakkına sahiptir. Aynı hususun, kıyasen, oy hakkından yoksun pay sahibinin oy kullanması halinde de uygulanması gerekir. Oy hakkından yoksunluk konusunda bir ihtilaf çıkarsa, ihtilafı çözmeye toplantı başlamadan önce yönetim kurulu, toplantı başladıktan sonra genel kurul başkanı, başkanının kararına itiraz edilmesi halinde genel kurul yetkili olacaktır. Yönetim kurulunun kararı kesin değildir, bu karara karşı da genel kurulda itiraz edilebilir. En son yetkili genel kuruldur. Oy hakkından yoksun pay sahibinin oy kullanması halinde, oy hakkından yoksunluk hakkındaki emredici hükümlere aykırılık dolayısıyla TTK m.381 uygulanmalıdır.

Oy hakkının donduğu hallerde, anonim ortaklık, oy hakkını genel kurulda bütün gündem maddeleri hakkında kullanamayacaktır. Hatta, bu paylardan doğan genel kurula katılma hakkı dahi kullanılmaz. Karşılıklı katılma hallerinde, yavru ortaklık-ana ortaklık arasında bir hakimiyet ilişkisinin varlığı halinde, yavru ortaklık, ana ortaklığın genel kurul toplantısında söz konusu paylardan doğan oy hakkını kullanamayacaktır. Toplantı yeter sayısı, bu paylar indirilmeden hesaplanmalıdır. Karar yeter sayısının hesaplanmasında bu paylar yeter sayıdan düşülmelidir.

Aksi kanun veya ana sözleşmede belirtilmediği sürece, genel kurul toplantısında oylama açık ve el kaldırmak suretiyle yapılacaktır. Ana sözleşme, bu konuda genel kurul başkanını yetkili kılabilir. Bu takdirde de, sadece o genel kurulda geçerli olmak üzere, bütün pay sahiplerinin ittifakıyla başka bir oy kullanma yöntemi belirlenebilir. Ortakların talep etmesi halinde oylamanın şekli genel kurul tarafından belirlenir. Genel kurul, bu halde oy kullanma yönteminin belirlenmesini genel kurul başkanına bırakamaz.

Başkan, önce olumlu, sonra da olumsuz oyları tespit etmeli ve oylama sonucunu genel kurula açıklamalıdır. Çekimser oyların da sayılması ve tespit edilmesi gerekir. Sadece olumlu oy sayılarak, oylama sonucu tespit edilmemelidir. Gizli oy, yazılı oy pusulaları vermek suretiyle uygulanır. Bu yöntem, pay sahiplerinin talep etmesi halinde genel kurul tarafından kabul edilebilir. Gizli oy yöntemi, SPK'nın Seri

IV, No:8 sayılı Tebliği ve Seri IV, No: 29 sayılı Tebliği ile zorunlu hale getirilmiştir. Bu takdirde hazırlanan oy pusulaları pay sahiplerine dağıtılmalı, oy hakkından yoksunluk göz önünde tutulmalı ve oy pusulalarında pay sahibi ile ilgili bilgiler yer almalıdır. Temsilcinin temsil belgelerine uygun olarak oy kullanımını izlemek ve oy pusulalarını toplayıp tasnif etmek, divan başkanlığınca komiserin denetiminde yapılır. Kullanılan oy pusulaları, diğer toplantı evrakı ile birlikte saklanır. Başkan, birikimli oy kullanımında, kullanılan oy sayısını kontrol etmek ve mükerrer oy kullanımını önleyecek önlemleri almakla görevlidir.

Ana sözleşmede belirtilenden başka veya uygun olmayan bir yöntemle oylama yapılması halinde, bu yöntemle alınan kararların iptal edilebilirliği söz konusu olabilir.

Birden fazla paya sahip olan pay sahibi, bir gündem maddesi hakkında farklı yönde oy kullanabilir ve aksine düzenleme ana sözleşme ile getirilemez. Bu halde pay sahibi, işaretle oylamada oylarının ne kadarının olumlu, ne kadarının olumsuz olduğunu açık olarak belirtmeli; yazılı oylamada iki ayrı oy pusulası isteyebilmeli veya aynı pusulada farklı yönde oylarını açık olarak yazmalıdır. Pay sahibi ne kadarının olumlu ne kadarının olumsuz olduğunu açıkça belirtmeden farklı yönde oy kullanmışsa, pay sahibinin belirli bir irade beyanında bulunduğundan söz edilemez ve kullanılan oyları geçersiz kabul edilmelidir. Pay sahibinin tek bir paya sahip olması halinde, oyun tek bir yönde kullanılması gerekir. Bu sonuç, imtiyazlı oy veren paylarda da geçerli olacaktır.

Pay senetleri borsada işlem görmeyen ve geçmiş iki yıl içerisinde pay sahipleri sürekli olarak 500'ün üzerinde olan halka açık anonim ortaklıklarda yönetim kurulu üyelerinin ve denetçilerin seçiminde, SPK, Seri IV, No:29 sayılı Tebliği ile birikimli oy kullanımı zorunlu hale getirilmiştir. Bu tebliğin kapsamı dışında kalan ortaklıklar bakımından ise sistemin kabulü ihtiyaridir. Birikimli oy yöntemine zorunlu veya ihtiyari olarak tâbi olan anonim ortaklıklar, ana sözleşmelerini buna göre düzenlemek zorundadırlar.

Birikimli oyun genel kurul toplantısında uygulanabilmesi için, pay sahibinin genel kurul tarihinden en az iki iş günü önce, birikimli oy kullanma isteğini ortaklığa yazılı olarak bildirmesi gerekir. Birikimli oy, yazılı oy pusulaları ile kullanılır. Pay

sahibi, oyların dağılımını belirtmeksizin kullanmışsa, bu oyların adaylara eşit olarak dağıtıldığı kabul edilir. Birikimli oy kullanma yönünde yetkisi yoksa, temsilci oylarını genel hükümlere göre kullanacaktır.

Genel kurulda kullanılan oyların toplanmasında ve oyların tasnifinde oy toplayıcıları görevlidir. Genel kurul başkanı, pay sahiplerinin kullandıkları oyları hazirun cetvelinde yer alan oy hakkı ile karşılaştırmalı, mükerrer oy kullanılmasının önüne geçmelidir. Oyların sayımında söz konusu olan toplama ve çıkarma yöntemi Türk hukuku bakımından kabul edilemez. Genel kurulda kullanılan olumlu, olumsuz ve çekimser oyların ayrı ayrı sayılması gerekir. Oyların sayımında, genel kurulda kullanılmayan oylar dikkate alınmamalıdır. Genel kurul toplantısına katılan, ancak oy kullanmayan veya olumsuz oy kullandığını belirtmeyen pay sahibinin olumlu oy vermiş sayılacağı, yani zımni oy kabul edilemez. Zımni oya ilişkin ana sözleşme ile de düzenleme getirilemez.

Oylar toplanıp sayıldıktan sonra hesap edilmesi söz konusu olacaktır. Pay sahibinin oy hakkının belirlenmesinde itibari değerinin ve pay bedelini ödeme oranının bir işlevi bulunmamaktadır. İtibari değeri ne olursa olsun her pay, bir oy hakkı verir. Ancak ana sözleşme değişikliklerinde, TTK m.387 uyarınca oy hakkı pay sayısına göre değil, payın itibari değerine göre belirlenecektir. Oyların hesaplanmasında imtiyazlı paylar ve birikimli oy sisteminde birikimli olarak kullanılan paylar dikkate alınmalıdır.

Oylama sonucunun tespitini genel kurul başkanı yapar. Kararın varlığı için başkanın oylama sonucunu açıklaması şart değildir; sonucun tutanakta yer alması yeterlidir. Başkan, oylama sonucunu yanlış tespit ederse pay sahipleri itiraz edebilir ve doğru olan tespit yapılabilir. Yanlış tespit tutanağa geçirilirse, bu yanlış tespitin iptal edilmesi gerekir.

Genel kurulda oyların eşitliği halinde genel kurul başkanının üstün oyuna ilişkin ana sözleşme düzenlemesi geçerli değildir.

Temsilci, temsil belgesinde belirtilen talimat doğrultusunda oy kullanmak ve genel kurul başkanı da bu yönde oy kullanımını sağlamak ve aksi halde uyarıda bulunmak zorundadır. Buna rağmen temsilci oy hakkını talimata aykırı olarak kullanabilir ve genel kurul başkanı buna engel olamaz. Aynı sonuç, halka açık

anonim ortaklıklarda temsilci veya vekâlet toplayanlarca oy kullanılması halinde de geçerli olacaktır. Vekâlet toplayanlarca temsil sistemi, tam bir proxy olmadığı için pay sahibinin vekâletname formlarındaki işaretlemelerinin doğrudan oy olarak kabul edilmesi söz konusu olmamalıdır.

**13.** Genel kurulda karar, bir öneri hakkında yapılan müzakere ve oylama neticesinde alınır. Genel kurulda bir öneri oya sunulmamışsa, yani o gündem maddesi her nasılsa genel kurul toplantısında ele alınmamışsa, bu durum o önerinin reddedildiği anlamına gelmez. Hatta burada bir genel kurul kararı yoktur.

Olağan karar yeter sayısı, mevcut oyların çoğunluğudur. Bu çoğunluk, mutlak çoğunluktur, bu nedenle nisbi çoğunluk sistemine göre karar alınması söz konusu değildir. Ortaklığın tabiyetini değiştirmek, pay sahiplerinin taahhütlerini artırmak oy birliği; TTK m.388/2 ve 3'e göre toplanan genel kurullarda ise mevcut oyların çoğunluğu ile karar verilir. Ana sözleşme ile karar yeter sayıları ağırlaştırılabilir. TTK'da ve ana sözleşmede belirlenen karar yeter sayıları, kararın varlığı için değil; olumlu kararın alınması için gerekli olan yeter sayılardır.

Çoğunluk, kullanılan oylara göre hesap edilir. Oyda imtiyazlı payların göz önünde bulundurulması gerekir. Bu nedenle, oy hakkından yoksun paylar ile kullanılmayan paylar karar yeter sayısının hesabında dikkate alınmaz.

Kom.Yön. m.32/2, b.(g), toplantıdan ayrılmalar olması halinde karar yeter sayılarının varlığı noktasında yoklama yapılmış ve varlığı saptanmışsa, bu takdirde karar yeter sayısının, mevcut oylara göre değil de başlangıçta hazirun cetvelinde yer alan oylara göre hesaplanacağını düzenlemektedir. Karar yeter sayısı, mevcut oylara göre belirleneceğinden, bu düzenleme TTK m.378'e aykırı bir düzenlemedir.

**14.** Genel kurulun usule ilişkin kararlarının tek başına iptali söz konusu değildir. Bu kararın esasa ilişkin kararın alınmasını etkilemesi halinde, esas ve nihai kararın iptali yoluna gidilmelidir. Genel kurul başkanının kararları hukuki işlem niteliğindedir. Başkanın kararları genel kurul kararı olmadığı için TTK m.381 uyarınca iptal edilmeleri söz konusu değildir.

Başkanın kararlarının kanuna, ana sözleşmeye aykırı olması halinde anonim ortaklık veya pay sahipleri zarara uğramışsa, başkanın tazminat sorumluluğunun olması gerekir.

Tüzel kişinin organını belirlemede kullanılan şekli kıstas yanında maddi kıstas açısından genel kurul başkanının anonim ortaklığın organı olduğu kabul edilebilir. Bu sonuç, başkanının hukuki işlemleri veya haksız fiilleri sonucunda anonim ortaklığın sorumlu olmasını ve pay sahibinin daha etkin olarak korunmasını sağlayabilecektir.

Genel kurul başkanının anonim ortaklığa karşı sorumluğu, sözleşmeye dayanan bir sorumluluktur. Başkan ile ortaklık arasındaki toplantının yürütümüne ilişkin sözleşmenin vekâlet hükümlerine tâbi olduğunu kabul etmek gerekir. Başkan, toplantının yürütümüne ilişkin görevini iyi, özenli bir şekilde ve bizzat yerine getirmekle yükümlüdür. Başkan, gerekli özeni göstermeden, kasıt, ihmal veya dikkatsizlik sonucu anonim ortaklığa verdiği zararlardan sorumlu olacaktır. Başkanının sorumluluğunun derecesi, objektif ölçüte göre belirlenmelidir. Yani, başkanın toplantının yönetiminin gerektirdiği bilgi ve yeteneğe sahip olduğu kabul edilmeli ve sorumluluğun derecesi buna göre belirlenmeli; subjektif özen uygulanmamalıdır. Anonim ortaklığın açacağı tazminat davası BK m.96 vd. hükümlerine göre tayin olunacaktır. Bu dava ticari dava niteliğinde değildir. Dava başkanın davanın açıldığı tarihte ikametgâhında açılabileceği gibi, sözleşmenin ifa edileceği toplantı yerinde de açılabilir. Zamanaşımı süresi beş yıldır.

Başkanın aldığı kararlar veya fiilleri, pay sahiplerini zarara uğratabileceğinden, onun pay sahiplerine karşı sorumlu olduğunun kabul edilmesi gerekir. Yönetim kurulu üyelerinin başkanlık görevini yerine getirmesi halinde, TTK m.336 vd.'daki sorumluluk sistemi uygulanmamalıdır. Başkan ile pay sahipleri arasında bir sözleşme ilişkisi yoktur ve bu nedenle sorumluluğun haksız fiilden kaynaklandığını kabul etmek doğru olacaktır. Buna rağmen, pay sahibi, sorumluluk davasında başkanın ortaklıkla olan sözleşme ilişkisine dayanabilmelidir. Bu takdirde, anonim ortaklığın genel kurul başkanına karşı açacağı davadaki esaslar ve sorumluluk sistemi burada da geçerli olacaktır.

Komiser, görevlerini gereği gibi yerine getirmezse kendisine Devlet Memurları Kanunu'nun disiplin hükümleri uygulanır ve ayrıca kendisine belli bir süre veya süresiz olarak komiserlik görevi verilmez.

## KAYNAKÇA


Akdeniz, Murat: "**Anonim Ortaklıkta Payın Sözleşmeye Dayanılarak Devralınması**", Yayımlanmamış YL Tezi, İstanbul, İÜSBE, 1995.

Akın, Mehmet Zeki: **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II**, (11-12 Ocak 1985), Ankara, BTHAE, 1995, Tartışmalar

Akıntürk, Turgut: **Türk Medeni Hukuku Yeni Medeni Kanununa Uyarlanmış Aile Hukuku**, C.2, Yenilenmiş 6. Bası, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2002.

Akyol, Şener: **Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1995.

Aksoy, Uğur Murat: "Anonim Ortaklıkta Teorik Bir Kavram Olarak Bağlı Pay Senetleri", **İkt.Mal.**, C.XVIII, S.8, Y.1971, s.305-311.

Akünal, Teoman: **Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler**, İstanbul, 1995.

Akyazan, Sıtkı: "Anonim Ortaklıklarda Paydaşların Müktesep Hakları", **Batider**, Y.1975, C.VIII, S.2, s.37-54.

Anaral, Hüseyin: **Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Uygulaması**, Ankara, 1982.

Ansay, Tuğrul: **Anonim Şirketler Hukuku**, 6. Bası., Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1982. (Anonim Şirket).

Ansay, Tuğrul: **Yargıtay Uygulamasında Anonim Şirketler Hukuku** (Yargıtay'ın 1975-1980 yılları arasında verdiği kararlar), Ankara, BTHAE, 1981. (Uygulamada Anonim).

Ansay, Tuğrul: **Çağdaş Anonim Ortaklıkların Sorunları ve Türk Anonim Ortaklıkları,** Ankara, 1971.

Ansay, Tuğrul: "Anonim Ortaklıklar ve Mahkeme Uygulaması- 1967-1969 Yıllarına Ait Mahkeme Kararları-", **AÜHFD**, Y.1970, C.XXVII, S.1-2, s.127 vd. (Mahkeme Uygulaması).

Arslanlı, Halil: **Anonim Şirketler, C.I, Umumi Hükümler**, B.2, İstanbul, 1959. (C.I).

Arslanlı, Halil: **Anonim Şirketler, C.II-III, Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller**, İstanbul, 1960. (II-III).

Arslanlı, Halil: "Anonim Şirkette Pay ve Pay Sahipliği", **İÜHFM**, C.28, S.3-4, Y.1958, s.248-290. (Pay ve Pay Sahipliği).

Aytaç, Zühtü: **Sermaye Piyasası Hukuku ve Hisse Senetleri**, Ankara, BTHAE, 1988. (Hisse Senetleri).

Aytaç, Zühtü: **Anonim Ortaklıklarda İbra**, Ankara, 1982. (İbra).

Aytaç, Zühtü: "Anonim Ortaklık Denetçilerinin Sır Saklama Yükümlülüğü", **Batider**, Y.1979, C.X, S.1, s.177-218. (Sır Saklama).

Aytaç, Zühtü: "Tartışmalar", "Anonim Şirketlerde İmtiyazlı Hisse Senetleri ve İmtiyazların Korunması", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu V (25-26 Mart 1988)**, Ankara, BTHAE, 1988, s. 36.

Bahtiyar, Mehmet: **Anonim Ortaklık Ana Sözleşmesi**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001. (Ana Sözleşme).

Bahtiyar, Mehmet: **Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Artırımı**, İstanbul, 1996.

Bahtiyar, Mehmet: "Anonim Ortaklıklarda Ayrıcalıklı Pay Sahiplerinin Onay Yetkisi ve Kayıtlı Sermaye Sistemi", **Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1998, s.16 vd.

Ballar, Suat: **Türk Dernekler Hukuku**, Yenilenmiş 3. Bası, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1996.

Ballar, Suat: "Anonim Şirkette Genel Kurul Öncesi Hamile Yazılı Pay Senetlerinin Zilyetliği ile Hukuki Devir ve Teslimlerinin Kısıtlanması", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu VI**, Ankara, BTHAE, 1989, s.97-125.

Başbuğoğlu, Tarık: **Uygulamalı Türk Ticaret Kanunu, Açıklamalar, İçtihatlar**, C.I, Ankara, 1988.

Berzek, Ayşe Nur: "Anonim Ortaklıkta Pay Üzerinde İntifa Hakkı Sahibinin Oy Hakkı ve Oy Hakkında Bağlı Diğer Haklar", **AÜEHFD**, C.VI, S.1-4, Y.2002, s.224 vd.

Bilge, Mehmet Emin: "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Temsilci Aracılığıyla Oy Vermede İnternetin Kullanımı", **AÜEHFD**, C.VII, S.1-2, Y.2003, s.341-367. (AÜEHFD).

Bilge, Mehmet Emin: "Pay Sahiplerinin Anonim Ortaklık Genel Kurullarına İnternet Aracılığıyla Katılımı", **Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp'e Armağan**, C.I, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2003, s.219-235. (İnternetin Kullanımı).

Bilgili, Fatih: "İnternet ve Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantısı", **Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004.

Birsel, Mahmut T.: "Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları", **İmran Öktem'e Armağan**, Ankara, 1970. (Azlık Hakları).

Birsel, Mahmut T.: **Yargıtay Kararları Işığı Altında Şirket Kârı Konusunda Anonim Şirket ile Pay Sahibi Arasındaki Menfaat Çatışması**, Ankara, 1971.

Bostancıoğlu, Metin: "Anonim Şirketlerde İmtiyazlı Hisse Senetleri ve İmtiyazların Korunması", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu V (25-26 Mart 1988)**, Ankara, BTHAE, 1988, s.5-44.

Bozer, Ali: "Anonim Şirketlerde Genel Kurul Tutanaklarının İmzalanması", **Batider**, Y.1963, C.II, S.2, s.265-269.

Carry, Paul: "Karşılıkları Tamamen Ödenmemiş Hamiline Yazılı Hisse Senetleri", (Çev. Akar Öçal), **İkt.Mal**, C.29, S.4, s.157 (Öçal).

Centel, Tankut: **İş Hukuku, C.1, Bireysel İş Hukuku**, 2. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1994.

Cerrahoğlu, Fadlullah: "Halka Açık Anonim Ortaklıkların İmtiyazlı Pay Sahipleri Genel Kurullarında Nisaplar", **Prof. Dr. Nuri Çelik'e Armağan**, C.I, İstanbul, Beta Basım Yayım, s.705-709.

Çamoğlu, Ersin: **Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, İstanbul, BTHAE, 1972. (Sorumluluk).

Çamoğlu, Ersin: "Toplantıya Katılanlar Cetvelinin 'Reis' Tarafından İmzalanması Sorunlu ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik", **İkt.Mal.**, Y.1976, C.XXIII, S.2, s.72-75. (Katılanlar Cetveli).

Çamoğlu, Ersin: "Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik Karşısında Sermaye Ortaklıklarında Çağrısız Genel Kurulların Pratik Değeri", **İkt.Mal.**, Y.1976, C.XXII, S.8, s.319-322. (Çağrısız Genel Kurul).

Çamoğlu, Ersin: "Ticaret Bakanlığı Komiserinin Genel Kurul Toplantısının Açılmasına İzin Vermekten Kaçınma Yetkisi", **İkt.Mal.**, Y.1976, C.XXII, S.9, s.361-365. (Toplantının Açılmasına İzin).

Çamoğlu, Ersin: "Yavru Ortaklık Yönetim Kurulunun İbrasında Holdingin Oyları Kullanılabilir mi?", **İkt.Mal.**, Y.1975, C.XXI, S.12, s.500 vd.

Çeker, Mustafa: **Anonim Ortaklıklarda Oy Hakkı ve Kullanılması**, Ankara, BTHAE, 2000. (Oy Hakkı).

Çeker, Mustafa: "Halka Açık Anonim Şirketlerde Temsilci Aracılığıyla Oy Kullanma ve Pay Sahiplerine Çağrıda Bulunarak Vekalet Toplanması", **Batider**, Y.1995, C.XVIII, S.1-2, s.177-197. (Vekâlet Toplama).

Çeker, Mustafa: "Hisse Senetlerinin Halka Arzı, Borsada İşlem Görmesi ve Kaydi Değer Haline Getirilmesi", **Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan**, İstanbul, Beta Basım Yayım, s.130 vd. (Kaydileştirme).

Çeker, Mustafa: "Anonim Ortaklık Payı Üzerinde Hapis Hakkı Bulunması Halinde Oy Hakkı Kime Aittir? (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin Bir Kararı Münasebetiyle)", **Batider**, Aralık 1996, C.XVIII, S.4, s.157 vd. (Hapis Hakkı).

Çevik, Orhan Nuri: **Anonim Şirketler**, 3.B., Ankara, 1988. (Anonim Şirket).
Çevik, Orhan Nuri: **"Uygulamada Şirketler Hukuku"**, Genişletilmiş 2.Bası, Ankara, 1994

Dağ, Üner: **Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibi Açısından Oy Hakkının Kazanılması ve Kullanılması**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1996. (Oy Hakkının Kazanılması).

Dağ, Üner: "Hamiline Yazılı Hisse Senetlerinde Genel Kurula İştirakin Bir Şartı Olarak Tevdi Mükellefiyeti", **Prof. Dr. Reha Poroy'a Armağan**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını No:708, 1995, s.93 vd. (HS'lerin Tevdii).

Dağ, Üner: "Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Devrinde Pay Defterine Kayıtlı Bulunmayan Yeni Malikin Hukuki Durumu", **İkt.Mal.**, Y.1987, C.XXXIV, S.5, s.179-186.

Dağ, Üner: "Yargıtay'ın Anonim Ortaklıklara İlişkin 1982 Yılında Yayınlanmış Kararları ve Değerlendirilmesi (II)", **İkt.Mal.**, C.XXX, S.10, Y.1983, s.474-490.

Deryal, Yahya: "Anonim Ortaklık Genel Kurul Karalarının Hukuki Niteliği", **Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2003, s.377-400.

Doğanay, İsmail: **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C.I, Tümden Gözden Geçirilmiş, Genişletilmiş 3. Bası, Ankara, 1990. (TTK Şerhi I).

Doğanay, İsmail: "Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre, Anonim Şirketlerde Azınlıkta Kalan Pay Sahiplerinin Genel Kurul Kararlarını İptal Ettirebilmeleri Hali", **İmran Öktem'e Armağan**, Ankara, AÜHF Yayınları No:275, 1990, s.367 vd. (İptal).

Doğanay, İsmail: **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II**, (11-12 Ocak 1985), Ankara, BTHAE, 1995, Tartışmalar. (Tartışmalar).

Domaniç, Hayri: **Anonim Şirketler**, İstanbul, 1978. (Anonim Şirket).

Domaniç, Hayri: **TTK Şerhi II, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, İstanbul 1988. (TTK Şerhi II).

Domaniç, Hayri: **Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C.III, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, İstanbul, 1988.

Domaniç, Hayri: **Anonim Şirketin Kuruluşundan Doğan Hukuki Mesuliyet**, İstanbul, 1964.

Domaniç, Hayri: "Anonim Şirket Ana Mukavelelerine Yazılması Gerekli ve Mümkün Unsurlar", **Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan**, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1976, s.399. (Ana Sözleşme).

Dural, H. Ali: "Çağrısız Toplanabilen Genel Kurulda Pay Sahiplerinden Birinin Toplantıyı Terk Etmesi, Alınan Kararların Geçerliliğini Etkiler mi?", **Prof.Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı**, C.I, Beta Basım Yayım, İstanbul 2002, s.319 vd

Dural, Mustafa /Öğüz, Tufan: **Kişiler Hukuku**, Birinci Cilt, Gerçek Kişiler (Prof. Dr. Mustafa Dural); İkinci Cilt, Tüzel Kişiler (Doç.Dr. Tufan Öğüz), İstanbul, 2001

Engin, Baki İlkay: **Alacağı Temlik Edenin Garanti Sorumluluğu**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2002.

Erberk, Cevdet: "Anonim Şirketlerde ve Bankalarda İdare Meclisi İle İlgili Bazı Meseleler", **Ticaret ve Banka Hukuku Haftası**, Ankara, BTHAE, 1960.

Erem, T.S.: **Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku Prensipleri, C.II-Ticaret Şirketleri**, 6. baskı, İstanbul 1976. (Ticaret Hukuku Prensipleri).

Eriş, Gönen: **Açıklamalı-İçtihatlı, Uygulamalı Anonim Şirketler Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 1995. (Anonim Şirket).

Eriş, Gönen: **Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler**, C.I, Ankara, Seçkin Yayınevi, 1987. (TTK Şerhi I).

Eriş, Gönen: "Ayrıcalıklı Pay Senetleri (II)", **Yargıtay Dergisi**, Y.1980, C.VI, S.1-2, s.194-217. (II).

Eriş, Gönen: "Ayrıcalıklı Pay Senetleri (I)", **Yargıtay Dergisi**, Y.1979, S.4, s.915-925. (I).

Erüreten, Bahir Mahzar: **Açıklamalı, Uygulamalı, İçtihatlı Anonim Şirket ve Davaları**, İstanbul, 1988.
Esener, Turhan: **Selahiyete Müstenit Temsil**, Ankara, 1961

Gücük, Turgut: "Genel Kurula Katılma Hakkının Engellenmesine İlişkin Kararlar", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu IV**, Ankara, BTHAE, 20-21 Mart 1987, s.255-282.

Günel, Onur Kerem: **Özel Kategori Paylar**, Ankara, SPK Yayını No:92, 1997.

Hatemi/Serozan/Arpacı: **Borçlar Hukuku- Özel Bölümü**, İstanbul, 1992.

Helvacı, Mehmet: **"Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkından Yönetmelik" Gereği Ticaret Ortaklıklarının Özellikle Anonim Ortaklık Genel Kurullarının Yapılması (İlgili Mevzuatla Birlikte)**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1997. (Genel Kurul).

Helvacı, Mehmet: **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu**, 2. Bası, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001. (Sorumluluk).

Helvacı, Mehmet: "Sermaye Piyasası Kanunu Yönünden Nama Yazılı Pay Senetleri Sahiplerinin Genel Kurula Çağrılmasında İzlenecek Usul", **Yasa Hukuk Dergisi**, 1996, Y.19, C.XV, S.172, s.400-415. (SerPK m.11/6).

Helvacı, Mehmet: "Anonim Ortaklıkta Ticaret Kanunundan Kaynaklanan Azınlık Haklarının Hukuki Niteliği ve Tanımı", **Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1998, s.297-310. (Azlık Hakları).

Hirsch, Ernst: **Ticaret Hukuku Dersleri**, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Bası, İstanbul, 1948.

İmregün, Oğuz: **Anonim Ortaklıklar**, Yenilenmiş 4. Bası, İstanbul, Yasa Yayınları, 1989. (Anonim Ortaklık).

İmregün, Oğuz: **Kara Ticareti Hukuku Dersleri (Genel Hükümler-Ortaklıklar-Kıymetli Evrak)**, 12. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2001.(Kara Ticareti).

İmregün, Oğuz: **Amerikan Ortaklıklar Hukukunun Ana Hatları**, İstanbul, 1968. (Amerikan Ortaklıklar Hukuku).

İmregün, Oğuz: **Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilaflar ve Bunları Telif Çareleri**, Ankara, İsmail Akgün Matbaası, 1962. (Menfaat İhtilafları).

İmregün, Oğuz: "Türk Hukukunda Anonim Ortaklıklarda Toplantı ve Karar Yetersayıları", **İÜHFM**, C.50, S.1-4, İstanbul, 1984, s.349-362. (Yeter Sayılar).

İmregün, Oğuz: "Anonim Ortaklıklarda Özel Kategori (İmtiyazlı) Paylar Kurulları", **Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65. Yaş Armağanı**, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1988, s.185-201. (Özel Kategori Paylar).

İmregün, Oğuz: "Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Kararlarına Karşı Pay Sahiplerinin İptal Davası Açma Hakkı", **Prof. Dr. Hayri Domaniç'e Armağan**, İstanbul, 1995, s.127-138. (İptal Davası).

İmregün, Oğuz: "Anonim Ortaklıklarda İntifa Senetleri", **Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınlarından No: 2497, 1976, s.447 (İntifa Senetleri).

İzmirli, Yadigar: **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi ve Hukuki Sonuçları,** Ankara, Nobel, 2001.

Jaeggi, P.: "Anonim Ortaklıklar Hukukunun Çözümlenmemiş Sorunları", Çev: Ömer Teoman, **İkt.Mal.**, Y.1976, C.XXII, S.1, s.29 vd.

Kabaalioğlu, A.H.: **Sermaye Piyasasında Kamuyu Aydınlatma İlkesi**, İstanbul, 1985.

Kalpsüz, Turgut: "Bilanço Ve Oy Kullanma Esaslarına Aykırılık Sebebiyle Genel Kurul Kararlarının İptali", **Batider**, Y.1979, C.X, S.1, s.23 vd.

Karahan, Sami: **Anonim Ortaklıkta İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması**, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınları, 1991.

Karahan, Sami: "Oydan Yoksun İmtiyazlı Paylar", **Batider**, Y.1996, C.XVIII, S.3, s.62 vd.

Karayalçın, Yaşar: **Muhasebe Hukuku, "Kavramlar-İlkeler-Başlıca Sorunlar-Yeni Gelişmeler-**, 2.Bası, Ankara, BTHAE, 1988.

Karayalçın, Yaşar: **Ticaret Hukuku, C.II, Şirketler Hukuku**, 2.Bası, Ankara, 1973.

Karayalçın, Yaşar: "İsviçre Borçlar Kanununda Anonim Şirketler Hukuku Alanında Yapılan Değişiklikler", **Batider**, Y.1993, C.XVII, S.1, s.5-48. (İsviçre'de A.Ş.)

Karayalçın, Yaşar: "Anonim Şirket Yönetim Kurullarında Başkanın Üstün Oyu", **Batider**, Y.1970, C.V, S.3, s.520-530.

Karayalçın, Yaşar: "Esas Sermaye Artırımında İmtiyazlı Pay Sahiplerinin Hukuki Durumu", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu X (9 Nisan 1993)**, Ankara, BTHAE, 1993, s.77-128.

Karayalçın, Yaşar: "Pay Senediyle İlgili Satış Sözleşmesinin Geçerli Olması İçin Senedin Teslimin Gerekir mi?", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, C.III, Ankara, BTHAE, 1987, s.766

Karayalçın, Yaşar: **Meseleler ve Görüşler "Hukuki Mütalâalar" (1984-1987), III**, Ankara, BTHAE, 1988. (Meseleler III).

Kaya, Arslan: **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı**, Ankara, BTHAE, 2001. (Bilgi Alma Hakkı).

Kaya, Arslan: "Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı", **40. Yılında Türk Ticaret Kanunu**, İstanbul, Hukuk Fakültesi Yayını No:714, 1997, s.155-161.

Kaya, Arslan: "Müktesep Haklar", **40. Yılında Türk Ticaret Kanunu**, İstanbul, Hukuk Fakültesi Yayını No:714, 1997, s.147-151.

Kayar, İsmail: **Anonim Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler**, Konya, Mimoza Yayınları, 1997.

Kendigelen, Abuzer: **Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1997. (İntifa Hakkı).

Kendigelen, Abuzer: **Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1999. (İmtiyaz).

Kendigelen, Abuzer: "Sanayi ve Ticaret Bakanlığının İçticaret 1995/1 Sayılı "Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Anasözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ"inin Hukuki Açıdan Değerlendirilmesi", **Ticaret Hukuku Kürsüsünde Onbeş Yıl, Makalelerim**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.177 (Tebliğ).

Kendigelen, Abuzer: "Anonim Ortaklık Payı (Pay Senedi) Üzerinde Hapis Hakkı ve Bu Hakka Konu Oluşturan Paya İlişkin Oy Hakkının Kime Ait Olduğu Sorunu (Yarg. 11.HD'nin 07.03.1996 Tarih ve 95-6475/96-1468 Sayılı Kararı Üzerine Bir İnceleme)", **Ticaret Hukuku Kürsüsünde Onbeş Yıl, Makalelerim**, 2001, Beta Basım Yayım, İstanbul, s.274 (Hapis Hakkı).

Kendigelen, Abuzer: "Anonim Ortaklıkta İmtiyazlı Paylara İlişkin Değişiklik Önerileri", **Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2003, s.321-334.

Kendigelen, Abuzer: "Birikimli Oy Tebliğinde Yapılan Değişiklik Üzerine Düşünceler", **İÜHFM**, C. LXII, S.1-2, Y.2004, s.403-433. (Birikimli Oy).

Korkut, Ömer: "**Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Toplantısına Çağrı ve Toplantının Yürütülmesi**", Yayımlanmamış YL Tezi, Ankara, AÜSBE, 1999.

Kubilay, Huriye: "Genel Kurul Toplantı ve Karar Yetersayıları Hakkındaki Şirket Esas Sözleşmesi Hükmünün Yorumu Üzerine Bir Karar İncelemesi", **Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1998, s.387-396.

Manavgat, Çağlar: "Sermaye Piyasası Kanunu'nun 10/A Maddesi Hükmüne Göre Kaydi Sistemin Esasları", **AÜHFD**, C.50, S.2, Y.2001, s.159

Moroğlu, Erdoğan: **Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001. (Hükümsüzlük).

Moroğlu, Erdoğan: **Anonim Ortaklıklarda Esas Sermaye Artırımı**, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2003. (Sermaye Artırımı).

Moroğlu, Erdoğan: **Özellikle Anonim ve Limited Ortaklıklarda Oy Sözleşmeleri**, 2. Bası, Ankara 1996. (Oy Sözleşmeleri).

Moroğlu, Erdoğan: **Notlu-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat**, 7. Bası, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001. (Mevzuat).

Moroğlu, Erdoğan: "Anonim Ortaklıkta Genel Kurulun Toplantıya Daveti Merasimine Aykırılığın Genel Kurul Kararına Etkisi ve Yargıtay Kararları", **Makaleler I**, 2. Tıpkı Bası, Beta Basım Yayım, İstanbul 2001, s.161-180. (Davetin Şekline Aykırılık).

Moroğlu, Erdoğan: "Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Daveti ve Mahkemenin Davete İzin Kararının Uygulanmasının Durdurulması", **Makaleler I**, 2. Tıpkı Bası, Beta Basım Yayım, İstanbul 2001, s.225-242. (Azlığın Daveti).

Moroğlu, Erdoğan: "Nama Yazılı Paysenetlerinin Devri ve Yargıtay Kararları", **Makaleler I**, 2.Tıpkı Bası, Beta Basım Yayım, İstanbul 2001, s.243-271. (NS'lerin Devri).

Moroğlu, Erdoğan: "Anonim Ortaklıkta Özel Denetçi", **Makaleler I**, 2.Tıpkı Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.65-81. (Özel Denetçi).

Moroğlu, Erdoğan: "Genel Kurul", **Makaleler I**, 2.Baskı, Beta Basım Yayım, İstanbul 2001, s.291-302. (Genel Kurul).

Narbay, Şafak: **Anonim Ortaklıkta Pay Defteri**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2003. (Pay Defteri).

Nilsson, Gül Okutan: "Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Birikimli Oy Kullanımı", **Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp'e Armağan**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2004, s.563-595.

Nomer, Füsun: **Anonim Ortaklıkta Oydan Yoksun Paylar**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1994. (Oydan Yoksunluk).

Nomer, Füsun: **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1999. (Sadakat Yükümlülüğü).

Nomer, Füsun: "Anonim Ortaklıkta Eşit Davranma (Eşit İşlem) İlkesi", **Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1998, s.485, d.67.

Ocak, Nazmi: "Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma, İnceleme ve Denetleme Hakkı", **Prof.. Dr. Nuri Çelik'e Armağan**, C.I, İstanbul, 2001, s.710-743.

Oğuzman, M. Kemal / Öz, M. Turgut: **Borçlar Hukuku, Genel Hükümler**, 3.bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2000.

Oğuzman, M. Kemal / Seliçi, Özer / Oktay, Saibe: **Kişiler Hukuku, (Gerçek ve Tüzel Kişiler)**, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, İstanbul, 1999.

Okçuoğlu, Yavuz: "Anonim ve Kooperatif Şirketler Genel Kurul Kararlarının İptali İçin Gerekli Olan Muhalefet ve Muhalefetin Tutanağa Geçirilmesi", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II**, Ankara, BTHAE, 11-12 Ocak 1985, s.264-292.

Okur, Yiğit Tahsin: "Üzerinde Kısmen İntifa Hakkı Tesis Olunmuş Hisse Senetlerinden Doğan Oy Hakkının Kime Ait Olacağı", **İkt.Mal.**, C.18, S.7, Y.1971, s.273 vd. (Kısmi İntifa).

Omağ, Merih Kemal: "Anonim Şirketler Hukukunda Eşit Davranma İlkesi", **Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.1, S.1, Y.1986, s.1 vd.

Öçal, Akar: **Anonim Şirketlerle İlgili Federal Mahkeme Kararları (1960-1970)**, Ankara, BTHAE,1972. (Kararlar).

Öçal, Akar: "Anonim Şirket Genel Kurullarında Mektupla Oy Kullanma (Fransa Örneği)", **İkt.Mal.**, C.34, Y.1987-88, s.378-382.

Öçal, Akar: "Anonim Şirketlerde Beyaza Yetki Sorunu", **Batider**, C.VIII, Y.1975, s.67-69. (Beyaza Yetki).

Öçal, Akar: "Anonim Şirketlerde Denetçilerin Genel Kurullarda Hazır Bulunma Mükellefiyeti", Esader, 1976, C.12, S.1, s.400 vd. (Denetçiler).

Öztan, Bilge: **Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fiillerinden Sorumluluk**, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No:272, 1970. (Organ).
Öztan, Fırat: Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, 1997.

Öztek, Selçuk: "Şirket Gruplarında Yavru Şirketlerdeki Azınlık Pay Sahiplerinin Türk Ticaret Kanunu m.363/İsviçre Borçlar Kanunu m.697 Çerçevesinde Bilgi Alma Hakkı", **Prof.Dr. Ernst Hirsch'in Hatırasına Armağan (1902-1985)**, Ankara, 1986, s.293-333.

Paslı, Ali: Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi (Corporate Governance), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2004. (Kurumsal Yönetim).

Poroy, Reha / Tekinalp, Ünal / Tekinalp, Gülören: "Ortaklıklar Hukukunda Organların Sorumluluğu", **İÜHFM,** Doğumunun Yüzüncü Yılında Atatürk'e Armağan, C.XLV-XLVII, S.1-4, s.347-398.
Poroy, Reha: "Holdingler", **Ticaret ve Banka Hukuku Haftası III**, Ankara, BTHAE, 1964, s.440,441. (Holdingler).

Poroy, Reha: "Halka Açık Anonim Şirketlere Çağrı Yoluyla Vekalet veya Hisse Senedi Toplanmasına İlişkin Sorunlar", **Prof. Dr. Hayri Domaniç'e Armağan**, İstanbul 1995, s.189-200.

Poroy, Reha / Erem, S. Turgut: **Türkiye'de Sermaye Piyasasının Gelişmesi İçin Gerekli Hukuki Tedbirler, Sermaye Piyasası Etüdü**, Ankara 1964.

Postacıoğlu, İlhan E.: "Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti İle İlgili Bazı Meseleler", **Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınlarından No:2497, 1978, s.507 vd.;

Pulaşlı, Hasan: "Anonim Şirketlerde Yönetimde İmtiyaz ve Buna İlişkin Esas Sözleşme Düzenlemelerinin Anlam ve Etkisi", **Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1999, s.563-592. (Yönetimde İmtiyaz).

Pulaşlı, Hasan: **Şirketler Hukuku**, Güncelleştirilmiş 4. Baskı, Karahan Kitabevi, Adana, 2003. (Şirketler).

Pulaşlı, Hasan: **Bağlı Nama Yazılı Pay Senetleri (Vinkulierte Namenaktien) (Les actions nominatives liées)**, Ankara, Adalet Matbaacılık, 1992. (Bağlam).

Hasan Pulaşlı, **Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları**, Ankara, 1989. (Şarta Bağlı İşlemler).

Sevi, Ali Murat: **Anonim Ortaklıkta Payın Devri**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004.

von Steiger, F.: **İsviçre'de Anonim Şirketler Hukuku**, Çev.: Tahir Çağa, 3. Bası, İstanbul, 1968. (İsviçre'de Anonim Şirketler).

Şiramun, Sevim Serpil: **"Avrupa Topluluğu Sermaye Piyasası Bakımından Kamuyu Aydınlatma İlkesi"**, YL Tezi, İstanbul, İÜSBE, 1991.

Tandoğan, Halûk: **Borçlar Hukuku-Özel Borç İlişkileri**, C.I/2, 3. Bası, Ankara, 1988. (C.2).

Tandoğan, Halûk: **Mukayeseli Hukuk, Hususiyle Türk-İsviçre ve Alman Hukuku Bakımından Üçüncü Şahsın Zararının Tazmini**, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1963. (Üçüncü Şahsın Zararı).

Tandoğan, Halûk: Hükmi Şahısların Anonim Şirket İdare Meclisinde Temsili, **Batider**, C.I, S.1, Y.1961, s.32-34.

Tandoğan, Haluk: "Anonim Şirketlerde Hissedarların Umumi Heyete İştirak ve Rey Haklarının Esas Mukavele ileTahdidi", I. Banka ve Ticaret Hukuku Haftası, Ankara, **BTHAE**, 1960, s.98-117.

Tekil, Fahiman: **Anonim Şirketler Hukuku**, İkinci Bası, İstanbul, Alkım Yayınları, 1998. (Anonim Şirket).

Tekil, Fahiman: **Şirketler Hukuku, C.II, Anonim Şirketler**, 2.Bası, İstanbul 1978. (Şirketler Hukuku, C.II).

Tekil, Fahiman: "Ticaret Kanunu'nun Revizyonu Üzerine Düşünceler", **Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1998, s.590
Tekinalp, Ünal: **Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Yönetime Katılma Sorunları**, İstanbul, 1979. (Yönetime Katılma).

Tekinalp, Ünal: **Anonim Ortaklıkların Yönetim Kurullarında Tüzel Kişilerin Temsili**, Ankara, 1965. (Tüzel Kişilerin Temsili).

Tekinalp, Ünal: **Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri: Kamuyu Aydınlatma İlkesi İle**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2.Bası, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1980. (Bilânço).

Tekinalp, Ünal: "Katılma İntifa Senetleri", **Batider** 1971, C.VI, S.2, s.297 vd

Tekinalp, Ünal: "Tahvil Sahipleri Genel Kurulu ve Toplantıya Çağrılması", **İkt. Mal**, C.XVII, S.5, s.214-220. (TSGK'nın Görevi).

Tekinalp, Ünal: "Tahvil Sahipleri Genel Kurulunun Görev ve Yetkileri", **İkt.Mal.**, C.XVII, S.6, s.254-258.

Tekinalp, Ünal: "Genel Kurul Toplantı Yeter Sayılarına İlişkin Bazı Sorunlar, **İkt.Mal.**, Y.1978, C.XXV, S.1, s.13-17. (Toplantı Yeter Sayısı).

Tekinalp, Ünal: "Çağrısız Toplanabilen Genel Kurul (TTK m.370)", **İkt.Mal.**, C.XV, S.4, s.156-160. (Çağrısız Genel Kurul).

Tekinalp, Ünal: "Anonim Ortaklığın Genel Kurulunda Bir Teklifin Reddine Karşı İptal Davası Açılabilir mi?", **İst.BD**, C.XXXIX, S.7,8,9, Y.1965, s.249-260.

Tekinalp, Ünal: "Yönetim Kurulu Başkanının Genel Kurulda Üstün Oya Sahip Olup Olamayacağı Sorunu", **İkt.Mal.**, C.XVIII, Y.1971-1972, s.301-304. (Üstün Oy).

Tekinalp, Ünal: "Olumlu veya Çekimser Oy Kullanan Paysahibi İptal Davası Açabilir mi?", **İkt.Mal.**, C.XXIX, S.7, s.278-280

Tekinalp, Ünal: "Holdingin Pay Senetleri Yavru Ortaklık Tarafından Satın Alınabilir mi?", **İkt.Mal.**, C.XV, S.10, s.417 vd.

Tekinalp, Ünal: "Hakların En Az Zarar Verecek Şekilde Kullanılması İlkesi (II)", **İkt.Mal.**, C.26, S.5, Y. Ağustos 1979, s.203-207.

Tekinalp, Ünal: "Azınlığın Bilançonun Onaylanmasına İlişkin Müzakerenin Ertelenmesi İstemi –Sonular, Düşünceler-", **İÜHFM**, C.XLII, S.1-4, Y.1977, s.233-243. (Müzakerelerin Ertelenmesi).

Tekinalp, Ünal: "Nama Yazılı Kaydi Payların Devrinde Merkezî Kayıt Kuruluşunun Kayıtlarının Etkisi ve Niteliği", **Prof. Dr. Tahir Çağa'nın Anısına Armağan**, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.539. (Nama Yazılı Kaydi Paylar).

Tekinalp, Ünal: "Halka Açık Anonim Ortaklıkların Genel Kurullarında Oluşan "Güç Boşluğu" Sorununa İlişkin Çeşitli Çözümler, Öneriler ve Eleştiri", **Kubalı'ya Armağan**, İstanbul 1975, s.467-489. (Güç Boşluğu).

Tekinalp, Ünal: "İmtiyazlı Pay Sahipleri Özel Toplantısının Onaylama Kararı, Yargıtay'ın Bir İçtihadı Üzerine İnceleme", **İkt.Mal.**, 1976, C.XXII, S.12, s.509 vd.

Tekinay, Selahattin Sulhi: "Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Devri", **Ticaret ve Banka Hukuku Haftası I**, , Ankara, BTHAE, 1960, s.139-141.

Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop: **Borçlar Hukuku**, 7. Bası, İstanbul, 1993.

Teoman, Ömer: **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oydan Yoksunluğu**, İstanbul 1983. (Oy Hakkından Yoksunluk).

Teoman, Ömer: **Anonim Ortaklıkta İntifa Senetleri**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Kitabevi, 1978. (İntifa Senetleri).

Teoman, Ömer: "Anonim Ortaklık Genel Kurulunda Birden Fazla Paya Sahip Olan Ortaklar Bir Öneri Konusunda Aynı Zamanda Olumlu ve Olumsuz Oy Kullanabilirler", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.11-29. (Farklı Oy Kullanma).

Teoman, Ömer: "Anonim Ortaklıkta Denetçiler Genel Kurulu Tek Başlarına Toplantıya Çağırabilirler mi? –Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin Bir Kararı Üzerine Düşünceler-", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku, -Tüm Makalelerim**, C.I, 1971-1982, Beta Basım Yayım, İstanbul 2000, s.370-376. (Denetçilerin Daveti).

Teoman, Ömer: "<<Şirketçe Devralınan Payların Umumi Heyette Temsili Caiz Değildir>> Kuralının (TTK m.329, f.3, c.2) Anlamı", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku – Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.261-273. (TTK m.329'un Anlamı).

Teoman, Ömer: "Oy Hakkından Yoksun Pay Sahiplerinin Karara Katılmış Bulunmaları Nedeniyle Açılan İptal Davasında, Anonim Ortaklık Bu Katılmanın Oylama Sonucunu Etkilemedği Savunmasını Yapamaz –Yargıtay'ın TK. m. 361, f.3, c. 2'nin Uygulama Alanına İlişkin Görüşünün Eleştirisi-", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.II, (1982-2001), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.3-8. (TTK m.361).

Teoman, Ömer: "Bağlı Nama Yazılı Pay (Senedi) ve Halka Açık Anonim Ortaklık Kavramları Üstüne Düşünceler", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku-Tüm Makalelerim-**, C.I, 1971-1982, 2000, Beta Basım Yayım, İstanbul, s.46-59.

Teoman, Ömer: "Ticaret Hukukunun Güncel Sorunları I (Ticaret Sicili Memuru'nun TTK m.315, f.1 Uygulamasındaki Denetim Yetkisi- Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Cirosunda İmzanın Kaşe İle Atılabilip Atılamayacağı Sorunu)", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-,** C.II, (1982-2001), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.293-307.

Teoman, Ömer: "Kayıtlı Sermaye Sistemini Kabul Eden Anonim Ortaklıklarda Ayrıcalıklı Pay Sahiplerinin Tavan Tutarının Yükseltilmesini veya Çıkarılan Sermayenin Artırılmasını Onaylamalarının Zorunlu Olup Olmadığı Sorunu", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, CII, 1982-2001, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.387-394.

Teoman, Ömer: "Ticaret Hukukunun Güncel Sorunları V: Yönetim Kuruluna Aday Gösterme Ayrıcalığına Sahip Bir Grubun Yapacağı Özel Toplantıda Uygulanacak Yetersayılar", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.II, (1982-2001), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.395-401.

Teoman, Ömer: "Azınlığın Bilanço Görüşmelerinin Ertelenmesini İsteme Hakkı (TTK m.377) Konusundaki Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-,** C.II, (1982-2001), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.127-150. (Müzakerelerin Ertelenmesi).
Ömer Teoman, "Bilanço Görüşmelerinin Azınlığın İstemi Üzerine Ertelendiği Genel Kurul Toplantılarında Yeni Yönetim Kurulu Seçilebilir mi? –Yargıtay 11.Hukuk Dairesi'nin Bir Kararı Nedeniyle-", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.II, (1982-2001), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.77-84. (YK Üyelerinin Seçimi).

Teoman, Ömer: "Avrupa Anonim Ortaklığında Azınlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırma ve Gündeme Madde Eklettirme Hakkı", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.348-353.

Teoman, Ömer: "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Ses Alma Aygıtlarının Kullanılması", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku -Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.282-289. (Müzakerelerin Kayda Alınması).

Teoman, Ömer: "Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Genel Kurul Toplantılarına Bizzat Katılmak Yükümü Var Mıdır?", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku – Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.377-382. (Katılma Yükümü).

Teoman, Ömer: "Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyelerinin Seçim Ve Azillerinin Gündeme Bağlılık İlkesi İle İlişkisi –Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin Bir Kararı Nedeniyle-", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.473-487. (Gündem).

Teman, Ömer: "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarına "Dinleyicilerin" Katılması", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.I (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, İstanbul, s.224-240. (Dinleyicilerin Katılması).

Teoman, Ömer: "Anonim Ortaklıkta Azınlığın Genel Kurulda Özel Denetçi Seçilmesini İsteme Hakkı Ve Gündeme Bağlılık İlkesi", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku – Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.436-445. (Özel Denetçi).

Teoman, Ömer: "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Pay Sahiplerinin Konuşma Sürelerinin Sınırlandırılması", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.462-472. (Konuşma Süresi).

Teoman, Ömer: "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantısına İlişkin Hazirun Cetveli (TTK m.376)", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.II, (1982-2001), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2001, s.403-420. (Hazirun Cetveli).

Teoman, Ömer: "Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Genel Kuruldan Çıkarılması", **Otuz Yıl Ticaret Hukuku –Tüm Makalelerim-**, C.I, (1971-1982), İstanbul, Beta Basım Yayım, 2000, s.60-72. (Genel Kuruldan Çıkarılma).

von Tuhr, Andreas: **Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı**, C.1-2, Çev. Cevat Edege, Ankara, Yargıtay Yayınları No:15, 1983.

Turanboy, Asuman: "Anonim Şirketlerde Temsilci Aracılığıyla Oy Kullanma ve Hissedarlara Çağrı Yoluyla Oyda Vekâlet", **AÜHFD**, C.45, Y.1996, S.1-4, s.427-438. (Vekâlet Toplama).

Turanboy, Asuman: "2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanununa 4487 Sayılı Kanunla Eklenen 10/A Maddesine Göre Kaydi Değer Düzenlemesi, **AÜHFD**, C.48, S.1-4, s.51

Türk, Hikmet Sami: "Türk Ticaret Kanunu'nun 388. Maddesi", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, 20-21 Mart 1987, Ankara, BTHAE, 1987, s.93-170.

Türk, Hikmet Sami: "Anonim Ortaklık Pay Senetlerinde İtibari Değer Farkları", **Prof. Dr. Mahmut Koloğlu'na 70. Yaş Armağanı**, Ankara, 1975, s.577.

Türk, Hikmet Sami: "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Gündeme Bağlılık İlkesi ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Azil ve Seçimi", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu I**, Ankara, 1984, s.179-217. (Gündem).

Uçar, Bilal / İmamoğlu, A. Haydar: **Dernek, Kulüp Ve Benzeri Tüzel Kişiler ve İlgili Özel Kişiler İçin, En Son Yenilik ve Değişiklikleriyle Dernekler Hukuku**: Açıklamalı, Gerekçeli, Mahkeme Karar Örnekli, Anayasa, Uluslararası Sözleşme, Kanun, Tüzük, Yönetmelik, Genelge ve Tüm İlişkili Hükümleriyle, Yenilenmiş 4. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2001.

Ulusoy, Yılmaz: **Mukayeseli Sermaye Şirketleri**, Ankara, 1974.

Ülgen, Hüseyin: "Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Başkanının Üstün Oyu", **Batider**, C.6, S.4, Y.1972, s.667-685. (Üstün Oy).

Ülgen, Hüseyin: **Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklığın Kuruluştan Sonra Malvarlığı Değerlerini Devir Alması (Alman Hukuku ile Karşılaştırmalı Olarak)**, Ankara, BTHAE, 1969.

Ülgen, Hüseyin: "Anonim Ortaklıklarda Paylar Üzerinde İntifa Hakkı Halinde Oy Hakkının Malik Tarafından Kullanılmasını Öngören Sözleşmelerin Geçerliliği", **İkt.Mal.**, 1977, C.23, S.12, s.488 vd. (İntifa Hakkı).

Ünal, Oğuz Kürşat: **Sermaye Piyasalarında Halka Açık Anonim Ortaklıklar**, Ankara, 1999.

Ürgüplü, Mehmet: "Ticaret Kanununun 429. Maddesinin Gereği Olarak Anonim Ortaklık Genel Kuruluna İlişkin Hükümlerin Tahvil Sahipleri Genel Kuruluna Uygulanması", **Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan**, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1976, s.677-690.

Varol, Reyhan: "Menkul Kıymetlerin Kaydi Değer Haline Getirilmesi", **40.Yılında Türk Ticaret Kanunu**, Hukuk Fakültesi Yayını No:714; s.231 vd.

Vigreux, Pierre: "Anonim Şirket Ortaklarının Genel Kurul Toplantılarına İlgisizliği", **İst.BD**, (Çev.: Akar Öçal), C.41, S.3-4, s.112-126.

Yasaman, Hamdi: **Anonim Ortaklıkların Birleşmesi**, Ankara, BTHAE,1987. (Birleşme).

Yasaman, Hamdi: **Menkul Kıymetler Borsası Hukuku**, İstanbul, 1992. (Menkul Kıymetler).

Yasaman, Hamdi: "Anonim Ortaklıklarda Azınlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırması", **Prof Dr. Reha Poroy'a Armağan**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını;708, 1995, s.450. (Azlığın Daveti).

Yavuz, Cevdet: Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Yenilenmiş 6. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2002.

Yıldırım, Veliye Yanlı: "Halka Açık Anonim Ortaklıklar Genel Kurullarında Vekaleten Oy Kullanma Konusundaki Yeni Düzenleme", **Selim Kaneti'ye Armağan**, İstanbul, 1996, s.114.

Yıldız, Şükrü: "Tahvil Sahipleri Genel Kurulu", **YD**, C.XVI, S.4, Y.1990, s.544 vd. (Tahviller).

Yiğin, Ali: **"Anonim Şirketlerde Gündeme Bağlılık İlkesi",** Yayınlanmamış YL Tezi, İÜSBE, İstanbul 1998.